DİYARBAKIR

HAPİSHANE RAPORU

cilt 1

rızgari

"bunları birer birer anlattığımız
nice bir kavgaya girdiğini
bilesin diyedir dost."

(RIZGARİ)
KÜRDİSTAN KURTULUŞ ÖRGÜTÜ
Basın/Yayın Merkezi Yayınları
NO:1

DİYARBAKIR
HAPİSHANE RAPORU
1.Cilt

Dizgi-Baskı:
rızgari
basım/yayım merkezi

Basım Tarihi:

şubat/1988
(1.basım)

DİYARBAKIR

HAPİSHANE RAPORU

cilt 1

rızgari

S U N U Ş

Bu eser,öncelikle;siyasi hareketimizin cezaevinde uzun süre yatmış olan bireylerinin vermiş oldukları RAPOR'dur.Geniş bir gözlem ve deneyi içermektedir.Böyle bir RAPOR'un yayınlanıp-yayınlanmaması ya da nasıl yayınlanacağı,elbette ki siyasi hareketimizin kararına bağlıdır.

Bu RAPOR,1986 yılı sonlarında bitirilip tümü ile teslim edilmiştir Yazımına 1985 yılı sonlarında başlanan bu eserin bir bölümü hemen basıma hazırlanabilirdi.Ancak,bu tarihlerde sıkıyönetimin devam ediyor oluşu,raporda yazılı olayların kahramanı kişilerin halen Diyarbakırda Cezaevinde(sıkıyönetim Askeri Cezaevi) bulunmaları ve aralarında "işkence ve zulme karşı asgari müştereklerde birlik"in devam etmesi gibi nedenler,polemiğe oldukça elverişli böyle bir yayının zamanlamasını iyi yapmayı gerektiriyordu.Ve sömürgeci devletin oyunları,türlü dalavereler,Türk Diplomasisi'nin Avrupa'da cezaevleri ve işkencelerle ilgili yalan ve yanlış kamu oyu oluşturmaları,Türk basını'nın kasıtlı haberleri vb..gibi birçok neden cezaevleri ile ilgili bilgi ve belgelerin yayının da çok titiz olmayı gerektiriyordu.Ya da biz böyle görüyorduk...

Çok değil,aradan iki yıl geçti.Ama,Diyarbakır Askeri Cezaevi yaşadığı süreç itibariyle güncelliğini koruyor.Eserin basıma hazırlandığı bu tarihler de bile Diyarbakır Askeri Cezaevi baskı ve işkence altındadır ve direniş sürmektedir.Ancak,siyasi hareketlerin yayın organlarında cezaevi ile ilgili parsaların toplanmaya devam etmesi,karalamaların ve iftiraların bilinçli biçimde sürdürülmesi;günlük,haftalık-aylık Türk basınında konu üzerine birçok yazıların çıkması ve konunun akıllıca çarpıtılması da devam etmektedir.Türk Burjuvazisi'nin uluslar arası siyaseti gereği,AET'ye girme hazırlıkları,Kemalist İdeoloji'nin izin ve icazet sınırları içinde bir sosyalist hareketin "çoğulcu parlamenter düzen"de yerini alması ile birlikte,Avrupa kapitalistlerinin istekleri doğrultusunda "Kürt Sorununa da bir biçim" düşünülmektedir. Bu mizansen içinde Türk "sol" ve "demokratları"da aktif bir görev alarak,"burjuva demokrasisi"nin "sınırlarının" genişletilmesine seneler-den sonra yeni bir keşifle katılıyorlar.Bu yapı içinde herşey tahrifata ve deformasyona uğratıldığı gibi,Kürt sorunu da uğratılmaktadır ve koşar adımla bu düzeyde yer alma yarışı başlamıştır!İşte,bu yapının oluşturduğu "nisbi yumuşama" ortamını fırsat bilip,cezaevi yaşamlarında sadece kendi hayatlarını yaşamış,cezaevine hiç bir olumlu katkıları olmamış bazı kişiler,Türk basının da boy göstermeye,"cezaevi anıları"nı anlatmaya,yazmaya başladılar!

Cezaevi tüccarlığı bütün boyutları ile devam etmektedir.Cezaevindeki yaşantısı nedeniyle adını açıklamaktan korkan,cezaevindeki yaşantısını gardiyanlara,subaylara yalvarmak,arkadaşlarına,örgütüne,devrimciliğe küfretmekle geçirmiş,"bu işlerde ben yokum"diyenler;ekmeğini ve parasını en yakını ile bölüşmeyen bazı tipler de "yazarlığa" başladılar.Okuyucu mektupları ya da "Açık Mektup"lar yazıyorlar.Ama,biz,bunların kimliklerini bilmiyor değiliz!Kendi arkadaşlarının bile güvenmediği ve .. koğuşta siyasi temsilci yapmadıkları kişi,bu gün.....' da siyasi temsil düzeyinde ve de "kahraman".Bu sahte kahramanları en çok cezaevinde yatmış kendi arkadaşları tanıyor elbette...

Daha önce Diyarbakır Cezaevi üzerine kitaplar yazılmadı değil.İlki Av.Şerafettin KAYA'nın "DİYARBAKIR'DA İŞKENCE"adlı kitabı.Bu kitap,sömürgecilerin işkencelerini teşhire yönelik,ancak tek boyutluluk içinde ve kısa süreli bir hapislik dönemine aittir.Ve zor koşullarda yayınlanmıştır.Cezaevindeki baskı ve işkencenin boyutlandığı ve ihanetlerin,itirafların,direnişlerin gelişme ve düzeyleri ile 12 eylül öncesi durum bu kitap kapsamı dışında kalmıştır.

İkinci kitap ise,Av.Hüseyin YILDIRIM'ın "KÜRDİSTAN HALKININ DİRİLİŞ MÜCADELESİ""DİYARBAKIR ZİNDANI" adlı "kitabı"dır.Kitabı sözcüğünü neden tırnak içine aldığımız merak edilebilir.Çünkü,bu kitap Hüseyin YILDIRIM tarafından yazılmamıştır.Bu,bizzat kendi beyanıdır."Diyarbakır Cezaevi ve senin durumun kitabında yazıldığı gibi miydi?" diye soran bir arkadaşımıza "kitabı ben yazmadım,arkadaşlar -PKK'lıları kast ediyor- yazdılar.Ben,yalnız Şerafettin KAYA ile ilgili yazılanlara itiraz ettim ve değiştirilmesini sağladım" demiştir.Yalan-dolanla dolu olan bu kitabın muhtevası ve yayınından hemen sonra Serxwabûn ve Berxwedan'da Diyarbakır Cezaevi Üzerine yazılan yazılar bu durumu kanıtlamaktadır.Kitap,Diyarbakır Cezaevi'nin anlatılması değil,bir grubun açık reklamını yapmakta ve cezaevini yalnız bir grubun insanları ile sunmaktadır.Gerçekler tamamen tahrif edilmiş,olaylar başka türlü verilerek,çok kısa süreli cezaevi yaşamı ve mevzi olaylar bütün cezaevi için ve uzun bir dönemi yorumlamaktadır.Cezaevi bu kitaptaki gibi olmadı,yarattığı "kahraman"ların orijinal sorgu(savunma değil) tutanakları da mevcuttur!

Yine,son zamanlarda takma isimlerle bir-iki yayın ve Türk basınında çıkan yazı ve röportajlara tanık olduk..

Anlaşılan,Diyarbakır Cezaevi üzerine çok polemik yapılacak.Bu polemikler durulmadan da,Kürdistan siyasi hareketlerinin,devrimin temel ve güncel sorunları üzerinde düşünce yoğunlaştırmaları mümkün olmayacak..Bu nedenlerle daha ileriki dönemlerde yayınlanması düşünülmüş bu eser,zorunlu olarak yayınlanmaktadır.Meydan sinmişlere,korkaklara,eski itirafçılara,yalancılara,sahte kahramanlara bırakılamazdı..

Bu eser'in temel amacı,geçirilen bir deneyi nesnellik içinde devrimci kuşaklara aktarmak,sömürgeci devletin vahşi uygulamalarını teşhir ederek,gerçeklerin kavranılmasını sağlamaktır.

Bir konuya da burada değinmek istiyoruz:12 Eylül öncesi olduğu gibi son bir yıl içinde de siyasetimize ve kadrolarımıza yönelik saldırılar,iftira ve karalama kampanyası çok yönlü sürmektedir,ancak,kapalı ya da açık bu komplo ve taarruz kitabın muhtevasını birtek harf bile etkilememiş,tamamen orijinaline bağlı kalınmıştır.Aksini yapmak,gü nübirlik siyaset yapmak olurdu.Ki,o da bizim harcımız değildir."Bırakınız yapsınlar,bırakınız geçsinler".Bu panik ve telaş boşunadır.Geçmiş,gerçekler ortadadır ve hayat maddidir...

Bu kitap gerçek bir yaşam öyküsüdür ve ciddi bilimsel tesbitler yaparak geleceğe somut bir mücadele klavuzu yaratacaktır.Binlerce insanın bu kitap muhtevasına tanıklık edeceği inancındayız.Hapishane Raporu basılacak olandan çok daha kapsamlıdır.Teknik nedenlerle tümü basılamıyacaktır.Bu kitap 3.cilt olarak tamamlanacaktır.Teşhirinde sakınca görülen isimler ya başharfleri ile ya da...olarak yazılmıştır.Kitabın belli yerlerinde( )içinde rakkamla belirlemeler yapılmıştır.Bunun için gerekli açıklamalar rakkam sırasıyla kitabın arkasında verildi.

HAPİSHANE RAPORU ile Kürdistan'ın Ulusal ve Sosyal Kurtuluş Mücadelesine ve Türk Devrimci Hareketine yararlanılabilecek bir eser sunduğumuz inancındayız.

rızgari

Şubat/1988

Basın/Yayın Merkezi

GİRİŞ

Dünya'daki bütün mücadelelerin tarihi,birçok kanlı ve acılı olaylar la doludur.Her olayın tek tek ele alınması mümkündür,ancak,bu tür ince leme,sorunu nesnel olarak açıklayamaz.Bu tür olaylar,tek tek de ele alınsalar,içlerinde önemli yanlar taşırlar,birçok yanlış ve zaaflar da içerirler.Ancak,tarihsel süreç bakımından tek tek olayları ele almanın ya da bir olaydan kesitler sunmanın yerine,olayların bütününü,tüm bağlantıları ile ve sürecin tümünü kapsayacak biçimde değerlendirmek,daha geçerli ve doğru olur.

Türkiye ve Kürdistan'da da,yıllar süren ve birbirleri ile iç-içe bağlantıları olan birçok mücadeleler olmuştur ve bütün şiddeti ile devam da etmektedir.Bu mücadelelerin tarihsel boyutu;nesnel olarak,zulme,baskı ve işkenceye,sömürgeci tahakküme,her türlü gerici şiddete, emperyalist müdahalelere karşı başkaldırı ve protestolar biçimindedir ve sürerek gelmektedir.Bu mücadeleleri tek boyutta,daha çok özel seçilmiş bazı olaylara ve kişilere indirgemek,şu ya da bu siyasal görüşe yan tutarak yontmak ve anlatmak,kamu oyuna sunmak,sorunu hiç bir bakımdan açıklayamaz ve anlamsız da kılar.Ayrıca,bu büyük bir "günahtır"da..Geleceğe somut bir miras ve veri bırakmak yerine özel kahramanlar yaratır,bu nu sonradan kimse de ortadan kaldıramaz.Bu anlayışın kökeninin feodalizm ve osmanlı saltanatından kaynaklanan bir yapıdan geldiği artık bilinmektedir.Ve terkedilmesi gerekmektedir..

Artık efsanevi insanlar ve olaylarla mücadeleyi sunmak olanaksızdır ancak,her mücadele kendi içinde birçok yiğit savaşçının,isimsiz insanların cesareti,direnmesi ve kahramanlık olayları ile de doludur...Bunlara sahip çıkarak,genç militanlarımızın gelecekte ciddi deneyler elde etmeleri için uğraşmalıyız.Bütünsellik içinde olayları anlatmak, bize bu yanları da seçmemizi mümkün kılacaktır.Aynı zamanda ihanetin,yanlışın ve çaresizliğin,umutsuzluğun dolu dizgin boyutlarını da anlamamızı sağlayacaktır.Bunları gizlemenin bir yararı da yoktur..

Emperyalistler,sömürgeciler ve tüm öteki her boydan gericiler,hainler ve egemen güçler,tarihin hiç bir yerinde boş durmadılar.Yine görünen o ki,boş durmuyorlar.Anlatımın ve tarihe olgu kazandırmanın en önemli yanı;bu siyasal entrika,askeri müdahale ve savaşların içinde,istihbarat örgütlerinin atraksiyonları karşısında;direnmenin tarihsel süreç bakımından mevzilenmesinin en nesnel boyutlarını açıklayabilmektir Gelecek kuşaklara kalacak en zengin ve canlı mücadele mirası bu olacaktır.

Kürdistan'daki olaylar da,yukarıdaki açıklanan boyutlar içinde ele alınıp,nesnel temellerine oturtulmalıdır.Bu aşamada utanmak ya da kaçamak tavırlar fayda vermez."Korkunun ecele faydası yoktur".Oportünistçe kaypaklıklar;yalan haber yaymalar,iftira kampanyaları gerçekleri gizleyemez.Gerçekleri mutlaka teslim etmenin zamanı gelmiştir..

Kürdistan'daki mücadelenin bir geçmişi vardır ve geleceği de.Halen yaşanan olayları anlamamızda buradan gelmektedir.Hiç bir olay,kişisel reklama ya da vitrin süsleyerek mal satmaya araç seçilemez.Seçilmelidir.Anlatılan acı ve gerçek olaylar,kimsenin,hiç bir siyasal gru-

bun canını sıkmamalıdır.Bunu,devrimci bir görev ve sorumluluk içinde ele almak durumundayız.Bunun zamanı gelmiş ve geçmektedir."Dün erkendi ama bugün artık geçtir".Artık birçok şeyin deşifrasyonu gerekmektedir.Ancak,bu iftira ve karalama ile olmamalıdır.Böylece,belki birçoğumuzun aklı başına gelebilir..

Bir halkın ya da sınıfın devrimci mücadelesi,yengi ve yenilgilerden oluşan uzunca bir süreci kapsar ve insan ömrünün tümünü içine alır.Bu süreçte ticaret mantığı mümkün değildir.Kârlılık diye birşeyde yoktur.Mücadele,birçok doğruya-yanlışa,olumluluğa-olumsuzluğa ve hatta ihanetlere bile tanıklık eder,etmiştir de.Mücadele içindeki her olay,mutlaka,tüm nesnelliği ile sunulmak zorundadır.Ancak,böyle bir anlatım mücadeleyi nesnel olarak olgunlaştırır,yanlışlardan arındırabilir.Hani bir söz vardır:"bir musibet bin nasihattan evlâdır"(bir bela bin öğütten önce gelir).Devrimci mücadelenin yetkinliği,içindeki örgütsel yapıların ve kadroların hataları üzerinde eğitilmelerinden geçer..

Ne yazık ki,bugün Türkiye ve Kürdistan da dar grupçuluk mücadeleyi o hale getirmiştir ki,sanki bazı insanların ve grupların ortaya çıkışlarıyla -ki,ortaya çıkışta herkesin keyfine bağlıdır ve kolaydır-başlar(!)olmuştur.Mirasçısı olduğumuz Kürdistan halkının yüzyılı aşan mücadelesi inkar edilmektedir,ettirilmektedir..Ya da keyfi olarak işlerine gelen yanlar doğru ya da yanlış savunulmakta ve sahip çıkılmaktadır.-bu da çok az miktardadır-Gruplar adeta Kürdistan halkının yerine geçirilmektedir.Bu iş kolay da olmaktadır.Burjuvazinin kapılarında senelerce meslek sahibi olanlar,birden bire "vazgeçilmez" liderler olup çıkmaktadırlar.Bu,ne büyük bir tehlike ve ne cüretkâr bir"ticaret anlayışıdır".Birisi ideolojik ve siyasal mücadelenin kendisi ile başladığını iddia ederken,bir diğeri,bu iddianın doğru olmadığını ispât etmek için,Kürdistan Devrimi'nin ideolojik ve siyasal yapısının oluşmasına başkalarının katkılarını görmezlikten gelebiliyor.Kendi yaptıklarını ya da yazdıklarını sayıp dökmektedir!Uluslararası bir örgütemi başvurulacaktır,o halde kendi ve kendine yakın gördüğü gruplar üzerindeki baskıları yalnız dile getirebiliyor ve bundan da utanmıyor.Örneğin;basın üzerindeki baskılara değinilirken,Kürdistanla ilgili yayınlarından ötürü sorumlusu Recep MARAŞLI'nın bugün 36,5 yıla hükümlü olduğu KOMAL yayınevi'nin es geçilmesi,Türkiye için üzeri kapatılacak bir olay olur mu?Kişisel ya da grupsal menfaatler karşılığı,üzeri örtülecek birşey midir bu?Ayrıca,Recep MARAŞLI direnen ve Kürdistan Devrimi'ni savunan biridir.Direnmelerde de adı geçmemektedir..Bu ve benzeri örnekleri çoğaltmak mümkündür.Neye yarar,"görünen köy kılavuz istemez".

Dar grupçuluğun beyinleri felç ettiği bir ortamda,Diyarbakır Cezaevlerini (1 nolu,2 nolu,vb...) anlatma,yerli yerine koyma ve anlaşılmasını sağlama,işin diğer zor bir yanını oluşturmaktadır.Polis ve MİT -Mahkeme(askeri/sivil)-hapishane(soruşturma dahil) üçgeninde(1)meydana gelmiş olaylar(ya da gelen olaylar)Kürdistan'da çok ciddi boyutlardadır.Türkiye'de de durum benzer niteliktedir.Bunları en nesnel biçimde açıklamak gerekmektedir.Bu anlatıma bir kılıf belki bulunacaktır.. Ancak,zaman her şeyi ortaya çıkaracaktır ve çıkarmıştır..şimdi işleri "arap saçına" çevirenler,geçmişteki olaylar açıklığa kavuştukça kaçacak yer bulamıyacaklardır.Biz,bu belirleme ile kimseyi kınamak ya da küçümsemek niyetinde değiliz.İnsan haysiyetinin,onurunun ve kişiliğinin rencide olduğu,çok yönlü ezilmişliğin derin acıları ayıp sayılmamalıdır...Bu acınılası bir şey de değildir.Tarihsel süreçler de bu durumlara sık sık rastlanılmaktadır

Tüm bağlantıları,ara bağlantıları ve detayları,nesnelliği ve gerçekliği ile,kişisel,grupsal zaafları,toplu yanlışları,eksiklikleri ve

direnme,savunma ve yiğitliği de gerçek olarak ve abartmadan içine alan bir anlatım,geleceğe kazandırılması gerekli en önemli kaynak olacağından,Diyarbakır zındanlarının anlatılması zor olsa da,bunu yapmak durumundayız.

"Dünyada en zor şey nedir"diye sorsalar,ilk cevap,Diyarbakır Ceza evini anlatmaktır olacaktır.İçinde altı yıla yakın bir süre ve en azgın zamanlarında,her yerinde ve tüm siyasal grupların lider kadroları ile yan-yana bulunduğumuz,sırtsırta vurup yattığımız,bir baş soğanı ve bir dilim ekmeği bölüştüğümüz bu cezaevini düşündükçe;

-Ölüm ve yaşam,sağlık ve hastalık,doğru ve yanlış,ihanet ve yiğitlik,korku ve cesaret,yalan ve gerçek,gurur ve ahmaklık,bilinçlilik ve bilinçsizlik,örgütlülük ve örgütsüzlük,inançlılık ve inançsızlık,deneyimlilik ve deneyimsizlik gibi zıtlıkların hepsi birden kafamıza üşüşüyor...

Bu zıtlıkların hepsini yerli yerine oturtmak gerekiyor.Kimseyi kınamadan ve kimseye paye çıkarmadan..Tüm bunlar,bir yanıyla birbirinden o kadar ayrı olmalarına karşın;diğer yanları ile o kadar birbirine bağlı ve iç-içe şeyler ki,ayrı ayrı ele alınmaları olanaksız. Bu olgu ve olaylar aynı zamanda,sosyoloji,psikoloji,ekonomi,tıp ,hukuk, vb...gibi bilim dallarını yakından ilgilendirmektedir.Diyarbakır Cezaevinin anlatımı,hem de iyi bir anlatımı,saydığımız bilim dalları nın alanlarına giren iyi birer uzmanlıkla mümkündür.Ya da iyi bir romancının,günlük biçiminde bir anılar(bütünü içine almalı,kişisel değil)demeti olarak da anlatılması mümkündür.Ancak,şunu hemen belirtelim ki,uzmanlık ya da romancılık ta yeterli olmamaktadır.Devrimci namus anlayışının da bulunması gerekmektedir.Sosyal olayların bugün yine her zamankinden daha çok sunulmaya ihtiyaçları vardır.Herkes,herşeyi enine boyuna anlasın ve kimse yukarılarda"teori yapmasın",yalan kampanyaları yürütmesin diye..

Bu nedenlerle,siyasal konumu,yoğun entrika ve oyunların tezgahlanması,maddi ve manevi ilişkiler açısından SAĞ da bir düşünce ve davranışa itilen Kürdistan'daki mücadelede (bağlantı ve ilişkilerinin zorunluluğu),olan-biten,operasyonlar,sorgulamalar,hapishane ilişkileri savunmalar,itiraf,sinme ve direnme gibi yanları ile Diyarbakır zındanları önemli bir mevzidir.Direnmenin çok zaman örgütsüz ve kendiliğinden gelme,feodal ve daha çok küçük-burjuva yapısal durumun bağımlı yanları ile oluştuğu,çok önemli olguları ve olayları içinde taşıyan önemli bir perspektiftir Diyarbakır.Avrupa İnsanı ve Dünya Kamuoyu,kendi sorunları içinde,Kürdistan olgusunu ve özellikle Diyarbakırı rahat kavrayamaz.Nihayet onlarında birçok ilişki ve bağlantıları, haber merkezleri vardır..Avrupada'ki mülteciler de,sorunu sağından - solundan kırparak,bir-iki telefon görüşmesi,ya da burjuva basını'nın Türkiye'deki resmi bilgi ve belgeleri sansürle yayınlayan gazete haberlerini esas alarak soruna yorum getirmişlerdir.Herşeyde olduğu gibi,bunda da durum beş aşağı beş yukarı aynıdır.Sonunda yanlış bilgi üretilip,üzerinden zaman da geçince,"ah ve vah"la"günah çıkarılmaya"başlanmaktadır.Ama,herşeye rağmen;Diyarbakır cezaevi maddi gerçektir,burada anlatılacaklar da gerçek bir yaşam öyküsüdür.Abartılmaması gerekirken,küçümsenmesine de olanak verilmemelidir.Önce de belirlediğimiz gibi,gelecek için önemli bir malzemedir.Amaç,şunu-bunu yermek ya da yüceltmek değildir.Bu yollar seçildi mi,zaten iş baştan bozuldu demektir.Mücadele veren insanlar,nasıl yanlışlarını gizlemekte ısrar ederler.Hele hele,bu,örgütsel olarak nasıl yapılır?Bunun gibi övülmesi gereken de hakkı verilerek,teslim edilmelidir.Ancak,şu gru-

ba ya da bu gruba çıkar sağlamak amaç edinilmemelidir.Ama,zaman,özellikle anıların(ki,yazılmasına rağmen)yazılacağı,kişisel anlatımlara olanak verecektir,vermektedir de.

Bu yazılan bir roman mıdır?siyasal olarak hazırlanmış bir rapor mudur?Belki de hiç biri,belki de hepsi..Amaç,tekrar tekrar vurgalayalım ki,gelecek kuşaklara ve mücadelenin gerçek sahiplerine,Kürdistan olgusunu ve onun önemli bir mevzisi olan Diyarbakır zındanlarını ve orada ki uygulamaları,ciddi bir deney ve veri olarak sunmaktır.

Cezaevinden çıktıktan sonra,gerek Diyarbakır ve gerekse diğer ceza evleri ile ilgili olarak çok kişi ile konuşma olanağımız oldu.Değerlendirmeleri ve olayların dışarıya yansıma ve yansıtılma biçim ve muhtevasını öğrendik.Yazılan bildiri ve kitapları inceledik.Dünya'da belki de pek az olayın bu kadar çarpıtıldığı,bu kadar sömürü konusu yapılabildiğini üzülerek gördük..Ayrıca,Diyarbakır zındanları ve direnmelerinin,Türkiye'nin diğer bölgelerindeki cezaevlerindeki yanlışların' da kalkanı yapıldığını ibretle tesbit ettik.Bu da ayrı bir konu...

Bugün dünya kamu-oyu'nu çok ilgilendiren -sol ve demokratları daha fazla- Kürdistan sorunu;(bunun siyasal içeriğini tartışmak gerekir,neden çok ilgilendiriyor?acıma duygusu mu,çıkar mı?ya da başka birşey mi?) artık,Üzerine ciddi biçimde,siyasal ve ideolojik bir çerçeve ile eğinilmesi gereken bir konu olmaya başlamıştır.Kürdistan sorununda teorik bir muhtevaya ulaşmayı sağlamak,somut öneri ve eleştiriler sunabilmek için,özellikle,Diyarbakır hapishanesini başından sonuna kadar açıklamak gerekiyor.Bunu ,anı-hatırat niteliğinden çok,kişisel görüş ve belirlemelerden uzak,gerçek olay ve bilgilerle aktarmak,tartışmak, siyasal bir muhtevaya ulaştırmak zorunlu bir görev olarak ortada durmaktadır.

Daha önceki kısa dönemleri içeren açıklamalar,birçok eksik ve yanlışı içermekte ve kişisel bir düzeyi belirlemektedir.Siyasal ve grupsal çıkar öne çıkarılmıştır.Veri vermemektedir.Övme,yüceltme ön plandadır.Bazı gruplara malzeme olma niteliği taşımaktadır.Ve bu açıklamaların arkasına gizlenilmektedir.Nasıl olsa kimse işi farketmez! Ağlayıp,sızlanarak,"acıları"ve "zavallılığı"ortaya getirerek,sorunu ticarete dökmek,kolay bir yol olarak seçilmiştir.Eksik yanlar,yanlış olanlar,yenilginin odağı,diğer hapishanelerdeki durum vb...hiç ortaya çıkmamaktadır,çıkarılmamaktadır.Üç aylık,ya da beş aylık ve öznel ilişkiler içinde geçirilen kısa dönemin,1 ya da 2 koğuşa ait anılar, soruna çerçeve çizemez.Ama,bu yazılanlar,anlatımlar da bazı doğruları içerebilir,kahramanlıkları ortaya koyabilir.Buna da nisbeten saygı duyulması gerekir.

Diyarbakır zındanlarının ve Kürdistan'daki uygulamaların iyice anlaşılması,direnme ve zaafların,yenilginin kavranması,diğer bölgelerdeki olaylarla karşılaştırmalı bir anlatım,çok ciddi veriler verebilir. Askeri Harekât ve polis gücünün,istihbaratın durumu,devletin niteliği, taktik ve stratejilerini nesnel boyutları ile ortaya çıkarmak gerekli dir.Bugünü anlamanın ve geleceğe doğru bakabilmenin yolu da,bu tür açıklamalardan ve anlatımlardan geçmektedir.Zaten,tarih karşısında hangi tür sahtekârlıklara başvurulursa vurulsun,bu yöntem ne kadar güzel ve dokunulmaz korunaklara alınırsa alınsın,gizlensin fayda vermez.Sonunda gerçekler ortaya çıkar,o zaman bu yöntem sahipleri kendi-kendilerini yiyip-bitirirler..Diyarbakır'da güncel olan ve herkesin üzerinden gülüp geçtiği olayları,baskı ve işkence bile sayılamıyacak bazılarına yapılmış uygulamaları ,tesadüfen ortaya çıkmış olgu ve olayları, Cezaevindeki nesnel durumu bir kenara iterek;Avrupa'ya "işkence ve olay" olarak sunmak ve bunları bazı yayın organlarında kamu-oyuna reklam olsun diye açarak,gerçek olayları ve uygulamaları gizledikleri ib

retle gözlemlenmektedir.Bu durumdan utanmaktayız!Çok usta bir cambazlıkla,"eh işte biz de varız" demek için sorunu aşağı seviyelere indirmek ve olaylara çekmek,yontmak ve işine gelmediği için somut ve gerçek olarak bilinen olayları vermemek utanç vericidir.Avrupa'daki birçok insanı bu yanlış ve eksik bilgilerle oluşturmak,Diyarbakır zindanı ve Kürdistan sorununu basit olgulara indirgemek sahtekârlığının hesabı mutlaka verilecektir ve ağır faturalarla ödenecektir.Bayılar!bahsettiğiniz olaylar örnek bile teşkil etmez.İş daha başka yerde durmaktadır.Bu sorunun açık sunulması konusunda inat ve direnmeniz boşunadır.Gerçekler acıdır..Emperyalist ve sömürgeci pazarlıklar ve özel korumalar altında "rahat ve özgür" olarak,grup çıkarları için yalan ve iftira ile,inkara başvurarak vitrin süslemek hiç bir işe yaramıyacaktır.Bu işi bugün için çok güzel biçimde başaranlar,sadece ömürleri biraz daha uzadığından sevinçlidirler!Böyle yöntemlerle olayları kavramak ve sorunları çözmek mümkün değildir.Bu,geçici ve günübirlik amaçlar uğruna temel ve vazgeçilmez ilke ve amaçlardan taviz vermektir.İçinde bulunulan curcuna ile sorunları kamufle etmek,toz ve duman bulutu içinde işi karambola getirmektir..Ama,nafile!

Diyarbakır Cezaevini tam olarak anlattığımız konusunda direnmiyoruz.Hiç kimse de bunu iddia edemez.Ancak,kısa dönemdeki tutukluluk süresi içinde gördüğü ve çoğu kendisiyle ilgili olayları,"dünya kamuoyunun ilgisini Diyarbakır cezaevine çekmek" gibi amaçla yazanların bu amacına saygı göstermekle birlikte,eksikliğini ve tek yanlılığını vurgulamak da bir görevdir.Böylesine masum bir amacın yanında görünen odur ki,Diyarbakır cezaevinde zulum,işkence,ölüm,açlık,sefaletle yoğrulan hamur,siyasal grupların sofralarında iştahla yenilen bir pasta'ya dönüşmüş;Avrupalarda kalmanın rahatlığının kefareti olmuş!Herkes,kendi pastasının güzelliğinden ve lezzetinden bahsetmekte,diğerlerini kötülemektedir.Orada ise,durum bu değildir.Burada anlı-şanlı toplantılarda ve anma günlerinde ağıtlı ve tebrikli alış-verişlerin hepsinin içinde;oradaki insanın kanı,çığlığı,çektiği zulum ve işkence vardır.. Bu böyle bilinmelidir...

Diyarbakır cezaevini anlatan ya da yazan açısından öncelikle zorluk vardır.Olaylardan nesnel sonuçlar çıkarmak,olayları nesnel anlatmak ve somuta indirgemek her babayiğidin kârı değildir.Belli bir ideoloji ve siyasal görüşü olan şu ya da bu siyasal hareket içinde bulunmuş kişi;acaba,anlatımlarında,düşüncelerinde nesnellikten ayrılıyor mu?ayrılması gerekir mi?Kendini ve grubunu temize çıkarma,siyasal bir çıkar sağlama düşüncesi ya da amacı ağır basıyor mu?İşte burada,cezaevini anlatan kişinin,siyasal dürüstlüğü,Kürdistan devrimine bağlılığı ve onu herşeyin üstesinde görme alışkanlık ve vazgeçmezliği önem kazanmaktadır..Ayrıca,bu işin yazım yanı da ayrı bir olay.Bir hikâyecinin,romancının allayıp-pullaması gibi bir yolu seçmek ya da ağlatan sızlatan anılarla işi kotarmak ve dolayısıyla acındırmak,ağlatmak da çok zor...

Dar grupçuluğun doğurduğu diğer bir sonuç ta,"benim adamım doğruyu söyler","benim anlattıklarım doğrudur","başkalarının anlattıklarına inanma","senin yaptıklarını küçümsüyorlar","kendilerini temize çıkarıyorlar" şartlanmışlığı ile yazdıklarımızın değerlendirilmesidir.Ayrıca,dedi-kodu atmosferinin egemenliği,teşhir ve deşifrasyonun had safhada,nerede ise görev haline dönüştüğü bu ortamda;bir de,olanağı olanın yazıp-çizmede özgür oluşu da bunlara katılırsa,işin ne kadar zor olduğunu kavramak daha kolay olacaktır..

Peki,bizim yazdıklarımızın tümü doğru mu? Ya da hiç eksik bırakmamış mıyız?Böyle bir iddia da değiliz.Somut olaylarla ilgili hafıza yanılgıları,değerlendirme farklılıklar olabilir.Yazdıklarımızın;Diyarba

kır cezaevinde yaşamış ve devrimci namusunu(devrimci olmayanlardan da namuslu olanlar) -cezaevi koşullarında- koruyabilmiş,gizlisiz-saklı - sız,işi zaman ve mekana uydurmamış,oradaki acıları derinden çekmiş ve bugün hayatta olan insanlarca en iyi biçimde değerlendirileceği inancındayız..Ve yine inanıyoruz ki,Diyarbakır Cezaevi ile ilgili daha da yazılıp-çizilecek ve yanlışlar düzeltilecek,eksiklikler giderilecek - tir.

Bizler,cezaevinden çıkmadan önce de,Diyarbakır cezaevinin dışarıda siyasal gruplar ve bazı kişilerce (daha çok olanağı olanlarca)istis - mar konusu yapılacağını,yalan-yanlış anlatımlarla gerçeklerin su yüzü ne çıkmasının engelleneceğini biliyorduk.Bu,her zaman böyle oldu.Kimler cezaevinin acısını çekiyor ve kimler parsasını topluyor biliyor - duk.Bütün bu nedenlerledir ki,5 Eylül 1983 ve 4 Ocak 1984 direnişleri sonrası gruplara yaptığımız ve üzerinde ısrarla durduğumuz öneriler - den biri şuydu:

"Cezaevini dışarıda anlatma konusunda görüş ve ağız birliğine vara lım,dışarıdakilere bu ortak anlatım iletilsin..."(ileride buna ve benzeri önerilere yeri geldikçe daha geniş değinilecektir.)

Bu öneri yapılırken,sadece cezaevi ve cezaevindeki direnişlerin is tismarı ya da dar grup çıkarlarına araç seçilmesi konusu düşünülmemiş ti.28 Aralık 1978 de başlayan ve 12Eylül Harekâtı ile devam eden, Sömürgeci TC devletinin,Kürdistan halkının Anti-Sömürgeci Ulusal Demokratik Mücadelesi'ni ve bu mücadele içerisindeki yapılarla,gruplar kad rolarla ilgili imhaya yönelen genel uygulamalar içerisinde olduğu; bu nedenlerle,Diyarbakır cezaevinin özgün bir yerinin,Kürdistan devrimine ve tarihe mal olmuş konumunun bulunmasının önemine de işaret etmiştik.Bu olguyu sömürmek,meta olarak piyasaya sürmek;ölen,direnen,acılar çeken,aç kalan,verem mikrobunun kemirdiği ciğerlerden kan tüküren hayatı tanımadan,yar göğsüne baş komadan,düşlerini süsleyen sevgilisi ni bir kez bile öpmeden idamını bekleyen genç insanlarımızın,militanlarımızın sırtından siyasal ticaret yapmak mümkündür.Böyle bir tica - retten de kısa sürede bol kazanç sağlamak mümkündür.Ama,gerçekler acı dır ve o kadar inatçıdır ki,her zaman tarihteki yerlerini alırlar ve tahtlarına otururlar..Kendikendinize oluşturduğunuz tahtlarınız uzun sürmez.Prenslikler,krallıklar kalıcı değildir.Hele bu türlüsü...Acaba "tarihi kim yazarsa o mu haklıdır".Yoksa,tarih "hakkı olanlarca"ya da "haklı olanlarca mı" yazılacaktır.Ömrü yetenler bunu göreceklerdir...

"Cezaevini anlatmada görüş ve ağız birliğine varmak"ı isteyişimi - zin en önemli nedenlerinden biri de,bizimle ilgilenen devrimci-demokrat dünya kamu-oyu'nun,yalan-yanlış haberler yüzünden cezaevi ile ilgilerinin azalması ve hatta kesilmesini önlemekti.Cezaevine gelen heyetlere karşı takınılan tavırlar (ki,bunlara değinilecektir) ile dünyaya yansıtılan haberler arasındaki çelişmelerin önlenmesi de önemli, başlıbaşına sorunlardan birini oluşturmaktaydı.Nitekim,cezaeviyle ilgili o kadar uçurulmuş balon gördük ki,-belki de iyi niyetle- herke - sin anlattıklarımızı kuşku ile karşıladığını,hatta Metris ve Mamak cezaevlerinde yatanlar bile anlattıklarımıza inanmıyorlardı!

Tüm bu belirlemelerden,cezaevindeki olup-bitenleri küçük göstermek gibi bir anlam çıkarılmamalıdır.Diyarbakır zindanları,uygulamaları ve direnişleri ile,tarih de,Saygon zindanlarının,Haydari Kampı'nın, Nazi toplama kamplarının yanında yerini almıştır.Diyarbakır'daki uygulamalar,yer yer dünya'daki işkence kamplarının uygulamalarını aşmıştır.İlerideki anlatımlarımızda bunu bulmak mümkün olacaktır.Diyarbakır soruşturmalarındaki ve cezaevlerindeki uygulamalardır ki,TC. sömürgeci devletini ve yöneticilerini dünya'daki işkenceciler arasında saygın !

bir yere,birinci sıraya oturttu.Zaten,buradaki işkenceleri dünya'da - ki yapılanlardan bir bütün olarak ayırmak değil,öznel olarak değişiklik gösteren yöntemlerini açıklamak söz konusudur.Dünyada işkence sis tematik bir bütünsellik göstermekte ve emperyalistler,kendilerine bağımlı ülkelerin polis ve askerlerine,istihbarat örgütlerine bunun yöntemlerini öğretmektedirler.Ancak,Türkiye'nin,bunu daha ilkel ve kabaca kendi geleneklerine uygun olarak,değişik biçimler altında geliştirerek uyguladığı görülmektedir.

Burada bitirmeden bir konuya değinmek istiyoruz.Yunanlı yazar TEMOS KORNAROS'un,birisi Yunan Halkının Nazi işgaline karşı direnişinin anlatımı olan"HAYDARİ KAMPI"kitabı ile;diğeri,Yunanistan İç Savaşında devrimcilerin ve Komünistlerin direnişini konu alan "FIRTINA ÇOCUKLARI" kitabını)Türkiye ve Kürdistanlı devrimciler yakından tanırlar. Biz de bu kitapları defalarca okumuş ve çok etkilenmiştik.Ama,şunu belirtelim ki,gerek Kornaros'un güzel anlatımı ve gerekse çevirilerinin güzel olması yanında,biraz da abartma olduğunu sanıyorduk.Bunun gibi, diğer ülkelerin devrimci ve komünistlerinin direniş ve anılarını okuduğumuz zaman,bunların da abartma olabileceğini sanıyorduk.Fakat, Diyarbakır zindanları ve soruşturmalarında yapılan uygulamaları,işkenceleri ve insanın işkenceci kılığında bu kadar alçaldığını gördükten ve özellikle Temos KORNAROS'un yazdıklarını abartma sandığımız için şimdi utanç duyuyoruz.Bu vesile ile şimdi KORNAROS'tan özür diliyoruz..

Yazının orijinalindeki kişi ve siyasi grup isimleri gerçek olarak verilmiştir.Yayın gereği duyulduğunda,kişi isimlerinin birçoğunun olduğu gibi verilmesi olanaksızlaşacaktır.Benzeri acı ve tehlikeleri halen yaşamakta olan ve bu kitap ele geçtiği zaman (ki,yayınlanan diğer bildiri,kitap vb..gibi şeylerden ve bunlardaki belirlemelerden ötürüde çok şey yapılmış ve yapılmaktadır.) sömürgeci TC'nin hukuk mevzuatına göre "suç" ve dava konusu olabilecek (daha başka uygulamaları da getirecektir) olaylardan,gerçek kişiler soyutlanarak anlatmanın gereği olacaktır.Ancak,ciddi ve bilimsel çalışma yapan kişi ve gruplara , buradaki uygulamalar ve yapılan yanlış ve doğrularla ilgili her zaman geçerli ve gerçek bilgi ve belgelerin sunulması da bir görevdir..

B ü t ü n ö m r ü n ü v e h e r ş e y i n i, s a k l ı s ı z - g i z l i s i z m ü c a d e l e y e v e h a l k ı n ı n y a - r a r ı n a v e r m i ş o l a n l a r a,(siyasi nitelikleri olmayıp Kürt ve Ermeni olduğu için hapishanenin ve soruşturmanın kahrını aynen çekenlere de)

Y i ğ i t v e f e d a k a r m i l i t a n l a r a,

HANGİ SİYASİ GRUPTAN OLURLARSA OLSUNLAR,d e r i n s a y g ı v e s e v g i l e r i m i z i i l e t m e y i b i r b o r ç s a y m a k t a y ı z.

ONLARI VE UYGULAMALARI(!)UNUTMADIK.YÜREKLERİMİZDE HER ZAMAN TAŞIYORUZ.VE TAŞIYACAĞIZ.

YARININ GÜÇLÜ,ONURLU ve B i r l e ş i k,B a ğ ı m s ı z,Ö z g ü r K ü r d i s t a n' ı BU İNSANLARIN OMUZLARINDA,ÖLMÜŞLERSE ANILARINDA YÜKSELECEKTİR..

Diyarbakır Cezaevindeki madrabazların,hainlerin,döneklerin ve kendi yüreğinin kabuklarında yaşayanların,pislik üreticilerinin dışında;

S ö m ü r g e c i l e r i n k o r k u l u r ü y a l a r ı,K ü r

d i s t a n ' ı n DEVRİMCİLERİNE,YURTSEVER ve DEMOKRATLARINA,KOMÜNİSTLERİNE, d a h a ö n e m l i s i MİLİTANLARINA,DİRENEN ve ACI ÇEKEN,SAKAT KALAN ve BU YOLDA ŞEHİT DÜŞEN İNSANLARINA b i n s e l a m o l s u n.

13 Kasım 1985 (...)

1. bölüm

A- KÜRDİSTAN OLGUSU.

Kürdistan'daki hapishâne olgusunun dünya'ya anlatılması,onun somut bir siyasal içeriğe kavuşturulmasıyla mümkündür.Yoksa,çekilen acıların dökülen gözyaşlarının bir zavallılık içinde dünya kamuoyuna,ilerici ve demokratlara sunulması,Kürdistan'daki hapishâneleri anlatma olmaz. Elbette bunlar da teşhir açısından gerekli.Ama,bu daha çok romancıların, film yapımcılarının,şairlerin ve diğer sanatçıların işidir.

Kürdistan sorunu,tarihsel ve siyasal bir çerçevede ortaya konulduğu zaman,O'nun bir parçası olan Diyarbakır Hapishânesi anlaşılır.Onun için de,Kürdistan'ın siyasal konumu,Kürt halkı'nın haklı mücadelesi öne çıkarılmalı,bir yanıyla sömürgeci uygulamalar teşhir edilirken; diğer yandan,Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'nin dostları çoğaltılmalıdır.

Bugün,Kürdistan Sorunu'na,çeşitli devletlerin,uluslararası örgütlerin,diğer çeşitli kuruluşların ilgi duyduklarını görüyoruz.Ama,bu ilginin temelinde öznel çıkarları,önemli ölçüde de devlet çıkarlarını görmek mümküm.AT-ABD rekabeti,Orta-Doğu'da nüfuz yarışı,Kürdistan'ın jeopolitik konumu,petroller vb...gibi durumlar Kürdistan sorunu'na yaklaşımda ölçülerdir.Buna bir de,bu devletlerin kendi demokratik kamu oylarının baskısını da eklemek gerek.

Kürdistan sorunu,bütün bu karmaşıklık ve çıkar çelişkilerine rağmen yılmadan anlatılmalı,en sağlam ve çıkar ilişkilerine dayanmayan dostluklara indirgenmelidir.Bu da Kürdistan Sorunu'nun dünya halklarına ve proletaryasına kavratılması ile olanaklı hale gelir.

Kürdistan Sorunu,dünya kamu oyuna,somut bir siyasal içerikte ve şu ana başlıklarda sunulabilir:

-Kürdistan,Orta-Doğu'da bir Ülkedir.Yüzölçümü,haritası,nüfusu belli dir.Ülkede çoğunluğu Kürt olan 22(yirmiiki) Milyon insan yaşamaktadır.

-Kürdistan,emperyalist ve sömürgecilerce dört parçaya bölünmüş, bu bölünmüşlük ise,Lozan Antlaşması(1923)ile "hukuki" statüye bağlanmıştır.

-Bugün Kürdistan,Türkiye,Irak,İran ve Suriye'nin sömürgeleştirdikleri devletlerarası bir sömürgedir.

-Kürt Ulusu'nun dili,kültürü ve hatta ulus olarak varlığı bile yasaklanmış,tüm yer-altı ve yer-üstü zenginlikleri talan edilmiş ve edilmeye devam etmektedir.

-Kürdistan,sömürgeci devletlerin işgali altındadır. Kürdistan 'daki baskı,işkence ve zulmün kaynağı işte bu askeri işgal ve sömürgeci tasarruflardır.

-Kürt Ulusu,üzerindeki emperyalist ve sömürgeci tasarrufları bir oldu-bitti olarak kabullenmemiş,sürekli direniş içinde olmuştur.

-Sömürgeci devletler,bazen tek başlarına,bazen ortak ve bazen de emperyalist devletlerle (Şeyh Mahmut Berzenci ve Şeyh Ahmet Barzani direnişlerinde Irak'ın ingilizlerle,Şeyh Sait Direnmesi'nde Türkiye'nin Fransızlarla işbirliği gibi...) işbirliği içinde Kürt Halkı'nın direniş leri kanla,zulümle,halkı yoketme(jenosid) eylemleriyle bastırılmıştır.

-Kürt Ulusu,topluca yokedilme eyleminin yanı sıra,toplu sürgün'lere tâbi tutulmuş ve bugün de aynı uygulamayla karşı karşıyadır.

-Bugün Kuzey-Doğu Kürdistan (İran) ile Güney Kürdistan (Irak)'da devam eden Kürt halkı'nın silahlı direnişi ve özellikle Güney Kürdistan'

da yer yer genişleyen kurtarılmış bölgeler vardır.

-Kürt Ulusu bir Ulusal Kurtuluş Mücadelesi içindedir.Mücadelesi meşru ve haklıdır.Bu açıdan Kürt Ulusu'nun Kendi Kaderini Serbestçe Tayin etmesi ve sömürgeci devletlerden ayrılıp bağımsız devletini kurma hakkı'nın ikirciksiz savunulması gerekir.

Kürt Ulusu'nun bağımsız devletini kurması;Türkiye,İran,Irak ve Suriye'nin parçalanması demektir.Kürt Ulusu'nun bağımsız devletini kurması hakkının savunulması,aynı zamanda,sömürgeci devletlerin parçalanmasını da getirir.Bu,bir neden-sonuç ilişkisidir.Bunun kavgası her alanda açık seçik verilmelidir.Her Komünistin,her tutarlı demokrat'ın görevi; Kürt Ulusu'nun Kendi Kaderini Tayin Etme Hakkı'nı bütün sonuçları ile desteklemektir.Devletsel ya da örgütsel çıkarlar işe kılıf olamaz.

-Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'nin başarısı,Orta-Doğu'da emperyalizm'e ve sömürgeciliğe büyük darbe indirecek ve Orta-Doğu'nun siyasal çehresini değiştirecektir.Kürdistan Devrimi'nin başarısı,ezen ulusların özgürleşmesini sağlayacaktır."Başka bir ulusu ezen ulusların, özgür olamayacakları"örneğini en iyi şekilde Türk,Fars ve Arap uluslarında görmek mümkündür.

Bu kısa belirlemeden sonra hemen şunu belirtelim;Kürt halkı üzerindeki baskıların önemli bir halkası Diyarbakır soruşturmaları ve zındanlarıdır.Birbirine bağlı ve bağımlıdır.Bunu,devletin genel siyaseti çerçevesinde ele almak gerekir.Bugün,TC,Kürdistan'daki askeri yığınağı,askeri ve polisiye harekâtları ile,Diyarbakır zındanlarında uygulamış olduğu baskı,şiddet ve zulmün bir çeşidini tüm Kürdistan Halkı'na uygulamaktadır.

Kürdistan olgusu,hiç kimseyle başlamayan ve bitmesi de mümkün olmayan,toplumsal bir olaydır.Kürdistan Halkı'nın,proletaryasının amansız mücadelesidir.Bu,bir yaşam,özgürlük,bağımsızlık mücadelesidir.Bir Ülkenin kurtuluşu,topyekûn kurtuluş mücadelesidir.Ülke çapında ciddi ve merkezi bir örgütlenme ile,bu zor ve çetin işin üstesinden gelinecektir.. Böyle bir öncünün örgütlenmesi,her yurtseverin ve komünistin bitmez tükenmez görevleri arasında en önemli ve ivedi olanıdır.

Kürdistan mücadelesinin dünü vardı.Bugünü de ortadadır.Ama,en önemlisi geleceği de olacaktır.Herkes,yerini,bu süreçte almalıdır.Düşmanların karşısında en geniş taarruz cephesinin isimsiz neferi olunmalıdır. Küçük-burjuva yanlar,feodal ahlâk ve entrikalar,yerini birliktelik ve nesnellik olgusuna bırakmalıdır.Bu,bizi,ciddi bir yere getirecektir.Sorunlarımızı,baskı ve zulmü,işkenceleri daha rahat ve daha anlaşılır biçimde sunmamızı sağlayacaktır.

Yeri ve zamanı gelince,tarihsel olarak ve siyasal açıdan,birçok kaynak ve döküman ile mücadele daha detaylı irdelenecektir..

B- SORUŞTURMALAR(Polis ve MİT),DEVLETİN SİYASAL TAVRI.

Diyarbakır Hapishânesini anlatmak,daha doğrusu bir bütün içinde Türkiye'deki hapishâneleri anlatmak ve bu olguyu nesnel olarak artaya koymak için yol,öncelikle polisten,istihbarat örgütünden geçmektedir..Polisle ilişki sorgulamadan itibaren,kişinin ve örgütün suçlanmasıyla beraber başlamaktadır.başlangıç noktası sorgulamadır ve bu yüzden anlatımda önemli bir yer tutmaktadır.Bu başlangıç,insanı,tüm tutukluluk ve hükümlülük boyunca takip etmekte ve peşini bırakmamaktadır..

12 Eylül Harekâtı'ndan önceki kısa dönemli ve parlamentolu Sıkıyönetim,Polisteşi hafife alan,üzerine pek gitmeyen ve hatta çekinen(Dev-Yol'dan en çok çekinilmekteydi)ve çokcası taraf tutan bir eğilim geliş

tirdi.Sanıklar da siyasal bağlantıları içinde sorunu idare ettiler.Ama yine de işkence oldu(!),baskılar oldu ve basına da yansıdı..Biz, o dönem olanları,daha sonraki uygulamalar karşısında -belki de içinde bulunduğumuz koşullardan ya da daha sonraki uygulamaların çok şiddetli oluşundan- anlatmak ve örneklemek istemiyoruz.Ki,o zaman da işkence ve adam öldürme olayları vardı.(2)

Polis olayı bir bütündür.Tümüyle ona karşı durmak,işkencenin her türüne karşı çıkmak bir insanlık borcudur..Ancak,sorunu kavramak için 12 eylül öncesi durumu da kısaca yorumlayıp geçeceğiz.Üzerinde durduğumuz genel olarak polis-Mit'in yapısı,12 Eylül döneminin uygulaması ve özel olarak da Diyarbakır sorgulamaları ile cezaevleridir.

O dönem polisin bütünselliği parçalanmış,özellikle POL-DER'in(3)güçlü ve ciddi ilişkileri;yakalanmaları bile önlüyor,polisten dışarıya istihbarat bile verilebiliyor ve birçok şey gizlenebiliyordu... Velhasıl iş kılıfına uyduruluyordu..Daha açıkcası,o zaman,devletin yekpare ve açık bir siyaseti de daha oluşmamıştı.Bu dönem ki aşamayı;POL-DER'in ilişkileri içinde ve siyasal çevre müdahalesi ile ve en önemlisi kimsenin işlere sahip çıkmaması,korkması gibi nedenlerle belirleyebilir,sorgulamalarada buna bağlı olarak "bilinen" ve"rahat atlatılabilen"bir düzeydi diyebiliriz(!)Bu dönem,yani,26 Aralık 1979/12 Eylül 1980 arasında polis sorgulaması geçiştirildi.Ve şu önemli gerçek öğrenildi:GÖZALTINA ALINANLARLA İLGİLİ HİÇBİR VERİ VE İSTİHBARAT EDİNİLEMEMİŞ.Siyasal gruplarla ilgili olarak sadece kaba taslak bilgiler var.Bu bilgiler,ki şileri suçlamaya ve olayları kamuoyuna sunmaya yeterli değil..Öyle ise soruna yeni bir yöntem saptanmalıdır(!)

Zaten,bu ihtiyaç daha başından beri kendini duyurdu ve polis-Mit görevlileri ve yetkilileri soruna bir çare aramaya başladılar..Bu konuda aralarında önemli ölçüde çelişki ve çatışmalar da vardı.Bu nedenle yukarılarda(!)yapılan hesaplar sonucu birçok polis ve MİT görevlilerinin yerleri değiştirildi ya da görevden alındılar.Bu uygulamaya en önemli engellerden biri de POL-DER'in yapısal durumu gösterilebilir.Soruşturmalara dolaylı da olsa müdahalesi,gözaltına alınmaları daha önceden haber verebilmesi,tutuklamaları bildirmesi vb..gibi nedenler ve polisin, kendi arasında "bölünmüşlüğü"sağ nitelikli polislerin de kendi adamlarını korumaları gerekçe sayılıyordu..Ancak,tüm bunların altında en önemli neden,temel olarak,MİT'in görev yapamaz durumda bulunmasıydı. Ve yeniden reorganizasyonun düşünülmesiydi..Polis ve MİT için düşünülen örgütlenme tamamlanamadığı için de(4)polis karmakarışık durumdaydı.Aslında yeni düzenlenen yasalara uygun olarak eski feodal(!)nitelikli unsurlar ayıklanarak,yerlerine,bürokratlardan ve daha çok sol'u gemlemeye yarayacak yeni bir yapı için uğraşılar sürerken,12 Eylül gelip çatmıştı(!)Bu durum askerleri de tedirgin etmekte ve soruna kendi açılarından tek taraflı müdahale etmenin "meşru temelleri"ni oluşturmaktaydılar..İstihbaratsız ve darmadağınık gelen ve oturmaya çalışan,altında daha çok ekonomik nedenlerin istenilen -başka yerden- çerçeveye oturtulması yatan askeri müdahale;elbette kılıf bulmak zorundaydı ve buldu da..

Genel ve subjektif bilgilere dayanılarak soruşturmalar sürdürülmeye çalışıldı.Herkes belli bir suç'a ve örgüt'e zorla yamanmaya zorlandı , kamuoyu "çok büyük bir tehlike"nin varlığı ile oluşturuldu.Hatta,"gecikme olsaydı komünistler gelip oturacaktı" gibi temeli olmayan tehlikeler belirlendi.Böylece,Sol'a karşı saldırı,anti-komünist "öz"ile ve askerlerin isteklerine uygun olarak başlatıldı.Bununla paralel Kürdistan'da da anti-Kürt kemalist saldırı yoğunlaştırıldı.Suç ve suçlu olgusu genel bir kavram içine çekilerek,"terörist","bölücü" gibi çerçevelerden yükselindi..Amaç belli olmuştu.Ama,Sol çaresiz ve örgütsüz olarak bu kez de yakayı ele vermişti..Ne çare ki,mevzi ve göstermelik di-

renişler anlam kazanamadı.O koskoca "örgütler" 2 ay gibi bir zaman içinde yerle bir oldular..Daha doğrusu yerle bir edildiler.Sanki,yokmuş gibi ortadan silindiler.Kitleler ve militanlar moralsiz düştü.İşçi sınıfının önderleri olduğunu iddia eden ve bunu kimseye bırakmayan "sendikacılar" tutuklanmak için sıkıyönetim savcılarının kapılarında sıraya girdiler."Yöneticiler"in tutuklanmaları hiç kimsenin kılını bile kırpatmadı..Göstermelik de olsa hiçbir şey yapılmadı.O 1 Mayıs alanları hayali resimler gibi kaldı.

Öyle bir ortam doğdu ki,asker kadrolar arasında ve hatta sivil kadrolarda,tehlikenin çok küçük olduğu ve buna askeri bir müdahalenin gereksiz olduğu gibidüşünceler yoğunlaştı.Askerlere karşı,eğer polis biraz desteklenseydi bu müdahaleye gerek yoktu gibi çıkışlar yapıldı ,dolayısıyla çatışma ve çelişkiler başladı.

Sorunun sunulduğu gibi olmadığı,iktidara aday ve tehlike gösterecek bir komünist hareketin varolmadığı.sağın daha örgütlü ve güçlü olduğu, ama,kadrolarını birdenbire geri çekerek ortalığı "güllük gülüstanlık", yaptığı ve "meşru müdafaa"durumuna geçtiği kanısı yaygınlaşmaya başladı.Ayrıca,temel sorunun ekonomik olduğu ve emperyalistlerin istek ve özlemlerinin uygulanmasının zorla yapılması gerekliliği belli oldu,buna da bir neden uydurulması gerçeği ortaya apaçık çıktı.

Tüm bu gelişmelere rağmen,sol,hala kendi havasında ve bölünmüşlüğü, dağınıklığı içinde,hatta hapishânelere bile ayrılık ve slogan yarışını sokarak işine devam etti..Tüm merkez kadrolar ele geçti,örgütler dağıtıldı ve sonunda"zevahiri kurtarmak"için başka yollar ortaya atılmaya, durum rasyonelleştirilmeye başlandı.."Demokrasi"kurma girişimleri"anayasayı koruma işlevleri"gündeme geldi.

Bu karmaşa içinde,halk,kavram kargaşalığına ve ne olup-bittiğine şaşırıp kaldı..Bu şaşkınlıktan,yani,askersel "psikolojik" savaş yöntemin den bu kez yeni bir oluşum çıktı;hem "örgütler çökertildi" hem de"ideoloji" yapılmaya ve yayılmaya başlandı.Tutuklamaların ve gözaltına almaların ve tüm operasyonların,hatta en önemlisi hapishânelerin bilinçbeyin silme ve yıkama işlevlerinin altında yatan tek olgu tarihsel süreçteki yıkma,ortadan kaldırma değil,aynı zamanda yeni bir ideoloji ile toplumu üstten ve yeniden oluşturmaydı..Bu da Kemalizm'in yeniden ele alınarak inşası ve koşullara uydurulmasıydı..Artık Kemalizm,uygulamada teknolojik çağın emperyalist oluşum ve gereklerininyöneten ve yön lendiren,aynı zamanda iyiden iyiye kullanılan ideolojisi olarak yerini aldı,sıraya girerek,dünya ortaklığına aday olmaya başladı.Evet..,artık birçok rasyoneller sarsılmaya,söylenen ve anlaşılmayan,anlaşılması istenmeyen teorik belirlemeler karmakarışık oldu,tartışmalar duruldu.Yeni tezler,yeni uydurmalar ortaya çıkmaya başladı(!)Bu tozduman ve karışıklık içinde herşey gözden geçirilmeye başladı.Öyle ucubeler doğdu ki hapishâneleri etkileyen ve yılgınlığa götüren de budur.Bu ortamı burjuvazi ve devlet yetkilileri çok başarılı kullandılar.Pazarlıklar,kamufleler,"devletle aynı şeyleri söylediklerini"iddia edenler,"demokratik" savunmalar başladı..Ki,bu savunmaların nerede olduğu belli olmayan"ideolojik ve siyasal" içeriği genç insanları bunalttı ve şaşkına çevirdi. Ve daha neler neler!..

"Sol"un kimin çayırında otladığı artık belli olmuştu.Burjuva basını temel veri olarak alınmaya ve buna göre yönlenmeye başlanmıştı.Her küçük şeyden "derin" anlamlar çıkarılmaya,kuşku ve panik yaygınlaştırılmaya başlanmıştı.Herkes,herşeyden ve en yakın arkadaşından kuşkulanıyordu.Devlet psikolojik savaşta bile başarılıydı.

Bu ortamdan en iyi biçimde yararlanan devlet,uygulamalarını hızlı olarak gündeme getirdi ve uyguladı..Üzerinde tartışılamayan ekonomik ve sosyal kavramlar ortalığı sardı.Doğal kavramlar oldu..

12 Eylül yönetimi uygulamalarına polis ve jandarmadan başladı.Yönetime gelir gelmez polisin hiyerarşik bağını değiştirdi.Ve polisi Jandarmaya bağlayarak,3 ay sonra yeniden örgütlendirdi.Kamuoyuna da Polis te "solcuların ağırlıkta olduğu"tezini bazı aklı-evveller'in ağzından, açıklayarak -açıklatarak- sundu.Batı bölgelerinde biraz da olsa boşluk ları sivil kadrolar ile doldurarak işini sürdürdü.Ama,Kürdistan'da tüm den askeri kadrolar ile işe girişti.Kürdistan'da baskının biraz katmer li oluşunun bir nedeni de budur.

Askeri İstihbarat tüm kadroları ile Kürdistan'a el koydu.Gösterme - lik örgütleri darmadağınık etti.Dengeli olarak her kanattan adam yakaladı.Gözaltına almadık kimse bırakmadı.Fanatik,zorba yöntem ve eğitimle Kürdistan'daki uygulama çok daha kötü oldu.Sivil istihbarat kadrola rı işlerden uzak bırakıldı,ya da dolaylı olarak görevlendirildi..

Bu yapı içinde bir ayağını Kürdistan'a oturtan cunta,önceleri yavaş ve sonraları özel program ve yöntemlerle saldırısını geliştirdi.Bir sü re sonra,Kürdistan,temel uğraşıları haline geldi..Kendisine yardımcı o lan birçok olay da işini kolaylaştırdı...Kürdistan'da kanlı ve zalimce bir dönem daha başladı.Bu uygulamaların en büyük acısını da hapishâneler çekti.Hala da çekmektedirler.

Kürdistan'daki uygulamalarda,tüm Kürdistan'lıların geçmişleri soruş turmalarda gözden geçirildi.Herkese bir kılıf bulundu.Özellikle Ermeni lik ilişkileri detaylandırıldı.Büyük araştırmalara neden oldu. Askeri savcılar,özel araştırmalarla Ermenilerle ilişkileri ele aldılar.Bu konuya yeri geldiğinde yeniden döneceğiz.

a-Genel olarak Polis'in Yapısı.

Türk Polisi'nin uygulamalarının daha iyi kavranabilmesi için yapısı kuruluş ve çalışmaları ile ilgili genel bazı kısa bilgiler vermek ya - rarlı olacaktır.

Bilindiği gibi,polis ve ordu,egemen sınıfın baskı aracı olan devletin silahlı güçleridir.Örgütlenmeleri,çalışma yöntemleri,birimleri,tek nolojik düzeyleri sistemin bütününe,gelişme düzeyine uygunluk arzeder. İleri kapitalist ülkelerde polislik bilinçli ve uzmanlaşmış bir Kurum haline getirilmiştir.Geri ülkelerde ise,uzmanlaşma ilkel ve pratiktir.

Türk devleti polisine küçük yetkiler ve bir takım sosyal avantajlar sağlamıştır.12 Eylül'den sonraki dönemde devletin yeniden kurumlaşma - sında bu yetki ve sosyal avantajlar daha da arttırıldı.Polisin içinden geldiği sosyal çevre ve sınıf yapısı düşünülürse,bunlar onun için olağanüstü bir durum ve lütûftur.Bir de Türk toplumunun üniformaya düşkün lüğünü de katarsak sorun daha iyi anlaşılır.Devlet polisin sosyal yapı sından hareketle onu örgütlemektedir.Örgütlenmenin temel şiarı anti-ko münizm ve anti-kürdizm'dir.Anti-komünizm ve anti-kürtlük şiarlarının , Kemalizm'in temel unsurları olduğu akıldan çıkarılmamalıdır.Bu yapılan masından ötürüdür ki,polis bu dönem Komünizm'le Mücadele Dernekleri' - nde,MHP'de ve 12 Eylül sonrası ise Kemalist Atılım Dernekleri'nde ak - tif görevler aldı.

Devlet polisin robot gibi yetişmesini ve davranmasını ister.Robotça davranışın dışına çıkılmasına hiç tahammül göstermez.Çıkanlar yargılanır.Öyle ki,polis şefleri,polisin sosyal yaşantısı için şu önermeyi yaparlar:"polis,öküz gibi yemeli,inek gibi uyumalı,köpek gibi.....meli". Polis yorum istemez,tartışma yapmaz.O,devletin "polisi"dir.Görevi devleti korumak ve kollamaktır.Durum "Vatan,Millet,Sakarya" edebiyatı ile idare edilir.

Bu niteliğine karşın polisin rüşvet yemesine,kişisel çıkar sağlamasına ve Mafia ilişkilerine göz yumulur..Bunu en büyük görevliden sıradan bir polise kadar herkes yapar.Polis içinde Mafia tipi örgütlenmeler vardır.Gümrük kapılarındaki rüşvetten,gümrükçüler ve sınırlarda görevli subaylarla birlikte pay alınır.Kumarhaneler,genelevler,gazinolar bar ve pavyonlar vb..polise düzenli olarak haraç verirler.Polislerin uyuşturucu Mafiası'nın mallarını bizzat taşıdıkları da olur.(7)

Kürt sorununa karşı da polise sürekli telkinde bulunulur.Bu telkinde anti-komünizm devamlı olarak öne çıkarılır.Böylece Kürt Ulusal Sorunu kamufle edilir.Kendi açısından sorun hassastır.Çünkü,Kürt polisler, iyi bir istihbarat kaynağıdır.Jandarmada da bu böyledir..Bu yan,dil sorunu da üzerine eklendiği zaman,Kürdistan'da çok kullanılmaktadır.Sınırlarda ve Gümrük kapılarında çok sayıda Kürt polise rastlamak mümkündür.

1970 sonrasında Türkiye'deki siyasal yaşamdan polisler de etkilendiler.Daha önce 1965 de toplumsal olayları bastırmak için kurulan"Toplum polisi"(1980 sonrası ise"Çevik Kuvvet"kuruldu)bir süre sonra Hak Arama mücadelesine başladı ve işe çıkmama da içinde olmak üzere toplu eylemler koydu.Bu arada iş süresinin kısaltılması gibi bazı haklar da elde edildi.Polis'te demokratleşme eğilimi de gündeme geldi.Demokratlaşma eğilimi de örgütlenmeyi getirdi.POL-DER bu dönemde kuruldu.Kürdistan'daki ulusal-demokratik muhalefet içinde yer alanlar da oldu.

1974 yılında Ankara Toplum Polisi,ekonomik ve demokratik talepler ileri sürerek,işe çıkmama eylemi yaptı.24 saatlik direnişi,ilerici-demokrat polisler organize ettiler.Direniş Türkiye genelinde destek gördü Yetkililer çeşitli tavizlerle direnişin sona ermesini sağladılar. Daha sonradan solcu olarak fişlenen direnişin öncüsü oldukları iddia edilen 35 kişilik polis grubu çeşitli illere sürgün edildi..

1975-77 yılları polis arasında kutuplaşma açık olarak ortaya çıktı. Bu yıllarda POL-DER'in yönetimi devrimci polislerin eline geçti ve örgüt polis içinde etkinlik kazanmaya başladı.Sağcı polisler de POL-BİR'de örgütlendiler.Bu örgütte faşist nitelikli ve düşünceli polislerin yanında,eski polislik anlayışını sürdürenler,lumpenler ve İslamcılar da vardı..

Devletin geleneksel polis anlayışını alt-üst eden gelişmelere tahammülü olamazdı.Özellikle POL-DER'in çalışmalarını engellemek için herşey yapıldı.MİT tarafından arşivi çalındı ve Genel Merkezi kundaklandı...

Polisler,ideolojik ve siyasal yapılanmalarına uygun olarak görev yapıyorlardı.Aramalar yandaşlarına önceden haber veriliyor,kaçmalarına da göz yumuluyordu.Ya da tersi oluyordu.POL-BİR üyelerinin devrimcileri sorgulamaları çok ağır ve işkenceli geçiyordu.Yukarıda da belirttiğimiz gibi birçok devrimci polis soruşturmasında yaşamını yitirdi.(8)

12 Eylül Darbesi polisi yeni bir organizasyona soktu.İlerici,demokrat unsurlar meslekten çıkarıldı.Koğuşturmaya uğrayanlar ve cezalandırılanlar oldu.Polislerin kurdukları dernekler kapatıldı.Yeni dernek kurmaları yasaklandı.Polis siyasallaşmadan arındırıldı.Yeni araç ve gereçlerle donatıldı.Ancak şunu da belirtelim ki,POL-DER operasyonları çok gizli ve sezindirilmeden yapıldı.

Tüm bu gelişmelere karşın,polis,hiç bir dönem e karşılaştırılamıyacak derecede rüşvet,kaçakçılık,haraç,nüfuzu kötüye kullanma,adam öldürme,işkence vb..gibi olaylara karıştı.Aynı şey Sıkıyönetim nedeniyle görev yapan Türk ordusunda da gözlemlendi.Öyle ki,12 Eylül Askeri Cuntası nın"Milli Güvenlik Konseyi" üyeleri(şimdi Cumhurbaşkanlığı Konseyi)Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Tahsin ŞAHİNKAYA ile Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Nejat TÜMER dahi yolsuzluk ve nüfuzu kötüye kullanmakla suçlandılar.Bilinmeyen ve açıklanmayan daha çok yolsuzluk vardır...

b-Emniyet Örgütü,
Kuruluş-İşlerlik.

Şimdi,elimizdeki bilgi ve belgelere dayanarak,kısaca,Türk Polisi'nin örgütsel yapısı ve işlerliğini belirtmeye çalışacağız.

Türk Emniyet Örgütü,İç İşleri Bakanlığı bünyesinde,Emniyet Genel Müdürlüğü ünitesidir.Genel Müdürlük yukarıdan aşağıya doğru hiyerarşik olarak örgütlenmiştir.Ana birimler Genel Müdürlük bünyesindedir.Emniyet Genel Müdürü ve Yardımcıları devletin en iyi ve güvenilir kadroları arasından seçilir.Siyasal iktidar değişiklikleri ile bu kadrolar arasında değişmeler olur,ancak,mümkünolduğu kadar korunurlar..

Genel Müdürlük,Daire Başkanlıkları düzeyinde örgütlüdür.Bu daireler esas işlevleri yürütürler.Görevlerinde uzmandırlar.Şu başlıklar altında isimlendirilirler:

1-Personel Daire Başkanlığı,2-Güvenlik Daire Başkanlığı,3-İstihbarat Daire Başkanlığı, 4-Eğitim Daire Başkanlığı, 5-Asayiş Daire Başkanlığı, 6-Ulaştırma Daire Başkanlığı, 7-Laboratuar Daire Başkanlığı, 8-Ana Komuta Merkezi, 9-Polis Okulları(Akademi-Kolej).

1-PERSONEL DAİRESİ:

Emniyet Genel Müdürlüğünde çalışanların özlük işlerine bakar.Terfi, tayin,sicil,personel alımı vb...Siyasal olarak önemli bir bölümdür.Emniyet örgütünün örgütlendirilmesinde önemli bir yere sahiptir. Siyasal iktidar değişiminde,öncelikle bu Daire reorganizeye girer.Bütün örgütün sicil dosyaları ve Bakanlığın genel arşivi bu dairece yönetilir.Daire'ye bağlı birçok şubeler görev yapmaktadır.

2-GÜVENLİK DAİRESİ:

Pratik olarak aktivitesi olmayan bir bölümdür.Geri hizmet görevi görür..Dernekler,Siyasi Partiler,Sendikalar ve benzeri kuruluşlarla ilgili dosya tanzim eder.Güvenlik soruşturmasına uğrayanların işlemleri bu bölümden geçer.Siyasilerin dosyaları ya da sicil özetleri de bu dairede toplanmıştır.Buranın personeli genellikle değişken değildir.Değişiklik nadir görülür.Siyasi iktidarlar burayı az etkiler.Personelin % 95'i sağ tandanslıdır.Geri kalan kısmı ise,belli bir düşünceye sahip olmayan ya da Sosyal-Demokrat niteliktedirler.(...)

3-İSTİHBARAT DAİRESİ:

Emniyet Örgütü'nde önemli bir konuma sahiptir.MİT ile paralel çalışır.Özerk yapıya sahiptir.Örgütlenmesinde de özerkliğe sahiptir.Türkiye'nin büyük bir bölümünde örgütlüdür.Taşra örgütü direkt olarak Başkanlığa bağlıdır.Tüm teçhizatını daire başkanlığı karşılar.Yerleşim alanlarının büyüklük ya da küçüklüğüne göre,şube ya da şeflik olarak örgütlenir.İllegaldir.Olaylara direkt müdahale etmez.Birinci Şubelere istihbarat kaynaklığı yapar.Sorgulamalara katılır(çok önemli).Halktan ajan ağı kurar.Personelini genellikle yetiştiği ve çok iyi bildiği alanlarda çalıştırır.

Personel almada çok titiz davranılır.1.İlk mesleğe girenler,polis okulları,enstitüleri öğrencileri arasından seçer,2.kurslar düzenler ve alınacak unsurların durumu her yanıyla araştırılır,uygunsa alınır.Bu eğitim 9 ila 12 aylık dönemleri içerir.Eğitim olarak;bilgi toplama,değişik cihaz kullanma,psikolojik ve sosyolojik dersler,spor,ajan-provakatör-sabotajcı vb.. gibi düzen lehinde şartlandırma yöntemleri uygulanır.Pratik yaptırılır.Okul sonrası unsurların özellikleri gözönünde tutularak, dağıtım yapılır..Genellikle;
Göçmen Türkler,Gürcüler,İç-Anadolulular,Yörükler tercih edilmektedir

Kürt unsurlar da % 3,5 dolayındadır. (...)

Bu birim Kürdistan'da tamamiyle örgütlüdür.(Yalnız İl merkezlerin - de)İstihbarat Dairesi görevlileri örtülü ödenekten harcama yaparlar.Ça lışmalarında yapılan masraflar için hesap sorulmaz.Muhasebeleri şifahi dir.Ekonomik olarak durumları oldukça iyi sayılır..

4-EĞİTİM DAİRESİ:

Örgütün eğitim işleri ile uğraşır.Personel dairesi gibi,emniyet örgütünün örgütlenmesinde önemli bir fonksiyona sahiptir.Öğrenci alımı , meslek içi kursları düzenler.Politik bir bölümdür.Sorunu siyasal düşünenler,eğitim dairesini örgütlemeye çalışırlar.

Ayrıca,basın/yayın ve tercüme işlerine de bakar.Taşra örgütü düze - yinde aktif faaliyeti yoktur.Pasif şube ya da bürolar durumundadır.

5-ASAYİŞ DAİRESİ:

(Merkez Mali Şube-Narkotik-İnterpol)

Merkez Mali Şube ve Narkotik birimleri,Ülke genelinde görev yapar - lar.Seyyardırlar.Elemanları kendi çalışma alanlarında uzmandırlar. Uzmanlıklarını pratikte kazanırlar.

Narkotik Polisi,yurt dışına eğitim için gönderildiği gibi,ülke için de de eğitici kurslara tabi tutulur.Ancak,ülke içindeki kurslar çok sı nırlıdır.Bunlar,ekip halinde (3'lü,5'li) görev yaparlar.Narkotik Polisi uzmandır.İstese uyuşturucu ticaretini büyük oranda engelleyebilir.. Fakat,bu,onun işine gelmez..Rüşvet mekanizması çok iyi işlemektedir.Ve bu işi yapan (uyuşturucu ticareti) bizzatihi devletle örgütlü olan insanlardır.Ya da Narkotik'deki unsurlar bu işlere ortakdırlar.-Mafia' - nın güçlülüğü -Bu işlerdeki güç;rüşvet,devletle örgütlü insanlar ve ortak Narkotik elemanlarından oluşan ittifakın gücüdür..

Narkotik Polisi,Kürdistan'da,sık sık operasyon düzenler.Kendi alanı dışında edindiği izlenim ve bilgileri ilgililere rapor eder.Büyük oran da ajan kullanır.Bu ajanlar içicidirler.Eroin ve esrar gibi ihtiyaçlarını Narkotik'den temin ederler.

Narkotik'de,genellikle,politize olmamış unsurlar çalışırlar.Sürekli güçlüden yana bir anlayışa sahiptirler.Ekonomik sorunları yoktur.Büyük çoğunluğu uyuşturucu kullanır.Bu bölümde Kürt polislerin sayıları kaba rıktır.Nedeni de fiziki yapıları ve bölgesel özellikler taşımalarıdır. Asya tipine uygundurlar.Zaten,uyuşturucunun alanı da Uzak-Doğu ve Ya - kın-Doğu'dur..

Narkotik,illerde şube ya da şeflik düzeyinde örgütlüdür.Araç yönünden zengindir.(...)

İNTERPOL;Türkiye'de büro düzeyinde görev yapar.Çok az sayıda personele sahiptir.Yaptığı iş kırtasiyeciliği geçmez.Elemanları yabancı dil bilir!

6-ANA KOMUTA MERKEZİ:

1980 öncesi kuruldu.Direkt Genel Müdürlüğe bağlıdır.Taşra örgütü ise,kendi bölgelerinde cereyan eden olaylarla ilgili tüm bilgileri anında bildirirler.Özel hat telefonlar ile haberleşme sağlanır.Telsiz çok az kullanılır.Bültenler ilgili makamlara iletilir.Önemli bir merkezdir

7-TEKNİK DAİRE:

(Laboratuar,foto film)

Tamamiyle teknik işlerle uğraşır.Kriminalostik,teknik olarak en gelişkinidir.Sahte evrak,silah,mermi tahlili yapılır.Olaylarda kamera ve

benzeri araç kullanılır.Daha doğrusu her türlü cihaz kullanılır.Elemanları yurt dışında eğitim görürler.Parmak izi eğitimi(kriminalostik) Bu eğitim,genellikle,İtalya'da görülmektedir.

Bu Daire'ye sözleşmeli teknik personel alınmaktadır..

8-EĞİTİM KURUMLARI:

Bu kurumlar,teorik ve pratik olarak polis yetiştiren kurumlardır.

POLİS KOLEJİ: Çekirdekten mesleğe adam yetiştirir ve buraya ortaokul mezunları alınır.Detaylı güvenlik soruşturmasından geçirerek öğrenci almaktadır.Polis çocuklarına öncelik verilmektedir.Dört yıllıktır.. Öğretim programının en güçlü ögesi disiplindir.Öğrenciler faşist yöntemlere göre yetiştirilirler.Müdürü,idare amiri ve personeli polistir. Öğretmenler ise sivildir.Bir kısmı emniyet örgütünden,diğer kısmı da , Milli Eğitim'den temin edilmektedir.Öğrenciler çok iyi yetiştirilir.Okulda hiyerarşik yapı çok güçlüdür.Dört yıllık eğitimden sonra,direkt, polis enstitüsüne aktarılırlar.Polis Enstitüsünde öğrencilerin statüsü öğrenci-memurdur.Artık aylık alırlar.Eğitimleri tamamiyle mesleki eğitimdir.Öğretim görevlileri Üniversite ya da Akademiden temin edilir ve tümü gericidirler.Örneğin;bir dönem Agah Oktay GÜNER (MHP Millitvekili idi) öğretim görevlisiydi.Okul yöneticileri ise polislerden oluşur..

POLİS OKULLARI:Askerliğini yapmış,orta öğretim mezunları alınır.Memur olmalarında sakınca olmayanlar(siyasal-adi)yapılan bir ön sınavla, polis okullarına alınırlar.Okul süresi 6-9 ay'dır.Eğitim genellikle polis mesleği ile ilgilidir.Ve bunlara yoğun propaganda yapılır.Polisin, şartlanması,burada başlar.Okul bitimi,emniyet örgütünün değişik birimlerine atama yapılır..

EMNİYET MÜDÜRLÜKLERİ.

İlin büyüklük ve küçüklüğüne göre faaliyet alanları genişler ya da daralır.Temel alanlar değişmez.Şematik olarak şöyle bir yapı göstermek tedir:

1-Emniyet Müdürü,(yardımcılarının sayısı ilin büyüklüğüne göre çoğalır)2-I.Şube 3- II.Şube, 4-III.Şube(Personel Şubesi), 5-IV.Şube(pasaport), 6-V.Şube (Akaryakıt-lojistik), 7-VI.Şube(maaş-teçhizat),8-VII.Şube(narkotik), 9-VIII.Şube (Mali), 10-IX.Şube(eğitim), 11-X.Şube (telsiz-radyo), 12-Trafik, 13-Toplum Polisi.

BİRİNCİ ŞUBE:

İki bölüm halinde çalışır; 1.Aktif bölüm,2.Geri hizmet(Büro)

A k t i f B ö l ü m:Dış görev yapar,bu,aynı zamanda sorgulama- soruşturma görevi de yapmaktadır.Ekipler halinde çalışır.Organizeli görev bölümüne gidilmiştir.Sol ve sağ yelpazeyi kendi aralarında bölüşmüşlerdir.Görevleri legaldir,olaylara direkt müdahale ederler.Kısımlara bölünmüş olarak çalışırlar:A,B,C vb...kısım ya da grup halinde kodlandırılırlar.Uzmanlıklarını pratikte kazanırlar.Daha çok Askeri Yönetim dönemlerinde uzmanlıkları artar.Siyasi Polis özgün kurslardan geçirilir.Kurslar modern anlamda bir eğitim taşımaz.Genellikle klasiktir.. Yoğun bir ajan ağına sahiptir.

Son yıllarda büyük şehirlerde "DAL" grupları oluşturuldu.(Derinlemesine Araştırma Laboratuarı)Bu grupların görev alanları genişletildi.Bu gruplar özellikle Faşist nitelikli ögelerden oluşturuldu.Şube bünyesinde göreceli bir özerkliğe sahiptiler.

Siyasi şube iki ana kadroya sahiptir.1-Temel Kadro,2-Değişken Kadro ki,değişken kadrolar,siyasi iktidarların değişmesiyle birlikte değişen kadrolardır.Temel kadrolar ise,olağanüstü bir durum olmadıkça değişmez..

İKİNCİ ŞUBE:

7 kısımdan oluşmaktadır.

I.Kısım;Ağır suç masası,Cinayet,gasp,II.Kısım;Hırsızlık,III.Kısım ; Yankesicilik, IV.Kısım; Ahlak Zabıtası, V.Kısım;Parmak izi,fotoğraf,vb VI.Kısım;İnfaz,Giyabi tutukluları yakalama... VII.Kısım;Asayiş,resmi o larak görev yapan ekipler.

En önemli kısım,I.Kısımdır.Siyasal olaylara bakar.Elemanları tama - miyle pratikte yetişirler.Sorgulama yöntemleri kabadır.Adi suç sorgula malarında uzmandırlar.Elemanları nitelik olarak biraz babacan tavırlı, ancak lümpendirler.Bu kısımda büyük oranda rüşvet mekanizması çalışır. Burada çalışan memurlar çok popülerdirler.Ekipler halinde görev yaparlar.Siyasal olarak kemikleşmemişlerdir.Vaziyete göre tavır alırlar..

Diğer kısımlar ise,isimlerinden anlaşılacağı gibi "adi"olaylarla il gilenirler.

Asayiş ekipleri farklı bir yapıya sahiptirler.Yerleşim merkezlerine göre görevleri değişir.Küçük yerleşim merkezlerinde fonksiyonları fazladır.Büyük kentlerde ise,önleyici tedbir görevi görürler ve gözönünde cereyan eden olaylara müdahale ederler..

(...)

c- P o l i s i n (MİT ve Askeri İstihbarat dahil)

T a k t i k l e r i .

12 Eylül'de,tüm insanlar,yöntem olarak,poliste suçlanmaya başlandı. Batı Bölgelerinde,örgütlerin ilişkileri ya da kişilerin durumları bi - raz olsun araştırılarak,ve belli bir çerçeveyi aşmayan suçlamalar ya - pıldığı halde;Kürdistan'da değişik taktiklerle sorun ele alındı,ayrımsız ve her istenilen gözaltına alındı.Herkes suçlandı ve işkenceye tabi tutuldu.Soruşturmalar,Kürdistan'da çok ağır geçti.Suç ve suçlu araş tırılması değil,imha,sindirme,ajanlaştırma vb..yöntemlerle hareket e - dildi.Acımasız ve saldırgan bir tavır takınıldı.Kürt olmaktan ötürü ni teliği ne olursa olsun,herkes suçludur anlayışı ile işgalci bir ordu - nun yabancı bir toplum üzerindeki jenosid uygulamasının adı;Kürdistan- 'da "soruşturma""araştırma""suçlu arama" vb...oldu..

Ceza Siyasetinin oluşturulmasında soruşturmaların görevlerini ileri de daha detaylı vereceğiz.

Kürdistan'da Polis'te ve MİT'de,anti-Kürt olgu ve Türk Milliyetçili ği kendini gösterdi.Polisler,hatta savcı ve hakimler,sorgulamalarında; "...Oğlum Komünist Komünist,tamam,gerekirse biz de bu işte oluruz.Devletin bir polisi ve ordusu mutlaka olacak..Ama,bu Kürt meselesi nedir? bu bölücülük nedir?.....koyarız,bunu size yedirtmeyiz"tarzında,genel ve sık sık tekrarladıkları cümlelerle strateJilerini açıklıyorlar,yöntemlerini buna göre uyguluyorlardı.Dış Kamu Oyu ile halkın durumu,siya sal vb.. nedenlerden dolayı da hem tezlerini aynen uyguladılar,hem de işlerini "yasal bir çerçeveye" oturtmaya özen gösterdiler.Ancak,bu ö - zen tutmadı,iş kaba bir milliyetçiliğe ve jenoside dönüştü.Herşey so - ruşturmadan başlatıldı.Biz,hapishânedeki kıyımın tüm boyutlarını burada vermeye çalışacağız..

Tüm uzman kadrolarını Kürdistan'a yığarak,askeri yönetimi de fırsat bilerek,baskı ve işkence en modern biçimlerde yapılmaya başlandı.Dışarıya bir "tehlike" sunuluyordu,ancak,bunun adı konmuyordu.Uygulamada , askerlerin taktikleri çok önemlidir.Polis ve MİT görevlilerine sorumlu luk yüklenerek,asker geride tutuluyordu.Gizleniyordu.Sanki,baskı ve iş

kence askerlerin dışında başkaları tarafından yapılıyormuş havası veriliyordu..Oysa,tüm uygulamaya askerler ortaktı,hatta bizzat onlar tarafından yapılıyordu.Ya da ücretli bazı "sivil zavallı kadrolar" kullanılmaktaydı.Subay ve askerlerin görünmemesine azami dikkat sarfedilliyordu..Polis de,yer yer gözü bağlı unsurların duyacakları biçimde "komutanım" ya da "emredersin"hitaplarıyla sorumluluğu askerlerin üzerine atmaya çalışıyordu..

Operasyonlar,soruşturma,savcılık/Mahkeme,hapishâne üçgeninde,önceleri kendiliğinden,daha sonra ortak ve genel plân dahilinde yapıldı... Her ne kadar uygulanan yöntemlerde uygulayıcılara serbesti tanınmış olsa da,işe belli kurullar karışmaya,dış müdahaleler olmaya başladı.Baskı,zulüm,işkence ve özellikle hapishânedeki uygulamalar belli bir plân çerçevesinde ve kurullar eliyle yürütülmeye başlandı..

"Vatan Kurtarma"operasyonu,temelde,sanık yaratmak,Kamu Oyu'na "vahim" bir mizansen göstermek ve bunun için suç ve suçlu oluşturmaya,katliam ve "yasadışılığı"nı ört-bas etmeye başladı.Bu oluşuma,basın ve TRT'de elinden gelen yardımı yaptı.Basın ve TRT,baskı ve işkencenin asal unsurları oldular.Bu da doğaldı..Basının durumunu ve 12 Eylül'ün temel nedeni ile göstermelik yanını,yeri geldiğinde açıkca belirteceğiz.

Peki,polis'te neler oluyordu..

Polis saptadığı bir stratejiyi aynen uyguluyordu.Her araştırma-sorgulamada "Komünist"bir tehlike ve "Bölücülük" olgusunu öne sürüyordu.. Her Polis'e düşen -Ki,Kürdistan'da istisnasız her aileden bir ya da daha fazla kişi düşmüş ya da düşürülmüştür- bu andan itiberen kişisel olan suç olgusundan çıkarılarak,ailesel bir suç olgusuna sokulmaktadır. Hatta,Kürdistan'da,kişinin suçlanması ailesel olmaktan da öteye, kentsel ve aşiretsel düzeylere vardırılmıştır.Kılıfına uydurularak yapılan işlemlerde görünmese bile,araştırıldığı zaman bu durum hemen görülebilir.Zaten,en önemli saptama da budur..

Polisteki gözaltı süresi uzatılmış -MİT denilse daha iyi-,gözaltının neresi olduğu belli olmadan,kod isimlerle ve neyin adına bu işleri yaptıkları belli olmayan kişilerce soruşturmalar yürütülmüştür.İnsanların nereye götürüldükleri ancak,hapishâneye geldikleri ya da görüşçüleri tarafından ziyaret edildiği zaman öğrenilebilmiştir.Bu,insanları istenildiği gibi ve ortadan kaybetme işleminin süresi de kesin değildir, bazen 6 aylara varabilmiştir.

Bu saklı ve gizlilik,"tehlike"nin bertaraf edilmesi ya da"suçlunun" ve "suç"un ortaya çıkarılması için değil,kendilerince birtakım şeylerin gizlenmesi ve yaptıklarının duyulmamasıdır.Bir de insanlar üzerinde psikolojik baskı,korkutma vb..söz konusudur.Soruşturmaların durumları artık tamamen ortaya çıkmıştır.Soruşturmaların yerini,biçimini mahkemeler,avukatlar da bilemezler,-bilenler var-bilenlerde açıklama yapamaz..

Kürdistan'da,resmi olarak 3 aya uzatılan gözaltı süresi bile aylarca geçmiş,5-6 ay ve daha fazla süreler,insanlar nerede ve nasıl oldukları bilinmeden soruşturmalarda kalmışlardır.Ya da ölüleri ailelerine, avukatlarına teslim edilmiştir..Bu kadar uzun sürede ve uygulanan insanlık dışı baskı ve işkence altında,insan iradesinin karşı koyamıyacağı sonuçlar meydana gelmiştir.Bu kadar sürenin uzatılması,hem işi dışarıya "vahim" göstermek,hem de kendi taktiklerinin uygulanmasını ve olgunlaştırılmasını sağlamak içindir.Nasıl olsa herkes "öter"telkini ile hareket ettikleri için,ötünceye kadar soruşturmada kalınmalı,ya da ölmelidir.Başka da kurtuluş yoktur!

Bu uzun süreler sonunda insanlar perperişan ve insanlıktan çıkmış o

larak,iradeleri ortadan kalkmış ve biran önce bu koşullardan kurtulmak için herşeyi kabullenmek zorunda bırakılmışlardır.Bunun adına da soruş turma denilmiştir!Sonuçta birçok tutanak imzalattırılarak -gözü bağlı- kişiler istenildiği gibi suçlanabilmiş;kamu oyuna sunularak,yargılanma ları ve cezalandırılmaları sağlanmıştır.Üzerlerindeki izler,yara ve be reler de geçsin diye,soruşturmadan sonra başka bir yere konulmakta ve daha sonra tutuklanarak cezaevine getirilmişlerdir..Savcılar da,kendi- lerine gelen sanıklara,istedikleri ifade tutanaklarını imzalamadıkları zaman,yine geri soruşturmaya gönderecekleri tehdidi yapmışlar,böylece, istediklerini elde etmişlerdir.Polis'teki ifadeler ile savcılık ifade- leri tümü ile birbirine benzemektedir.Hatta,direnen sanıkların birçoğu nu savcılar yeniden soruşturmalara gönderip,istedikleri tutanakları im zalamalarını sağlamışlardır..

Böylece,birçok kişinin ismi tutanaklara yazılarak,suçlanmakta,olay- lar genişletilerek,zorla suçlu kılınan birçok insan hakkında davalar a çılmakta,mahkemelere çıkarılmaktadır.Her soruşturma sonrası geniş ope- rasyonlar yapılmakta,sanki yeni bilgiler alınmış gibi davranılmaktadır oysa,saptanmış olaylar insanlara zorla ve komplolarla kabullendirilmek tedir.Yeni gözaltına alınanlarda da bu durum aynen devam edecektir..

Bu uygulamalarda polisler ve MİT elemanları en yüksek düzeyde eği - tilmişlerdir.İnsanlar bunların eğitimleri için bir kobay gibi kullanıl mıştır.Birçok deney kazanmışlardır.Her türlü uygulama yapılmış,her ge- çen gün "yanlışlar" daha da azaltılarak,"meşru bir zemin" oluşturulma- ya çalışılmıştır.Bu deney ve uygulamalar içinde,sık sık görevlilerin yerleri değiştirilmiş,bu uygulama da sonradan farkedilmiştir.Ya da rüş vet ve adam kayırma gelip işlerin içine oturmuş,bunun sonucu görev de- ğişiklikleri ve hatta biçimsel yargılamalar bile yapılmıştır.Bunlar ör neklendirilebilir..İşkence iddiaları ile ilgili olarak da,yine,biçim - sel olarak bazı zavallı insanlar kurban edilmiş,yargılanmış,cezaevleri ne gönderilmiştir.Sonradan da beraat ettirilmişlerdir.Bu insanların a- çıklamaları çok hazindir..Böylece,işkenceye prim verilmediği kanısı,sö züm ona yaygınlaştırılmak istenmiştir.

Yani,"suç" ve "suçluluk" poliste başlamış,başlatılmış;polis her ki- şiyi mutlaka bir suça uydurmuş,bağlamıştır."Anayasal Düzeni Değiştir - mek,Komünistlik,Bölücülük vb..gibi".Bu suçlamalar giderek tekleşmiş"bö lücü"olmuş,son zamanda da "bölücü çete" oluvermiştir.Bu kadar insan,ay nı suç ve suçluluk olgusu içinde sunulmaya başlanmış;ayrı ayrı anlayış çalışma ve program öneren örgütler de tümden aynı suçlama içine sokul- muştur..Bu da göstermektedir ki,saptanan stratejiye uygun bir uygulama söz konusudur.Yoksa,denildiği gibi,"Anayasa'nın" ya da "Yasaların"uygu lanması ve bunun için araştırılarak suç ve suçlu bulunmamıştır..Zaten, uygulamalara karşı suç ve suçlu da yoktur.Suç ve suçlu olgusu devlette dir ve Cuntadadır.Polis suçludur..MİT suçludur.Bunların yaptıkları in- sanlık suçudur.Ve dünya'nın en terörist devleti TC'dir.

Başa dönelim ve polisteki uygulamaları anlatmaya devam edelim.

Poliste sanık önce büyük gürültüler içinde psikolojik baskıya uğra- tılır.K a f a s ı n d a v e b e d e n i n d e p a n i k yaratı - larak,fiziki olarak uygulanacak baskıların daha da ağırlaşması için ko şullandırılır.Kişi,bir daha kurtulamıyacakmış gibi bir sürece ve sonu gelmez bir boşluğa itilir..BU AŞAMA ÇOK ÖNEMLİDİR.Burada gösterilecek, gösterilmesi gerekecek direniş fiziki baskıyı arttırır.Ama,sonu mutla- ka gelecek olan bir düzeyi oluşturur..Herkes soruşturmalar ile ilgili, mutlaka birşeyler dinlemiştir.Herkese -devrimcilere- beş aşağı beş yu- karı soruşturmalar anlatılmıştır..Buna rağmen,deneysiz ve bilinçsiz o- larak birçok kişi,genç insanlar,ilk olarak yaratılmak istenen psikolo- jik havadan kurtulamıyarak,polisin oluşturmak istediği düzeye girmekte

ve değerlerine yapılan saldırılara boyun eğmektedir..Daha doğrusu eğdirilmektedir.Birçok insan,bu değer yargılarını,daha kafasında tartışmaya başlamadan;psikolojik saldırının arkasından,aç,susuz,uykusuz,sigarasız vb.. bırakılarak,işkence ve baskı maddi olaylara döndürülmektedir. Böylece,insanlar tercih karşısında kalmakta,doğal ve yapısal olarak da birçok yanlış eğilimi tercih etmektedirler.

Her kişi,birbirine çok benzer olan önce psikolojik ve daha sonra da maddi ve fiziki işkencenin oluşması aşamasına maruz kalmıştır.Bu dönüşümün başladığı noktada,somut istekler olgunlaştırılmakta,kişi niteliğinden -ya da niteliği odur- alınarak,istenilene güdümlü kılınmıştır.. Daha sonra,bu ilk birkaç gün,psikolojik ve moral çöküntüsü yaratan ve bunu somut maddi işkence ile bütünleştiren,saptanmış soruşturma düzeyini yaratan ekip'le karşılaşmak mümkün değildir.Daha sonraları odalarda ve koridorlarda sizi görüp "hal ve hatır" bile sorarlar..

Devamlı ikili ve ikircikli bir tavır görebilirsiniz.Bu ikili tavırda birisi çok sert,diğeri yumuşaktır.Bu davranış bilinçlidir ve sanıkla ilgili veri toplamak,onun zaaflarını kontrol,ona nereden ve nasıl girileceğini saptamak için yapılmaktadır.Daha doğrusu istenilen ifadeyi sağlamak ve kişiyi çözmek için esas soruşturmacılar yaptırmaktadırlar Bu psikolojik ve aha sonra maddi ve fiziki baskı ve işkenceyi dışarıdan takip ederek,sanığın reflekslerini bütün detayları ile incelemektedirler.Zaten,sanığın gözleri bağlıdır,durumu sadece kendini ayakta tutabilmek ve kontrol edebilmektir.

Kişinin,neye dayanıklı olduğu,neye olmadığı;sigara ve çayla ilişkili zaafları,uykuya karşı zaafı,kadın karşısındaki tutumu,yemek ilişkisi,örgütsel bağları vb..gibi konularda gözlem yapabilmek için genellikle askerlere uygulattırılan ağır ve kaba bir baskıdan geçirilmektesiniz Bu arada çalınan bazı ses bantlarına karşı reaksiyonlarınız,atılan sloganlara kulak kabartıp kabartmadığınız gibi uygulamaları da ekleyebiliriz.Böylece,soruşturmada bir arkadaşınız varmış ve o slogan atıyormuş, gibi bir hava verilmektedir..

İşte tam bu aşamada birçok kişiye büyük bir rehavet ve gevşeklik veren,en önemlisi tekilci bir yapı oluşuvermektedir."Gemisini Kurtaran Kaptandır"tarzındaki bir anlayış,hemen egemen olmaktadır..Dolayısıyla, bu yapı içinde,anormal davranışlar ve biçimsel gösterişler başlamaktadır.Çünkü,taviz'in arkasından nasıl davranılacağı ile ilgili nesnel olan bir yöntem yoktur.Ve kişi kendine has davranışlarla çaresizliğe düşerek ödün vermeye başlıyor...Bu olağanüstü koşullarda kendini kurtarma sevdası,elbette,ardından en tehlikeli ve en olmaz sorunları getirmektedir ve getirmiştir de.Sonunda kişi,batağa batmaya çok gayret sarf etmektedir!

Bu ön k o ş u l l a n d ı r m a aşamasından sonra kişi,görevli esas ekipce alınmaktadır.Zaten,her siyasal grup için önceden saptanmış slogan ve yöntemler bellidir.Bu ekip,alır almaz sert bir a j i t e'ye ve ağır bir d a y a k 'a başvurmaktadır.Bu dayak genel ve konuşturmadan olan bir dayaktır.Bu saldırı içinde sadece,"ulan ibne bu memleketi böleceksin,parçalıyacaksın","sen kim oluyorsun,komünist eşşeoğlueşşek vb." tarzında küfür ve bağırmalar vardır.Dayak arasında kişi bağırmakta,ağlamakta ve "abi"gibi yalvarmalar ve daha birçok zavallı davranışlarda, kendini belli eden çözülmelerde bulunmaktadır.Kişi,nasıl ele alınacak,bu, zaten daha önceki aşamada saptanmış ve bu aşama ile daha net bir halde ortaya çıkmaktadır.Bu saldırı içinde hemen bir "hızır" yetişmekte,yumuşakça "yahu ne yapıyorsunuz,yazık,bu iyi bir insandır,ben tanırım,bunun bu işle ilgisi yoktur,yanlışlık olmuş vb.."gibi bir ses duyuluyor. Bu müdahale,fiziki saldırıdan daha çok,sizin kolunuzu ve kanadınızı kırıyor ve polis'te"böyleleri de vardır" anlayışı ile,kafanız o bitmez-

tükenmez işkenceden sizi alıp onun kucağına atıyor ve ç ö z ü l m e'-nin başladığı nokta burasıdır.

O "tatlı" ses,seni alıp hemen bir başka yere götürüyor başlıyor nasihata; "oğlum aklını başına al,ben seni kurtarırım"..Ya da "oğlum her şeyi biliyorlar,bak ..filan şunu da söyledi" gibi telkinlerle;takatsiz halsiz ve mecalsiz bırakıldığın ya da kaldığın bir yerde,sarılabileceğin(!) biri çıkmaktadır karşına..

Bu "iyi" insan gözlerini açarak ,çay ve sigara veriyor.Bunları iç - tin mi zaten ....yedin sayılır.İşte bu ş o k ikinci aşamadır.Kişi bazı ön bilgiler vermekte,ancak kucağına oturduğun o "iyi insan","boşver ben zaten ilgilenmiyorum"gibi belirlemeler ile,bu karşılaşmanın ve konuşmaların aralarında kalacak gizli birşey olduğu izlenimini veriyor.. Ancak,bu karşılaşma ve konuşmalar sonucu hem kendisi ile ve hem de diğerleriyle daha büyük çelişmelere düşürülüyor,bunun bedelini de bir sigara ile ödemiş oluyor..Zaten,adamların istediği de o "aramızda gizli" kalsın dediği yerdeki konuşmalardır.Hemen bilgiler diğerlerine ulaştırılarak,hemen arkasından esas soruşturmacılar gelip,"ulan demek öyle.. namussuz,ananı..."gibi saldırılarda bulunurlar.Ve senin o "iyi" insana yaptığın zavallı belirlemeler karşına büyük sorunlar olup çıkar..

Böylece,kişiler niteliklerine göre ayrılarak,kime ve hangi ölçülerde baskı ve işkence yapılacağı saptanmaktadır.Sorgulamada sanıklar,böylece gruplara ayrılıp,işkenceye alınmaktadırlar.Diğer sanıklarda da panik yaratılmaktadır.

Bu aşamadan sonra kişiler,tek tek alınıp götürülmekte,grup halindeki sanıklar birbirlerinden tecrit edilmekte,kimin ne yaptığı,ne dediği belli olmamaktadır.Arada bir gelerek,ani saldırı ve sorularla diğerleri üzerinde devamlı bir sıtres sağlanmaktadır.İşte bu uygulamada sorulan sorulardan birilerinin çözüldüğü ve birçok şeyi söylediği belli oluyor ve oradaki tüm sanıklar büyük bir yılgınlığa düşüyorlar..Aslında meydana gelen sonuç zaten soruşturmacılar tarafından saptanmış şeylerdir ve zorla,oyunla,dayakla buna varılmıştır.

Fakat,burada ciddi bir sorun ortaya çıkmaktadır:meydana getirdikleri ağır ortam ve suçlamalar sizden istenilenler değildir.Bunları yüklemeye çalışarak ve çok zor koşullarda tutarak sağlamaya çalıştıkları ve kişilerinde çok küçük görerek tercih ettikleri şeyler sizden istenilendir.Esasen kişiyi güme götüren de budur.Örneğin;Üç gün üç gece aralıksız döverek ve ceryana tutarak sana "sen...'yı öldürdün"diyorlar ve bu na karşı direniyorsun,perişan oluyorsun,ardından hemen gelip,"yahu zaten bunun ilgisi yok" deyip senden vazgeçiyorlar..Ve sen,kurtuldum sanıyorsun..Zaten o olay,senin bilmene rağmen çözülmüştür..Bundan çok küçük gördüğün ve esasen seni aradıkları bir soru ile aniden karşılaşıyorsun:"sen ... örgütün üyesisin ve ...tarihinde bildiri dağıtmışsın.. zaten bir iki yıl yatar çıkarsın..."diyorlar.Sen de bu "küçük" soruya, "evet ben bildiri dağıttım,ama,o örgütün sempatizanıyım" diyorsun.Ardından,"önemli değil,biz sempatizan yazarız","gel bize bu örgütü ve nasıl bildiri dağıttığını anlat,kimler vardı,kim verdi vb.."deyip, istenilen düzeye seni çekiyorlar.Eğer biraz da geveze isen,başlıyorsun dökmeye..Adamlarla samimi oluyorsun.."Aferin oğlum,bak bu akıllı çocuktur" diyerek seni dağıtıyorlar.Bu noktada dökülmeler ve çözülmeler bütün boyutları ile başlıyor..Oyun aynen böyledir.Üstelik polisin istemediği ve ummadığı biçimde ve eksik kalan yerlerde tamamlanıyor.

Cezaevine gelen birçok sanık,"bana ...öldürdün dediler,yutmadım!direndim,ama örgütü kabul ettim,zaten biliyorlardı"diyerek yukarıda anlattığımız olguyu çok açık biçimde gözler önüne sermektedirler.Hiç kimse çıkıp bu insanlara,"arkadaş o adamın öldürme olayı herkese sorulu -

yor,bununla ilgili birçok insan yargılanıyor vb..."demiyor..

Ancak şunu hemen belirtelim;poliste dökülerek ve belirleme yaparak, kurtulamazsınız.Polis için zaman bol ve her grup için ayrı ayrı timleri var..Bu nedenle sorgulamalar,gözlerden uzak,denetimsiz ve gayet rahat biçimde sürdürülmektedir.Bütün yapılanlar,sindirme,ezme,kişiliksizleştirme ve bunların birleştiği odak,ajanlaştırma'dır.Böyle dönemlerde kendi adamları ile organize ettikleri olay ve örgütler azdır....Ancak, yine de birçok provakasyonu kendileri organize etmişlerdir.

Operasyonları,daha önceki kişilerden edindikleri bilgiler ile,ayrıca kendilerine "evet" diyenlerle sürdürmüşlerdir.Evlere,işyerlerine"kara kol" kurarak;insanların karılarını,bacı-kardeşlerini,anasını,çocuğunu ele alarak,her şeyi kullanarak;-düşünebileceğiniz her şeyi- kişiyi, düşürmeye ve kendi yörüngesine oturtmaya herhalükârda çalışmıştır.Sorun da budur.Türk Polisi'nin temel yöntemi budur.Bu yöntemlerle sarhoş olan,şaşkına dönen genç insanlar,militanlar(!),-militanlık ile ilgili bir türlü anlaşamadık-kadrolar(!) panik içinde,çok zaman kendileri gelip teslim olmuşlardır ya da teslim edilmişlerdir...Yani,"polisten kurtuluş yok",ya da "polis hiçbir şey yapmıyor,polis yasaldır" anlayışıyla..

Soruşturmada yapılanlar,Türk Polisi'nin ve MİT'nın kendisine özgü olan yöntemleri değildir.Evrensel boyutlarda ve dünyanın sayılı istihbarat örgütlerinin yöntemleri,daha despot,daha ilkel,kendi muhtevalarına indirgenerek uygulanmaktadır.Nihayet Türk Polisi ve ajanları da,dünyanın sayılı istihbarat örgütlerinde ve onların geliştirdikleri yöntemlerle eğitilmişlerdir.Çoğunluğu subay olan,geri zekalı,bağnaz,fanatik, hiçbir yerde başarılı olmamış,hiçbir konuda tatmin olmamış,özellikle, cinsel olarak aşağılık kompleksine düçar unsurlardan özel seçilmişlerdir..

Peki,tüm bu yapılanlar gizli odalarda kalmayacağına göre,bunu sistemli ve belli kurallarla yapmak,kamuoyu'na sunulmasını da sağlamak gerekmez mi?Nitekim,bazı sanıklar aynı suç ve iddia ile ele alındıkları, birlikte sorgulandıkları halde hiçbir somut nedene dayanmadan bazıları salıverilmektedirler..Bu salıverilme olayı da,çok önemli bir sorun olarak,karşımızda durmaktadır.Ya mahkemenin "özgün irade ile bu işlere karar verdiği" ya da başka nedenlerle,sorun legal düzeyde belli kurallara bağlanmaktadır.Bundan iki amaç elde edilmesi düşünülmektedir:Ya salıverilenden iş almak ve O'nu yem olarak kullanmak,ya da Kamuoyu'na"iş te bakın biz haklı olanı haksız olandan ayırıyoruz ve mahkemeler"bağımsız"olarak çalışıyorlar!..

d-Sanıkların zaafları.

Bu konuda şunu hemen belirtmeliyiz:Polis'te uygulanan yöntemler karşısında şu ya da bu biçimde zaaf göstermeyen,yani,kelimenin tam anlamı ile,direnen ve "devrimci tavır" koyan insan yok gibidir..Sonuçta herkesle ilgili bir soruşturma tutanağı vardır.Bu,k i t l e s e l b i r z a a f'tır.Örgütlerin içinde bulundukları konumdan kaynaklanmaktadır. Bu,aynı zamanda,Polisin taktikleri karşısında bir yenilginin ifadesidir.Ve ağır bir yenilgi dönemidir.Tarihe de böyle geçecektir...

Cunta'nın işbaşına gelmesinden 1985 yılına kadar olan dönemde,Diyarbakır'da tahminen 45.000 kişi soruşturmadan geçmiştir.Bu rakkam değişe bilir.Genel olarak bu yekûnu bulmuştur.Diyarbakır Sıkıyönetim Askeri Cezaevleri'nde kadınlı-erkekli 4.000'e yakın kişi bulunmuş,giderek belli oranlarda azalmaya başlamıştır.Tahliyeler ve davaların giderek sonuçlanmasına karşın,son zamanlara kadar yine de 1.500 mevcudu korumakta idi.(1985)

1983 yılı sonlarına doğru,sıkıyönetimin gevşemesi ve gözaltına alın malardaki azalma nedenleri ile,hapishâne mevcudu düşme göstermiştir.An cak,1985 yılından sonra gözaltına alınan ve tutuklanan sanıklarla birlikte yine,mevcud yükselmiştir.

Bulunduğumuz 5-6 yıllık sürede,polis soruşturmasında,yukarıda açıkladığımız büyük mevcud içinde;ancak 5 kişinin tam anlamı ile ve istenilen düzeyde direnme gösterdiğini saptadık.Hemen hemen tüm tutukluların durumları ile ilgilendik ve polis'teki soruşturmalarını dinledik. Bunların içinde TİKKO davası sanığı 2,PKK davası sanığı 1,Rızgari davasından 1,Kawa davasından 1 sanığın polis soruşturmasındaki direnmeleri oldukça önemlidir ve ciddidir.Bu sanıklar ya hiç konuşmamışlar,ya da polisi tüm bilgi ve belgelerde tamamen yanıltmışlardır.Bu sanıkların bazılarının,beyanları,daha sonra polisçe sezinlenmiş,yeniden soruşturmaya alınmışlardır...Bütün direnmeye rağmen,bu sanıkların da soruşturmada "vermiş" oldukları ifade metinleri vardır ve dosyalarına konulmuştur..Yani,polis tarafından düzenlenmiş ve konulmuştur..Bu sanıkların ikinci ya da üçüncü kez soruşturmaya alınmalarının bir nedeni de diğer bazı sanıkların bunlarla ilgili itiraflarındaki beyanları ve polise,idareye verdikleri bilgilerdir.Aylarca direnip,sakat kalan bu insanların bazıları devrimci olduklarını bile kabul etmemişlerdir,adlarını açıklamamışlardır.Diğer sanıklar da ise,şöyle ya da böyle bir kabullenme vardır.Ancak,sanıkların soruşturma beyanları arasında büyük oranda nüansları da kabul etmeliyiz.Bazı kabullenmeler olsa bile sanıkların büyükçe bölümü polis önünde direnmiştir,en azından başkasını ele vermemiştir.Polis'in adamı olmamıştır.Bu sanıklarda büyük işkenceler görmüşler sakat kalmışlardır.Belirtmek istediğimiz polisin karşısındaki tavrı somut olarak saptamak,ileriye yönelik nesnel verilere ulaşmaktır.Bunların adlarını tek tek burada vermek olanaksız.Sorunu,yönteme ve tarihsel sürece kaynak olarak gereğinde sunmak mümkündür..

Bu belirlemeler dışında,soruşturmada ölenlere de büyük saygı duymak tayız.Bunların,orada ölmeleri,nasıl bir soruşturma yapıldığını göstermesi bakımından oldukça önemlidir.Bu sanıklar ifade verdiler ya da vermediler,bunu bilemiyoruz.Ancak,çok zorluk çektikleri,ağır işkence gördükleri kesindir.Biz,bütün bunlara şunu da ekliyoruz,bu insanlar mutlaka ve belli oranlarda da olsa direnmişlerdir de..

Bu konuda şunu söyleyebiliriz:sanıkların büyük bölümü zaaf gösterme lerine rağmen kişiliklerini korumuşlardır,ama ifade de vermişlerdir.Tabii bunları,ajanlaşan,kendiliğinden dökülen,çözülenlerden ayırtetmekle doğru olanı yapmış oluruz.

Soruşturma da birçok kişi polise yenilmiştir ve onun adamı olmuştur bu hayaletler şimdi ortalıkta dolaşmaktadırlar(!)İddianameler bu insanların ifadeleri üzerine kurulmuştur.Bu ifadeler dışında,iddianamelerde bir tek tutarlı şey bulmak mümkün değildir.

İstanbul Metris ve Ankara Mamak'ta da durum benzerdir.Metris'te polisin oyununa gelmeyen ya da ciddi biçimde direnen çok az sayıda,parmakla sayılacak kadar insan vardır.Ankara soruşturması ise,çok hazindir,büyük trajedilere sahne olmuştur..(9)

Özellikle Merkez Kadrolar açısından,bu davranışların mazereti olamaz ve yoktur..Mücadelede bir konuda hep beraber evet demeliyiz:POLİSTE BÜYÜK ZAAFLAR İŞLEDİK,HİÇ ÖNEMSEMEDİK VE HAZIRLIKSIZ YAKALANDIK.Zaten bu,bizim,her seferinde "uydurduğumuz ve kendimizi de inandırdığımız" bir olgudur..60 yıllık tarih,bunun güzel örneklerini sunmaktadır. EVET,POLİSE DÜŞMEMELİYİZ.-taktik ve örgütsel işlerde gerektiği zamanlar hariç- Eğer düşersek,orada tek yöntem vardır: K O N U Ş M A M A K. Ama,hiç konuşmamak.Her konuşmanın,insanı başka yerlere götürdüğü açık. Poliste konuşmamanın tek ve en güzel örneğini Ankara soruşturmasında-

ken gözlerimizle gördük.Sonunda,yine de önceden hazırladıkları tutanak elleri tutularak imzalattırıldı.Bu militan,günlerce elindeki küçük bir çakı bıçağı ile,oturma banklarının arkalarına "tek yöntem konuşmamak - tır" diye yazdı..Hiç konuşmuyordu.Sağ ayağı kütük gibi şişmişti.Tutanakları imzalattılar ve daha sonra hastahaneye kaldırdılar,orada öldü! Diz kapağının tam altında kurşun kalmıştı.Bu yarayı dışarıda gruplararası çatışmada almıştı.bakımsızlıktan ve işkenceden kangrene dönüşmüştü. Bu kurşunu çıkarabilmek için çok çaba sarfettik.Dişimizle çekip çıkarmak istedik,gözaltına alınmış bazı"kızların"çantalarında bulunan cımbızla çıkarmaya çalıştık,olmadı..Eğer çıkarılabilseydi ya da bacağı oradan kesilebilseydi,kurtulacaktı...Bu,hazin bir manzaradır!

Bir yanda,soruşturmaya "kontesler"gibi gelip-giden,kot pantalonlarının paçalarını diz kapaklarına kadar çekip,polislerle "işneyip-kişneyen"ler,diğer yanda ise,"tek yöntem konuşmamaktır" yazarak ölen biri..

Gözaltındaki kız arkadaşlardan çok tutarlı olanların bulunduğunu da burada belirtmek bir görevdir.Çantalarında esanslar,losyonlarla gelen, polislerle oturup,sabahlara kadar kahkaha patlatanlar olduğu gibi,erkek arkadaşlara moral veren ve sapına kadar direnen,hatta ırzlarına geçilen kadınların da unutulmaması gerekir..

Polisteki zaafların saptanmasına devam edelim.

Polis,herşeyden önce,sanıkları istediği zaman ve istediği biçimde alabilmektedir.Evinden,çalıştığı yerden,kahveden ya da başka yerlerden. Türkiye'de,polisin her an evine,işyerine geleceği,gelebileceği korkusu içinde insanlar psikolojik olarak zaten şartlandırılmakta ve tedbirli, tedirgin,kuşkulu bırakılmaktadırlar.Bu nokta,polisin,baştan şartlı-tercihli olarak seni yendiği yerdir..İş buradan başlamaktadır.Ve bunun üzerinde şekillenmektedir.Bu başlama noktasında,kişi kendisi ile ilgili olayları büyüterek ve olmadık vehametlere kapılarak,polisi gözünde hayali de olsa abartmakta,onun yapacağı işe adeta hazırlanmaktadır..

Bir örgütsel çalışmanın ya da devrimci tavrın gerekleri,kısa sürede gözardı edilerek panik içine düşülmekte;davranışlar,ilişkiler artık polise iş verecek bir düzeye gelmektedir.Polisin,serbestçe oluşturduğunu belirgin biçimde gördüğümüz bu ortamda panik,baştan büyük bir zaafı oluşturmaktadır.Ve polis,istediği biçimde seni operasyona sokmaktadır.. Bu şartlanma ile durum aynen aile yapısına yansımaktadır.Aileler çocuklarının mutlaka arandığı kanaati ile harekete geçmektedirler.Bu psikolojik yapı dalga dalga yayılarak,yeni ve şartlandırılmış bir yapıya dönüşmektedir.Gezerken,kahvede ve heryerde,herkes birbirine korku ve kuşku ile bakmakta,şaibe altında kalmaktadır.Polis devleti yasalarını bütün boyutları ile hayata geçirmekte,her zerresi ile yüreklerde duyulan gözlerde korkusu dışarıya yansıyan açık-seçik bir yapının belirlendiği toplum haline gelinmiş,dönüştürülmüştür.İşte,"Anayasal,yasal,demokratik" yaftalar ile sunulan ve istenen bu korku ve kuşku dünyasıdır.Buna bir çerçeve çizmekte çok rahattır.Böyle bir olgu ile,zaten,kişi başından büyük bir zaafla işe girmekte,aldığı tedbirler! bozulunca -ki,bozulması çok kolaydır- yenilmektedir.Bozulanı kurtarayım derken,ardından daha başka şeyler geliyor da geliyor..Polisin araladığı ve girmekte çok kolaylık bulduğu çatlak burasıdır.

Devrimci kurallarla yaşamayı,toplumsal olgulara karşı tedbire(!) dönüştürdüğün bu yerde,artık kaçmaya başlıyorsun..Ve aynen böyle de oluyor.Nereye kaçıyor insan?Kuşatılmış olgular içinde polisin istediği yere..Orada artık neyi ne kadar kurtarmayı hesap etmeye başlıyorsunuz ve bir de bakıyorsunuz ki,hiç bir şeyi kurtaramamışsınız!

Kendine "kamufle" adı altında aldığın tedbirler toplumsal yasalarla

değil,burjuvazinin yasaları ile çevrili olduğundan,birer birer dağılıyor ve ortada sipsivri kalıyorsun..Demek ki, polisin ikinci kez uygulayacağı t e c r i t siyasetidir.Ve polis bunda çok başarılıdır.Örneğin , seni evinde saklayan biri,bir süre sonra "kusura bakma" deyince ne yapacağını şaşırıyorsun.

Devrimci ve örgütlü bir insanın kullandığı araçlar bunlar olunca,elbette doğal olarak sonuç da böyle olacaktır..Bir zaman sonra "para veremem" dedikleri zaman ne yapacağını bilemiyorsun.İşte tam bu yerde,çaresiz ve yaşam koşullarının sana zırh olduğunu sandığın yerde,polis seni çırılçıplak(!) buluyor."Sen kullanamadın,onlar seni kullandılar" oluyor ve yeni bir aşamaya varıyoruz : p i ş m a n l ı k .İşte,teslimiyetin başlangıcı da buradadır.Artık kurtulmak kolay değildir.

İşte,bu psikolojik ortam ve maddi hayat içinde tecritle yalnız başına kalınca -devrimcilerin işi bu değildir herhalde,yalnız kalınınca da bir kollektiftir(!)- ve büyük bir pişmanlık başlayınca;yaşanan hayatın içindeki seni çevreleyen kuşak artık koruyucu değil,ele vericidir.Burada başlayan zaaf çok önemlidir..

Devrimci,demokrat,yurtsever,komünist insan için "polis olabilir" olgusu ile,kuşku ve korku ile donatılmış bir ağır koşullandırma başlıyor ve bu da toplumsal bir "meşruiyet" olarak kabullendiriliyor..

Polis bu aşamalara nasıl geliyor?Neler yapıyor?

Polis,ilk olarak büyük bir gösteri biçiminde,evinizde ya da işyerinizde karakol kurarak,buralara baskınlar yaparak,sabahın alacakaranlığında umutsuz ve çaresiz bırakacak yolları denemektedir.Çocuklarınızdan,ananızdan,karınızdan ya da başka yakınlarınızdan ağlaşarak ve hazin bir törenle sizi ayırmaktadır.Filmlerdeki gibi,"vah,yazık oldu,oğlum niye bu işlere girersin" gibi belirlemeler ile,sanki elinde olmayan nedenlerle ve zorunlu bir görev yapıyormuş gibi haklılıklar ve nasihatlarla seni alıp götürmektedir.Bu sahnede kişi ister istemez kendini ele vermektedir.Polisin önceden hesapladığı ve istediği gibi,koyduğunu eli ile bulan ve çaresiz,zavallı bir "kuş" gibi avlanmaktasınız.. Hiçbir yere,hiçbir kişiye haber ulaştıramadan,aylarca nerede olduğunuz belli olmadan ortalıktan kaybolmaktasınız.Uzun ve sonu görünmeyen bir yolculuğa çıkıyorsunuz gibi bir izlenim içinde,ailenizden "hazin" vazi yette"koparılıp"alınıyorsunuz.Ayrılık sahnesindeki aile dramı,o çaresiz durumları,ağlamaları,insanı kahreden ve acılara boğan bir olgu olarak,başından sonuna kadar sizi izlemektedir..Türk toplumunun "temeli olan aile" ve "anayasa ile güvence altına alınmış" olduğundan,daha başından bir trajedi ile büyük bir zaaf olarak kendiliğinden ve istedikleri biçimde sizi ambargo altına alan yapı oluşmakta,oluşturulmaktadır "Profesyonel" insanlar,"herşeylerini kaybettikleri" kuşku ve korkusu ile alınıp götürülmektedirler..

Polis,bu insanları,günlerce ve belli bir istihbarat ile takip ettiği halde;istediği yerden ve istediği gibi alabileceği halde,böyle bir yolu kasıtlı ve özellikle tercih etmektedir!buna çok dikkat edilmelidir.

Bu operasyondan sonra,kesinlikle hiç kimse ile görüşme kabul edilmelidir.Ama, gel gör ki,hemen görüşme istekleri belirtilmekte,polis tarafından bu yapı geliştirilmekte,daha başından vurmak istediği düzey oluşturulmaktadır.Polis tarafından önerilen görüşme istekleri de kabullenilmektedir.Şunu bilmeliyiz,böyle durumlarda kimseye haber verilmesini kabul etmemelisin.Bu çok büyük bir zaaftır.Eğer,senin örgütlü gücün ve yapın varsa,bunu kavrayacaktır.Zaten,kavranmıyorsa,senin ailesel düzeylerden gönderilecek haberler,herşeyi alt-üst edecektir ve etmekte-

dir.Polis bu aşamayı çok iyi kullanmaktadır."Yumuşak" ve "insancıl"polisler yanaşarak,gereğinde sırtlarını dönerek,ailenle öpüşmene,sarılmana içlerini çeke çeke ve utanarak fırsat vermekte,senden başka yerleri ve isimleri alabilmenin,şaşkınlık ve olağanüstülük içinde yeni adreslerin çıkarılmasına çaba göstermektedirler..Bu manzarayı görüp,sanki bilmiyormuş gibi uzaktan bağıran polislere -ki,bunlarda sözde serttir- tamam,geliyoruz gibi sanki yardımcı bir anlayış içinde gözükmektedirler. "İnsancıl ve babacan" polisler,"gizli gizli" sanıkla operasyonu biraz daha genişletmeye,ne alırlarsa "kar" anlayışı ile hareket etmektedirler.Örgütsel bir operasyon söz konusu ise,zaten ilişkili görülen yerlerin tümünde baskınlar başlamıştır.Senin birşey ya da haber iletmen neye yarar ki..Polis,baskın yaptığı değişik yerlerde,psikolojik ortamdan yararlanarak,çelişkileri hızlandırmaktadır.Elindeki verilere göre kendine göre her ihtimali hesaplıyarak operasyon yapmaktadırlar.Böyle bir anda,bir yere telefon ettirmek,bir istekde bulunmak sadece sıkıntı nedeniyle kendini tatmin etmektir.Telaş ve paniktir.Kesinlikle bir aldanmadır.

Emniyete ya da soruşturma merkezlerine götürüldüğünde,"herkesin" orada olduğunu gören bir kişinin,büyük bir şaşkınlığa uğradığı ve ikinci olarak,bu kez en büyük paniği başlamaktadır."Herkesi getirmişler!"

Artık,biryerlere telefon ettirmenin,haber vermenin bir anlamı olmadığı anlaşılmış oluyor.Ama, iş işten geçmiştir.Zaten,polis tarafından, götürülme,insan iradesini aşan ve insanca bir korkunun oluştuğu,her bir lebileceğin şeylerin kafanda birdenbire temerküz olduğu bir andır.Bu aşamada ciddi ve soğukkanlı olursan,durumu çok az bir zararla atlatabilirsin.Tümden zararsız atlatmak mümkün değildir!Yakalanmış olman zaten başından zarardır."Zararın neresinden dönülse kâr"değildir.Yine de zarardır.Böylece,senden evvel alınan tüm insanların aynı aldatmacalar ve koşullarla alındıklarını,sana gösterilen "babacan" tavrın özel olmadığını ve bir anlama da gelmediğini,hiçbir işe yaramadığını görüyor, ta derinden anlıyorsun!.Ve polis'in yaptığı baskın türünün psikolojik ve belirli amaçlara hizmet eden bir komplo olduğu ortaya çıkmaktadır.Ama, işin başında sen bunları bilmediğin ve kavrayamadığın için -ki,bilmek, kavramak zorundasın- şaşırıp kalmaktasın..Sanki,polis seni bir türlü bulamamış ve zar-zor gelip seni evde,iş yerinde yakalamış havasına kapılmaktasın.Peki,sen "profesyonel""militan" evinde ya da iş yerinde ne arıyorsun?Örgütlü bir yapının elemanları böyle bir sığıntıyı neden kabullenmektedirler?Sonuçta,kala kala anaya,karıya mı kalıyorsun?İşte,işin en ciddi yanı budur.

Toplumsal olarak polisle hemen bütünleşebilen,siyasetle ilişkileri, bağlantıları olmayan o zavallı insanların;seninle bir görüşme için olmadık tavizler verebileceklerini bildiğin halde,daha sonra da onları , suçlamaya başlıyorsun..Oysa,tüm suçlanacak yan senindir.Her militan bu yanı iyice bilmelidir.Bu,zorunludur..Bunun mazereti de olmaz. Meydana gelen sonucun adı,kimliği ve açık adresi ile ailesi yanında polisi beklemektir.Açık adı budur..Başka nasıl izah edebiliriz?Yani,evde,iş yerinde kafeslenmemelisin..

Peki,böyle ahmakça kafeslenmeler neden çok olmaktadır?Çünkü,bir yanı ile "devrimcilik" yaparken,öbür yanı ile en yakınlarından bile gizlenen özel bir yaşamın içinde bulunuyorsun.Bu aile hayatı ve ilişkileri kolay kolay vazgeçemiyeceğin bir yapıdır.

Kesinlikle hiç bir talepte bulunmamalısın.Suçlu kompleksi ile hareket edip şaşkına dönmemelisin.

Ne yazık ki, bu aşamada,tüm sanıklar,anlatılması zor birçok zaaflar

la doludurlar.Kendilerini ele vermektedirler.Anlatılması güç,birçok olayla dolu uzun devrimci geçmiş ortadadır!

Bu aşama biter bitmez,bu kez,bunu rasyonelleştirmeyi de iyi biliyoruz:"Annem kapıya çıkmış...polisi uyandırmış..zaten 5 dakika sonra çıkacaktım..vb."Her yakalanma tesadüf(!) olmaktadır,ama,sonradan da pişmanlık duyulmaktadır.

Poliste,hemen hemen tüm insanlar -bir iki istisna mümkün- başından itibaren,bu ani şok karşısında; bir an önce oradan kurtulmak, herşeye rağmen cezaevine gitmek istemekte,bu psikoloji ile acele etmektedirler Bu nedenle de işi baştansavma yürütmektedirler.Bu ise,polisin istediği ve çok ustaca uyguladığı bir yöntemdir.

Aslında,doğru olan,oradaki tüm vaveylaya,aç kalmaya,susuzluğa vb... dayanmak ve bunların doğal olduğunu kabullenmek;biran önce oradan kurtulmak değil,orasının belli bir süre sonra biteceğini bilmektir..Böyle ce,çok az şey söylemek,işi baştansavma değil bilinçli yürütmek gerekir ki,bu da çözülmemeyi sağlayan önemli bir tavırdır.Direnme de böyle başlayabilir.Polisin hesaplarının,işlerinin alt-üst olması da böyle gerçekleşebilir.Gel görki,durum böyle değildir..Biran önce oradan kaçmak, kurtulmak temel alınmaktadır.Bireycilik,adam sendeci'lik,başkalarından sorumluluk duymamak vb.. başını alıp gitmektedir.Bu yapı,polisin istediği düzeyi kendiliğinden oluşturmaktadır.Böyle bir yapıyı polis sezinledimi,bu tür sanıkları bıtkınlık içine sokacak herşeyi yapmaktadır... Herşey bir olup-bittiye getirilmekte,polisin her ilkel ve kendiliğinden hareketi bile,usta ve yöntemli uygulamalar olarak kabul edilmektedir.İnsan bir kez buraya geldimi,artık önü bulutlar ve sislerle kaplanmakta,hayalleri şahlanarak dörtnala koşmaktadır..Duygular,hasretler ele hiç geçmeyecekmiş gibi,uçup gidecek bir kuş olmaktadırlar.Uzaktan uzağa müzik seslerine iç çekenler,çok uzaklarda görünen yollara dalmalar ve yorumlar vb..Sanki,dışarıdayken yapamadığı birçok şeye pişman olunmaktadır.Bundan sonra ise,iş kolaylaşmaktadır.

Polis,bu aşamada saldırısını şiddetlendirmektedir.İçeriye ani girişler,sağa-sola toplu olarak saldırılar,dayaklar başlamakta;sanıklar arasında "tamam abi" sesleri doğal olarak bir ayrımı ister istemez kendiliğinden ortaya çıkarmaktadır.Bu tantananın hemen ardından,tuvalete çıkarmalar,su vermeler vb.. başlamaktadır.Bunlardan da "tamam abi"ler daha çok yararlanmaktadırlar.Bu ayrımdan sonra,polis ile bütünleşenlerin çalımlarından geçilmiyor.O kadar çirkinleşmektedirler ki,insanın bu kadar çirkinleşebileceğini tahmin etmek mümkün değildir.

Bu uygulamalardan sonra sessizce herkes yerlerine oturuyor ve esas TİM görevlileri düzenli teftişlerine başlamaktadırlar:

"siz hangi örgüttensiniz?" gibi sorular sormaktadırlar.Sanki,örgüt, ilişkiler,kabul edilmiş gibi davranmakta ve yumuşak tavırlarla nasihatlarına devam etmektedirler."Aile durumları nasıl?"soruları ile acıklı, üzücü yanlar oluşturularak,daha sonra,"vah vah" lar çekilerek,ellerinden birşey gelmediğini ve çok acıdıklarını yaygınlaştırmaktadırlar.Böylece,bazı sanıkların -çoğunlukla- hazır olan korku ve kuşkuları örgütlendirilerek ve biçimlendirilerek,pişmanlık baştacı edilmektedir..Bu , merasim uzayıp gitmektedir.Sessiz ve sedasız devrimcilik yapmış olanlar bu maddi koşullara daha çok dayanmaktadırlar...

Toplu dayağın paniği içinde birdenbire el-yüz yıkatma,tuvalete çıkarma,su verme gibi bazı ihtiyaçların giderilmesi bir rahatlık getirmekte,yapılan"teftişlere"katkıda bulunmakta;polisin sorduklarına,şımarık ve gerzek-gerzek cevaplar verilmekte,onların söyledikleri doğrulanmakta ve "tamam" denilmektedir.Bu dökülüp-saçılma polisin işine çok ya

ramaktadır.Kendilerine "komutanım" denilen ve önlerinde esas duruş gösterilen,ceket iliklenen bu adamlar,esas işkencecilerdir.Ki,bu "namuslu komutanlar"dan ilaç ve sigara talep edilmektedir.Yelken burada inmiş - tir artık.

Hatta,bu işkencecilerin sorduklarına cevap vermekten öteye,onlarla, tarihi,ideolojik,siyasal konularda ve Marksizm-Leninizm konusunda -e - ğer biliyorlarsa!ki,bilmeselerde atıyorlar ve gizli birşeyler varmış izlenimi verilerek ne idüğü belirsiz şeyler söyleniyor- tartışmalar da yapılıyor.Bu durum da,yaralı ve hasta olan,suratını asan ya da tartışmaya katılmayan,sorulara cevap vermeyenler hemen belli olmakta,tecrite düşmektedirler.Polisin teftiş"te aradığı da budur..Ayrım,kendiliğin - den olmakta,kimin ne kadar olduğu izlenmekte,her TİM kendi adamıyla il gili nesnel bilgi edinmektedir.Nitekim,biraz sonra,sorulara cevap vermemiş ve sessiz-sedasız kalmış ve bir talepte bulunmamış olanlar hemen alınıp götürülmektedirler..Birşey yapılmasa da,gözdağı verilmekte,tekme tokat atılarak,içerideki ayrım bilinçli olarak belirginleştirilmektedir.Dökülüp saçılmış olanlar,bu uygulamayı görünce,başladıkları süreci geliştirmekte,kendilerine yapılan "iyilikler"in neçenini,davranışlarına bağlayarak;yerleri temizlemeye,polise gönüllü hizmet etmeye başlayarak,birbirleri ile adeta yarışa başlamaktadırlar.Ağızları ile kendilerini ele verenler,bu kez de ayakları ve elleri ile düşmektedirler...

Sanıklar arasında bilinçli ayrım konulmaktadır.Bu ayrım,konuşmamak, sataşmamak,dayak atmamak,talebini bildirme özgürlüğü tanınması,tuvalet vb.. ihtiyaçlarının giderilmesi gibi olanakların tanınmasıdır.Özellikle bazı grupların sanıklarına (siyasal gruplar) çok hoşgörü ile ve yumuşak davranılmaktadır.Bu baştan beri uygulanmaktadır!Bu siyasal grupların sanıkları adeta hiç önemsenmemektedirler.Bu sanıklar dolayısıyla polisle içli-dışlı olmaktalar,diğer sanıkların üzerindeki uygulamaları ağırlaştırmaktadırlar.Diğer sanıkları suçlu pozisyonuna sokmaktadırlar Örneğin;polisin işini görme,yanlarına gitme-gelme,çay-sigara içme,şakalaşma ve hatta sevişmeyi getiren davranışlar(!)meydana gelmektedir. Bu davranışlar,aklı başındaki her insanın yıkımını getirmektedir.Sinirlerin tahribatına neden olmaktadır.Aslında,kadınlara sarkıntılık,onlarla sevişme teklifleri,cinsi münasebet vb.. gibi davranışlar hep düşünülen ve fakat kolay kolay uygulanmayan davranışlardır.Aynı düzeydeki kadınların bazılarının bu duruma sokulmalarının nedeni,polisle olan samimi, içli-dışlı ilişkilerdir.Samimi ilişkiye girmeyen kadınların diğerlerinin davranışları karşısında kendi yanlarını gizleyerek davrandıkları için ve serbest olamadıklarından polis bu yanları rahatça kullanmakta - dır.Ya da kullanmaya çalışmaktadır.Örneğin;kot pantalonun fermuarını açarak elini sokmakta,sert davranan kadınların popolarını elleyerek,"öf be..."gibi hayvani sesler çıkararak,sarkıntılık etmekte,bu davranışlar karşısında rahat olmayan kadınların diğerlerine göre durumları çok zor olmaktadır.bu davranışlara karşı rahat olunduğu zaman kullanma olanağı ortadan kalkmaktadır.

Polis'te bulundukları sürece kadınların,makyaj,temizlik,heyecan ve sarkıntılık anlarında aşırı derecede kanama geçirmeleri gibi durumları çok zor konumlar yaratmaktadır.Bu gibi olaylar karşısında tek yöntem ; rahat olmak ve bunları doğal karşılamayı bilmektir.Böyle davranıldığın da,polisin bu yanlardan girmesi zorlaşacaktır ve diğer kadınlarla sami mi ilişkileri etkili olmayacaktır...

Yemek sorunu da başlı başına bir olaydır.

Yemekleri kapışma,açgözlülük sanıklar arasında kesin bir ayrıma neden olmaktadır.Direnen ve aklı başındaki insanlar,özellikle su ve yemek sorununda rahat davranmaktadırlar.Yemeyerek,içmeyerek ya da çok az

su içip yemek yiyerek,bu sorunu kullanılan bir araç olmaktan çıkarmaya çalışmaktadırlar.Aslında,az yemek yemek ve az su içmek,tuvalet ihtiyacını da azaltmak gibi bir olguyu yaratmaktadır.Yemekte saldırgan olanlar,biraz sonra elleri ile kıçlarını sıkarak kapının önüne dikilmektedirler.Bu manzarayı tasavvur ediniz.Ne kadar zor bir durum.Böylesi talepler polisle ilişkileri arttırmakta,dışarı çıkınca da nelere zorlandıkları ve neler konuştukları bilinmemektedir.Adı,tuvalete çıkmak olmaktadır.Kadınların tek tek bu yöntemlerle tuvalete götürülmeleri kötü sonuçlar getirmektedir.Çünkü,tuvalet ihtiyacının giderilmesi görevi ile yetkisini kullanan nöbetçi,ilkel bir kişi ve olaylardan pek haberinin olmadığı bir asker ya da polistir.Her şey yapabilir..Böyle olaylara ve sanıklarla görevlilerin ilişkilerinin oluşmasına meydan vermek istemeyen TİM görevlileri,tuvalet ihtiyacının giderilmesini belli zamanlara bağlamaktadırlar.Bir de,tuvalet sorunu sanıkların haberleşmelerinin olanaklarını da yaratmaktadır.Bu olanağın kullanılmasını da engellemek istemektedirler.

Zaten tuzlu olan ve gerekli olduğu için bu aşamada bol verilen yemeklerin yenilmesinden hemen sonra,ortalıkta sıkkınıp dolaşan insanlar türemektedir.Diğer direnen insanları zor duruma sokmaktadırlar.Her yemekten önce tuvalete çıkarmak,ama,yemekten sonra çıkarmamak yöntemi uygulanmaktadır.Eğer yemeklerin içine müshil gibi bir şey de konulmuşsa, elleri ve ayakları ile yemeklere saldıran ve kapışanların hallerini düşünebiliyor musunuz?İşkenceden yeni gelmiş bir insana birkaç damla suyu bulamazken,bu obur insanlara su yetiştirmenin olanağı yok..Şımarık, yüzsüz,insanı tiksindiren eğilimler..altına işiyen,sıçan insanlarla,dişlerini deli eden görüntüler büyük bıtkınlık yaratmaktadır.O daracık yerde,dayak ve işkence altında,meydana gelen durum polisçe istenen bir şeydir..

Daha sonra,içeriye toplu olarak giren timler,küfürlere başlamakta - dırlar ve dayak atmaktadırlar.

Birçok kişiye su ve yemek yasaklanmakta,kullanılmaktadır.Bazılarını tuvalete çıkararak,diğerlerini bunaltmaktadırlar.Bazı kadınları dışarı alarak,sesli ve duyulacak biçimde,kahkalarla gülmeye,hatta sevişildiği izlenimini vermektedirler.Sevişmektedirler.Soruşturmaların bu durumları çok ciddidir..

<u>Su sorunu</u> da çok önemlidir.Su içmeyeceksin,içersen çok az içeceksin ve bunu kullanılan bir araç olmaktan çıkaracaksın.Buna bağlı olarak tuvalet sorunu da çözümlenmiş olacaktır.Zaten,heyecan ve işkenceden tuvalet ihtiyacı azalmaktadır.Sık sık tuvalete çıkmak isteyenlerin durumları ilginçtir.Su sorununda olduğu gibi yemek sorununda da azla yetinmek ve yemekleri kapışmamak gerekmektedir..İhtiyacı olanlara daha çok vermek ve tuvalet sorununda da onları öne almak gerekir.Bu,fedekarlık ve bilinç işidir,ayrıca zorunludur..

Bunlara benzer olarak,psikolojik ve biyolojik temel bir sorun olarak <u>uyku</u> meselesi de vardır.Yeme-içme gibi uykusuzluk sorunu da tam olarak bir derttir..Zaten polis uyutmamaktadır.Bağırma ve işkence altında uyumak çok zordur..Bir süre sonra halsiz kalmak durumundasınız..Yer yok,ayakta kestirmek gerekiyor..Bir gün,on gün değil,bu,aylarca nasıl devam edecektir.Belli bir süre sonra önemli bir sorun olmaktadır.Bunlara rağmen,bu ortamda bile,fırsat buldukça ve kendini herşeyin üstünde, herşeyi kendine indirgeyenler sere-serpe yatıp,ortalığı daha da darlaştırmaktan çekinmemektedirler.Bunu olağan saymaktadırlar.Esas dinlenmesi gerekenlere fırsat verilmemektedir.İşkenceden gelen ve hasta olanlar ayakta kalmaktadırlar.Daha da yorulmaktadırlar..Seslerini de çıkarmamaktadırlar.Nöbetleşe yatıldığı zaman,en azından bir dinlenme fırsa-

tı çıkmakta,polise karşı uyanık kalınmaktadır.Ani saldırılara ve araya katılan adamlara karşı ayakta devamlı birkaç unsurun kalabilmesi sağ - lanmaktadır.Bu kollektif bir anlayıştır ve arkasından diğer ortak davranışları da getirir.Ama,bunu öyle bir içinden çıkılmaz duruma sokmaktadırlar ki,davranışları karşısında,dışardayken "elleri havada"bağırıp çağıranları hatırlamamak mümkün değil! O zamanlar,nasıl ipe-sapa gelme yenlerin,burada nasıl bireyci kesildikleri korkunç ve ibret verici hal almaktadır..Sanki,analarının kucağındalar.Devrimcilik,sosyalizm,herşey insani değerler bile bir kenara bırakılmaktadır.Ortak davranmanın,or - tak yaşamanın zerresi kalmamaktadır.Bu,ciddi ve gerçek bir eğitimin zo runluluğunu ortaya koymaktadır.İnsanların aile yaşamlarını,değerlerini hiçe sayarak,dışarıda onları bağıran-çağıran unsurlar haline getirerek "devrimci" yapanların faturaları burada ağır ödenmektedir.Fakülteden e ve gidince "anasının kuzusu olanların" denetimsiz "devrimcilik"leri,iş te bu sıkı dönemde polis karşısında başımıza bela olmakta,dert açmakta dır.Buna çok ciddi bir çözüm getirmek zorunludur.

Herşeyi ile insanlarımızı bilmek ve denetlemek gerekir.

Poliste namuslu davrananlar ezilmekte,yorgun ve çaresiz düşmektedir ler..Bir de uykusuz bırakılınca,ani götürülmeler karşısında çok zor du rumlara sokulmaktadırlar.Bütün bunlar diğerlerinin rahatlarının bozulmaması içindir."Kendini kurtaran kaptandır" örneği,tatlı sohbetler ve aşklar da geri kalmıyor.Olan da ciddi insanlara oluyor.

Biz,uyku sorununu çözmek için,dayanıklı olan ve burada fedakarlığı gerekli biçimde yapabilecek,somut koşullara göre hareket edebilecek ve polisin oyunlarını bozabilecek düzeyde uzun süre direnebilecek unsurla rın yaratılmasına önem vermeliyiz.Bunu çok önemsemeliyiz.Uyku,iradenin çok zorlandığı ve insanca bir olaydır.Kabadayılığı kaldırmaz.Disiplini ve yöntemi gerektirir.

Seks sorunu da,devrimci kadroları yıpratan ve içinden çıkılmaz bir sorun olarak durmaktadır.Bu konuda da,polis her boyutta ve çok ciddi o lan uygulamalar içindedir.Bizzat sarkıntılık yaptığı gibi,bazı kadın - larla ilişki de kurmaktadır.Erkek unsurların bu yanlarını kullanmaktadır.Cop sokmadan tutun da,sanıkların karılarını,analarını,bacılarını , vb,kullanarak,ya da kullanmak isteyerek baskı yaratmaktadır.Çok sayıda insanı biraraya sıkıştırarak,yakın ilişkiler içinde tutmakta,sürtüşme, koklaşma durumları yaratmaktadırlar.Bu yakınlaşma insanları bu yönler de tavize zorlamaktadır.Bazı kadınlar da,böylesi yerlerde,giyim ve kuşamları ile polisin işlerini kolaylaştırmaktadırlar.

Kadınları soyundurma,ırzlarına geçme,elle sarkıntılık gibi işlemle re girişmektedirler.Ancak,bu istekleri rahatlıkla karşılayanlar vardır genellikle zor kullanılmaktadır.Seksi ilişkileri rahat yapanlar diğer lerinin durumlarını çok zorlaştırmaktadırlar.

Ayrıca,genç bazı insanlar,buralarda sanki ellerine büyük bir fırsat geçmiş gibi aşk ilişkilerine girmektedirler.Bu nedenle bazı kadınları, bu ilişkilerinden dolayı özel olarak korumaktadırlar.Buna "soruşturma da aşk" denebilir.Bu,"soruşturma aşkı" nedeniyle dışarı ile ilgili an latımlar hızlanmakta,adresler verilip alınmakta ve tavizi geliştirmektedirler.Kişinin polise karşı konsantrasyonunu bozmaktadırlar.Kafaları başka şeylerle meşgul etmektedirler.Bütün bu söylediklerimizi rahatlık la gözlemlemek mümkündür.Hayatın başka yerinde,başka başka siyasal g- ruplardan olsalar da,buradaki "soruşturma aşkı" şöyle ya da böyle de - vam etmektedir.

Soruşturmada yerin darlığı,araç ve gereçlerin olmaması,çok sayıdaki insanın üzerine az sayıda battaniye örtülmesi zorunluluğu,yan yana yat

ma,birlikte tuvalet ihtiyacını giderme gibi olaylar karşısında bu yönde ilgi merkezleri oluşmaktadır.Kadınları korumak ve onlara şartlardan daha fazla yararlanmak imkanı vermek zorunda kalınmakta,onların yatmaları sağlanmaktadır.Giyimleri dikkat çekici ve seksi olan kadınlar yatma durumunda biçimsiz kalmakta,açıkca diğerleri tarafından seyredilmektedirler.

Bu,seks sorununda,kadınların kullanılmaları,ya da erkeklere karşı olarak kullanılmaları konularında çok zorluk çekilmektedir.Polis bu konuda çok yol almakta,soruşturmadaki birçok insanı dağıtmakta,çözülmelerde bu yandan yararlanmaktadır.Örneğin;Ankara soruşturmasında bir sanık uzun dönem direnmesine karşılık,karısının getirilip,soyundurulması ve ırzına geçilmesi karşısında çözülerek,tüm bildiklerini söylemeye ve polise yardımcı olmaya başladı.Diyarbakır'da bir sanık ile karısı cinsi münasebete zorlandı..Bunun gibi birçok örnek vardır.Bu olaylar birçok şeyin ortaya çıkarılmasını sağlamaktadır.

Bu konuda kadınların eğitilmeleri,erkek unsurların bu konuları önem sememeleri,ciddi olarak eğitilmeleri,soruşturma merkezlerinde çıplaklık,teşhir vb.. gibi sorunlara dikkat edilmesi ve giyim-kuşamın düzgün olmasına dikkat edilmelidir.Özellikle devrimci kadınlarımızın her konuda kendilerine dikkat etmeleri,tuvalet sorununda ciddi olmaları,utanma gurur vb.. gibi yanlarını doğal bir süreç içine çekmeleri zorunludur.. Ankara soruşturmasında,sancı çeken bir bayan arkadaşın,tuvalete çıkarılmaması karşısında,orada bulunan bir tenekeye işetilmesi önerilmişti ancak,bu,mümkün olamamıştı.Tenekenin bulunduğu yerin etrafı battaniyelerle kapatılarak yapması yine sağlanamamış ve zorla bu iş yaptırılmıştı.Baygınlık geçiren bir bayan arkadaşa soyundurularak müdahale edilmiş,ayıldıktan sonra orada bulunanlardan küsmüştü..Ve benzeri birçok olay..Bu tür olaylarda beynin diğer organları kontrol etmesi gerekmektedir.Korku ve heyecan içinde,sinirsel bir durumda ve işkence altında bulunan insanların birbirleri ile bu tür yakınlaşma,cinsel ilişki,öpüşme vb.. durumları tıbbi ve bilimsel ciddi sorun olarak üzerinde durulması gereken bir sorundur..Korku ve panik yüzünden sidikliğin bile tutulduğu bir ortamda,bazı unsurların bu ilişkilere girebilmeleri,seksi davranışlar göstermeleri -kadınların tahrik ve teşhirleri hariç tutulabilir - tıbbi ve psikolojik bir hastalık olarak tesbit edilmelidir.Hayvansal bir dürtü,dışarıda eğitilmemişlik gibi bir olgü olarak durmasına karşılık,ciddi bir araştırma konusudur da.Kadınlarımıza çok görev düşmektedir.Samimi ve içten olmalıdırlar.Kadınsal yanlarını kullanmamalıdırlar Bu tür ilişkilerin kullanılmasının bilincinde olarak,bazı davranışlarda bulunmaktan ve ilişkiler kurmaktan korkmamalıdırlar.Bunun kullanılmasına olanak sağlamamalıdırlar.Erkekler tahrik edilmemeli,teşhirdende kaçınmalıdırlar.Erkek unsurlara yardım etmelidirler.Çok zorunlu olunduğun da ve erkeklere karşı polisin bu yanları kullanmasına engel olmak, siyasal işlerin deşifrasyonunu durdurmak,örgütsel çözülmelere karşı olmak vb.. gibi nedenlerle,gerekirse erkek arkadaşlara bazı yaklaşımlarda bulunmaları,ilişkiler içine girmeleri meşru sayılmalıdır...

Diyarbakır soruşturmasında,bir kadın arkadaş soyundurulduğu zaman , "konuşma,ne yaparlarsa yapsınlar" diyebilmiştir.Kadınlarımızın başına, bu ve benzeri olaylar geldiği zaman,bunu hiçbir halde onlara kullanmamalıyız,onlara sahip çıkmalıyız,güven vermeliyiz.Onları,polisin zorlayarak ilişkiye geçtiği, ya da kadının bazı nedenlerle bilinçli yaptığı davranışlar sonucu,onlar "orospu" olmamalıdırlar..

Ankara soruşturmasında,o korkunç ortamda,yanında oturduğu kadınlarla çok kötü pozisyonlarda duran ve açıkca masturbasyon yapan bir insanı gözlerimizle gördük..Polis bu verileri "bilimsel" olarak ele almak-

ta ve ilişkileri buna göre düzenlemektedir..

Polis,önceden seks filmleri ve cinayet,miting,gösteri filmleri seyredip ve içki içerek konsantre olmakta,daha sonra azgın bir hayvan gibi saldırmakta,bilinçli işkence yapmaktadır.Irzına geçilen kadınların, cop sokulanların çığlıkları arasında ve çıplak polislerin penislerinin zorla tutturulması ve kadınlara arkadan sarılmalar,heryerlerine elleri ni sokmalar vb..'nin varolduğu bir ortamda;elini kızların beline koyma sürtünme,onlara sokulma vb gibi durumlar kesinkes polise yansımaktadır ve böylesi bir karmaşa içinde gelin işin içinden çıkın!Sanıklar nasıl, hangi biçimde direnmeye ve ifadeye hazır tutulabilir!

Gecelerin o aşılmaz sessizliğinde,ara koridorlardan içeriden duyulacak biçimde sevişme sesleri -gerçek ya da banttan- ve havaları,kahkahalar,çay-kahve fokurduları,bağrışmalar,yemek kokuları,içki kokuları,hay kırışlar,ağlamalar ve elektirik şoku altındaki insanların bağrışmaları teyplere konulmuş bantların kulakları yırtan sesleri,müzik...daha önce den banta alınarak sanıkların üzerinde etki yapmak için şimdi çalınan, tanınmış insanların (siyasal grupların) sesleri ve çözülmelerinin yansıtıldığı bir hava içinde tam bir moral çöküntüsü,curcuna ve hiçbir şe yin netleşmesine fırsat verilmeyen durum...Düşününüz ve ne kadar dayanıklı,sağlıklı,disiplinli,duyarlı ve fedakar olunması gerektiğini tasarlayınız.İnsan iradesinin ne kadar zorlandığını düşününüz..Bu ortamda kişiliğinizi ve yalnızca kendinizi korumak ve kurtarmak için değil, kollektif ve insancıl yanlarınızın önemini düşününüz..Hepsinin üstüne, tanınan biçimsel "hak"lar,ortaya konulmak istenen çelişmeler.Hepsi,hemen hepsi,uydurma ve yanlış eğilimlerin belirlenmesi içindir...

(...)

Sigara da önemli bir sorundur.Çok tehlikeli boyutlar yaratmaktadır ince bir ustalıkla kullanılmaktadır.

Genel olarak,sigara,serbest olarak kullandırılmaktadır.Ancak,son olarak önemli bir araç olarak ele geçirilmiştir.Diyarbakır soruşturmasında kesinlikli yasaktır ve önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Sanıkların,bu konudaki zaafları,çok büyüktür..Bunun ucu hapishanelere kadar uzanmaktadır.Kâh serbest,kâh yasak bir araçtır.Bazen de,"bu nedir lan,ne dumandır..."tantanası ile yasaklanmakta,dayak için kullanılmaktadır.Asker ve polislerin de "yollarını bulma" aracıdır da.Serbest-yasak olması,yukarıdan gelecek "emre" tabidir,parasal olarak bir paketi gerçek fiatının 3-4 katı olmaktadır.Bazı sanıkların yüksek fiatlarla sigara almaları düzeyi oluşturulmuştur.Son zamanlarda Ankara, İstanbul soruşturmalarında da yasaklandı..Zaten,soruşturmada kişilerin üzerlerindeki paralar alındığı için,otomatik olarak yasak oluşmaktadır.Ancak,bu yasak altında bir araç olarak kullanılması ve yüksekçe bir fiatla satılması da sağlama alınmaktadır.Kesin olarak bir baskı aracı olmaya yönlendirilmiştir.

Çay'da böyledir.Sanıklara hem çay ve hem de sigara,kenarda-köşeler de zor anlarda sıkıştırılarak "al iç" şeklinde sunulmaktadır."Bir çek kimse görmesin" denilmektedir.Bunu kabullenen,gitti gideceği yere kadar!Çünkü,bazı sanıklar tiryakiliklerini o düzeye getirmişlerdir ki , tüm paralarını verebilmektedirler.Ankara soruşturmasında bir paket sigaraya 5.000 TL,Diyarbakır'da 70.000 TL verildiğini gözlerimizle gördük..Ancak,satıştan hemen sonra pazarlık başlamakta,pakete el konularak birkaç tane verilmektedir."Komutanım bana her yemekten sonra 1'er tane verin" denildimi,"ne lan pazarlık mı ediyorsun"cevabı alınmaktadır.Bazı sanıklara askerlerin yanaşarak "al lan iç" demeleri de polis

lerin denetimi altında ve emirleri üzerine düzenli yapılmaktadır.Askerler,etraflarına bakınarak ve kullandıkları izlenimini vermektedirler.Bu davranış karşısında,sunulan çay ya da sigara içenlere hemen talep getirilmekte,çok kötü biçimde kullanılmaktadır.Arada bir toplu olarak," lan çay içermisiniz" denildiği zaman,"evet içeriz" denilirse,bunu büyük bir olaya büründürerek,dışarıdaki fiatının 3-4 katı para alınmakta ve aralarında bölüşmektedirler.

Kesinlikle,poliste,sigara olgusu talep konusu yapılmamalıdır.Bu konu da bütün militanlar özellikle eğitilmelidir.En önemlisi sigara terk edilmelidir.Poliste kalındığı sürece bu konuda direnilmelidir.Çay ve benzeri konularda toplu olarak dahi talepte bulunulmamalıdır.Hiç bir konuda fazla para verilmemelidir.Bu konulardaki "insancıl" eğilimlere karşı çıkılmalıdır.Bunun sonuçlarını,giderek,hapishanede de görmekteyiz,birçok arkadaşımız,çay ve sigara ile düşürülmektedir.1 sigara için,her ele 5 cop vurulmasına rıza gösterildiği gibi olaylar ibret vericidir.Bu konularda daha çok şey var,ancak burada anlatılması mümkün değildir...

e-O p e r a s y o n'l a r ı n K a y n a ğ ı.

Türkiye ve Kürdistan'da,operasyonların kaynağı(tümü)polis soruşturmasından yükselmektedir.Alınan bilgilerin merkezi olarak yorumlanmasından yola çıkılmaktadır.İnsanlar,soruşturmada,mutlaka belli bir suça,örgüte, ilişkiye ya da olaya uydurulmaktadır.Hiçbir kişi ya da örgüt hakkında , daha önceden belirli bir istihbarat ve veri(soyut olarak var) olmadan , suç ve suçluluk,devletin saptadığı CEZA SİYASETİNE uygun olarak soruşturmalardan başlamaktadır.

Polis,önce dünya'daki kamplaşmalara,daha sonra Türkiye ve Kürdistan' daki gruplarına,oradan özgül grup ve örgütlere ve o örgütlerin elindeki şemasına göre (kendisi saptamıştır)kişiyi,mutlaka bir yere oturtmaktadır.Polis'te her zaaf ve konuşma,seni,daha derin bağlantılara sokar.Kişinin bir şemaya uydurulmasında,daha önce ifade verenlerin etkisi önemli rol oynar.

Şaşkın,yorgun ve ani bir çokla yazı makinasının önüne geçirilirsiniz. Adınız,soyadınız ve kişiliğinizle ilgili bazı tesbitler yapılır.Bu,hiçbir zaman tahmin etmediğin,en hazırlıksız ve kafanın dağınık olduğu anda olmaktadır.Bu anı,polis kendisi hazırlamakta ve karar vermektedir...

Kimlik tesbitinden sonra,aile yapısı ile ilgili sorular sorulmaktadır.Ve bazı şeyleri gizlemeye başlıyorsunuz.Polis,hemen,senin bildiğin şeyleri sıralamaya başlıyor.Aile fertlerinin nitelikleri vb...gibi..Sen söylüyorsun ve yazıyorlar.Hemen kağıt ve kalem veriyorlar ve öz-geçmişini yaz diyorlar.Arkasından "biz temize çekeriz,önemli değil"tarzında,önemsizmiş gibi bir hava estiriyorlar.Hemen asker başına üşüşüyor."Laksana oğlum,gözünde açık artık,uzun uzun yaz,vakit doldur",diyerek,seni acite ediyor.(Diyarbakır'da böyle)Hatta,ihtiyaçlarını soruyor,daha doğru su sorduruyorlar!Sigara veriyorlar.Verilen sigarayı içmeyeceksin ve oldukça kısa yazım yapacaksın.En doğrusu hiç yazmamak.(birçok insan bu konuda yazım yapmamıştır)Ama,o an seninle ilgili bilgiler yoğunlaşmış,birçok sanık bu aşamayı hiç önemsemiyor ve tereddüt geçirmeye başlıyor.Hatta uzun uzun yazıyorlar..Polis yazıları alıp götürüyor ve biryere atıyor.birkaç gün hiç ilgilenmiyor.Aniden birgün gelerek,"lan o ibne nerede..gel bakalım,bizi mi kandırıyorsun" ya da "hep bilinenleri yazmışsın biz bunları mı istedik","ama önemli değil biz yazarken kısaltırız"diyorlar.Sanık bu merasim karşısında hemen rahatlıyor ve başka birşey sormayacaklar sanıyor."Bir iki soru daha var,biz yazdıklarını temize çekerken söylersin,onları da yazarız,evraklarını hazırlarız,çekip buradan gidersin"gibi bir yumuşama gösteriyorlar ve kişiyi büyük bir boşluğa düşürüyorlar."Git oğlum,buradan kurtul"şeklinde,sanki yardımcı oluyorlar-

mış havası vererek,"insancıl" görünerek,oranın gidilip kurtulunması gereken bir yer olduğunu belirtmektedirler.Rahatlıyorsunuz!.

Bu aşamada,"benim söyleyeceğim başka şey yok" diyenler işkenceye,diğerleri ise,artık ardı-arkası kesilmeyen yazıma devam ediyorlar..ettiriliyorlar.İlk yazılanlar,zaten onların işine yarayan şeyler değildir.Eğer ileride mahkemede bu ifadelere itiraz edilirse,bu el yazmaları orta ya çıkarılacak ve "bakınız sanık kendisi yazmış" diyeceklerdir.Ya da Askeri savcılar bu yazımları gösterip kullanacak ve ifade alacaklardır.Kisavcılık ifadeleri hemen hemen aynısı olmakta,böylece hukuki bir çerçeve oluşturulmakta,bu da soruşturmadan yükselmektedir.

Eğer hiçbir şey yazmaz ve direnirseniz,bu kez sizi çapraz sorguya almaktalar.Buna aslında hiç gerek yoktur,ama,hukuki bir kılıf yaratmak ve seni toplu olarak tanımak,şaşkınlığa sokmak,düzenlenen mizansene uydurmak içindir.

Bu sorgulamada,birden fazla soruşturmacı dağınık şekilde oturarak ve senin üzerine gelir gibi yaparak(7-8 kişi),her biri ayrı yerden sorular sormakta,birine cevap yetiştireyim derken,öbürü istediğini yazdırmakta, karmakarışık bir ortam yaratılmaktadır.

Bazen,"boşver önemli değil" gibi sözler işitiyorsunuz.O arada da bazı ipuçları almaya çalışıyorlar ve alıyorlar.Bu soruşturma sırasında eğer ayakta durabilecek durumdaysanız ve kendinizi toparlayabilirseniz , yapacağınız şey;sorulara düzenli ve tek istikamette cevap vermelisiniz, ya da yazılanları imzalamamalısınız.7-8 kişinin hep birden soru sormaları karşısında bir ona bir buna cevap vereyim derken,şaşırıp başka şeyler de söyleyebilirsiniz..Belli soruları cevaplayıp,diğerlerini cevapsız bırakmak gerekir.Bu sorgulama çok vahşi ve zor bir durumdur..Kendilerince yazılması gerekeni önceden saptamışlardır.Siz şaşırıp kalıncada onlar istedikleri gibi yazmaktadırlar.Konuştuklarının birçoğunu yazmıyorlar,sen de söylemek istediğini düşünürken,yazılanların bazılarına is ter istemez rıza gösteriyorsun..

(...)

Sanıklardan,bildikleri insanların isimlerini,işyeri ve ev adreslerini,niteliklerini zorla ya da karambola getirerek almakta ve bu tür insanların hemen tümünü soruşturmaya getirmektedirler."Nasıl olsa biliyorlar" mantığı ile birçok insanın isimleri verilmektedir.Bu insanlar ilgili olsun olmasın önemi yoktur.Çünkü,bazen polis,o soruşturma ile ilgili olmadığı halde,gözdağı vermek için soruşturmaya getirmeyi düşündüğü insanların ya da akraba kişilerin de isimlerini yazdırmaktadır.Bunları gerekçesiz aldığı gibi,yine gerekçesiz bir süre sonra serbest bırakmaktadır.Böylece,"bakınız suçsuz olanlar serbest bırakılıyor" demektedir! Buna benzer birçok nedenle hareket etmektedir.

Polis tarafından"buradalar" denilerek isimleri alınan ve daha sonrada getirildiklerini duyunca çok üzücü olmaktadır.Sana öyle yansıtmaktadırlar.Oysa,tüm örgüt evleri ve işyerleri sanıkların belirlemelerinden sonra ve yapılan plana göre basılmakta,birçok insan soruşturmaya alınmaktadır..Orada olmayan isimlerle "konuşmalar" yapılmakta,"..nasılsınız iyimisiniz.." gibi sözleri duyan insanların refleksleri ölçülmekte,birçok insan,ilişkili gördüğü insanın adını duyunca,polisin istediği düzeye gelecek davranışlarda bulunmaktadır.Örneğin iç çekmekte,ah-of gibisinden hayıflanmaktadırlar.Bu durumda hiç belli etmemek,umursamazdan gelinmesi gerekir.

Bunun gibi,bazen de kendi aralarında seni ilgilendiren şeyleri konuşarak,senin ismini geçirerek duyurmakta;başkalarının herşeyi anlattıkla

rı zannını vererek,panik yaratmaktadırlar.Bunun sonucunda hiç olmazsa , kendi bildiğiniz düzeyi anlatmaya zorlamakta ve sizde durumu rasyonel - leştirerek,sözde polisi aldatmaya çalışıyorsunuz..Senin ismin kasıtlı o larak geçirilmekte,istenilen elde edilmektedir.Senden almaya çalıştıkla rı da budur zaten..

Polis devamlı olarak aşırı talep sunmaktadır.Bunun nedeni ise,daha a şağıdaki olgulara seni razı etmektir.Böylece,istediği olguları yakala - maktadır.

Örneğin;"Aldo Moro'yu sen öldürmüşsün" diyerek,senin reaksiyon gös - termeni sağlamakta,sana "hayır abi,haberim yok" dedirtmektedir.Arkasın- dan,"biliyoruz,sen bu işi yapmazsın" diyerek,birden bire,günlerdir anan dan emdiğin sütün burnundan geldiği bir sorundan vazgeçiyorlar.Bunun ar dından çok aşağıda bir olayı hemen kabul ediyorsun."Oğlum sen bildiri - ler dağıtmışsın" diyorlar,"evet dağıttım" diye kabul ediyorsun.Böylece, hem ağır bir işkenceden sonra "erkek" olup,"doğruluk meleği" kesiliyor- sun,hem de adam öldürme olayı karşısında "küçük" gördüğün bildiri dağıt mayı kabulleniyorsun.Zaten polis senden bunu istemektedir..Ve kararını, çok önceden vermiştir.İstediği olmuştur polisin..Soruşturma sırasında o luşacak bu tür "adam öldürdün vb.."gibi olayları kabul edeceksin."Evet, ben öldürdüm" diyeceksin.Çünkü,bu olay seninle ilgili değildir.Böylece, esas sorunu gizlemek ve vermemek mümkün olacaktır.Aslında bu tür olay - lar belki de sana gelinceye kadar birçok sanığakullanılmıştır ve belki, adı geçen olayın şanıkları yargılanıyor ya da davaları sonuçlanmıştırda ...

Tüm dava dosyaları incelendiğinde ve sanıklarla ilgili iddia ve so - ruşturma ifadelerine baktığınızda şunu görürsünüz:Sanıkla ilgili bilgi, olaylar ve iddialar hemen hepsi poliste saptanmıştır(örgüt şeması ve so yut bilgi olsa da)ve bu durum soruşturmadan itibaren başlamaktadır.Daha önceki verilere ve bilgilere dayanan bir operasyon yoktur ve olamaz da. Yani,operasyonun kaynağı POLİS SORUŞTURMASI'dır..Bu durumun farkına her sanık savcılıkta ifade verirken varmaktadır.Oysa,savcılar kişileri so - mut bir iddia ile "tutuklamaya" sevketmektedirler.Ama,savcı iddiasını , polisten sonra belirlemekte,daha önce belirlemiş gibi davranmaktadır.İd dianame geldiği zaman da şunu görürsünüz:

"...sanığın soruşturmadaki beyanlarında belirttiği gibi,ayrıca savcı lığımızdaki ifadesinden anlaşılacağı üzere samimi'ikrar'ı karşısında... örgütün üyesi olduğu ve çalışmalarda bulunduğu anlaşılmaktadır".Böylece bir suçlama ortaya çıkmaktadır.Bahsedilen tüm olaylar soruşturmadan son raki tarihte saptanmaktadır.Ama,daha önceki tarihleri içermektedirler.. İşte,bu iddianameyi gören sanıklar,operasyonun kendisi ile başladığının farkına varmakta,daha önce ellerinde somut bir şeyin olmadığını anlamak tadırlar!İş işten geçmiştir artık!İnsan bu aşamada yıkılmaktadır.Bu kez psikolojik bir savaş ve çöküş başlamakta,utanarak,gizlenerek,hatta iddi anameyi göstermeyerek durumun kotarılmasına çalışılmaktadır.Durum bun - dan sonra rasyonelleştirilmeye çalışılacaktır."Zaten herşeyi biliyorlar ya da...herşeyi anlatmışlardı" gibi,yine polisin istediği(çelişme)düzey oluşmaktadır.Bu durum burada kalmıyor ve iki önemli olguyu meydana geti riyor:

Birincisi;hapishanede sana bakış açısını ve üzerindeki uygulamayı o - luşturuyor.Bulunduğun durum,direnen ya da direnmeyen bir kişi olup - olmadığın vb.. ortaya çıkıyor.Zaafların,çelişmelerin gündeme geliyor ve bu kez savunmaya başlıyorsun..
Yanındaki arkadaşlarına karşı ezik,yıkık oluyorsun,bir suçluluk duy- gusu gelişiyor.Direnmeyenlerin bulunduğu koğuşlara gitmek eğilimi a- ğır basıyor.İdare zaten buna oynuyor.
Ayrıca,hapishanede itirafın kaynağını bu yapı oluşturuyor.Bu,ciddi,ö

nemli bir sonuçtur.İdare,soruşturma verilerine göre senin üzerindeki oyununu hızlandırıyor.Polis'te hapishanede üstlendiği için otomatikman bir işbirliği içine giriyorlar.Aile ilişkilerin,zaafların tümden programlanıyor.
Soruşturma,Mahkeme/Savcılık,Hapishane üçgeni içine sıkışıp kalıyorsun.Doğal olarak Mahkeme de bu süreci sürdürecektir.Çünkü,aynı yapının parçasıdır.İleride mümkün olduğu kadar,Ceza siyasetinde bunu incelemeye çalışacağız..

İkincisi;Soruşturma beyanları,(yazılı hale gelen ya da gelmeyen)mahalli polisin elinde evrilip-çevrilip,o alandaki birçok bağlantı ortaya çıkarılmaktadır.Kullanılmaktadır.Merkezi olarak dökümü yapılıp,değerlendirilmekte,yeni talep ve verilerle,aşağıya yeniden soruşturmalar isteği ile bir süre sonra gönderilmektedir.Bu,böyle sürüp gitmektedir.Sanki kesin saptamalar varmış gibi,"...hakkında yapılmış beyanlar ve edinilmiş bilgilerin ışığında en geniş soruşturmanın yapılarak gönderilmesi" istenmektedir.Bu kişi hapishanede ise,oradan salıverildikten sonra tekrar soruşturmaya alınmaktadır.Merkezi düzeydeki en son belirlemeler ve saptamalar sağlanmaktadır.Ya da yeni yeni operasyonlar gündeme gelmektedir."Bilgi İşlem Merkezleri"nde üst bir değerlendirme yapılarak,kendi kurullarında yeni biçimlerin oluşmasına, gelişmesine neden olmaktadır.Bu işlemlerin oluşması ve yukarıya gidip gelmesi uzun bir zamanı almaktadır.Artık,soruşturmaya bir kez düşen adam fişlemeye girmiştir,bunun kurtulması çok zordur..

f-P o l i s i n u y g u l a d ı ğ ı i ş k e n c e y ö n t e m l e r i.

1-Kaba dayak:Herkese uygulanmaktadır.Rastgele,tekme-tokat girişilmektedir.Bu dayakta sakat kalmamak tesadüftür.Uzun süre komada kalarak,bitkin düşülmektedir.İlk anda büyük bir korku ve panik yaratmaktadır.
Birkaç kişi birden saldırmakta(göz kapalıdır)nerene ve nasıl darbe geleceğini bilmemektesin.Bu nedenle çok temkinli ve kendini koruyarak , hareket etmek zorunda kalmaktasın.Ve davranış biçimini ele vermektedir. Eğer direnme gücün yoksa,daha başından yalvarmaya ve tövbeler etmeye ve ağlamaya başlıyorsun..Bu ilk şok çok önemlidir.Direnme olgusunun başlangıcıdır.Çok duyarlı olunmalıdır.Aynı zamanda ilk gelen kişiye,kimliğini tesbit edip,üstü arandıktan sonra yapılan "hoş geldin" dayağıdır.Bunun, özellikle bilinmesi gerekir.Kendinizi serbest bırakacaksınız, dişlerini sıkacak ve ses çıkarmıyacaksınız.Psikolojik olarak çok etkili olmaktadır,ancak,kısa ve geçici olduğunu bilmek gerekir.Dayak hiç bitmeyecek miş gibi gelmektedir.Arada yapılan küfür ve bağırmalar da panik yaratmak içindir.Dayaktan sonra külçe gibi alınır ve bir yere bırakılırsınız orada sana yanaşanlar olur,hiç cevap verilmemelidir.Bu konuda çok zaaflar gösterilmektedir.İlk andaki bu dayak birçok kişinin düşürüldüğü önemli aşamalardan biridir.

2-Tek tek dayak:Bir kişi aniden sana saldırarak,nedensiz,ancak kendisince seninle ilgili bir olayı öne sürerek "..ulan ibne,allahsız komünist,Kürtçü seni.." gibi küfürler ve suçlamalarla ağzını-burnunu kırma ve komaya sokma olayıdır.
Bu aşamada,küfürlere cevap vererek,dayak atana hamleler göstererek daha çabuk etkisiz hale gelmeyi denemelisiniz.O aşamada senden iş almalarına engel olmalısın.Hersine,çok kişi korku ve panik göstererek,karşıdaki tek kişi olduğu için de hemen ilişkiye girmektedir.Bu ilişkiye hiç bir biçimde girmemek gerekir.Seni kurtaran,seni seyredendir.Vurandan da farkı yoktur.Vuran seni tanır gibi yapmaktadır ve bu bir kandırmacadır.

3-Oturma halinde ellere

copla vurma:Bu,devamlı korku salmak,uyumayı engellemek,dinlendir - memek için yapılmaktadır.Bir şey neden gösterilerek yapılmaktadır. Örneğin;"...ulan niye konuştun vb.." gibi.

Eller açtırılarak,ikisine birden coplu vurulmaktadır.Belirli sayıda yapanlar olduğu gibi,istediği kadar vuranlar da vardır.Bazı kişiler, copları yedikçe ağlamaktadırlar.Ellerin oğuşturulması ve sağa-sola sürtülmesi de mümkün olmadığı için,çok acı vermektedir.Hapishaneden gelmiş ya da direnen sanıklar önemsememektedirler.Bunu,diğer işkenceler için , ön bir alıştırma saymak,doz olarak da küçük görmek gerekir.Ve tedirgin olmamak zorundayız.Eğer,ağlar ve sızlanırsanız,tekrarlarlar.Sizi bıktırırlar.Bir kişiye copla vurunca diğerlerini de sıra dayağından geçirmek tedirler.Ceza tümüne olunca,herkes birbirini suçlamaktadır.Oysa,kimseyi suçlamamak gerekmektedir.Ortada birşey yoktur,istenildiği zaman da yapılır..Arada çelişme yaratılmasına engel olmak ve bu dayağı istemek,devamlı dejarş olmak yönünde gereklidir.Daha zora hazırlanmak iyi olacaktır. Ancak,eller patlamakta,o yaralar üzerine yeni vurmalar acıyı arttırmaktadır.

4-Ayaklara falaka:Soruşturmada ayakkabıların arkasına bastırılmakta ve çoraplar alınarak yalınayak bırakılmaktasınız.Bu,sık sık a - yaklara falaka çekilmesini kolaylaştırmak içindir.Oturmaktan şişen ayaklara falak çok acı vermektedir.Yere yıkılarak ve ayaklar birisi tarafından tutulmakta(sanıklara da tutturulmaktadır),gelişigüzel,vargüçleri ile vurulmaktadır.

Falaka da ağaç,cop,tel,hortum vb.. kullanılmaktadır.Tabanlar patlamaktadır.Polisler tarafından sık sık tekrarlanmaktadır.Çok bağırmayı gerektirdiği için diğerleri üzerinde de etkili olmaktadır.Bir süre sonrada yürüyemez hale gelmektesiniz.İlk falakaya dayanabilme,diğerlerini etki bakımından azaltmaktadır.Bunun için bir tedbir,ya da yöntem düşünmemiz oldukça zordur.Masaj olanakları yoktur,dinlenemezsiniz.Acıya dayanmalısınız.

5-Taş,çivi ve çakıl üzerinde dolaştırma:Bu,ayakları şişen ve patlayan kişilere uygulanmaktadır.Çok zordur.

Dolaşmaya gayret etmelisiniz,böylece ayaklarınız kan bağlamaz,şişme iner ve sakatlık oranı azalır.Ama,yine dayağa sıra beklersiniz.Zaten polis,tedaviyi işkence yapabilmek için sağlamaktadır.Özellikle tuzlu su üzerinde dolaşma çok acı vermektedir.Sağa-sola kaçtığınız zaman da gelişigüzel vurmaktalar.Yürüme ile dayak arasında feci bir işkenceye tabisiniz..Bu aşamada sık sık düşmek gerekir.Vurulacak dayak önemli değildir. Ya da acıya katlanacaksınız.Falaka yiyenlerin bu tür yürümeye hazır olmaları gerekir.Ayakları şişmemiş,patlamamış olanlar da,çakıl,cam,çivi üzerinde yürütülmektedir.Bu da sırf işkence maksadıyladır.

6-İçeride dolaştırmak suretiyle

psikolojik baskı:Gözünüz bağlı olarak,kafanıza,belinize bastırarak dolaştırılmaktasınız.

Devamlı "...eğil lan,kafan çarpacak,amen aman..." gibi baskılar yapılmaktadır.Yerlerde ayaklarına dolaşan şeyler vardır,ürkmektesin..Buna aldırmamak gerekir.Psikolojik baskıdır.Bir korkutmadır.Eğilseniz dahi , hiç sallanmadan yürümelisiniz.Tavrınızı,ürkmenizi sezinlerlerse,üzerinize çok varırlar.

7-Aynı yerde dolaştırma:Elinizden biri tutarak,aynı yerde dolaştırmaktadır.

Siz,sanki uzun bir yürüyüş yaptığınızı sanıyorsunuz ve nereye götürülüyorum tedirginliği içinde kalıyorsunuz.Uzaktan başkalarına göstermek amacını da gütmektedirler.Bunu,bilerek yapmaktadırlar.Bu yürüyüş,gözünüz kapalı olduğu için sizi halsiz bırakmaktadır.Rahatça yürümek gere

kir.Hoşlandığınız intibaını vermelisiniz.Tersine,bunu sık sık tekrarlar lar.Sana,öldürmeye götürdükleri,biriyle görüştürecekleri,yok edecekleri ya da uzunca bir yerlerden geçirdikleri izlenimini vermeye çalışırlar.. Bunlara aldanmamak gerekir.Bu uygulama,aynı zamanda,soruşturmadan sonra burayı hayali olarak ve olağanüstü anlatmanı sağlamak içindir.Örneğin ; "beni şuradan buradan geçirdiler,dar yerler vardı,köprüler vardı vb"diyerek abartabilirsin.Böylece,soruşturmada konsantre olman bozulacak ve dışarıyı algılayarak aldanacaksın.Oysa, dolaştığın yer hep aynı yerdir, bunu çok sonra anlayacaksın.

8-Kum torbası ile vurma:İçine kum doldurulmuş,sert,uzun biçimde o lan;ağır ve vurulduğu yerde iz bırakmayan,ancak çok fazla tahribat yapan cisimlerdir.Bununla gelişigüzel vurulmaktadır.

Özellikle,sırt ve kaba et kısımlara,böbrek üstlerine vurulduğu i - çin,iç kanama ve böbreklerde zedeleme yaratmaktadır.Bu uygulama nedeniy le cezaevlerinde çok sayıda sakat insan bulunmaktadır.Vurma biçimi ise; kişinin ellerinin bağlanarak,yüksek bir yere asılması ve soyundurularak ellerine geçirdikleri kum torbaları ile gelişigüzel vurulmasıdır.Çok ka ba bir dayak biçimi olarak görülmesine karşılık,"ince" bir uygulamadır. Buna karşı nasıl tedbir alınır saptamak zordur.Herkese uygulama yapılma maktadır..

9-Gözü bağlı bırakıldığın boş bir alanda ateş etme:Gözü bağlı olarak,boş bir yere,tarlaya götürülmek te,salıverilmektesiniz.Elleriniz de bağlıdır.Etrafınızda kimse yok tur.Senden uzaklaşarak,sağına soluna ateş etmektedirler.Seni panik ve feryatlar içinde bırakmaktadırlar.

Bu,durumu ağır olan ve genellikle direnen unsurlara uygulanmakta - dır.Öldürüleceğini kesin olarak bilerek hareket etmelisin.Rahat olmalı- sın.Yere düşmemeye dikkat etmek gerekir.Kasıtlı bir numaradır.Eğer seni öldürmek isteseler,zaten bu,senin iradenin dışındadır.Ama,öldürmeyecek- lerdir,çünkü,senden birşeyler almayı tercih etmektedirler.Kendine güven melisin.Birdenbire bağırarak yanaşanlar olacak ve "yahu durun,ne yapı - yorsunuz,adam herşeyi söyleyecek" diyenlere aldanma."Oğlum ahmak mısın, bak bir sürü adam var,seni öldürecekler,konuş" diyerek baskı yapacaklar dır.Kesinlikle kararlı olmalısın.

10-Balkondan ya da yüksek yerden sallandırma:Genel olarak direnen,özellikle çok kızdıkları kişilere uygulanmaktadır.Aniden karar vererek,elinizi ve ayaklarınızı bağla yarak,ters-yüz yüksek bir yerden sallandırmakta ya da atma tehdi - dinde bulunmaktadırlar.

Bu uygulama direnmeyen bazı unsurlara da yapılmaktadır.Her an yere düşme,çakılıp kalma karşısında büyük bir korku oluşmaktadır."Gelin beni kurtarın" dememelisin.Bir süre sonra onlar indireceklerdir.Eğer,düşerde ölürsen,buna intihar süsü vereceklerdir.Bunlar iradenin dışındadır.Na - sıl bir davranış içine girmek gerektiği konusunda kesin birşey söylemek zordur,ancak,gücün yettiği kadar direnmenin gerekliliği vardır.

11-Helikopterin kapısından sallandırma atma tehdidi:Yine,el ve ayaklar bağlı olarak,helikopterden aşağıya sallandırmakta ve atma tehdidinde bulunmaktadırlar.

Bu konuda nasıl davranılması gerektiğini kestirmek zordur.Bu,büyük bir tehdit'dir.Ancak,ölümü göze alarak durulabilir.Bu konuda uygulama - lar yapılmış ve çözülmeler olmuştur.

12-Soruşturma soruşturma gezdirme:Kişinin ezilmesi ve bıkması amacı ile ve çözülen sanıkların diğer soruşturmalardaki ifadelerinin alınması amacı ile yapılmaktadır.

Tüm Türkiye'deki soruşturmalar uzun süre gezdirilmektedir.Bu,yay - gınlaştırılmakta,herkese duyurulmaktadır.Özellikle,çözülmeyenler açısın

dan 7-8 aylık uzun sürelerde perişanlık yaratmaktadır.Bunu hiç önemseme mek ve bıkmadan gezmeye devam etmek,direnmek gerekir.Ancak,sonuç olum - suz olmaktadır.Birçok kişi ele verilmektedir.Çözülenler ile karşılaşılmakta ve büyük bir moral çöküntüsü oluşmaktadır.Bu uygulama,aynı zamanda soruşturmalar arasında koordineyi sağlamak ve çelişmeleri kaldırmak, ya da azaltmak amacına da hizmet etmektedir.Çok uygulanmıştır.

13-Yanlarında dolaştırma:Bazı sanıklar,düzgün giyindirilerek,elleri kelepçeli ancak kamufle edilerek(kaşkol,pardesü vb... örtülerek) yanlarında dolaştırılmaktadır.

Kişinin oturduğu,tanındığı mahalle,semt,kahvehane vb.. yerlere götürülmesi,onunla karşılaşanların ilişkilerinin tesbitine çalışılmaktadır.Böylece çok sayıda unsurun yakalanması sağlanmaktadır.Bazı sanıklar gönüllü bu işi yapmaktadırlar.Böyle gezdirilen kişilerin polisleri ters yere götürmesi,durumunu belli etmesi,kimseyi tanımaması gerekir.Dışarıdakilerin de bu konuda duyarlı olmaları zorunludur.

14-Aile fertlerini soruşturmaya getirme:Aile fertlerinden bazıları ya da tümü alınıp getirilmekte,kızlar,kadınlar soyundurularak işkenceye sokulmakta,ırzlarına geçilmekte,sarkıntılık yapılmaktadır.

Bu çok kullanılan bir uygulamadır.Buna gönüllü aileler de vardır.. O koşullarda gelerek,nasihatlar vermekte,konuşmalar yapmaktadırlar.İnsanı çıldırtacak davranışlarda bulunmaktadırlar."Vatana bağlılık,polisin, askerin iyiliği üzerine"nutuklar atmaktadırlar.Bu işlerden vazgeçmeyi önermektedirler.Gerek bu davranışlar ve gerekse işkenceye alınan ve ırzlarına geçilen,geçilme tehdidi yapılanlar çözülmeyi sağlamaktadırlar... Çok korkunç bir baskıdır.O ana kadar çözülmeyen,dayanan,herşeye tahammül eden kişiler,birdenbire feodal değerleri ile ve acıma duygusunun altında ezilerek dökülmekte ve çözülmektedirler.Çok acı bir durum..Bu konuda katı olmak,kararlı davranmak gerekmektedir.Bu da materyalist bilinci gerektirir ve bir eğitim sorunudur.Örneğin;3 ay herşeye direnen birisinin,karısını getirip soyundurmaları karşısında çözüldüğünü gördük.Zor ve kötü..Ailelere işkence ise,daha dayanılmaz olmaktadır.Ancak,son ana kadar ailesini tanımayanlar ve direnenler de oldu.Sarkıntılık bu aşamada pek önemli değildir.Örgütlü olan aileler,zaten senin gibi düşünecekler ve bu işlerin içindedirler,örgütlü olmayanların ise,karşı-devrimcilerden farklarının olmaması gerekmektedir.Böyle düşünülmelidir.

15-Su ve yemek vermemek,ya da zorla vermek:Bu kesin bir araç olarak kullanılmaktadır.Ya hiç vermiyorlar ya da zorla tıka-basa yemeniz için olmadık işkenceler yapıyorlar.

Dökülen,çözülen kişilere yemek ve su önemli bir araç olarak kullanılmaktadır.Fazla verdikleri zaman tiksindirecek biçimde yenilmesi sağlanmakta,verilmeme eğilimi ise,kişiyi açlığa ve susuzluğa mahkum ederek talep sahibi kılmak ve ona bazı şeyleri kabullendirmek,çözmek içindir.. Fazla ve zorla verilmesi direnenleri kötü durumda bırakmaktadır.Yemek - su sorunu başımıza bela bir sorun olmuştur.Kişiler arasına çelişme koymak,tuvalet ihtiyacı yaratmak vb..Burada kesinlikle yemek talebin olmamalıdır.Yemeği kapışmamalısın.Suyu çok az ve ölmemek için içmelisin.Zorla verileni yememelisin,içmemelisin.Tuvalet ihtiyacını azaltmalısın.Açlık ve susuzluk zordur,ancak buranın niteliği ve işin gereği dayanmak , direnmek zorunludur.Bu konuda çok duyarlı olan ve sonuna kadar direnenler olmuştur.Bunlardan kıvanç duymamak mümkün değildir.Ancak,az sayıdaki unsur böyle davranabilmiştir.Çoğunlukla utanç verici davranışlar gözlemlenmiştir.

16-Müshil içirme:İnsanı ishal eden ve suyun ya da yemeğin içine konularak verilen bir maddedir.

Genellikle yemeklerin içine konulmakta,ancak,bizzat içirilmektedir de.Daha sonra büyük bir tuvalet ihtiyacı doğmakta,sıkışmalar olmakta,buna kahkahalar atarak gülmektedirler.Bu kez,tuvalete çıkarmayarak,üstüne

dayak atmaktadırlar.

Kendini tutamayarak,altına pisliğini kaçıranlara yapılanlar vahşiyane bir manzara arzetmektedir.Bu duruma düşmemek için gereken herşeyin uygulanması gerekmektedir.Az yemek yemeli,ya da hiç yememeliyiz.Hiç olmazsa bir öğüne indirgemeliyiz.

18-Tuvalet Sorunu:Tuvalet kullanılan en önemli araçlardan biridir. Bunun için zaten zaman belirlemektedirler ve bir tehdit olarak kullanmaktadırlar.Ya hiç çıkarmamakta,ya da kişiler arasına ayrım koyarak çelişki yaratmaktadırlar.Büyük bir dert olarak duran tuvalet sorunu,başlıbaşına bir azap vermektedir.

Günde üç kere,birden ayağı fırlayarak ve orada bulunanları tek sıraya koyup, dayakla,hızlı hızlı tuvalete götürüp getirmektedirler.İçeriye girer girmez,kapı tekmelenmekte(genellikle kapı açıktır)ve girmenle çıkman bir olmaktadır."İbne hadi çıksana,ne yapıyorsun,otuzbir mi çekiyorsun.."gibi küfürlerle insana işkence yapmaktadırlar.Bu ortam artık doğal bir hal almış ve sidik yarıda kalmakta,büyük abdest rastgele, pantalonuna kaçıranlar vb...Bütün bu uygulamalara rağmen,tuvalet sorununu çok kötü kullananlar da vardır ve diğerlerinin haklarına da uymamaktadırlar.Tuvalet sırasında çok duyarlı olan unsurlar,büyük bir fedakarlık yaparak,sıralarını hastalara ve çözülmesi mümkün olacaklara vermektedirler.Bu uygulama dışında bir daha tuvalet ihtiyacının kullanılmasına fırsat verilmemektedir.Bunun için az yemek yemeli ve az su içmeliyiz ve altımıza kaçırmaktan da utanmamalıyız.Ayrıca,tuvalette su yoktur ve korkunç bir koku vardır,pislik diz boyudur,temizlenmesine de fırsat vermemektedirler.Bu durum da dayak için bir nedendir..Zaten,normal tuvalet ihtiyacının giderilmesi de mümkün değildir,heyecan,korku,dayak buna engeldir.

19-Masturbasyona zorlama:Orada bulunanlardan herhangibiri seçilerek,alınıp tuvalete götürülmekte(genellikle yaşlı ve çok kızdıkları unsurlar),tuvalet kapısı açık tutularak"hadi lan otuzbir çek.." denilmektedir...

Bu vahşetin,işkencenin içinde bu durumu düşününüz!dayak atmaktalar alay konusu olmaktasınız.Ama, bu işi yapanlar çıkmaktadır.Bazen de askerler gizli gizli yanaşarak "..lan kendini rahatlat.." demektedirler.. Kesinlikle,ölüm pahasına olsa da bu işe girişmemelisiniz.Çünkü,arkasından nelerin geleceği belli değildir.

20-Penisin iple bir yere bağlanması:Ayakta,elleriniz bağlı olarak, penis bir iple sabit olarak bağlanmaktadır.

Herhangibir hareket yaptığınız zaman,ya da en ufak bir kıpırdanma, sağa-sola dönme gösterdiğiniz de çok acı vermektedir.Kopacak gibi olmaktadır.Bu korkunç bir vahşettir.Özellikle,sünnetsiz kişilere daha çok uygulanmaktadır.Ayrıca,yağlı boya ile boyanmakta,boya kuruduktan sonra çıkarılması çok zor olmaktadır.Bakıp bakıp kahkahalarla gülmektedirler.Bu konuda,açıyı elinizden geldiği kadar,çekmeye gayret göstermelisiniz, önemsememelisiniz.Tersine sık sık tekrarlarlar.Çok sayıda insan bu uygulama ile çözülmüştür..

21-Çıplak olarak kucağa kadın oturtulması:Penisin,bağlanması,elektrik verilmesi ve üzerine buz konulup hissizleştirilmiş ve halsiz, bitkin halde olduğunuz bir zamanda soyundurularak kucağınıza biçimsiz hareketlerle kadın oturtulmaktadır.

Özellikle,genç insanlara bu uygulama yapıldığı zaman,herhangi biçimde bir hareketlilik olmayınca,ağlamalar,sızlanmalar olmakta,bunun üzerine amaçlarına ulaşmaktadırlar ve "oğlum boku yedin,gitti seninki.." tarzında konuşmalar yapmaktadırlar.Bu uygulamadaki manzara anlatılacak, tahmin edilecek gibi değildir.Bunu önemsememe durumu yaratılmalıdır.Aslında etkili birşey de değildir.Hareketsizlik,korku ve heyecandan,yorgunluktandır.Kişiye ve gösterilen eğilemlere göre uygulama yapılmakta -

dır.Çözülme olmayınca ve direnenlere ise,tekrarlanmaktadır.

22-Gözü kapalı penis tutturma:Ani reflekslerle bazı unsurlar soyunmakta ve çıplak olarak penisini gözü kapalı insanlara uzatarak,elleri ile tutturmaya çalışmaktadır.

Bu davranış karşısında özellikle genç insanlara"tuttuğun nedir?"diye de sorulmaktadır.Doğal olarak insanlar irkilmekte,bu kez de "bırakın bu ibneyi ..."denilerek,zorla insanlar yere yıkılmakta,soyundurulmaktadırlar.Pantalonu ve donu çıkarılarak çok kötü durumda bırakılmaktadır.. Bu,çok çirkin bir durumdur.Aslında böyle bir işlem yapıp yapmayacakları önemli değildir.O an düşünme olanağın da yoktur.Eğer kendini serbest bırakırsan ve önemsemezsen üzerine pek gelmezler.Ancak,utanma duygusu,değerler,teşhir vb.. hemen dediklerini kabule zorlamaktadır.Herşeye rıza gösterenler çok utanmaktadırlar.Böyle davranışlara ciddi önlemler alınmalıdır.Ne yaparlarsa yapsınlar kendini koyvermeyeceksin..

23-Irza geçme tehdidi:Özellikle,genç insanlara ve kadınlara uygulanmaktadır.Oldukça büyük panik yaratan bir uygulamadır.

Köylü unsurların değerlerine çok acımasız saldırılmaktadır.Erkeklerden de genç olanlara kullanılmaktadır.Bunlara "oğlan" numarası yapmakta ve sulanmaktadırlar.Askerlerin bunlara saldırılarını oluşturmaktadırlar.Birden saldırıp,yere atmak suretiyle,çirkin el-kol,ağız hareketleri yapmaktadırlar.İçlerinden biri soyunmaya başlayıp,"şimdi seni iyice ..."yapacağım gibi sözlerle hazırlanmakta,diğerleri "yapma,etme"gibi sözde engellemelerle karşı çıkmaktadırlar.Birçok insan bu davranışlar içinde baygınlık geçirmektedir.Çok zaman uygulanmakta olan bu tehdit numarası,ileri düzeylere de varmakta,gerçekleşmektedir.İki olaya Diyarbakır ve Ankara soruşturmasında bizzat tanık olduk!.Çok ağır bir durumdur ancak,bazı değerlere önem vermeyerek,etkisini azaltabiliriz.Bu tehditle birçok insan,daha teşebbüs etmeden hemen çözülmektedirler.Çözülmesi gerekmeyenler ve başkalarına karşı bir tehdit olarak kullanılmak istenenler,buna önem vermemelidirler.Ankara soruşturmasında bir kadın "benimle uğraşmayın,bu konuda rızam yok,zorla yapacaksanız buyrun yapın"dedi, ve soyunmaya başladı.Vazgeçtiler.Diyarbakır soruşturmasında ise genç birisi nişanlısına "bırak yapsınlar,ben herzaman seninim" diye bağırıyordu. Ancak,çözülmeyi önleyemedi..

24-Cop sokma:Çok rahatça ve herzaman uygulanan bir yöntemdir.Cop , yağlanarak,zorla makat arasına,vajina ya da anüs'e sokulmaktadır.. Bunu askerlere yaptırmaktadırlar.Çok vahşi bir uygulamadır.Bazen , şişe de sokulmaktadır.Birkaç kişi tutarak-görülecek bir manzara değil-kan içinde bırakmaktadırlar.Bu uygulamadan ölenler oldu.Hastahanede tedavi görüp kurtulanlar da.Ankara'da bir genç unsur,psikolojik dengesizlik içine girdi.

Uzun ve yorucu bir mücadeleye girenlerin,kendilerine polisin herşeyi kullanacağını bilmeleri ve bazı yerlerini korumalarının önemsiz oldu ğu bilinci ile hareket etmeleri gerekir.Böylece,polisin karşısında bazı yanlarını ele vermemeleri yöntem olarak seçilmelidir.İnsanı,cop sokulmasının pek o kadar "namussuz" etmeyeceği ortaya çıkar.Tersine, çözülmek ve direnmemek daha kötüdür.Bu soruna eğitim yoluyla gerekli önlemi almak,kullanılan bir araç olmaktan çıkarmak zorundayız.

25-Üzerine işeme:Gelişigüzel üzerinize işemektedirler.Ya da kendinize yakın arkadaşlarınızı işetmektedirler.

Günlerce o pisliğin içinde kalıyorsunuz,kokuyorsunuz.Bu konuda çok duyarlı olunmalıdır ve bunun bir işkence biçimi olduğunu unutmayarak,gurur sorunu yapmadan önemsememek gerekmektedir.

26-Arkadaşlarını dövdürme,onlara küfür ettirme,üzerlerine tükürtme:Bu,hemen hemen herkese uygulatılmak istenmektedir.

Kesinlikle arkadaşlarına küfür etmemelisin.Onlara tükürmemelisiniz

ve dayak atmamalısınız.Hele hele,direnen unsurlara bu tür davranışlarda bulundunuz mu,arkasından nelerin geleceği belli olmaz..Bu konuda kararlı olan unsurlara karışmamaktadırlar.Önce size hafif gelebilir,ancak ağır sonuçlar doğurmaktadır.Bu davranışlarla çok çirkin olanlar çıkmaktadır.Gerçekten utanılacak ve adi davranışlar içine girmektedirler..

27-Komünistlere ve Kürtlere küfür:"..lan komünistlerin ve Kürtlerin anasına,avradına küfür et.." demek dirler.Bazıları hemen Kürtlere ve komünistlere küfür etmeye başlamaktadırlar."Ne kadar Kürt ve Komünist varsa,anasını,avradını..."

Bu psikolojik ve kasıtlı bir uygulamadır.Panik yaratmaktadır.Kesinlikle küfür etmemelisiniz.Zaten,küfür ettiğiniz zaman onların dediğinin kabullenilmesi ortaya çıkmaktadır.Bundan sonra direnmek mümkün olamaz..

28-Çıplak soğuk suya tutma,

dışarıda soğukta uzun süre bekletme:Bu işkence yöntemine,daha çok, artık birşey almaları mümkün olmayan unsurlar üzerinde uygulama yaparak başvurmaktadırlar.Soyundurup dışarıda bekletmekte,soğuk suyun altında tutmaktadırlar.Ya da hortumla tazyikli su sıkmaktadırlar.

Bunun en önemli amacı,kişiyi yıpratmak,tedavisi mümkün olmayan hastalıklara yakalanmasını sağlamaktır.Bu uygulama,işkenceden komaya giren unsurların ayılmaları için de uygulanmaktadır.Ancak,bu amaç dışında uygulanması başlı başına yıldırmak,bıktırmak amacına matuftur.Dışarıda uzun süre bekletilen ve ıslatılan insanlar,daha sonra hapishanelerde ağır hastalıklara yakalanmakta;ciğerleri zayıflamakta,bronşit,astım,tüberküloz vb.. gibi,tedavisi güç sorunlarla karşı karşıya kalmaktadırlar

29-Karın içine gömme:Baş dışarıda kalmak üzere,çıplak olarak karın içine gömülen unsurlar,uzun süre bekletilmektedirler.Eller ve ayaklar bağlı durumdadır.

Bu,sık sık uygulanmaktadır.Kesinlikle bir hastalık yaratmaktadır.. Bu unsurların artık ifadelerinin alınması zorlaşacağı için,daha çok,kızdıkları ve direnen,artık birşey alamıyacakları unsarlara uygulanmaktadır.Korkunç bir manzaradır.

30-Eller ve ayaklar üzerinde sigara söndürme:Yanık haldeki sigaralar,ellere,ayaklara ya da başka yerlere bastırılmakta ve derin yaralar açmaktadır.

Çok acı vermektedir.Daha sonra cop ya da ağaçla vurulduğu zaman , dayanılmaz olmaktadır.

31-Uyutmamak:Genellikle soruşturmalarda devamlı uykusuz bırakma uygulanmaktadır.

Amaç,halsiz ve bitkin düşürmektir.Uykuya dayanıklı olunması gerekmektedir.En azından kaçamak da olsa,sık sık kestirmek gerekir.Uykusuzluk kişileri aptallaştırmaktadır.Uyku sorunu,direnen ve direnmeyen kişiler arasında da bir ayrımın belirtisidir.Direnmeyenler rahatça uyumakta dırlar..

32-İlaç kullandırma:Sık sık ve gelişigüzel,bayılanlara ve hasta olanlara uyuşturucu ilaç verilmektedir.İğne yapılmaktadır..Bunun dışında,konuşmayı kolaylaştırıcı ilaç da kullanılmaktadır..

Tabipler soruşturmada her zaman hazırdırlar.Bunların Tıbbi talimatlarına uygun uygulama yapılmakta ve bunlarca denetlenmektedir.

33-Saat'leri alma:Saatler alınmakta ve zaman kavramından soyutlanmaktasınız.Zamanla aranızdaki ilişki ve bağlantı kırılmaktadır.Bir boşluk yaratılmaktadır.

Sonsuz bir zaman içinde,ne zaman dayak yiyeceğiniz ya da öleceğini zi düşünüp durmaktasınız.Her gün sizin için aynı gelmektedir.Bu,çok önemli ve psikolojik bir işkencedir.

34-Gözlükleri alma:Gözlükler toplanmaktadır ve dayak rahatlığı sağlanmaktadır.Gözleri bozuk olanlar için çok zor bir durum çıkmaktadır..

35-Ceplere ya da koynunuza yılan,kurbağa vb.. atma :Gözleriniz kapalı olduğu için,aniden cebinize ya da koynunuza bırakılan yılan,akrep vb.. hayvanlar büyük oranda korku ve panik yaratmaktadır.Korkunç bir işkencedir.

Eğer bu davranış karşısında sarsılır ve tedirgin olursanız,tersini uygulamaktadırlar.İlk seferinde kendinizi sıkar ve önemsemezseniz uygulamadan vazgeçebilirler.Bu uygulama sıçramalara,yerinden fırlamaya,panige ve bağırmalara neden olmakta.Bunu kahkahalarla seyretmektedirler.Çok zaman da uydurma maddeler atmaktadırlar.Ancak,bunu içinde bulunduğunuz, ve gözü kapalı olan durum karşısında fark edemiyorsunuz..

36-Bok yedirme,sidik içirme:Bu uygulama da çok kötüdür.Hem kendinizin yaptığınızı,hem de başkalarınınkini yedirmektedirler.Bok yemek ve sidik içmek çok zordur.Kusmamak mümkün değildir.

Bir yandan yememek için direndiğinizden,diğer yandan da kustuğunuz için dayak yemektesiniz.Sidik sorunu da aynıdır.Zor içilmektedir..

37-Betona yatırma:Soğuk ve ıslak betona yatırılarak,uzun süre bekletilmektesiniz.

Her yeriniz şişmekte ve kesinlikle romatizmal bir hastalığa yakalanmaktasınız.Yazları belki sıcak olduğundan insana hoş gelebilir,ancak çok zordur ve hastalık edinmemek mümkün değildir.Ayrıca,yatırıldığın beton pislik içindedir.

38-Parmak uçlarını duvara dayatıp bekletme:İki elin işaret parmağının uçlarını duvara uzatıp dayayarak,saatlerce bekletilmektesiniz.

Büyük bir işkencedir ve kıpırdadığınız zaman da dayak yemektesiniz tekme,tokat girişmektedirler.Bir süre sonra,elleriniz uyuşmakta ve feci bir işkenceye dönüşmektedir.Böbrekleriniz dayanamaz hale gelmektedir.İki elinizin uç kısımlarında sanki elektirik akımı var gibi olmaktadır..

39-Tırnak çekme:Tırnaklar kerpeten ya da pense ile çekilmektedir..

Uygulaması çok az görülmektedir.Çok fazla acı veren bir uygulamadır.Genellikle poliste adi suçlulara uygulanan bir yöntemdir.Bu deneme, daha fazla bilgi elde etmek için uygulanmaktadır.Azılı sanıklara ya da zavallı insanlara,sakat kalmaları için bu vahşi uygulama yapılmaktadır.

40-Gözlere yüksek dozda ışık verme:Gözlere yakın mesafeden yüksek dozda ışık verilmekte ve gözlerinizi açmanız mümkün olamamaktadır.

Gözler kamaşmakta,giderek bozulmaktadır.Ayağa kalkınca da kafa dönmesi ve dolayısıyla düşmeler olmaktadır.

41-Tel-tel,bıyık ve sakal çekme:Bıyık ve sakallar tek tek çekilmektedir.Özellikle bıyıklar çekilmektedir.Bazen de yakılmaktadır.

Çok acı vermektedir.Bıyığın kitle içindeki niteliği,acının yanında psikolojik bir işkenceye dönüşmektedir.Bıyık ve sakallar gibi,kaşlar da yakılmaktadır.

42-Koltuk altına kızgın yumurta koyma:Suda pişmek durumunda bulunan yumurtalar,o haldeyken koltuk altına konulmakta,koltuklar sıkıştırılmaktadır.

Çok acı veren ve uzun zaman geçmeyen yanıklar oluşmaktadır.Dayanılması güç,çok acı veren bir uygulamadır.

43-Tuzlu hamur yedirme:Ekşimiş ve çok tuzlu olan hamur yedirilmektedir.

Bu uygulama ile mide bozulmakta,çok miktarda su ihtiyacı duyulmaktadır,ancak,su da verilmemektedir.Ekşime meydana geldiği için ve hamur da devamlı kabardığından kusmalar başlamakta ve çok eziyet çekilmektedir.

44-Bitlenme:Kasıtlı olarak pislik içinde tutulan insanlar aşırı derecede bitlenmektedirler.Devamlı kaşınma olmaktadır.

Bu durumda bit birinden alınıp diğerine salınmaktadır.Hatta,saçları az olan ya da olmayan unsurların kafalarının üzerine konularak,kaşınma fırsatı da verilmeden esas duruşta bekletilmektedir.Eller de bağlı o

larak durduğunuz için,çok acı çekmektesiniz.Bit ile çekilen acı yetmi - yormuş gibi,bu kez de"bitler çoğalmış lan,biraz dedete sürünün" diyerek bir kovaya su bırakmaktalar ve içine de bol miktarda DDT,herkes tek sıra olup elleri ile her yerine sürmeye başlamaktadır.Ya da soyundurup,tü münün üzerine fışkırtmaktadırlar.Bu tamamen hayvanca bir muameledir..

45-Kaşınma yasağı:Her türlü pislik ve bit bulunduğu için aşırı derece de kaşınma ihtiyacı duyulmaktadır.Bunu bilmekte ve fakat ka - şınmaya müsaade etmemektedirler.

Kaşınamayınca çok acı çekiyorsunuz.Fırsat bulup kaşındığınız zaman da dayak yiyorsunuz.Kaşınmak isteyenlerin bazılarına şu şekilde izin im kanı veriyorlar."Komutanım kaşınabilir miyim?" diyorsunuz.Asker de "kaşın lan.."diyor.Ve kaşınıyorsunuz.Biraz sonra,"ne lan hart hurt edip du ruyorsunuz,kesin" deyip başlıyorlar dayağa..

46-Üzerine otomobil,jip sürme:Bu,en son uygulanan bir yöntemdir.Uy gulama da sık görülmüyor.Elleriniz ve gözleriniz bağlı olarak açık araziye çıkarılarak,orta yere bırakılmaktasınız.Üzerinize jip yada otomobil,Cemse,pikap gibi araçlar sürülmektedir.

Sağa,sola kaçışarak,panik içinde kalıyorsunuz.Yere düştüğünüz za - man üzerinize gelerek,daha da yaklaşıyorlar.Tekerleklerle sürüklemektedirler.Bu uygulama,çok sanığı çaresiz bırakmaktadır.Daha çok çözülmeyen kişilere uygulanmaktadır.

g-Genel olarak Polis'in mutlaka uyguladığı işkence yöntemleri.

1-PSİKOLOJİK BASKI:Çok kapsamlı bir biçimde psikolojik baskı ve iş kence uygulanmaktadır.Örneğin; yüksek sesle işkence bantları dinletil - mektedir.Ya da tanıdığınız kişilerin sesleri bantlardan duyurulmakta,yi ne yüksek sesle müzik bantları çalınmaktadır.Özellikle oradakilerin ilgisini çekecek müzik ve pişmanlıklar,acılar,kahırlar vb.. dolu kasetler dinletilmektedir.Ses kulakları sağır edecek tarzdadır.Bundan başka,sık, sık panik yaratacak haberler yayılmaktadır.Örneğin;"... öldürüldü,hapis hane tarandı.."gibi.Ya da yakalanmalar ile ilgili haberler duyurulmakta ve yakınlarınızla ilgili nutuklar çekilmektedir."Bittiniz,ananızı..."gi bi sözlerle,arkasından nasihatlar ge lmektedir.Çok zaman,bazı akıllı ge çinenlerle "sosyalist tartışmalar"da yapılmaktadır."...oğlum biz de sos yalistiz,ama bu vatan bölmek ne iş,buna müsaade etmezler,size gazanızla ilgili mübarek olsun demezler,aklınızı başınıza toplayın,bu iş böyle gi der sanmayın,daha akıllı yapmak gerekir..."demektedirler..Eğer"sosya - lizm gelirse,kendilerinin yine devletin polisi,askeri olacaklarını"be - lirtmektedirler.Teorik tartışmalar da yapmaktadırlar.

Bu psikolojik savaşa karşı çok duyarlı olmak,müzik seslerine tavır takınmamak,iç çekmemek,tartışmalara kesinlikle katılmamak,sorularına ce vap vermemek,işkence bantlarına karşı soğukkanlı olmak gerekmektedir... Dinletilen bantlar(tanıdıklarınızın sesleri vb..) ise,tamamen uydurma - dır.Bu,psikolojik savaştan topyekûn kurtulmak gerekir.Ciddi bir eğitim, disiplin,dayanışma alışkanlıkları kazanmak zorundayız.

2-DİNİ TELKİN:Soruşturmalarda devamlı olarak Allah gündeme getiril mektedir.Dini telkinler yapılmaktadır.Bu konuda çok duyarlı olunması ge rekmektedir.Orada çalışanların çoğunluğu,askerlerin nitelikleri dinci o lan bir eğilim göstermektedir.Kelime-i şahadet zorunludur.Allahın emir - leri,islamın şartları,müslümanlığın kuralları gibi şeyler kullanılmakta dır.Hatta öğretilmektedir.Bilmeyenlen için çok ağır dayak cezası vardır Bu,titiz bir konudur.Üzerinde ciddi olarak durulmalıdır.

3-HER TÜRLÜ DAYAK BİÇİMİ:Dayağın her biçimi uygulanmaktadır.Görünmesini istemedikleri için yüz bölgesine vurmamakla birlikte,dişlerin kı

rılması,kulakları sağır etmek için ağır darbeler,kalbin üst tarafına bi linçli olarak vurmak.Copla el ve ayak tırnakları üzerine vurma.Ayaklara falaka.El ve ayaklara 5X10'luk kalaslarla ya da coplarla,ağaçlarla iste dikleri kadar vurmak.El parmaklarını birleştirerek,üzerine vurmak,kaba etlere,kaburga üstlerine uzak mesafeden kalaslarla vurmak vb...

Dayağın her türüne karşı sıkı durmak,direnmek gerekir.El ve ayakla ra fırsat buldukça masaj yapmak,elleri soğuk betona ya da duvara sıkıca yaslamak acı ve sızıyı azaltır.Her dayaktan sonra neşeli tavır takınarak moral yükseltmek ve her dayağı orada hemen unutmak zorunludur.İlk günlerde dayağa karşı direndiniz mi,başka işlemlere geçeceklerdir.Dayağı belli ortam oluşturup,konsantre olmadan yapmazlar.Uygulamada hiç bir şeyden çekinmemektedirler.Uygulama sonunda gerekli verileri alacaklarına emindirler.Örneğin;100 defa bile aynı yere vurmaktadırlar.

Ellere vurulan ağaçların mesafesini azaltmak için,elleri mümkün ol duğu kadar yukarıda tutmak,ayakları gergin bulundurmamak gerekmektedir. Dayağın her anında saldırıya geçmelisiniz.(Eğer elleriniz bağlı değilse bunu yapabilirsiniz)Böylece,daha kısa zamanda seni komaya sokarlar.Bu - nun gibi birçok tedbir alabiliriz..

4-ASKI:Soyundurularak,T şeklindeki bir yere(ağaçtan yapılma haç bi çiminde bir direk..)kolunuzun biri bir tarafa diğeri öbür tarafa,ayakla rınız bitişik orta kısma sarkıtılarak bağlanmaktasınız.T şeklindeki direk yukarıya kaldırılmakta ve öğlece bekletilmektesiniz.Bu halde elek - trik de verilmektedir.Uzun süre kalınması zor olan ve çok acı veren bu uygulamadan ötürü kollarınız sanki kopacak gibi olmaktadır.Aniden çözebilirler ve bu halde de betona çakılıp kalmak söz konusudur.Bu çakılmada felç olma,bir yerinizin kırılması mümkündür.Vücut uyuştuğu için aniden geçirilen şokun etkisi büyüktür.Bu uygulama çarmıha gerilmedir.

Bu uygulamayı belli esaslarla yapmaktadırlar.Örneğin; belli aralık lar da ve sürelerde yapılmaktadır.Herkese uygulamazlar.Bunun için gözle rine kestirdikleri(deneyleri ile) ya da doktora gösterip,dayanıklı olup olmadığını öğrendikleri,ayrıca,askerler tarafından sınav çektirilen kişilerden 15 ve yukarısını çekebilenler askıya alınmaktadır.Sınav çek de dikleri zaman kısa sürede kollarınızın dayanmadığını söylemelisiniz ve birkaç tane dışında çekmemelisiniz.Bu zaman elverişsizsiniz demektir.As kıya alınmış kişilerin çoğunluğu,uzun süreli felç olmaktadırlar.Bazen , bir-iki yıllık tedavi ile iyileşmek mümkün olmaktadır.Genellikle iki ko lundan felç geçirenler yanında,tüm vücudu ya da büyük bölümü ile felç o lanlar hapishanelerde çok sayıda vardır..

5-KOLLARDAN KELEPÇELEME:Bir kolunuzdan sabit bir yere kelepçeleyerek uzun süre bırakmaktadırlar.Ya da ayaklarınızdan kelepçelemek sure - tiyle bekletilmektesiniz.Ayrıca ayaklardan zincire de vurmaktadırlar.Bu uygulamayı genişçe düşününüz!Aşırı derecede sabırlı olmayı gerektirmektedir.Çok azılı gördüklerine,orada bulunanlara gözdağı vermek ve durumu abartmak için yapılan bu uygulamayı boşa çıkarmak zorundayız..

6-ELEKTRİK ŞOKU:Bu,birçok biçimlerde uygulanmaktadır.Özellikle askı halinde yapılmaktadır.İnsanlar tavuk gibi çırpınmaktadırlar.Çok acı çekmektedirler.Yüksek dozda elektrik akımı verilmekte,bazen de manyatolu uygulama yapılmaktadır.Şehir cereyanı azaltıcılarla düzenlenerek verilmektedir.Bunlar dışında,yatırılmak ya da tutulmak suretiyle de cereyan verilmektedir.Kablolar vücudun penis,vajina,kulak memeleri,meme uçları kutup seçilerek,ağır çevresi,dil,burun delikleri ve el-ayak parmaklarına bağlanarak yapılmaktadır.Yani,vücudun iki merkezinden devre ta - mamlatılarak bir cereyan akımına bırakılmaktasınız.Cereyan verildiği za man büyük bir titreme,sarsıntı geçirilmekte ve vücudun içi parçalanacak gibi olmaktadır.Dozaj arttırılıp,azaltılmaktadır.Belli bir süre sonrada aniden çözülerek bırakılmaktasınız.Su ihtiyacı aşırı derecede artmakta,

ancak su verilmemektedir.Aslında bu işlemden sonra su çok tehlikelidir. Ani şoklara neden olmaktadır.

Elektrik şoku verilenler,önceden tabip kontrolünden geçirilmektedir Bu uygulamada çok sayıda ölüm olayı meydana gelmekte,en azından felç olunmaktadır.Bazı unsurlara,aralıklı ve birkaç kez üst üste tekrarlanmaktadır.Bunun somut verileri ve sonuçları onlar tarafından saptanmıştır, buna bağlı olarak hapishanelerde de uygulanması yapılmıştır.Örneğin;Diyarbakır Cezaevinde birkaç yerde elektrik verilmesi için tezgah kurulmuştur.Bunu uygulayanların bazı şeyleri iyi bilmeleri gerektiğinden,uzmanlaşan unsurlara bu iş yaptırılmaktadır.

Elektrik şoku'ndan çıkarların devamlı olarak gezinmeleri sağlanmaktadır,kendilerine hiçbir durumda 24 saat su verilmemektedir.Bu şok'tan en çok ciğerler etkilenmektedir.Kalbe en yakın yer esas alınmaktadır.İlk olarak kalp ağır biçimde baskı altına girmektedir.Bu uygulamada bağırmak irade dışında bir olgudur..

7-RANZA DA CEREYAN VERME:Özel olarak yaptırılmış,her tarafı genellikle saç ve benzeri maddelerden oluşan bir dar ranzaya insan bağlanmakta ve kıpırdanması engellenecek biçimde anormal bir durumda bulundurularak cereyan verilmektedir.Cereyanla birlikte çırpınmaya başlayan insan, buradan kurtulamamaktadır.Şehir cereyanına uyarlı olarak bir aletle voltaj yükseltilip,azaltılmakta,işkence sürdürülmektedir.Bu ranzalar karyola biçiminde yapılmış,küçük,el ve ayaklar birçok yerinde kayış biçiminde halkalara takılan ve sonuçta insanın acaip bir durum aldığı yapıdadır.Son zamanlarda uygulaması yapılmaya başlanmıştır.

8-LASTİĞE BAĞLAMA:Eller ve ayaklar bağlanıp iki kat edildikten sonra,baş ve ayaklar bir oto lastiğinin içine sıkıştırılmaktadır.Lastik dışarıdan vurulmak suretiyle biçim almakta,bağlı olan vücut çok acı çekmektedir.Lastikten kurtulamadığınız için,sanki kemikleriniz kırılacakmış gibi oluyor,çok zaman kemikler kırılıyor da.Sanıklar polisin bu uygulamasına 69 adını vermektedirler.Polisteki adı da budur.

9-AYNA UYGULAMASI:Daha önceden düzenlenmiş aynaların arkasında işkenceci oturmakta,siz öbür tarafına geçmektesiniz ve arkada olanı görmektesiniz.Sizi görebilen işkenceci birçok soru sormakta,daha önce gerçekleştirilmiş olaylarla sizin durumunuz karşılaştırılmaktadır.Bulunduğunuz bölgedeki olayların bazıları ile ilişkili bulunmanız mümkündür.Bu konuda tutanak(matbu)tutulmakta ve imzalanmaktadır.İleride o olaylarla, ilişkili incelemede esas alınmaktadır.Bu uygulamada kişi çok etkilenmekte ve birçok olay sorulduğu için tedirgin olmaktadır.Bazı olaylarla ilgili sorumlu tutulmaktadır.Bu uygulama her yerde yoktur..

10-ASKERİ EĞİTİM:Bu,çok vahşi bir uygulamadır.Burada detaylandırılması mümkün değildir.Özetle;Soruşturma boyunca esas duruşta tutulmaktasınız.Asker,akla hayale gelmedik uygulamalar ve çirkeflikler yapmaktadır.Sabahtan akşama bu halde bir de marş söyletilmektedir.İstiklal Marşı,Gençliğe Hitabe,Türklük Andı,yeminler,küfürler vb.. ettirilmekte,polisin önüne gelinceye kadar halsiz düşmektesiniz.Dayak devamlı vardır.. Özellikle,Diyarbakır soruşturmasında,diğer yerlerden ayrı olarak,askeri eğitim de vardır(İleride daha geniş vermeye çalışacağız).Polis,bu askeri eğitimi bilinçli yaptırmaktadır.Cezaevinden gelenler için önemli olmasa bile,diğerleri için çekilmez bir durum yaratmaktadır..

11-SAVCILIĞA GÖTÜRÜLDÜĞÜNÜZ ZAMAN,

SİZİ GÖRECEK YERDE DURMA:Soruşturmanız bittiği ve evraklarınız tamamlandığı zaman savcılığa götürülmektesiniz.Savcı sizin ifadenizi tesbit edeceği zaman(önceden bellidir),işkenceci tim tam sizin önünüzde durarak,işaretlerle ve sert biçimde tehditler yapmaktadırlar.Eğer soruşturmadaki ifadeni inkar eder ve işkence gördüğünü söylersen,yine geriye

götürülürsün.Bu durumu savcı da bilmektedir ve bu komplonun içindedir.. Amaç,aynı ifadeyi verdirmek ve işe"yasalite"kazandırmaktır.Bu baskı çok zor ve büyüktür,sanıkları kötü yerlere götürmektedir..

h-Polis fişlemesi ve ifade tutanağındaki sistematik.

Her kişi ilgili bir dosya tutulmaktadır.Bu dosya da,kapak üstünde; kişinin genel durumu,zaafları,ilişkileri,örgütü ve görevi,önden ve yandan çekilmiş fotoğrafları(yapıştırılmıştır)vardır...Kodlama ile kişinin detaylı bir fişlemesi yapılmıştır.Herkes,bu fişten aranmaktadır.Ellerindeki dosya da,sizinl ilgili Fiş NO'su ve tüm bilgiler vardır.Ayrıca,el ve ayak izleriniz,öz-geçmişiniz,aile durumu,iş ve örgütsel ilişkileriniz de bulunmaktadır..

Polis,elindeki bilgilere göre,kişileri,düzenlediği tutanaklar ve arama zabıtları ile (emniyette düzenlenir) önce savcılığa,daha sonra mahkemeye gönderir(götürür).Bazıları da,soruşturmadan salıverilirler.Bunun birçok denleri vardır:Önce,kişiyi serbest bırakıp,kontrole almak,ondan yararlanmayı amaçlamaktadır.İkincisi;kamu oyuna,"bakınız,suçsuz olanları ayırıyor ve birşey yapmadan salıveriyoruz" izlenimini vermektir Üçüncüsü;Gözaltına,hiçbir kanıta dayanmadan,toptan ve gelişigüzel birçok kişi alındığı için,daha sonra bunlar arasında ayıklama yapılmaktadır.Dördüncüsü;Bazı moral bozucu kişileri,salıverilme imkanı olanların, herşeyi kabullenme eğilimlerinden yararlanmakta bunları araya katmaktadır.Daha sonra bunlar kaybolmakta,nereye gittikleri de belli olmamaktadır.

Bazen,soruşturmadan salıverilen kişiler hakkında tutanak dahi düzenlenmemektedir.Bazı kişilerin ise,soruşturmaya girip çıktıkları dahi, belli değildir.Bir de,haklarında sabıka kaydı düşmesini istemeyenlerden rüşvet alıp salıvermektedir.Dolayısıyla evrak düzenlenmemektedir.Polisten salıverilmek hiç sorun değildir,birçok kez bırakılıp yeniden alınan unsurlar çok fazladır.Bunun gibi,ilgisi olmayan suçtan ya da örgütten alınıp yargılananlar da vardır..

Bu anlattığımız genel durum dışında,mutlaka belli bir sistematiğe, yapıya dayanan ve biraraya getirildiği zaman bir bütünsellik oluşturan, ifade metinleri düzenlenir.Sorular,birbirini takip eden ve belli bir düzen göstermektedir.İstisnasız,herkesin polis ifadeleri belli bir hiyerarşi içindedir.Genel olarak seçilmiş 19 sorudan oluşmaktadır.Ya bu soruların karşılığı,kendi bildiklerince sorgu ekibi tarafından daktilo edilmekte,ya da sanık el yazması bir metin düzenleyip onlara vermektedir İfade tutanakları 5 suret çıkarılmaktadır,son zamanlarda 7 surete çıkarmaya başladılar.Bu suretler şu yerlere gönderilmektedir:1 suret ifadeyi tesbit eden soruşturma merkezinde kalmakta,örgütlere göre klasörlenmektedir.Üzerinde işaretler ve işlemler yapılmakta,notlar düşülmekte,saklanmaktadır.1 suret Emniyet Genel Müdürlüğüne,1 suret MİT merkezine, 1 suret Genel Kurmay Başkanlığı İstihbarat Daire Başkanlığına,1 suret Savcılığa gönderilmektedir.Son zamanlarda,sanığın nüfusa kayıtlı bulunduğu yerin Emniyet Müdürlüğüne ve Yeni kurulan Bilgi İşlem Merkezine'de 1'er suret gönderildiği için sayısı artmıştır.Bunun dışında gönderilen başka yerler de belki vardır:Amaç,bütün ülke çapında bir koordinasyon sağlamak,sanığı her yerde takip edebilmektir.

Polis,her ifade tutanağını aynen daktilo etmemekte ya da tümü ile göndermemektedir.Aradan sahifeler çıkararak,yeniden numaralamaktadır.Bunun için de,yazım da her sahifeyi mutlaka biten cümleler ile sonuçlandırmaktadır,Yani,her sahife tek tek alınınca bağımsız olmaktadır..Sahifelere numara konulmadığı için,sonradan aynen düzenlenen bir metin yeni

den numaralanmakta ya da aradan sahifeler çıkarılarak düzenlenmektedir. Ancak,esas alınan ifade metni,gerek kendi yazdıkları ve gerekse yazdırdıkları tutanaklar aynen bulundurulmaktadır.Savcılık dosyalarına ise,bazı sanıkların ifade tutanakları aynen girmekte,sanığın deşifrasyonu sağlanmaktadır.Bunlar,kötü,gönüllü ve ikrar şeklindeki ifadelerdir.Çok geniş tutulan metinlerdir.200,300 vb..sahifelik ifade metinlerine rastladık..Bu kadar kapsamlı ne yazılır,ne anlatılır,anlaşılır gibi değildir!

Herkese şu sistematik uygulanmaktadır:

1-Kimlik tesbiti(en geniş biçimde),2-Aile yapısı,aile fertleri ve durumları,3-sanığın öz-geçmişi, 4-bağlı olduğu örgütün adı ve yapısı 5-Örgütün tüzük ve programı,6-Örgütün işlerliği,merkez yürütme ve yönetim kurulları,7-Örgütün amacı ve ideolojik yapısı,8-Örgütün çalışma yöntemleri ve belli başlı eylemleri,9-Örgütün yan kuruluşları ve ilişkileri , 10-Örgütün alt organları ve çalışmaları,11-Kişinin örgütte yeri,görevleri ve çalışmaları,12-Örgütün yayın organları(organı),13-Örgütün kod ve şifre sistematiği,14-Örgütün mali kaynakları,15-Örgütün yurt dışı ilişkileri,16-Diğer siyasi gruplarla ilişkileri,o gruplardan bilinen isimler,değerlendirmeleri ve onların değerlendirilmesi,17-Örgüt içinde kişinin tanıdıklarının isimleri,nitelikleri,adresleri,iş durumları ve nitelikleri ile ilgili açıklamalar,18-diğer tanıdığı kişiler hakkında bilgiler,19-kendisine hiçbir baskı yapılmadan ifadeyi rızası ile verdiğine ait beyan ve imza..

İmza işi çok karışıktır.Gözü kapalı ya da açık birçok insana,istedikleri kadar imza attırmaktadırlar.Boş yerlere imza koydurularak,sonradan istedikleri gibi doldurulmaktadır.Arama tutanakları,tesbit tutanakları da burada imzalattırılmaktadır.Sanıklar daha sonra,"bana birçok imza attırıldı" demektedirler.Ayrıca,ifade tutanaklarının her sureti ayrı ayrı imzalattırılmaktadır.

Her yazım nasıl yapılırsa yapılsın ve ne kadar ara ile olursa olsun,biraraya getirildiği zaman bir bütünsellik ve sanki sanık tarafından sistematik anlatım yapılmış gibi görülmektedir.Bunlar,dava dosyalarında tek tek görülebilir.Hatta,"SORULDU" gibi eklemeler yapılmaktadır. Bu istisnadır ve ayrıca sorulmuş gibi yazılan sorular belli değildir,metinde yalnız sanığın cevabı vardır.Metin,sanki soru-cevap şeklindeki anlatım yapılmış havasına sokulmaktadır.Tüm bu oyunlara ve düzenlemelere, sahtekarlıklara rağmen,ifadeler çok karışıktır.Birçok çelişkiler,zaaflar içermektedir.Alınan ifadeler "SORUŞTURMA KURULU" denen üç kişilik olan "TİM" tarafından imzalanmaktadır.Bunların adları ve yetkileri belli değildir.Sadece kodları vardır.İmzanın kime ait olduğu belli değildir.. Kimlik ve nitelikleri açıklanmayan,yetki ve rütbeleri belli olmayan ne idüğü belirsiz bir "SORUŞTURMA KURULU"vardır..Her an değiştirme ve inkar mümkündür.Üst kademede birşeyler olunca,bu kişilerin yetkileri rededilmektedir.Bu "TİM" mensupları,mahkemelere gelip ifadeyi aldıklarını, doğruluğunu da teyit etmemektedirler..

Soruşturmalarda alınan ifadeler,Emniyet Müdürlükleri ve MİT tarafından aynen tekrarlanarak,mahkemelere bilgi ve belge olarak gönderilmektedir..Zaten,onların istedikleri bilgiler ifade olarak tesbit edilmiştir!

Bütün tedbirlerine rağmen,birçok işkenceci ve "TİM" görevlisi bölgede ve cezaevlerinde bilinmektedir!

(...)

Savcılar da soruşturmaya katılmaktadırlar.Bunlar arasında istisna bulmak zordur.İddianameler,bu tür elde edilmiş ifadelerle doludur.. Ve iddianameler bu ifadelere göre düzenlenmiştir.Ayrıca,cezaevi yönetici-

leri,özellikle cezaevi müdürü,İç Güvenlik amiri ve cezaevi tabibi,cezaevinden soruşturmaya götürülenlerin soruşturmalarını yapmak,onlar üzerinde baskı oluşturmak için soruşturmaya katılmaktadırlar.Bunlara işkence yöntemlerinin tümü öğretilmektedir.Ki,daha sonra,bunlar,polise çok az şey bırakacak biçimde uzmanlaştılar! Cezaevlerinde soruşturma kurulları oluşturuldu,ifadeler alındı.Poliste olmayan birçok çözülme cezaevlerinde sağlandı.İtiraflar başlatıldı..Soruşturmaya götürülerek,kendilerine sanıklar üzerinde uygulama yaptırılarak eğitilen bazı gardiyan askerler onbaşı ve çavuşlar da vardı..Bu "zavallı köylü çocukları" öğrendikleri yöntemler içinde kendilerine polis süsü vererek,işi daha canı gönülden yaptılar..Teskere aldıkları zaman da,"bonservis" biçiminde, "işe yarayacaklarına dair belgeler" alarak,polisliği ve diğer bazı meslekleri garantiledikleri "coşkusu" ile askerliklerini bitirdiler..

Böylece,Polis(MİT),Savcılık/Mahkeme,cezaevi üçlüsü oluştu ve koordineli olarak işkenceyi yürüttüler..Eskiden poliste olup-bitenlere savcı ve cezaevi sahip çıkmaz ve birçok çelişme deşifre olurdu.Bu koordineli çalışmadan sonra,bu kalktı.Herşey "kalıbına" uydurularak,soruşturmada olmasa,savcılıkta,orada olmasa cezaevinde sorunlar istedikleri gibi, en azından bir "yasalite"içinde çözümlendi..Hakimlerin bazıları da bu işin içindeydi..

Daha önce de belirttiğimiz gibi,iddianameler tamamen bu soruşturma ifadelerine göre biçim aldı,mahkemeler de buna uyarlı olarak çalıştılar Tahliye edilmesi gerekeni polis belirledi..Herşeyden mahkemeler önce duyarlı kılınarak hareket ettirildiler ve polise haber vermeden kimseyide tahliye etmediler..Çünkü,tahliye işe yaramaz ve polis yine o insanı göz altına alabilirdi!Burada en önemli amaç,sanık üzerinde etki yaratmak ve polisi vazgeçilmez,aşılmaz bir yer olarak sunmaktır.İşin ilginç yanı da bazı sanık ve Avukatların soruşturmaya katılmalarıdır.Bunlar tesbit edilmiştir..Hatta bazı Avukatların soruşturmada pazarlıklar yaparak,sanığı düşürdükleri ,istenileni elde ettikleri ve alınacak parayı da polislerle bölüştükleri görülmüştür.Böylece,bazı sanıklar da polisten bırakılmışlardır.Polis de,güvendiği ve isimlerini dilinden düşürmediği Avukatları sunmuştur!Onların tutulmalarını önermiştir.Avukatların polislerle birlikte pazarlık içinde olmaları,bize çok pahalıya mal olmuştur!İlerici ve "devrimci" olarak ad yapmış olan bazı Avukatların bizleri nasıl sattıkları ve Mahkemeleri nasıl meşrulaştırdıkları çok acı bir olay olarak durmaktadır!

Soruşturmada önemli olan bir olay da şudur:bazı sanıkların ailelerinin ve Avukatlarının araya girmesi ile rütbeli subay ya da hakimlerin getirilip orada sanıkla görüştürülmeleridir.Bu,hazin bir manzaradır.Hiç bir kurtuluş "umudu"nun kalmadığı yerde,bu tür görüşmelerin ne anlama geldiğini,derin derin düşünmek gerekmektedir!."Bak yavrum Hakim bey de söz verdi,seni kurtaracağız" denilerek,çözülmeler sağlanmakta,binbir rezillik ortaya konulmaktadır.Sanığa artık çay,sigara,elbise ve hatta içki de verilmektedir..Oysa,Diyarbakır soruşturmasında görüşmenin mümkün olamıyacağı,buraya düşen bin insanın ya ölüsü ya da bir süre sonra ceza evinde olduğu duyulur ancak..

i-Bölgelerarasındaki farklı soruşturma merkezleri.

Soruşturma merkezleri,devletin işlerliğine uygun,Sıkıyönetim bölgelerinin ve komutanlıklarının yetki sahalarına ve genel olarak Sıkıyönetim Koordinasyon Daire Başkanlığının emir ve direktiflerine uygun olarak,birçok yer de oluşturulmuştur.

Bu soruşturma merkezlerinin alt kademeleri de Emniyet Müdürlükle

ri siyasi şubeleri,2.şubeleri,gasp masası,ekipler amirlikleri ve kara - kollardır.Ayrıca,merkez soruşturmaları dışında,Sıkıyönetim bölgelerinde bazı ufak ya da görünmeyen soruşturma grupları da vardı.Örneğin;Diyarbakır merkez soruşturmaları dışında Siirt'te,Mardin'de,Urfa ve Van'da askeri birliklerde (tümen ya da tugay karargahlarında) ve cezaevlerindeki askeri tim'ler ve soruşturma grupları da görev yapmaktaydı.

Diyarbakır'da KURDOĞLU KIŞLASI'nda üst düzeyde bir MİT merkezi bulunmaktadır.

Genel olarak,Sıkıyönetim uygulamasında,ilişkili görülen kişiler önce merkez TİM'leri tarafından alınmakta,ya da bunlara teslim edilmektedir.Bunun dışında yukarıda saydığımız soruşturma birimlerinde doğrudan doğruya işlemler tamamlanıp savcılığa gönderilmektedir.Ancak,tüm emniyet ilişkileri Diyarbakır Emniyet Müdürlüğüne ve Diyarbakır soruşturmasına gelmekte ve oralarda merkezileştirilmektedir.

Soruşturma grupları istedikleri kişileri,komutanlık ya da emniyet aracılığı ile alabilmektedir.Bunun için bir ölçü yoktur.Buna "davalar arası ve sanıklar arası irtibat" gerekçesi uydurulmaktadır.Bazı sanıklar cezaevlerinden nakil sureti ile başka bir yerdeki soruşturmaya alınmışlardır.En azgın yere havele etmek böylece mümkün olabilmiştir.Diğer illerden gelecek olanları soruşturma grupları gidip almaktadırlar.Gizli olarak ve TİM'lerin de birbirlerinden habersiz uyguladıkları bir yöntemle yapmaktadırlar.Kimse kimsenin adamına karışmamakta karışamamaktadır. Bir yerdeki soruşturma Tim'i başka bir soruşturmaya gidip,orada bazı unsurları soruşturmaya tabi tutabilmektedir.Zaten,harcırah bol olduğu için,görevliler bazı yerlere gitmek için gönüllü ad yazdırmaktadırlar.İşleri de kolaylaşmakta,aileleri ile görüşme,çocuklarına kavuşma fırsatında elde etmiş olmaktadırlar.Bu tür gidiş-gelişler için torpil hızlı biçimde çalışmaktadır.Bunun dışında sık sık tayin ve nakiller de olmaktadır.Bazıları uzman olarak başka yerlere gönderildikleri gibi,sürgün edilenler ve harcananlar da olmaktadır.Bölgedeki oteller Tim görevlileri ile dolup taşmıştır.(Tabii lüks oteller)Gerekli önlem alamadıkları yerlerde ise,özel koruma ile kalmaktadırlar.

Sorgulama işlemleri genellikle merkezileştirilmekte ve merkezi olarak uygulanmaktadır.Bunu daha çok Sıkıyönetim Koordinasyon Dairesi yapmaktadır.Bilgi ve belgeler arasındaki çelişki ve zaaflar en aza indirgenerek ya da tamamen ortadan kaldırılmaktadır.Ankara'da merkezi olarak oluşturulan bir "BİLGİ İŞLEM MERKEZİ" bulunmaktadır.Bütün Türkiye çapında bir kodlama ve fişleme düzenlenmiştir.Emniyet alt kademeleri,kendilerine ait vermek durumunda oldukları bilgileri ve yapılması gereken işlemleri merkezi olarak sorup ve kontrol ederek yerine getirmektedirler. Tek başlarına herhangibir işlem yapmamaktadırlar.Mahkemelere istenilen, sorulan bilgileri yerel emniyet örgütü yazmakta,ancak bu biçimsel kalmaktadır.Çünkü,gelen bilgiler merkezidir.Mahkemeler,bazen direkt olarak Emniyet Genel Müdürlüğüne yazarak bilgi edinmektedirler.Eskiye göre daha çabuklaştırılmış bir mekanizma görülmektedir.Aradaki çelişmelerin ise aza indirgendiği ve hatta ortadan kaldırıldığı gözlemlenmektedir..

Birçok yerde soruşturma merkezi olduğu halde,bunların faaliyet alanları,yapıları,davranış ve yöntemleri farklılık göstermektedir.Çalışan unsurların yapıları,o alandaki siyasal grupların durumları,soruşturmadaki kişilerin nitelikleri bun da etkili olmaktadır.Aynı bölge içinde bile farklılık görülmektedir.Merkezler arasında da farklılık vardır.Uygulama,şiddet vb..farklıdır.Ankara ve İstanbul gibi yerlerde,soruşturma da bulunan kişi takip edilebilmektedir.Diyarbakır'da ise,bu mümkün değildir.Diyarbakır'da soruşturma çok azgın ve farklıdır.Sanki,yüksek yetkilerle donatılmış ve kontrolü mümkün olmayan bir yer gibidir!Her uygu-

lamadan tüm görevlilerin haberleri olduğu halde çıt çıkmamaktadır.Diyarbakır soruşturması tam bir pervasızlık içinde çalışmıştır.Her yöntem,üstelik bir deney olarak kullanılmıştır.Soruşturmaya alınanlara kobay gözü ile bakılmıştır.Ankara ve İstanbul'da sivil Tim'ler ve Emniyet Müdürlüğü 1 ve 2. şube elemanları görüldüğü halde,Diyarbakır'da daha çok MİT ve askeri TİM'ler görev yapmışlardır.Sivil unsurların kullanılması çok az görülmüştür.Lelki de bu unsurlar işkencede kullanılmışlardır..Bunlar da,polislikten başka hiçbir şey olamayan ve eline ancak polisliğin geçtiği,ne oldum delisi birçok serseridir..Diyarbakır'da,MİT ve Merkez Sıkıyönetim Koordinasyon Başkanlığı,Genel Kurmay olaylara hakimdir.Ortak, birbirinden haberli ve üzerinde ittifak ettikleri işlemler yapılmıştır. Sağcı ve Solcu olan herkesin soruşturmasında,hertürlü işlem sakınca görülmeden gerçekleştirilmiştir.Diyarbakır'daki uygulamalar Vatan dışı ve vatandaş olmayanlara yapılan işlemlerdir!Ve büyük bir kıvançla uygulanmıştır.Diyarbakır soruşturmalarına ve cezaevlerine başka yerlerden gelenler,durumu hayretle ve ibretle karşılamışlardır..İstanbul ve diğerlerindeki 2 aylık işlemler,Diyarbakır'da çok kısa sürede çözüme ulaştırılmıştır.Akla gelen her şey,en kötü biçimde ve denetimsiz yapılmıştır.

Bölgede dil olarak Kürtçe ve yine Kürtçenin bir şivesi olarak Zazaca'ya ihtiyaçları olduğundan,bunları bilen elemanlar Kürt unsurlar arasından devşirilmiş;bunlar dışında,Orta-Anadolu,Balıkesir,Bursa,Kütahya, Burdur,Isparta vb..yerlerden,Karadeniz havalisinden unsurlar görevli tutularak,olayların üzerine ırkçılıkla donatılarak gönderilmiştir...Diğer yerlerde bazı değerleri korumak,acımak,işleri savsaklamak,devamlı uğraşmamak gibi durumlar belki olmaktadır,Diyarbakır da ise,hiçbir mazeret olamazdı..

Diyarbakır'da sanıkların durumlarına ve davaların niteliklerine göre de uygulamalar çok farklı olmuştur.Özellikle Türk unsurlar,Türk görülen örgütler özel korunmuşlardır.Hangi örgütten olurlarsa olsunlar!.Aynı örgütün aynı nitelikli sanıkları arasında bile fark konulmuştur.Aynı örgütün mensuplarından olan sanıkların Diyarbakır'da olanları perişan edilmişken,örneğin; Elazığ'da o örgüte ait sanıklar vaziyeti çok rahat olarak kurtarmışlardır.(Orası da Kürdistan değil mi?)Diyarbakır'da hücreden çıkarılmayan örgüt mensupları,Elazığ'a gidince,hiç dokunulmayan unsurlar olmuşlardır.Soruşturmalarda durum aynıdır.Biz,bu uygulamanın nedenini biliyoruz.Devletin Kürdistan siyasetinin ve Diyarbakır'da ağırlıklı olan Kürt örgütlerinin varlığı ve başlı başına Kürtlerin varlığının sonuçlarıdır..Kürdistan Sorunu'nun ve siyasal yapısının boyutlandığı ve Devlet için bir tehlike gösterdiği içindir.Bunların uzatılması olanaklıdır.Ama, gereksiz!

Farklılığın en ağır biçimde hissedildiği yer Diyarbakırdır.Biz,Diyarbakır soruşturmasındaki farklılığın somut durumuna işaret ederek,sorunu anlatmaya çalışacağız..

Genel olarak Türkiye çapında bir bütünsellik gösteren polis,yapısı ve uygulaması ile Kürdistan'da çok farklı bir yapı göstermektedir.Bu,buraya teşkilatın farklı bir yapı ile gelmesinden,uygulanan siyaset ve seçilen unsurların niteliklerinin farklılığından gelmektedir.Dolayısıyla, yöntem de farklı olacaktır.Yavaş yavaş,bölgeye daha farklı örgütlerinde getirilmesi zorunlu olacaktır.Her yerde,soruşturmalara,seçme polis şefleri ve subaylar getirilmekte,Diyarbakır da,bu seçme,daha da bilinçli olarak yapılmaktadır.Eskiden sürgünler yatağı olan Diyarbakır,şimdi seçkinler yatağı haline gelmiştir..MİT görevlileri,insan azmanı,kaba,mantıksız,siyasetten ve sosyolojiden pek anlamayan,Kürt düşmanı,ırkçı-şöven ve milliyetçi unsurlardı.Şimdi,bu nitelikleri belli ölçülerde değiştirilmektedir.Ancak,Kürt düşmanlığı,ırkçı-şöven olma ve milliyetçilikleri ise,daha da bilinçlendirilmiştir..Diyarbakır'a kendileri açısından ,

hiç olmazsa güvenli unsurları,devletin asal görevlilerini göndermekte - dirler.Artık,buraya gelenlerde (aradaki çelişmelere rağmen) siyaset,sos yoloji ve ideoloji yapmaktadırlar!

Somut gözlemlerimizden,poliste ve ordu'da daha çok dinci eğilimli, ilkel unsurların çoğunlukta oldukları görülmektedir.Bu,gelişen yeni insan türü,Orta-doğu'daki akımın da etkisi ile güçlenmiştir.Ayrıca,MSP' - nin 2. MC iktidarı döneminde İçişleri Bakanlığı'nı elinde tutması ve de devletin üst kadrolarına egemen olmasından kaynaklanabilir.Ya da taktik olarak,dinci eğilim ve ögeler kullanılmaktadır.Bu yapı gereği,soruşturmalarda belli günlerde işkence kesilmektedir.Örneğin;Ramazan ve Kurban bayramlarında,Cuma günlerinde...Perşembe akşamdan itibaren Cuma öğleye kadar sessizlik vardır..Bunu bilinçli olarak yapmaktadırlar.Dinci eğilim taşımayanlar ise, işlerini herzaman yapmaktadırlar.Bu yan,her ikisi tarafından da gösterilmek istenmektedir.Cumartesi ve pazarlar kaçamak - lar vardır.Bazen,Cumhuriyet vb.. bayramlarda da işkence azaltılmakta ya da kaldırılmaktadır..Yani,hem din ögesi,hem de karşı görüş Diyarbakır'da önemli bir baskı aracı olarak kullanılmaktadır.Birbirlerine rekabetlerini mümkün olduğu kadar gizlemektedirler.Dinci ögelerin ellerinde yüzükleri vardır..Bu,onların karakterlerini belirlemektedir.Örneğin;burmalı tel şeklindeki ince alyans takanlar ile ince gümüş alyans takanlar ile üzerinde büyük kehribar taş bulunan gümüş yüzükleri takanlar gözlemlenmektedir.Bu,dincilerin hiyerarşisine göredir.Tesadüf değildir.Bunlar sözde dine göre haram ve günah olanları yapmazlar,ama,işkenceye gelince çok azgındırlar.Çünkü,"Kürtler ve Komünistler""işkenceye müstahaktır"..

Pazartesi günleri doktor,nakil,yazışma vb..işlemleri vardır.Yinede boş kalınca işkence sürdürülmektedir.Doktor,cezaevi revir doktorudur.Esas işkencecilerden biri de odur.Pazartesi günü genellikle sessiz geçer Ama,bazı Tim mensupları ifadesini aldıkları adamları ile ilgilenirler.. Sağlı sollu vurmalar,sataşmalar sürer.

Polis belli konularda ajite edilir.Bağnaz,cüsseli,yemekle doymayan lümpen,seks ihtiyaçları fazla,aile geçimleri zor,kişiliksiz insanlardan oluşan Tim'ler(hele hele subaylar) bol bol da içki kullanmaktadırlar.Soruşturmadan içki kokmaktadır.Yemek kokuları,çay sesleri vb.. bilinçli olarak duyurulmaktadır.Bu,aynı zamanda psikolojik bir baskıdır.

Önce,hırçın biçimde içeri toplu olarak dalarlar,hepsi bağıra çağıra ve içkili olarak gecenin geç saatlerinde,küfürle gelirler.Televizyon filmleri ve seks bantları ile,miting,gösteri,vahşet,cinayet filmleri ile köpürtülmüş,sarhoş edilmiş olarak insanların üzerlerine saldırırlar. Bu merasim,genellikle gece saat 9,30'dan sonra başlamaktadır.Gece saat, 03,30'a kadar sürmektedir.Sistemli ve vahşi bir saldırı ile,panik ve işkence arasında,korkular dolu bir ortamda ne olduğunu bilemediğiniz,anlayamadığınız bir cehennem yaşatılır..Yukarıda açıkladığımız biçim ve yöntemlerle herkes "adamını" almakla işe koyulur.Önce ortak işlemler yapılır.Bazı sanıklara ortak saldırırlar,elektrik verirler,askıya alırlar , işlerine sonra devam ederler..Psikolojik numaralar,baskılar,herşey devam eder.Komaya giren ya da ölmek tehlikesi geçiren olursa,hemen hastahaneye kaldırılır.Eğer ölmesi istenmiyorsa böyle yapılır!Eğer ölmesi önemsenmiyorsa,ölüm olur ve biraz sessizlik başlar,dağılırlar..

Diyarbakır soruşturmasının durumuna devam edelim.

Soruşturma için gözaltında bulunanlar(istihkam taburundaki yerde - dirler ve çok zor koşullar altında bulunmaktadırlar) belli sayıda,örneğin 15 kişilik gruplar olarak soruşturma merkezine getirilirler.Zaten , adını ettiğimiz yerler birbirlerine çok yakındırlar.Aynı askeri birlik içindedirler.Gözleri kapalı olarak buraya getirilenler,önce kapıda top-

lu.ya da tek tek dayağa tutulurlar."Düz dur lan,..."hitapları ile,tekme tokatla esas duruşta bekletilerek,üst-baş araması yapılır.Her şeyleri alınır..Kayış varsa,"al lan,yoksa kendini boğar bu ibne"denir.Sözde biri tarafından uydurma tutanak tutulur,ne yapan bellidir ve ne de imzalayan ve sana verilmesi gerekirken,orada kalır.Bundan sonra,değerli ne varsa, hemen hepsi iç edilir..Biçimsel olarak yapılan tutanak,zaman ve mekana, koşullara göre her türlü suistimale açıktır.Düşününüz,gece yarısı gözleri bağlı olarak o koşullara getirilen,dövülen ve üzerinde değerli eşya varsa alınan ve bunun üzerine düzenlenen tutanak nasıl olur?Gözbağınız,hafifçe indirilip,yalandan bir yere imza attırılır.Bunun ne güvencesi vardır?Orada,namusumuz,haysiyetimiz,her değerimiz kaybolmaktadır,ayaklar altına alınmaktadır.Kaldı ki,paramız,saatimiz,eşyamız mı kaybolmasın?Herşey orada kalmaktadır.En sonunda askerler tarafından çar-çur edilmekte,talana uğratılmaktadır..Bu,Türk ordusunun yağmacı geleneğinden kaynaklanmaktadır.Bundan zevk de almaktadırlar.Bu açıkca bir hastalıktır ve tedavisi de yoktur.Söz de "milliyetçi""vatanperver"dirler!Doğruluktan yanadırlar."Namusludur"lar.Ancak,hiçbir zaman,vurgunu,talanı,rüşveti de ihmal etmezler..

Polis,Diyarbakır'da bu ön işlemlerden sonra,Ankara ya da İstanbuldaki gibi içeri atıp bırakmıyor.Yanındakileri görmüyorsun,kaldığın yeri bilemiyorsun.Seni askerlere teslim ediyor ve "alın lan.... bu ibneyi"diyerek,onların da neye "ihtiyaçları" olduğunu belirliyor.Ve bitmek tükenmek bilmeyen işkence böylece başlamaktadır..Vurmaya başlayan askerlerin bağırma ve tantanaları içinde içeri alınıyorsun."Eğil lan,çarpacaksın " korkutmaları ile ve yapılanları kendilerine göre bir zevke dönüştürerek aslında çok çirkin bir yapıda ve ne yaptıklarını bilmeden seni pestile, çevirerek bir yere atıyorlar..Bir süre sonra bir bankın üzerine oturtuluyorsun ve polisle ilişkin,biçimsel olarak kesiliyor..İşte,Diyarbakır, ve soruşturmasının farklı yanı buradadır.Ve çok önemlidir.Bunlar dışında Kürt olarak farklı işleme tabi tutulmaktasınız.Her türlü yetki kullanılmaktadır."Bölücülüğe" karşı tam bir şartlanmışlık ile korkmadan davranışlarını da eklerseniz,Diyarbakır'ın durumu belli olur.Böyle zor ve vahşi bir dönem yaşanmıştır Diyarbakır da..

Diyarbakır'da o vahşi "köylü" çocukları,ne idüğü belirsiz askerler lümpen ve hayvanlaşan yanları ile seninle oynamaya başlarlar..Dayanılmaz,biktırıcı olan bu koşullar içinde bitmez-tükenmez işkence sürer, gider.. Her iki saatte 3 kişilik nöbetçi grubu değişir.Buraya bakan zaten 3 grup vardır,yani 9 kişi..Her yeni grup,uykusuz kalınca,mektupları gelmeyince,paraları olmayınca gelir ve başınıza musallat olurlar...Hele soruşturmaya yeni gelenler için uzun dönem büyük dert vardır.Ta ki,yeni gelenler oluncaya kadar.

Bütün işlemleri polis yaptırmaktadır.Onların önüne çıkıncaya kadar sizde hal kalmamaktadır.Takatınız kesilmektedir.Polisin yanına çıkınca, burası bir "kurtuluş" olmaktadır.Polis,sizi,hep geri askerlerin yanına göndermekle tehdit etmektedir.Böylece,daha işin başında birçok şeyi kabullendirmeyi sağlamış olmaktadırlar.Diğer soruşturmalarda böyle değildir.Sıranız gelinceye kadar ve size bakan Tim gelmeden kimse karışmaz.. Asker olsada,günlük işleri yapar ya da sizlere yaptırır.Gözünüz açıktır konuşabilirsiniz.Esas duruşta değilsiniz.Dayak altında değilsiniz.vb...

Diyarbakır soruşturmasında süreç her gün daha da korkunç olur.Şimdi bu süreci izlemeye devam edelim:

Polislerin yanına giden birçok sanık,askerleri şikayet etmekte,bununla işkencecilerin dediği olmaktadır.Yapmak istedikleri budur.Böylece şikayette bulunanların koluna giren işkenceciler,onları askerlerin yanına getirmekte ve "buna karışmayın,su verin vb..."demektedirler.Gözleri-

niz bağlı,sendeliyerek getirilip oturtulursunuz.Bunu taktik olarak yapa bilirler ve asker,"ibne bizi komutanlara şikayet ettin öylemi" diyerek, daha da baskıyı arttırır.Tüm işaret dışarıdan gelmektedir.Çağrılan as - kerlere ne yapacakları konusunda talimatlar verilmektedir.Bazen gerçek- ten karışmıyor ve "emredersin komutanım" diyorlar.Oysa,komutan filan or tada yoktur.Biraz evvel aynı adama "dayı" diye hitap edilmişti.Ve Komu- tanım dedikleri işkenceciler askerleri takme adları ile,unuttukları za- man da asker diye çağırmaktadırlar.Göz,kaş hareketleri yapmaktadırlar , bu zaman işler daha da karışmaktadır!Bu iki yanyana kısmın birinden öbü rüne gidip gelirsiniz..Yani,Tim,sorgulamadan önce sizi askerler aracılı ğı ile enine boyuna değerlendirmektedir..

Askerlerin bulunduğu kısımda 5 tane hücre vardır.Bu hücrelere,an - cak ikiye katlanarak girebilirsiniz.Grup halindeki sanıkları birbirleri ni görmemeleri(zaten göremezler),ilişkilerinin olmaması ve aralarındaki bağın soruşturma sırasında kesilmesi amacı ile bu hücrelere koymaktadır lar;Bazen de,sanıkların bir kısmına daha fazla eziyet etmek,ya da bazı- larını korumak için(askerlerden) bu hücreler kullanılmaktadır.Bu hücre- lerin arkasında,daha doğrusu hemen yanında yemek yemek için küçük bölüm yer vardır.Askerler,genellikle burada oturup,keyf çatmaktadırlar.Bu kı- sımda yazı yazılması için küçük bir masa da bulunmaktadır.Ayrıca, yerde tahtalar vardır,bunların üzerine koma halindekiler,ağır yaralılar uza - tılmaktadır.Bir de,polisin gözlerini açtığı ve sigara içmelerine müsaa- de ettiği,kendi adamları oturmaktadırlar.Bunlar işkence ve eziyetten bi raz uzaktırlar.Fakat,askerlerin çoğunluğu bu tür insanlardan hoşlanma - maktadırlar.Onlar için de tehlikelidirler..Oysa,bu küçücük yer gözleri- niz bağlı olduğu için,kocaman bir yer olarak zannedilmektedir.Birçok ki şiye "geçer oraya oturur,rahat edersin"dedikleri zaman böyle daracık ve sıkıntılı olduğunu anlıyamıyorsunuz.Burası tüm sanıklara kullanılmakta- dır.Bir de o tarafa geçirilip,oturan ve polisin istediğini vermeyen ya da orasının kullanılması gerektiği zaman,"alın lan bu ibneyi o tarafa " denilerek,aslında numara yapılmaktadır.

Askerler ne yapmaktadırlar,polis nasıl bir inceleme içindedir:

Askerlirin bulunduğu yerde,duvar diplerine yerleştirilmiş,sırtını- zın hiçbir zaman duvara yaslanamıyacağı,boşlukta bırakılmış,dar,yüksek, özel yapılmış,uzun boylu kanapeler vardır.Bu kanepelerin aralarına be - lirli boşluklar bırakılmıştır.Gözünüz kapalı olduğu için,kenarda oturdu ğunuz zaman düşebilirsiniz ve elinizi yan tarafa uzatamazsınız.Bu kane- peler devamlı sallanmaktadır.Sallandıkça da dayak yemektesiniz.Bunlar o danın dört tarafına yerleştirilmiş ve her birinde en fazla iki kişi(ba- zen tek,ya da üç kişi) oturtulmaktadır.Kanepeler dar ve oturduğunuz yer serttir.Dik ve esas duruşta durmak zorundasınız.Bu,büyük beladır.Bir de ğil,beş değil,günlerce,bu işkence sürmektedir.Belki de dünyanın en zor, en çekilmez şeyi bu kanepelerde esas duruşta oturmaktır..Sinek bile ko- vamazsınız.Kıçınız,daha önceden coplandığı için,bu kanepelere sürtünme- den ve terden acayip bir yara olur ve çok sıkıntı vermeye acımaya baş - lar.Bu acı nasıl anlatılabilir!.Bütün bu koşullarda,kıpırdamamak gerek- mektedir.Kıpırdadınız mı,"noluyo lan,gotun mu kaşınıyo""gelirsem s.... ...",kimi arıyosun","yana niye döndün" vb...tekerlemeleri ve manaları i le dövülürsünüz.Çok haysiyetsiz bir durumdur bu.Sanıyoruz ki,dışarıdan, orada olmayanlarca bakıldığı zaman vahşi bir manzara arzetmektedir..

Böyle bir düzene gözünüz bağlı olarak girip,bağlı olarak çıkmakta- sınız.Arada bir,öbür tarafta ifade sırasında ve sabah saatlerinde işken ceciler "aç lan gözünü,biz de adamız,kimseyi yemeyiz "vb.. gibi,birkaç saniyeliğine gözünüz belki açılabilir..Sonradan öğrenirsiniz ki,bu uygu lama da numaradır.O an gözünüz kamaşır,etrafı karanlık,alaca-bulaca gö- rürsünüz.Gözünüzü hiçbir zaman açmamalısınız..Diğer soruşturmalar da i-

se,durum böyle değildir.Eğer,son zamanlarda uygulama değişmişse,bunu bilemiyoruz.Ankara,İstanbul soruşturmalarında yan-yana oturulmakta,gözler açık bulundurulmaktadır.Yanınızda bulunanlarla konuşabilmektesiniz.Soruşturma sıranız gelince alınıp götürülürken,belki gözünüz bağlanabilir Geri getirildiğiniz zaman,eğer komada değilseniz,yine bu götürüldüğünüz yere konulursunuz.Aşağı kısımlarda bulunan hücrelerde,birkaç kişi birarada bulunabilmektedir.Yemek ve sigara ihtiyaçları karşılanmaktadır.İlaç verilmektedir.Birbiriniz ile konuştuğunuz zaman belki,nöbetçi polis size küfür edebilir.Zorluk çıkarabilir.Hatta,Ankara ve İstanbul soruşturmalarında"eylem"bile konulabilmektedir.Belli günler kutlanabilmektedir.Siyasi konuşmalar yapılmaktadır.

Göz bağı ile günlerce oturmak çok önemli bir olaydır.Böylece zaman ve mekandan soyutlanmaktasınız.Bu,yalnız polisin tanınması ya da başka nedenlerle alınmış bir önlem değil,sizin tüm düşüncelerinizin bir süre sonra yoğunlaşmasının sağlanması içindir.Göz altından kaçamak ve bulanık gördüğün beton şekiller bile,acayip resimler olarak canlanmaktadır Bu,aynı zamanda bilimsel olarak tesbit edilmiş bir mekan soyutlamasıdır Uçsuz ve bucaksız,karanlık bir dünyaya girip batıyorsun,sanki sonu gelmez bir yolculuk gibi geliyor..

Polisten önce,askerin elinde,kaba bir biçimde tüm değerlerini yitirmeye,denenmeye ve perişan olmaya zorlanıyorsun..Halsiz kaldığın için ve siyasal olarak polisin önünde ifade vermeye gelince kafan durmuş oluyor..Aptallaşıyorsun.

İşkence altında,siyasal olarak konsantre olmak mümkün,ama askerin, yaptıklarında mümkün değil..

Diğer arkadaşlarını görmemek,neler olup bittiğini düşündürüyor ve her türlü kuşku içinde kalıyorsun.Bu kez de onları düşünmeye başlıyorsun.Bu düşünce içinde kendine tedbir alamıyorsun.Dışarıdan hiç haber alamadığın için,tedirgin olmaya başlıyorsun...

Diyarbakır soruşturmasının ikinci ve en önemli farkı da şudur:Bura da çok zor askeri bir eğitimle karşılaşmaktasın.Bu askeri eğitim yalnız işkence ve yorgunluk değil,siyasal reflekslerini de ortadan kaldırıyor. Seni kişiliksizleştiriyor..İdeolojik olarak başka yerlere götürüyor.Rekabeti,bireyciliği,yağma-talanı,kuşku ve korkuyu en yüksek düzeye ulaştırıyor.Acemi askerlerin elinde ve bilinçsiz tavırları karşısında,nereden ve nasıl bir darbe geleceğini düşünürken,zaman akıp gidiyor.Kendini korumak ve kollamak eğilimi ağır basıyor.Diğerleri seni hiç ilgilendirmiyor.Diğer soruşturmalarda istesen böyle bir yapıya girmeyebilirsin... yüzyüze bakmaktasınız,çözülme biraz zor olmaktadır.İşkenceye konsantrasyon içindesin,rahatsın ve en önemlisi dışarıdan haber alabilmektesin... Yanyana olduğunuz için,en azından utandığından bireyci davranamazsın,nihayet bir dayanışma vardır..Moral ile ayakta kalabiliyorsunuz..

Yukarıda saydığımız sonuçlar dışında,insanı başlı başına bıktıran askeri eğitim şöyledir:

Her iki saatte 3 er değişiyor,siz görmüyorsunuz,sadece uzaktan gelen sesler gibi işitiyorsunuz.Adları takmadır.Örneğin;Kartal,Kobra,Arslan vb...Zaten Türk ordusunun geleneğinde,masalcılık,efsane ve abartma, oldukça fazladır.Sözde bu takma adlar tanınmamak içindir,nitelik belirlememektedir! Cılız cılız "zavallı köylü çocukları" arslan gibi,kobralar gibi olmaktadırlar.Adlarına ve Türk ordusunun"şanına" layık olaraktan..Bir süre geçtikten sonra adları ve hangisi olduğunu düşünmeye başlıyorsun ve öğreniyorsun.Bu askerler soruşturmanın tüm işlerini görmektedirler..

Bunların seks sorunları fazla,bu tür çıplak kadın dolu gazete ve

dergiler ellerinden düşmüyor.Bağıra çağıra ve gülerek bunları konuşmaktadırlar.Mektuplarını yazmaktadırlar.Analarına,bacılarına;sevgiden,saygıdan,namustan bahsetmektedirler!"Emir kulu"durlar.Günlerini saymakta - dırlar..

Burası,Sıkıyönetim Adli Müşavirliği'nin emrinde ve Cezaevine bağlı bir birliktir.Buradakilerin tümü aynı zamanda Cezaevinde de görevlidirler.Üstlerinde bir Yüzbaşı,bir Astsubay Çavuş vardır.Bunlar Cezaevinde, gözaltı bölümünde sık sık görülürler.Özellikle Astsubay Çavuş "baba" diye anılmaktadır.Oradaki konuşmalara göre,burada görevli Yüzbaşı aynı zaman da dış bölükte görev yapmaktadır.Askerlerin ise,çok dertleri vardır ve bu dertlerini soruşturmadakilerin üzerinde gidermeye çalışırlar.Copları vardır ve işkenceciler bunlara hem eğitim yaptırmakta,hem de işkence ettikleri adamları tutturmaktadırlar.Hatta,işkenceye katmaktadırlar. En az dört ay burada eğitilmiş bir asker,daha sonra Cezaevine alınmaktadır.Ayrıca,buranın personelinden sayılan azılı köpekler vardır.Bu,köpekleri Cezaevinde tutuklular yetiştirmişlerdir,onun için bizleri tanımaktadırlar.Yabancı gördüklerine hırladıkları halde,"geçmişin anısı ve namus belasına" bizleri yalamaktadırlar.Evet,köpek tanır,vefalıdır,unutmaz.Eğer,bizlerde en ufak bir namus varsa,ülkemizde yapılanları unutmayız.Bunun üzerinde kini ve nefreti örgütlendiririz..Artık,duygusallığın para etmediğini öğrenmeliyiz...

Devam edelim.

Soruşturmada tüm gün kalan erler de vardır.Birbirlerinin nöbetleri ni"idare"ediyorlar.Daha doğrusu,bu işi severek ve bilerek yapanlar,gönüllü olanlar var.Diğerleri fırsat buldukça kaçıyorlar.Daha önce de belirlediğimiz gibi Cezaevi Tabibi de burada görevli,işkenceyi bir"Tabip" olarak yürütmektedir.Bunu "bilimsellik" ve dünyanın en önemli mesleği - nin adına yapıyor!İlk önce o'nun eline düşersiniz.Cılız,namussuz ve zavallı bir adam.Bu niteliklerin bir insanda birleşmesini düşününüz?Evinde karısından çektiği belli!(Zaten Türk ordusunda karısından çekmeyen mi var?Öyle olmasa,evlerinin,plajlarının etrafını kapatıp,etrafına da iri kıyım ve karıların bakıp bakıp ağız şapırtadan askerler koyarlar mı ?)Bunlar korkak ve tatmin olmamış kişilerdir.Bunun en güzel örneğini de buradaki "Tabip" vermektedir!Tavırlarını görmelisiniz...

Soruşturmanın kapısında devamlı olarak bir ambulans durmaktadır.Etrafı çok korunaklı bir yer olan soruşturma,üç - dört demir parmaklıklı kapılar ve tel örgülerle çevrilidir.Her yanında nöbetçi vardır.Kolordunun hemen aşağısındadır.(bakıldığı zaman Kolordu'nun su deposu buradan görülmektedir)Oradaki birliklerin hamamları soruşturmanın aşağısındadır ve yukarıda sözünü ettiğimiz İstihkâm Taburu'nun yanında bir yerdir.İşiniz bitip,sizi götürecekleri zaman,fırsat bulup buraları görebilirsiniz Arka kısmında ise,ağaçlar,soruşturmacıların masaları var.Burada iskambil oynamakta ve rakı içmektedirler.(Kumar masası)

(...)

İçerideki düzeni ise şöyledir:Yeni gelen biri oldu mu,askerlerden orada bulunan birisi,"yemekçi" diye bağırmaktadır.Yemekçi,yemek işlerini yürüten,ortalığı temizleyen ve genellikle gözleri açık tutulan,oranın en kıdemlisidir.Ya da askerlerin beğendiği ve polislerin seçtiği kişidir..Bu yemekçi'nin orası için önemi büyüktür..İyi bir insan olursa birçok şeyi çözebilir,en azından haberleşmeyi sağlayabilir.Ki,sağlayanlar oldu ..Ancak,kötü biri oldu mu,işleri daha da kötüleştirir.Bu"yemekçi"nin adını ve siyasal niteliğini kısa sürede öğrenmek mümkündür."Yemekçi" aynı zamanda,askerlerin bulaşık ve çamaşırlarını da yıkamaktadır ve bu iş için yanına istediği kişi de yardımcı alabilmektedir.Temizlik,

yerleri yıkama vb... gibi işler için gidip-gelirken,tanıdığı insanlarla konuşabilir.Herşeye rağmen,bu ilişkilere güvenmemek gerekir!Haber getirme ve götürme kasıtlı olabilir.Bunun örneği de oldu.Gözleri açık olduğu için -belli zamanlarda - orada olup-bitenleri görebilmektedir..Daha sonra Cezaevinde bu,"yemekçi"lerle uzun uzun konuşma fırsatı bulabildik... "Yemekçi"nin bir görevi de marş söyletmektir..

"Yemekçi",yeni gelene soruşturmayı tanıtır:"..burası askeri bir disiplin yuvasıdır.Burada bazı kurallar vardır;1.Maddesi,göz bağı ile ilgilidir.Göz bağı çok önemlidir.GözünÜ hiç açmayacaksın ve açmaya teşebbüs dahi etmeyeceksin.Göz bağı ile oynamayacaksın.Eğer gevşer ya da düşerse,elini yukarıya kaldıracaksın(sağ elini) 'komutanım'diyeceksin.Komutan düzeltmene izin verir.Yatarken de bağ açılmaz.Geçenlerde birisinin göz bağını hafifçe gevşetmesi yüzünden hepimiz ceza yedik.Birimizin hatası,hepemizin hatasıdır.vb..2.Madde;günde Üç kez yemek yenir.Bazen iki defa da olabilir.Bu,komutanlarımızın emrine ve isteğine bağlıdır..." Yemek saatlerinde "yemekçi" yemekleri hazırlar,"kalk" deyince hepimizin kalkması gerekir.Eller dua biçiminde havaya kaldırılır ve esas duruşa geçeriz.Hep beraber,"Bismillahirahmani rahim,Allahımıza hamdolsun,Ailemiz sağolsun,Ordu-Millet varolsun,Komünistler ve Kürtler kahrolsun, Amin"deriz.(Bazen siyasal gruplara da kahredilmektedir.Bu ve Komünistler -Kürtler ile ilgili 'kahrolsunlar" tekrarı,"Yemekçi"nin niteliğine bağlıdır.Burasını çok kişi söylememektedir.GörülÜr ya da duyulursa dayak o biçim atılır)Daha sonra,tek sıra olarak,öne doğru eğilerek,başını öndekinin kıçına koyacak vaziyet alınır.Öndeki elini arkaya uzatır,arkadaki onun elini tutar ve öbür elini arkaya uzatır.Zincirleme biçimde,önde"Yemekçi" olduğu halde konvoyu götürüp yemek masasının önünde durdurur.Eski şimdi bir çocuk oyunu gibi gelmektedir,ancak,çok vahşi ve anlatılması zor bir durumdu..Neyse.Oturma yeri bir tanedir.Buraya,elleri tutmayan,felçli,hasta,komadaki ya da "yemekçi"nin niteliğine göre yaşlı kabul ettiği biri oturtulur.Ayakta ve esas duruşta uzun süre beklenir.Askerin insafına ve o gün yemek sorunu'nun nasıl kullanılacağına göre"başla"denilince başlanır.Acele etmek gerekir.Göz bağı hafifçe burun üstüne ya da kaşlara doğru kaydırılır.Sadece önünü görecek biçimde ve etrafına katiyyen bakmamak koşulu ile,önündeki tabağa birkaç kişi ile eğilip yemek zorundasın.Bu yemek işi hayvansal bir düzen içinde olmaktadır. Çok vahşidir.Bazen elini dahi uzatmadan süre bitmektedir."Kalk" denince, hemen kalkıp,göz bağını yerine yerleştireceksin ve hazır bekleyeceksin. 5 kişiye bir kaşık verilmekte ve sırayla yemek yenilmektedir.Sen alıp bırakacaksın,öbürü alacak..Zorla yedirme de vardır.Velhasıl bir vahşettir Bazen,bol yemek geldiği ve süre uzatıldığı halde,istenildiği kadar yemek yeme fırsatı tanınmamaktadır.Genellikle yaralı ve hastalara,ölmemeleri için yemek verilmektedir.Yemekleri asker yemiyor,bu yemekler güzel olmalarına karşın,çok tuzludur.Bazı hoşlarına giden,örneğin;kızartmalar verilmez.Çay hiç göremezsiniz.Ya da içine soğuk su boşaltılıp getirilir ve ne olduğunu anlayamazsınız.Bir iki bardak gelir..Kim içe kim baka!Yumurta,reçel,karpuz,iyi salatalar,zeytin,tatlıların bazıları hiç verilmez.Genellikle bu tür şeylerin geldiğini belirtmek için de artıklar konulur.Asker ve polislerin bulaşıklı kapları ile yemek yenilmektedir..

Bu merasim atlatıldıktan sonra(bitmesini herkes çok istemektedir , çünkü,büyük işkencedir) yine tek sıra olunur ve el-ele tutulur.Gözü kör ve geri zekalı çocuklar ya da hayvanlar gibi..En öndekilerin yürümeleri ile gidilir,banklara oturulur.Genellikle herkes eski yerine gelmektedir gelmeyenler,gelemeyenler alınıp oturtulur.Ayaklar yukarıya kaldırılır , ayakkabılar ellere alınır,yana koyulur ve temizlik beklenir.Eh temizlik !.

Yemekten sonra tuvalet var.Tuvalete tek tek,ya da iki kişi gidilir

sağa sola bakılmaz.Orada fırsattan yararlanıp gözünüzü biraz açabilirsi niz.Penceresi ufaktır,arka taraf yalnız görünmektedir.Soruşturmacıların sesleri gelmektedir.Ağaçlar vardır..Tuvalet ihtiyacı çabuk giderilir ve dönülür..Diretenler,ellerini biraz yakayabilir,biraz fazla kalabilirler Bu gidiş ve gelişlerdeki tantana anlatılamaz!Tuvalete girer girmez kapı tekmelenir,aldırmayacaksın."Hadi lan ne yapıyon..."Zaten biyolojik olarak bu işi yapmak zordur..Kabızlık ve bazen de ishal vardır.Psikolojik olarak da yapılanlar üstüne..Daha önce açıklamıştık,su ve yemeği az kullanmak zorundayız.Tuvalet ihtiyacı hemen hemen olmamalıdır.

Su yok,olunca da gereği gibi kullandırılmıyor.İçlerinde iyi olanlar var,onlar bazı şeylere müsaade ediyorlar.Ancak,onları deşifre ve istismar etmemek gerekir.Böylelerini görünce,artık bazıları tuvaletten ayrılmıyorlar..Zaman da önemli bir sorundur..Kimse bulunmaz ve tatil de olursa,işler biraz daha kolaylaşır. Pisliğini altına edenler,işeğini donuna kaçıranlar,neden böylesi "iyi niyeti" suistimal ederler,anlaşılmaz Askerler halimize gülüyor!"o uygar insan,o milliyetçi vatan kurtaran aslan" bu işlerden zevk almaktadır.Yetişme tarzı bu..Bunlar,onun senelerce eğlencesi olmuş ve şimdi zevk almaktadır..Tuvalet çok dayak yenilen, ve eziyet çekilen bir iştir...

3.Madde;"Yatmak yasaktır"."Sağolsunlar komutanlarımız,bizleri bazı geceler bir iki saat te olsa yatırmaktadırlar.Biz yatarken,onların bizleri beklemeleri'ayıp'oluyor".Bu yatma denilen olay bir,bir buçuk saattir.Aslında,içerideki nöbetçi polisin izin vermesi ile olmaktadır.İşkence varsa,yatma işi de olmaz.İzin verilince,asker "yemekçi" diye bağırır ve bir arkadaşın yardımı ile,içerideki bulunan kalaslar alınıp,betona uzunca sıralanır.Bu kalaslar yerde düz durmazlar ve mutlaka hangi başına ağırlık gelirse,öbür baştan oynarlar.Bu oynama işi de önemlidir. iç bir biçimde oynatmayacaksın.Sonunda dayak yersin.Yatarken dayak yemek çok zor olmaktadır.Bu genel bilirlemelerden sonra "yemekçi" yatma kuralları nı açıklar."Yatma,kalaslar üzerine,bir kişinin başı bu tarafa,diğerinin öbür tarafa gelmek üzere dizilmek gibi, olacak".İnsanlar birbirlerinin, kucaklarına gelecek biçimde dizilirler ve birbirlerine yapıştırılırlar. Birinin kıçı diğerinin penisinin üzerine gelecek şekilde..Vahşi ve onursuz bir durum! Kıpırdamadan yatma vaziyetine geçilir.Horlama,gözle oynama,konuşma yasaktır.Ama,konuşmaya çalışılır.Pestil gibi düşer kalırsın. Ya işkence ile uyanırsın,ama, kalkamazsın.Ya da aniden yeni nöbete gelenler saldırı ile seni kaldırır ve coplarlar."Hadi lan,hala yatıyorlar babanızın çiftliği mi lan,orospu çocukları..."derler.Dayakla neye uğradığınızı bilmeden,sarhoş vaziyette kalkarsın."Yemekçi"bu kuralı da kısaca belirler."Sırayı bozmak yok,kalk denince kalkacaksın,gözlerle oynamak yasak ve kıpırdamak yok,horlamak yasak,sağa-sola dönmek yasak,yattığın gibi kalkacaksın".Hastaların durumları kötü olmaktadır.Üzellikle,bazıları uyanık kişilerdir ve bunlar sağ ve sol başta yatmaktadırlar.Çünkü buraların bir yanı boştur ve rahattır.Kalk denince dayak yemez,hemen kalkarsın.Bu,koyunlardan da beter bir haldir ve anlatılması zordur..Ayrıca,"yemekçi" şunu da belirtir :"Arkadaşlar,sağolsun komutanlırımız,önce yerde yatıyorduk,şimdi bize kalas getirdiler ve bunların üzerinde yatırılıyoruz" gibi minnet ve şükranlarını da belirtir ...

4.Madde;"Su içme"işidir."Arkadaşlar,su içme komutanın emri iledir. ikide bir su istemeyin.Ama,isteyenler olmaktadır".Bazen dayak yemektedirler.Ve bazen de su alabilmektedirler."Yemekçi" devam etmekdedir anlatmaya: "su verilince baştaki kişi kabı alır(kab,ne kab,üzerinde her şey var,su irin gibi ve pislik dolu)bir yudum içer,fazla yok.İki eli ile uzatır ve hızlıca "su" der,yanındaki bu sesi duyunca alır ve aynı biçimde içer ve hızlıca "su" der,böylece dolanır ve en sona gelince,sondaki içer ve "su işi bitmiştir komutanım" der,bunun üzerine komutan kabı, ayakla bir yerlere iteler."Su işiçok kötüdür.Ağzınızı bile ıslatamazsınız.Kabı doldurmazlar,mutlaka az içeceksin ki,diğerlerine de kalsın...

ayakla bir yerlere iteler".Su işi çok kötüdür.Ağzınızı bile ıslatamazsınız.Kabı doldurmazlar,mutlaka az içeceksiniz ki,diğerlerine de kalsın..

5.Madde;en zor olan "Askeri Eğitim"dir.Tüm gün ufak tefek işler bitince marş söylenir.Marş işi bir alemdir.Gülsen mi ağlasan mı?Önce"andımız" içilir."Ey Türk Gençliği" hitabesi okunur."İstiklal Marşı"nın on kıtası okunur.Bilen bilir,bilmeyenin vay haline!Askerler bilmezler ama, ne olduğu belirsiz cümleler kurup,"lan istiklal Marşını da mı bilmiyonuz.Komünist eşşeoğlu eşşek,bölücü..." deyip yapıştırırlar.Özellikle,hapishaneden gelenler bu konuda rahattırlar.Çünkü,orada bu marşlar,günlük alışılmış ve olağan şeylerdir ve hemen hemen herkes,bilir.Ayrıca,hapishanelerden gelenlere asker kolay kolay karışmaz.Zaten onların ifadeleri kısa bir şey içindir ya da yüzleştirme gibi bir olaydır.Arada bir de hapishaneden adam alarak,bu işi de gündemde tutmak,bir siyaset olarak işlenmektedir.Belli bir süre sonra,bir uydurma ifade ile tekrar geri götürülmektedir.

Aydına,tahsilliye,düşmanlık had safhadadır.Zavallı köylüler,Türkçe bilmezler,nasıl on kıta İstiklal Marşını okusunlar,nasıl ezberlesinler. Kendilerine saat verilir,değil saatler,günler boyu bile zor ezberlenir. Onlar için çok zordur.Ve devamlı dayak altında olmalarını sağlamaktadırlar.Tabi Türkçe bilmedikleri ve köylü oldukları için,kendilerine öğretilmek amaçları varmış gibi davranılmaktadır.Tahsilli olanlar bilmezlerse neler yapıyorlar!Köylüler için biri görevlendirilir,sabahtan akşama, bu marşları ezberletir..Zavallılar-yine de yapamazlar.O şartlarda aslında zor olmaktadır.Burdur'lu,Trabzon'lu,Isparta'lı,Yozgat'lı askerler alay ederek,"Lan Korkma deel,Korkma diyecen","Sönmez deel,sönmez olucak" "böyle deycen",hey gidi hey!aslında kimse bilmemektedir,ama,yine de işgal ettikleri ülkenin insanlarına,kendi marşlarını öğretmeye"özen" göstermektedirler.

"Yemekçi" sağ el diz üstünde,az yukarıda,sol el öbür dizin üstünde başlatır marşları..Herkes bu biçimde tempo tutar.Eller iner kalkar,curcuna...Bir alem."Yemekçi" söyler,diğerleri tekrarlar.Bazen arebeks olur bazen uzun hava,alır başını gider.Ta ki,'komutan',"kes lan" deyince,biraz dinlenilir..Sesi güzel olanlara başka şarkı ya da türkü de söyletilir.Daha doğrusu,herkese birşey söyletilir.Ve alay edilir.Sonu gelmez.. Bitmez-tükenmez bir yaşam.Dim dik otur,esas duruşta kal,çıplak,dayak altında kışın soğuk,yazın hamam içinde,kal kalabildiğin kadar.Soruşturmanın Tim'leri öbür tarafta işlerini sürdürmektedirler.Ve gelip gidip kontrollerini yapmaktadırlar.Verilerini toplamaktadırlar.Herkes avazı çıktığı kadar bağırmaktadır."Çünkü,ses az çıktığı zaman dayak var.Zaten askerde bu işi sessiz yaparlar,gönüllü olmayanlardır.Yüksek ses askerde önemlidir ve gönüllülük belirtisidir","yemekçi" bunu da anlattıktan sonra,yukarıdaki gibi,günlük yaşam sürer,gider..Yeni gelene biraz nasihat verilir.Ve bundan sonra,artık herşey onun başındadır.Öbür tarafa geçinceye kadar hali kalmaz,biter-tükenir.Böylece,buranın 6 kuralı ezberletilir.5'ini saydık,6. kural da;"Burası Askeri bir Disiplin Yuvasıdır"...

Ayaklar zaten çıplak,arada bir asker yatırır ve falaka atar.Aniden "lan dayak düzeni al" der.Elleri öne ve dik tutucaksın.Ellere birkaç tane cop vurur,çekersin,biraz sonra yine.Bu durmaz.Ağlamalar,sızlamalar.Ama,elleri başka yere koyamazsın.Hapishaneden gelenler,bu konuda uzmandır.Ve ellerini yukarıya mümkün olduğu kadar kaldırırlar ve yukarıdan atılacak darbelerin gücünü kırarlar,azaltırlar,ayrıca ellerini geri çekmezler.Çünkü,birkaç cop onları etkilemez."Çek deyince" çekerler.Burda askerler çok sinirlenmektedirler.

Arada bir spor yaptırılır.Ayağa kalk emri verilir,"elleri salla,esne,gerneş"denilir.Biraz ayakta durursun,tekrar oturulur.Ayrıca, ayakta

gezmeler,şınav çektirmeler vardır.Betona uzanmak isteyenler.Komada ya - tanlar,kusanlar,ağlayanlar,bağıranlar vb...Burası bir işkence makinasıdır...

Burada görev yapan askerler seçmedir.Biri çok sert,küfürbaz,aman - sız ve kül yutmaz geçinir.Diğeri "çok mülayim"dir."İyi"dir."Sosyalist a çıklama"lar da yapar,olanak bulunca tartışır,su verir,onun olduğu zaman işler "iyi" gidir.Bir diğeri de orta yolcu,"hem nalına hem mıhına"vurur ispiyoncudur.Zaten Türk ordusunun genel yapısında bu vardır.Tatlı -sert bir siyaset!"Hem severiz hem döveriz".Aslında,burada sert olandan zarar gelmeyeceğini bilmelisin,ancak,dayak yersin.O ispiyoncu ve milayim olan tehlikelidir.Geçici iyi niyetleri olsa da,zararlıdır.Seni"ayağa" getirirler.Çünkü,onların iradeleri dışındadır olaylar...birisi su verir,biraz sonra öbürü "al lan geri,bu ibnelere su mu verilir"der.Diğeri"dayak düzeni al"dırır.Ve böylece işler gider.Kendi yöntemleri dışında,bir de polislerin emirlerini uygularlar.O ispiyoncu ve sürtük olan,arada gelip koynunuza kurbağa atar,yılan atar.Bayılanlar olur.Hiç tedirgin olmayacaksın.Olursan bunu çok kullanırlar.Korkanların başından ayrılmazlar. Birini çıkarıp beline binerler,diğer bir sanığı kaldırıp bindirirler... Orada bulunanları birbirlerine tokatlatırlar.Bu uygulamalara girdin mi işin bitiktir.

Askere ağaç kullandırmıyorlar.Cop kullandırmaktadırlar.Bunu da çok az sayıda (cezaevine göre)kullanmaktadırlar.

Bu genel uygulama dışında,küfür,soyundurma,birbirlerine cinsi temas yaptırma,çıplak penis tutturma işlemleri de uygulanıyor.Her şey yapılıyor,ya da yeni yeni şeyler üretiliyor.Durup durup birşeyler buluyorlar.Bunun dışında,bazı askerler teorik olarak tartışma açıyorlar.Katiyyen buna katılmamak gerekir.Burası polisin kullandığı ve işkenceye hazırladığı,tahrip ettiği ve bıktırdığı,halsiz bıraktığı bir yerdir.

İşte,Diyarbakır soruşturması böyle bir cenderedir..

j-<u>S o r u ş t u r m a d a n s o n r a k i u y g u l a m a .</u>

Soruşturma sırasında ya da soruşturmanın sonunda,sanık,gelişigüzel düzenlenmiş ve adına,gözaltı"denilen koğuş biçiminde bir yerde tutulmaktadır.Burası,soruşturma merkezlerine yakın bir yerdedir ve Sıkıyönetim Komutanlığı emrindeki Cezaevi Müdürlüğü'ne bağlı ve onun yönetiminde sürdürülen bir yerdir.

Burada sanıklara ağır işkenceler yapılmaktadır.Polis karakollarındakilere benzer işkence ve askeri eğitim ile gün geçirilen bir yerdir.. Havalandırma ve görüş yasağı vardır.Burada sanıklar arasında çelişmeler saptanmakta,özellikle soruşturmadan gelenler,kendi bildiklerini söylemişlerse ve burada konuşurlarsa bunlar saptanmakta,yeniden geri götürülmektedirler.Burada gözaltı süresi bitinceye kadar,hiç bir belirleme yapmamak ve samimiyet kurmamak gerekmektedir.Hem polisin,hem de idarenin adamları sizleri kontrol etmektedirler.Örneğin; "yutturdum,şunu şunu bilemediler,sormadılar vb..."gibi belirlemeler yapmamak gerekmektedir..Ama,sanıklar kendilerini hemen koyverdikleri için,burada yeni yeni ipuçları ele geçmektedir.Birçok sorunun ve birlirleri ile ilişkinin ve kavgaların sonucunda yeniden işleme girmektedirler.

Burada,en önemlisi askeri eğitim yaptırılarak,kişinin ezilmesi,baskı altında tutulması sağlanmakta ve cezaevine hazırlama yapılmaktadır.. Buranın yöneticileri,zaten cezaevinin yöneticilerinden oluşmaktadır. Ve gardiyanlar,dönüşümlü olarak burada görev yapmaktadırlar.Direnmeyi burada başlatmak gerekir.Tüm sanıklar,burayı gel-geç hanı sayarak ve her de

nileni yapmaktadırlar.Ve böylece,Cezaevine güdümlü gelmektedirler.Hak - larındaki belirlemeler ile Cezaevi yönetimi,onları hangi koğuşa vereceğini ve onlara nasıl işlem yapılacağı,onlardan nasıl yararlanacağını bu radaki verilere göre saptamaktadır.Gününü gün edip,biran önce buradan kurtulmak sorunu çözmez.Tersine,daha da karmaşıklaştırır.Burada herşeyi kabullenmek ve gardiyanlara rüşvet vermek,yağma ve talanı göze almak,si zi,başından teslim eder.

Soruşturmadan önceki ve sonraki dönem çok önemlidir.

(...)

k-Bazı sonuçlar.

Polis karşısında,Türk ve Kürt Devrimcileri,Demokratları ve Komü - nistleri ağır bir yenilgi dönemini yaşadılar.Çok zaaf gösterdiler.Bu za afları kamufle edenler,işlerine gelmediği için belirlemeyenler olabilir ya da yenilgiyi kabullenmeyenler de bulunabilir.Bunu,moral vermek açı - sından suskun geçirmek mümkün değildir.Bu,hazin bir manzaradır.Öncelikle ele alınması ve çok büyük dersler çıkarılması gereken bir olgudur.Ama , gerçek budur,polis karşısında gereken yapılmamıştır...

Özellikle,Kürdistan'da,yenilgi daha çok kişilerin iradelerini aşan ve dışana taşan uygulamalar ile ortaya çıktı.Gerçekten çok zor uygulama lar gerçekleştirildi.Kişisel inisiyatife,hemen hemen hiç yer verilmedi. Verildiyse de bu çok az olmuştur.Bundan yararlanan kişiler de çıktı.Ama başarı oranı çok düşüktür.Hep kişisel düzeylerde kaldı.Bunun temel nede ni kanımızca örgütsüzlük'tür.(her ne kadar birçok örgütten"Söz"edilirse de)Böyle saptamalıyız.Ancak,o zaman doğru sonuçlara varabiliriz.Sorun , her aşamada küçümsendi.Ta ki,iş gelip içinden çıkılmaz boyutlar kazanın ca,pişmanlıklar başladı ve sorun örgütsel boyutlarına indirgenmeye ça - lışıldı,fakat kotarılamadı..Zaten,kotarılması da mümkün değildi!

Yenilginin birçok nedeni var.

Polis ve örduya karşı örgütlenme slogan düzeyinde kalmıştır,"Kah - rolsunlar" düzeyine indirgenmiştir.Bütün bağlantı ve ara bağlantıları i le,kitleler içinde çalışmayan ve kitleleri ayaklandıramayan,yekpâre ve güçlü merkezi bir proletarya partisi'nin olmayışı;geniş cephe anlayışla rından yoksunluk;burjuvazinin hücrelerine sızamamak,illegal çalışmala - rın önemsenmemesi,kadroların eğitimsinin olmayışı ve duyarsızlıkları gi - bi nedenler yanında;bir de siyasi grupların ve kişilerin birbirlerini e le vermeleri ile bu rekabetten,polisin ve devletin çok güzel biçinde ya rarlanması sayılabilir.

Küçük-burjuva ve köylü unsurların,kasaba aydınlarının,zora ve bas - kıya dayanamamazlıkları,kadrolar arasındaki çelişki ve parçalanmışlık , belirttiğimiz ağır yenilgiyi getirmiştir.Örgütlenmeler aşağıdan değil , tümü ile tepeden,pamuk ipliği gibi ve çok kolay çözülmüşlerdir.Bunu han gi mazeretle gizleyebiliriz?En azılı geçinen örgütlenmeleri bile,40 gün lük operasyonla tümü ile ele geçiren polis,daha sonra "neden askeri mü - dahale yapıldığı" konusunda"gereksizlik"belirlemiştir.Bu konuda devle - tin yöneticileri de birbirleri ile çelişkiye düşmüşlerdir.En ince çalış ma yöntemlerini bile ele veren örgütler,polis karşısında dökülmüşlerdir bunun örneklerini vermeye gerek yok,tersini bulmak zordur.Öz-eleştiri i le de bunu geçiştirmek mümkün değildir.Bazı anlatımlarda ajitasyon düze yende övünmeler vardır,sloganlar atılmaktadır.Ama,bu sorunu kamufle et - mez..Yarın tüm çıplaklığı ile sorunlar karşımıza dikildiği zaman,kamuf - lelerin ve yalanların başımıza neler açacağı ortaya çıkacaktır.Zorlaya - rak kahramanlar ilan etmek mümkündür,ama,bu sonu gelmez bir serüven ve işin kolay yanıdır.Bu yenilgiden dersler çıkarmak zorundayız...

(...)
Önüne gelenin rahatça ve kitlelerden uzak,oturup bir"tüzük" ile kur duğu örgütlerin,özellikle gençlikten legal olarak alınan(öğrenci genç - lik)kadroların ve polisin çok iyi tanıdığı insanların "gizliliğe"dönüş türülerek - illegal değil- adına "proleter örgüt" dendiği bir aşamada ; başımıza bu gelenler mukadderdi! Ve geldi de. Şimdi,kalkıp ta,"ben de medim mi" demek de sorunu çözmez,gerekşizdir de.Bütün bunlar denilmiş - tir,ama, iki senede,üç senede Marksizm in tepesine fırlayanların oturup ağlamaları gerekmektedir.O kocaman teorinin zaman ve mekan koşullarında yıllarca bile algılanmasının ve algılansa bile pratiğe geçirilmesinin i se,çok zor olmasına rağmen neredeyse ülke dışına "Marksist-Leninist" ih racına başlanılacaktı!Zaten,Türkiye'deki tarihsel süreçte,hep böyle ka ranlık yerlerden ve birdenbire türüyen,kitap sahibi kılınmaları çok ko lay olan"liderlerin"önünde secde ve tapınma ile günler gelip geçmiştir. Oturup,açıp da bir geçmişe bakarsak,neler görürüz.Yenilginin kaynağını. O "toplu eserlerin",o yayınların,o insanların abartılmaları ve adlarına örgüt kurulmalarının arkasında,burjuvazi ve onun oyunlarını görürüz.Le galite manyaklığından ve deşifrasyondan,rekabetten sonra bu ağır yenil gi kapımızı çalmıştır.Ama,şimdi "ruhuna fatiha okumakla" işi yine geçiş tiriyorlar.. _

Bu dönem,yalnız yenilgi değil,aynı zamanda altından zor kalkılacak bir ihanet duvarı da örmüştür.Kadrolarımız kitlelere karşı düşürülmüş tür.Ajanlaştırmanın boyutları çok yukarılardadır.Yeniden bir örgütlenme nin koşulları zorlaşmıştır.İyiden iyiye düşünmek zorundayız.İt dalaşın dan vazgeçerek şapkamızı önümüze koymak ve bazı gerçekleri teslim etmek zorundayız.Bunun üstünü örterek ve ticaret anlayışı içinde,şu ya da bu, siyasal gruba paylar çıkarmak,hiç bir anlam ifade etmez.Türkiye'ye bakı nız;yenilginin gölgeleri caddelerde "deccal"lar gibi dolaşmaktadır.Alan içi kof bir yumurta gibidir!..

Bunların üstesinden ciddi bir askeri örgütlenme ile gelinebilir.Bi zim tek güvencemiz,geçmişte yapılan hataları,yenilememek ve hareketimi zi güçlü bir teori ile sarmalamak ve korunağa almaktır.Bu önemli bir so rundur.Devrim yapmak,devrimin gereklerini bilmek demektir.Bilmeden yola çıkanların kimin bağına uğraşacakları belli olmuştur.Sıkı bir örgütlenme disiplinli merkezi bir yapı,esnek ve kararlı bir siyaset ile bu işle rin üstesinden gelinebilir.

Büyük bir fırsat kaçırılmıştır.Objektif ve subjektif koşullardan, yararlanılmadı,yararlanamadık..İran-Irak savaşıyorlardı.Suriye'nin başı Filistin sorunu ve İsrail ile derdteydi.Türkiye içinden çıkılmaz ekonomik ve siyasal bir keşmekeşteydi.Daha ne olsun?Ama,sübjektif olarak bunu pratiğe geçirecek bir örgüt yoktu.Evet,sorun bu kadar açıktı.Bunları bu yazının içine sığdırmak mümkün değil,ama,başka yerlerde tartışmak i se mümkün olacaktır.Burada sorun bir bütün olarak anlaşılsın diye,kısa ca geçiyoruz.Neler yazmış ve konuşmuşsak,onların görüntülerini gösteri yoruz.Ezberden yazılmadığını ve ezberden konuşulmadığını göstermek için.

Kadrolar ciddi ve bilimsel olarak eğitilmelidir.Marksist öğreti tüm boyutları ile temel alınmalıdır.Eskisi gibi,işi kılıfına uydurmak,soru nu çözmez.E"böyle olmadı,yenildik ama,işi gözden geçirip" aklıevvelle rin bohem ve isteri nöbetleri içinde "yeni yeni teorilere" vardırmak ye rine,elimizdeki teorinin ülkemiz pratiğine uygulanmasını,hiç olmazsa ge reği gibi bir kere uygulanmasını başarmalıyız.O zaman eksikliklerin ve yanlışların değerlendirmesini yapabiliriz.Başka bir ideolojiyi,başka sı nıfsal menfaati uygulayıp,sonradan Marksizm'i "günahkâr" ilan etmek an lamsızdır.Uygulandı da mı sonuç alınamadı?Hayır uygulanamadı.Materya list bilinç kadrolara hakim olmadı,feodal geleneksel tavırlar hakim ol du.Küçük-burjuvazinin isterikliği hakim oldu.Zaaflar giderildi mi?Hayır

zaaflar affedildi,göz den uzak tutuldu.Neden?Çünkü,"mevlanacılık"oynandı Dergah genişti.Polise açıktı.Aynı aksaklıklar,aynı yanlışlar bir kez da ha tekrarlandı.Her gelen yerini aldı.Kasabalara tayin edilen memurlar i le,doktor ve Avukatlar,bağlı oldukları siyasetin tepelerine otomatiktan geldiler.Yaşlılar öne geçti.Yukarıdaki köylü liderler parke ve postalla rı ya da özenti kasketleri ile,kafalarına geleni örgüt faaliyeti olarak sundular.Buna,teoride gerekçeler de buldular.Nasıl olsa "bir cümle" bu lunabilir!Kürdistan'da bu kolay bir yoldu...Burjuvaziye karşı örgütlen meyi olup-bittiye getirdiler.Bunun kolay olmadığı görüldü.Türk Devleti ni yenmenin,polisi alaşağı etmenin,çalışamaz halde bırakmanın kolay ol madığı ve bunun için,"köylü derneği kurma"gibi örgüt kurmanın kolay ola mıyacağı görüldü.İşte,bunlar yenilgimizi getirdi.Herkesin bu işte katkı sı kendi yaptıkları kadardır.

(...)

Polis bu yenilgiyi gündeme getirirken;Kürdistan'da,"suç ve suçlu"- yu başından kabul ederek işe başlamıştır.Kürt olmak,Kürdistan'lı olmak, yeterliydi.Sorun Kürdistan'ı ezmek,genç ve militan insanları öldürmek , sakat bırakmak,ajanlaştırmaktı.Bunun için ağır bir soruşturma sürdürül dü ve başarılı oldu.

Soruşturmada tüm maddi işkenceler uygulandığı gibi,özellikle,Kür - distan'da özel ve bilinçli uygulamalar da yapılmıştır.Bu,devletin sene lerden beri uyguladığı bir siyasettir.Soruşturmalar,tümü ile ve herkesçe detaylı olarak rapor edilmelidir.Bu,utanılacak birşey değildir.Bu,tarih sel ve örgütsel zorunlu bir görevdir.Soruşturmalarda ve Cezaevlerinde o lup-bitenleri gizlemek ya da kendi çıkarlarına uygun değiştirmek,feodal bir mantıkdır.Kamu-oyu'na sunularak,çıkarları doğrultusunda kullanılan, kişilerin soruşturma ifadeleri ve bağlı oldukları örgütsel yapının so - ruşturma süreci tümü ile verilmelidir.Böylece,bilimsel bir sonuca var - mak mükkün olur.O zaman,direnmiş birkaç insana da,saygı büyür ya da ken diliğinden bir-iki olayı anlamış oluruz.Geleceğe yöntem de saptanabilir ...

Soruşturmadaki zaaf ve uygulama pratik bir tavırdır,bunun için pra tik bir eğitim zorunludur.Soruşturmada herşeye dayanılmaz diye bir be - lirleme yanlıştır.Özellikle "tehlikeli ve üzerinde çok durulan kişiler" soruşturmalarda açlık grevleri yapmalıdır,özellikle ölüm orucu orada de nenmelidir.Bu başarıya da götürür.Bizce,soruşturmada tek yöntem konuşma maktır.Düşmana düşman olmak gerekir.Her duygusallık ve her zaaf bir ye nisini getirir.Taktikler örgütsel olmalıdır.Kişisel taktik sizi kurtar- maz.

İşkence olağan sayılamaz.Militanlar bu konuda şartlandırılmamalı - dırlar.Soruşturmada işkence nasıl olsa yapılır ve sonunda konuşma doğal dır anlayışı ile hareket,baştan polisi kabullenmek ve bu konuda polisin yaratmak istediği psikolojik baskıyı onamaktadır. Halk arasında yaygınlaşan "faydası yok,nasıl olsa bildiğini söyleyecek,bizi de ele verir"gi bi bir mantık böylece yerleşmiştir.Soruşturmada konuşanı öldürme,kendi ni intihar,ya da konuşması mümkün olacak ve tehlike yaratacak biri so - ruşturmaya alınınca,bilinçli olarak daha önceden belirlenen taktiklerle adam yakalatarak,soruşturmaya sokmak (ikrar,yüzleştirme ile girilebilinir)ve orada konuşana "birşeyler" de düşünülmelidir..Yapılmayacak şey o lamaz.Yeterki,bu işleri bilimsel ve örgütsel düşünelim.

Polis,özellikle kişiyi,zaman ve mekandan soyutlamaktadır.Bu konum- da ciddi eğitim gerekmektedir.Orada,soruşturmanın sonsuzda olduğu pani- ğine kapılmamalıyız.Zaten polis bunu yapmaktadır."Oğlum anam...buradan kurtuluş yok,90 gün düşün,gidersin yine gelirsin" gibi baskılarla,psiko lojik olarak sonsuz bir durum yaratmaktadır.Tersine,soruşturma süreli -

dir ve mutlaka biter,ölümle de biter,sağ olarak da!..Ama,biter." Sonucu olmayan"bir sürece kendinizi bırakarak,ne olursa olsun mantığı ile hare ket,polisin istediği bir düzeydir..

Bu bölümde sonuç olarak;soruşturma bize,işkence denilen bir olayı, bütün boyutları ile göstermektedir.Bu olay ,katlanılması zor,ancak,üzerinde durulması gereken bir olaydır.Evrensel boyutları içinde ele alına rak incelenmesi gerekmektedir.Özellikle,işkenceci bir kişi bulunarak ya da ele geçirilerek,gerekirse,zorla incelenmeli,(rüşvetle kolayca ele ge çirilebilir)bilimsel olarak araştırılarak,bu konuda geçerli verilere u laşılmalıdır.Bu önemlidir...

Biz yenilgiyi,ancak yenmekle alt edebiliriz diyoruz.Bu da,polise kar şı ciddi bir karşı istihbarat örgütünün kurulması ile mümkün olacaktır.

(...)

2. bölüm

TÜRK DEVLETİNİN ceza siyaseti, KÜRDİSTAN'DA UYGULAMALAR.

Biz,Türk Devleti'nin ceza siyasetini Kürdistan'ın,Türkiye'de kalan bölümü ve uygulamaları bakımından ele alacağız.Bu,bir aşağı bir yukarı, Kürdistan'ın diğer parçalarındaki uygulamaları da ortaya koyar nitelikte olacaktır.

Kürdistan'daki Türk Devleti'nin ceza siyaseti,başlı başına bir özellik taşır.Her şeyi rededebilecek bir boyuttadır.Yeri geldiği zaman,olağanüstü yasalara başvurularak hukuk geri itelenmektedir.Gizli olarak da hukuk,polisiye işlerin ve istihbaratın gerisinde kalmaktadır.Bu ceza siyasetinin açıklanması,aynı zamanda Türkiye'nin tümü için geçerli hukuk sistematiğinin de ele alınmasını;sorgulama -yargılama- hapishane olgularının genel hatlarını açıklamamızı gerekli kılmaktadır.Böylece,Kürdistan'daki farklı durum hemen gözlemlenebilir.

Sorunu açıklayabilmek için,Türk hukuk sistemine kısaca da olsa gözat mak gereklidir.Bu sistem dikkate alınarak,uygulamalar anlatılmak zorundadır.Türk hukuk sistemini burada detaylandırması,tartışılan konu açısından da olanaksız.Biz,hiyerarşik olarak,hukuk sistemi içinde karşı karşıya olduğumuz,müesseselerin,yapı ve davranışların Kürdistan'da yansımasını,görevlerini ve yapılarını inceleyeceğiz.Yeri geldiği zaman-vemut laka yapılmalı- Türk hukuk sistemi bilimsel olarak ve tarihsel bağlantıları içinde ele alınmalı,incelenmeli ve tartışılmalıdır.Bu, başlıbaşına bir sorun ve önemlidir.

Türk hukuk sistemi,burjuva bir sistemdir.Osmanlı despotizminin geleneksel sopa anlayışının ve tımar zihniyetinin,Kemalizmin ırkçı -baskıcı yanları ile sentezleştirilmesi ve batılı ülkelerin hukuklarının bu sentez içinde biçim alması ile ortaya çıkmıştır.Bir konuyu kısaca açıklayarak konumuza girmek gerekiyor:

Türk hukuk sistemi,örneğin;Fransız idare ve anayasa hukukunu,İtalyan ceza yasalarını,Alman ulusal hukukunu,İsviçre medeni kanununu, İngiliz ticaret hukuku anlayışını aynen alarak;Kemalist formlarla ve osmanlı anlayışı içinde topluma uygulanan bir sistemdir.Bu yanı ile tamamen eklektiktir.Senelerdir uygulamaları ile gelişme gösterememesi ve yerine oturamamasının altında bu eklektik yapı yatmaktadır.Bu nedenle,"batılı olma" övünmesi içinde bir türlü "çağdaş" lığa kavuşamamaktadır.En önemli etken eklektizmdir.İkincisi;her toplum hukukunu yaparken kendi toplumsal yapısının üstüne oturur ve bir hukuk felsefesi yaratır.Hukuk bu felsefeye göre biçim alır.Türk hukuk sisteminin bir felsefesi yoktur.Batılı ülkelerin hukukları getirilirken,onların felsefeleri yerine, karakol anlayışı ve talancı anlayış uygulamaya eğemen olduğu için;hukuk,ne batılı anlamda bir yapıya ne de ülkenin toplumsal yapısına oturamamıştır.Üçüncü ve en önemli neden de,Kürdistan olgusunun varlığıdır.Bu olgu,ilhak ve işgal gibi siyasal devlet uygulamasını kendiliğinden getirdiği için, Kürdistan'da yazılı metinlere,antlaşmalara rağmen hukuk,işkence olarak varlığını korumak zorunda kalmıştır.Türk hukuk anlayışı ile Kürdistan olgusu bizzat çelişmektedir.Sömürgeleştirme,ayrı bir toplumsal yapı vered edilen bir ulus olayı;hukuk anlayışını Türkiye'nin batısındaki baskıcı, despot yanından daha da öteye götürerek,vahşileştirmektedir. Uygulama, hukuk mantığını kenera iterek,ideolojiyi öne çıkarmakta;mahkemeleri,hakimleri,giderek demokratları ve komünistleri de devletin yaptıklarını onaylamaya götürmektedir.Yani,Kürdistan'da hukuk müessese olarak polisin ve ordunun elinde durmaktadır.Önemli bir araçtır.Yapılanlar,bunlara kılıflandırılmaktadır. Hukuk yapan profesörlerin gözlerinin içine bakıla bakıla,"batı için demokrasi," Kürdistan için vahşet ve köleleri tımar

etme anlayısı,bizzat bilim adamlarınca savunulmaktadır...

Bu sorunlar ciddi ve önemlidir.Gerek mücadelemiz açısından ve gerekse Türkiye'de "demokratik" bir toplum kurmayı düşleyenler açısından,üzerinde durulması gereken bir sorundur.Türk hukuk sisteminin papucu dama atılmalıdır.Hukuku yapan ve yayan bilim adamlarının da.

Hukukun üstünde duran anayasa ise,bütün yapısı ile zaten "Türk milliyetçiliğinden hız ve ilham alarak" ülkeyi yönetmeyi proğramlaştırıyor Eğer bu bilinse sorun rahatlıkla anlaşılır.

Kürtler için hukuk yoktur,Türk "oldukları" ölçüde belki vardır.O da; baskıcı,zalim,polisin ve ordunun elinde her yana çekilebilen ne olduğu belirsiz değnektir.

Şunu da ekliyelim;Parlamento her ne kadar yasa yapar görünsede; bunlar yukarılarda,MİT'te biçimlenir."Demokratik" olmayı "Parlamenter" olmayı değil,askersel bir anlayışı ve toplumu zaptu-rapt altına almayı amaçlayan bir anlayışla,emir ve komuta ile "Anayasa Profesörlerine" yaptırılmaktadır!..

Bu konuyu burada keserek esas konumuza devam edersek:

(...)

a- <u>Genel olarak devletin Kürdistan'daki ceza siyasetinin çerçevesi.</u>

Türk Devleti,geleneksel yapısıyla,yıllardır;Kürdistan'daki yargılama ve "ceza siyaseti"ni;baskı,işkence,zor yöntemleri ile elde edilmiş verilere bağlı olarak yürütmektedir.Yargılamaya ve "ceza siyaseti"ne en önemli kaynak olarak polis ve orduyu öne sürmektedir.Bu,soruşturma ve karakol uygulamasının yasal çerçevesini ise savcılıkta oluşturarak,"mahkemeler"de kılıflandırmaktadır.Hukuk anlayışı ve ceza siyaseti böyle bir yapı göstermektedir.

Türk Devleti'nin adalet anlayışı,"Adalet Mülkün Temelidir" tezine dayandırılmıştır.Tüm mahkemelerinde yargıçların arkasında büyükçe ve süslü olarak birer pano vardır ve bunda "Adalet Mülkün Temelidir" yazılıdır.Peki,adalet hangi mülkün temelidir.Burada mülk,devletle eş anlamlı kullanılmaktadır.Toplumsal bir içeriği yoktur.Devlet hakim sınıfların ellerinde olduğuna göre; ( ) "mülk" diye burjuvaların,toprak ağalarının,generallerin malları ve mülkleri korunacaktır.Tüm yasal düzenlemeler,malın ve servetin korunmasına ve güvence altına alınmasına yöneliktir.Bu "mülkü" geniş bir polis örgütü ve kocaman bir ordu ile güvence altına almıştır.Bu yapının yasal çerçevesi ise Türk hukuk sistemidir..

Devlet burjuva bir devlettir,hakim sınıfların devletidir. Geleneksel bir tarihsel süreci vardır.Bu süreç işgalci,ilhakçı,baskıcı,zorba vedespot bir süreçtir.Devlet herşeyin önündedir.İnsan önemli bir olgu değildir.Devletin yasal çerçevesi yukarıdan verilen emirlerle ve iletilen metinlere uygun olarak meclislerde hakim sınıfların temsilcileri tarafından yapılır.Hakim sınıfların sözcüleri bu yasal çerçeveyi savunur ve korurlar.Kemalistler ve demokrat geçinenler bu çerçevenin teorik muhtevasını biçimlendirirler.Devlet temel olarak bir yasaklar devletidir. Ceza siyaseti bu olgu üzerinde oturmaktadır.Devlet karşısında zaten "suç" ve "suçlu" bastan varsayılmaktadır.Yaşama bu varsayım dışında mümkündür.Zaten çelişme de buradadır.Yani,hukuk mantığı içinde taraflar bellidir.Mahkemelere gelen dosyalar bu sistematik ve amaç doğrultusunda suçlanacak ve sonuçlandırılacaktır.Bu yapı karşısında savunmanın ne anlamı vardır. Eğer bir savunma varsa,bu sistematiğe uygun olduğu ölçüde,izinle ve yasal çerçeve oluşsun diye yapılmaktadır.En geniş anlamda savunma,bu yapı

ya uygun ele alınmakta,ideolojik savunma ise;zaten var sayılan suçlamayı ağırlaştıran bir delil olarak kabul edilmektedir.Yargılama haklı ile haksızın ayrımı,suçun tesbiti değil;suçlu olarak kabul edilen insanların cezalandırılmaları ve kamuoyunda teşhiri söz konusudur.Bu yapı anayasa ile kabullenilmiştir.Bunun karşısında,ideolojik olarak görüş açıklamak ve "mahkemeyi propaganda kürsüsü" haline getirmekten başka çare yoktur.Kürtler için zaten bu zorunludur.Kürt olmak ve Kürdistanlı olmak zaten başlıbaşına suçtur.Bunun inkarı da mümükün değildir.Hukuk bu mantık üzerindedir.Tüm bunlara rağmen,yargılananlar Kürt olmayı,Kürdistanı açıkladıktan sonra,illegal faaliyetini ve ilişkilerini açıklamamak gibi zor bir konuma gelmekte;mahkeme ve savcılar bu davranış karşısında,kişinin ilişkilerini deşifre etmek için soru üzerine soru sormaktadırlar.İraden ve düşüncenin zorla açıklatırılması yoluna gidilmektedir. İdeolojik açıklamalar,Kürt ve Kürdistan olgusu dışında,örgütsel faaliyeti inkâr ettiği zaman sonuç kişisel bir düzeyi,tekliği yaratmaktadır. Birçok çelişmeyi ortaya çıkarmaktadır.

Anayasa,"Türk devletinin bölünmez bir bütün olduğunu" kabul ettiğine ve"Türk milliyetçiliğinden hız ve ilham alarak" yetki belirlediğine göre;Kürt olmak,Kürdistandan bahsetmek zaten Anayasaya karşı suçtur.Mahkemeler bu zemindedirler ve bunun bilinçli taraftarıdırlar.Tarafsızlık mademeten mümkün değildir.Zaten,bu mahkemelerde görev yapanlar,özellikle Kürdistan'dakiler ideolojik olarak anti-kürt'türler,anti-komünistirler.Özel olarak seçilmektedirler.Bunun seçimi zor da değildir.Anayasaya uygun tüm yasal düzenlemeler,yukarıdan aşağıya aynı yapıdadır.Usul hükümleri, mahkemelerin yapısal durumları,işlemleri,hakim ve savcıların konumları vb.. bu yapısal durum içinde belirlenmiştir.Sıkıyönetim mahkemeleri de "sıkıyönetim komutanının nezdinde kurulu" mahkemelerdir. "Türk milleti adına yargılama yapmaya yetkili"dirler.Ama,bağımsız olduklarını söylerler.Bunlar ne bağımsız ne de tarafsızdırlar.Bu açık ve net bir durumdur.Özellikle,Kürtlere karşı bağımsız ve tarafsız hiç olamazlar.

Ceza yasaları ise,tümüyle "malı" koruyan,güvence altına alan bir sistematiktir.Küçük bir gasp eylemi ağır cezaları gerektirir.İşçilerin haklarını istediği gibi yiyen patron,işi ucuz atlatır.Kasadan 500 lira gasbeden işçi en ağır cezaya çarptırılır.20 yıl 30 yıl ağır hapis alır.Görüldüğü gibi,her şey çitlerle çevrilmiştir.Ve bekçilerle beklenmektedir Hukuk mantığı budur.Mülk için adalet anlayısı budur.En büyük bekçi de Türk silahlı kuvvetleridir.Rüşvet yemek ucuzdur,çabuk atlatılır.Hep hakkın,hep yoksul insanların cezalandırılmaları temelinde bir yasal düzenleme yapılmıstır. "Sorun kader kurbanları" nın çoğaltılmasıdır. Siyasal suçlarda da durum budur. "Anayasayı değiştirmek ve silahlı örgütlenme oluşturmak" ağır cezalarla sonuçlandırılmaktadır.Düşünce suçlanmaktadır Düşüncesinden ötürü,düşüncesini söz,yazı ya da resim ile dile getirenler en ağır cezalara çarptırılmaktadırlar.Düşünce,suçun başlangıç noktası tayin edilmektedir.Oysa düşünce de suç oluşmamaktadır.Bu açıdan din yanın en ağır ceza yöntemi Türkiye'dedir.

Türk devletinin ceza siyasetinin psikolojik,pedagojik yanları da yoktur.Suçun işlenme nedeni,suçlunun durumu dikkate alınmamaktadır. Bütün müesseseler dejenerasyona uğramış,uğratılmıştır.Biçimseldir.Bu sorun genis bir inceleme ve arastırma konusudur.Ancak,burada yargılama,devletin hukuk siyaseti,hapishaneler ve sorusturmalar bütününün anlaşılması vekavranılması açısındankısa da olsa bazı belirlemeler yaptık.Bu ceza siyasetinin ve asağıya doğru hiyerarşik yapısının,mahkeme,sorgulama,hapishane üçgeninin Kürdistan'daki yansımasını,özellikle Diyarbekir cezaevindeki durumu inceleyeceğiz.Diğer bölgelerdeki durumun Diyarbakır ile farklılığı da böylece ortaya çıkmış olacaktır.

Devlet,dışarıya dönük olarak,olağanüstü durumu da,yukarıda bahsettiğimiz anayasal çerçevede göstermeye çalışmaktadır.Ancak,her olağanüstü durumda Kürdistan ve Kürt sorunu temel bir sorun olarak gündeme gelmekte,çok ağır uygulamalar tabi olmaktadır.Kürt halkı ve Kürdistan inkar e dilmekle birlikte ceza siyasetine;anti-kürt,anti-komünist olgu yerleşmektedir (anti-kürt olgu ağırlıktadır).Devleti korumuk ve kollamakla görevli Türk ordusunun tek görevi,Kürt meselesini en ağır biçimde bastırmak ve imha etmektir.Tarihsel süreç bakımından çok nesnel bir olgu olarak durmaktadır.Dünya ve iç kamu oyuna,sorunu,Türk silahlı kuvvetlerinin psikolojik bir savaş stratajisi olarak büyük ve boyutları belli olmayan biçimde getirmektedir.Basın ve TRT ile ortalığı velveleye vererek, tehlikeyi abartmakta;geniş tutuklamalar,gözaltına almalarla baskı ve terörü sürdürmektedir.Sonunda da "Türk devleti güçlüdür" denilerek sonuçlandırılmaktadır.İşin ilginç yanı ise,gerek sağ iktidarlar ve gerekse "sol" iktidarlar olsunlar,hepisinin Kürdistan ceza siyaseti budur vehiç bir değişiklik te göstermemektedir.Kürdistan'daki operasyonlar hep bu "ceza siyaseti"nin yörüngesinde olmakta,olaylar yaratılarak,sahte kişiler ve örgütler ortaya çıkarılarak,Kürdistan "askeri harekâta" sokulmaktadır.Doğaldır ki,bu durum,kendisine "güçlü bir hukuki kılıfta" gösterecektir.Batı bölgelerinde ise,durum tamamen farklıdır.

b- Ceza siyaseti'nin görünür uygulayıcıları.

aa- Hakimler ve mahkeme:

Hakimler ve hakimlerin oluşturdukları (hakim olmayan üye de var) mahkemeler,üçlü kararname (Cumhurbaşkanı,Başbakan ve M.S.Bakanı) ile atanan kişilerden oluşmaktadır.Bu konuda uygulama da komutanın isteklerine göre,çok özenli seçim yapılarak kişiler saptanmaktadır.Genellikle kişiliksiz,rüşvete açık,amaçsözlemleri olan,hiç bir düzeyde tatmin olamamış vb.. insanlar seçilmektedir.Zaten hakimler ve onların oluşturdukları sıkıyönetim mahkemeleri "sıkıyönetim komutanlığı nezdinde kurulu" bulunan organlardır.Komutana bağlı ve bağımlıdırlar.Atama,terfi,özlük işleri ile tüm yasal güvenceleri komutanın elindedir.Özellikle,sıkıyönetim devrelerinde bu konu biraz da "asklanma" tahtasıdır.Tehlikelerden uzak olmak,daha önceki siyasal yanlarını kapatmak vb.. gibi nedenlerle buralara atanabilmek,hakimler arasında tercih konusu olmaktadır.Ama, bir iki namuslu kişi için ise,zordur.Tüm yapısal konumlarına ve görevlendirmebi çimlerine rağmen "bağımsızlıklarından" bahsedilmektedir. Bunlar hiç bir bakımdan bağımsız değillerdir ve ayrıca da taraflıdırlar.Biliçli çalışmaktadırlar.Bunların rahat olmeları,önlerinde sessiz sanıklar ve avukatlar,askeri disiplin içinde eli coplu inzibatlar vardır.Uzun menzilli silahlar altında "yargılama" yapmakta ve"adalet" dağıtmaktadırlar. Hapishanelerde tüm baskıların büyük bir yanı,mahkemelerin önünde sanıkları hazada tutmaya yöneliktir.

Hakimler ve mahkemeler,devletin ideolojisini yapıp yayan bir organ gibi çalışmaktadırlar.Bütün işler burada kılıfa büründürülmektedir.Onun için,yapılan işkencenin,hapishanelerdeki olup-bitenlerin,savunma hakkının ortadan kaldırılmasının,polis ve MİT uygulamalarının,rüşvetin vb... yasal çerçeveye oturtulmasıdır.Kamu oyuna istenilen düzeyde açılım yapılması,basın ve TRT'ye aktarılacak muhtevanın biçimlendirilmesi,hepsi, bu hakimlerce ve mahkemelerde düzenlendiği için,bunlara özel önem vermektedirler.Bir de,kamu oyuna "işte yargılıyoruz ve suçlu ile suçsuzu ayırıyoruz,işler yasaldır" görüntüsü için;bu süslü ve cübbeli,yüksek yer de oturan,hukuk fakültesi mezunları tarafından güvence altına alınmaktadır.Yalnız askeri mahkemeler değil,sivil mahkemeler de bu amaç içinde çalışmaktadırlar.Hele son uygulamada aralarında pek fark da kalmamış-

tır.Bu yapıyı kabul etmeyen zor çıkar.Ama,tüm baskı ve sıkıştırmaya rağmen,taktik olarak bazı "demokrat" görünümlü,ya da işlerden hoşlanmayan hakimler görülmektedir.Ya da gerçekten namuslu diyebileceğimiz bir iki hakime rastlamak da mümükün olmuştur.Zaten bu konuma girmeyen hakim istifa etmek zorunda kalmak ve tez elden geriye itelenmek,işten uzaklaştırılmakla karşı karşıya bırakılmaktadır.

Askeri yapıda ki taktik,tatlı serttir.Birisi köpürünce,diğeri ılımlı davranmaktadır.Taktikte olsa,ılımlı nitelikte gördüğümüz bir iki hakimi unutmamalıyız.Sadece kendi koydukları kurala eşit ve genel uyan bir biçimde de olsa,yeterli ve namuslu davranmış sayılmaktadırlar.Küfür etmeyen,bağırmayan,söyleneni ciddi ve eksiksiz zabta geçiren,salonda sanıkların dövülmelerine karşı çıkan,vb.. gibi.O koşullarda asgari davranış gösterenlerle,ideolojik tavır belirlemeyenler yine de iyi sayılmalıdır.

Genel olarak sıkıyönetim mahkemelerine seçilenler,istenileni en iyi biçimde yapmaya gönüllü,hatta ileri götüren;ırkçı-fasist muhtevada ya da dinci duygularla dolu olan fanatiklerden ve kemalistlerden oluşmaktadır. Hakim demeye bin şahit ister.Bunlar,işkenceye de,polis sorgulamasına da katılabilen,kişiliksiz nitelikte insanlardır.Daha önce soruşturma tutanaklarında hakim üyelerinde komisyonda imzaları vardı.Ama,bu kaldırıldı Demek ki,soruşturmada bile hakimlerle sanıklar muhatap edilmekteydiler. Gizlenmiş olsa bile,bunu çok sanık görmüştür.Görmese de,mahkeme soruşturmadan pek de farklı değildir.Adalet,hukuk,insanlık adına;siyasal suç işlediği iddia edilerek mahkemeye çıkarılan ve oradan başka hiç bir yer de güvencesi olmayan genç insanların ağızlarına mühür basan bu hakimlerin,eski zamandan kalma kadılar gibi davrandıkları apaçıktır.Biz,bu hakimleri,mektepten,meslek yapılarından,aile ilişkilerinden,çok yakından tanımaktayız.Bunlar genellikle iki tiptirler:Birisi askeri,diğeri sivil hakimler.Her mahkemede genel olarak duruşma hakimleri sivil olmaktadır. Bu iki amaca matuftur.B i r i n c i s i;usulü iyi bildikleri ve işi karanbola getirmede usta oldukları için.İ k i n c i s i;dışarıya sivil görünüm verip;suçu,eksikliği ve muhataplığı askeri hakimlerin üzerinden kaldırmak,askeri hakimleri sivil hayatla yüz-göz etmemek.Gerek taktik,gerek uzmanlık için olsun her halükârda hakimler bu mahkemelerde kullanılmışlardır.Ve hukuk anlayışlarıyla yüz karası bir yapı göstererek, gelecekte ibret ve nefretle anılacak bir yere oturmuşlardır.Davranışları,kararları,iliskileri,rüşvetçi yanları,adam kayırmaları,ideolojik baskı ve belirlemeleri,gözlerinin önünde dövülerek ifade veren insanları yargılamaları ve bir çok nedenden;bunlar hakim değil,olsa olsa padişahın kadısı olabilirler.Bunlar dışında bir subay üye de,mahkemelerin kuruluş yasasına göre bulundurulmaktadır.Bu hakim değildir.Ama,onun da kararı alınmaktadır.Bu mahkeme başkanıdır ve bütün bağlantılar bununla sürdürülmektedir.Hukuki işler duruşma hakimine,salonun inzibati işleri de buna aittir.Sert,haşin ve o oranda içinden hesaplı,devamlı oturduğu yerde uyuyan,dışarıdan rahat yönlendirilen ve rüşvete açık zavallıbir subay bulunup getirilmis ve oraya oturtulmuştur.Hep "zavallı" adamlardan seçilmektedirler.Kişilikli bir insan zaten bu konumu sürdüremez. "Evladım o adam bayıldı mı,biraz su verin,evladım dışarı çıkarın..." demekle işleri götürmektedir.Dışarıda yine dayak ve baskı devam etmektedir.Gerektiği zaman da dayak emri veren budur.Duruşma hakiminin ona sormadan karar vermesi görülmemiştir.Bu aynı zamanda mahkeme devam ederken savcı ile sohbet eden bir adamdır.Sık sık önüne yazılı kağıtlar koyulur.

Diğer mahkeme üyeleri,ya subay ya da sivil hakimlerdir.Son zamanlarda sivil hakimler çoğunlukta idiler.Mahkemeler 200 sanığa kadar 3 kişiden 200'ü asan davalarda ise 5 kişiden oluşmaktadır.Bu,son zamanda yapılan yasal değişiklikle oluşturuldu.Asıl amaç ise,işlerin çokluğu filan değildir.Rüşveti önlemek ve tahliyeleri daha zor hale getirmektir.Çünkü

sanıkların çoğunluğu ilk anda tahliye edilir haldedir.5 kişilik heyetlerde tahliye çok zor olmaktadır.Bir savcı bunu bizzat söylemiştir. "ne yapıp ne edip davayı 200'den fazla sanıklı bir dava edeceğim,böyle duruşma başlasa da ileride yapacağım ve heyet 5 kişi olunca da ... tahliye edilirsiniz."

Buna rağmen rüşvet daha da kapsamlaştı ve önlenemedi.Bu kezde,sıksık heyetler değişmeye başlandı.Bir ara hakimler ve savcılar özel korumaya alındılar ve kaldıkları yerlerden helikopterlerle getirilip götürüldüler.Ama,nafile!Yine önlenemedi rüşvet.Bu söylediklerimizin örnekleri saymakla bitmez.Gerektiği yerde örnek verilecektir.Davalardan adam gösterilerek,delil benzerliği tartışılarak,cezaevindeki konum ele alınarak bu ispatlanabilir durumdadır.

Bir dikkat çekici durum da (çoğunlukla) mahkeme başkanlarının hep hacı subaylardan seçilmesidir.Belki de işleri az olan ve işe yaramayan bir kesim oldukları içindir! (10)

Mahkemelerin nitelikleri sağ-kemalist bir yapı göstermektedir. Böyle bir karma yapı içindedirler.Bu hakimler,cübbesinin altından rütbesini gösterme sevdalısı,kenarda köşede kalmış,istifa edip avukatlık yapmış başaramamış ,kişiliksiz,her istenileni yapabilecek;dinci,ya da faşist ideolojinin daha gençlik yıllarından beri savunucusu hakimler burada görev yapmaktadırlar.Bunlar okulda ve önceki avukatlık ve hakimlik hayatlarında korkak,fanatik,MSP ya da MHP yanlısı (çoğunluk MSP) adamlardan devşirilmiştir.Asker üyeler ise,çoğunlukla kemalisttirler.Aralarında anlaştıkları tek olay sıkıyönetimden korkmak,gelecek güvencesi ve önemlisi,anti-kürt,anti-komünist olmalarıdır.Mahkemeler sık sık değiştirilmektedir.Dolayısıyla davayı götüren hakim önemli olmamaktadır.Gelen de aynı şeyi yapmaktadır.Aynı mahkemeye bağlı olan birden çok heyetler vardır.

Mahkemeler kuruluş yasalarına göre, "tarafsız ve bağımsız" olmalıdırlar.Oysa,yasa üzerinde bağımsız olduğu belirlenen mahkeme ve hakim tamamen bağımlıdır.Yukarıdan beri açıkladığımız gibi,ideolojik-siyasal ve çalışması bakımından,hem sıkıyönetim komutanına,hem de bir bütün olarak devlete bağımlıdır.Başkası da düşünülemez.Bundan ayrı olarak,Sağ bir düşünce de olduğu için aynı zamanda siyasal suçlarda taraflıdır da. Kemalist ise yine taraflıdır.Yani,mahkemeler ve hakimler hem taraflı ve hem de bağımlıdırlar.Bu sonuç bile yargılanmanın niteliğini ve uygulanan ceza siyasetinin özünü anlatır kanısındayız.Ciddi bir hukukçu, ciddi bir hakim bu yapı içinde bulunamaz ve hakimlik yapamaz.Esas duruşta,perişan yaralı,copların altında dövülerek,askerlerin sıkı baskısı ve hapishanenin zoru ile ifade vermeye mecbur edilen insanları ciddi bir hakim nasıl yargılayabilir?Bu mahkemeler orta çağdaki yargılamalardan daha ilkeldir ve bunların uyguladıkları ceza siyaseti ırkçı-faşist ve kemalist bir devlet düzeninin uygulamalarını kılıflandırmaktadır.Hakimlik,başlıbaşına bir iş ve başlıbaşına bir görev alanıdır.Sanık özgürce savunmasını yapmalı,etki altında kalmadan konuşmalı,doğal insan haklarının kendisine tanınması gerekir.Cezaevinden baskı ile getirilen ve kendisine durusu,söyleyeceği şey tembih edilen,yerine getirmediği zaman başına gelecekleri düşünen sanık,bir de böyle hakimler önünde nasıl davranacaktır?

Mahkeme önünde yapılanlar,uygulanan ceza siyasetinin muhtevasını belirlemektedir.

Ancak,mahkemenin sanığı nasıl karşıladığı şu sorusu ile belirlenmektedir:

"...sen Türkiye'nin Doğu ve Güney-Doğu Anadolu bölgesinde bağımsız, Marksist-leninist temele dayalı bir Kürdistan Devleti kurmak fikrine katılıyormusun?" "...Kurmak fikri!" İşte,işin ilginç ve can alıcı noktası

buradadır.Mahkemenin niteliğini,uygulanan siyaseti tümü ile bu soru belirlemektedir.Düşünün ve bu soruya bir bakın!Bu soruyu kabul etmeyen sanıklar,vani,burada sözü edilen "... Kürdistan devleti kurma fikrinin"hal olduğunu söyleyen sanık hemencecik tahliye edilmektedir.Bu belirleme tahlive için dosyada ne olursa olsun yeterlidir.Tüm davalar incelendiği zaman durum açıkça görülür.Bu "... fikre" katılıyorum diyen sanık için,dosyadaki durumu ne olursa olsun,suçlamayı kabul etmek anlamına geldiğinden,onun tahlivesi artık mümkün olamamaktadır.Bu tesbit,sanığı bir de veni soruşturmalara ve hapishanede ayrı bir uygulamaya götürmektedir Mahkeme böyle hukuksal olmayan ve insan haysiyetine aykırı bir yöntemi seçmektedir.Düşünün iddia karşısında bir sanık suçlamayı nasıl kabul edebilir.Ayrıca,kabul etse bile,böyle bir belirleme devletin tezi tarzında nasıl kabul edilebilir.Dernek kurmuş,bildiri dağıtmış,ya da herhangi bir nedenle mahkeme önüne çıkmış sanığın suçlamayı kabul etmesi düşünülebilir mi?Susarak ya da böyle bir sorunun sorulmasının yanlış olduğunu hukuken düşüncenin zorla açıklanması demek olduğunu söyleyenler ise,zaten dolaylı olarak suçu kabullenmiş olmaktadırlar.Çünkü,kararlara bu belirleme "... sanık mahkememiz önünde de ikrarında ...Kürdistan devleti fikrini belirterek" denilmektedir ve gerekçe sayılmaktadır.Susanlar için ise,sükut ikrardan gelir gerekçesi eklenmektedir.Oysa bir mahkeme,sanığa suçunu,suçun davandırıldığı delilleri göstermek ve onun kendisini savunmasına olanak tanımak zorundadır.Zorla düşünceyi açıklamaya zorlamak, hukuk mantığı değildir.Diyarbakır'da sanıklar Kürt oldukları için veyap tıklarını da -mahkemenin belirlemesi içinde ya da MİT'in belirlemesi içinde değil- inkar etmiyorlar.Ama,suçlama bu değildir. "Vatan ve bunun bölünmesi diye" bir suçu kabul etmiyorlar.Sorun Kürt halkının varlık ve örgütlenmesi koşullarının ortaya konulmasıdır.Bu da bir gerçektir ve meşrudur.Tersine,Askeri savcılar ya da diğer mahkemelerdeki savcılık ve iddia makamları,Kürt halkının olmadığını ya da onun temel sorunlarının savunulamıyacağını ve örgütlenmesinin olamayacağını "ispatlamak" zorundadırlar.Ama,bu ispatı sanıklara bırakmaktadırlar.Herkes iddiasını ispatlamakla yükümlü olduğu halde,sorunu tartışmadan suçlama yapılmaktadır. Sanık ise,savunmasını yapamamaktadır.Ve mahkemeler mahkeme olmaktan böylece çıkmaktadırlar.Toplum sınıfsal olarak bölünmüştür.Toplumun birçok sınıfsal kesitlerinin varlığı ve sorunları açıkca ortada durmaktadır.İşçilerden bahsetmek hiç bir zaman komünizm propoğandası gibi bir suç olarak ortaya konulamaz ve Kürt halkının varlığı ve sorunları da ırkçılık değildir.Tahakküm başlı başına güdümlü ve bağımlı Türk burjuvazisinin - dir.Ama,her seferinde ceza siyaseti içinde burjuvazi ve egemen sınıflar yargılamaya tabi tutulamazlar ve paçayı sıyırırlar.Üstelik yargılama siyasetinin üzerine oturarak,yasaları yapan mercilerde,meclislerde akıl babalığı yaparlar.Burjuvaların örgütlenmeleri korunur ve devlet siyasetinde söz sahibi olan kuruluşları varlıklarını sürdürürler.Örneğin;işveren dernekleri Cumhurbaşkanı ile seyahatlere çıkar,meclislere üye verir, hersevi çözme,söz sahibi olma konusunda vazgeçilmez örgütler oluverirler.Kitleler,olayları göremezler ve olan biten Türk devrimci hareketinin ve Kürt hareketinin başına yıkılır.Birkaç yıllık Cuntadan,bütün vaveyla ve rağmen "devletimiz güçlüdür,bölücülerin ve anarsistlerin üstesinden gelmiştir,huzur ve güveni sağlamıştır" denilerek,sonuç çıkarılır. Neden bir türlü anlaşılamaz.Ceza siyasetinin temelinde yatan bu olgu,gösterme lik olarak büyük panoların altında zavallı hakimleri gösterir.Onlar suçlu ile suçsuzu ayıran yerler olarak,gazetelere ve TV'ye verilip,göz boyanır.Ama,esasarkada,daha başka şeyler ve güçler sonradan yavaş yavaş ortaya çıkınca;bu kez de,kimse sorumluluğu üzerine alamadığı için,ölenler ölmüş,ağır cezayı alanlar almış ve hakimler sipsivri ortada kalmışlardır."Demokrasi" adına bir kaç "yargıç uygulaması" olduğu söylenerek, iş rasyonellestirilir ve o "dönemin arkada kaldığı," "hatasız kul olmayacağı" gibi,uydurma şeylerle memleket "ileriye ve atılıma geçirilir!."

Mahkeme,sanıklara,özellikle,Kürdistan'da bir işgal mahkemesi gibi, bir "istiklal mahkemesi gibi" davranmaktadır.Çünkü,bu yalnızca saptanmış siyasetten değil,Türkiye'deki gelenekten de kaynaklanmaktadır.Örneğin;sanıklara "sen Kürt müsün?Türk müsün" diye sorular sorulmaktadır.Bu soru yargılamanın ve hakimin esas görüşünü ve yönlenmesini belli etmektedir.Sonuç,bütün biçimsel işlemlere rağmen bu soruya bağlı ve bağımlı olarak ortaya çıkmaktadır.Mahkeme,hiç kimseye düşüncesini zorla açıklatamaz.Kimseyi düşüncesini açıklamaya davet edemez.Bunu ancak,askerlerin dipçik ve copları ile sağlamaya çalışmakta ve mutlaka açıklamaya zorlanmaktadır.Yapamadığı zaman,sorgulamalar ve hapishaneler yoluyla sağlamaya çalışmaktadır.Böyle mahkeme ve hakim olur mu?

Kürdistan'da suç ailesel,aşiretsel ve toplumsal bir öze kavuşmaktadır.Hakim,niteliği ne olursa olsun,bunun şartlanmışlığı altında kararlara varmaktadır.Kürdistan'da bu durum çok vahşidir ve çirkindir.Kürt olmak suçtur ve yeterlidir.Yapılan işlemler hepsi biçimseldir.Devletin ve polisin,Milli istihbarat örgütünün saptadığı kalıba insanı uydurmaktan ibarettir.Kamu oyunu oluşturan genel siyasetin sürdürülmesi için seçilmiş en iyi araç,nöbetçiler arasında,kral gibi tahtına oturmuş zavallı birkaç hakime yaptırılan istir.Sanık,bu ortamda sonu bilmektedir...

Mahkeme ve hakim,sanığı kisisel eyleminden ötürü suçlayan bir iddianın doğru olup olmadığı araştırılmalıdır.Suç dünyanın her yerinde ırka göre ve ailesel değildir.Şahsidir.Ama,Kürdistan'da tam tersinedir.Çocuğuna Kürtçe ad koymuş bir sanık,cezanın en yüksek haddini almaktadır.İddianameler ve mahkeme kararları böylesi olaylarla doluludur.Kürtçe isim, karara delil olarak tartışılmaktadır.

Mahkeme ve hakim kararları tehdit niteliğinde de olamaz.Kürdistan'da verilen cezalar tehdittir,kararlarda,sanığın sıkı takip edilmesi önerilmektedir.Ailesi ile ilgili soruşturma açılmaktadır.En yakınları hapishanelere doldurulmaktadır.Soruşturmalara karısı ,kızı,çocuğu vb.. getirilerek,sanığa istenilen suç zorla kabul ettirilmektedir.Her mahkeme ve hakim kararı bir tehdit ve soruşturma yapılması için nedendir.Memur olanın yakını işten atılır,ailesi perişan edilir.

Mahkemeler ve hakimler tahliye vermede de özgür olamazlar. Sanıklar arasında belirsiz ve gerekçesiz ayrım koyamazlar.Kürdistan'da tahliye, hapishane raporlarına ve soruşturmanın isteklerine,ya da yüksek oranda rüşvete bağımlı olarak,hakimlerce özgürce verilmektedir.Dosyaları inceleyiniz,aynı düzeyde sanıkların bazıların gerekçesiz tahliye edildiklerini ve sonuçta da beraatlerine karar verildiğini göreceksiniz.Tahliye, göstermeliktir.

Hakimler,duruşma tutanaklarını da kendi isteklerine göre tutmaktadırlar.Oysa,tutanaklar özet olsa bile sanığın söylediklerini içermelidir. Sanık,ben bu suçu işlemedim deyince,hakim "ben Kürt değilim,bunu redederim,ırkçılık ve bölücülüğe de karşıyım vb.." gibi eklentiler yaparak, işi yargılamanın dışına çıkarmaktadır.Keyfi olarak tutanak tutulmaktadır.Sanığın,bunları,inceleme olanağı da olmadığından,iş "Allaha" kalmaktadır.Daha sonra,tutanaklar anlaşılınca,hiç bir itiraz hakkı da yoktur.

Mahkemeler ve hakimler anti-Kürt ve anti-komünistirler.(11) Bu muhteva onları belirleyen en önemli yandır ve özellikle böyle seçilmektedirler.Davranışlarında,küfür ederek bile bunu göstermektedirler.Hepsi, zavallı unsurlardan seçilmişlerdir.Hayattaki hınçlarını,görmemişliklerini tatminsizliklerini buralarda görev alıp iyiden iyiye sergilemektedirler Açıkcası,tatmin olmaktadırlar.Psikolojik hastadırlar.Yüzelerinden bunu görmeniz mümkündür.Sanık konuşurken ya da tanık dinlenirken, avukatlar konuşurlarken "ya,öylemi," gibi terimlerle gıcık vermeye,dalga geçmeye, "yanarken aklın neredeydi" gibi kesin belirlemelerle sonuçta ne olaca-

ğını ortaya koymaktan hiç çekinmemektedirler.İçlerinde sinsi olanları da vardır.Ama,hepsi de -bir iki istisna- aynıdırlar.Seçimleri bilinçli yapılmıştır.Hedef şaşırtmak için araya bir iki gülen ya da sanığın lehine işler çıkardığı izlenimi verenler de vardır.Bazıları işi daha ileriye vardırarak "sus ulan,..." gibi de olmaktadırlar.İşte,böyle hakimlik yapmaktadırlar.Bunların kararları "adalet" olabilir mi?Bunların yansız, bağımsız olmaları mümkün mü? "Eşit"likçi olmaları mümkün mü?Bunlar olsa olsa,bir KADI olabilirler.Aynen de kadılara benzemektedirler.Geleneksel olarak dede ve babalarından getirdikleri yapıyı,daha bağnaz ve daha "çağa uyarlı" sürdürmektedirler.Daha fanatik ve katı olarak,"demokrasileri ne" ceza adaletini ve yargılamayı uydurmada çok başarılıdırlar.Bir heyet olarak böyle davranmaktadırlar...

Kürdistan'da,bu mahkemeler ve hakimler tarih boyunca anılacaklardır. Bunları çocuklarımıza unutturmamak ve dünya'ya teşhir etmek gerekir. Ve örnekleri ile edeceğiz.Bunlar zavallı ve uşaklığı meslek edinmiş, kişiliksiz insanlardır.Ama,adalet adına "kadı"lık yapmaktadırlar. "Ne Mutlu Türküm Diyene" şiarı ve panosu altında "Adalet Mülkün Temelidir" demektedirler.Ama yaptıkları adaletsizlik,onursuzluktur.Fitil fitil burunlarından gelecektir.Sıkıştıkları zaman kuyruklarını altlarına alan ve emekliye ayrıldıktan sonra da "demokrat" kesilen; "sosyal demokrasinin " siyaset pazarlarında boy gösterenbu hakimlere,Türkiye'nin büyük yargı kurulusları diye isim geçiren "Yargıtay'larında","Danıştay'larında","Anayasa Mahkemeleri'nde" üst görevler de verilecektir!...

bb-Savcılık Müessesesi ve Savcılar:

Savcılık,başlıbaşına bir müessesedir.Tek tek kişilerden, savcılardan değil,birçok savcıdan bir kurul olarak oluşmaktadır.Bunlar,yasa gereği üçlü kararname ile atanan (son zamanda daha çok sivil) asker ve sivil hakim ve savcılardan oluşmaktadır.Bunların başında sıkıyönetim savcısı vardır ve Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığını temsil etmektedir. Diğerleri ise,Sıkıyönetim Askeri savcı yardımcılarıdır.Sıkıyönetim savcısı Albay ya da Binbaşı rütbesindedir.Diğer yardımcı savcıların asker olanları,genel olarak Yüzbaşı ve daha alt rütbededirler .Yardımcı askeri ve sivil savcılar arasında işbölümü yapılarak,her biri yargılanan bir grubun ya da birkaçının işini yürütmektedir.

Savcılar ,özel seçilirler..Genel olarak kişiliksiz,tetmin olmamış , her düzeyde rahatça kullanılabilen,"Kral'dan çok kralcı" olan,MİT mensubu,ya da onun onayını alabilen insanlardır.Çevresinde ve okul hayatlarında,çoğunluğu sağ eğilimli unsurlardan oluşmaktadırlar.Sözde,Sıkıyönetimde "sağ"da yargılanmaktadır.Bu savcılar tahsil ve meslek hayatlarında başarı gösterememiş,avukatlık yapamamış,sonunda sıkıyönetime yamanmış insanlardır.Bazıları uzun bir meslek hayatından sonra askerliklerinde rütbe bırakarak,subaylığa geçmişlerdir.Giyim kuşamları geri nitelikli,tatmin olmamış,hınçlı ve kindar insanlardır.Savcılığı,denetimsiz ve rahat bir yer olarak algıladığınca kullanmışlar, hayatlarında hiç bir yerde,kendilerine,biçimselde olsa,"böyle saygı" gösterilmemiştir.Herkesi korkutarak işlerini götürmüşlerdir.Fanatik sağ ya da aşırı ırkçı görüş yanlısı ve yer yer bunların vuruçu gücü niteliğindedirler.Bu yapılarını savcılıkta rahatça kullanmışlardır.

İlk başta,askeri savcılar çoğunlukta olmalarına karşın,daha sonra -sorumluluğu dağıtmak ve bazı işleri kamufle etmek için- siviller çoğunluğa geçmişlerdir.Asıl amaç ise,askerlerin kitle üzerindeki durumlarınınsarsılmasıdır.Sivilleri kullanarak,her dediklerini daha iyi yaptırmışlardır.Gelecekte de,nasıl olsa,sivil savcılarda aynısını uyguluyorlar vermeyi amaçlamışlardır.Daha sonra,bunlar,yüksek yerlere atanmışlardır.

Son zamanda rüsvet ve adam kayırma işleri arttığı için,yerleri sık sık değiştirilmiş.Ama,devamlılık arzedenler kalmışlardır.Zaten,aldıkları ve sürdürdükleri davalar uzun sürmüştür.Bu savcılardan,yardımcılardan en önemlileri Turgay Çağlar,Oktay Yüksel,Mustafa Yüksel,Cahit Aydoğan,Kadir İspir'dir.Turgay Çağlar,Genel Kurmay Askeri idare mahkemesine Oktay Yüksel başka bir bölge sıkıyönetim Adli müşavirliğine,atanmışlardır.Rüsvet olayı desifrasyonu getirmistir...

Burada,askeri savcılarla ilgili bazı kısa bilgiler de vermekte yarar vardır.Bunların bazılarını tanıdığımız için,ancak,onlarla ilgili bilgiler aktarabileceğiz.

Askeri savcı Turgay ÇAĞLAR;Van'lıdır ve askerlik öncesi Van'da Devlet Su İşleri (DSİ) Bölge Müdürlüğünde Avukattı.Mızmız,geveze ve kişiliksiz biriydi.Mus Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan ve daha sonra Danıştay'a giden bir tazminat davasında;Avukat Rusen Arslan ile Şerafettin Kaya davacı Hüsamettin Asar,Avukat Turgay Çağlar ise,davalı DSİ vekili idiler.Bir keşif sırasında Rusen ile takışmışlardı ve Rusen kendisine "senin yaptığına avukatlık denmez" demişti.

Bu olay Turgay'ın üzerinde çok etki yapmış,üstelik,Hüsamettin Aşarın o günkü belediye başkanı'nın abisi olusu,korkusunu daha da arttırmıştı. Turgay'ın bu korkusundan Rusen ve Şerafettin'in haberleri yoktu.Bu olayla ilgili etkilenmesini,ilk defa,sıkıyönetimde savcı iken ve Rusen'in ifadesini alırken ortaya koymuştu."Avukat iken,hayatımın en büyük davasını size karşı takip etmistim.Sıkıyönetimde savcı olarak,su işe bakın kiyine hayatımın en büyük davasını size karsı takip ediyorum" demişti.

Polis'in,MİT'in ve sıkıyönetim komutanının baskıları yanında, Turgay'ın bizlere karşı olan kişisel kin ve şartlanmışlığı,savcılık soruşturmasının zamanında işlerin uzatıldıkça uzatılmasını sağlamış ve Adalet ve Teftiş Kurulu'na yapılan şikayet ile,uzun zaman sonra,hiç bir değişiklik olmadan davayı nihayet açmıştı.Aslında,bizleri yargılayacak delil yoktu elinde,bunu kendisi de itiraf ediyordu.Bazı kişilerin tutuklanması ile,onlardan zorla ifadeler alınıp ve yalnızca bunlara dayanarak dava açtı...

Avukatlarımızın,Milli Savunma Bakanlığı "Askeri Adalet ve Teftiş Kurulu"na yaptıkları şikayet,Turgay'ı çok kızdırmıştı."Cimşit'i bir daha odama sokmayacağım" demişti.(Cimşit BİLEK,Siirt Barosundan ve bizim Avukatımızdı) Bize,baskı yaparak,"sizde bu Avukatları Avukatlığınızdan azl edin" diye ufak yollu "tehdit"te yapmıştı.Bu atraksiyonlarına karşı kendisini ciddi olarak uyarmıştık:

"Sıkıyönetim ve baskılar ilanihaye sürmez,geçicidir.Şimdi,sana durum hep böyle devam edecek gibi geliyor.Onun için hissi davranıyorsun.Böyle davranma.İnsan,mutlaka yaptıklarının hesabını verebilmelidir.İleride hesap vermek zor olabilir.Senden özel bir isteğimiz yok ve olamaz.Yalnız, bizim isteğimiz sudur:kendi mevzuatınıza uymalı ve işgüzarlık yapmamalısın".

(...)

Fakat,Turgay davanın bütün süresi boyunca ve davanın bitiminden sonra bile işgüzarlıkta bulundu.En uzun savcılık soruşturması bizim davada oldu.Cezaevinde bile özel baskılar yaptırdı.İdareye,özel bilgiler aktararak,bizleri ezdirdi.Esas hakkındaki mütalaasında; "takdiren ve tesdiden" ceza istemediği halde,bir çoğumuz hakkında hukuk tarihinde görülmemiş bir örnek vererek, mahkeme kararını "cezanın yüksek hadden verilmesi" yönünde temyiz etti.Ergül ve Mümtaz gibi arkadaşların cezalarını bitirmelerine rağmen,savcının tavrından ötürü,uzun zaman bedavadan yatmalarına neden oldu.

Kendisinde hukuki ahlak yoktu,iddianameye söyle bir belirleme bile

koydu: "...geçmiste bu islerle uğraşmışlar,simdi de uğraşmaktadırlar ve gelecekte de uğrasacaklardır".Düşünün devamlı kontrol takip isareti veriyor ve iddianame inde "bizim cezaevinden yine çıkarsak,takip edilmemizi" istiyor ve "bu islerden vazgeçmeyeceğimizi" belirterek,"Rızgari Kürdistan'da bütün davaların ve siyasetlerin anası görevini görmüstür ..." diyordu.Delil ve belgelere değil,siyasi görüsüne ve özel kinine göre"hukuk" yapıyordu.Bu adamın insani değerleri de çürümüstü.Kendisinde insani bir ahlak da yoktu.Mümtaz ifadeye gittiği zaman kendisine o zor zamanda ve askerin,subayın yanında; "...(kahkahalar) yahu Mümtaz, ... nasıldı,sende atladın mı?..." gibi,satasmalar yapıyor.Arkadaş diklenip ayağa kalkıyor ve "böyle ifade alacaksan,ben ifade vermem" diyor. Bunun üzerine yine kahkahalarla,"yahu saka yaptık,herkes böyle diyor,Polis de böyle diyor,kızma... otur" deyip isi asağıdan almaya ve ifadeye geçmeye baslıyor.İstediği gibi ifade vermeyenlere küfrederek,(bize etmedi),tehditler savuruyordu.Söyledikleri ifade tutanağına geçirilmeyen İ.TEKİN'e çok hakaret etmis ve İ'de ifade tutanağını imzalamamıştı.Bazı sanıkların ifadelerini aldıktan sonra,kol isareti yapıp, "..... yedin,bu ifade ile en asağı 8 yıl ceza alırsın" diye kahkahayı patlatıyormus... (12)

Bu özelliklerine,çok korkak ve rüsvetçiliği ile sağcı bir düsüncede olduğunuda ekleyelim.Özellikle Bitlis,Van,Hakkari bölgesindeki sanıklardan bir çoğundan rüsvet almıştı.Bazı rüsvet olaylarına da aracılık etmisti.Bizim davada İ.DELEN'den, (ki,tahliye oldu),T.BİNGÖL'den (beraat etti),M.ERDEM'den (tahliye oldu),daha birçoğundan büyük paralar aldı...

Rusen,mahkemede savcı Turgay ÇAĞLAR'ın durumunu desifre etti ve duruşmada tantana çıktı.Avağa kalkıp bağırdı.Hakim Rusen'i yerine oturtmak istedi,ikaz ve tehdit etti.Fakat,söylenenleri tutanağa geçmedi.Avukatlar da "yatıyorlardı" ve hiç bir girisimde bulunmadılar.Hatta, Rusen konusurken Turgay güldü,Rusen'de "niye sırıtıyorsun" dedi.Bunun üzerine ortalık karıstı.

Bu adam hakkında daha çok sey söylenebilir. (...)

Askeri savcı Oktay YÜKSEL;Mardin'in Araplarından'dı.Mardin'in içinde bulunan Araplar'daki Kürt düsmanlığı aynen buna da geçmisti. meslek tevenivdi ve dili ağır bir Arapça çalıyordu.Adana'da ilk kez görev yapmıs ve sonra Diyarbakır'a tayin edilmisti.Mardin,Diyarbakır'a bağlı bir sıkıyönetim bölgesi olduğu ve bunun da Mardin'li olmasına rağmen Diyarbakır'a atanmış olması gayet ilginçtir! Çünkü,Türkiye'de,hakim ve savcıların doğdukları yerlere gönderilmeleri ve oralarda görev yapmaları yasaktır.Bu konuda "Hakimler Kanunu"nda hüküm de vardır.Demek Oktay YÜKSEL , muteber bir adamlarıydı! Böylece,bu bölgeye tayininde sakınca görmediler.Aynı zaman da cezaevi savcılığına,daha doğrusu cezaevi işlerine baktı ve çok baskı yaptı.Cezaevindeki direnislerde,ölüm olayları ve intiharlar da,bir çok kez ifadeleri bu alıyordu.Sanıklara küfür ediyor,bağırıp çağırıyordu.Sonra "kedi" gibi oldu..

Oktay,üzerinden acemiliği atınca,istedikleri biçimde görev yaptı.Sanığın lehine hiç bir delil toplamadı,lehe olan delilleri de ortadan kaldırdı.Sanıkların söylediklerini tutanaklara geçmedi ya da yanlıs geçti. Çok sanığı savcılıkta suçlu durumuna soktu.Turgay gibi,o'da sorusturmaya katıldı.Devlet,O.YÜKSEL'in bu "hizmet"lerine karsılık,onun rüsvet ve mesine göz yumdu.Oktay,müthiş bir rüsvetçi olarak "ün" yaptı.Küpünü doldurdu! Diyarbakır'daki sorusturma ve yargılama islerindeki rüsvet olaylarına,kimse birsey söylemiyordu.Çünkü,polis,Savcılar ve Adli Müşavir , Mahkeme gibi ilgili makamların hemen hepsi rüsvetin içindeydi.Bu durumu dolaylı da olsa, mahkemede birkaç kez açıkladık,dosyalardan, sanıkların durumlarından örnekler vererek ortava koymaya çalıstık.Bazı savunmalara da bu konular geçirildi.Eğer dosyalar incelenirse,bu görülebilir.Bu nedenlerle,ilgili makamlar arasında,rüsvet isine karısmama konusunda,"giz

li bir centilmenlik anlaşması" vardı...

Askeri savcı Kadir İSPİR:Yukarda açıkladığımız savcılar yüzbaşı rütbeli ve askerlikte rütbe bırakarak,askeri savcı olmuşlardı.Kadir ise,sivildi.Önceleri Adana'nın bir yerinde savcılık ya da yardımcılık yapan Kadir İspir,Diyarbakır'a savcı yardımcısı olmuştu.Bütün işler eline bırakılmıştı.Aslen (tahminen) Kozanlı'dır.Turgay gibi öğrencilikten tanımaktayız.Okulda da bir "MHP"liydi. Önde gelen militanlardan biriydi.Sıkıyönetim "sağ ve sol"a karşı gelmiş!Ama,"MHP"liler ve "MSP"liler,gelip bizi yargılayan insanlar olmuştu.Şu kaderin garip cilvesine bakınız,aslında garip değil,doğal cilvesi...Böylece,ayrı ayrı yerlerde karşı karşıya geliyorduk...

Kadir İspir,1971'de Muş'un Bulanık ilçesi savcısıydı.B.SEFEROĞLU (sonradan TÖB-DER Genel Yönetim Kurulu üyesi oldu),Y.KIZILKAYA (sonradan Bulanık belediye başkanı oldu),T.KÖROĞLU adlı öğretmenler,bir ara "Atatürk'e hakaret ve komünizm propagandası" suçlarından tutuklanmışlardı. Avukat Rusen ve Serafettin bunları savunuyorlar ve Kadir İspir'de davanın savcısı idi.Kendisi gibi Süleyman adlı hakimle birlikte arkadaşlarımız arasında çok sert tartışmalar olmuş,hatta arkadaşları tutuklamak istemişlerdi.Ama başaramamışlardı!.

Kadir,ideolojik yapısından ötürü,Bulanık'daki "Tereke me" dediğimiz ve Kürt düşmanlığı yapan bir kesim ile,içli-dışlı olarak birçok komplolar düzenlemeye de çalışıyor ve halka da baskılar yapıyordu. Özellikle, yurtsever unsurlara nefes aldırtmıyordu.Olur olmaz nedenlerle evlerini, aratıyor gözaltına aldırtıyordu.Bu adam,Diyarbakır'da da rüşvet olayları na katıldı.Kumarcı ve içkici olan,biraz da geri zekalı biriydi. İdeolojik olarak ta yine düşüncesini sürdürdü,bizim dava bozulunca da,davanın savcısı oldu.Mahkemede çok takıştık.Bu adamın yapısını,ideolojik durumunu,eski durumunu vb.. tümünü,Mümtaz son savunmasında açıkladı.Bu duruma çok kızmıştı.Biraz da ahmak bir adamdı.Özellikle,buradan önce Van'da görev yaptığı için,Vanlı ailelerle tanışıyordu ve bu yörenin sanıklarına rüşvet karşılığı çok tahliye verirdi... Bu adamın usülden,hukuktan haberi yoktu.Yüzü gözü şiş,uykulu gelip otururdu ve aynen Mafya'nın adamlarına benzerdi.Ama,mahkeme üzerinde çok etkisi vardı.

(...)

Savcılarla ilgili şimdilik bu kadarla yetinip,kısaca işlemlerine de değinelim.Bu savcılık ve savcılar,sıkıyönetim komutanı adına iddia makamını oluştururlar.Devlet ve komutanın temsilcisidirler.Tahkikat komutanlıktan Adli müşavirlik aracılığı ile,emirle yaptırılmaktadır. Askeri savcılar,bu işlemleri,polisle ve MİT'le birlikte,sorgulamalara katılarak,hapishanelere gelerek yaparlar ve uzun zaman içinde bir iddianame hazırlarlar.Ama,iddianame,savcının işe vakıf olmasından sonra, sanıktan zorla alınan ifadelerden oluşmaktadır.Önceden bir suç delili öne sürülerek yapılmamaktadır. Sanık sonunda tutuklama talebi ile hakim önüne çıkarılmakta,ancak bundan sonra ailesi,tanıdıkları ve avukatları haberdar olmaktadırlar.Hakim,savcının talebinden sonra sanığa "seni tutukluyorum bir diyeceğin var mı?" diyerek bir "işi" yerine getirmiş olmaktadır.Ondan sonra,savcı,çalışıp çabalayıp bir iddianame hazırlamaktadır. Sanık hakkında,ikişer aylık uzatmalarla "koğuşturmaya yer olup olmadığı incelenmekte",bu süre içinde de sanığın tutuklama durumu gözden -onlarca kendiliğinden- geçirilmektedir.Sanığa her eferinde yeniden uzatma gönderilmektedir.Eğer "koğuşturmaya yer olmadığı kararı" verilirse,komutan buna itiraz etmekte,yeniden koğuşturma başlatmaktadır.Tutuklama kaldırılırsa,komutan bunu da itiraz ile yeniden sağlayabilmektedir ve da salıverilen sanık yeniden gözaltına alınmaktadır.Bunun sonu,teminatı da yoktur...

Askeri savcılar,tüm iddianamelerde genel savcılık müessesesinin belirlemelerini aynen almaktadırlar.Suçlama hep aynıdır.Sadece her sanıkla ilgili sevk maddeleri ve cezalandırma talebi yazılarak,iddianame hazırlanmaktadır.İddianamede olması zorunlu şeyler,bulunmamaktadır.Siyasi bir suçlama olduğu halde,siyasi bir içerik ve tartışma yoktur.Örneğin ; "Kürt diyerek ülkeyi bölmek.." denilmekte,Kürtlerden bahsedilmemektedir Bu halk varsa,suç oluşmamaktadır.yoksa,zaten olmayan birşeyden bahsetmek,suçu oluşturamaz.O zaman,suç önceden saptandığı için, iddianameler biçimsel olmaktadır.Savcı,soruşturmayı aynen tekrarlamaktadır. sanığın zor ve baskı altındaki ifadesini,aynen yazarak,savcılık beyanını İKRAR olarak ele almakta,suçlamayı buna dayandırmaktadır.İfade alırken,sanığı sövmekte,dövmekte,sanığa polis beyanını aynen kabul etmesi için herşeyi yapmaktadır.Kabul etmeyenleri yeniden soruşturmaya geri gönderme tehdidi yapmaktadır.Oradan perişan gelen sanık,şaşırıp kalmaktadır. Sanığın işkence iddiası,üzerindeki yaralar,bereler,hastalığı hemen doktorca rapor edilmesi gerektiği halde,bunları hiç yazmamakta ve tersine sanığı, bunları beyandan vazgeçirmektedir.Sanık hakkında sadece aleyhdeki delilleri yazarak,leyhtekileri yazmamaktadır. sonuçta,sanık, soruşturmadaki beyanını,aynen vermiş olmaktadır.Sanık,savcı karşısında,esas duruşta bekletilir.Orada hiç kimse yoktur.Sanık kime,ne anlatabilir.Asker, "lan komutanım değ-zaten soruşturmada bir süre bu sağlanmış,eğitim yaptırılmıştır- esas duruşta dur,ibne vb.."demekte,dipçikle sağına-soluna dürtmektedir.Savcıda ,gerile gerile "hukuk" yapmaktadır.Savcı, soruşturmayı dahada genişleterek ve "ince hukuki laflar"la süsleyerek,okuyana soruşturmayı asan bir çerçeve vermekte,böylece soruşturma olayını kamufle etmektedir.Cezaevinde binlerce sanık,savcı ile mahkemenin,polisin ayrımını bilememiştir.Ve gerçekten de öyledir.Böylece savcı,"kısmen ikrar",ya da "ikrar" ile sanığın beyanını belirlemiş olur.Bu da,onun yargılanmasına yeter.Eğer rüşvet varsa,adam kayırılacaksa,bunlar hiç önemli değildir.İdamı istenen yargılanmaz,beraat eder ve etmiştir de.

Örneğin;savcı sanığa öz-geçmişini sorar,aynısı olduğu için iddianame ye soruşturma beyanını "ikrar" olarak geçirir.Yani,savcılığın delilleri tüm sanıklar için belirlidir; 1-Soruşturma beyanı ve 2-Savcılık ifadesi Oysa,savcı kendi önüne çıkarılan sanığın durumunu tutanağa geçirmeli,taleplerini yazmalıdır.Lehindeki delilleri öne sürmelidir.Rapora gönderme lidir.Tehdit etmemeli,askeri içerden çıkarmalıdır.Yalnız,Polis beyanı olan sanık derhal salıverilmelidir ve kendisine yeniden polise alınmıyacağı güvencesi verilmelidir.Ölüm,işkence, yaralama,sakatlama ihbarları hakkında hemen tahkikat açılmalı ve soruşturma yapılmalıdır.Gerekli güvenlik görevlileri tutuklanmalıdır.Hele küçük yerlerdeki işgüzar Jandarma ve "güvenlik" görevlilerinin ilkel devranışları,hemen soruşturma konusu yapılmalıdır.Toplu gözaltı,ırza geçme,aile baskısı,para talebi,dayak vb..hemen ortaya çıkarılmalıdır.Nerede? İşte,böyle "savcılar" "kamuyu ve devleti" temsil etmektedirler.Sanıklara "...falan kızla yattınmı" "..mektepte böyle-böyleydi.." gibi sarkıntılıkta yapmaktadırlar.Sonuçta suç ta,suçlu da bellidir.Ve iş bunu kılıfına uydurmaktadır.

Savcı,aynı zamanda siyasal baskı da yapmakta,sanığı düşüncesinden vazgeçirmek,onun ajanlaşmasını sağlamak içinde . hapishaneye telefon ederek; "bu sanığı suraya,şunu buraya koyun"da demektedir.Ne başarılı, ne haşmetli bir görev! Savcı,cezaevindeki tüm uygulamaların ortağıdır. Delil ortaya çıkarmak için,her savcı cezaevine gelmekte,özel baskı ve işkence yapmaktadır,bunu görmeyen sanık yoktur.İtirafçıların yanlarına diğer sanıklar getirilerek,kendileri itirafa ve ifadeye zorlanmakta,bunda başarılı da olunmaktadır.Binlerce sanık,böyle bir uygulamadan geçmiştir Ayrıca,cezaevi sorumlusu bir ya da birkaç savcı,her zaman gelerek,cezaevindeki uygulamayı,yukarda adını ettiğimiz kurul ile bizzat yapmaktadırlar.Ama,kendilerini göstermemekte,geride kalmaktadırlar...

Savcılar,usül hükümlerine de riayet etmezler.Cezaevinde koridorlarda askerlerin dayakları altında ifade alırlar.Sanıklara iddianame tebliğ etmezler,iddianame mahkemede okunur.İtiraz eden sanık,cezaevinde dayak yer.Diğer resmi evraklarda tebliğ edilmez,süreleri geçirilir.İmza attırılır,evrak verdirilmez.Daha,neler neler! 100 kişilik sanık grubuna,bazen bir iddianame verilerek,anlamsız hale getirilir.Çünkü, iddianameden korkulmaktadır.Hepsi sahtedir.Sanık,suçu ve suçlamayı bilmeden yargılanır ve bu iste böyle biter.Bütün direnişler boyu,sanıklar,evrak tebliği süre verilmesi,savunma,iddianamenin verilmesi,tutanakların verilmesi , suç olarak gösterilen delillerin verilmesini istemiş,durmuşlardır.Verilen iddianameler de hapishanelerden çıkarılamaz.Tahliye olan,ya da başka yere giden sanık bunu götüremez.Bizzat,savcı,telefon ederek,bunun verilmemesini ister ve sık sık yapılan aramalarda,bunlar toplanarak,savcılığa gönderilir.

Mahkeme kurulunda,sağ başta,o şaşaalı ve tüm hayatını içeren "gururlu" bakışıyla cübbeli (eşşeğe altın palan vur,eşşek yine eşşektir misali) oturur,uyur ve kendinden emindir.Mahkeme,hep kendisinden ricada bulunur.Mahkeme heyeti ile konuşur,onların tam yanındadır.Onlarla birlikte girer çıkar.Arada sert müdahalelerde bulunur.Sanıkları,Avukatları tehdit eder.Sözde,savcı iddia,sanık savunma (Avukatta) ve Mahkeme yargılayıcı olarak bir üçgen oluştururlar.Bunlar eşit haklara sahiptirler.Nerede? Tüm söyledikleri ve talepleri mahkemece aynen kabul edilir,onun önerdiği kişiler durumları ne olursa olsun tahliye olurlar.Bazen danışıklı oyunda olur,bir-ikisi reddedilir.Biçimsel kararlar alınır,ama, onun dediği olur.Kendisi,söylediklerini tane tane yazdırır.Sanık ise,söyleme diklerinin yazılmaması için çaba harcar.Ara kararlarında içeride kalabilir...

İste,savcılık böyle bir müessese olarak,hem suçlayan,hem cezayı verdiren,hem soruşturmayı yapan,hem tehdit makamı,hem korku makamı,hem rüşvetçi hem de devleti ve komutanı temsil eden bir müessese,işkenceci bir kisidir.

(...)

cc-Adli Müşavirlik ve Adli Müşavirler:

Adli Müşavirlik Müessesesi,Komutanlıkta oluşturulan ve komutanın daha önce adli subayı olan ya da daha başkasının atandığı ve yanında birçok görevlinin bulunduğu,bir müessesedir.Bu,komutanlığın ve sıkıyönetimin hukuki işlerini,ceza,hapishane,adliye,vb..siyasetini düzenleyen bir organdır.Görünürde bu olan ancak yukardan aşağıya,polisin ve MİT'in istediği tahkikatlar,arama ve baskılar,yargılamaların biçimini tayin etmektedir.Adli Müşavir savcılara emirler vererek,(ki,bunu komutanın adına vermektedir) soruşturmaları oluşturmakta,polisin talebini yerine getirerek,kişilerin soruşturmaya alınmalarını sağlamaktadır.Aşağıdan yukarıya da komutana önerilerde bulunarak,onun siyasi davranışını oluşturmaktadır.Komutanın yukarıda oluşan "hukuki durumu" uygulatması için kullandığı en önemli organdır.

Diyarbakır'da,bunun başında,daha önceki (1971) dönemiride Sıkıyönetim Mahkemelerinde görev yapmış havacı bir yüzbaşı (şimdi yarbaydır) görevlendirilmiştir.Diyarbakır'ı çok iyi tanıyan,eşrafla ve iş adamları ile samimiyet kurmuş olan,yargılama düzeyindeki savcı ve hakimleri çok iyi tanıyan biridir.(13) Diyarbakır'ı yiyip bitirmiştir.Rüşvetçinin"Allahı" dır.Kendisi Ağrı'da bir Kürt ailesinin yanında büyüdüğü halde (14), her vesile ile Türklüğünü ortaya koyarak övünür.Cezaevin'deki uygulamaların kaynağı olmuştur.Geçen dönemden edindiği tüm deney ve tecrübelerini kullanmıştır.Bizzat işkencelere katılmış,iddianamelerin oluşmasında katkısı büyük olmuştur.Sık sık cezaevinde görülmüştür.Her şey buna bağlı ola

rak gelişmiş denebilir.Birçok komutan değiştiği halde,bu çok sonra değişmiştir.Adı Ahmet Beyazıttır.

Diyarbakır cezaevlerindeki direnişlerde ve pazarlıklarda başı çekmiştir.

(...)

c-Ceza Siyasetinin Görünmeyen Uygulayıcıları :

Ceza siyaseti görünürde mahkemeler kanalı ile uygulanmakta ve Askeri Savcılık ile Adli Müşavirlik bu konuda komutanı temsil eder görünmektedirler.Yazışmalar yapmakta,tahkikat sürdürmektedirler.

Yalnızca Askeri değil,Sivil Mahkemelerde ceza siyasetini götüren müesseseler haline gelmişlerdir.Aslında,Kürdistan'da,herzaman böyleydi.Askeri ve sivil mahkemeler,genel olarak 3 Hakimden oluşmaktadırlar.Birini Askeri yargıtay,digerini Sivil Yargıtay denetlemektedir.Hiyerarşi içinde,kıdem ve terfi yönünden bunlar içiçedirler.Bir yerde karar veren Hakim,daha sonra o kararları yargıtayda inceleyen hakim olmaktadır ve düşüncesi de değişmediğinden,karar aynı doğrultuda çıkmaktadır.Artık, tek Hakimli mahkemeler ve yeniden kurulan Bölge Devlet Güvenlik Mahkemeleri de,tamamen aynı siyaseti uygulayan ve daha çok sivil yönetimde gerekli önlemi almak,ipin ucunu kaçırmamak için alınan bir sıra tedbirlerdendir Ama,bu görüntünün arkasında,siyaset saptanması ve uygulama başka yerden yönetilip,yönlendirilmektedir.Burası neredir? Aslında devlet adına suçlamayı yapan Askeri Savcılar ya da uygulamayı yapan ya da yapar görünen Mahkemeler olsa da,bunların işbirliği yaptıkları MİT ve polistir. Genel Kurmay tüm bunların üstesindedir ve işleri daha düzenli götürmek için de,Sıkıyönetim Komutanlıkları arasında bir "koordinasyon" oluşturulmuştur.Genel Kurmay Sıkıyönetim Koordinasyon Dairesi.Cumhurbaşkanı,etrafındaki konsey de bunun arkasındadır ve en ileri geçinen "demokrat" unsurlardan akıl alınmaktadır! Yanlarında çok "yüksek bilim" adamları vardır MİT-polis,Savcılar,Adli Müşavirler,Sıkıyönetim Komutanları,tümü; iç-içe ve birbirleri ile koordineli çalışmaktadırlar.Olay,kamu-oyuna görünürde yutturulmaktır.Bu yargılamanın,kamu-oyunda kabullendirilmesidir...

Suç ve suçlu poliste saptanmaktadır.ve fişlenmektedir.Bu,onu, hayatı boyunca,"sakıncalı","her şartta sakıncalı" olarak,derece-derece takip etmektedir.Savcı ve MİT'in saptamasına uygun olarak,"...örgüt şu maddeden yargılanmalı,...şu cezalar verilmeli,şunlar beraat etmeli, şunlara takipsizlik verilmeli..gibi"biçimlendirilerek,mahkemeler de kararlara geçirilmekte; Basın ve TRT yoluyla kamu-oyuna açıklanmaktadır.Savcı,iddianamesini,bu mizansene uygun düzenler.Ortada,o görülür.Ama, toplantılar görülmez mahkemeler de işi hukuki kılıfa sokarlar.(15) Mahkemelere biraz esneklik verilmektedir!Bunun iki amacı vardır:Birincisi;Kamu-oyunda "bağımsız mahkeme ve yargılama" vardır dedirtmek,ikincisi; Sanıkları derecelenmeye tabi tutmak.Tahliyesi gerekli sanıklarda üç türlüdür: Birincisi;Polisin saldığı ya da salmak zorunda olduğu yemlikler.İkincisi, hapishanelerde terbiye olan itirafçılar,polise geçenler.Üçüncüsü;Rüşvet ve adam kayırma ile bırakılmaları zorunlu olanlar.Bu nedenle,her dosyada,mahkemeye belli bir sayıda tahliye olanağı bırakılar.Mahkeme,seçilmiş bu adamlarla birlikte,bir-iki tane de,kendine göre kişileri salar ve kamu-oyunda iş "kamufle" edilir...Bütün bu uygulamalara karşın, iş yargıtayda da biraz "yontulur".Orada,rüşvet daha da hızlıdır. Siyasal tercihler hızlıdır.Birazda "aklı başında adamlar" vardır.Genel siyasete uygun,toplumsal yapıda üst mahkeme niteliğini göstermek için; 4 yıl 5 yıl yatmış ve kararları onaylanınca hiç yarar sağlamayan sanıklar,orada salıverilir.Amaç,rüşvetli salınan sanıkları "Kamufle" ve "yüksek mahkemenin gücünü" göstermektir.Bu da planlıdır.Ba ınız,yargılanmalar sonun-

da,bazı sanıklar yeniden tutuklanmaktadır!Bunlar,kontrollü sanıklardır. Hiç önemleri yoktur.Gidip,evlerine-barklarına bakmaktadırlar,okullarına gitmektedirler.Hayatla mücadele arasında tercih karşısında bırakılmakta dırlar.Ve mutlaka,polisin önerdiği yolu seçmek zorunda kalmaktadırlar.

Sıkıyönetim,direkt Genel Kurmay'dan emir almakta,uygulama bir anda istediği gibi değişebilmektedir.Böylece,hiyerarşi bellidir:Genel Kurmay Genel Kurmay Sıkıyönetim Koordinasyon Dairesi,Sıkıyönetim Komutanı- MİT polis,Adli Müşavir,Savcılar ve Mahkemeler.Bir de hapishaneler ve burada ki "kurul"lar.Böyle bir yapı içinde cezalandırma yapılmakta,görünür yanı ve görünmeyen yanı ile iç-içe isi kurtarmaktadırlar! Bakınız,bu siya seti iyice anlamak için,Ankara'daki DEV-YOL,MHP davalarına,İstanbul'daki TKP,BARIŞ DERNEĞİ DAVALARINA,Diyarbakır'da TKP ve PKK davalarına vb.

Yani,ceza siyaseti direkt askeri yönetimin bir uygulamasıdır.Görünen isin uydurma yanıdır.Tamamen polise ve MİT tarafından yönetilip yönlendirilmektedir.Bu,Sivil Mahkemeyi,sivil savcıyı,basını,TRT'yi de,hep ken di tekeline ve denetimine almıştır.Gazetelere özel yazılar gönderilerek ve sayı ile belirli satır haberleri yayınlamaları zorunlu kılınmıştır Dolayısıyla,ortada bir yargılama gören vatandaş ve dünya,hele hele " O Barış Derneği Demokratları"da olunca,sanki,mahkemeler hakkı ile haksızı ayırıyor.Herkes Avukat tutma ve mahkemelere yağ çekme yarışına giriyor. Tamamen boş,çünkü,Avukatların büyük bölümü de ise ortaktır.pazarlığın i çindedirler.Bu öyle bir hal almıştırki,sivilden gelen Savcı ve Hakimler daha da bağnazlaştılar ve "Ulufe" gibi ceza dağıttılar.Bugün, yüzlerce sanık idam ve müebbet cezalara çarptırılmıştır,Diyarbakır'da.Cezanın asgari haddi 10 yıldır.Batı bölgelerinde,bir örgüt üyesi 4 yıl 2 ay ceza alırken,Kürdistan'da 10 yıl 8 ay almaktadır.Neden? Bu mahkemelerin değerlendirmesi midir? Hayır.Sivil Hakim ve Savcılar için sıkıyönetimde çalışmak daha da (son değişikliklerle) güvenceli ve rahattır.Birçok ek gelir de kazanmaktadırlar.Ve buralarda görev yapanlara sıkıyönetim kalktıktan sonra Devlet Güvenlik Mahkemelerinde görev almaları garanti gibi birşeydir ve bu nedenle buralarda görev yapanlar canla başla çalışmakta dırlar.Sıkıyönetimde başarılı olan Asker,Hakim ve Savcılara,Adli Müşavirlere,yargıtay yolu açılmaktadır.Tabi,"kışlalara" talim yapanlar da var...

aa-Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı:(Kurmay Başkanlığı)

Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı,Türk ordusunun genel konumu içinde doğal bir birlik ve garnizon olarak görülmekte ise de,tarihsel süreci ve bölgenin özel niteliğinden dolayı,diğer ordu birliklerinden ve kolordulardan çok farklı bir yerde durmaktadır.Görünmeyen yanı ile Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanı,Türkiye'nin genel konumu içinde bazı işleri görmek dışında,özel ve bölgeye has işleri de görmek durumundadır.7.Kolordu,yapısal olarak ta,görev alanı bakımından da tüm sıkıyönetim komutanlıklarından farklı ve Kürdistan'ı bekleyen bir ordudur.Sayısal durumu da buna uyarlıdır.Ayrıca Polis ve Milli İstihbarat güçlerinden,diğer bölgelere nazaran çok fazla destek alan,sıkıyönetim uygulamalarında tabir caizse "astığı astık,kestiği kestik" bir birliktir.Açıkça 7.Kolordu ordu görevi gören bir birliktir.Yanında da,2.Taktik Hava Üssü vardır,bu nun başında da bir Korgeneral bulunmaktadır.Sıkıyönetim zamanlarında,bu da,7.Kolordunun emrindedir.Bu,Kürdistan'a göre konumlandırılmanın bir nedenidir.Tarihte de 7.Kolordunun durumu farklıdır.Türkiye'de Milli İstihbarat teşkilatının 2 bölgesinden birisi ve en önemlisi Diyarbakır'da dır ve kolorduya bağlıdır.(16)

Yukardaki nedenlerden dolayı,böyle bir kolordunun başına da seçkin generaller getirilmekte,buradan giden generaller için,terfi imkanları çoğalmaktadır.Buradan giden general,en yüksek kademede görevlendirilmek

tedir.

Diyarbakır sıkıyönetim komutanlığında gözlenen en önemli nitelik,Anti-Kürt olmasıdır (ki,diğerleride öyledir),7.K lordu bunu açık koyar ve böyle bir eğitim yapar,bölgedeki ideolojik yayılmanın merkezidir, araç ve gereçlerini bu yolda kullanır.Büstler açar,törenler yapar,toplantı - lar düzenler vb...Örneğin Kürdistan'ın diğer bölgelerinde de sıkıyönetim vardır ve bunlarda genel kurmaya bağlıdırlar ve Anti-Kürt'türler.Ama,Diyarbakır'la mukayese edilmeyecek niteliktedirler.Bunun başka nedenide olabilir.Kürdistan'daki diğer sıkıyönetim bölgeleri isyan bölgeleridir.Büyük oranda asimilasyon gerçekleşmiştir.Çelişmeler hızlıdır, Artık bunu küllendirmek ve uyandırmamak gerekir anlayışı ile de uygulamalar biraz üstü örtülü geçmektedir.Diyarbakır bölgesi böyle değildir. Azgın,baskılı,hesapsız kitapsız,aynı zamanda toplu imha ve tutuklamaların olduğu bir yerdir.Biraz da,devrimci potansiyeli ağır bastığı içindir...

Diyarbakır'dabütün uygulamayı,işkenceyi,baskı ve zulmü tamamen Kolordu ve onun komutanı yönetmiştir.Bu komutanlar seçmedir,işlerinden en iş kenceci olanı bugün Ege ordu komutanıdır.Kemal Yamak adındaki bu adam bizzat cezaevine gelerek ve elinde kamçısı(17) işkenceyi denetlemiş,yapmış ve emirler vermistir.Ondan sonrakilerde öyledir.Bütün buradan gelip geçmiş olanlar,en yüksek yerlerdedirler.Kemal Yamak bir zaman Genel Kurmay Başkanlığı sıkıyönetim koordinasyon dairesi başkanlığına getirilmiş sıkıyönetim uygulamalarını denetlemiş ve sürdürmüştür.Kain,hırçın,ilkel ve çok kötü bir insandır.Bu adam Kara Kuvvetleri komutanlığı ve hatta Genelkurmay başkanlığı yolundadır.Bunun dönemi Diyarbakır'da çok çetin geçmiştir.Her görevli ve er,ondan emir aldığını övünçle söylemiştir.

Diyarbakır sıkıyönetim askeri tutukevinde olaylar olunca,bunu bastırmak için,Kemal Yamak bütün birlikleri teker teker gezmiş,bana bölücüleri,ezecek ve tam yetki ile herşeyi yapabilecek bir-kaç yüzbaşı gerekli demiş,Askeri birlikler içinden,(Devegeçidi denilen yer) serseri bir yüzbaşı bulmuştur,o da Esat Oktay Yıldıran'dır.Bunu tüm askerler bilmekte ve açıklamaktadırlar.

Sıkıyönetim komutanı bütün işini polis ve ona iyice güvenmediği ve birazda kullandığı için,MİT ile,daha çok da,Askeri İstihbarat elemanları ve yetkin subayları ile yapmıştır.Hiç bir konuda yazılı belge bırakılmamış,emirler sözlü getirilip ve götürülmüş,talimatlar asılmamış,sonunda olan olmuş ve isbatı olmayan vahşi bir uygulama yapılmış,kimsede sorumlu tutulmamıştır.Esrar,eroin işleri ve ırza geçme,rüşvet gibi olaylarla ilgili gizli bir kaç garipan yakılmış,sonunda onların da beraatleri verilmiş,subaylar temize çıkmışlardır.Bu komutan zamanında yapılanların anlatılması çok tutar...Ondan sonrakilerde bir aşağı bir yukarı aynı şeyi uygulamışlar,ama onun kadar başarılı olmamışlardır.

bb-Milli İstihbarat Teşkilatı ve Polis :

Cezaevinde İstihbarat elemanları ve polis üstlenmiş,Cezaevi Müdürünü önde gösterip bütün işleri yönetmişlerdir.Cezaevi Müdürü Alaattin Bayar ve daha sonra Birol Şen işkenceyi bizzat yönetmişlerdir.Bunlarda İstihbaratla birlikte çalışmışlardır.

Polis Memurları,sivil şube elemanları,cezaevine bir odaya yerleştirilerek,kullanılır unsurlar durumuna gaçirilmişlerdir.En azgın soruşturma elemanları(ki,kısa boylu esmer biri ile uzun,iri kıyım olanı çok zulumkardı) cezaevinde yatar-kalkar hale gelmişler,iki yere soruşturma merkezi kurularak ve her türlü işkence aleti getirilmiştir.Bu unsurlar ifade almaya ve işkence yapmaya,erleri,subayları dayak ve işkence konusunda eğitmeye başlamışlardır.Bunların önüne çıkmayan unsur az gibidir.İşkenceyi bizzat Cezaevi Müdürüne yönettirmişlerdir.Özellikle,Alaattin Bayar

denen Binbaşı,elinde sopa ile ortalıkta adam döver hale gelmiş,ara salonlarda "komutanım bir alem yapalım mı,güzel bir eğlence var" gibi laflarla,Cezaevi Müdürüne dayak fasılları hazırlanmıştır.Her gece polisler le subaylar,içki içerek ve geç saatlere kadar eğlendikten sonra,geç saatlerde koğuşlardan adam çıkarıp ya da yeni gelenlere hücrelerde işkence yapmışlardır.Ayrıca, idarede bu işleri yönlendiren kısa saçlı, esmer ve yüksek rütbele bir subay (havacı olması gerekir) işleri planlayan ve yürüten kişi olmuştur.Bunu soruşturma da ve her yerde bütün tutuklular görmüşlerdir.Cezaevi uygulamalarında müdürleri ve polisleri,uygulamaları inceleyeceğiz.Burada konunu bütünlüğü açısından bu açıklamaya gerek duyduk.

MİT ve polis,Kürdistan'da iç-içe çalışmaktadır.Ama,Kürdistan'da MİT in askeri kanadı daha bağımsız ve daha bağnaz olarak işin içindedir.Hatta diğerlerini kenara atan bir niteliktedir.Ama,kendini de göstermemeye özen göstermektedir.Her şeye hakimdir.

Bölgede,ağa,şeyh,bürokrattakımı istihbaratta özel olarak görev almak ta,cezaevine kadar gelerek bazı unsurları teshis,onlara işkence yaptırmak,bu konuda iftira vb..olaylarına gönüllü katılmaktadırlar.

Kürdistan'da uygulanan siyaset bir devlet siyasetidir.Somut olarak MİT ve polis uygulamaktadır.Bunda herkes ittifak halindedir.Kimse buradaki siyasetle ilgili "demokrat" olmaz,kimse buradaki siyasetle ilgili "insan haklarından söz etmez".Bölge işgal altında olduğu ve askeri hareket sözkonusu olduğu için işler polisçe ve MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI tarafından yönetilip,yönlendirilmektedir.Her kararda,her davranışta,bir soru ,öğrenelim" eğilimi sezinlenebilir.Nereden sorulacak,nereden öğrenilecek? Bu her kademe de böyledir...

Nerede rastlarsanız rastlayınız,her MİT görevlisi (bu bölgede açıktır),sizin karşınızda gözleri uzaklara ve yeşilliklere dalarak,"şu dağlara,ovalara ve yesile bakınız,memleketin güzelliğini,buraların vahsi yerlereni korumak için telef ediyoruz.Biz bu memleketi böldürtmeyiz.Kanla irinle bırakır gideriz ancak,oğlum ordu kararlıdır.Her şey düz olur, kanımızın son damlası akar ve ondan sonra gideriz,aklınızı başınıza alın,kimse bu memleketi böldürtmez,.... adamı vb..." gibi,hayali şeyler söyler.Ama,hayali değil,bu muhtevadır.Dışarıya karşı da " bu memleket bir bütündür,her yeri birdir" derler.Aslında temelde buraları hiç sevmeyen ama,yer-altı ve yer-üstü kaynaklarını talan etmek için bulundukları nın bilincinde olan bu unsurlar,hep seçmedir.Soy bir Anti-Kürt egitim ile şartlandırılmış ve bunu diri tutmak için her şeyi yapan bir yapıdadırlar.Bütün unsurlarını burada eğitir,çünkü buradaki insanların onlar için hiç önemi yoktur.Bütün çelişmeleri canlı tutarlar,aşıretleri dalaştırırlar,siyasi grupları çelişmeye ve çatışmaya sokarlar,diğer ülkelerin istihbaratları ile ortak çalışırlar.İtiraflar ve mahkeme dosyaları incelenince görülecektirki,birçok devrimci "devrimci geçinen hareketi" de kurmuş ve yönetmişlerdir,yönlendirmişlerdir!Birçok harekete adamlarını sokmuşlar,bu adamlar maalesef oralarda el üstü ve kafa üstü yapılmıştır!..

Kürdistan'daki eylemleri;işkenceler,toplu kıyımlar,cezaevi siyasetleri hemen hepsi ciddi bir örgütlenmenin kurulup gelişmesini engellemek , Kürdistan'ı kurtulusa götürecek örgütün yerleşmesini ortadan kaldırmaktır.Amaç,budur.Arkada ise,başka şeyler yapılmakta ve söylenmektedir: "memleket","vatan","bütünlük" hepsi laftır.Onlar da böyle olmadığını biliyorlar.Kürtleri Atatürkçü yapmanın hayal olduğunu biliyorlar.Ama,serseri bir yüzbaşıya bunu yaptırdıklarını göstermeye çalışıyorlar.Ama,içlerinde "akıllı" olanları,daha "teorik düşünenleri" var.Uygulamayı yumuşak geçirmek isteyenleri var.Zaten,bu iki kanat,Türkiye'nin genel siya-

setinde de bölünmüştür.Üzerine varmak,sindirmek,uyutmak isteyenlerle;üzerine gitmek,ezmek,yoketmek isteyenler;stratejik olarak da çalışmaktadırlar.Siyasal örgütlenmede de birbirlerini tasfiye etmeye çalışmaktadırlar.Biri sağ,fanatik yapıda kümelenmiş,diğeri,liberal ya da sosyal demokrat yapıda.Bu,her kademeye yansımaktadır.

Soruşturma merkezleri,cezaevi ve tüm uygulama da "nurcu ve namazcı " lar çoğunlukta.Birçok subay,içerdeki "namazcılara" "selam" göndermektedir.İçerdeki "namazcılar" her bakımdan korunmaktadır.Biraz da ırkcı ve fanatik elemanlar varsada azınlıktalar.Ama,genel olarak kemalist, liberal ve sosyal demokrat olanlar biraz fazlaca.

Öz olarak,Kürdistan'a düşman yapı,böyle yetiştirilmiş elemanlar, ve subaylarla oluşturulmuştur.Birbirlere ile koordineli çalışan MİT ve polis;suç ve suçluyu bastan tayin etmiş ve bu anlayış ile hareket etmiştir.Hala da öyledir.Uygulanan siyaset;yargılamalar,suçlamaların, tümü, bastan Kürdistan'ın "suçluluğu" anlamındadır.Kürdistan bir bütün olarak "suçludur" ve Kürt olmak başlıbaşına "suçdur".Kürt ve Kürdistan olgusu, kapı arkalarında,devlet kademelerinde vardır.Ama bunu söylemek yasak ve suçtur.Kürt dili yasaktır,Kürt kültürü yasaktır,gelişmesi, güçlenmesi her türlü araç ve gereçle engellenir.Ama,her türlü araçla da bunun üzerine gelinir.Peki,var olmayan bir şeye neden saldırılsın?Kürt yoksa,Kürdistan yoksa "bölücülük" nasıl olur? Bu baskı,bu zulüm,bu işkence niye? "kardeş kardeşe" işkence edermi? "vatan bir bütünse,neden bölünmekten " bu kadar korkulmaktadır.Başka yöntemler uygulanmasını isteyenler var"ce zaevlerine birçok insanı tıkayıp,masraf yapmak,onlara işkence uygulayarak kamu-oyunu,dış ülkeleri ayağa kaldırmanın gereği" yok.Ama,yavaş ve uzun vadeli asimilasyon politikası "gerekli" diyorlar.Bunada ordu"evet" demiyor.Omuzu apoletli godoşlar,Kürt denilince bir yerlerine batırılmış gibi oluyorlar.İçlerinde Kürt olanlar,daha da hırçın ve başarılı."Türk" türler...

Kürtlerin Kendi Kaderlerini Tayin Etmeleri önemli değildir,ama, 100 bin"Türk"ün bulunduğu Kıbrıs için kıyametler koparılmaktadır.Filistinliler için (araplardan dilenmek) toplantılar,yardımlar yapılmaktadır.Bulgaristan'da bir avuç Türk'ün adı değiştirilmiş (miş),diye neredeyse savaş açacaklar.Koskoca Kürdistan'ı,yıllardır aç ve sefil bıraktıkları , herşeyini sömürerek yok etmek istedikleri; asimilasyon,jenosit ile tümden ortadan kaldırmaya uğraştıkları hiç önem taşımamaktadır.Buna kim gözünü kapar.Bu halkın Kendi Kaderini Tayin Etmesi hakkı değil mi?

Kürdistan'da tüm ırza geçme, soy kırım,toplu tutuklamalar, baskılar, köy boşaltmalar, cezaevlerine sorgusuz sualsiz insan doldurmalar,rüşvet almalar,işkence vb..hepsi serbesttir.Buna kimse ses çıkarmaz,ama,duyulmasın diye,ortak tedbirler üzerinde kafa yorarlar.İstediği yere asker indirmekte,bunun adını "plânlı tatbikat"koymaktadır.Gerçek bombalarla ortalığı kasıp kavurup,sonrada "buna mecburuz,barış zamanında olmazsa, sonra ordu nasıl düşmanları ile savaşır" denilmektedir.Bölgedeki tümkuruluşlara,TRT ve basın başta olmak üzere,herkese,bu devlet ideolojisini yapıp yaymak görevi düşmüştür.Bunu başarı ile yerine getirmektedirler.Buna katılanların işi iyi,katılmayanlar hapishaneyi boylarlar.Ayrım buradadır.Satılanlar ve satılmayanlar.Böylece "biz anarşistlere ve komünistlere" baskı yapıyoruz,bu "allahın da emridir" demektedirler.Zavallı öbür dünyada kendisine yer ayırtmak isteyen halkta,"eh ne yapalım sorun Kürtlerle ilgili değil",deyip geçmektedir.Olay ise,aslında,toplumsal,ailesel ve aşiretsel bir imhadır.

İleride,cezaevindeki uygulamanın daha iyi anlaşılması için,bir iki belirleme daha yapmak gerekmektedir.MİT,Kürdistan'da son zamanda çok ciddi örgütlenmeye başlamıştır.Çok radikal bir örgütlenmedir bu.Legal olarak polis önde gösterilerek,geride,tamamen çoğunlukla subay unsurlardan

ve yeni girişimlerle bürokratlardan oluşan bir yapıya yönelmiştir.Bu ya pı hem örgütlenmekte,hem de mahkemeleri,yargılamayı,cezaevini,tüm siyasi hayatı yönetip,yönlendirmektedir.

Bir zaman evvel,1977 yıllarında MİT örgütünde gelişmeler üzerine,bel li bir yeni düzenleme öngörülmüştü.o zamanın basınında da yer almıştı . Kontr-gerillanın üzerine gidilmediği için,buna başvurulmuş,gücü zayıf - latmak ve giderek dönüştürülmek istenmişti.Ve bu başarılmak durumundaydı.Olmadı,dosyalar ortadan kaldırıldı,yeni örgütlenme yapılmaya başlandı,yasası değiştirilmek istendi.o zamandan sonra bu askıda kaldı ve 12 Eylül istihbaratsız bir yapı içine düştü,herkes hakkında istihbarat soruşturmadan başlatıldı.Birde polis içindeki örgütlenmeler bunu engelledi ve istihbaratsız bıraktı.12 Eylül gelir gelmez,polisi hemen feshetti 3 Ay sonra Jandarmaya ve Genel Kurmay'a bağlı olarak tekrar faaliyete geçirdi.Ancak,tasfiye zor oldu...Tüm bu nedenlerden dolayı,12 Eylül yönetimi,istihbaratsız olduğundan,çok sert uygulamalara girişti.Askeri istihbarat elemanlarının ağırlıklı olmaları,bunu daha da sertleşterdi ve en önemlisi yeni istihbarat toplama ve örgütlenme işini şiddet ve işken ceyle sağlamaya çalıştı.Bütün istihbarat 12 Eylül sonrasınındır.Ama,siyasetler kendilerine pay çıkarmamalıdırlar."Soruşturmada dökülmeler yet medi,cezaevlerinde de döküldükçe döküldüler".Eğer ciddi bir istihbarat olsaydı,o zaman işler daha da başka olurdu!.Bu nedenle,Pol-Der'in durumunu,CHP iktidarının 77 uygulamasını ve Süleyman Demirel dönemini iyice değerlendirmek zorundayız.(Daha önce polisin yapısı ile ilgili bölümde gerekli açıklamalar yapmıştık.)

(...)

cc-Sıkıyönetim Koordinasyon dairesi ve Genel Kurmay :

Kürdistan'da görünmeyen ama,her yanı ile sezinlenen en önemli ceza siyasetinin uygulayıcısı ve yönlendiricisi Genel Kurmaydır ve onun emrindeki,işi bizzat yapan SIKIYÖNETİM KOORDİNASYON DAİRESİDİR.

Sıkıyönetim bundan önceki dönemlerde (1971 uygulaması) bıraktığı eksikleri ve yaptığı yanlışları bu kez ortadan kaldırmak istedi.Daha"akıllı" uygulamalar yaptı.Çelişkileri azalttı.Böylece,sıkıyönetim uygulaması merkezileştirdi.Zaten,tüm ülkede sıkıyönetim uygulaması vardı ve merkezi bir "el koyma" olayı sözkonusu idi.Herşeyi yukarıdan aşağıya örgütlendirerek,sıkıyönetim uygulamasını KOORDİNASYON ile yürüttü.Cezaevlerindeki uygulamanın da arkasında yer aldı.Ceza siyasetinin arkasında da,Genel Kurmay ve sıkıyönetim Koordinasyon Dairesi vardır.Bu dairenin başında Genel Kurmay 2.Başkanı bulunmakta,bildiriler merkezi yayınlanmaktadır.Devletin ve ordunun Kürdistan Politikası ayrı olduğundan,buraya da ayrı bir örgütlenme ve uygulama getirildi.Bu da yukarıda,plânlandı...

Geçen sıkıyönetim uygulamalarında,sıkıyönetim komutanları arasında uygulamada bir çok çelişmeler ortaya çıkmış,polis ve istihbarat çok şeyi desifre etmişti.Bir yanlış uygulama olmasın diye bu kez işleri merkezileştirdiler.Genelde ortak uygulama yapıldı ve her yerin özelliğine göre de ayrı,ve esnek yetkiler verildi.Komutanlar belli zamanlarda toplantılara giderek,aralarında var olan uyuşmazlıkları giderdiler.Yargılamalardaki ve mahkemelerdeki,cezaevlerindeki değişik sonuç ve veriler değerlendirilerek,bunlardan vaz geçmek ya da sürdürmek,hiyerarşik olarak yukardan aşağıya plânlı uygulatıldı.MİT ve polis,her şeye egemen olarak Askeri Cuntanın Genel Sekreterliğine bağlı kurullarda,bütün işler " sivil adamlara" plânlatıldı...

Genel Kurmay Sıkıyönetim Koordinasyon Dairesi'nin bütün emir ve talimatları aynen,harfiyen ve fazlası ile sıkıyönetim bölgelerinde uygulanmıştır.Diyarbakır'da ise,(her yerden daha başarılı,çünkü,ses çıkaran

yok".Sıkıyönetim komutanının emriylede çifte uygulama olmuştur.

(...)

d-Mahkemelerin durumu ve yargılamadaki uygulamalar.

Mahkemeler,tüm saldırı ve rahatsızlıktan uzak,her türlü olanaklar tanınarak ve büyük bir sorumsuzluk içinde çalıştılar.İstediklerini istedileri gibi uyguladılar,yaptılar.Çare bulamayınca öneri yanarak, yasal değişiklikler bile getirdiler.Askeri harekâtın uygulamalarının kılıfını bu mahkemeler "adalet" ve "eşitlik","hukuk" adına topluma giydirdiler , kamufle ettiler.

Devletin ideolojisinin savunucuları,taraflı ve bağımlı insan ve kurullardan oluşan bu mahkemeler,ideolojinin yapılıp,yayılmasının en önemli araçları oldular.Bu görevi gönüllü olarak hem niteliksel hem de nicel olarak yerine getirdiler.Mahkemelere seçilenler buna göre seçildiler,arada bir yanlışlık yapıldığı anlaşılınca,hemen değiştirildiler.Tatlı-sert,"hem döven hem seven" asker politikası uygulandı.Böyle biraz ılımlı unsurlar,belki de bilerek ve uygulanan politika gereği,araya kaydırılmış olabilir!

Herşey Mahkeme veHakimlerin rahat olmalarına göre kontrol altına alındı.Genel güvenlik onlar içindi.Ve en önemlisi bunun niçin yapıldığıdır.Çünkü ,yapılanların desifre edilmemesi ve devrimcilerin mahkeme kürsülerini bir platform haline getirmemeleri içindi.Burada savunma yapmamaları ve propaganda kürsüsü olarak buraları kullanmamaları içindi. Tüm telaş bunun içindi ve tüm tedbir bunun için alınmıştı.Bu,önemliydi.Mahkemelerde her şey bitiyordu,gerisi önemli değildi.Orada büyük bir "hasmet" ile oturmuş ne iddüğü belli olmayan cübbeli ve ünüformalı adamların görünüşünü bozmamak için,ne varsa yapılmıştı.Mahkemeler ve hakimler de durumu kavramış olduklarından,her şeyi dejenere etmek ve çarpıtmak için ellerinden geleni geri bırakmıyorlardı.Terimleri yanlış yazıyorlar,literatürü parçalıyorlar,nedamet getiren sözcükleri sıralıyorlar, savunmayı kırmak için her şeyi yapıyorlardı.Başardılar da! Hesabı nasıl sorulacak

Önceleri mahkemeler 3 hakimliydi.Kararlarda rüşvet ve adam kayırmalar,MİT ve polisin salıverme işine girmeleri komutanlıkları yasa değişikliğine götürdü,200'den fazla sanıklı davalar için mahkemeler 5 hakime çıkarıldı.Bu,aynı zamanda tahliye olanaklarınıda kırıyordu.5 hakim arasında anlaşma zordu,ama,bu biçimdi çünkü,bunun kolay olduğu da görüldü.Böylece,hakimlere güvenmeme ve hem de tahliyelere engel olunmaya çalışıldı...

Bu hakimler çok korunaklı yerlerde kalıyorlardı. Özel araçlarla (hatta helikopterlerle) getirilip götürülüyorlardı.Buna güvenlik önlemi deniliyordu!Özel yerlerde ve toplu kalıyorlardı.Nöbetçi bekliyordu kapılarını.. kimseyle görüştürülmüyorlardı.Bir savcı şunu belirledi:"Yahu ne oluyor eşimizlede mi görüşmeyeceğiz?" Bu savcının (savcılar ile hakimler aynı yerde kalıyorlardı),eşi ile akrabaları kaldığı yer olan Ordu evine gelmişler görüşmek istemişler,aşağıya indiği için hemen engellenmiş ve komutana da bildirilmiş.Bunun nedeni ise rüşvet ve sivillerle ilgilinmeyi azaltmaktı.

(...)

Önce bir sıkıyönetim mahkemesi vardı,sonra bu üçe çıkarıldı.Hepsinede birden fazla heyet kuruldu.Son zamanlarda sivil hakimler çoğunluğa geçtiler.Artık,ihtiyaca askeri hakimler cevap veremiyorlardı.Sayısal olarak,usul bilmediklerinden vb...en önemlisi de,kamu-oyuna sivillerin yansıtılıp,orduyu korumak amaçlanıyordu...

aa-Genel olarak güvenlik önlemleri,
"Adalet" ve "Hukuk Yargılaması"

Gerek soruşturmadan ve gerekse cezaevinden sanıkların getirilip götürülmeleri,uygulamayı ve ceza siyasetini çok açık biçimde belirlemektedir.Bu öyle bir manzaradır ki,eski çağlarda,Roma'da kölelerin kamçılar altında ve prangalarla,zincirlerle çalışma kamplarına götürülmelerini anımsatmaktadır.Herkes seyre çıkmaktadır.Hakimler "hukuk adamları" olarak zevk almaktaydılar.Getiriliş ve götürülüşlerde,o kadar büyük bir güvenlik önlemi alınmaktaydı ki;Yollar trafiğe kesiliyor,iki taraflı kari yerler ve üzerinde tüfekli askerler ve ağır makinalı tüfeklerle ta kolorduya kadar ve orada yine büyük bir güvenlik önlemi ile salona alınmak ta,salonda da bir o kadar kolluklu,silahlı,coplu askerin arasında duruşmalar sürdürülmektedir.Nedir,ne olmaktadır? Bu "güçlü devlet"e ne oluyor? Bu,her şeye "kâdir" devlet,eli ve kolu bağlı tutuklulardan bu kadar mı korkuyor,yoksa bir başka neden mi vardır ?

Mahkeme şöyle açılır:

"...Sanıklar getirilip bağlı olmayarak yerlerine alındılar.(Yoklama yok,listeler gizli,gelmeyenlerin neden gelmedikleri belli değil, sorulduğu zaman 'raporlu efendim' denir.Halbuki,tutuklular mahkemenin güvencesindeler.) Oğlum,avukatları,dinleyicileri alın.Basın yok mu? " ve daha sonra alırlar."Basın" yerine oturur ve orada pinekler.Savcı eline ne verirse gider onu yazar.

Siz şu "adalete ve yargılamaya" bakın! Dünya'da hiç kimse hakkında savunması sorulmadan karar verilmişmidir?Diyarbakır'da verilmiştir.Mahkeme cezaevinde bas edememiş,komadaki insanları soramamıştır.Zaten sanık ta hal yoktur ve hiç bir bakımdan mahkemede yapılanlar denetlenemez.Sadece,daktilo sesleri arasında,ne olup bittiğini bilemeden,geri gelip,komada üç gün,beş gün yatıp kalırsınız.Ta ki,idare ikinci duruşmaya çıkarıncaya kadar.Helal olsun böyle "adalete ve yargılamaya".

Son zamanlar artık "ilgili olmayan" sanıklar da götürülmedi.Bir kaç sanıkla yargılama yapıldı.Örgüt suçlaması var,merkez yürütme kurulu üyeleri dışında yargılama yapılıyor.Aylarca mahkemeye çıkmayan ya da hiç çıkmadan hakkında karar verilenler var.Ama,kararda hep getirilmiş gibi gösterilmiştir.Tutanak "sanıklar getirildi" demektedir!Beraber koğuştan çıktığımız bazı sanıklar komaya sokulduğu için getirilmezler.Haklarında "hasta kağıdı" gelir.Mahkeme araştırmaz.Siz hastayım giremem deseniz,bu mümkün değildir.

Gelişte askerler dalgaya başlarlar: "..lan o karı kimindi,niye göz ettin" gibi.Halbuki hiç kimseyi görmek mümkün değildir."lan ona bi...." tabi ses yok.Ne yapsın adam."...lan o öksüren kimdi" ses olmayınca tümünü dövmeye başlarlar.Biri üzerine alır ve kurtarır.Mimliler,koğuş gardiyanına işpiyon verilerek,koğuş önünde perişan edilir ve içeri atılır.Bahane çoktur.Ve olmasada bulunur.(İlerde daha geniş olarak mahkemeye gidiş-gelişler açıklanacak).

Bu vaziyetin yargılama,hukuk,adalet ile ne ilgisi var? ne güzel mahkeme ve ne güzel ceza siyaseti!

bb-Mahkemelerde Aleniyet (açıklık) :

Mahkemeler kapalı olarak yargılama yapmışlardır.Evet,salonlarının kapıları açıktır.Zaten,sıkıyönetim Mahkemeleri,bunu aleniyet olarak kabul etmektedirler.Oysa,aleniyet (açıklık),kamu-oyuna açık olmak,toplumsal açıklıktır.Yani,Mahkeme kararları (Bunlar en son hüküm değildir), kamu-oyunda tartışılır,yazılabilir olmalıdır.Gazetelerde,TV'de,radyoda sanığın (avukatının da) söyledikleri ile birlikte verilmelidir. Adaletin toplumda yerleşmesi ve kimin,neden yargılandığı,hakim ve savcıların,ida

renin,polisin haklı ya da haksız olduğu,işe,siyasal etkenlerin katılıp katılmadığının anlaşılmasıdır.Bu aleniyettir.Ancak bu zaman mahkeme alenidir denilir ve güven duyulur.Bu kamu vicdanında rahatlatıcı bir önlem dir de.Yoksa,silahlar ve dipçikler altında,Mahkemenin kendi kendine yaptığı şey aleniyet değil,kapalılıktır ve kamudan gizlenmedir.İşin altında bir gizlilik,bir katakulli var demektir.

Diyarbakır'da tüm yargılamalar kapalıdır,kapalı yapılmıştır. Mümkün olduğu kadar kamu-oyundan gizlenmiştir.Sanık ve avukatı dışlanmış,Savcılarla Mahkeme taraf olarak ve yukarıdan gelen emirlerle,kişilere cezalar yağdırılmıştır.Basın da güdümlü ve kişiliksiz insanlardan oluştuğu için,eline ne verilmişse onu yazmış,bir anlamda savcının iddia ve kararı olusmuştur...

Sabahın erken saatinden itibaren gelip bekleyen ve içeriye dahi girmeyen insanlardan ne gizlenmektedir.Avukatlarla sanıkların görüşmesi bile mümkün değildir.Bu gizlilik devletin Kürdistan'daki ceza siyasetinin en önemli parçasıdır ve uygulanmıştır.

cc-Delil ve belgelerin verilmemesi ve değerlendirilmesindeki yöntem:

Mahkemeler,Askeri Savcının iddianamesine dayanarak tebliğ ettiği delil ve belgeleri,sanıklara vermemektedirler.Sanıklar kendi paraları ile suret alamazlar ve dolayısıyla,bunların nasıl değerlendirildiğini de anlamamaktadırlar.Aslında,Mahkeme dava dosyasına girmiş olan tüm delil ve belgeleri sanığa ve vekiline vermek,bunların suretlendirilmesini engellememek zorundadır.Sanık,kendi hakkındaki delilleri görmek, bunların sahte olup olmadığını,nasıl elde edildiğini ve düzenlendiğini davaya etkisini arastırabilmeli ve karsı görüşleri bizzat delil üzerinde ileri sürebilmelidir.Neden dosya kapsamından habersiz bırakıldığı kuşkulu bir durumdur.Bütün bu çabalara rağmen bu deliller verilmez.Dosyada delil sırası ve kaydıda olmadığı için,istenilen delil süreç içinde değiştirilebilmekte ya da ortadan yok edilmektedir.Yerlerine sahteleri konabilmektedir.Mahkemenin tavrı tamamen kasıtlı ve "kabadayı"cadır.Neden mahkeme böyle davranmaktadır? Bunda belli amaçları vardır:

Birincisi; Bu delil ve belgeler polisce düzenlenmiş ve her zaman tersinin isbat edilebilir olusundan korkmaktadırlar.Bunlar,genellikle, polis soruşturmasındaki ifade tutanakları (imza yoktur,aradan çıkarma vardır,ekleme verdır,sadece polis kod isimleri yazılmıştır vb..) ile savcının zorla buna uygun aldığı ifadelerdir.Bu nedenle,Mahkeme sanığa," soruşturma"dan bahsetmez,"karakolda" ve "As.Savcılığa ifade vermişsin ", "ne divorsun" der.Sanıkta: "evet verdim" diyecektir.Kabul ya da red etmesi önemli değildir.İfadenin muhtevası ve üzerinde konuşma açıklanmaz. Böylece geçiştirilir.

İkincisi; Bu belgelerin cezaevine girmesi istenmez.Sanık hazırlanmasın bilmesin ve mahkeme önünde şaşırsın,çelişkiye düşsün istenir.Ve cezaevinde propaganda unsuru olmasın istenir.

Üçüncüsü; Dosya'da gizli MİT raporları,Mahkemelere gelen telimatlar vardır.Bunlar da diğer delillerle alınmasın istenir.Birçok Mahkeme,dosyalardan suret alınmasını yasaklamıştır.

Avukatlar da suret alamazlar,kendilerine çok zorluk çıkarılır.Aldıkları da ancak kendi vekaletnameli müvekkilleri ile ilgili bölüm ve bazı evraktır.Başkası verilmez.Avukatın sanıklar hakkında tüm delillere vakıf olmaları zorunludur.Davanın aynı zamanda savunma Avukatıdır.Müvekkili bir örgüt suçlaması altındadır.Nasıl "diğerleri" onu ilgilendirmez ! İddianame delilleri sayar,ama,tartışmaz.

Mahkemeler delil ve belgelerin değerlendirilmesini de aşırı özgürlük

içinde yaparlar.Bazı okunmayan deliller ile ilgili olarak bile "okundu, dosyasına kondu"denilir.Örneğin; Sanıkların soruşturma ifadeleri okunmaz.Sanık ısrar etse de,atlayarak ve ne olduğu belli olmayan hale getirilerek okunur."Ne olacak bir şeyler söylemişsin,ne diyorsan onu söyle" denir.Savcı da soruşturmadaki ifadeyi okumadan ifade alır.Okutmadan imlatır.

Örneğin: İtirafçılar özel celseler ile ifade verirler.Bu ilgili sanıklara duyurulmaz,"seninle ilgili şunu şunu söylüyor ne diyorsun"denir.Halbuki,yüzüne karşı ifade verilmelidir.Bu konularda hem sanığa,hem de Avukatına söz verilmeli ve soru sorma hakkı tanınmalıdır.Diyarbakır yargılamaları "delilsiz ve belgesiz" yargılamalardır.İddia, yargılayan ve karar veren hep aynıdır.

dd-İddianame ve Tebligat :

Diyarbakır'da işler her şeyde tersyüz edildiği için,iddianamede de böyledir.Dünyanın her yerinde,herkes"iddiasını isbatla sorumludur" ilkesi,Türkiye'de "sanık suçsuzluğunu isbatla yükümlüdür"e dönüştürülmüştür Diyarbakır'da ise,"Kürtler her halükârda suçludurlar,suçsuzluklarını da isbatlayamazlar" biçimindedir.İşte,bu nedenle iddianame,suç ve suçun unsurlarını,sanığın suçluluğunu delil ve belgeleri ile göstermesi bakımından çok önem arzetmektedir.İddianame,sanık açısından,yargılama süreci bakımından da çok önemlidir.

,Hangi suçlamanın yapıldığı,bunun dayanaklarını gösterir olması gerekir.Diyarbakır'da bir kişi,kendi hakkındaki tutuklama nedenini ve en önemlisi suçlamayı,soruşturmada söyledikleri ve iddia olunanları EN ERKEN İDDİANAME ile öğrenecek; ve büyük ölçüde de şaşıracağı için,iddianame ayrı bir önem göstermektedir.Ama,Diyarbakır'da iddianame sanığa verilmez.Mümkün olduğu kadar az sayıda ve okunması mümkün olmayan, bozuk ve teksirleri silik olanlar gönderilir.Her koğuşa 1 adet verilir ve hemen de alınır.1-2 Tane iddianame tüm dava sanıklarına dolaştırılarak haberdar edilir.Biçimsel olarak verilmiş olur.Ama,sanıkların tümünün adları yazılıp,imzaları alınır ve onların tümüne iddianame tebliğ edilmiş gösterilir.Tarih yeri de boş bırakılar.Genellikle Mahkemeye bir ya da iki gün kala olmasına karşın,eski bir tarihte verilmiş olduğu yazılmaktadır.Diyarbakır'da mahkeme ve yargılama süresince iddianame görmeyen sanıklar çoğunluktadır.

Bu,birçok amaca yöneliktir:

1.Başta,iddianameler sanığa verilmemek ve hapishaneye sokulmamak istenmektedir.Bunun nedeni,uyduruk bir iddianamenin karşıtı hazırlanmasın savcı etkinliğini korusundur.Ya da sanıklar habersiz bırakılsınlar.

2.Hakkındaki suçlamayı ve öne sürülen delilleri bilmeyen sanık,Mahkeme önünde tavırsız ve sessiz kalsın,diğer sanıklarla arasında çelimeler olusun,şaşırıp,bu şaşkınlık içinde,kendisine yapılacak tekliflere de evet diyebilsin,diyedir.

3.Avukatından bir şey istemesin ve ona bazı bilgileri veremesin,(ki, veremez)olur belki bir gün konuşma fırsatı bulur ve bazı seyler aktarabilir kaygusu önemsenmektedir.

4.Soruşturma beyanını değiştirme olanağının olmamasını sağlamak istemektedirler.Sanık bazı şeyleri değiştirmesin ve diğerleriyle anlaşmasın diyedir.

5.En önemlisi,örgütsel ilişkilere vakıf olmasın,okuma yazma bilmeyen ve Türkçe'yi bilmeyen sanıkların,dava dosyasından haberdar olmamaları sağlanmakta; Devletin olayları görüş biçimi,polisin taktikleri,savcının neyi soruşturmak istediği gibi şeyler bilinmesin istenmektedir.

Ama,tüm bunlara karşılık,Askeri Savcı iddianamesini baştan sona ka-

dar,Mahkemede okur ve basında verir.Tabii,basın ondan savcının istediği yerleri alır.TRT bu iddianameyi büyük bir şamata ile kamu-oyuna yansıtır.Savcıyı görüntüler.

Avukatların büyük bölümü iddianamelerden habersizdirler.Geçen (71)dönemde iddianamenin büyük önemi vardı ve savcıların iddianameleri didik-didik edildi.Onlara hukuki birer metin demeye bin şahit isterdi. Rezil oldular.Tüm iddianameler çürütüldü.İddianamelere ondan kalın cevaplar verildi.Hazırlandı ve çelişmeye düşülmedi.Delil ve belgelerin sahtelikleri açıklandı.Mahkeme önünde savcı,dayanaksız kaldı ve kötü duruma düştü Bu kez,buna girilemezdi! Ve onun için,iddianamelerle ilgili özel önlemler alındı.Bunlar cezaevlerinde yasak yayın oldular ve sanıklara verilmediler.Toplatıldılar.Her aramada özellikle,iddianameler alındı,bir daha araki bulasın!

Tebligat işi de bir curcuna.Ama,bilinçli.İddianameler de olduğu gibi bütün evraklarda sürelerinden sonra tebliği edilirler,ama,önceki tarihler atılır.Bazen yanlışlık olur,bazı sanıklar,iddianame tebliğ edilmeden mahkemeye çıkarılır.Sanık "bana iddianame gelmedi" deyince, Mahkeme önünde tebliğ edildiği açıklanır ve 10 günlük bir süre duruşma ertelenir.Çünkü,en az 10 gün evvel sanığa tebliği gerekmektedir.

Tebligat işleri çok kötü idi.Tüm evraklar süreleri geçirilip verilmekteydi,daha doğrusu gösterilip geri alınmaktaydı.Zor ve dayakla imzalar attırılmaktaydı.Atmayanların hali haraptı.Bir çok insanın mahkemelerle,PTT ile,resmi dairelerle,bankalar vb.. ile ilişkileri bozulmakta, bir çok insan kasıtlı olarak "hak" kaybına uğratılmaktaydı.Bu tür evraklarda verilmiş ve her nasılsa alınmamışsa,iddianameler gibi her aramada toplanır ve bazen de yırtılırdı.

(...)

ee-Sorgu,Savunma,Avukatların durumu :

En ilginç uygulama sorgu ve savunma meselesinde olmaktaydı.
Diyarbakır Sıkıyönetim Mahkemelerinde SAVUNMA denen olay yoktur. Sanık ve vekili duruşmalardan dışlanmıştır.Mahkeme tutanakları bir şeyler yazmaktadır ama,tek kelime söylemek mümkün değildir.Tüm direnişlerde.en baş istek SAVUNMA HAKKININ özellikle YAZILI SAVUNMA HAKKININ verilmesi olmuştur.Son direnişlerde yazılı savunma kabul edilmek zorunda kalmış , ama,(direnişleri hep başka nedenlere dayalı göstermişler) büyük bölümü ile sanıkların duruşmaları bitmiş,ya da savunma aşaması atlanmıştır.Savunma yapabilenler olduysa da,bu kezde ne yapıldığı ilginçtir.Hiçbir delil ve belge verilmedi,daktilo isteği rededildi,sahifa tahdidi getirildi.Ayrıca idarece inceleme ve sonra mahkemeye götürülme şartkoşuldu.Hücre koşullarında,dizlerinin üzerinde,sanıklara,kağıt kalem bulamadan ve baskının,işkencenin altından yeni çıkmış (maddi olanın) kafaları silik, vücutları perişan olduğu bir zaman da yazılı savunma nasıl olur ki! Ancak,hikâye gibi bazı şeyler yazıldı,bir çok çelişme oldu.Yinede "iyi" idi bu,düzeye bile engel olmaya büyük çaba gösterdiler...

Diyarbakır Sıkıyönetim bölgesinde küçük bir yazı parçası bulundurmak yasaktı.Bundan ödleri kopuyordu!

Dünyüda,hakkında bir suçlama olan ve özellikle siyasi tutukluya SAVUNMA hakkı verilmeden ve onun ne diyeceği sorulmadan hakkında karar verildiği ender görülmüştür."Demokrasi" olduğu iddia edilen yerlerde bu nasıl olur? Ama,Türkiye'de bazı yerlerde ve bazı sanıklara,özellikle , Kürdistan'da Kürtlere,haklarında suçlama yapılıp.Ama,diyecekleri sorulmadan,savunma hakkı tanınmadan ceza yağdırılmıştır.Sorun "Ülkenin Bölünmesi ve Kürtlerin Varlığı,Ulusun Kendi Kaderini Tayin Meselesi" ise,bunların tartışılması ve bizlere bu konuda SAVUNMA hakkının verilmesi gere

kirdi.Ondan sonra da ceza verilmesi hiç önemli olmazdı.Bize "siz vatanı bölüyorsunuz,suçlusunuz"diyorlar,ama kendileri söyleyip kendileri ceza veriyorlar.Bunu tartışmamak için her şeyi yapıyorlardı.İşkence ,zulüm , katakulli,gizleme,kaçırma her şey.."bu ne tas,bu ne hamam"."güçlü bir devlet" hiç suçludan korkarmı ? "Senelerin eşitlik ve kardeşlik" aşığı bir devlet hiç korkar mı? "Deşifre olacak" diye düşünür mü? Evet düşünür,çünkü ,çok şeyi deşifre olmaktadır.Tarih bir bütün olarak,kan ve irinle ortaya gelmektedir.Bunu gizlemenin olanağı yok,ancak bu tür uygulama ile engellenebilir...

Mahkemeye ilk çıkışta ki sorguda da,aynı yöntemler kullanılmakta ve sanık ne olduğunu anlamamaktadır.Burada Mahkeme sanığın kimliğini tesbit etmekte,suç ve suçun unsurlarını açıklamakta,hakkındaki iddiaya göre sanıktan sormakta,sanık bazı şeyler açıklamak istese,"şimdi bunları cevapla,ileride savunmada söz alırsın" demekte,bir türlü savunmadada söz alamamakta ve bu iş böylece karambola gelmektedir.Sorgu vermeyen ve kimlik açıklamayan sanıklara yapılmadık kalmamakta,sonunda da sorgu yapılmadan hakkında karara gidilmektedir.En azından,hakim,habersiz "sanık suçlamayı redetti" diye yazabilmektedir.Halbuki sorgu aşaması sanık için çok mühimdir.Surada şunu,surada şunu şöyle denemez.Sanık burada iddianameyi istediği gibi cevaplandırır ve yapılan işkenceyi anlatır, soruşturma ifadesini rededer vb.. her şeyi sunabilir.Kendini aklayabilir, ya da kabullenebilir ve savunur.Tahliye olmak durumunun en somut olduğu aşama burasıdır.Ama,Mahkemeler bunu istedikleri gibi geçiştirirler:

Avukatlar ise,Mahkemelerin kamu-oyuna karşı "demokratikliğinin"birer parçasıdırlar.Hep paralı Avukatlardır.(İçlerinde ezilen ve ciddi olanları,bu belirlemeden hariç tutuyoruz) Bunların,sanıklar üzerinde, ikinci bir görevleride vardır: "Caydırıcılık".Ceza Siyaseti'ni bazen direkt,bazen de dolaylı uygulayıcılarıdırlar.Sanığa "yapma,konuşma,seni kurtaracağım" diye diye,mahkeme sonunu getirirler.Üçüncü bir görevleri de rüşvetin aracısı olmalarıdır.

Velhasıl Diyarbakır'da sorgu ve savunma olayı ortadan kaldırılmış, Mahkemenin istediği gibi tutanağa yazılıp sonuçlandırdığı bir aşamaya getirilmiş,sanık ve Avukatı tamamen duruşmadan dışlanmış ve Mahkeme,iddia ile karar verenler tarafından işgal edilmiş iki ögeden oluşmuş, biçimsel bir duruşma sürdürülmüştür...

ff-Tanıklar ve Tercümanlar :

Tanıklar,polisin ve savcının hazırladıkları insanlardır. Sanıkların ve Avukatların önerdikleri ve kendilerini çok yakından ilgilendiren tanıklar ise,dinlenmezler,dinlenseler bile,kararda hiç dikkate alınmazlar Tanıklar,eğer,Mahkemede sanık lehine bir şey söylemeye kalkarsa, hemen tehdit edilirler.Polise götürülür (aslında bir tanık dinlenirken polis görevlileri sivil kıyafetle gelip arkada yerleşirler) ve " tutuklanma tehdidi" ile mahkemede baskı altına alınırlar.

Tanıklar,genellikle polis,memur,subay,karşı-devrimci kişilerden seçilirler.Tanıkların görgüye dayalı bilgileri genellikle yoktur. "duyduklarını" açıklarlar.Çok tanık"korku" belası tanıklık yapar.yapmadıkları zaman,onlarında aynı suçu işledikleri zannı ve ortaklıkları ya da ideolojik yapıları ortaya çıkar diye "korkar"lar.Düşmanlıklar,aşiret çelişmeleri önemli ölçüde kullanılır.Yemin de kolaydır."...namusun üzerine"dedinmi,işler halolur.Zaten Kapikalizm'in ilişkileri ve aşiretler arası çelişmeler "namus" kavramını inceltmiş ve değiştirmiştir.Hiç de önemli değildir.Yalan beyan kimseye "zarar" getirmez.Bir beyan ile,birçok insan hiç yere senelerce yatırılır.Yalnız tanık beyanına dayanılarak dava açılan insanlar olduğu gibi,bir tek beyanla ceza alanlar da vardır. Bu tanıklar,Mahkeme huzurunda,soruşturmada sanığın söylediği iddia edilen-

ler ile,savcılık ifadeleri doğrultusunda açıklama yaparlar,cümlelerdeay nıdır.Ki,Mahkeme de kararlarında,"...tanığın beyanından da anlasılacağı gibi suçu işlediği kanaati hasıl olduğundan" deyip cezayı bastırır...

Tercümanlar,enteresan insanlardır.Bekçi,polis,hazır bulunan güvenlik görevlisi ereler (gardiyanlar da olabilir)'den oluşur.Bellidirler.Ne so rulacağı ve ne söyleyecekleri önceden saptanmıştır.Türkçe bilmeyen çok sayıda sanık olduğu ve gelen tanıkların büyük bölümünün Kürtçe konuşmaları nedeni ile,tercüman aracılığı ile ifade alınır.Sanıkların ifadeleri alınınca,tercümanlar,söyleneni istedikleri gibi çevirirler. Müdahale edilince de,dayak ve baskı olur.Kimse de müdahale etmez.Soruları Mahkeme istediği gibi sordurur:"Sen bu anlamda sor" der.Tercümanlarda sorula rı,istedikleri gibi sorarlar.Bu çok acı veren bir uygulamadır.Dil bilmi yorsun ve senin söylediklerinin tam tersi şeyler geçiyor.Tanıkların beyanları da tercümanın insafına kalmıştır.(Bir keresinde bir Avukat itiraz etmiş,mahkeme ile birbirlerine girmişlerdi).Tercümanlara para da ve rilir.Bunlar aynı zamanda bilirkişiler için de böyledir.Onlar da istedikleri gibi bilgi verirler.

gg-Mahkeme Kararları ve Gerekçeleri:

Mahkeme kararları kesinlikle iki delile dayandırılmaktadır:(Ki,bunla ra delil demek biraz zordur).

1.Soruşturmada polis tarafından işkence ve zor ile elde edilmiş beyanlar,Ki,mahkeme kararında,bunları sanığın İKRARI olarak saymaktadır . Ve savunma olarak adlandırılmaktadır.

2.İddianamedeki savcının önerileri,aldığı ifadeler.

Mahkemelerin kararlarında,yargılama sonucunda araştırılmış, bulunmuş delil yoktur.Sanığın söyledikleri ve Avukatının söyledikleri ise,kararlarda birer cümle ile geçirilmektedir.Sanık savunmasında; denerek," soruşturma ifadesi" verilmektedir.

Mahkeme kararları genel olarak şu cümleye dayandırılır:

"...Kanaatine varılmıştır".bu kanaat meselesi çok kolay varılan bir şey(!) ya da,"..delillerin toplanmamış olduğu,davanın içinde bulunduğu, aşama(!) ve suçun ağır cezalık bir suç olması nedeni ile sanığın tahliyesinin reddine oybirliği ile karar verilmiştir".Denmektedir.Bu oybirliği de hiçbir zaman nedense bozulmamaktadır.Bu tekerlemeler hiçbir aşama da değişmez.Sonunda da cezaya gider.Böylece,mehkeme kararları,aslında,i sin başından verilmiştir ve hakimler her konuda şartlıdırlar.Yaptıkları işin kılıfını hazırlamak ve biçimsel olarak yargılama yapıldığını ve hu kuki bir durum olduğunu kamuoyuna göstermektir.Arada bir tekerlemeler bozulur,"...deliller toplandığından ve tutukluluğundan elde edilmesi ge reken gaye elde edildiğinden,sanığın tahliyesine karar verilmiştir" de denilir.Bu torpilli sanıklar için bazen oluyor.Ya da bazılarını tahliye edip,"kamufle" sağlamak için,veriliyor.

Gerekçeler de kolaydır.Büyük büyük "gerekçeli kararlar" basılır.Bunlar "ne kadar zor işler yapıldığı ve ne ince eleyip sık dokunduğunu"göstermek numaralarıdır.Genel Kurmayda basılırlar.Ayrıca,her Hakim ve Savcı (askeri) iddianame kararlarından dolayı terfi ettirilirler.Bunun için de şişirdikçe şişirirler..

"Koca man ciltlerle GEREKÇELİ KARAR";

Suçu yazar.unsurlarını hukuki olarak belirler.Bunları ve ceza maddelerini tahlil eder (Ki,her Mahkemenin tahlili ayrı ayrıdır) İddianame - nin geniş bir özeti (her sanık için ayrı ayrı) alınır,sanığın soruşturma ifadesi uzunca verilir,sanığın ve avukatının savunması "sanık ve vekili suçlamayı redetmişlerdir" tarzında bir cümle ili verilerek, hüküm

fıkrası açıklanır.(Mahkemenin ceza verip gerekçesini bilahare yazacağını bildirdiği kararı) ve sonuç olarak bütün Mahkemede olan bitenden sonra yukarıdaki nedenlerle kanaata varılmış ve sanık suçu işlemiş sayılır.Hakkında uygulanan madde ve ceza açıklanır.Gerekçe budur.Yargılamanın ve iddia ile savunma arasındaki tartışmanın ve varılan noktanın gerekçesi yazılmaz.Beraat kararları ise,kısaca geçirilir.Aslında en uzun gerekçe bunlara yazılmalıdır.Böylece.Mahkeme,gerekçesinde polis soruşturması ile savcının önerilerini inceleyip,onlara kurul olarak kılıf giydirmek ve tastik etmeyi kamufle ederek,GEREKÇELİ KARAR demektedir. Mahkeme kararları alınıp incelense neler görülebilir,neler! (tabii bulabilirseniz,ancak incelevebilirsiniz)

Mahkeme Gerekçeli Kararları da,diğer evraklar ve iddianame gibi tüm aramalarda toplanır.Bir daha da bulamazsınız.Direnişlerde tümünü bir yerde yığılı halde bulduk,aldık.Ama,tekrar aramada toplandı.Bunun nedeni de var.Yazılı belge bırakmamak,bunlarla haberleşme yapılabilir.Sanıklar olanı biteni anlarlar ve bazı delillerden haberleri olur vb..

Mahkeme,bizleri "bölücü","komünist" olarak suçlamakta,kanaat getirmekte,ama,hiç bir zaman da bunları tartıştırmamaktadır.Kendisi de GEREKÇELİ KARARINDA bunları tartışmaz,ama mahkûm eder...

hh-Rüşvet ve Tahliyelerin Keyfiliği:

Diyarbakır sıkıyönetiminde en ilginç olan konulardan biri RÜŞVET ve buna bağlı SALIVERMELER,(KARARLARDA "gerekçeli") BERAATLER VE TAHLİYELERDİR.

Rüşvet iki yerde işler:

Birincisi,soruşturma aşamasında polisde ve savcılıkta olandır. Kimse ne olduğunu bilmez.Bunun aracıları,Avukatlar,bazı "büyük iş adamları" , bürokrat takımı,askerler ve polis yetkilileri vb..'dir.Aynı düzeyde ve aynı delillerle soruşturması yapılan,hatta bazan salıverilenler hakkında,daha ileri düzeyde iddialar olduğu da gözlemlenir.

(...)

İkincisi,en büyük rüşvet olayı,mahkeme aşamalarında işlemektedir.Mahkemeye çıkılan ilk sorgu,tahliyenin en çok"karambole"getirildiği aşamadır."Yeterli deliller toplandığından.." denilerek birçok kişi bırakılır Hem kamu-oyuna tahliyeler olduğu,suçlu-suçsuz ayırımı yapıldığı izlenimi verilir,hem de rüşvete bağlananlar kamufle edilirler.Bu arada, bazı "garibanlarda"araya sıkıştırılır.Eğer,komutanlık itiraz eder ve durum desifre olursa,o zaman yeniden tutuklama ya da yeniden gözaltına almada mümkündür.Bu sanıklar,Mahkemeleri devam ederken,yine tahliye edilirler.Bir celseliğine tahliye pazarlığıda oluyordu.Eğer,hiçbir çare bulunmazsa,sonunda beraat ettirilir.(Polisin salıverilmesini istediği ya da bizzat kendisinin salıverdiği YEMLİK sanıklar bu söylediklerimizden hariçtir).

Diyarbakır sıkıyönetiminde korkunç bir rüşvet ağı vardı ve her zaman çalışmıştır.Bunun,en önemli aracısı da,CEZAEVİ İDARESİDİR.

(...)

Rüşvet,valnız salıverme değil,aynı zamanda cezaevinde iyi itibar görme,işkence görmeme,rahat etme ve görüş serbestisi vb.gibi nedenlere de bağlı olarak çalışmaktadır.Bunu,Bucaklar ve bazı siyasi sanıklar da çok iyi başardılar.Ayrıca,hastalık sorunlarının çözümü ve hastahaneye yatma gibi sorunlarda da rüşvet çok işletilmiştir.

Ayrım gözle görünecek kadar kesindir,dosyaları inceleyip görmemek mümkün değildir.Bu ayırım,sanıkların idarenin kucağına düşmesine yardım

cı olmakta,her seyden vazgeçmesini getirmekte,büyük sehirlerden getirilen "büyük avukatların" islerine yağ sürmektedir.

Rüşvet olayı ile ilgili,biçimsel de olsa,bazı görevliler tutuklanıp vargılandılar,ancak,hiçbir sonuç çıkmadı.Bu,göz boyamak için yapıldı!

11-Basın ve TRT :

Basın ve Türkiye Radyo Televizyon Kurumu,sıkıyönetimin ve özellikle Mahkemelerin,tam birer parçasıdırlar.2 temel görevleri vardır:

1.Cezaevlerine sık sık gelerek,yazı serileri hazırlamak (resimli),yaşamın normal olduğunu göstermek ve cezaevi uygulamasını öven programlar düzenlemek ve bunları büyük tantanalarla komu-oyuna sunmak.Dışarıda,fotoğraflarla "bölücüler" ve "komünistlerin" "vahşet tablolarını", gazete ve televizyonda göstermek.

2.Mahkemeleri tek yanlı olarak (Sanık ve Avukatı dışlanarak) kamu-oyuna sunmak.Düzenli ve "adaletli bir çalışmanın" yapıldığını duyurmak.

Bu bölgedeki basın mensupları,zaten,sıradan birer kişilerdir ve "kovunun olmadığı yerde keçiye Abdurrahman Çelebi derler" misali kötü birer amatördürler.Özel olarak seçilen ve genel olarak polis ve MİT'le dirsek temasları olan,bölgenin en sinsi,en hain unsurlarından oluşmaktadır.Satılık birer "mahluk"turlar.

Hapishaneye gelip gittiklerinde,fırsat buldukça kendilerine " içinde bulunduğumuz durumu" gösterdik,anlamadılar! Dışarı çıktığımız zaman kendileri ile görüştüğümüzde,"bize çok çattınız" dediler.Bir keresinde cezaevinde,Mümtaz,Kemal Pir,Mehdi,Paşa Uzun vb..arkadaşların resimlerinin çekilmesi ve basına verilmesi (nedenini bilmiyoruz) nedeniyle,cezaevine geldikleri zaman,Mehdi herseyi göze alarak kendilerine isimleri ile hitap ederek "ulan bunlar hep göstermelik ve yalandır.Durumumuz hiç iyi değildir,yazmayın,ayıptır vb.." seklinde ikazda bulunmuş,Yüzbaşı görüp yanına gelmiş "ne konusuyorsun Mehdi Zana" demişti.Diğer arkadaslar da fırsat buldukça durumu açıklamışlardı.

Dışarıda gazete idarehanelerine gittiğimiz zaman,bölgede yine seri operasyonlar vardı."Niçin yalan yanlış şeyler yazıyorsunuz,bunun hesabını ödersiniz" dedik.Çoğunluğu iç geçirerek ve ellerinde bulunan resmi Yazıları göstererek dert yandılar.Biz de "o zaman basın mensubluğu yapılmaz.Yapıyorsanız namuslu yapmalısınız" dedik.Ellerinde birçok resim vardı,basılması yasaktı.Merkeze gönderdikleri zaman da alıp basmıyorlardı.Gazetelerin merkez büroları,zaten,tam gangaster tiplerden oluşan ve devletin 1 numaralı adamlarıyla dolup taşıyordu.İçlerinde namuslu, dürüst ve gerçekten basın mensubu olanları saygı ile anmak ve hiçbir zaman unutmamak gerekir...

Resmi yazılarda,sıkıyönetim,gazete haberlerini belli puntolara indirgemekte ve yayına kurallar getirerek,bunun dışındakileri kesinlikle teh dit etmekteydi.Fotograf olarak da,ancak,Sıkıyönetim Foto Film ve Basın Merkezinden verilenler basılabilirdi.Bütün bunlar anlaşılıyordu.Ama,Diyarbakır'daki basın mensubları gönüllü görevler yapıyorlardı.Zaman değiştiğinde de "o gün öyleydi" deyip geçeceklerdi.Gazetelerin liderleri ve etkin yazı adamları,başyazarları,artık devlet ricalinin emrinde ve güdümünde,onun sofralarında,ona akıl veren,yazıları ile "bölücüleri" ve "Komünistleri" alaşağı etmenin yollarını gösterenler olmuşlardı."Ne yapsın Diyarbakır'daki zavallı çocuklar"! Mehmet Barlas,Uğur Mumcu,Hasan Cemal Cüneyt Arcayürek'ler ve daha bir çoğunun hali ortada! Hepsi şaibeli, hepsi belli...Diyarbakır'da birkaç kuruşa çalışan insanların,emir baskı altında "bir sey yapmaları" mümkün değildi! Ama,içlerinde özel ve seçilmiş olanlar vardı,bunları da herkes biliyor!

(...)
Basın ve TRT başımıza çok şey açtı...

ii-Ziyaretçiler ve Dinleyiciler:

Bize nasıl işlem yapılıyorsa,mahkemeye gelen ziyaretçilerimize de aynı ve daha fazlası yapılıyordu.Sabahın erken saatlerinden itibaren gelip sıkıyönetim komutanlığı önünde sıraya girerler,her yerleri en ince teferruatına kadar aranır,bekletilirler.daha sonra,dış kapıda tek sıra haline konulup,uygun adımlarla ta mahkeme salonuna kadar yürütülürler.Orada mahkeme başkanının emrini beklerlerdi.Bu,bitkinlik yaratan ve çok zor bir uygulumaydı.Amaç,kimsenin gelmemesi ve mahkemelerin ziyaretçi olmadan geçiştirilmesiydi.Nasıl olsa,bazı adamlar bulunup,arkaya oturtulur ve "Mahkeme kamu-oyuna açık hale" getirilirdi.Neden bu adamları ("Kürtler,pis mahluklar") içeri alıp o "asaletli,gösterişli,ihtişamlı" mahkemelerin havasını bozsunlardı! Zaten,bir bütün olarak,hepimiz "suçlu" idik.Belki,"tesadüfen" bazılarımız dışarıda kalmıştık! en önemlisi, ziyaretçilerimize ne yaparlarsa yapsınlar,onlar bizi takip etmekten ve desteklemekten geri durmuyorlardı,bu onları çıldırtıyordu..

Bu zorluklara rağmen,gelenlerin içeri alınmaması da söz konusu idi. Keyfi bir işlemle,bir de bakarsınız içeri alınmadılar.Haydi,oradan geri dön!İkincisi,orada uydurma gerekçe ile gözaltına alınanlar oluyordu.Üçüncüsü,bazıları içeri alınıyor,diğerleri için "yer yok" deniyordu.İçeri alınanlar,esas duruşta ve hiç çıt çıkarmadan duracaklar.Sık sık Mahkeme başkanı "konuşma,sağa sola oynama,atarım dışarı," ya da "oğlum nöbetçi çıkar" diyor.Ve dışarda bi güzel dayak yiyorlardı.Vahşetki, anlatılması mümkün değil.Çektiğimiz bunca acının üstüne,ziyaretçilerimizin çektiklerine daha çok üzülüyorduk.

Bu konuda,önemli bir yan da,kim oldukları ve niçin geldikleri belli olmayan bazı "ziyaretçilerin" bulunmasıydı! bunlar gelip oturur ve giderlerdi.Ya polis ya da MİT görevlisi olabilirler.Ya da sıkıyönetim subayları da olabilir.Bunların varlığı da ziyaretçiler ve sanıklar üzerinde büyük bir moral çöküntüsü ve baskı idi.

e-Kürdistan'daki toplu uygulamalar.

Türkiye'nin genelinde sıkıyönetim uygulaması yapıldı.Bu,belli bir merkezi anlayış ve uygulama idi.Çünkü,Tüm Türkiye'de yönetime el konulmuştu.Uygulamalar koordinasyona bağlanarak,Cunta Genel Sekreterliğinde merkezileşti.Kürdistandaki uygulama ise genel olanın içinde,fakat çok özeldi! Kürdistan önemli gelişmeler göstermiş,Türk ordusunun senelerdir sürdürdüğü siyaset,nerede ise,"güme gidecek" boyutlara gelmişti.Bu,özel uygulama ile,Kürdistan'da "toplu bir uygulamaya" giriştiler. Olayların gelişimi,geçmişteki durum,bölgenin stratejik konumu vb...nedenlerle,Kürdistan,ayrı uygulamaya sokuldu..

Bu,"toplu uygulama",Kürdistan'da herkesi suçlu gören,kitlesel, bir sindirme ve baskıya yönelik; asimilasyon ve jenositle birlikte sürdürülen askeri bir harekât ve işgal eylemidir.Topyekün bir taarruzdur. Devlet taarruzudur.Askeri savaş yöntemleri işletilmiştir.Bunun hukuki kılıfı,cezaevlerinde ve mahkemelerde giydirilmiştir.Bir "başkaldırı ihtimaline" (her zaman devletçe düşünülen ve varsayılan) göre, uyarlanmış Kürt ve Kürdistan olgusuna yönelik,sömürgeci bir siyasetten kaynaklanmaktadır.Yılların birikimi üzerinde yürümektedir.

aa-Operasyonlar,askeri bir harekâttır:

Kürdistan'daki operasyonlar,gizli,kararlarla verilmiş ve askeri harekât olarak gerçekleştirilmiştir.Baskınlar her yere ,her zaman yapılmış, hiçbir kişi ya da kurum dışarda bırakılmamıştır.Bu operesyonlarda, tartışma,değerlendirme yapma özgürlüğü yoktur.Herkesin şartsız tercihsiz katılacağı bir eylemdir.sorun,"ülkenin kurtarılması,vatanın birlik ve be-

raberliğidir."

Kürdistan'da arama ve taramalar,devletin ve ordunun genel devlet siyasetine uygun bir strateji ile yürütülerek,olanlı bir askeri harekât olarak yapılmıştır.Ve yapılmaktadır.Bu olaylarkamu-oyuna "silah arama,eşkiya avı,bölgeye huzur ve güven getirme"tarzında yansıtılmakta, bunun propagandası yapılmaktadır.Ama,sıkıyönetimin gerekleri olsun olmasın Kürdistan'ın her yerine asker yığılarak,varolan askeri birliklerin sayıları artırılarak,desteklenerek,komando indirerek,bütün devlet araç ve gereçleri seferber edilerek gerçekleştirilir.Asimilasyon ve jenosid olarak uygulanır.Seyyar hastahaneler kurulur,film gösterileri yapılır, nutuklar verdirilir,bölge toplantılarında ermeni kıyımı,devlet sorunları tartıştırılır,televizyon proğramları hızlandırılır,bildiriler dağıtılır vb..Hersey,uygulamaya sokulur.Hiçbir sey sezinletilmez ve kamu-oyuna"vatandaşlarımız ordudan memnundur,bölgede huzur ve güven sağlanmıştır denilir.Bu uygulama bölgede ajanlık olgusunu,ihbarcılığı hızlandırır.Polisi yeniden örgütlendirir,istihbarat güçlenir.Komşu ülkeler ile iliskiler sıklaştırılır.Asimilasyon hızlanır,bölgede okuma-yazma seferberliği (görünüşte Tüm Türkiye'de) başlar.Türkçe konuşma zorunlu hale gelir, Kürtçe yasaklanır.Radyo yayınları hızlanır.Birçok aşiret ve aileler birbirlerine düşürülür,kışkırtıcılık alır yürür.Bilinçli olaylar, cinayetler,adam öldürmeler,askeri gösteri ve tatbikatlar yapılır.Bunların tümü "bölücülerin" üzerine yıkılır.Kürt halkı üzerinde baskı,işkence,zulüm alır başını gider.Zorla silah teslimi istenir.

Bu askeri harekât,coğrafi olarak,bölgeyi detay kısımlara böler. Her yerde karakollar oluşturulur.Sıkıyönetim boyunca devam eden uygulama,daha sonra da bozulmaz.Sık sık "Askeri tatbikatlara" dönüşür.Gerçek mermi ve bomba atılır.Ormanlar köyler yakılarak,bundan övünç duyulur. Köyler boşaltılır...

Askeri tatbikatlar,belli ve eskiden "isyancı" olmuş bölgelerde,özellikle yapılır ve gözdağı verilir.Tatbikatlarda,askerler açıkça terör yaratırlar.

Sıkıyönetimde en etkin devlet kadroları bu bölgeye taşınır.

Radyo ve televizyon özel proğramlar yapar.

Her yerde sokağa çıkma yasakları uygulanır.

Son gelişmeler ve Kürdistandaki bilinçlenme orduyu korkutmaktadır.Artık,eskisi gibi değil,daha geniş askeri birliklerle bu bölgeyi kuşatmaya başlamışlardır.Bölgedeki en etkin güç olan,7.Kolorduyu daha da geniş letip,hatta "5.Ordu" durumuna geçirmeye başlamışlardır.Batı bölgelerindeki birlikler,3-4 aylığına ve zorunlu olarak buraya gelir-gider duruma getirilmiştir.Her subay ve er burada görev yapacaktır!

Bölge,en küçük harita birimlerine ayrılmıştır.Tek tek ve en ince teferruatına kadar aranmaktadır.Yakılıp yıkılmaktadır.Amaç,her yere askeri araç idirebilmektir.Karayolları,DSİ,YSE tüm araç ve gereçleri ile askerin rahatlaması için faaliyet yapmaktadırlar.Yeni projelerle, bölgeye büyük barajlar yapılmaktadır...

Hudutları yeni düzenlemelere sokmaktadır.Büyük beton direklerle, tel örgüler,bu tel örgülerin önüne çukurlar kazılmakta,panzerler yerleştirilmekte,her yan aydınlatılmaktadır.İç kısımlarda da araçlar için yol yapılmaktadır.Sık sık seyyar karakollar,hastahaneler kurulur.Ve tam bir savaş durumu içinde bulunmaktadır.Bu,uygulama sıkıyönetim için değil,devletin Kürdistan siyasetinin bir parçasıdır.Olaylardan ve sıkıyönetimden yararlanılmaktadır.

bb-Topyekün suç ve suçluluk:

Kürdiskan'da suç ve suçluluk sıkıyönetimin gelişi ya da genel uygulama ile ilişkili değildir.Bir iki genel uygulama içinde,yazı yazanlar , dernek kuranlar ve kişiler yargılanabilir,suçlanabilir.Ama,Kürdistan'da Kürt halkı topyekün "suçlu"dur.Bunun "suç"u Kürt olmaktır.Devlet bunu kapılar ardında kabul ve dışa karşı ise redetmektedir.Bizim en temel haklarımızı bile kabul etmemektedir.Ancak,"Türk olarak haklardan yararlanmak" mümkündür.Kürdistan'daki durumu sömürgecilik ile bile izah mümkün değildir.Doğuştan "suçlu" doğmaktasın.Sömürgecilikten de geri bir durum vardır!

Bu topyekün "suç ve suçluluk" içinde,nerede olursan ol,ne durumda bulunursan bulun,seni ararlar,hakkında bir soruşturma yaparlar, mutlaka bir polis ziyareti yaparsın.Ya da bu yerleri bırakıp "çeker gidersin"Son zamanlarda göçler çok fazlalaşmıştır.Şehir merkezlerinde ve bazı sınır köylerinde adam kalmadı!Cumhurbaşkanı "herkesin yerine dönmesi ve vatandaşların can ve mal güvenliğinin mutlaka kendi yerlerinde kalarak sağlanacağını" bildirdi,ama,yalandır!

Kürtçe yasaktır,Kürtçe yayın yoktur.Radyo dinleyemezsin, toplanamazsın.Bir siyasal grupla "ilişkin" mutlaka kurulur.Köyünde ya da bulunduğun yerde herhangi bir nedenle arama yapılınca,sorgusuz sualsiz gözaltına alınırsın.Sonun belli olmaz.Durum,senin toplumsalkonumuna ,aile ilişkilerine bağlıdır.

Kürt halkı "suçlu"dur,isyancıdır."vatanı bölecektir".Kürdistan her ne pahasına olursa olsun,Türkiye'nin "bir parçası" gibi kalmalıdır.Zengin yer-altı ve yer-üstü kaynakları talan edilmelidir.Bunun arkasında "bölücülük" "komünistlik" gösterilip,Kürtlerin asimilasyonu ve jenosidi daha hızlanmalıdır.Ancak "Türkleşirlerse" bu yapılmaz.İşte,devletin ceza anlayışı,suç ve suçluluk siyaseti budur.Bir tek yol vardır, topyekün suçlamaya karşı topyekün başkaldırı.Topyekün örgütlenme ve gerçekten bölücü olup,ülkemizi tasalluttan kurtarmadır.Bunun başka çaresi yoktur...

cc-Aile ve aşiret suçlaması:

Kürdistan'da bir kişi arandığı ya da ilişkileri kurulduğu zaman,onun köyü ve kasabası tümden basılıp ailesi hepsi içeri alınır.Uzun zaman bekletilir.Böylece,"esas kişinin yakalanması sağlanmak" istenir.Bu arada aileden bir çok kişi de suçlanır.Suç kapsamı devletin siyasal içeriği ile genişler.Kişinin ve ailenin bağlı olduğu aşiret toptan baskıya uğratılır.Çelişmesi ile ilgili diğer aşiretlerle kavgaya dönüştürülür . Adı "suçluya çıkan" birçok aile vardır.Adı "bölücü aile","bölücü aşiret"olanlar Çoğunluktadır.Devlet bunlardan böyle bahseder. Dolayısıyla, aşiretler adamlarını dağlara ya da komşu illere gönderirler. Yerlerini satar savar terkederler.

dd-İhbarcılık,siyasal tercihlere göre bölünmeler:

Polis bu baskı ile,aşiretler ve aileler arasında,köylerde,kasabalarda yoğun bir ihbarcılık başlatmıştır.Bu "zorunludur" ve herkesin kendisini koruması için devlete ihbarcılık yapması gerekmektedir.Kimi ihbar edecektir? bölücüyü mü,komünist'i mi? Evet.Ama,esas olan karşı aşireti, düşman olduğu ailevi ihbar ederek,bu vesile ile onu harcamak,ezmektir . Bunu devlet bilir ama,ihbarı da değerlendirip,istediğini yapar.Sıkıyönetime milyonlarca ihbar gelmiştir.

İnsanlar ailelere ve aşiretlere göre,mevcut siyasal partilerin herhangibirini tutarak,örneğin;bir kısmı CHP'yi bir kısmı AP'yi tutarak,aralarında kıyasıya bir mücadele ederler ve polis bundan alabildiğine yararlanır.Siyasal tercihler Kürt halkının kendi temel sorununu geriye iterler ve gündemden düşürür.Fakat,devletin baskısını azaltmaz,daha hızlandırır.

ee-Sorgulama,işkence,dayak topludur:

Kürdistan'da gözaltına alınma,kişi ile sınırlı değildir.Alındımı top luca bir köy ve aile hepten alınır.Bunlara toptan işkence edilir.Bir sü re sonra aralarından bazıları salıverilir,diğerleri toptan hakim önüne bilmedikleri ve hiç anlayamadıkları belge ve tutanaklarla çıkarılır. Uzun süre yatırılır.Perişan edilir.Komando,köy baskınlarında,kızların ve kadınların ırzına,köy halkının önünde geçer.Asker kendini tatmin eder. Erkekler sıraya konularak,her türlü işkence yapılır.Köy halkına toplu dayak atılır.Sindirme ve korkutma işlemi öndedir.Bir yerle ilişkileri kurulur,suçlanır,silah vermeye zorlanır.Yoksa alıp verir.Köyden uzak yerlere çukur açılıp içine gömülür,birbirlerini ihbara hazırlanır. O köy soruşturmadan çıkınca,kendisine düşmanı yaptı diye bu kez,o onu ihbar e der.Bu böyle devam eder.Kürdistan'da aramadan geçmeyen,bakına uğramayan aile ve köy kalmamıştır.

ff-Basının kamu-oyu oluşturması:

Basın ve TRT yapılan işlemleri ustaca gizleyerek,kamu-oyu oluşturur lar.Büyük büyük manşetlerle ve haberlerle "komando arama yaptı, eşkiya yakalandı" gibi haberler verirler.Köylülerle röportajlar yapıp " devletimizden memnunuz,bizi koruyor,namusumuzu koruyor eşkiyaya,bölücüye pabuç bırakmayız" gibi minnet ve şükran duyguları aktarılır.Komutanların, devlet büyüklerenin gezileri ve köylerdeki konuşmaları verilir. Kürtçe konuşan ve bir şeyden haberi olmayan insanlara,konuşmalar yaptırılır! Türkçe,birçok şey,kurulmuş makina gibi anlattırılır.Köylere sivil giyim li polisler ve askerler sokularak,onların resimleri konuşmaları verilir...

Basın bölgede asayişsizlik,hırsızlık,kaçakçılık olaylarının olduğunu bunların sıkıyönetimce bastırıldığını anlatır durur.Altındaki temel olguyu,Kürdistan gerçeğini mutlaka gizler.Ustaca kamu-oyu oluşturur.Bakar sınız ki, "bölge sıkıyönetimce huzura kavuşmuş" "yollar yapılıyor,okullar açılıyor,halka ekmek dağıtılıyor,üst baş veriliyor".Kimse de "Bu za mana kadar neden bunlar yapılmadı da,şimdi yapılıyor" demez..

BU BÖLÜMDE SONUÇ OLARAK:Kürdistan'da,devletin,somut ve yıllardan beri uyguladığı bir temel siyaseti vardır.Bütün işlemler buna adapte edilirler.Devlet,Kürdistan ve Kürt gerçeğini gizleyerek,üstünü örterek baş ka şeyler gösterir.Baskı işkence ve zulüm Kürdistan'a yöneliktir.Bu uygulamalarının cezaevlerine yansıması ve oradan mahkemelere çıkarak, kılıflandırılmasının altında "bölücülük" değil,Kürdistan'ın Ulusal ve Toplumsal mücadelesi yatmaktadır.

Bu bölümü kavradıktan ve siyaseti anladıktan sonra, cezaevlerindeki uygulamalar daha da iyi kavranır.Bundan sonra sıkıyönetimdeki cezaevlerinin durumunu somut olaylarla anlatarak,daha sonra,uygulamayı örnekler le belirteceğiz.Ve nasıl DİRENİŞLERE GELİNDİĞİNİ göstererek,somut ve önemli 2 direnişi açıklayacağız.

3. bölüm

H A P İ S H A N E L E R (SORGULAMA-MAHKEME-CEZAEVİ ÜÇGENİNİN OLUŞMASI/UYGULAMALAR.)

Hapishanelerin anlatımı ile,Diyarbakır'daki uygulamalar daha da somutlaşacak,böylece,Soruşturma,Mahkeme(yargılama) ve cezaevleri üçgenita mamen açığa çıkacaktır.Daha önceleri,soruşturmayı şöyle ya da böyle gizleyebilen sıkıyönetim,yargılamada daha bağımsız görünmeye çalışmaktaydı Ama,sıkıyönetimin dalbudak salması;Kürdistan'daki hareketin boyutlanması ve tutuklamaların çoğalmasıyla bölgesel bir operasyona dönüştü,içinden çıkılmaz duruma geldi.Sıkıyönetim,tüm gücünü cezaevlerine bindirerek,uygulamasını,adı geçen üçgen içinde somut ve aaçık bir duruma getirdi.Buralar,artık birbirinden farkı kalmayan,tersine birbirlerini tamamlayan yerler olmaya başladı.Aşağıdaki gelişmeler ve anlatımlarda, durum nesnel olarak ortaya çıkacaktır.Amaç,bu benzerliği,genel siyaseti ve uygulamaları bütünsellik içinde ortaya koymaktır.

A-G Ö Z A L T I .

a-E s k i d u r u m u :

Cezaevlerinin bir parçası sayılan ve uygulamada önemli yeri olan gözaltını,aslında,soruşturmada biçim olarak ele almıştık.Ama,burada cezaevlerini anlatımın bütünleşmesi açısından somutlaştırmak ve eski ile yeni durumunu ortaya koymakta yarar vardır.

Diyarbakır'da ilk dönem,aslında Türkiye'nin genelinde gevşek bir yapı ile girilen sıkıyönetim zamanlarında,gözaltı oldukça basit bir konum daydı.İstihkâm Taburu adı ile anılan ve 1971 yılında Sıkıyönetim Merkezi Cezaevi olarak bilinen yerde (biraz değişiklik var),yine bir cezaevi vardı ve 3 nolu olarak anılıyordu.Bu cezaevinin yanında (daha öncede öyleydi) küçük bir yer gözaltı olarak kullanılıyordu.Yanında cezaevi,daha doğrusu tutukevi (tamamen birbirinden farklı olması gerekir)olduğu ve baskı da somutlaşmadığı için oldukça rahattı.Soruşturmaları tamamlanmış olan sanıklar tutuklandıktan sonra buradan tutukevlerine gönderiliyorlardı.Ya da "dinlenmeleri" sağlanarak salıveriliyorlardı.Küçük bir yerdi,görüş yasağı vardı.Ama,idare ediliyordu,en azından kağıt yazılalarak görüşme sağlanıyordu ve yandaki tutukevinden haberleşme olanağı da vardı.Eşya verilmesi mümkündü.Askeri eğitim yoktu.Havalandırma belli zamanlarda vardı.Kantinden alışveriş,su,banyo gibi şeyler genel askeri olanaklar içinde veriliyordu.

b-S o n r a k i g e l i ş m e l e r :

Sıkıyönetim uygulamaları sonradan dal budak saldı,kapsamlaştı. Ve 12 Eylül harekâtından sonra ise saldırı hızlandı.Askerler herşeye el koydular.Gizli,kapalı uygulamalara geçtiler.Bir süre sonra gözaltı yanında ki İSTİHKAM CEZA VE TÜTUKEVİ tamamen boşaltıldı.Burası tümden GÖZALTI oldu.Gözaltı süresi 90 gün gibi çok uzun bir zamana çıkartılıdı. Tutuklamalar da çok geniş boyut alınca,hem gözaltı genişletildi,hem de soruşturma merkezleri çoğaltıldı.Kurdoğlu Kışlası,Eminiyet Müdürlüğü binası, Kolordunun altında İstihkâm Taburuna yakın yer,(es iden hamamdı) bir tarafı kapalı ve nöbetçili esas soruşturma merkezi ve daha bilinmeyen çok yer oluşturuldu.Sıkıyönetimin uygulandığı il ve ilçelerde,örneğin; Mardin,Urfa,Siirt,Van,Tatvan vb...Askeri Alay,Tugay ve benzeri yerlerle,Emniyet Müdürlüklerinde soruşturma merkezleri ve askeri birliklerde Göz altı merkezleri oluşturuldu.Denetimsiz,habersiz binlerce insan buralarda işkenceye yatırıldı.Gerekli görülenler merkez soruşturmalara ya da mahkemelere sevedilerek,tutuklanıp cezaevlerine(ya da tutukevlerine) konuldular.Oralarda neler olduğu,anlatımlar dışında kapalı kaldı.Her tür-

lü vahşet,rüşvet aldı yürüdü.Toplu tutuklamalar,gözaltına alınmalar ve daha pek çok şey yapıldı...

Bütün bunlar dışında,Sıkıyönetim bölgelerinde Diyarbakır soruşturmasına ya da buradan diğerlerine adam götürüldü.Bunları soruşturmadan gelen kişilerden öğrenmek ancak mümkün oldu.

Soruşturma merkezlerinden gözaltlarına yaralı,bereli,perişan ve hasta halde birçok insan (tabii ölmemişse) getirilmekte ve burada uzun zaman tutuklandıktan sonra iyileşmeleri beklenmekteydi.Cezaevlerine hiçbirşey olmamış gibi getirilip teslim edilmekteydiler.Gözaltındaki uygulama,ceza ve tutukevlerinin konumu ve işleyişi bakımından çok önemli ve etkileyici işlemlerdi.

Diyarbakır gözaltı ve soruşturma merkezleri (buralar da gözaltıdır) 90 v e daha çok gün gibi uzun süreler içinde baskıcı,zulümkâr yerlerdi. Buralarda bir süre sonra askeri eğitim başlatıldı.Görüş,eşya alımı vb.. her şey yasaklandı.Kişiler arasında çelişmeler hızlandırıldı.İftira ve jurnaller yoğunlaştırıldı.Kavgalar başlatıldı.Sanıklar cezaevine alıştırıldı ve hazırlandı.Cezaevi müdürlüğü ile Adli Müşavirin denetiminde,sanıklar her türlü olanaklarla MİT ve polisin emirine verildi.Cezaevi gardiyanlarının ve personelinin eğitimleri buralarda sağlandı.Cezaevlerinde işler kızışınca,buraları kamufle edildi ve geri plana itildiler...

B-H A P İ S H A N E L E R (Askeri Ceza ve Tutukevleri).

a-C e z a v e T u t u k e v l e r i n i n d u r u m u v e o l u ş m a l a r ı :

Diyarbakır Sıkıyönetim Askeri Ceza ve tutukevlerinin başlı başına özel bir durumu ve ayırtedici özellikleri vardır.Buralarda tamamen ayrı uygulamalar yapılmıştır.Bu uygulamalar zaman zaman (ileride tamamen) kurulsal ve plânlı olmuş,zaman zaman da kendiliğinden bir süreç göstermiştir.

İlk dönemlerde 1 NOLU özel Askeri Ceza ve tutukevi vardı.Daha sonra başkaları da oluşturuldu.Buralarda birbirinden diğerine gidip gelmeler oldukça rahattı ve ilk dönemlerde büyük bir zaafla bu hoşgörüyü çok kötü kullanan tutuklular,kimin kiminle ilişkisi olduğunu da polisin eline verdiler.Gidip gelmeler artık keyfi bir durum aldı.Ceza evi otel gibi bir havaya,turistik yere dönüştürüldü.Sonunda görüldü ki, buraların ayrı ve tamamen ciddi bir önemi var!Ama,iş işten çoktan geçmişti...

1 NOLU ceza evi,Askeri "CEZA VE TUTUKEVİ" olarak yapılmıştı.140 kişilik ufak bir yerdi ve korunaksızdı.Havalandırması ortada,içerdeydi.Çok küçüktü.Ama,zaman zaman 280 kişi kaldı.Yer yoktu,aralarda,yerlerde yatılmaktaydı.Sonraları boşaltıldı ve Askeri subay suçluların doldurulduğu bir yer oldu.Ama,ceza evi olarak devam etti,hatta,belli bir süre Cezaevi Müdürü buradan cezaevlerini yönetti.Daha sonra buraya bir yardımcı müdür atandı.Subayların nitelikleri ve oraya konuluş nedenleri somut laşmadı.Söylenen odur ki,sıkıyönetim uygulamasında suçlanan "subaylarda" var,idari yolsuzluk yapanlarda.Ama,genel olarak siyasal nitelikli subaylar çoğunlukta!

Bunun dışında 2 NOLU bir Askeri Ceza ve Tutukevi daha vardı.1 Nolu' nun üzerinde idi ve 1971 döneminden kalma askeri bir tutukevi idi.Buradada çok insan vardı.Koşulları iyi değildi.Uydurma bir yerdi,ama,rahattı.Yani,dışarı çıkma olanakları vardı.Havalandırması dışarıdaydı. Daha sonra boşaltıldı ve tamamen boş bırakıldı.Bunlar dışında,İSTİHKAM'da, 3 nolu bir Askeri Ceza ve Tutukevi oluşturulmuştu.Buranın koşulları iyiydi.Meydana gelen kavgalardan sonra birçok insan yer değiştirme durumun da kaldı.Yanında da gözaltı vardı.Dışarıda somut bilgi almak mümkündü.

Sonraları burası boşaltıldı ve tamamen gözaltı oldu.Bir de,1 Nolu'nun altında 4 nolu diye geçen ve er tutukluların bulunduğu,koşulları çok kötü olan bir yer vardı.Burası yanlızca lümpen askerlerin değil,siyasi erlerinde bırakıldığı bir yerdi.Şimdi de sürmektedir.Niteliğini iyice bilmiyoruz.Oraya gidip gelen erler olduğu için,ilk zamanlar bilgimiz vardı. Sonra tutuklamalar kapsamlaştı ve durum gerginleşti.Kaçma teşebüsleri artınca,korunaklı v e büyük bir yer bulmak gerekti.Yapılmakta olan ve henüz tamamlanmamış "Diyarbakır Bölge Sivil E/TİPİ (Bağlar semtinde) ceza ve İnfaz Kurumu" 5 NOLU ASKERİ CEZA TUTUKEVİ OLARAK açıldı.Burası,tamamen hücre stilinde ve Amerikan tipine uygun yapılmış,80 hücresi olan,(8 de kör hücre) aslında tüm hapishanenin hücre gibi birbirinden tecriti mümkün olan bir yerdi.Askeri durum alınca ve içindeki olanaklar da kullanılmayınca,4000-5000 kişiyi tıka basa doldurdular ve ne olduğu belli olmayan bir vahşet merkezi oldu,çıktı...5 Nolu daha sonra "2 NOLU BAĞLAR ÖZEL ASKERİ (SIKIYÖNETİM) CEZA VE TUTUKEVİ"ne dönüştürüldü ve levhası da asıldı.Tüm uygulama işkence ve direnişin yoğunlaştığı yer burasıdır.İleride temel alınacak CEZA VE TUTUKEVİ (H A P İ S H A N E)burası olacaktır.

Hapishane anlatılıp bitirildikten ve somutlaştıktan sonra,diğer bölgelerdeki hapishaneler ile karşılaştırılacaktır.Bu bilgiler oralara gidip gelen kişilerin anlatımından aktarılacak ve kamu oyuna yansıyan bilgilerden çıkarılacaktır,

b-S i y a s i C e z a e v l e r i n i n i ç e r i k l e r i v e KÜRDİSTAN'DAKİ ö z g Ü l k o n u m l a r ı :

Siyasal cezaevleri ya da tutukevleri,genel siyasal mücadelenin vazgeçilmez birer parçasıdırlar.Genel siyasal mücadeleden ayrılmaz ve ona tabidirler.Siyasal mücadelenin niteliği ve ulaştığı boyutlar,cezaevlerinin durumunu bilirler.Bu genel doğru saptamadan yola çıkarsak Diyarbakır ya da diğer yerlerdeki cezaevlerini,dönemin özellikleri içinde yerli yerine koyabiliriz.Tersi ise,bir sonuç vermez ve yanıltıcı olur,gelecek kuşaklara ters bilgiler aktarılmasını getirir.Bu konoyu,bilimsel temeline inerek ele almak gerekir.Korkacak bir şey olmadığı gibi,rekabete, grup çıkarlarına da indirgenmesi gereksizdir.Ama,bunu indirgeyenler ve nesnel olmayan bilgilerle ortalığı bulandıranlar vardır ve olacaktır da.Kürdistan'ın mücadele tarihini yakından ilgilendiren ve enine-boyuna incelemeyi gerektiren konulardır.Kaba bir belirleme ile geçilemez.

Bilindiği gibi,60'lı yılların sonu,Türkiye ve Kürdistan genelinde devrimci hareketin gelişip,serpildiği ve yoğunlaştığı yıllardır.Ama,içinde de birtakım çarpık yanları ve eksiklikleri de getiriyordu.İşte,bu yıllarda Irak'ta Baas askeri rejimine karşı mücadele eden Molla Mustafa Barzani önderliğindeki Kürt ulusal direniş hareketi de en parlak dönemi yaşamaktaydı.Böyle görünüyordu.Güney Kürdistan'daki direnişin başarılı olması,Ülkenin diğer parçalarını da derinden etkilemişti. Sömürgeciliğe karşı olma bilinci uyanmaya başlamıştı.Bu dönem,aynı zamanda Kürdistan-sorununun -o zaman ki,ele alınış biçimi ile Kürt sorununun- Türk solu içerisinde de tartışmaya (çarpık da olsa) başlandığı,Kürdistan'da legal v e illegal örgütlenmelerin de oluştuğu yıllardır.Bu,Devlet polis ve İstihbarat örgütünün de karşılaştığı önemli bir durumdu.Genel siyasal tesbitine ve programına uygun olarak,onu da yakından etkiledi ve siyaset değişikliğine girmesine,yeni yeni tedbirler almasına neden oldu. Devlet gelişmeler karşısında bir dönem şaşkınlık geçirdi,sarsıldı.Sonunda işin üzerine değişik ama var gücü ile gitti.Eğer sıkıyönetim gelmişse, bunun en önemli nedeni Kürdistan sorunudur,diğer nedenler göstermeliktir...Ve bu ortaya çıkmıştır.Kürdistan sorunu büyük korku ve panik yaratmıştır..

Güney Kürdistan'da OTONOMİ antlaşması ile silahlı direnmeye ara verildiği dönemde,Türkiye'de 12 Mart müdahalesi gerçekleşmişti.Bu müdahale ile birlikte Türkiye ve Kürdistan'daki devrimciler büyük bir saldırı

ve soruşturmaya uğradılar.Mücadele içindeki unsurlar ağır cezalarla karşı karşıya kaldılar.Halk ta sömürgecilerin terörü ve baskısı karşısında sindirildi.Örgütsüz yakalanan mücadele dağıldı,kadrolar telef oldu.Oluşmalar yıkıldı.

Ama,ne ceza,ne terör Kürdistan'daki ulusal demokratik mücadelenin gelişmesini engelleyemedi.Yetmişli yıllarda,özellikle legal ya da illegal basın yoluyla ideolojik mücadele geniş kitleleri etkiledi,derinden bilinçlendirerek,hareketin içine doğrudan kattı.Halk,artık soruna sahip çıkmaya başladı.Yeni yeni kadrolar oluştu,hareket daha değişik boyutlar aldı.Bunun üzerinden "gelinmeli"ydi.Baskı ve terör başetmiyordu.Mutlaka başka yöntemler geliştirilmeliydi!

Ne var ki,sosyalist hareketin dünya düzlemindeki evrensel bunalımı ve içine düştüğü kaos,kamplaşmalar,Türk solunu olduğu gibi Kürdistan solunu da etkiledi.Kamplaşmalar,Kürdistan devrimci hareketinin içine,olduğu gibi taşındı.Kızıştırıldı ve ustaca kullanıldı!Bu durum, Kürdistan'daki Anti-Sömürgeci Ulusal Demokratik Hareket'in hem gelişmesine,hem de bölünmesine neden oldu.

(...)

Sömürgeci burjuvazinin öteden beri en çok korktuğu şey,Kürdistan sorunudur.Kürdistan'daki gelişmeyi ezmek için her bahaneyi arar ve bulur, kullanır.Bu konuda Türk solu'nu,demokratlarını da kullanır ve defalarca kullanmıştır.Onlara,Kürdistan hareketi için "bölücülük" suçlamasını söyletmiştir.Kürdistan'ın ülke olarak tanınması ve bilimsel olarak Kürt Halkının Kendi Kaderini Tayin Hakkı'nın teslimi,zaten Kürdistan'ın ayrılıp bağımsız devletini kurmayı gerektirir.Bu,eğer "bölücülük" ise,bunu Türk "komünistleri" teslim etmek durumundadırlar.Ama, nerede?

Sömürgeci burjuvazi Kürdistan hareketini ezmek için bahane bulamayınca,bunu bizzat yaratır.Nitekim,her defasında öyle olmuştur. Son olarak yine bir bahane yaratarak,önce sezinletmeden,genel bir durum gibi göstererek,sonradan açıkca Kürdistan'a yüklenmiştir.Çok önceden hazırlanmış bir plan,1978 yılının Aralık ayında uygulamaya konuldu.Mezhep ayrılığı ve çatışmalarının en yoğun olduğu bir yerde,Maraş'ta;Kürt halkı birbirine kırdırıldı.Türk solu da bunu gericilerin saldırısı olarak niteledi ve meşhur "anti-faşist" mücadele olduğu yerde eyleme geçti.(18) Ardından 26 Aralık 1978'de Maraş,Urfa,Gaziantep gibi Kürdistan'ın önemli merkezlerinde ve Ankara,İstanbul,İzmir,Adana gibi Türkiye'nin büyük illeri ve sorundan direkt etkilenen,işçi hareketlerinin yoğun olduğu bölgelerde sıkıyönetim ilan edildi.Sessiz ve derinden işlemeye başladı.1Mayıs 1979'da,Diyarbakır'da düzenlenen tören ertelenerek,Diyarbakır,Siirt Mardin,Hakkari,Erzurum ve Ağrı illeri de sıkıyönetim kapsamına alındılar.

Burada bir parantez açarak,tarihin karanlıklarına gömülmesini istemediğimiz ve ortaya çıkması gerekli bir olayı aktarmak istiyoruz:

Bilindiği gibi,Maraş'taki faciadan sonra,yargılamalar Adana Sıkıyönetim Askeri mahkemesinde yapıldı.Bu dava,Türkiye Cumhuriyet tarihinde en kapsamlı ve üzeri örtülmek istenen bir davaydı.O tarihe kadar bu boyutta bir dava, -sanık sayısı fazla olan davalar 12 Eylül'den sonra oldu- mahkemelerde görülmedi ve bunun kontrolü çok zordu.Sanıkların çoğunluğu kod adlı idi.Ve Türkçe bilmiyordu.Mutlaka bu dava ile ilgilenilmeliydi. Bu bir görevdi.Bir çok devrimci bu davada sanık olarak yargılandığı gibi,olaydan mağdur olan birçok kişinin haklarının korunması da gerekiyordu.Davaya sahip çıkmak gerekliydi.

TİKP,kendi örgütsel anlayışına uygun olarak davayı ele almış,ama,davanın kapsamı TİKP'in boyunu aşıyordu.Ki,kendileride,bu davanın yalnız onlar tarafından yürütülmesinin imkansızlığını itiraf etmişlerdi. Diğer

siyasi gruplarda TİKP'in katılmasını kabul etmiyorlardı.Acaba tüm devrimci ve demokratlar bu dava için güçbirliği yapabilecekler miydi? Rızgari olarak durumu değerlendirip bu davanın çalışmalarına katıldık,programlayıp,diğer gruplarla ilişkiye geçtik ve öneri sunduk.

İlk toplantı Adana'da Makina Mühendisleri odası'nda oldu. Toplantıya katılan arkadaşımız ilk önce şu belirlemeyi yaptı: "Türkiye ve Kürt grupların birbirleri ile ilişkileri belli.Birbirlerini karşı-devrimcilikle suçlayan gruplar var.Ama,mücadele içinde birbirlerini bu şekilde suçlayan grupların Maraş'ta aynı safta çarpıştıklarını gördük.Grup şartlanmışlığından değil,maddi gerçeklerden hareket ederek,bunu baştan belirtelim ki,ileride havanda su dövmeyelim.Bu iş ucuz atlatılamaz, riskleri vardır.Şimdi planlanmalıdır vb.." Bu görüşe karşı çıkılmadı.Nitekim,bir araya gelmesi mümkün olmayan legal ve illegal grupların çoğu toplantıya katılmışlardı.

CHP'de,kendi işine uygun olarak sorunu ele almış ve götürüyordu.

Genelde Maraş olayı,faşist/anti-faşist mücadele olarak görülüyordu. Kürt halkının ulusal-demokratik mücadelesine yönelen bir komplo olduğu gözardı ediliyordu.Bu konuda epeyce mücadele ettik.Toplantılarda şu önerilerde bulunduk: "bu dava siyasi bir davadır.Siyasi savunmalarla komplo teşhir edilmelidir.Biz,ancak siyasi savunma yapmak koşulu ile bu davaya katılabiliriz.Ama,şu da bir gerçek ki,olaya bakış açımız farklı.Aynı savunmayı yapmamızda olanaksız.Örneğin;Kürdistan'ın sömürge olduğunu -o zaman- etmeyenler çoğunluktasınız.Ama,biz davayı siyasi olarak,ancak Kürdistan'ın sömürge olduğunu savunarak açıklayabiliriz.Ancak,baştan böyle bir koşul ileri sürersek,bir sonuç alınmayacak.Onun için siyasi savunmalara özerklik tanınmalıdır.Bu ilke olmalıdır.En azından kamu oyuna bunun bir jenosit olduğu açıklanmalıdır".Uzun tartışmalardan sonra,önerimiz prensip olarak kabul edildi.Pratik olarak neler yapılabileceği üzerinde tartışıldı.Çoğunluğu bize ait olmak üzere,pratik öneriler şöyle kabul edildi:

1-Siyasi savunmayı yapabilmemiz için,sanıklardan ya da müdahillerden çok sağlam müvekkiller bulunmalı.Yoksa,biz Kürdistan sorununu mahkemede savunurken,çıkıp birisi avukatlıktan azletmesin.Bunun çok örneklerini gördük.Böyle bir savunmayı kabullenecek müvekkillerden , savunmanın içeriğiyle ilgili yazılı belge de alacağız.Bizim tanıdığımız yoktur.(aslında bizi bu işe sokmaya diğerleri çok çaba sarfediyorlardı.Hem denge olarak,hem de bunu bizim arkadaşların sonuna kadar götürebileceğini biliyorlardı) Davaya girişimiz,böylesi müvekkillerin olmasına bağlıdır.Bu bizim için bir ilke sorunudur.Davanın götürülmesi de buna bağlıdır.Bu da diğer grupların çözmeleri gereken bir sorundur.Mutlaka böyle müvekkilleri bulmalısınız.

2-Dava,Adana-Maraş-Ankara ve İstanbul'da kurulacak BÜROLAR eliyle yürütülmeli.Adana Bürosu,doğrudan doğruya davayı yüklenmelidir.Maraş bürosu,bilgi ve delil hazırlama,tanık bulma işlerini yüklenmelidir Ankara ve İstanbul büroları ise Basın ve Yargıtay,Barolar Birliği, partiler ve diğer demokratik kuruluşlarla ilişkilerimizi götürecektir.Bu zorunludur.Davanın kamu-oyuna mal edilmesi gerekmektedir.

3-Adana ve Maraş'ta bulundurulacak en az üç profesyonel avukat arkadaş olmalı,bunlara yeteri kadar Avukat arkadaş yardımcı olmalıdır. Bu avukatlar diğerleriyle birlikte geniş bir işbölümü yapmalıdırlar.Avukatlar iki statü içinde bulundurulacaktır.Birinciler dava ile ilgilenecek profesyonel Avukatlar ,diğerleri ise,görev bölümüne uygun olarak dava ile ilgilenecekler.Ve kendi davalarını da takip edebilecekler.Profesyonel Avukatlara maaş verilecek,diğerlerinin ise,masrafları karşılanacak. (19)

4-Bürolara gerekli olan araç ve gereç,personel,siyasi gruplar ve de-

mokratik kuruluşlarca sağlanacaktı.

5-Büroların,davaya girecek Avukatların,davacı ve sanıkların (müvekkillerimiz olan sanıklar),tanık olacakların can güvenliklerinin silahlı olarak sağlanması gerekliydi.

Çalışmalar epeyce ilerledi.Adana'da bir büro yeri de bulunmuştu.Adana Köy-Kop bize geniş imkan,bir büro ve bazı malzemeler verecekti.

Bu arada bazı değişik ilgilenmelerde oluyordu.İstanbul'da aile viler , aralarında para toplayarak -orada çalışanlar olabilir- davaya girebilecek nitelikteki bir Avukata vermişler ve yine destekleyeceklerini bildirmişlerdi Bu Avukatlardan Hüseyin adlı -olumlu bir arkadaştı-Maraş'lı olan bir arkadaş ile temasa geçtik,yapılması gerekli olanları bildirdik Bize DİSK'in 5 avukat ile davaya katılacağını söyledi.Bunlarla,Mersin'de ilkeler ve yapılması gerekli olanlar üzerinde tartışmalar yaptık.İstanbul'da toplanan paralarla,bu avukatlar gelip git me işlerini halletmişler.Zaten bu para ancak onların geliş ve gidişlerine yetmişti. Bunlara, kamu-oyuna bir bildiri ile konuyu duyurmayı önerdik.En azından "olay bir jenosittir,Kürt halkına yönelmiştir" gibi mütevazi bir belirleme yapmayı bile kabul etmediler..Bu,ayrılık nedeni oldu.Gelme işini aksattılar.

Bu arada İstanbul'daki ve Ankara'daki Avukatlarla,Çağdaş Hukukçular Derneği'nden Avukatlara durum iletildi,önemi anlatılarak,davaya katılmaları istendi.Prensip olarak kabul etmelerine rağmen,gelmediler.Mazeretler sundular.Hüseyin arkadaşları ile görüşme yapıp durumu bildireceğini söyledi,o da gelmedi.Bu arada,CHP'de 5 avukat görevlendirip,bunlara verilmek üzere Adana Belediye Başkanı Selahattin Çolak'a para göndermişti 4 kişi ayarlanmış,5.adam olarak da bizim bir arkadaşımıza haber gönderilmişti.Çok sert biçimde reddettik.

(...)

Bu arada MHP ve TİKP de avukatlarını davaya gönderdi.Özellikle, Gaziantep'ten birkaç azılı MHP'li avukat işi ele aldılar ve sonuna kadar da götürdüler.Diyebiliriz ki,MHP davaya sahip çıktı.TİKP avukatları da kendi başlarına işe koyuldular.Zaten CHP ve DİSK avukatları bunlarla çalışmak istemiyorlardı.

Biz ilkelerimizi herkese sunuyorduk,kıvırtıyorlardı.İstediğimiz nitelikteki müvekkilleri de böylece bulamadılar.Öneriler hayata geçmedi.İlkel bir biçimde ilgilenme düzeyi oluştu.Davayı siyasi içeriğe kavuşturmak ve özellikle kamu-oyuna "Kürtlere yapılmış bir jenosit" olarak sunmak olanağı olmadı.Ancak,bizim arkadaşlar sorunu bildirilerinde açıkladılar.Artık bu işten zorunlu olarak çekildik.Bunu isteyenler çoğunluktaydı.Özellikle devlet bütün güçleri ile,bu davanın kapalı kalmasını ve çok sıkı güvenlik önlemleri içinde geçmesini istiyor,sistemli bir ilgilenmeyi kabul etmiyordu.Bizim çekilmemiz ile durum istenildiği gibi oldu...

Biz çekilince,diğerleri arasındaki ilişki zayıfladı.Davaya bireyselya da belli gruplar adına girildi.Para toplanıp kendilerine verilen Avukatlar da,arada bir biçimsel olarak mahkemelerde göründüler.Korkarak işleri götürmeye çalıştılar.

Barolar Birliği Maraş olayları ile ilgili olarak olağanüstü toplantı yaptı.Toplantıya Muş Bürosu delegesi olarak Avukat Şerafettin Kaya katıldı ve genel kurulda bizim görüşlerimiz doğrultusunda eleştirilerle bir konuşma yaptı.CHP'yi suçladı. -o günkü iktidar- Konuşması büyük bir ilgi gördü.Bu konuşmadan da korkulmuştu.

Eğer,Maraş davası ile ilgilenilseydi,ortaya çok önemli olaylar çıkacaktı.Bazı belgeler açılacaktı.Kapalı olarak gitti ve sonuçlandı. Üstü örtüldü.Sonuç olarak,birkaç kişi cezalandırıldı.O da bozuldu.Sonucu kesin bilmiyoruz...

Bu olayla ilgili olarak, Mersin'de bir avukatın yazıhanesinde eski CHP milletvekili ve alevi dedesi olan; (kendisi müthiş alevi şövenidir) ağa bir avukat bizimle tartışmaya girdi.Şunu belirledi: "artık sorunbel liolmuştur,aleviler sunnilerle birarada yaşıyamaz.Kardeşim,öyle bir düş manlık besliyorlar ki,sormayın.Ellerine bir alevi geçirseler hemen öldürmek istiyorlar.Çok acı bir durum,bize hayat hakkı yok vb.." Duygusal ve biraz da kendi yapısına uygun olarak,sözde siyasal olarak bizi alt-etmeye yeltendi.Kendisine durumu,anlattık ve onun belirlediği gibi olmadığını açıkladık.Aramızda sert bir tartışma geçti:

(...)

Bu olay önemli sonuçlar ortaya koymuştu.B i r i n c i s i,bu bölgede siyasal çalışmaları hızlandırmıştı.Bunu sıkıyönetimden sonra yargılanan davalarda gördük.Bazı siyasal gruplar bunu kullanmışlar ve alana girmiş lerdi.İ k i n c i s i,devlet bu olayı kendisi tezgahlamış ve başarılıda olmuştu.İstihbarat bunu sıkıyönetimi getirmek ve müdahale olayını güçlendirmek için yapmıştı.

Herşeye rağmen,önemli bir fırsat,kişiliksiz ve grup çıkarları hava - sındaki insanlar ve mazaret bulmada çok usta olanlar yüzünden elden kaçırılmıştı.Bu dava,Türkiye'nin en önemli davası idi ve sağ bunu çok ustaca kullanmıştı...

Sıkıyönetim ile birlikte Türkiye ve Kürdistan Devrimci hareketlerine yoğun bir baskı uygulanmaya başlandı.Tutuklanmalar,işkenceler,sorgulamalar,adam öldürmeler,yayınların toplatılması ve basım yasakları birbirini takip etti.Daha 12 Eylül Askeri Harekâtı olmadan önce dahi, Türkiye ve Kuzey Kürdistan'daki örgütler ve kadrolar büyük bir darbe yemişlerdi 12 Eylül'e örgütsüz,hazırlıksız yakalandılar..

"Perşembenin gelişi çarşambadan bellidir".Maraş olayları sonrasında, Türkiye ve Kürdistan'daki devrimci hareketlere karşı imha plânının uygulanacağı açıktı.Örgütler ve kadrolar geri çekilmeli,uygun bir saldırı dönemine kadar illegal çalışmayı hızlandırmalıydılar.En önemlisi,bu geri çekilme de örgütlü olacaktı.Devrimi gerçekleştirmek için öncü bir örgüt içinde sosyalistlerin birliği ve ittifakçı güçlerle beraberliği pekiştirmeli ve kadroların gelecek zorgünler için bilinçlendirilmeleri,gerekliydi.Herkesin kendisini dev aynasında ve devrimin merkezinde gördüğü,siyasal rekabetin (bilerek-bilmeyerek ve devletçe dürtüldüğü oranda) alabildiğine boyutlandığı bir dönemde,kimseye söz anlatmak" mümkün değildi!Çok çaba sarfedildi.Ama,sonuç vermedi.Şimdi,boynu bükük ve ah'lar la o zamanı yad ediyorlar! (20) İşin en ilginç ve acıklı yanı da;en çok birliğe ihtiyaç olduğu zamanda,bölünmeler ve ufalanmalar yetmiyormuş gibi,bir de gruplararası mücadeleler,adam öldürme düzeyine vardı,vardırıldı.Bu dönemi hazin ve o kadar da gerçek olarak yaşadık.Bunlar Hapishane duvarlarının diplerinde ve hücrelerde,"günah çıkararak" birbirimize anlattık.Ama,boş...Dost olması gereken güçler arasındaki ideolojik mücadele,yerini silahlı mücadeleye bırakmıştı.Şimdi olanları o günkü bilgi ve deneylerimizle daha açık-seçik görüyoruz.Kimler işleri dürttü ve nasıl kullandı,anlıyoruz...

İşte,böyle dumanlı ve curcunalı dönemde,1980 yılının ilkbaharında Diyarbakır 1 Nolu Askeri Ceza ve Tutukevi'ne getirildik.

C- 1 NOLU DİYARBAKIR ASKERİ CEZA VE TUTUKEVİ

1 Nolu Sıkıyönetim Askeri Ceza ve Tutukevi,Diyarbakır'da,sigorta ve Numune Hastahanelerinde 7.Kolordu Karargâhı'na giden yolun üzerinde ve Askeri Garnizon içindeydi.Tek katlı,üç genel ve birer sübyan ve kadın koğuşu,beş hücre ile idare odalarında oluşan,azami 140 kişilik bir yerdi.Bağlar'daki esas 2 Nolu cezaevi açılmadan önce,burası merkezi cezaevi olarak kullanılıyordu ve diğer cezaevleri buradan yönetiliyordu.Biz

o zaman varolan cezaevlerinden (Bağlar'dakine taşınmadan önce) 1 Nolu o lanı,bu bölümde anlatacağız.

1 nolu cezaevinin çoğunluğu PKK'li sanıklardı.Yani,PKK'den yargılanan sanıklar üçte ikiyi,diğer sanıklar ise üçte biri oluşturuyorlardı . PKK'den yargılanan sanıklar arasında merkez yürütme kurulu üyeleri M.Hayri Durmuş,ve yine MK üyesi olduğu tahmin edilen Mazlum Doğan da vardı. Ayrıca PKK'nin birçok önemli sayılabilecek kadroları burdaydı.Diğer siyasi grupları,sayılarına göre,şöyle sıralamak mümkündür:KUK,DDKD,Rızgari,Dengê Kawa,Halkın Kurtuluşu,TKP-ML,İGD,Özgürlük Yolu,Kawa,Dev-Sol,Devrimci Yol.Bu cezaevinde,Rızgari'den önce bir kişi vardı ve sonraları 4 kişiye yükseldi.Bu siyasi gruplar dışında,hiç bir gruba mensup olmayan, silah yakalatan,zabıtaya karşı koyan,firara neden olan (KUK'tan, idamla yargılanan Celil'in,kaçmasından suçlu görülen iki er) erler,casusluk gibi suçlardan sanıklar ve PKK'nin "anti-feodal mücadele" dedikleri olaylarda çatıştığı ve "t ı r ş ı k ç ı" diye adlandırılan Bucak ve Süleymanlar aşiretlerinden kişiler de vardı...

Çocuk koğuşu ve 24.koğuş (bu cezaevinde koğuşlar yatak sayısına göre isimlendiriliyordu)'nun tamamı ve 48.koğuşun yarıdan fazlası,hücrelerin büyük bölümü (hücreler açılıp yatak atılarak koğuş gibi kullanılmaktaydı) PKK'lilerden oluşmaktaydı.Yine,kadınlar koğuşunun tamamı PKK sanıkları idi.(bir iki istisna dışında) Salonlarda da birçok yatak vardı.KUK çuların çoğunlukta olduğu 28.koğuşta ise HK'liler,Dengê Kawa'cılar,birkaç Ala Rızgari'ci ve bir Rızgari'ci ve Dev-Sol'cu kişilerle,değişik kişilerden yargılanan ve hiç bir gruba bağlı olmayan,cezaevindeki deyimle "halktan unsurlar" ile PKK'den tecritli ya da ayrılmış gösterilen unsurlar kalmaktaydılar.Kawa ve Partizancılar(TKP-ML) birlikte "D e p o" da kalmaktaydılar.Özgürlük Yolu'ndan bir kişi hücreler bölümünde kalıyordu diğerleri İstihkâmdaydı.Daha sonra bir kişi daha geldi.Yaz aylarında sayı arttığında ara koridorlara yataklar serildi.Hasta ve yaşlı olanlardı şında tek yatan kimse yoktu.

a- İ d a r e - T u t u k l u i l i ş k i l e r i :

2 N o l u (ilk önce adı 5 nolu idi) Askeri ve Tutukevi açılıncaya kadar,1 Nolu cezaevinde,içeriye yayınların ve kitapların sokulmasını engeleme dışında,idarenin önemli bir baskısı yoktu.İçeriye tutuklular eğemendi,koğuşlararası ilişkiler serbestti.Koğuş sorumluları tutuklular tarafından seçiliyordu.

İdare,kalabalıktan dolayı,yeni gelen tutuklulara yer sağlıyamıyordu. Özel ya da siyasal ilişkilerden ötürü yer bulabilenler ancak kalabiliyorlardı.İdare,"bu kişi,bu cezaevinde kalacak" diye bir zorlamada bulunamıyordu.Dolaysıyla,sıkışıklığı tutuklular canlarına çekiyorlardı. İstenseydi buradan diğer tutukevlerine adam yollanarak,azaltma olabilirdi İdare,gelenler için engel çıkarınca,tutuklular karşı çıkarak,kabul etmiyorlardı.Aslında,buradan da bazı insanlar diğer yerlere gönderiliyorlardı.Bu,genel olarak siyasal amaçlıydı.Ya da buradaki bazı tutuklular arasındaki çelişmelerin geçici olarak bastırılması için gönderme işini siyasetler yapıyorlardı.Daha çok PKK'liler diğer ceza evlerine adam yollayarak oraları kontrol etmek ve adamları arasındaki çelişmeleri durdurmak istiyorlardı.

Uygulamada,28.Koğuşta kalabilmek KUK'çuların,diğer koğuşlarda kalabilmek de PKK'lilerin iznine bağlıydı.Bu izin çıkmayınca,yer durumu daha elverişli olan İstihkâm,ya da 2 nolu (5nolu değil) tutukevlerine gitmek zorunluydu.

Sonuç olarak,1 N o l u Tutukevine s i y a s i b i r c e z a e v i demek için bin şahit gerekirdi.Burası istihbarat kampı gibi bir yerdi ve apolitikti.

b- G r u p l a r a r a s ı ç a t ı ş m a l a r :

aa- PKK-KUK çatışması:

Yukarıda da belirttiğimiz gibi,Diyarbakır Askeri Tutukevi'ne getiril diğimiz 1980'in baharında Kürdistan'daki siyasi gruplardan bazıları ara sında dışarıda silahlı mücadele kıyasıya devam etmekteydi.Özellikle,KUK -PKK arasındaki çatışmanın boyutları çok büyümüştü ve Kürdistan için ol dukça tehlike göstermekteydi.Günlük basın,bu çatışmalar sonucu hergün adam öldürüldüğünü yazmaktaydı.

Bunun gibi,yine,Dersim yöresinde PKK-HK çatışması da yoğun biçimde sürüyordu.

Dışarıdaki çatışmaların cezaevlerini etkilememesi mümkün değildi.İlk gözlemlerimiz bunu açığa çıkardı.Dışarıda birbirleriyle çatışan grupların aralarındaki gerginlik,içerdeki kişilere de aynen yansımaktaydı, içeride büyük bir güvensizlik cezaevinin tümüne hakim,korku ve tedirginlik açıkca ortadaydı. Tüm ilişkileri etkiliyordu.Öyleki,çoğunlukta olan PKK'lilerden çekinen KUK,HK ve bizim gelmemizden önce PKK ile aralarında kavga çıkmış olan Dengê Kawa'cılar -ki,PKK ile çatışması olan gruplar aynı koğuşta kalıyorlardı- havalandırmaya çıkamıyorlardı,sadece kendi koğuşlarının önünde dolaşabiliyorlardı.Bazı unsurlar,korkularından koğuştan bile dışarı çıkmıyorlardı.Ama,tersine PKK'liler bu grupların bulundukları koğuşa ve oturma salonuna girip çıkıyorlardı.Bu,grupları çok tedirgin ediyordu.PKK'lilerin kaldığı çocuk koğuşundan su almaya (su konusunu Belediye ile ilişkiler konusunda yeniden ele alacağız) gidemiyorlar.Çocuk yaştaki kişilerin dışında,alışveriş için öbür tarafta bulunan kantinden alış-veriş yapamıyorlardı.Kimseyi de gönderemiyorlardı. Adeta hapishane içinde ayrı bir hapislik yaşanıyordu.

Bizim tüm korkumuz,KUK ile PKK arasında hapishane içinde bir çatışma çıkmasıydı.Böyle bir çatışma çok vahim sonuçlar doğuracaktı,kötü boyutlara ulaşacaktı.İdare bu çelişkileri çok iyi biliyor ve dürtüyordu. İlk günden itibaren kafamızı en çok yorduğumuz olay,böyle bir çatışmanın engellenmesi idi.Sömürgecileri en çok sevindiren bu anlamsız çatışmanın durdurulması,hiç olmazsa çatışmaların cezaevine yansımasını önlemek için ne yapabilirdik?Dışarıda tüm arkadaşlarla vargücümüzle böyle bir çatışmanın önlenmesi için çaba harcıyorduk,ilişkiler oldukça hızlanmıştı Beş kişinin ölümü ile sonuçlanan ilk çatışma çıktığı zaman,Mamak cezaevinde bulunan PKK'liler de durumdan çok tedirgindiler. (21)

PKK ile KUK'un cezaevindeki en yetkili unsurları ile yoğun bir ilişkiye geçtik.Bu aynı zamanda dışarıdaki ilişkilerin de devamı idi. Her iki grupla konuşmalarımızda onlara durumu anlatmaya çalıştık."Gruplararasındaki dışarıda meydana gelen çatışmaların ve çelişkilerin cezaevlerine aynen taşınamıyacağını,cezaevlerindeki ilişkilerin,muhtevada farklılıklar oluşturduğunu,daha önce bilgi sahibi olduğumuz bazı cezaevlerinden somut örnekler vererek,idarenin baskılarına ya da faşistlerin saldırılarına karşı birbirine "sosyal faşist" ya da "maocu bozkurt" diyenlerin bile,ortak davrandıklarını ve davranmak zorunda olduklarını,hapishaneyi iyice anlamaları gerektiğini" vurguladık. (22)

Grupların etkin unsurları,kendilerine anlattıklarımız karşısında,prensip olarak öneriyi olumlu karşıladılar.Görüşmeleri PKK adına Merkez Komite Üyesi Mazlum Doğan ile yanında Mustafa Karasu,KUK adına ise Zeki Bayrak ile yürüttük.

PKK ile görüşmemizde Mazlum bize şunu belirtti:

"Dışarıdaki çatışmayı durdurma kararını -kendileri açısından cezaevinde alabiliriz.KUK'ta aynı kararı almalıdır"

Biz de kendisine şunu söyledik:

"Örgüt içindeki pozisyonunuzu bilmiyoruz,be lki de siz,böyle bir kararı alabilecek yetkiler kullanabilirsiniz.KUK illegal bir örgütlenme - dir,bu örgüt mensubu olan bir kişiye,örgüt içindeki 'görevin,yetkin nedir?' diye sormayız,böyle bir yetkisi olup olmayacağım da bilmiyoruz".
KUK adına görüşmeleri yürüten Zeki Bayrak'ta;"içeride de dışarıda da böyle bir çatışmaya taraf değiliz.Ancak,bu konuda PKK'ye güvenmiyoruz . Bu güvensizlik düşüncemizi belirterek ve gözönünde tutarak,cezaevi için anlaşmaya hazırız" dedi.

Yapılacak işle ilgili somut öneriyi biz yaptık. "KUK ve PKK taraftarları olarak çatışmaların durdurulmasını isteyen ve Rızgari'nin de gözlemci olarak imzalayacağı ortak bir metin cezaevinden her iki örgütün merkezine ulaştırılmalı".Öneri kabul gördü.Her iki grup ayrı ayrı metin hazırlayıp,bu metinleri getirecekler,ortak yapılacak bir toplantı da tek metin haline dönüştüreceğiz.Biz,her iki grubun birbirlerine bakış açısını çok iyi bildiğimizden ötürü,bunların hazırlayacakları metinlerin ortak bir metin haline getirilmesinin çok zor olacağını tahmin ederek,bunun için ayrı bir metin hazırladık.Nitekim,toplantı günü,her iki tarafta metinlerdeki cümlelerden bile fedakârlık etmek istemediler. Söz de muhtevada bir temel sorunu çözecekler,ama biçimde yine düşmanlıklar sergileniyordu.Bu açıkcası muhtevada bir düşmanlığı gösteriyordu ve birara ya gelmelerinin biçimde olduğunu anlatıyordu.Ama,sorun önemliydi ve çözümlenmeliydi.Grupları aşan ve Kürdistan'ı ilgilendiren bir olay vardı ve boyutları büyüktü.Biz,tarafların metinleri üzerinde anlaşma sağlanamıyacağını gördüğümüz zaman,hazırladığımız metni çıkarıp okuduk.Bir cümle değişikliği dışında,metin kabul edildi.Üç suret olarak düzenlendi.PKK adına Mazlum Doğan,KUK adına Zeki Bayrak ve Rızgari adına Ruşen Arslan -gözlemci olarak- metni imzaladılar ve örgüt merkezlerine iletildi.(23) Ki,dışarıda da arkadaşlarımız bu konuda çok yoğun çabalar göstererek, hatta bizzat örgüt yetkililerine giderek konuyu çözmeye çalışıyorlardı. Ve bu ilişkilerden haberimiz vardı.

Birkaç ay sonra,Kurtuluş dergisinde,"Kurtuluş'un girişimiyle KUK ve PKK'nin aralarındaki çatışmayı durdurdukları" yolunda bir haber çıktı. Böylece birçok yurtseverin ölümüne,yaralanmasına ve yüzlerce kişinin cezaevlerine düşmesine,birçok ağır cezaların alınmasına -idam da içinde olmak üzere- neden olan bu talihsiz çatışma,Kurtuluşun aracılığı ile "son bulmuş" oldu.Bu,geçici bir son bulmaydı.

PKK ile KUK arasındaki bu ilişkinin oluşturulması kararı -ki, bizim girişimimizle sağlandı- "dışarıdaki çatışmaların cezaevine yansıtılmaması" içeriye rahat bir nefes aldırdı.Bu konuda içeride de çok önemli çalışmalar sürdürdük.Bıkmadan çalıştık .Arada güvensizlik de olsa,KUK'çular da PKK'nin kendilerine saldıramıyacağı yolunda bir inanç yavaş yavaş yer etmeye başladı.Bazı KUK'çular havalandırmaya çıkmaya başladılar Bu yumuşamadan Dengê Kawa'cı da yararlanarak,havalandırmaya çıktılar. Bu konuda biz,oldukça çaba sarfettik ve yardımcı olduk.Olay olmasın diye adeta nöbet tutar olduk.Havalandırmaya çıkanlara eşlik ettik.Ve alıştırmaya başladık...

"Siyasi tutuklunun siyasi tutukluya işkencesi" başlığı altında işleyeceğimiz olay dışında,KUK ile PKK arasında 1 Nolu cezaevinde tek bir kavga oldu.Salonda bir PKK'li ileKUK'çunun sürtüşmesi PKK'li Maşallah Öztürk tarafından "vurun ulan bunlar zaten bizim arkadaşlarımızı öldürüyorlar" diye bağırması üzerine,bağırmayı duyan birkaç PKK'li saldırıya geçince olay kısa bir sürede genişlemeye ve provakasyona elverişli hale geldi.Orada bulunan arkadaşımız M. KUK'çuları koğuşa sokarak,kapıyı kapatıp,kapının önüne geçerek,PKK'lilerin yetkililerine "içeriye giremezsiniz,bu bir provakasyondur,aklınızı başınıza alın" demesi üzerine,PKK'lilerin de yetkililerinin müdahalesi sağlandı.Böylece iki grubun da provakasyona gelmemeleri sonucu,olay büyümeden önlendi.Bu olay KUK'çuları yine korkuttu ve bir süre çok soğuk davranmalarını getirdi...

bb-KUK-HK Çatışması:

"Ne umuyorduk,ne bulduk".Biz,PKK ile KUK arasındaki çatışmalardan en diye duyarken ve bunu önlemeye çalışırken,KUK ile HK arasında kanlı bir çatışmaya tanık olduk.Yukarıda idare ve tutuklu ilişkileri bölümünde açıkladığımız gibi,28. koğuşa yeni adam alınması KUK'çuların,diğerlerine alınması ise,PKK'lilerin iznine bağlıydı.HK'liler bu"kurala"uymamışlardı.KUK'çuların çoğunlukta oldukları koğuş sorumlusunun (KUK'çu T.Aydın) izni olmadan,28. koğuşa kendi adamlarından birini almaya karar vermiş - ler.Ki,HK'liler de bu koğuşta kalıyorlardı.Konu HK'liler ile KUK'çula - rın arasında tartışmaya ve çatışmaya dönüşmüş.KUK'çular bu olay üzerine HK'lilere "ders" vermeye karar almışlar.

PKK ile HK biribirini karşı-devrimci ilan edip,devamlı olarak birbir lerinden adam öldükdüklerinden,HK'liler güvenlik nedeni ile koğuştan dı şarı çıkamıyorlardı.Gündüzleri koğuşun yatakhane kısmı tenha olduğu i - çin ve HK'lilerin yatakhaneden çıkmadıklarını bilen KUK'çular,yatakhane nin kapısını kapatarak,aniden saldırıya geçiyorlar.Bağırmalar üzerine i çeride büyük bir kavga olduğu anlaşıldı.Hemen herkes yatakhaneye doğru koşmaya başladı.PKK ile KUK'çuların kavga ettikleri zannedildi.Kapıyı , gelen arkadaşlarla birlikte açmaya çalıştık ve zorladık.Ama,açmak müm - kün olmadı.Onbeş dakika kadar süren kavga,içeride Dengê Kawa'cı ve DEV-SOL'cuların araya girmeleri ile, veya kendiliğinden son bulmuştu.Çünkü,yaralama çok fazlaydı.(Herkes kan-revan içinde kalmıştı)Kavga sonucu 3 HK'li bıçakla yaralanmış,kavgaya ayırmaya çalışan,cezaevinin tek DEV-SOL'cusu A.Aydın'ın yüzüne,KUK'çularla kalan ve lümpen bir kebapçı olan Topal Ahmet tarafından jilet atılmıştı.Ama,jilet izi çok korkunçtu.Bu i şin si yasal olarak açıklanacak bir yanı yoktu.A'nın surati felaketti.Ha la,öylece,yara boydan boya durmaktadır.Öte yandan,herzaman PKK'lileri saldırgan olarak lanse etmeye çalışan KUK'çular için büyük bir siyasal zaaftı.(24)

Ayrıca,olay,siyasal tutuklular olarak bizleri düşman karşısında çok küçültmüştü.Nitekim,içeriye,inzibatlar girerek idare ile birlikte duruma el koydular.Yaralıları(KUK'tan da yaralılar)hastahaneye götürdüler.. Ve orada yüzü çok kötü olan A.Aydın'a doktor:"sivil cezaevlerinde lüm - penlerin birbirlerine jilet atması çok görülür birşeydi.Ama,siyasilerin birbirlerine jilet atmalarını ve bıçaklamalarını çok garipsedim"demişti Doktorun bu sözlerini bizlere ileten A.Aydın,"bu sözler bana öylesi acı geldiki,yüzümdeki vahşeti unuttum.Bu sözler karşısında utandım,küçüldüm ve hiçbir şey söyleyemedim,halimizi bir görseydiniz,anlatılacak gibi de ğildi" dedi..(A.Aydın'ın yüzündeki iz kötü müdahale ile daha da korkunç oldu.Her traşta büyük acı çekti.

(...)

cc-Esrarcılık ve Hapçılık Olayı:

Uyuşturucu madde ve hapçılık olayı cezaevleri için büyük bir tehlike dir.Bu tehlike siyasi cezaevleri için de söz konusudur.İdare bu işe zemin hazırlamakta ve bunu geliştirmeye çalışmaktadır.2 Nolu(5Nolu)Cezaevindeki vahşi uygulamanın önemli bir parçası olarak daha sonra ele a lacağız.

Devrimci hareketten ya da bağlı olduğu örgütten umudunu kesen,yete - rince bilinçlenmemiş kişilerin ve işkencedeki acının unutulması,vb..nedenlerle içinde bulundukları boşluğu giderme alışkanlığı edindikleri ve bu nedenle esrara,hapa sarıldıkları geçmişte de çok görüldü.Ama,bu dö - nemki kadar boyutları yüksek olmadı.Bu durumda olanlar,ya da bunu yapma ya başlayanlar,idareye ve arkadaşlarına karşı daima Temaruz -hasta olma

yan birinin kendini hasta göstermesi hali- gösterirler.Amaç,uyuşturucuları,hap ve esrarı temin etmek ve çevreden ilgi görerek,işi meşrulaştırmaktır.

Uyuşturucu alışkanlığı ve kullanılması tehlikesine karşı uyanık olmak ve bilinçli mücadele etmek gerekir.Düşma'nın kadrolarımızı -bir çok unsur böyle oldu- uyuşturucuya alıştırma,beyinlerimizi,en temel şeyleri mizi,düşünme duygularımızı ortadan kaldırma hesabı her zaman vardır ve olmuştur.Düşmanın bu hesabını gözönünde tutmak gereklidir.

Bu konuda duyarlı olmak,kendi siyasi yapılarımız içindeki insanları, daima korumak ve kollamak,denetlemek,çevremizi uyarmak gerekir.Uyuşturucu ili bilinçli mücadele,Cezaevinde,temel bir görevdir.Hele hele,yukarı dan bilinçli ve sistemli bir biçimde kullanılması ve alışkanlığa dönüştürülmesi istenen yerlerde -Diyarbakır Cezaevi gibi- görevi de aşmaktadır.

Bu açıklamayı,bir dövme olayı ve sonra da varılan yer açısından gerekli gördük.İleride,daha genişçe,2 Nolu (5 Nolu) Cezaevi sistematiği içinde ele alacağız.

1980 yılında Diyarbakır TIP Fakültesinde okuyan ve 4.sınıfta olan A. adında Ağrılı ve ÖY.siyasi grubundan olduğu söylenen bir arkadaş hücredeki koğuş yapılmış bölümde kalıyordu.Burası serin ve rahattı.

PKK'liler bir gün esrar içtiğini iddia ederek ve merkezi bir kararla -PKK Merkez Komite Üyesi M.Doğan kendilerinin emri ile dövüldüğünü R.arkadaşa bizzat söylemiştir- dövüldü.Olay cezaevinde hemen duyuldu.Zaten, A.olayı bütün siyasetlere teker teker anlatıldı.Bunun üzerine siyasetlerin temsilcileri toplandılar.Toplantıya A.'da katıldı.

Toplantı da daha önce PKK'nin iddiası sonra da A.Dinlendi.Esrar içtiğini kabul etmiyordu.Esrar bahane edilerek dövüldüğünü iddia ediyordu.. Toplantı da PKK temsilciliğini yapan M.Karasu'ya,"A.'nın esrar içtiğini kim görmüş"diye bir soru soruldu.M.Karasu;"birçok arkadaşımız görmüş", diye cevapladı.İsim sorulunca da,örnek olarak E.Polat'ı verdi.

Daha sonra,E.Polat çağrıldı ve kendisine olay soruldu.E.Polat;

"Ben ne şimdi ne de başka zaman A'nın esrar içtiğini görmedim. Kaldı ki, ben önceleri çok esrar içtim,şayet hücreye gelip gittiğimde esrar içilmiş olsaydı,anlardım.Benim bulunduğum zaman içmedi,bulunmadığım zaman içmiş ise,bilemem"dedi.

Olay önemliydi.Esrar içmişse,A'nın durumu somutlaşmalı,yoksa,esrar içen birisi gibi töhmet altında bulunan siyasi bir insan"temize" çıkarılmalıydı.Toplantıya katılan arkadaşımız R.şöyle bir öneri de bulundu;"Aramızda TIP Fakültesinde okuyan ve bu işlerden anlayan arkadaşlar var.. (DEV-YOL'dan Ferda vardı)A'dan biraz kan alarak,Tıp Fakültesine göndere lim,kime ait olduğunu belirlemeyelim.Güvendiğimiz bir doktora tahlil için verelim,sonucu bize bildirsin.Uyuşturucu almışsa belli olur".

A öneriyi derhal kabul etti.Ve kan vermeye hazır olduğunu açıkladı.. PKK temsilcisi M.Karasu ise:"bilimsel inceleme aksini de söylese,bizim, iddiamız doğrudur"deyince,toplantının anlamı kalmadı ve hemen dağıldık.

PKK'nın devşirdiği ve birçoğunu cezaevinde tanıdığımız,özellikle Urfa yöresinden olan kadrolarının önemli bir kısmının,yöredeki gençler arasında yaygın olan esrar içme alışkanlığına,devrimci olmadan önce bulaştıklarını da biliyorduk.Zaten,özel sohbetlerde bu arkadaşların birçoğu itirafta da bulunuyorlardı.Kendi kadrolarının özelliğini bilen PKK'nın,uyuşturucu konusunda hassas davranması doğaldı.Doğal olmayan üye ve sempatizanlarını uyuşturucudan korurken seçtiği yoldu.O,üyesini bilinç-

lendirecek,moral değerlerini yükseltecek ve uyuşturucuya karşı böyle mü cadele edeceği yerde,başka siyasetlerden olan birilerini döverek,bundan sonra uyuşturucu kullanacak ya da buna ilgi gösterecek -bu kadrolarının gitmesini de getirebilirdi-olanlara gözdağı vermeye kalktı.

(...)

Olayın iki sonucunu aktarmak gerekiyor:

Birincisi;sonraları öğrendik ki,(Cezaevinde de tartışıldı)A'nın dö - vülme olayının arkasında,kendi adamlarını korumaktan başka,bir de A'nın idare aramalarda-kadınları- bulundurduğu bayan Polis memuru ile olan ilişkisi de varmış.Bu,kadınlar koğuşundan aktarılmış.Bayan Polis'in bir kardeşi de Üniversitedeydi.Ve birkaç kişi tarafından tanınıyordu. Daha çok devrimci sempatizan olan bu bayan Polis ve kardeşi ile A'nın ilişki leri giderek,bayan polis'le cinselliğe bulaşmış ve boyutları da bilinmi yordu.Dedi-kodu düzeyindeydi.Ama,kendisi bunu açıklamış.Evet,bize göre- de bu polis memuru gerçekten çok hanımdı ve devrimci sempatizandı.Ayrı ca,kadınlar koğuşundan ayrı tutulan iki tutuklu bayan vardı.Birisi Sive rekliydi.Tecrit olduğu ve"ajanlık"ile suçlandığı söyleniyordu.Bir de ay rıcaBatman'dan bir bayan vardı.Ve Siverekli bayanla kalmayı göze almış, onun hakkında dedi-kodular yaygınlaştırılıyordu.Bunların da bayan polis le ilişkileri ve A'nın bu aracılığı da kullandığı söylendi.Böylece,baş- ka ilişkilerin kesilmesi de,bu dövme olayında istenmekteydi.Detaylandır maya gerek yoktur..Olayın kavranması açısından bu kadarlık yeterlidir..

İkincisi;de şudur.2 NOLU Cezaevinde her siyasetten tutuklular arasın da hap ve uyuşturucu alışkanlığı önemli boyutlara vardığı zaman,A olayı nı hep hatırlamak zorunda kaldık.Acaba A yı dövenle ve onun esrar içip- içmediğini yargılayanlar 2 Nolu(5 Nolu) Cezaevindeki durum karşısında , ne düşünüyorlar?Hep merak ettik.."Siyaset yöneticileri 2 Nolu'da meyda- na gelen uyuşturucu salgınını gözleri ile görüp ve yer yer bazı insanla rın alışkanlık edinmelerini dolaylı da olsa sağladıkları"zaman ne düşü- nüyorlardı?İster istemez,bazı unsurların bunalımlarına ve hastalıkları- na,hemen uyuşturucu ya da bilinmeyen ilaçlar yetiştiriliyordu!

dd-Siyasi Tutuklunun siyasi tutukluya cezaevinde işkencesi:

Bir sabah erkenden Kuk'çular bizi yemekhanenin bulunduğu kısma çağır dılar.Koğuşun yanındaki yemekhaneye gittiğimiz zaman,yüzü gözü morarmış yara-bere içinde,kısa boylu,yeni bir tutuklu ile karşılaştık.KUK'çular, "bu arkadaş Batmanlı'dır.M.Nezir'dir.kendisi arkadaşımızdır.Yeni tutuk- lanmıştır.Dün gece cezaevine getirildikten sonra,çocuk koğuşunda sabaha kadar,PKK'liler tarafından işkence ve sorgulamaya tabi tutulmuştur"dedi ler.

Durumu bir de kendisinden dinlemek istedik:

"akşam geç vakit cezaevine getirildim.KUK'çu olduklarını ve beni ta- nıdıklarını söyleyen birkaç kişi beni alıp bir koğuşa götürdüler.Biraz sonra da,dövmeye başladılar.KUK'la,KUK-PKK çatışması ile ilgili sorular sormaya başladılar.İşkence ve sorgulama sabaha kadar sürdü.İşte,beni bu hale getirdiler",dedi.

Olay çok acı ve kötüydü.Hemen arkadaşımız R,M.Doğan'a giderek,durumu sordu.M,işkence ve sorgulamayı inkar ederek,"kendisini tanıyan ve yakın arkadaşları öldürülen birkaç kişi tahrike gelerek,birkaç tokat atmışlar başka birşey yapılmamıştır"dedi.

Arkadaşımız R ise M'ye "cezaevinde böyle şeylerin hiç de hoş olmadı- ğını,çok zararlı sonuçlar doğuracağını,Ortak Yönetim ve Ortak Davranış, yakınlaşma için çalıştığımız bu günler de -bu konuya Ortak Yaşam ve Or-

tak Yönetim bölümünde değinilecektir- çalışmalar provake edilmektedir.O lay her halükârda örgüt olarak aleyhinize kullanılacaktır"demişti.(25)

Zamanla durum daha da detaylı olarak olarak öğrenildi.M.Nezir, Yusuf adlı PKK'li birini öldürmekle suçlanıyordu.Cezaevine geldiğinde,hemşehrisi olan PKK'li M.Öztürk kendisini tanıyor ve arkadaşlarına haber veriyor.(26) Plânlı olarak bir mizansen hazırlanıyor ve uygulanıyor.İşkence de,sorgulama da doğrudur..M.Doğan'ın kaldığı çocuk koğuşunda sabaha kadar işkence yapılmıştı.PKK'lilerde zamanla bu olayı doğruladılar.Geçmişte yapılmış "hatalardan biri" olduğunu söylediler.Ama,iş işten geçtiği zaman..(27)

Yine,buna benzer bir olay daha oldu.Önerilerimizin kabul edilmediği, "Cezaevi Ortak Platformu ndan çekildiğimiz dönemde,bir gece KUK'tan Z. Bayrak gelerek,"çocuk koğuşunda yeni gelen HK'li birine PKK'lilerce işkence yapıldığı ve sorgulamaya alındığı,bunun önlenmesi gerektiği,bu nedenle girişimlerde bulunmamızı rica etti".Biz de kendisine "Cezaevinde, Ortak Yönetim ve İlkeli Yaşam olmadığı zaman,bu tür olayların önünün alınamıyacağını"bildirerek,"hem önerilerimizi kabul etmiyorsunuz,hem de olayların önlenmesini bizden istiyorsunuz.Biz,burada birkaç kişiyiz,siz çoksunuz.Birlikte hareket ettiğiniz ve ÜDG'yi oluşturduğunuz -sırf bizim için cezaevinde yeniden hortlayan- gruplarla(28) böylesi işkenceleri önleminiz mümkündür.Niçin ortaklarınıza gitmiyor,bize geliyorsunuz?" dedik..Z.Bayrak çekip gitti.Giderken,"bizi değil,sizi dinliyorlar, onun için geldim" dedi..

Böyle bir olaya göz yumulamazdı.R,hemen M.Doğan'ın yanına giderek "çocuk koğuşunda yeni gelen bir HK'liye sorgulama ve işkence ediyormuşsunuz?Böyle olaylara son veriniz.Hapishanede bir dedi-kodu var"dedi. M, "böyle birşey yok"deyince,arkadaşımız,"madem yok,adamı ortaya çıkarın , serbestçe dolaşsın,herkes kendisini görüp konuşsun,şayet işkence yapılmamış ise,cezaevindeki söylenti ve kuşku da ortadan kalkar",diyerek,geri gelmiş ve bir süre sonra da HK'li arkadaş serbest bırakılmıştı.Ama , kendisinden sorulunca da "bana işkence ettiler ve HK'lilerle ilgili sorgulama yaptılar"demişti.Olay gerçekten çirkin bir biçimde kapanmıştı...

ee-Haraç alma olayları:

Bu başlığa bakınca,hemen kendi kendinize şu soruyu sorabilirsiniz;

"Siyasi tutuklu ların bulunduğu hapishanelerde de mi haraç?"Evet.Diyarbakır 1 Nolu Sıkıyönetim Askeri Tutukevinde iki haraç alma olayı oldu.

Birincisi;Süryani asıllı olan,Midyat'ın Mızêzax köyü muhtarı Gevrê'den alınan 500 bin TL.haraç.Olay şöyle:Mızêzax köyünde PKK'li olduğu belirtilen bir genç öldürülür.Olaydan adını ettiğimiz muhtar ve yeğeni sorumlu tutulurlar.Süryani muhtarın sorumlu tutulmasına ön-ayak olanlardan biri de,Midyat ağalarından Şexmuz Çelebi'dir.Amacı,Süryani muhtar Gevrê'yi ve varlıklı olan diğer Süryanileri göçe zorlayıp,mallarına el koymaktır.

Kürdistan'da yaşayan azınlıklardan olan Süryanilerle siyasal ilişkiler,Kürdistan devrimcileri açısından,onlara bakış ve mücadelemiz bakımından çok önem taşımaktadır.Özel olarak yaptığımız araştırma da,muhtar ve yeğeninin öldürme olayı ile zerrece ilişkilerinin olmadığını ortaya çıkardı.Şexmuz Çelebi,Süryanileri kovarak,mallarına konmayı; öldürülen gencin dayısı M.Akgül,yeğeninin cesedini ihtilaflı bir altın alacağı için bir pazarlık konusu yapmak hesabındaydı.PKK'de öldürülen adamının , "kan parası"nın peşindeydi.(29)

Olayın gerçek biçimde mahkemede anlatılması halinde,muhtar Gevrê ile

yeğeni beraat edeceklerdi.Biz,olayla ilgilendik.Burada şunu da belirtelim ki,adı geçen muhtarı olay dışında herhangibir nedenle savunmuyoruz. Olayın kapsamı,cezaevi ilişkileri,devrimci hareketin kitle üzerinde etkileri ve Süryani insanların ezilmemesi düzeyindedir.Örneğin;adı geçen muhtarın sağ düşüncede olup olmaması,Kürt meselesine karşı tavrı ya da çevresinde"ihbarcı bir kişi"olması vb..Cezaevinde önemli bir olay değil di.Ayrıca,bu adamın ihbarcılık niteliğinin olduğuna da inanmıyoruz.

Önceden tanıdığımız M.Akgül ile İA'e haber gönderdik.İ,olumlu tavır takındı.M ise,muhtara "700 bin liralık alacağını ödediği taktirde işini halledeceğini"bildiren haber gönderdi...

PKK de pazarlık işini tehdit ve korku salarak ve hatta cezaevinde onu öldürme tehdidini açıkca belirterek,ilişkisini götürüyordu.Muhtar P-KK'lilerin bir-iki sataşması ve tehdidi karşısında çok korktu.Zaten,yaş lı olduğu ve senelerce bölgede ezildikleri için,acayip tavırlara giri - yor,hastalanıyordu...Sonuçta,PKK'nin tehditleri ağır bastı ve bir aracı ile(kanımızca aracı,"casusluk"ile yargılanan ve idarenin de aracılığını yapan,rüşvet olaylarında çok başarılı olan H'dır)muhtar PKK'ye 500 bin lira cezaevinde verdi ve olayda böylece çözümlendi(!) (30)

İkinci olay:Ceylanpınar çiftliğinde çalışan ve sendikacılık yapan M. Ş.adındaki kişiden alınan 50 bin liradır.Bu olayda şöyle cereyan etti:

MŞ'ın bir Renault marka taksisi vardır.Bu taksi Ceylanpınar'da PKK'-liler tarafından alınır.Bu sırada MŞ.PKK üyesi olmaktan sanık olarak tu tuklu bulunmaktaydı.(Söylentilere göre KUK'çu)Çok kaypak biri olduğu i-çin tavırları pek belli değildi.Ve PKK'den çok korkuyordu.Bunu da belli ediyordu..Taksisine el konulma olayını ailesi haber verdi.PKK'liler ile hemen görüşmeye başlıyor ve taksinin iadesi için Ceylanpınar PKK görevlilerinden F.Dumlayıcı'yı (Cezaevinde tutukluydu) araya koyuyor.50 binlira ödeyerek dışarıda taksinin ailesine teslimini sağlıyor.

Hapishanede cereyan eden butür olaylar ve özellikle haraç alma, tehdit vb..bizce çok kötü olaylardır.Duyduğumuz zaman reaksiyon gösterdik Süreç içinde de birçoğuna engel olduk.Sonuçta,zaman geçti hapishane de yenilgiye düştük ve PKK'liler bu olaylar konusunda "günah" çıkardılar. Pişmanlık duyduklarını belirttiler.Direnişte bir araya gelinmesini engelleyen bir etkenin de,hapishane de kişilerin böylesini tehdit edilmesi olduğunu söylediler...

ff-Hapishaneler ayrılsın görüşü:

En ilginç olan olay da budur.Hapishaneler ayrılsın da ne demek? Baba dan kalma miras mı paylaşılacak?

PKK'nin,Kürt ve Türk solundan olan gruplara bakış açısı,örgütsel yapısı,içinde bulunduğu durum ile kadrolarının ilkelliği açıktı.Bizzat ta nığı olduğumuz ve önemli bulduğumuz için yazdığımız ya da belirterek geçtiğimiz olaylar(ya da bilemediğimiz için yazmadığımız olaylar) cezaevinde büyük tedirginlik ortamı doğurmuştu.Gruplar arası ilişkiler,saygı güven pamuk ipliğine bağlıydı.Bu "iplik"te sık sık kopuyordu! PKK " benim ben Bağdatta halife","her şey benim için" anlayışı ile hareket ediyordu.Ve en önemlisi sözünde durmuyordu.sorumluluğu hep birbirlerinin üzerine atıyorlardı.Ama,diğer gruplar tam tamına doğru ve ciddimiydiler? Hayır!Esasen diğer grupların tavırları PKK'yi bu duruma getiriyordu.Diger gruplar işi gelip geçici,olsa da olur,olmasa da tavrıyla idare ediyorlardı.Bu zaman geçtikten sonra "kafalarına denk dedi".

Nezir'e yapılan işkence ile,aradaki "pamuk ipliği" yine kopmuştu.Kopan ipliği yeniden düğümlemek için,siyasi grup temsilcileri,KUK tarafından toplantıya davet edilmişlerdi.Toplantıya tüm grup temsilcileri gel-

dikleri halde,PKK gelmemişti.PKK'nin gelmediğinin anlaşılması üzerine , gelenler arasında bir durum değerlendirilmesi yapılması kararlaştırıl - dı.

Toplantıya DDKD temsilcisi olarak katılan,"Devrimci Demokrat" gazete si sorumlu müdürü (sahibi de olabilir) Medeni Marşil gayet heyecanlı bi çimde şu görüşü ortaya attı:

"Arkadaşlar,kendimizi ya da birbirimizi aldatmanın gereği yoktur. Bu adamlar -PKK'liler- ile diğer siyasetlerin burarada kalmalarının olanağı yoktur.Cezaevi toplamının 2/3'nü onlar -PKK'liler- geri kalanını da diğer siyasetler yada insanlar oluşturmaktadır.Cezaevi idaresine başvurarak;bizi PKK'lilerden ayırmasını isteyelim.Şu anda üç cezaevi vardır. Birinde bizi,diğer ikisinde de PKK'lileri toplamalarını söyleyelim.Bu , mümkün olmazsa,bulunduğumuz cezaevinin, Örneğin; belli kısımlarında bi zi diğer kısımlarında da PKK'lileri tutsunlar ve kısımlar arasında tecrit uygulaması için koridor kapıları kapatılsın".

Buyrun,bu talebe bakın ve düşünün!

Bir zamanlar,Mamak Askeri Cezaevinde de tutukluların böyle bir talebi olmuştu.Devrimci tutuklular hapishanelerin ayrılması için açlık grevleri ve görüş boykotları yaptılar.Ama,bu talep aynı amaç için mücadele edenlere karşı değil,faşistlere,karşı-devrimcilere karşı ileri sürülmüş tü.Burada ise,talep,sözde "Kürdistan'ı ve Türkiye'yi kurtarmayı amaçlayan"ve "halk adına yola çıkmış" olduğunu iddia eden diğer bir siyasi gruba karşıydı.İşin en acı yanı,mücadelinin hedefi içinde bulunan sömürgeci Türk ordusundan medet umularak ,önümüze çıkmış ve her zaman çıkacak olan bir sorunun çözümü için,ondan yardım isteyerek ve onun hakemliğine başvurularak isteniyordu.Hapishanede şu ya da bu siyasetin adamı olmak önemli değildi PKK'nin tabanında birçok insan,Kürdistan için ciddi sayılabilecek kadro niteliğindeydi,bu ayrım bunlara yapılır mıydı?Ve böyle bir ayrım,PKK yöneticilerini çok sevindirirdi.Çünkü,taban baskı altında tutuluyor ve gerçekleri her gün öğreniyordu!Bu öneri onları kendi örgüt yapılarında kemikleştirirdi...

Öneri her yanı ile tüylerimizi ürpertmişti.Çok korkunçtu.Yinede soğuk kanlılığımızı korumak zorundaydık.Çünkü,diğer grupların düşüncelerini öğrenmek gerekiyordu.DDKD'li M'nin önerisine hiç kimse karşı çıkmadı Bu,onun tarafından söylenmiş olsa da,söyletilmişti."Sen söyleyene değil söyletene bak!"Muhteva,bu önerinin de ötesinde,daha başka şeylere de hazırdı.İş başka yerlere çekilmek isteniyordu!Bu toplantı da(bu çok önemli bir toplantıdır!),arkadaşımız R.Arslan söz alarak,özetle şunları söyledi:

"Arkadaşlar,bizler Kürdistan halkının (!) ulusal ve toplumsal kurtuluşunu amaçlamış ve bunun için mücadele ettiğimizi iddia eden ve mücadelemiz sonucu sömürgecilerin zindanlarına tıkılmış (şöyle ya da böyle) insanlarız.Kürdistan siyasal kadrolarıyız.Bir anda herşeyi bitiremeyiz. Elbette ki,hepimizin de birtakım siyasal bağları ve siyesal ilişkileri vardır.Ve yine bugün aramızda birliği engelleyen önemli ideolojik ve siyasal ayrılıkların varolduğu da birgerçektir.Gönül arzu ederki, ideolojik mücadele-politik dostluk zemini oluşsun.Hiçbir olay,düşmana,aramızdaki sorunları çözmek için hakemlik payesi veremez.Biz,düşmana bu payeyi vermeyeceğiz.Veren varsa buyursun!.."

Devamla;

"İşin bir gerçek yanı daha var.Kürdistan'da olsun Türkiye'de olsun siyasal gruplar arasındaki ilişkilerde şiddete başvurma,her ne kadar PKK'de daha yoğun ise,yalnız PKK'ye özgü bir şey değil,genel olarak her

siyasetin fırsat buldukça kendi lehine uyguladığı bir yöntemdir.Örneğin güçlü olduğunuz yerlerde,siz DDKD'liler de şiddete başvurdunuz.Siz DDKD liler,bizim arkadaşlarımıza,Diyarbakır Eğitim Enstitüsüne kaydolma fırsatını vermediniz.Yine,aynı okulda Rızgari yayınlarının satılmasını engellediniz.Hem de kaba kuvvetle,şiddetle.Istanbul'daki Bitlis Yurdu Seçimlerinde,sorumluluk duyarak geri adım atmasaydık,Biz,PKK ve KUK çatışmasından daha kapsamlı bir çatışmaya girebilecektik belki. (Sayılan bu somut olaylar M tarafından doğrulandı) Peki,diyelimki hapishaneleri ayırdık,gittiğimiz yerde çoğunlukta olacaksınız ve bize baskı yapmaya kalkarsanız ne olacak?Bir kez daha mı sömürgecilerin hakemliğine başvuracağız?Şunu iyi biliniz ki,biz böyle bir önerinin içinde olamayız. Ve olmayacağızda.

Arkadaşımızın bu önerisi,hapishaneleri ayırma isteği önerisini gündemden çıkardı.(Ama, "gönüller"de çıkarmadı) Bu konu,artık cezaevindeki hiçbir toplantının gündemine de girmedi.

c-O r t a k y a ş a m - O r t a k y ö n e t i m.

Günlük yaşam denince ilk akla gelen,yatma ve kalkmadır.İdarenin uygu ladığı bir yat-kalk saati yoktu.İsteyen istediği zaman yatıyor,istediği zaman da kalkıyordu.Yatma ve kalkma işini düzenlemek,kişilere ve siyasal gruplara kalıyordu.

Bizim yatma ve kalkma saatimiz belli idi.Gece saat 11'de yatar ve sa bah saat yedide kalkardık.PKK'lilerde belli bir saatte kalkarlardı. Bizim ve PKK'Lilerin ve Ala-rızgari'cilerin dışındaki gruplarda yatma ve kalkmanın disiplin altına alındığını görmedik.İsteyen sabahlara kadar o turur ve gündüz de akşama kadar yatardı.Bu konuda her türlü disiplinsiz lik yapanlar,görüş günlerinde erkenden kalkarlardı.O gün "önemliydi" ve "pencerenin önünden"de eksik olmazlardı.

Bu zamansız yatma ve kalkma işi cezaevinde çok büyük düzensizlikler yaratıyordu.İdarenin denetimini artırıyordu.Bazı idareye iş veren sanık lar denetlenemiyor,laubali ortam bunları ve keyfine bakanları kamufle e diyordu.Ayrıca kimin kiminle görüştüğü belli değildi.Dengesiz ve liberal bir ortam oluşuyordu.Yemek saatlerini de bozuyordu.Bundan rahatsız olanlar arasında huzursuzluk başgösteriyordu.İleride,baskıların arttığı dönemlerde,bu dayanılmaz bir hal aldı ve disiplinsiz olanlar çok sıkıntı çektiler.

(...)

Sabah kalkıştan sonra,isteyenler spor yapıyorlardı.PKK'lilerin tümü kalkmamakla birlikte,spor yapanlar birlikte yapıyorlardı.Biz de, çoğunlukla bu toplu spora katılıyorduk.

Biz,her sabah belli saatte ve düzenli kalktığımız için,kahvaltımızıda düzenli yapıyorduk.PKK'lilerde topluca ve birlikte kahvaltı yapıyorlardı.PKK'liler için toplu hareket her bakımdan önemliydi,bunu yönetici ler denetim kurmak ve diğer gruplarla ilişkilerini kırmak için yaptıkları gibi,maddi olarakta ortak yaşam onlara yarıyordu.Kalabalık ve birçok adamını maddi olanaklarının olmadığı bir grup,toplu olmayan ve herkesin kendi başına davrandığı zaman,onlara yiyecek ve içecek yetiştiremeyecekti.Kalkma zamanları belli olmayan,diğer gruplarda ise,kim ne zaman kalkarsa ozaman kahvaltıya otururdu.Cezaevinin her yerinde,kendi keyfine göre,birçok insan,yere kağıtlar,naylonlar serip ve kahvaltı yapmaktaydı dar bir yerde sorunun ciddiyetini,bu açıdanda kavrayınız.Karavana olarak gelen şeyler genellikle yenmiyordu.Biz ise,mutlaka kahvaltıya kalkılmasını ve özellikle karavananın yenmesini istiyorduk.Bunun bizim için önemini daha ileride gördük.O karavana dert oldu ve zorluklar yarattı.

Öğlen ve akşam yemekleri yenirdi,tek-tük,buna da uymayanlar vardı Birde,yemeklerde de keyfine göre düzenlemeler yapanlar vardı.Siyasal gu ruplar,birbirlerine rekabetle adam kaçırmamak ve çelişkilerini gösterme mek için bu tür eğilimlere başvuruyorlardı.Bazı unsurlar,çok zorlanınca hastalık bahanesi uydurarak,özel gıda rejimi istiyorlardı. "Nazlı,..ana kuzuları"daha sonra neler gördüler neler!..Ortak yiyen gruplar olduğu gibi,öğlen ve akşam yemeklerini ayrı yiyen gruplar da vardı.Yemekler az ve kalitesizdi.Dağıtımında da adaletsizlik vardı.Askerler karavanaları kapı önüne bırakırlar,koğuş ve yemek sorumluları alır bölüşür,koğuşları na getirirlerdi.Dağıtıma PKK'liler egemendi.Diğer koğuşlar onların verdikleriyle yetinmek zorundaydılar.Bu yüzden yemek bölüşümünde,sık sık tartışmalar oluyordu.Genellikle öğlen ve akşam yemeklerinde,kantinden a lınan gıda maddeleri ve salata malzemeleri ile destek şeyler yapılıyor ve bir de yemekler yenecek düzeye getiriliyordu.Bu yemek dağıtım işine müdehale ettik ve PKK'lilerden bir sorumlu ile Bağımsızlardan (DEV- SOL CU) birinin katılımı ile ortak bölüştürme işleri düzene koyuldu. Bunlar aralarında bazen az gelen yemekleri toptan bikaç gün bir yere,diğer gün ler başka yerlere vererek bölüşümü dengeliyorlardı.Bölüşüm adam sayısına göre yapılıyordu.İş,kavga döğüşten kurtuldu.Ama,tartışmalar,yine,ara da bir oluyordu.Örneğin:tatlı gelmiş,az,bir koğuşa toptan veriliyor.Çünkü,hepsine dağıtılsa hiçbir şeye yaramaz.Daha sonraki günler gelince de öbür koguşlara verilecek ve veriliyordu.Bunu bazıları kabul etmiyorlardı.Velhasıl kavgadan döğüşten,saygılı ve efendi bir yapıya,eşitliğe ulaşınca da,bu kez böyle rahatsızlıklar oluyordu.Düşünün,yemek alamayıp aç kalmayı şikayet konusu yapanlar,bu kez işbölümü ile görevlendirilen bir ekibe,adaletli davranışlarına rağmen itiraz ediyorlardı.Bu aşamada PKK' den gelen arkadaşta çok olumluydu.(2 Nolu'da şehit düştü)

Cezaevinin temizliği son derece kötüydü.Hiçbir siyasi cezaevi bu kadar pis olamazdı.Koğuş sorumluları arasında didişmeden başka bir şey ol madığı için,temel sorunlarımız ortada kalmıştı.Örneğin;günlük yaşamın en ciddi yanı olan temizlik sorunları bile çözümlenemiyordu.Sinekten bo guluyorduk.Sular akmıyordu.Sıcak Diyarbakır gibi Kolera'nın yoğun olduğu bir yerde,içinde bulunduğumuz şartlar imhamıza neden olabilirdi.Bunu idare de istiyor ve önemsemiyordu.İşin en önemli yanı devrimci insanların yaşadıkları cezaevi bu kadar pis olamazdı.Bu,sorumluluk duygusunun, gelişmediği ve kimsenin sorumluluğu üzerine almak istemediği ve en önem lisi de herkesin hemen tahliye bekler olduğuydu.Ayrıca,siyasetler arası çelişmeler de etkili idi.Ama, PKK'lilerin bazılarının kaldığı taraflar, biraz temiz sayılırdı.Kadınlar tarafı ise,temiz tutuluyordu.

Kaldığımız koğuşta R.arkadaşı nöbete yazmadılar,çünkü,ağır bir bronşit geçirmişti,hala sürüyordu.Öte yandan koğuş sorumlusunun nöbete yazma niyeti de yoktu.M.arkadaş gelince nöbete yazılmayı hemen istedik.Temizliği sağlamak,işlere çeki düzen vermek,ilişkileri düzenlemek ve en önemlisi kaldığımız yerde hayata katılmak zorunluydu.Siyasal niteliğimiz de bunu gerektiriyordu.Köşemize çekilip ve bazılarının istediği gibi,katılmadan ve karışmadan olmazdı.İşin içine girilmeden onu düzeltmek maddeten mümkün değildi.Günlük yaşamı kurallı ve hergün işleyen bir düzene koymak gerekiyordu.Bu da,en azından,temizlik nöbetine yazılmakla mümkün dü.Hem yapacak,hem de gösterecektik.Böylece,birçok genç adam da etkilenecekti.Bizim nöbete yazılmamızın "eşit haklar ve görevler" için siyasal bir içeriği de vardı.Biz,aşa değildik.Bazı "ileri"geçinen unsurlar, yan gelip yatmaktaydılar.Bunları da, bizim durumumuz harekete geçirebilirdi.Mücadele içinde olan bizler,imtiyazlı konumda olamazdık.

Nitekim,nöbete yazıldık ve iyi de oldu.Hastalıktan dolayı R."misafir olmaktan"dolayı da M'nin nöbet tutmaması -misafirler bir hafta nöbetçilik yapmazlar,yeni gelenler cezaevinde böyle "misafir" olarak nitelendi

rilir- üzerine,Dengê Kawa'cılar "siyasetlerin lider unsurları nöbet tut maz" anlayışıyla N.El-hüseyni'nin nöbet tutmaması için koğuş sorumlusuna (T.Aydın) başvurdular.. Nöbete yazılarak temizlik ve düzenleme işlerine bizzat katılmaya müdahale etme yetkilerine ulaştık.

(...)

Kaldığımız koğuştakiler,PKK'lilerden korktukları için,suyun daha çok aktığı çocuk koğuşuna gidip su alamıyorlardı.PKK'liler bazen de gidenleri boş döndürüyorlardı.Biz yanlarında olunca,kendilerine güvenerek ve korkmayarak su almaya gidiyorlardı.Biz gidince su da veriliyordu.Onun için su taşıma işine bizzat katıldık.Suyumuz da bolluştu.Yaşımıza saygıdan ya da niteliğimize ve ilişkilerimize saygıdan olacak,PKKliler -özellikle çocuk koğuşundakiler- elimizdeki bidonları alıp,suyu bizim koğuşa kadar kendileri taşıyorlardı.

Cezaevinde haftada iki gün görüş yapılırdı.İsteyen herkes görüşe gelebiliyordu.Görüşe gitmekte serbestti.Soyadı ve akrabalık aranmıyordu . Yiyecek ve kitap dışında herşey alınıyordu.Görüşler çok kalabalık oluyordu.Görüşçüler yüzlerce metre kuyruk oluşturuyorlardı.Bölgenin niteliği ve kan bağlarının halen varlığını koruduğudan; (feodal özellikler) yakınlarımız bizi en zor koşullar altında bile,yalnız bırakmadılar.Varları ve yokları ile geldiler.Yalnız serbest olduğu zaman değil,baskı dönemlerinde de cezaevinin önünü doldurdular.Bu,bize moral veriyordu.Ayrıca,koğuşlardaki bazı unsurlar için çok geçerliydi.Ama,ne yazıkki biz bu görüşleri siyasal amaçlarla kullanamıyorduk."Alış-veriş" işleri ilkeldi PKK'liler bazı şeyler yapabiliyorlardı! (31)

1 Nolu cezaevinde görüşlerin dıştaki düzenlemesi idareye aitti.içte ise,PKK'lilere aitti.Bunu kendileri böyle geliştirmişlerdi.Diğer siyasi gruplarda ses çıkarmamıştı.Bu hapishaneden rahatsızlığın önemli bir nedeni de,bu baskı altındaki görüştü.Duygusal olanlar kendilerini dinleme işini hazmedemiyorlardı."Asker dinlesin ama,devrimciler dinlemesin."Biz denetlemeden yanayız,ancak,PKK'lilerin 1 nolu da yaptıkları gibi değil.

Biz cezaevine gelince durum şuydu;PKK'liler görüşçülerin isimlerini alıp bağırıyorlardı ve görüşleri dinliyorlardı.Böyle de devam etti.Aile meselelere dahil.Dinleme,hem kendi unsurlarına ve hem de diğer siyasetlerin unsurlarına yönelikti.Böylece hem üyeleri ile ilgili ve hem de diğer siyasetlerle ilgili "istihbarat" elde etmiş oluyorlardı.Akşam görüşten sonra,bunu, "yetkili unsurlarına merkezileştiriyorlardı". Nasıl kullandıklarını bilmiyoruz!Avukat görüşlerini de çoğunlukla dinliyorlardı.Hemen şunu belirtelim ki,bunu,bize uygulamadılar.Ama,biz bu konuya itiraz ettik ve itirazımız üzerine oldukça gevşettiler.Görüştüğümüz kabinlerde, -zaten 1 nolu'nun görüş yeri ufaktı ve birbirini dinlemek çok kolaydı- kimse arkamızda kalmıyor,Avukat görüşümüzde de orası tamamen terk ediliyordu.Bir kez,o da B.Batê görüşümüzü dinlediler.Diğer siyasaatler,bu işten çok rahatsızdılar ve yakınıyor,korka korka,gidip geliyorlardı.

bb-Belediyeden gelen yardım:

Günlük yaşamı düzenlemek için bazı olanaklar gerekiyordu.O günlerde, herkesin "karşı devrimci","işçi düşmanı","hırsız" olarak ilan ettiği , aleyhine her gün bildiriler dağıtılan devrimci ve yurtseverlerin adayı olarak bağımsız Diyarbakır Belediye Başkanlığına seçilmiş ve eski arkadaşımız Mehdi Zana'ya bir yazı gönderip,bazı isteklerde bulunduk. Bunun nedeni,aynı zamanda kendisinin Ankara'da böyle bir yardım yapmak isteğinde buluhmasıydı.Arkadaşlarımızdan gelen haberlerde hertürlü yardımı yapacağını bildirdiği belirtiliyordu.Ve daha önce de Diyarbakır cezaevlerine birçok yardım yaptığını biliyorduk.Biz geldiğimiz zaman hala be-

lediyeden ve bazı yurtseverlerden tutukevlerine para yardımı yapıldığını söylediler.Bu yardımı daha düzenli hale koymak ve belediye ile ilişkileri olumlu götürerek,ihtiyaçlarımızın karşılanmasını sağlamak için bazı taleplerde bulunduk.Şu istekleri yazılı olarak mehdi'ye bildirdik: 1-İtfaiye araçlarının günde bir iki kez gelerek,cezaevi su deposunu doldurmaları,(istihkamın bu talebi yoktu,su boldu) 2-Altı adet kapaklı çöp bidonu (çöpleri yemek karavanalarının içinde tutup dışarı çıkarıyorduk) 3-Dört adet musluklu su küpü, 4-Voleybol ağı ve top 5-Cezaevlerine göüş günleri gelebilecek otobüs temini...vb. (32)

Mehdi istekleremizi derhal yerine getireceğini bildirdi ve getirdi . Bu ihtiyaçların cezaevinde dağıtılması ve gönderilecek paranın da tutuklulara verilebilmesi için belli yöntem de istedi.Daha sonra yardımcısınıda cezaevine göndererek,isteklerimizi karşıladığını ve daha başka isteklerimiz olursa onlarıda bildirmemizi istedi.Bizim isteklerimiz yanın da;birkaç çuval çay şekeri,ve bir miktar para da gönderilmişti. Elbise gibi ihtiyaçlarında karşılanmasını önerdiler.Biz,küpleri su kabları olmayan koğuşlara dağıttık.Kadın koğuşuna da bir adet verdik.Voleybol ağını ve top'u,toplu spor yaptıran PKK'li bir beden eğitimi hocasına teslim ettik.Zaten bir tek yerde oynamak mümkündü,orası da ortak kullanılıyordu.Para ve şeker'in bölüşümü ise sorun oldu.Para bir avukat aracılığı ile (H.Bozçalı) gönderilmişti.Bu avukat belediyenin avukatıydı.Geldiği zaman siyaset temsilcilerini çağırarak,gönderilen paranın "kime ve nasıl teslim edileceğini" sordu.Siyasetler arasında büyük bir tartışma çıktı.Aslında bu tartışma,görünüşte başka şeyler yansıtıyordu ama, alttan alta,paranın çoğunu almak isteyen grupların,işi yokuşa sürdükleri belliydi.Mehdi'yi hain ilan eden,aralarındaki sürtüşmeleri bu konulara indirgemek isteyen,ama,onun gönderdiği,suyu,küpü,çöp bidonunu,topu, ağı kullanan,ÖY ve DDKD gibi siyasal gruplar,parayı almayacaklarını bildirdiler.Aslında daha önce de bu tür para yardımları gelmiş ve alınmıştı . İstihkam da ,kaç kez,gelen paralar bölüştürülmüş,hem de siyasetlere bölüştürülmüştü.Bir kişi ile bulunan siyasetle,50 kişi ule bulunan siyaset aynı miktarı almışlardı.Bu,aynı zamanda yurtseverlerin de bir yardımıydı.Ve ortak bir yardıma dönüştürülmüştü.Ama,işi Mehdi yapıyordu.

Bir kısım siyasetler eşit dağıtılsın,bir kısmı da ortak bir komite dağıtsın diyorlardı.Altında başka amaçlar hemen belli oluyordu. Yüzeyde ise, "keskin devrimcilik ve kan davası" sürdürülmek istenerek,Sözde devrimci tavır takınılıyordu.Deli olmak içten bile değildi.

Ülke yönetimine yön vermeyi kafasına koymuş,ya da öyle olduğunu söyleyen ve ülkemizin zenginliklerini sömürüden uzak ve eşit biçimde dağıtmaya soyunanlar (yani bu cezaevindekilerin!) Mehdi'nin 45.000 liralık mütevazi yardımını (283 kişiye bölüştürülecek)paylaşamıyorduk.Binbir dereden su getiriyorduk.İstemeye istemeye son öneriyi biz yaptık ve çoğunlukla kabul edildi.

"Para ve şeker,karşı-devrimciler dışında kalan tutuklu sayısına bölünerek,bulunacak sayı koğuş mevcudu ile çarpılıp,koğuş sorumlusuna teslim edilecek.Koğuş sorumluları da verileni kendi koğuşundaki yararlanacak unsurlara göre bölüp,gerek tek tek,gerekse grupların sayısı kadar yetkililerine verecekti."

Paylaşma için komite filan oluşturmaya gerek yoktu.Dağıtım doğal olarak çoğunlukta olan gruba verilmeliydi.Bu PKK idi.Tutukevindeki o zaman sayısı üçte ikiyi de aşıyordu.Ve çok sayıda adamı olmasına karşılık olanakları da yoktu.Ama,yine de paylaşımın onlar tarafından yapılması gerekirdi.Bu gibi işlere alışmalı,tutukevinde ki "yüksek önerilere" de böylece işlerlik kazandırmalıydık.Hem ortak yönetim tartışılıyor,Hem de

böylesi ufak bir sorun için,herkes kendi menfaatini öne sürüyordu...Hem almayız deniliyor,hem de almak için yöntem öneriliyordu!

Para ve şeker,PKK Merkez Yönetim Kurulu Üyesi olduğu söylenen M.Hayri Durmuş'a teslim edildi.

Hayri,namuslu ve dürüst bir insandı.Dağıtımı en uygun biçimde ve biz zat kendisi başında durarak /ki,hastaydı/ yaptı ve dağıttı.Bizim koğu - şun payını da ayırarak,bize vermek istedi.Kendisine,koğuş sorumlusuna i letmesini bildirdik.Bu arada,ilginç bir olay oldu:

Biz,toplu olarak,28.koğuşun yanındaki yemekhane gibi kullanılan yerde oturuyorduk.O sırada şekeri getirip sorumluya teslim ettiler.Alıp kenara koydu.Zaten dağıtmaya gerek yoktu.Koğuş çay işlerini toplu yapıyordu.Bir-iki bağımsız adam vardı,ama,onlara da zaten gerekli yardım yapılıyordu.Ancak,para dağıtılacaktı.Aslında aynı komündeydik.Zorluk çıkarmak istenmese,paranın tümü sorumluda kalsın denebilirdi.Zorluk çıkarmak kafaya konulduğu ve bir de biz"yumuşak" davrandığımız için;PKK'den"ödü" patlayanlar bize gelince"kahraman"kesiliyorlardı.Saygılı olmak bunları, şımartıyordu.Aslında,ne kadar korkak olduklarını biliyorduk!Neyse...Parayı saptanan yönteme göre,sorumlu böldü ve o sırada oturan ÖY'den N.Kaleli'ye adam sayısı kadar (kanımızca iki kişilik) 175x2=350 lirayı verdi(her adama 175 lira düşüyormuş).N,parayı M'nin olduğu tarafa fırlatarak "ben işçilerin emek terlerini içinde taşıyan parayı almam"dedi.M,yanına giderek "arkadaş terbiyeli ol,bu işlere,ta başından beri,sen'yetkili olarak'ortaksın.Şimdi mi 'işçilerin emekleri'oldu?"dedi.Sert tartışmalar yapıldı ve M'nin üzerine bastonu ile yürüdü.Kendisini eskiden iyi tanıyorduk!M bu davranışı için ona sert reaksiyon gösterdi."Sen adam dövecek biri misin"dedi.Orada bulunanlar kendisine karşı çıktılar ve yerine oturttular.Mümtaz,paraları yerden toplayıp,sorumluya "arkadaş cezaevine alışacaksınız,yoksa biz alıştırırız" dedi.Parayı götürüp,Hayri'ye, ya da ihtiyacı olan koğuşlara aktarmasını önerdi.M,çok kızmıştı.N'ye hitaben şunları da söyledi;"İstihkâm'da gelen parayı tek başına alabiliyordun,yüz kişiye 5.000 lira,sana tek başına 5.000lira!'Siyaset'lere göre 'taksim' iyiydi!Şimdi ne oldu?Bunu,yeri gelince sana sorarlar"..Aradan birkaç saat geçti ve yanımıza gelip,"Kekêm,biz hamşehriyiz,kardeşiz ....olursun,kusura bakma...vb.."dedi.Hiç üstüne varmadık ve "arkadaş bu işler böyle gider.Hıncın ya da siyasal bir derdin varsa,bunu dilinle anlat,zaten birbirimize herşeyi söyledik.Zaman kimin doğru kimin yanlış olacağını gösterir ve gösterdi de..Korkma,sana her türlü yardımı yaptık, yaparız da.Bu olay da önemli değildir..."dedi.(33) Bu olaya KUK'çu Hüsamettin,Z.Bayrak,M.Can Azbay,A.Aydın,PKK'li (tecritli)Nihat ve birçokları tanıktır.Hayri de bu olayı duyup çok üzülmüştü.Daha sonra,Mehdi'ye olayı anlattık ve belediyè de neler olduğunu,uzun uzun açıkladı..

(...)

cc-Kadınlar Koğuşu:

1 Nolu Tutukevinde kadınlar koğuşunda kalanların çoğunluğu PKK'liydi yaşam koşulları büyük ölçüde bizimle aynı idi.Yalnız,onların dış bahçeye havalandırma için çıkarılmaları farklıydı.

Çocuk koğuşunun önünde,iç tarafta küçük bir havalandırma vardı.Burası genel olarak kullanılmıyordu.Çünkü,kadınlar çıkıyorlardı.Ve onların koğuşlarının yanındaydı.Orada kadınlarla her zaman görüşmek mümkün oluyordu.Bunu,PKK'liler yapıyorlardı.Ancak,belli kişiler dışında kimse görüştürülmüyordu.Nitekim PKK'den yargılanan bir bayanla (Eski bir arkadaşımız olan Y.Yaman'ın baldızı) Y'nin ilgilenmemizi istemesi üzerine görüşmak istedik,kadınlar koğuşundan çok tepki geldi.Yasemin adlı bu bayanla Mümtaz arkadaş görüşmek istedi ve kendisine bir ihtiyacı olup ol-

madığını soracaktı.Y'nin,mektup yazdığını ve isteklerini ietecekti.Avu kat sorunları varsa,onları çözecek,para ve benzeri sorunlarını halledecektik.Kızın görüşme ile ilişkiler içine gireceği,belki,onlardan ayrılacağı korkusu egemendi.Çünkü,bu kız onlarla ilişkilerinde çok tereddütlüydü ! (daha sonra 2 Nolu Tutukevinde de görüşmemizi engellemek istediler).Görüşme A.Balta aracılığı ile sağlandı.Görüşmeye gidince,koğuş sorumlusu A ve G arkadaşlar,çocuk koğuşunun havalandırmasına gelerek,Yasemin in görüşmesini engellemek ve dinlemek istediler.Mümtaz arkadaş,"ben gizli kapaklı birşey söylemiyorum,bu suç da değil,sizin davranışınız iyi değil ve yanlıştır.Ayrıca,sizden izin aldık ve kabul ettiniz.Arkadaşımızın baldızıdır,bize mektup yazarak kendisi ile ilgilenmemizi istemiş,o kadar"dedi ve çok kızarak oradan ayrıldı.Kız da bu koşullarda bir şey konuşmak istemedi,sonra durumu açıkladı.Yasemin'den"kuşkulanıyorlardı".Durumu Mazlum'a ilettik ve üzüldüğümüzü bildirdik.Mazlum kızlara çıkıştı ve bizden özür diledi.Görüşebileceğimizi iletti.Ama,görüşmedik.Ta 2 Nolu'ya gelinceye kadar..Yalnız ailelerimiz gelince,onları oraya gönderip,ihtiyaçlarını topluca sorduk.Kendisine bizimle görüşmemesi için,özel olarak baskı yapmışlardı.Bunu da,kendisi,daha sonra bize söyledi.

Kadın erkek ilişkilerinde,feodal yan ağır basıyordu.Kadınlar ilişkilerinde çok ilkeldiler.Kıskançlık duygularını açığa vuruyorlardı.PKK'liler kadınlarla ilişkileri ve aralarındaki kadın-erkek ilişkilerini gizli tutuyorlardı.Devrimci ahlak ve kardeşliğin yerine,feodal ahlak anlayışı ile hareket ediyorlardı.Tamamen işleri cinsel yanlara indirgiyorlardı.Bunun dışında bir ilişkinin olamıyacağı anlayışı egemendi.Ama,bu ilişkiye de hepsi hazır duruyorlardı!Tatminsiz,gösterişe meraklı,kendilerine üstte bir yapı koyan anlayışları,daha sonraları başımıza dertler açtı.Örneğin;havalandırmaya çıktıkları zaman,(bahçe 28.koğuşun önündeydi) arkadaşların tuvalet pencerelerinde durmamalarını,orada traş olmamalarını,soyunuk bulunmamalarını istiyorlardı.Sert,kaşları çatık bakışlarla,havalandırmada gezip duruyorlardı.Birçoğu çok kötü koşullarda soruşturmaya tabi tutulmuşlar,ve başlarından "herşey" geçmişti. Arkadaşlara karşı samimi olmaları gerekirdi.Bu koğuştakilerin,kendi siyasetlerinden olmamaları nedeni ile,onlara daha saygılı davranmaları gerektiğini bilmiyorlardı!Aralarında Türk polisi ve askeri tarafından ırzına geçilmiş, olanlar vardı!İşte,feodal anlayış ve siyasal yanlış yüzünden,duygu ve utanma ile hiçbir şey tartışılamıyor ve belirlenemiyordu.Onlar havalandırmaya çıkınca,28. koğuş tümden içeri giriyor,tuvalete gizli gizli gidiliyor,yanlış bir yapı oluşuyordu.Ayrıca,içeride volta salonda atılıyordu ve 28. koğuşun salonu ile kadınların salonu karşılıklı idi.Arada, idare ve asker vardı.Birbirimize sert sert bakıyorduk.Orada oturuyorlar gülüyorlar ve acayip bir"haremlik-selamlık"oluşuyordu.Bu sorun ciddiydi hem davranışlarını,hem ilişkileri eleştirip belli bir ölçüye getirmek , gerekliydi.Karşılıklı saygı ve güvene dayanan bir yapı oluşturularak,genel siyasal mücadelemizde kadının yeri ve önemini,devrimci bir anlayışa indirgemek için eleştiride bulunduk.Sorunu PKK'lilere ve KUK'çulara ilettik.PKK'liler eleştiriler üzerine onlara daha olumlu davranmalarını, iletttiler.Ama,Kürdistan açısından sorunu çözmek zorunludur!Bu,ancak,devrimci bir siyaset ile çözümlenebilir.Kadınlar koğuşundaki hastalıklara, müdahale ettik,bazı arkadaşları doktora gönderdik,ya da doktoru bizzat, oraya getirterek ilgilendik.Sorunları,kapalı olmaktan ve ayrı bir yere koymaktan çıkarmaya çalıştık.Ama,olmadı.Bunun cezasını da çok fazla çektik.İleride bunu açıklayacağız...

Kadınlar koğuşu ile ilgili bir olay da,"Cellat"Remziye ve Saadet Saka adlı bayanların durumuyla ilgilidir.Bunlar tecritliydiler ve ayrı kalıyorlardı.Haklarında çok dedi-kodu oluşturulmuştu.Diğer kadınlar onlarla konuşmazlardı...

"Cellat"Remziye lise de öğrenci iken,Komünizm ve Kürtçülük propagandası yapmaktan hakkında sivil mahkemelerde dava açılmış ve daha sonra - dan dosyası görevsizlikle Sıkıyönetime gelmiş biriydi.Genç bir kızdı.De li-doluydu.Birçok sorunu vardı ve ilişkilerinin bize zarar vermesinin o lası olduğu sezinleniyordu.Akli yönden de biraz dengesizlik gösteriyordu.Belki de bu yüzden kendisine "Cellat" diyorlardı...

S.Saka ise,Batmanlı olup,PKK'den yargılanıyordu.PKK'nin silahlarını saklamaktan suçlanıyordu.Soruşturmada ağır işkence gördüğü ve ırzına ge çildiği belirtilmişti.Kardeşi bizimle birlikte olduğu için,daha sonra o nunla ilgili geniş bilgi aldık.Güzel bir kızdı.Remziye'nin yanında kalı yor ve PKK'lilerle kalmak istemiyordu.Biraz da,siyasi bir yapı gösterme diği ya da hukuki durumu için böyle davrandığı söz konusu idi.

Bu iki genç kızın,ayrı bir koğuşta kalmaları ve idaredeki asker yada polislerle ilişkiler içinde olmaları ilgimizi çekti.O sırada bizim yanı mızda bulunan M.Özkahraman'ın abisi ordu pazarı satış bölümünde görevli olduğundan,Astsubaylar ve hatta idaredeki Subaylar tarafından tanınıyor du.Abisi arada bir geliyor ve hatta koğuşun bazı çay ve benzeri istekle rini onun aracılığı ile koğuş sorumlusu aldırtabiliyordu.Dolayısıyla i-daredekiler Muharremle samimi idiler.Yukarıda da belirttiğimiz gibi,tu-tukevinde ilişkiler zaten rahattı.İdare işlerimize karışmıyordu.Durumu öğrenme görevini Muharreme verdik ve kızlarla konuştu."Diğerlerinin ken dilerini koğuşa almadıklarını,onun için ayrı yerde kaldıklarını" söylemişler.Bu kadınlar 2 Nolu Tutukevinde de yine kadınlar koğuşuna kabul e dilmemişler ve ayrı kalmışlardı.Zaten,kadınlar gerek 1 Nolu'da ve gerek se 2 Nolu'da çok özgürdüler ve idare de kendilerine çok olanak tanıyordu.Saygılı da davranıyordu."Cellat"Remziye tahliye olduktan sonra,S.Saka genel kadınlar koğuşuna alındı.

Durum,büyük bir zaaf ve tehlikeli sonuçlar içeriyordu ve o zaman ra hatlık vardı ve bu sezinleniyordu.Ayrıca,rahatlık başlıbaşına bazı kötü olayların olmasına nedendi.Tecrit,cezaevlerinde hiçbir çare kalmayınca, en son başvurulması gereken bir tedbirdir.Tecrit,çoğunlukla,bu tür un - surları,idarenin,düşmanın kucağına atar.Nitekim,Diyarbakır Tutukevleri, bu tür olayları çok acı biçimde yaşamıştır.İçinden çıkılmaz boyutlara u laşan bu tecrit olayları,idarece çok ustaca kullanıldı.

Diğer bir tehlike de,idare içinde askerlerin hemen yanıbaşında yal - nız kalan bu kadınların birinin -olur ya- askerlerle cinsel ilişki kurması,duygusal bağlantı içerisine girmesi mümkündü.Çünkü,haklarında di - ğer arkadaşların kanısı "güvenilmez","polisle ilişkilidirler ve ahlak - sızdırlar" idi.Eğer,bu değerlendirme doğru ise,tehlike büyüktü ve denet lenmeleri gerekirdi.

Bu düşüncelerle ikisi ile de ilgilenmeye başladık.Bunu bazı arkadaş - lara da anlattık ve onları ikna ettik.Önce S'nin yeni tutuklanan kardeşi Z,Saka'yı yanımıza aldık.Z,bir ara Kawa'ya sempati duymuş ve bir arkadaşına yazmış olduğu tebrik kartındaki belirlemelerden dolayı TCK'nun 142/3.maddesine aykırı davranmaktan tutuklanmıştı.Şair olan ve ince,i - natçı biriydi.Duygusaldı.İlkokul öğretmeniydi.Ve bu Z arkadaşın aracılı ğı ile S'yi denetim altında tutmaya başladık.Epeyce yardımcı oluyordu.. Ve bize kardeşinin PKK'lilerden biriyle duygusal ilişkisinin olabileceğini ve bu nedenle bu işlere katıldığını söyledi.Siyasal niteliğinin ol madığını açıkladı.Polisler Z'yi ararlarken kendesini almışlardı ve böyle bir ilişkiye sokmuşlardı.

R'nin durumunu ve dosyasını da öğrenmek için,davasına Av.Şerafettin Kaya'nın girmesini ve ilgilenmesini istedik.Tüm bilgileri elde ettikten sonra,kadınlar koğuşuna bu arkadaşların kendi yanlarında kalmalarına ik na edilmeleri için,PKK yetkilileri ile görüştük.Sorunun çözümü,nakil do

layısıyla 2 Nolu Tutukevine sarktı.M.Karasu,bu kızlarla ilgili olarak , ne düşündüğümüzü öğrenmek için 14. koğuşa (2 Nolu'da) geldi ve Ruşen'le görüştüler.Ruşen kadınlar koğuşunu ziyaret ederek durumu doğrudan kendileriyle görüşmek istedi.PKK'lilere şu görüş iletildi:

"Biz bu iki kızı şu ya da bu nedenle savunmuyoruz.Bunların güvenilmez,ahlaksız olup olmadıklarını da bilmiyoruz.Genel menfaatlerimize uygun hareket ediyoruz.Şayet,yarın bunlardan herhangibiri tutarda bir er, subayla ilişkiye girerse (böyle bir durum dedi-kodu olarak dahi çıkarılsa) konuyu nasıl savunacağız ve dışarıya ne diyeceğiz?Bu'kadınlar koğuşundan birisi askerler ve subaylarla yatıyor' diye yansır.Kimse buradaki durumu bilmez.İki koğuş var,'bunlardan birinde bulunan şu isimli bir kız bunu yapıyor' demezler.Genel bir suçlama oluyor ve çok kötü sonuçlar doğurur.Üstelik,siz feodal yanlarınızla bu ilişkilere daha bağnaz olarak bakıyorsunuz.Aslında,biz doğal görebiliriz.Ama,siz hem doğal görmüyorsunuz hem de böyle bir tehlikeyi umursamaz davranıyorsunuz.Bu yanınız anlaşılamıyor.Böyle bir olaydan tüm tutukevi yara alır.Bunların güvenilmez oldukları ise,önemli bir olay değildir.Birçok insan var,bunların ne kadar güvenli oldukları şimdilik hesaplanamaz.Burası tutukevidir uzun zaman burada kalınacak ve sonunda altından nelerin çıkacağı hiç bilinmez.Devrimcilerin güvenilmez insanlara nasıl davranacakları bellidir. Bunun yöntemleri vardır.Tecrit çözüm değildir.Bu,öncelikle bizim kendimize güven sorunudur.Kız arkadaşlar neden bu kadar kesin ve katı konuşuyorlar.Siyasi tutukevinde düşman mutlaka aramıza adamını sokacak,sokmaya çalışacaktır.."

Girişimlerimiz sonuç vermedi ve maalesef ileride çok hazin(!)olaylarla karşılaştık.Oysa,bunları görmek için kahin olmak gerekmiyordu!

2 Nolu tutukevinde en çok çile çeken ve kendi duygusallıklarından ötürü başlarına gelmedik kalmayan grup kadınlarımız oldu.Düşman,kadınlık yanlarını çok ustaca kullanıldı.Eğitimsiz ve duygusal olan kadınlarımız çok tercihler karşısında kaldılar.Dedi-koduları bırakınız,askerler gözler önünde ırzlarına geçtiler...Bağırta bağırta yaptılar bu işi...kadınları silah olarak kullanıp siyasetlere saldırdılar.Aralarında çelişmeler yaratıp,güzelliklerinden yararlandılar.Annesini,bacısını,karısı ve nişanlısını herkese kullandılar.Kadınları getirip erkeklerin yanlarında soyundurdular ve istediklerini elde etmeye çalıştılar.Düşenler de oldu, düşmeyenler de..ama,S ve R tahliye olup gittiler.Devrimci gururları ile direnerek,varlıklarını sömürgecilere kabul ettiren kadınlar koğuşundaki arkadaşlarımızı minnet ve şükranla anmak bir görevdir.Yeri geldiği zaman direnenlerin anılarını anlatmak gerekir.Diyarbakır zindanlarındaki, analarımızı,bacılarımızı ve kadınlarımızı saygı ile anıyoruz.Ama,gönül arzu ederdi ki,burada feodal yanlarla değil,devrimci yanlarla duralım , sömürgecileri iyice tanıyalım...

d-Siyasi çalışmalar.

1 Nolu tutukevine getirilişimizde buranın 11 aylık bir geçmişi vardı. Üç ay gibi kısa bir dönem kaldıktan sonra,2 Nolu'ya nakledildik.Sıkıyönetim Askeri Tutukevleri sıkıyönetimle birlikte oluşuyordu.11 Aylık bir süre siyasi bir cezaevi için uzun bir zaman olmasına rağmen,hiçbir şey, yerine oturmamış,siyasi bir yanı bulunmuyordu..Tutuklular kendilerini , gelip -geçici sayıyorlardı.Yapılan şey gün doldurmaktı.Kötü bir durumda bulunuyorduk.Yazılan bildiriler,verilen demeçler ve yapılan bütün "haşmetli gösterilere"rağmen;burada hayal kırıklığına uğradık!Örgütsel ilişkiler,kadroların durumu acıydı.Ne için tutuklandıklarını bile bilmeyen, bir sürü insan vardı.Bu nasıl düzeltilmeliydi?

Bazı işlerin "siyasi" yanı vardı.Örneğin;PKK'liler akşamları özellik

le Govende kalkarlardı.Çeşitli türküler söylerler ve bu arada,"Bavê İdris Cahşe"de söylenirdi.Böylece,ideolojik mücadele yapılmış olmaktaydı. KUK'ta bundan geri kalmıyordu.Örgütlerin ideolojik ve siyasal yapıların daki yalpalanmalar ve nereye,nasıl oturacakları "Allaha kalmış"tı.Zik - zaklar ve şaşılacak ölçüdeki faydacı anlayış egemendi.Genel görünümü an latması bakımından küçük bir anımızı nakletmek gerekecek;

Diyarbakır Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinde,R.Encü adında,65 yaşların da birisi;"Türkiye'nin dostu olan bir devlete karşı savaşmak" suçumdan, yargılanıyordu..İşin açığı;Peşmergelik yapmak ve Irak devletine karşı savaşmak ile"suçlanıyordu".Kendisi ise,"suçlamayı"reddediyordu.Peşmerge olduğu ve Irak devletine karşı savaştığı saptandığı takdirde,birçok Peş merge gibi Irak'a teslim edilecek ve Baas Rejimi tarafından hemen idam edilecekti.R'nin gerçekten bir Peşmerge olduğu açıktı.Sahte adı da buydu!Yüzbaşı rütbesindeydi.65 yaşında olmasına rağmen,30 yaşındaki bir in sanın direngenliğini taşıyordu.Yıllarını Kürt halkının özgürlük mücadelesi için savaşla geçirmiş bu yiğit Peşmerge,daha yıllarca savaşacak gü ce ve inanca sahipti.Nitekim,Hakkari de bağlandığı karyoladan kurtulmayı başarmış ve kaçmıştı..3-4 kilometre sonra,kar izlerinden takip edile rek yakalanmıştı.Kendisi ile çok yakından ilgilendik,birçok sorununu ve en önemlisi hukuki sorunlarını da çözmeye çalıştık.Birgün R'yi ağlarken gördük.Kendisine neden ağladığını sorduk (kimseye sorunlarını açmazdı); "söylenen türküyü duymuyor musunuz?" dedi."Ömrünü bir halkın kurtuluşuna adamış Serok Barzani'ye Cahş diyorlar,bunlar ne biçim Şoreşgêrdir? " dedi(34).

Kendisini teselli etmeye çalıştık;"bizim Barzani Hareketine karşı eleştirilerimiz olduğu halde,kendisini bir yurtsever olarak kabul ettiği mizi,genelde Kürdistan halkının da,Barzani'yi böyle değerlendirdiği ve Melle Mustafa Barzani'nin tarihte yerini aldığını" söyledik.

Şimdi Mustafa Barzani hayatta değil.Ama,onun siyasal mücadelesini,ay nı ideolojik ve siyasal yapıyla oğulları sürdürüyor.Irak Kürdistan Demokrat Partisi var.Örneğin;KUK uzun zaman burada kaldı,siyasal çalışmasını yürüttü.Üç yıl sonra PKK,hain ilan attiği KDP'nin kamplarına gitti.Para ve silah aldı.Onlarla ittifak ilişkisine girdi.Ne hazin bir man zara! Demek ki "özgürlük" bazı insanların ellerinde önemli bir araç.Onlar ne yaparlarsa "doğrudur".Ya da bekleyeceksin gerçekleri öğrenece - ler.Bizleri, "milliyetçilik"ile "gericilik" ile suçlayanları,tarihin on ları nasıl evire çevire oyuncak haline getirdiğini görünce,şaşmamak müm kün değil! Acaba bunlar bir özeleştiri verdiler mi? Bilmiyoruz.Ama,vermeye gerek yoktur.

KDP ile ittifak yapılır.Ama,I-KDP'nin siyasi mücadelesini karartıp,u mursamazdan gelerek,yenilgisine alkış tutarak;daha sonra doğru belirlemeler yapanları suçlayarak,kadrolarına bunları hain gösterip kendileri nin "sosyalizm " yaptıklarını ilan edenler,sonradan hangi gerekçelerle, KDP ile ittifak içine girdikleri açıklanmalıdır.Bu,Kesinlikle oportünist bir rahatlıktır.Daha niceleri var! Biz bu pragmatist ve oportünist rahatlığı kavrayamıyoruz.Seneler geçiyor,doğrular hep "kapak altı"oluyor. Herkes istediği zaman istediğini yapıyor.Ne kadar ucuz ve kolay bir yol

aa-Ortak platform:

1 Nolu tutukevinde gruplararası ilişkiler "ortak platform"lara götürülüyordu.Büyük isim verilmesi büyük işlerin yapıldığını göstermemeli.E vet. "ORTAK PLATFORM" gerek duyulduğunda,her siyasetten bir temsilcinin katıldığı ortak toplantılar düzenleniyor.Toplantı da gündem tartışılıp karara bağlanıyordu.

Ortak platform,sorunları çözmede güçsüz,yarar ve içinde birçok sakın

caları taşıyordu.Bu sakıncalar şunlardı:

"...

PLATFORM FİYASKOSU:
Hapishanede Platformdan kastedilen şudur;Hapishanedeki siyasetlerin temsilcilerinin biraraya gelmesiyle oluşan ve tüm sorunların tartışılıp çözümlendiği bir kurul.

Platform toplantısı için öneri,KUK aracılığı ile bize ulaştırıldı.Onlara şu gerekçelerle katılamıyacağımız söyledik;

1-Hapishanedeki siyasetlerin geri çekilmesi,Hapishane ile ilgili işlevlerde Komün ve Komün Yönetiminin öne çıkarılması -siyasal kadroların korunması ve sömürgecilerin hedeflerini şaşırma açısından- gerekir.

2-Siyasetin tanımı ve sınırları nedir?Hapishanede kendisine siyasetim diyen ve bazılarının niceliği tek kişiden ibaret olan 20'ye yakın (Tırşikçiler:Mehmet Celal Bucak'ın adamları,Süleymanlar:Hilvan'da Apo'cularla çatışan Süleymanlar aşiretinden olanlar/ hariç) siyaset var.20'ye yakın kişiden oluşan bir organın pratikliği var mıdır? Sizler,Komünü büyük bir siyasal birlik saydınız.Halbuki,Platform daha üst düzeyde siyasal bir birliktir.Aralarında bunca siyasal ayrılıklar -düşmanlığa varan- bulunan siyasetler nasıl siyasal platform oluşturacak?Kaldı ki,geçmişte uygulanmış,fakat başarı sağlamamıştır.

3-Platform,oportünist bir önermedir.Bizim Komün önerimizi gündemden düşürmek için yeniden öne sürülmüştür.

Yine de,bizim dışımızda hapishaneyi ortak yönetime kavuşturacak bir çözüme varılırsa,Platform kararlarına uyacağımızı peşin olarak bildiriyoruz.

..." (35)

Adını ettiğimiz bu"Ortak Platform"lara her siyaset katılmıyordu,biribirlerini karşı-devrimci olarak gören siyasetlerden bazıları bu nedenlerle toplantılara gelmiyor,örneğin;PKK,HK ile Denge Kawa'nın katılmasını istemiyordu.

Sakıncalarını açıkladığımız bu düzey aslında biçimseldi.Fonksiyonsuz ve gelişmeye kapalı böyle bir organ yerine,canlı,gelişebilen ve cezaevi sorunlarını çözecek yetenekte başka bir organa geçilebilir miydi?Bu,yarı-legal yanları korunarak oluşturulabilir miydi?Bu konuda çok kafa patlattık!

bb-İlkeli Ortak Yaşam ve İlkeli Ortak Yönetim:

Cezaevindeki ilişkiler ilke ve kurallara bağlanmamıştı.Deyim yerindeyse,ilişkilere "adabı muaşeret" -terbiye- kuralları egemendi.Çeşitli sınıflardan gelme nitelikler,köylü ve kentli oluş,bölgeler arasındaki yapısal farklılıklar,yaş,tahsil farklılıkları vb...deyişik davranışlara isteklere neden oluyordu.Örgütsel somut bir yapı yoktu.Komün olayı yeniden burada öğreniliyordu.Ne olduğu henüz belli değildi..Sorsanız"dışarıda da hep komünsel" yaşanmıştır!Böylesi farklı istek ve davranışlar,cezaevi gibi dar bir yerde tartışmalara ve dolayısıyla idarenin uygulamalarında rahatlamamıza neden oluyordu.

İnsani ilişkiler çok önemli olmakla birlikte,siyasi bir cezaevinin , bu ilişkiler yanında,ilkeli ve kurallı bir yapının içinde olması zorunluluğu vardı.Bunu yerli yerine oturtmak ve buna uygun yaşamak gerekiyordu.Daha insanlar ellerindekini bile bölüşemiyorlar,kolay kolay tatmin olamıyorlardı.Bu söylenenleri 2 Nolu cezaevinde tek tek gördük ve yetki-

li olanlara da gösterdik.Kuralsız olarak bizi bu kez de yakaladılar ve ilkesiz bir birliği "toz-duman" ettiler..Rekabeti kullanarak,aramızdan, birçok insanı çekip aldılar.İnsanın aklına geldiği zaman tüyleri ürperi yor.Bir sigara için,bir parça ekmek için neler olmadı.Bunun hesabı na - sıl ve kime çıkarılacak!

Bu düşünceler içinde,tüm siyasal grup yöneticilerine ve tek tek kişi lere durumu açıklığı ile anlattık.Uzun vadede ortaya çıkacak sorunları, belirledik.Cezaevinin hergün değişebileceğini söyledik."İlkeli Ortak Ya şam ve İlkeli Ortak Yönetim"in gerekliliğini ve kurallı yaşamın önemini belirledik.Herkesin bilebileceği ve gelişip,yetişeceği bir kurallar sis tematiğini-yazılı olarak-önerdik.Yeme-içme beraberliğinin sonunun olma- dığını,siyasetlere Komün'e geçmelerini önerdik.Herşeyin birlikte kulla- nımının gerekliliğini açıkladık...

Başlığı,"BURJUVAZİNİN ZINDANLARINDA ASGARİ MÜŞTEREK ORTAK YAŞANTI VE DAVRANIŞTIR" olan,yazılı önerimizin Giriş kısmı genel olarak teorik ba- zı açıklamaları içermekteydi.Bu açıklamalardan sonra Komün yaşantısının gerekçesi ve kuralları şöyle belirtilmekteydi:

"...

Sınıflı bir toplum olan Kürdistan'da şu ya da bu programla birçok ha reket boyutlanmıştır.Burjuvazi bu hareketleri ayrım gözetmeksizinbas kı ve tahakküm altına almıştır,tüm ilerici ve devrimci hareketlere , topyekûn bir savaş ilan etmiştir.Bu hareketler arasında siyasal ve i deolojik tartışmalar için ayrı bir yöntem saptamak üzere (ki,gerekli - dir.Sonuçta Tek ve Merkezi bir Proletarya Partisi'ne ulaşacaktır.) Tüm hareketlerin içinde bulundukları koşullar açıktır.Evrensel ve öz gül her yanı ile açık.Zor ve baskının bütün biçimleri,her türlü iş - kence,sömürgeci bir zulüm;topyekûn bir imha...Birçok diri ve canlı o lan unsur ÖZELLİKLE KÜRDİSTAN İHTİLALİ'nin gelecekteki temel kadrola rı ve bir bütün olarak Kürdistan İhtilâli tahrip ile karşı-karşıya - dır.Kadrolar (sözü edilen birçok hareket açısından) hapishanelere tı kılmıştır.Kısaca hareketler kendilerini büyük çapta ele vermişlerdir Konu güncel ve berraktır.Artık Hapishaneler,siyasi hareketin bir par çası haline gelmiştir.Hapishaneler üç açıdan önem taşımaktadır.1-Si- yasi olarak burjuvazi önünde (her türlü baskı karşısında) d i r e n m e k, ideolojik s a v u n m a ve saldırı.2-Kamu-oyunu lehimize güç- lendirmek,yılgınlığı kırmak,dayanışma ve güçbirliğini yaratmak.3-Kad roları eğitmek ve canlı tutmak.

Bu iç işlerlik dışında bir sorun da;Türk Devrimci arkadaşlarla daya- nışma ve birlik için önce grup çıkarlarını bir tarafa bırakmak gere- kiyor.(Onlarda aynı baskı ve işkence altındadırlar ve burjuvazi ara- mıza pek büyük ayrım koymuyor.İleride biraraya da geleceğiz)

Tüm bu nedenlerle hapishanelerde ortak bir platform gerekir.Bunu ge- liştirmek ve ileride daha güçlü siyasal birliklere varabilmek için , devrimci çabaları çoğaltmak gerekir.

İŞE İÇİNDE BULUNULAN KOŞULLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE SOMUTU İLE BAŞ LAMALIYIZ.HER İŞİMİZDE DEVRİMCİ YÖNTEMLER EGEMEN KILINMALIDIR.ÇIKIŞ YOLU KOMÜN'DÜR.İLK YAPI ÖRNEK KOMÜNLER OLMALI,GELİŞTİRİLİP TÜM HA - PİSHANEYE KAPSAMALIDIR.

-Komün ortak yaşantıyı ve ortak davranışı gerektirir.Komün yaşantı- sı zor bir yaşantıdır.Her ortak yaşantıya komün denemez!Biçimde Ko mün olmaz,Bu bir muhteva sorunudur.Yanlış bir Komün deneyi ileride içinden çıkılmaz sonuçlar doğurur.Bizim başvuracağımız yöntem,uzun bir eğitim (devrimci),dayanışma (yoldaşça güvenle) ve temel uyulma sı gereken kuralları içerir.

-Herhangibir nedenle (bizim nedenimiz açık) birlikte yaşamak zorunda kalan insanlar,ortak davranmayı,birçok olguya karşı koymayı tercih ederler.Aralarındaki menfaat çelişmesi ortak hedef karşısında kalkar.Ya da tali duruma düşer.Birlikte yaşamak belli kurallara bağlanmayı gerektirir.

-Komün yapısal olarak sosyalist bir embiriyon'dur.Bu nedenle sosyalist üretim ilişkilerinin kollektif -kuralsal bir davranış modeli -dir.

-Belirli kurallarla donatılan Komün,bir süre sonra (önce mekanik)vaz geçilmez bir işbölümü yaratır.Bu işbölümü;yönetim,denetim ve gözetim organlarını kurar.Bu işlerlik belli bir hiyerarşi içinde ve belirli kurallara göre çalışır.Tüm bu yapı ortaya kollektif-kuralsal bir yapı çıkarır.Ne yapacağını,nasıl yapacağını bilen unsurlar yaratır.Eleştiriye açık olan her devrimci kendini kuralların denetimine verir.Bu,bir devrimcinin gelişme koşullarından en önemlisidir. Özel davranışın kalkmasıdır.

-İçinde bulunulan üretim ilişkileri kapitalist üretim ilişkileri olduğundan ve koşullar zor ve kısıtlı (irademizin dışında saptandığından,anti-demokratik muhteva)bulunduğundan,"özgür"bir gelişme içinde olunamaz.Zor ve kısıtlı koşulların "tehlike" ve "saldırıları"nı azaltarak,giderek Tek ve Yekpâre kurallara bağlanmış bir yönetim ; Daha güçlü dayanışma ve direnme yaratır(Hapishane açısından).

-Kapitalistüretim ilişkileri sonuna kadar zorlanacaktır.Toplu davranmanın belirgin kuralları saptanmalıdır.Bu işin üstesinden Komün kuralları gelebilir.Modelin uygulanması için,bir süreç ve devrimci kural ve yöntemler seçilmelidir.Model olarak Özerk (koğuş) Komünler esas alınmalıdır.

-Bu yapının oluşturulması için özgül engellerde vardır.Ayrı siyasal yapılar ve görüşler.Bu yapı doğal olarak kendisi ile birlikte değişik davranış biçimleri ve alışkanlıklar da sunacaktır.Doğaldır.Yine üretim ilişkilerinin zorunlu sonucu olarak değişik sınıf ve katmanların talep ve özlemlerini yansıtmakta ve buna uyumlu davranış ve alışkınlıklar da beraber gelmektedir.Özellikle küçük-burjuva bir yapının egemenliği de gözardı edilemez.

Ortak davranmak ve ortak yaşamak için ilk adım,tüm alışkanlıkları (devrimci olmayan)bırakmak,grup çıkarlarını geri çekmek gerekir.

ORTAK YAŞAMDA KURALLAR NE OLMALI.

1-Komün modeli hapishanede esas alınmalıdır.

2-Kurulsal-kollektif yapı ve yaşantı esastır.

3-Birlik rızaya dayanmalı,gönüllü olmalıdır.

4-Ortak yaşantı esastır.

5-Özel mülkiyet kaldırılmalı,herşey Komün'ün malı sayılmalıdır.

6-Her koğuş bir Komün olmalı.

7-Komünler tek dereceli ve demokratik onayla kendi yöneticilerini seçmeli.

8-Hapishane ilişkileri koğuş başkanlarının ortak yönetimine verilmeli,bu kurallara bağlanmalıdır.(Yönetmelik)

9-Komünlerle ilgili ortak bir işlerlik kuralları belirlenmelidir(Yönetmelik).

10-Eşit ve genel katılım esas alınmalıdır.

Anlaşma halinde detaylı işlerlik kuralları belirlenmeli,Komünlerde açık onaya sunulmalıdır.(sunulmayabilir) "(36)

Geniş düşünülürse,binlerce kişinin yatıp çıkacağı bu hapishanede ortak yaşam ve dayanışma,Kürdistan Devrimi'nin geleceğine;ortak ve yan-yana yaşayabilen,aralarında dayanışma olan,düşmana karşı ortak mücadeleler vermesini bilen,kadroların yetişmesine epeyce hizmet edecekti.Ortak yaşam,aynı zamanda tekil yaşamasını seven ve devrimci hareket içinde olamıyacak unsurların açığa çıkmasını da sağlayıcı önemli bir araçtı...

Ortak yönetim,cezaevini,yetkileri belli ve ilkeli olan,olaylara ve davranışlara kurallar uygulayabilen bir organa kavuşturmuş olacaktı...

Öncelikle PKK'nin ikna edilmesi,böyle bir Ortak Yaşam ve Yönetim içine sokulmasını gerektiriyordu.Çünkü,cezaevinin çoğunluğunu -üçte ikisi- onlar oluşturuyordu.Onların katılmamaları ve görev almamaları halinde , önerimizin pratik olarak bir anlamı kalmayacaktı.Bütün bunlar gözönüne alınarak,ilk görüşme PKK ile yapıldı.PKK önerimizi genelde olumlu ve uygun buldu.-her zaman genel tavırları budur- Böyle"bir ortak yaşamı arzuladıklarını ve içerisinde olabileceklerini"söylediler.Ancak,HK ve Dengê Kawa'nın kendilerince "karşı-devrimci"kabul edildiğini ve "platform"ada katılmalarını engellediklerini belirterek,bunların ortak yaşam ve yönetim içinde bulunmalarına karşı çıktılar.Uzun tartışmalardan sonra ikna edildiler..

Ortak yaşamı kabul eden siyasetlerden,diğer siyasetleri ikna çalışmalarına katılmalarını talep ediyorduk.PKK'den "önerilere sahip çıkmasını, ve diğer gruplarla görüşüp iknaya çalışmasını" istedik.Aynı zamanda"olusumun gerçekleşmesi için,cezaevindeki gruplar arası ilişkilerde bir düzelme ve yumuşama olması gerektiği;bu konuda en büyük fedakarlığın PKK'ye düştüğünü,diğer gruplara tahakkümcü ve dargrupçu davranmıyacağına dair güvence vermesini"de istedik.

PKK,bunları kabul etti.Kawa,DEV-YOL,Partizan ile görüşebileceklerini diğer gruplarla bizim görüşmemizin daha verimli olabileceğini belirtiler.Ne var ki,biz tam bu çalışmalar içindeyken,PKK'lilerin KUK'çu M.Nezir'e işkence yapma olayı patladı.Bu,PKK ile aramızda sert tartışmalara neden oldu.Merkez Komite üyesi M.Doğan'a "M.Nezir'e yapılan işkence,girişimimizin sabote edilmesi anlamına geliyor"dedik.Nitekim,böyle bir ortaklık içinde olmak istemeyen her siyasal grup,bu işkenceyi karşımıza çıkardı.

KUK,öneriyi genel anlamda olumlu karşıladı."PKK'nin güvenilmez bir siyaset olduğunu,bunlarla bu işlerin yürümeyeceğini"söyleyerek;"bize güvendiklerini,girişimin bizden gelmesini ve bizim bu işin içinde olmamızı güvence saydıklarını,sırf bu nedenle ortak yaşam ve yönetime evet dediklerini"belirttiler.

Özgürlük Yolu'nun bu konudaki tavrı oldukça ilginçti.Öneri görüşülmeye başlandığında,cezaevinde Özgürlük Yolu'ndan iki kişi vardı.Biri Merkez Komite üyesi olarak yargılanan Y.Çamlıbel,diğeri ise,PKK'lilerin esrar içtiği gerekçesi ile dövdükleri(Bak:"esrarcılık ve hapçılık olayı" bölümü)Abdurrahmandı.

Öneri Y.Çamlıbel ile görüşüldü.Y.Çamlıbel öneriyi olumlu karşıladı.. Ve katılacaklarını söyledi.Yalnız aynı günlerde,diğer bir Merkez Komite Üyesi olarak yargılanan ve hastahaneden taburcu edilen M.Kaleli (biz , bunların Merkez Komite Üyeleri olduklarını iddianamelerden ve daha sonraki açıklamalardan öğrendik) 1 Nolu Cezaevine ve bizim koğuşa geldi.Durumu öğrenince bizimle görüşme isteminde bulundu.Görüşme sırasında bize

"PKK,karşı-devrimci bir polis örgütüdür.PKK ile hiçbir düzeyde ittifak içinde olamayız.Bu önerinize göre PKK'nin yönetimde ağırlığı olacak.Biz böylesi bir karşı-devrimci ajan örgütlenmesine bizleri yönetme fonksiyonunu veremeyiz.Onun için bu ortak yaşam içinde olamıyacağız.Ve ayrıca , karşı-devrimci olarak gördüğümüz MAO'cularla da ittifak yapamayız"dedi.

N.Kaleli'ye "sorunu arkadaşınız Y ile görüştük,olumlu tavır takınarak,katılacağınızı bildirdi.Senin taban tabana zıt olan bu tavrını nasıl açıklayabiliriz" dedik.N,"Özgürlük Yolu'nu O değil,ben temsil ediyorum,siyaset olarak tavrımız benim söylediklerimdir"diye cevapladı. Çok ilginçti.Önemli olan şunun ya da bunun temsili değil,önemli olan aynı düzeyde iki insanın bu kadar farklı düşünmeleriydi.Acaba,diğer "Merkez Komite"üyesi siyasetin tavrını bilmiyor muydu?Ayrıca,N'in tavrında PKK'ye karşı olan yandan çok,bizim öneri sahibi oluşumuz daha etkili idi.O, devamlı bu işi kendi yanına çeken bir anlayışta kaldı.Ama,gelişmeler onu yerle bir etti.(İleride göreceğiz)

N.Kaleli'nin 1 Nolu Cezaevine gelmesi ile UDG gündeme geldi.Bu,ÖY,DDKD ve KUK tarafından oluşturulmuş "Güçbirliği" idi.Çok önceden oluşmasına rağmen bir fonksiyona sahip değildi.Adı olan,ama,kendisi olmayan bu UDG'nun hortlatılması,N'nin gerçek amacını ortaya koydu.Biz,ittifak değil,cezaevine yöntem öneriyorduk ve siyasetleri de iç-işlerliklerinde özerk bırakıyorduk.UDG hortlayınca işi sezinledik,ama bu işten vazgeçilemezdi.UDG'nun "etkinlik"kazanması ile,sorun KUK,DDKD ve ÖY tarafından , "yeniden hatırlanır"oldu.Neden?Yeri ve zamanı olmayan bu öneri niçin bu gün gündeme geliyordu?Her üç siyaset cezaevinde birlikte davranmaya,muhabbete,çiğ köfte partilerine başladılar.Gırgır,satranç oynama,govend , ve gününü gün etme aldı yürüdü..Bu,PKK'nin işine de yaradı.Kadrolarına kapalı duran diğer siyasetleri teşhire yöneldi ve önerimize de evet dediği için,ona göre davranıyor ve oldukça da etkinlik yaratıyordu.Cezaevindeki her olumlu girişimin başarılmaması için bu UDG yanlısı siyasetler büyük "başarı"gösterdiler.Sonunda bin pişman oldular...

Denge Kawa ve HK N.Kaleli'nin (ÖY'nun)görüşlerine benzer -PKK ile ilgili- görüşler ileri sürerek,öneriyi kabul etmediler.Ayrıca,"sosyal-emperyalist kamplaşma içinde olan gruplarla ittifak yapılamıyacağını belirttiler.DDKD ise,"önerimizi olumlu bulduklarını ve PKK'nin tahakkümcü olduğunu,PKK'ye güvenmediklerini,bu yüzden ortak yaşam ve ortak yönetim önerimizi kabul etmediklerini;şayet tüm siyasetler bu öneriye olumlu tavır koyar ve evet derlerse,kendilerinin de katılacaklarını" belirttiler Bu siyasi gruplar ki,korkularından içeriden çıkamayan ve hapishanenin içinde bulunduğu nesnel durumun düzeltilmesini(!) en çok isteyen gruplardı ve ÖY ile ters kutuplarda olmalarına karşılık aynı yerde birleşiyorlardı.Siz işe bakın!

Ala Rızgari'den olan arkadaşlar da;"önerimizin PKK'ye yönetimde ağırlık vermekle,irademizin onlara teslim edilmesi anlamına geleceğini,başkalarının iradelerini PKK'ye teslim etmeye rıza gösterebileceklerini,Ala Rızgari'nin ise,böyle birşeye asla rıza göstermeyeceğini"söyleyerek, önerimizi redettiler.Ya!"İradelerini başkalarına teslim edemeyenler".Fakat,asıl olan önerinin bizden gelmesiydi.Eğer iradelerini teslim etmeye razı değillerse,uygulamada tamamen PKK'nin emrindeydiler.O zaman niçin teslim ediyorlardı?Yemek yemek saatini,herşeyi PKK tanzim ediyordu.(yukarıda anlatmıştık)

Ve entrikalar,kulisler,kasaba eşrafının mimikli,jestli göz-kaş hareketleri,başladı.Öyle çirkin,öyle çirkin ki,o zamanı hatırlamak istemiyoruz.İki olay açık ortada,1.böyle bir ortak yaşama bazı unsurlar gelemiyor,(ileride gözlerimizle gördük ve teslim oldular) ve gruplarını PKK'yi öne sürerek teselli edip,kendilerini kamufle ettiler.2.Öneri bizden,

geldiği için bazı gruplar bunu,hazmedemiyorlardı.Onlar da bunu kamufle etmek için olmadık yollara girdiler.Böylece öneri havada kaldı.Cezaevi, yönetimsiz,başsız kaldı.Direnişler,baskılar hep örgütsüz bizi yakaladı. Sorumluları utanmadan yüzümüze bakıp bakıp,yine de entrikalarına devam ettiler...

Biz,PKK'den ötürü önümüze çıkarılan eleştirilerin maddi temelinin olmadığını,ve bu konu ile ilgili görüşlerimizi şöyle ilettik:

"PKK'ye karşı yönelik ithamlarınıza cevap vermeyeceğiz.Bu ona düşer. Zaten,konumuz kimin ne olduğu değildir.Böyle birşey altından çıkılmaz , birçok sorunlar yaratı .Özel ilişkilerinde kim PKK'yi nasıl değerlendirirse değerlendirsin.O da bazı siyasi gruplarla ilgili belirlemeler yapıyor.Biz bir önemli olgudan hareket ediyoruz.Bu cezaevinde PKK' liler vardır,çoğunluktadırlar.Zaten herşey onların yönetimindedir.Herşeye onların iradesi hakimdir.Şimdiye kadar da bu eleştiriliyordu.Bunu görmemek,kendi kendini aldatmak ve deve kuşu gibi başını kuma gömmek olur.Yaşamın ve yönetimin ortak hale getirilmesi,belirli ilkelere ve kurallara bağlanması,en başta,PKK'nin "mutlak"iradesine sınırlama getirir.Bunu onlar kabul ettikten sonra,siz nasıl kabul etmezsiniz?Bu iddia edildiği gibi,irademizi PKK'ye teslim etmek değildir.PKK,cezaevindeki gücü ile,yaptıkları ile zaten kimsede irade bırakmadı.Siz hala kendinizde"irade" mi var diyorsunuz?Yıkanmanız bile onların izniyledir.Siz rahatlık istiyor, ama,bunu kamufle ediyorsunuz.

PKK'nin oluşacak yönetimde ağırlığını duyurması da doğal birşeydir.. Biz,tek üyesi olan siyasetlerle,ikiyüz üyesi olan siyasetleri,oluşturulacak yönetimde eşit olarak temsil ettirirsek,bu demokratik olmaz,işin maddi yapısına da aykırı olur.Hayat böyle bir eşitliği zaten dışlar.Bu, gerçekçi değildir.Yarın,başka bir yönetim burada ikiyüz üyesi olan siyaseti nasıl emir ve kumandaya alır.

Ayrıca,cezaevindeki durumu,dışarıdaki yapının aynısı olarak görmektesiniz,bu yanlıştır.Evet,cezaevinin siyasi yapısı,dışarıdaki siyasi yapılanmaya bağlı ve onun bir parçasıdır.Fakat,cezaevlerinin ve içindeki mücadelenin hesaba katılması gereken,ayrı yanları da vardır.Kendine özgü yanları da vardır.Sizlerin görmek istemediğiniz yan budur.Cezaevi,hêrza man bugünkü gibi kalmaz.

Peki,PKK ile ortak yaşam ve ortak yönetim içinde olmaktan niçin korkuyorsunuz!Bir an için dediğinizin doğru olduğunu kabul etsek,'PKK'nin bir ajan,bir polis örgütlenmesi olduğunu'varsaysak,bu hareketin tabanında,inanmış ve yurtsever duygularla hareket eden ve samimi olan birçok , militan var,bunları neden görmüyor sunuz?Bunları,sizlerin deyiminizle , 'karşı-devrimci,ajan-polis örgütünün'etkisinden kurtarmak,onlara gerçekleri anlatmak ve göstermek,onları değiştirmek ve dönüştürmek bir görev olarak karşımızda durmuyor mu?Bu da dışarıdan gazel okumakla değil,kitlenin içine girmekle olanaklıdır.İçine girmeden hiçbir şeyi değiştiremezsiniz.Bu yapıyı kabul edip,tavır alırsanız,tabanı kemikleştirirsiniz idarenin kucağına itebilirsiniz.PKK'nin kitlesinin içine girmenin yolu da,onlarla birlikte yaşamaktan geçer.Bu bir güven sorunudur.Ortak yaşamı ve ortak yönetimi kurallara ve ilkelere bağlayarak,bunun üstesinden gelebiliriz...(37)

Önerimiz,Dev-yol,Dev-Sol ve Partizan ile Kawa (Kawa/Red) tarafından olumlu bulundu.

Sonuçta,PKK dışındaki ve sayısal olarak etkinliği olan bazı grupların katılmaması ile girişimimiz sonuçsuz kaldı.Daha nicelerinin sonuçsuz kalacağını da biliyorduk!

Önerilerimiz sonuçsuz kalınca,havanda su dövmekten ibaret olan "or -

tak platform"dan çekildik.Bir daha da bu biçimsel toplantılara çağrılma mamızı istedik.Şayet cezaevinin lehine kararlar alınırsa ve bu yönde tavırlar geliştirilirse destekleyeceğimizi bildirdik...

cc-Komün kurma girişimimiz:

Yaptığımız siyasal çalışmalar olumlu olmuş ancak,sonuç vermemişti.Bunun arkasını bırakmamak gerekirdi.Herkes kendini bir yana çekmişti.Bunlarla mücadele ancak ciddi bir yapı oluşturmakla mümkündü.Ne yapılmalıydı?Bunun tek somut hedefi bir komün kurmaktan geçiyordu.Ve buna kararlı idik.2 Nolu'ya gitmeye de az bir zaman vardı.Hemen programını oluşturduk,katılması gereken kişilerin nicel önemi yoktu.Birkaç kişiydik ve hemen başlayabilirdik.

Kendi anlayışımıza uygun,nesnel ve bilimsel bir komün oluşturabilmek ve gelecekteki bizleri bekleyen tehlikeleri göğüsleyebilmek için 28.koğuş içindeki KUK ve Özgürlük Yolu ile olan "yemek yeme ortaklığından"ayrıldık.Ayrı yemek yemeğe başladık.Bize ayrılışımızda bir bardak dahi verilmedi.Gelip de bir ihtiyacımızı sormadılar.Oysa paraya,araç ve gereçlere tamamen ortaktık.

Bir masa bularak oraya oturduk.6 kişi idik.Dışarıya haber gönderip , bazı ihtiyaç maddelerini istedik.Ve geldi.Bize birçok insan katılmak istiyordu,ama, bu aşamada gereksizdi...

Bazı özel davranışlara da red cevabı verdik.PKK'liler bizlerin kendileri ile kalmamızı ve her türlü yardımı önerdiler,bunu da siyasal zaaf olur diye kabul etmedik!Başka siyasetlerden olanlarla ve bağımsız birkaç kişi ile birlikte,kurallı ve ilkeli olarak komün oluşturduk.Zaten , herşeye sıfırdan başlamaya alışmıştık.Bu bizim kaderimizdi!Kısa sürede, örnek bir yapı oluştu.Bizim karşımızda çok sıkıştılar.2 Nolu cezaevine gitmemize yakın oluşturulan bu komün,2 Nolu cezaevinde de,en baskılı ortam içinde,yasaklara ve en şiddetli cezalara neden olmasına rağmen,hücreye alındığımız 18.7.1982 tarihine kadar devam etti.Bizden sonra da koğuştakiler devam ettirmişlerdi...

Bir komün yönetimi oluşturduk.

Özetle,komün yönetimi üç kişiden oluşacak,bunların biri komün başkanı,biri sayman,diğeri de eğitim işlerine bakacaktı.Bunların görev ve iş bölümünü,yetki ve görevlerini belirledik.Üç kişiyi seçtik ve bizi yönetmeye başladılar.Bunların görev ve yetkileri ile ilgili işlerlik oldukça geniş tutulmuştu.Buraya şimdi aktarmak mümkün değil...Uzun vadeli ve geniş bir programdı.

Kısaca şunlar belirtilmişti;

Komün en önemli sosyalist bir birliktir.Belli bir yönetimi vardır... Komünü komün başkanı temsil eder.Komün kendi iç işlerliği dışında koğuş yönetimi ile karar alır(bu ilke üzerinde sonuna kadar direndik ve önemli çelişmelere de neden oldu).Belli siyasetler,koğuşlarda kim olursa olsun kendilerinin yöneteceklerini ve kararları başka yerlerde oluşturabileceklerini öneriyorlardı.Biz koğuşların birer komün birimi olmasını ve herkesin kendi komününde karar almasını öneriyorduk(Daha önce açıklanan Cezaevi ile ilgili genel Komün önerimize bakınız).İlk kuruluşta bunun temelini attık ama,bizim komün koğuşu temsil edemiyordu.Bunlar dışında, komüne girme ve çıkmayı rızaya dayanan gönüllü bir birlik ilkesine bağladık.Komün'ün temsil işini ilkeli ve kurallı yönteme bağladık.İlk anda kitap ve yayınların içeri alınması ve çoğaltılması işi ile eğitim sorununu saptadık.Buna çok önem verdik.Komünün,ilk dönemde işlerliği yavaş gelişti,diğer gruplar işi savsaklamaya ve alaya almaya başladılar.Ama , bu örnek üzerinde direnmeliydik.Ve direndik.Onlar da kendilerine çeki -

düzen verdiler.Dışarı ile ve içerideki siyasetlerle ilişkileri hızlandırdık ve Avukatlık işlerini çözmeye başladık.Zaten o sırada arkadaşlar dışarıda bir Avukatlık bürosunun açılmasına karar vermişler ve faaliyete de geçmişlerdi.İçeride dilekçeleri yazmaya,yardıma başladık.Komün biraz serpildi,kendini koymaya ve kabul ettirmeye başladı.

Günlük yaşamda,zamanında kalkmak ve yatmak işlerini,karavanayı mutlaka yemek,düzenli yaşamak,spor yapmak,tüm araç ve gereçlerin herkes tarafından kullanımını sağlamak,malların ortaklığı ilkelerine sarıldık.Birkaç arkadaşın hastalık nedeni ile ilaç ve benzeri dışında tüm eşyaların ortak kullanımı başladı.Bu davranışımız diğer siyasetleri çok sıkıştırdı.Daha sonra 2 Nolu'ya gidince,durumu daha da somutlaştırdık.Koğuşta , ortak yaşam ile ilgili ortak karar almayı önerdik,kabul edilmedi.Birçok arkadaşın katılması ile,başka bir koğuşa geçerek,ilkeli yaşamaya devam ettik.Ama,hiçbir zaman ne 1 Nolu'da ve ne de 2 Nolu'daki ilk komünümüzü bozmadık.Ayrıca,diğer gruplara ve siyasetlere de komün anlayışını taşımayı devam ettirdik.

Bu komün kurma işi süreç bakımından ciddi ve önemli bir olaydır.Eğer o günlerin yazılı belgelerine ulaşırsak (bir kısmı elimizdedir) bu daha iyi anlaşılacaktır...

dd-Cezaevinde eğitim ve yayın meselesi:

Burjuvazi,kendisine karşı mücadele edenleri cezaevine koymakla yetinmiyor.Onların haberleşme,okuma,öğrenme olanaklarını da ellerinden alıyor.Felçli bir duruma sokarak,imhaya yöneliyor.Önemli olan bunjuvezinin bu baskısına rağmen,haberleşme olanaklarını yaratmak ve her türlü yayını elde ederek,eğitimi en zor şartlar altında dahi devam ettirmektir.

En çok hayret ettiğimiz şey,11 aylık bir geçmişi olan -28 Mart 1980 itibariyle- cezaevinde(özellikle Kürdistan açısından önemi daha da büyük) kitap bulmak mümkün değildi.Hiçbir yayın ve haberleşme olanağı yoktu.Kimse de önemsemiyordu.PKK'lilerin birkaç tane kendi yayınları vardı ve o da kısıtlı olarak okutuluyordu.Hiçbir grubun yayını yoktu.Cezaevinde eğitim yapılmasına ihtiyaç duyulmadığı için olacak,kitaba da gereksiz şey olarak bakılıyordu! İdare de eskiden kalma deneyleri ile bunu vermemek için her yola başvuruyordu.Kime sorsanız,kitap sorunu çözüleмez diyorlardı...

Durumu,ikili olarak siyasetlere götürdük.İçeriye bol miktarda yayın sokulmasını,özellikle Marksist klasiklerin getirilmesini,yardımlaşma ile bunların çoğaltılmasını önerdik.Ve girişimlere de başladık.

Bu girişimimiz,kısa dönemde meyvesini verdi.Bu konuda "korkuluklarını alan"diğer gruplar da(biraz da gereksinme ile) yayın sokmaya başladılar.İçeriye birçok yayın sokuldu..Kitaplar hemen suretlendirildi.Ayrıca Rızgari'nin düzenleyip yayınlamış olduğu "Marksizmi öğrenelim Kampanyası" eğitim notlarını da getirdik.Bu eğitim notları genel olarak hazırlanmış ve herkesin okuması ve eğitimini yapması gereken ciddi metinlerdi.Temel kitaplar yanında,grupların çıkarmış oldukları periyodik yayınlar ve bildiriler de cezaevine girdi.Kitapları ve eğitim notlarını kısa zamanda zulalara aldık... Çoğaltılması gereken yayınlar,sabahlara kadar çalışılarak çoğaltıldı.Eğitime başlayabilmek durumuna geldik.Ancak,2 No lu Cezaevine gidiş tarihimiz yaklaştığından,giderken buradan çıkışta ve yeni cezaevine girişte yapılacak aramalara karşı,yayınları ele vermemek için zulalarımızı sağlamlaştırdık.Ayrıca,taşınabilecek zulalar yaptık.Eğitime ancak 2 Nolu Cezaevinde başyabildik..

Biz,beğensek ya da beğenmesek,grupsal yapımız içinde olsa ya da olmasa,Kürdistan Devrimi'nin kadrolarının büyük kısmı cezaevlerindeydi.Dışarıda olanların durumu da genel olarak aşağı yukarı aynıydı.Bu insanla -

rın teorik olarak sorunları kavramalarını ve beyinlerinin felç hale gel memesini istiyorduk.Bunların durumlarını gördükçe acı çekiyorduk.Genç , dinamik,namuslu,ama birşey bilmeyen insanlardı.Kürdistan Devrimi'nin ge leceği açısından,bu genç insanlara dar grup kıskınçlığı ile yanaşamaz - dık.Kadrolardaki genel bilinçlenme ve yetkinleşme,devrimin niteliğini o lumlu yönde etkileyecekti.

Bu düşünceden hareket ederek,diğer grupların okumasında sakınca olma yan,tersine yarar gördüğümüz grup içi kadrolara yönelik yayınları da si yasetlere verdik.Örneğin;"Polis'te-Mahkeme'de ve Cezaevinde Devrimci Ta vır" başlıklı teksir edilmiş,geniş (en az 5 sahifeden ibaret)ve ciddi o larak düzenlenmiş yazı da siyasetlere verildi.Bunda yazılanlar herkesi, ilgilendiriyordu.Bu yazı,PKK'liler tarafından,eğitim amacı ile (Rızgari nin olduğu belirtilmeksizin) koğuşlarda okundu.Bunu biz ve diğer arka - daşlar gördük.PKK tarafından gizlice okunan bu yazı,daha sonra kendi du rumlarına uyarlanmış.Avrupa'da yayınlanmış ve PKK'li M.Doğan'a ait oldu ğu belirtilen "Direnmek Yaşamaktır"(tersine kendisini astı)adlı küçük o lan bir broşür elimize geçti.Ve bir baktık ki, adını ettiğimiz metin de ğiştirilerek kitap haline getirilmiş.Ve Mazlum Doğan imzasını taşıyor.. (38).Zaten,Kürdistan'da çalıp-çırpma her zaman var,ama,kaynak da göste rilmiyor,dipnot'da belirtilmiyor.Bir de bakıyorsunuz başınıza birçok"bi lim adamı" türemiş,zorla ve siyasal amaçlı birçok kitap yapılmakta,"li- derler"türetilmektedir.İleride bunun altından nasıl kalkılacaktır?Bazı adamları zorla kabul ettirmek ve onları "bilimsel" çalışma içinde göste rerek,lanse etmekten;Türkiye ve Kürdistan siyasetleri neler çekti.Tahri bat kaldırılamadığı gibi,doğrusu da söylenmiyor.Örneğin;İ.Kaypakkaya so runu,M.Çayan meselesi ciddi olarak gözden geçirilmelidir!Bir-iki yıl i- çinde çok yakından tanıdığımız bu arkadaşlar ne kadar da çok şeyler in- celemişler!Temel klasiklerin hepsini"dökerek","Toplu Yazılar" koymuşlar ve "Lenin'in yanında yerlerini almışlar.Şimdi,bunların ortadan kaldırıl ması çok zor!Karmaşıklık yaratmak ve militanları bunaltmak için,zaten , burjuvazi herşeyi yapıyor...Bazı insanlar durmadan üretiyor ve geceli - gündüzlü çalışıp-didiniyor,bazıları da ellerini yüzlerine koyarak,"mü - ritlerinin"yaptıkları karşısında,ister istemez "bilim adamı" oluyorlar! Hayat bu insanları herzaman tekzip ettiği halde,bunu açık yürekliliklе söylemiyorlar.

Yine,bugün de ortaya sürülen benzer unsurlar var.Onlar da "bilim ada mı"(!)İşin kolayını bulmuşlar.İnsan,yazdığı mektuplara bile bakıp utanmıyor!(M.Çıkman;..."Devrimci-Demokrat"dergisinde yazdığı yazılar için , 'onları hatırlatmayın,utanıyorum'diyordu,ama,hangi koşullarda!)Hapishanede,burjuva gazetelerinden aldığı bilgileri okuyup ve yorumlayarak,eğitim yaptıranlar,temel eserlerin okunmasına özellikle karşı çıkanlar ve bizim verdiğimiz metinleri arkadaşlarının ellirinden alanlar,şimdi piya saya sürülüyorlar...

Ala Rızgari'cilere de aynı biçimde her yayını veriyor ve ayrıcalık - sız ilişkileri düzenli götürüyorduk.Nihayet,hala aynı kökende duruyor - lardı ve yazılanları da kabul ediyorlardı.Onlar ise,tüm yayınlarını yal nız bize verilmemek üzere başkalarına veriyorlardı...Biz de "utandıkla- rı" için böyle yaptıklarını sanıyorduk...

Bu gelişmeler içinde,yayınların çoğaltılması ve okunması başladı.Bu da hoşa gitmedi,çünkü,kadrolar eleştirici olmaya başlıyordu.Siyasetleri nin yazdıklarının yanlışlığını kavrıyorlardı.Artık,herkes uyanmıştı.Dı- şarıda sırtları pışpışlananlar,hiçbir şeyden habersizdiler.Ve burada li derlerini,yazılan-çizilenleri görüyorlardı!Bir de temel kitaplar gelin- ce,muhabbete zaman kalmamıştı.Yılmadan,usanmadan eğitimi devam ettirdik herşeyi kullanarak içeriye yayın soktuk,çoğalttık.2 Nolu'da askerler a-

racılığı ile de bunu yaptık..

e-Cezaevindeki ajanlar.

Tüm cezaevlerinde,idare ve polis,içeride olup bitenleri öğrenmek için adam elde eder ya da içeriye adamını sokar.Bu kural siyasi cezaevleri için daha da geçerlidir.Siyasi cezaevlerinde,idarenin adamlarının yanısıra,polisin ve MİT'in de adamları vardır.Bilhassa,soruşturmada,çeşitli vaadlerle -örneğin;beraat ettirme ya da az bir ceza ile kurtarma- el de ettikleri siyasi tutukluları bu işte kullanırlar.Özellikle,baskının, yoğun olmadığı dönemlerde idare ve polis,daha fazla iş alır.

İdarenin ve polisin adamlarını tesbit etmek,etrafını kuşatmak ve yanıltmak zor,o kadar da ustalık isteyen bir iştir.Bunu başarabilmek için birlikte hareket etmenin zorunluluğu vardır.

Ne varki,siyasal gruplar;"içimden çıkan bir ajanın varlığını diğer siyasal gruplara haber vermek utançtır" gibi,feodal bir utanma duygusuyla,içlerindeki ajanları diğer gruplardan bilinçli bir biçimde saklıyorlardı.Bu durum 2 Nolu Cezaevinde baskılar çok yoğunlaşıp,örgütsel hiyerarşi kalkıncaya kadar devam etti.Birçok grupta bunun somut örneklerini gördük.Bu konuyu,2 Nolu'nun anlatımı sırasında daha geniş ele alacağız.

Biz,1 Nolu Cezaevinde de ajanların var olduğu,mutlaka varolacağı düşüncesindeydik.Bunlar kimlerdi?Daha önce adını duyduğumuz ve casusluktan yargılanan MİT ajanı H.Zeyrek'i herkes tanıyor ve kendisine karşıda gereken tedbir alınmıştı.Başkaları bu işte kullanılmalıydı!Ajanları bulup ortaya çıkarmak,ve onlar hakkında belli yöntemler kullanmak,çalışmalarını olanaksız hale getirmek ve hedef şaşırtmamız gerekiyordu...Diyarbakır'da askerlik yapan arkadaşımız C.imdadımıza yetişti.

Birgün Cezaevinde bizi ziyarete geldiğinde yanında yeni göreve başlayan bir gardiyan er de vardı.Gardiyanı bize tanıştırdı ve devrimci olduğunu bildirerek,"bana ne kadar güveniyorsanız,o'na da o kadar güvenmelisiniz" dedi ve gitti.

Gardiyan olan er'le anlaştık.Belli günlerde ve saatlerde gelişmeleri bize haber veriyordu.Ayrıca, önemli olan,aramaları ne yapıp-edip önceden bize bildiriyordu.Çoğunlukla arama yapılacağını biz,diğer arkadaşlara bildiriyorduk.Ayrıca,cezaevinde görevli başka devrimci gardiyanları da biliyorduk.Fırsat buldukça,onlar da aramadan önce güvendikleri insanları haberdar ediyorlardı.Öyle ki,1 Nolu Cezaevinde,tutukluların önceden haberdar olmadıkları hiçbir arama yapılmadı ve somut birşey de bulunamadı.

Birgün C'nin tanıştırdığı Gardiyana "cezaevinde idarenin adamlarının olup olmadığını ve varsa,bize bildir"dedik.Bize,sonraki görüşmelerimizde Üç isim verdi."Bu Üç kişi,ayrı günlerde ve saat 03.00'de raporlarını idareye veriyorlar"dedi.Bunlar,PKK askeri kanat sorumlularından F.Yılmaz,PKK Batman grubundan yargılanan O.Ergin ve Siverekli Şexmuz adında, PKK'lilere yardım etmekten tutuklanmış bir ilkokul öğretmeniydi.

Bunlardan Fehmi Hoca kod adı ile PKK askeri kanadında çalışmış olan F.Yılmaz,Ordu'lu ve 12 Mart'ta Mamak Askeri Cezaevinde yatmış bir resim öğretmeniydi.Hilvan bölgesinde ve bir ara da Mardin'de askeri kanat sorumlusu olarak çalışmıştı.PKK'lilerin içinde tecritli bir durumda kalıyordu.Biz,PKK'lilerin adamlarının diğer siyasetlerdeki kişilerle ve özellikle bizimle özel görüşmelerini hoş karşılamadıklarını bildiğimizden,bu şahsın çevremizde dolaşmasını ve her fırsatta yanımıza , sokularak konuşmak istemesinden zaten kuşkulanmıştık.Gardiyan bunun adını verince,kuşkularımız haklılık kazandı.Bu adam,konuşunca da kesmek bilmezdi.Karısı ile de sık sık görüşme yapıyordu.Zaten karısının da pa

zarlık içinde olduğunu biliyorduk!Avukatlardan da durumu sormuştuk.Ceza evine gelişinde ağlar,çoluk-çocuğundan bahsederek ve F.Yılmaz'ın belli davranışlar içinde olmasını isterdi.Biz,buna tanık olmuştuk.

F.Hoca'nın durumunu PKK Merkez Yönetim Kurulu Üyesi M.Hayri Durmuş'a sorduk.Hayri bize;"Nusaybinde öğretmen olan karısının kocasını kurtarmak için ahlaksızlıklar yaptığını,Savcı ve Hakimlere kocasını kurtarmaları karşılığında kendisini peşkeş çektiğini ve cinsel ilişkilerde bulunduğunu ve Fehminin de karısının etkisinde kalarak bu duruma karşı olmadığını,bu nedenle hareketimizden tecritli olduğunu"söyledi.Bu ikna edici değildi ve soruna çözüm de getirmiyordu.Karısı ile ilgili soruyu ilişkilerinden dolayı biz sormuştuk...

Arkadaşımız M,PKK Merkez Komite Üyesi Mazlum'a Fehmi Hoca hakkındaki öğrendiklerimizi anlatarak,"kendisini takip ettiğimizi ve gece saat 3'te idareden gelirken gördüğümüzü,nereden geliyorsun diye sorduğumuzda : 'cezaevi müdürü yazılı kağıtlarını öğretmen olduğum için bana verip okumamı istemişti -Cezaevi Müdürü Yrb.Lütfü Güner lise'ye askerlik dersine gidiyordu- ben de onları verdim'dedi.Bu çok manidar bir durumdu!..Resim öğretmeninin Milli Güvenlik Dersi imtihan kağıtlarını okuması nasıl olurdu!Ayrıca,kağıtları idareye gece saat 3'te vermek için gitmeye gerek yoktu".Mazlum hiçbir yorum yapmadan dinledi.Ve bir daha da bu konuyu bizimle konuşmadı.Fehmi ile ilgili KUK'u da duyarlı kıldık.(39)

İkinci ajan O.Ergin'di.Onu tanıyanlar Batman'da "devrimcilerden"biri olduğunu söylüyorlardı.PKK'den ayrılmış'-ya da tecrit edilmiş-tı.O.Ergin koridorda volta attığımız sıralarda yanındakilere yüksek sesle teorik belirlemelerde bulunurdu.Bizim dikkatimizi çekmeye çalışırdı.Birkaç gün bu dikkat çekme şovundan sonra,karısının sınıf arkadaşı M.Özkahraman'a başvurarak,"bizimle kalmak istediğini"bildirdi.M,"onun bu isteğiyle ilgili ne düşünüyorsun" sorumuza şöyle cevap verdi:"iyi olur"Biz de, kendisine "ulan,onun bunun döküntülerine mi kaldık,nerede bir döküntüyü bulsan bize getiriyorsun,bak bu kadar bizimle kalmak isteyen var,hepsine hayır diyoruz,elbet bunun bir nedeni vardır"dedik.O'nun durumu sonradan ortaya çıkınca,her seferinde M,"abi ben bilmeden ne büyük bir yanlış yapacaktım" diye yakınırdı..

O.Ergin'de çok az bir ceza alarak paçasını kurtardı.Hapishanede(2 No lu'da)O'da çok rezillikler yaptı...

Şexmuz ise,PKK ile ilişkisi olmayan,fakat,evinin telefonu,PKK'li M.Ayata tarafından örgütsel işler için kod'lu olarak kullanıldığından PKK'lilerle birlikte tutuklanarak gelmişti.Bu,Siverekli olup,orada öğretmenlik yapmaktaydı.İlk okul Müdürü idi.Hareketlerine bakıldığında,akıl yönünden normal sayılmazdı.Tutuklanmak onun için büyük bir yıkım olmuştu. Bu durumu herkese anlatıp,şikayet edip ve yakınmaktaydı.Herkesten ve de herşeyden medet umuyordu.Sık sık Avukat arkadaşların yanına giderek,hep kuşkulu olarak hukuki sorunlarını dile getirir,çözüm isterdi.Oturmak ve görüşmek olanağı elde etmek için elinde bir demlik çayı ile koşturur ve tekrar tekrar durumunu anlatarak,sorardı.PKK'liler,meyve adlarını kod isim olarak kullanıp,bazı şeylerin getirilmesi işini bunun telefonundan halletmişler ve bir kağıda "..Kg elma,Kg portakal vb... gönderin,gibi.. Bu kağıdı onun karısına vermişler.Ne olmuşsa,bu kağıt mı yakalanmış,telefon mu deşifre olmuş,birşeyler olmuş.En sonunda tutuklanmış,Eğer telefon gelirse böyle cevap verecekmiş".Velhasıl hergün bu Şexmuz'un hikayesini usanmadan dinledik,hem de acıdık.Öyleki,durumu sanıyoruz PKK'liler tarafından görüşlerde karısına söylenmiş ve karısı ise,kendisini ikaz ile (dayanıksızlığı),moral vermiş,bunu da anlatıp,karısının metanetini , ağır olmasını överek ağlardı...utandığını söylerdi!

Polis ve idare Şexmuz'un durumunu bildikleri için,kendisine kanca at mışlar,O da F.Yılmaz gibi,Cezaevi Müdürü'nün imtihan kağıtlarını okuyor du!Bu bahane ile de raporlarını veriyordu.

İşin ilginç yanı,2 Nolu Cezaevinde Şexmuz da bizimle kalmak istedi , gelip koğuşun kapısına dayandı.Biz,kabul etmedik.Hukuki durumu pek de a ğır olmayan,yoksul ve belengaz biriydi.Kısa bir süre sonra da tahliye e dildi.Kendisine her türlü yardımı yaptık.(Zaten,özel olarak aramızda iş bölümü yapmış ve bu tür unsurlarla uğraşıyorduk)

1 Nolu Cezaevindeki ajanlara değinirken H.Zeyrek'e özel bir yer ver mek gerektiğini yukarıda açıklamıştık.

H.Zeyrek,12 Mart'ta Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi'nden yargılanan ve bir süre tutuklu kalan A.Zeyrek'in kardeşi idi.Şimdi,Irak Baas'ı na casusluk yaptığı iddiasıyla,kardeşi M ve F adındaki başka birinin suç ortağı olarak tutuklu bulunuyordu.Aslında H.Zeyrek'in adını ettiğimiz suç ortaklarının hiçbir şeyden haberleri yoktu.Onlar kullanılmışlar dı..İşkence de bazı şeyleri zorla kabul etmişlerdi.

H.Zeyrek,kendi isteği ile "hücre"de kalıyordu.(Yukarıda da belirle miştik,bu hücreler,koğuş halinde düzenlenmiş,iki katlı ranzalar konul muş,rahat ve serin bir yerdi.Arka taraflarında tuvaletleri ve banyoları da vardı)

H.Zeyrek'i şahsen tanımıyorduk.Ama, ismen tanıyorduk.Bölgede Mit aja nı olarak ünü vardı.Kendisi de bizleri tanıyordu.Geçmişte MİT'e ajanlık yaptığını bizlerden saklamıyor,"ıslah-ı nefs"ettiğini -tövbekâr olduğunu- söylüyordu.Hapishane koşullarında,bunu başka türlü de söyleyemezdi. Herkes kendisi ile "tövbekâr bir ajan" olarak görüşüyor,konuşuyordu. Onun,gerçekten artık MİT'e ajanlık yapmadığına inananlar da vardı...

Güney Irak'ta 1975 yenilgisinden sonra,BAAS,KDP'li eski yurtseverlere"el atarak"ve bol para karşılığında onları ajanlaştırmaya,kendine hizmet etmelerini sağlamaya çalışıyordu.Kuzey Kürdistan'da,Güney Kürdistan daki hareket ve örgütlenmelerle ilişkili birçok kişiye de "el atmıştı". Eskinin birçok flaş adı maalesef satın alınabilmişti...

H.Zeyrek'te,MİT ajanı olarak elde ettiği bilgileri,BAAS'a yüksek para karşılığı vermek konusunda anlaşmıştı.Kürdistan halkının özgürlük mücadelesinde düşman olan her iki devletin istihbarat örgütleri arasında, zaten yakın bir işbirliği,geniş bir bilgi alış-verişi vardır.H.Zeyrek'in ikili oynayışına ve işi kişisel çıkar aracı yapmasına MİT izin vermek istememiş,Zeyrek'i casusluk suçundan tutuklatmıştı.

Zeyrek'in,sonuçta MİT'le işini tatlıya bağlayıp,bu ağır suçtan yakasını kurtaracağı muhakkaktı.Ancak,daha başarılı ve MİT'e yarıyacak bilgiler toplaması ve yeniden onun vereceği bir görevi kabul etmesi gerekiyordu.Ayrıca,kendisinde Türk ve Irak istihbarat örgütlerine ve geçmişteki olaylara ait geniş,birçok bilgi de olduğu açıktı.Onun durumunu öğrenmemiz ve çok akıllı bir taktikle,ona da iş vermeden ve hedefi de şaşırtarak bazı bilgiler almamız gerekiyordu.

(...)

Bir sohbet sırasında durumu M.Doğan ile değerlendirdik.O da aynı kanıdaydı.Bu konuda işbirliği yapmak ve alınacak yararlı bilgilerin birbirimize aktarılmasına karar verdik.Avukatlık pozisyonu bazı arkadaşlara, avantaj da sağlıyordu..Çünkü,herkes dilekçe yazdırmak,Avukatlık işlerini,mahkeme durumlarını getiriyor ve dilekçe yazabilmek için de,ister istemez durumlarını detaylı olarak anlamak olanağı elde ediliyordu.

Fakat,bunlar yetmezdi.Öncelikle dosyasında ne var ne yok,öğrenilme -

liydi.Bunun için de güvenilir bir Avukatın H.Zeyrek'in davasına girmesi gerekiyordu.Avukat Şerafettin Kaya'dan bunu istedik.H.Zeyrek'i tanıyan, Şerafettin Kaya önceleri girmekte tereddüt etti.Durumu anlattık ve ikna ettik,Sonra girmeye karar verdi ve kendisi ile ilişkiye geçti.

Kendisinden MİT ile ilgili bazı bilgiler aldık..

(...)

MİT'in kuruluşu ve Kürdistan'daki örgütlenmesi ile ilgili bilgileri, M.Doğan'a da aktardık.Aynı biçimde BAAS'ın Kuzey Kürdistan'a yönelik çalışmaları hakkında bilgiler de verdi.(...)PKK'ye bu bilgileri de verdik Bazı özel isimleri ve belirlemeleri PKK'lilere bildirmedik.Bu arada 12 Mart'taki yargılamaları,o zaman ile ilgili bilgiler aktardı.T-KDP ' nde "kuryelik yapan M.Şebap'ın,başından beri MİT ajanı olduğunu,gelen ve giden mektupları önceden MİT'e getirip sonradan yerine ulaştırdığını,aldığı cezanın taktik olduğunu,tutuklu kaldığı süre içerisinde,MİT tarafından ailesine her ay 750 TL.aylık verildiğini"söyledi...

Yine,12 Mart'ta Diyarbakır Sıkıyönetim Dava'larına giren Avukatlar , R.Arslan ve Ş.Kaya'yı finanse için,M.Barzani'nin yüklüce bir para gönderdiğini,fakat,KDP'lilerin bu paranın üzerine yattıklarını,iletilmediğini de"söyledi(40).

"Sınır boylarındaki bazı ağaların durumları,Hakkari'deki A.Adıyaman'ın öldürülmesi olayı,aşiretin dağa çıkışı,aşiretin yatıştırılması için, Türk Devletinin N.Yılmaz ile Ş.Elçi'yi görevlendirdiğini,bu olayın'kahramanı'olan savcının (Adı Abdurrahman'dır,soyadını hatırlamadık) anlaşma üzerine,Ahmet Ağa'nın aşiretince öldürülmesine gözyumulacağını (nite kim,bu savcı Sıvas'ta öldürüldü ve katili de yakalanamadı)" ve daha bir çok şeyi teker teker anlattı...

(...)

Biz,H.Zeyrek'ten bunları öğrenmeye ve daha önemli bilgilerin alınmasına devam ederken;PKK'liler,H.Zeyrek'i tehdit ederek,haraç istediler.. Deli olmamak elde değildi.Bu haraç olayı,H.Zeyrek'i bizlere karşı çekingen duruma getirdi.Verdiği bilgilerin yansıdığını ya da yansıyabileceğini düşünerek tereddüt geçirdi.Durumu hemen Mazlum'a anlattık,kendisine "ne biçim siyaset yapıyorsunuz,böyle siyasi çalışma olmaz.Sözlerimize durmalıyız,önemli bir durumla karşı karşıyayız.Bu fırsat bir daha da çıkmaz.Bu haraç olayı H.Zeyrek'i bizlere karşı oluşturdu.Bir işe girişip tam kıvamına getirdiğimiz zaman hemen bozuyorsunuz"dedik.O da bize, "kendisinin olaydan haberi olmadığını ve çok yanlış bir iş yapılmış olduğunu" söyledi.Nasıl haberi olmazdı!

Bu haraç meselesinden birkaç gün sonra,H.Zeyrek ile yakınları eski 2 Nolu Cezaevinin bağımsız bir bölümüne taşındılar.Sonradan bir arkadaşımız yeni 2 Nolu'da mahkemeye giderken kendisi ile karşılaşmış ve H.Zeyrek önemli bir belirleme yine yapmıştı;"durum iyi değil,cezaevindeki olaylar daha da sertleşebilir, -ki,yeni yeni başlamıştı- sizlerin durumunuz iyi değil,hep sizin başınıza oynuyorlar,lütfen biraz daha sabırlı olun ve bu durum üzerine gidilmezse,kısa sürede atlatılır,tehlikedesiniz ben sizler için çok üzülüyorum,işler kışkırtmaya dönüşüyor vb..."Bundan sonra da görüşemedik.Daha sonra H.Zeyrek'in beraat ettiğini öğrendik!

Dosyasındaki belgelere bakılırsa,işi MİT'le yine "tatlıya" bağlamış, onun yeni önerisini kabul etmişe benziyor!Şimdi,kanımızca Mardin'de Şırnak Kömür Ocağı'nı çalıştırmaktadır.Zaten Hapishaneden önce de kömür ocağı işlettiğini bildirmişti...

Cezaevlerinde bu konuları bir öğrenebilsek.Bu tür insanlarla ilişkilerin nasıl götürülmesi gerektiğini,hedefin şaşırtılmasını,bazı somut o

lan bilgilerin alınabilmesini,asıl önemlisi,gerçek "iş yapan ajanların" ortaya çıkarılması...Bağırıp çağırarak,bu tür"ajanların"öne sürerek,e - sas sorunları kamufle edenleri bir bilebilsek!Aslında bu olayların çözü mü kolay ve yöntemi de vardır.Ancak,bunun dik kafalı ve "öğrenci" lider lerine anlatılması çok zordur.Cezaevlerinde bu işlerin lehimize çözümü, temel görev sayılmalıdır...

f-1 N o l u C e z a e v i n d e b a z ı
ö z e l i l i ş k i l e r .

Bu ilişkileri 1 Nolu Cezaevinin anlatılmasında gerekli görüyoruz.Böy lece,cezaevlerindeki pratiğin daha iyi kavranması ve ilerideki sürecin, anlaşılması kolaylaşacaktır.Burada bazı kişilerle ilişkiler ve onların özel durumlarını kısaca belirleyeceğiz.

aa-Y.Çamlıbel Olayı:

Bu arkadaşın gelişi ve onun durumuna müdahalemiz,kendisinin özel niteliği bir yana,Kürdistan Devrimci Hareketi açısından oldukça önem göstermektedir.Bu arkadaşın durumu gerçekten ilginçti.Ya da bizim daha önceki değerlendirmemiz bizi ters-yüz etmişti.TKSP Merkez Yürütme Kurulu Üyesi olduğu söylenen,fakat hiçbir şeyden haberi olmayan biriydi!Çok il kel'di ve dayanıksızdı..

Y.Çamlıbel,1980 Nisan'ındaki genel operasyonda Adana'da gözaltına alınmıştı.Yakın zamanda Diyarbakır'a getirileceği söyleniyordu.Bir gece, saat 22.00'de Ruşen'e "bir arkadaşın kendisini beklediği" haberi verildi.Koğuş kapıları devamlı açık olduğundan,istenilen saatte koridorlara çıkabiliyorduk.Ruşen koridora çıktı ve demir parmaklıkların arkasında Y Çamlıbel'i gördü.Ruşen'e "bu akşam tutuklandım,şayet yer bulabilirseniz sizin yanınızda kalayım"deyince,arkadaş hemen kabul ediyor ve onu der - hal içeri alıyorlar.Usulen geçmiş olsun ve hal-hatır faslından sonra,yü zü buruşuk ve üzüntülü olarak herşeyin başına "korkunç" lafını ekleye - rek bizlere durumunu anlatmaya başladı:"N.Kaleli'nin ifadesi üzerine a- lındığını,Adana'da çevresinin genişliğinden polisin soruşturmayı yapmak üzere kendisini Urfa soruşturmasına getirdiğini,çok işkence gürdüğünü , ardından Diyarbakır'a getirilip tabut şeklindeki hücrede bir süre tutul duğunu,dayaklandığını,dayanamayıp herşeyi anlattığını,zaten N'in herşe- yi söylemiş olduğunu"belirledi...

Soruşturmadan ve gözaltından gelen her insanın bitkinliği ve şaşkın- lığı içindeydi.Bize dayak sonucu morarmış kalça ve baldırlarını göster- mişti.Kendisine,"ifadeye,işkenceye aldırmamasını,yıkanıp istirahat etme sini,herşeyin halledilebileceğini"söyleyerek,teselli ettik.Mümtaz ve Ru şen aynı yatağa geçerek,yerlerini ona veriyorlar ve Kuk'çular da hertür lü yardımı yapıyorlar.Su ısıtıldı,banyo yaptırıldı,çamaşırları değişti- rildi.İstirahatı her yeni gelen gibi sağlandı.Ertesi gün daha da sakin- leşmiş bir biçimde bilgi verdi.Polisteki ifadesini As.Savcıda ve tutuk lama hakimi önünde de kabul ettiğini açıkladı.Korkutulduğunu ve yine ge ri soruşturmaya götürüleceği için bunu yapmıştı,yapmayabilirdi...

Ruşen,"Y.Çamlıbel'in işkence görmüş olduğuna ve görünen işkence be - lirtilerine dair" bir tutanak tuttu.Kendisi ile birlikte birkaç kişi da ha bunu imzaladılar.Ardından "işkenceciler hakkında soruşturma açılması nı ve kendisinin doktora sevkedilerek durumunun tesbiti için bir dilek- çe yazarak,tutulan tutanağın bir suretini de buna ekleyerek,Sıkıyönetim Komutanlığına göndermesi için"kendisine verdi.Bu dilekçe gönderildi.Ama hiçbir sonuç alınamadı.Ayrıca,tutuklamaya itiraz dilekçesi de yazıldı , bu dilekçe de"önceki ifadelerinin işkence ve tehdit sonucu alınmış oldu ğunu,gerçeği yansıtmadığı"belirtilerek,gönderildi.Aslında,kendisi böyle

işlemleri yapmak da bile hala tereddüt geçiriyor ve korkuyordu.Şaşkın - dı.Tahliye edilmesi konusunda çok çaba sarfedildi.Her türlü rüşvet ve torpil çalıştırıldı.Ama, sonuç alınamadı.

Kendisine cezaevinde nasıl bir yaşam sürmek istediği,bir önerisinin, olup-olmadığını sorduk,bizimle kalabileceğini belirtti.O sıralarda ko - ğuşta biz,KUK'çular,bireysel yargılanan bazı yurtseverler ile siyasi ol mayan bir-kaç kişi "yeme-içme birliği"içindeydik.O da aynı statüye gir- di.Zaten,başkasını yapması da olanaksızdı.

Bir süre sonra,Özgürlük Yolundan Abdurrahman adlı(41) hemşehrisinin yanına,hücreye(yukarıda bu"hücrelerden"bahsetmiştik,bak;H.Zeyrek ile il gili bölüm)gitmek için Ruşen'e isteğini açıkladı.PKK'liler bir yıl önce Doğubeyazıt'ta yeğeni N.Çamlıbel'i öldürmüşlerdi.Her iki grup birbirle- rine ağır suçlamalar yapıyordu.Öte yandan,Ruşen'e anlattığına göre,"ye- ğeni'ni öldüren kişilerden bu cezaevinde bulunanları"da vardı.Üstelik , bunlardan bazılarının "MİT ile ilişkili" oldukları,bunu Doğubeyazıt 'ta "bilmeyenin bulunmadığı"da iddia ediyordu.Ruşen,bu anlattıklarını kendi sine hatırlatarak,"böyle değerlendirmelere girmemesini,cezaevinde bunla rın yanlış olduğunu ve Abdurrahman'ın dövülme olayını"da belirterek,git mesinin "sakıncalı" olacağını bildirdi.Burada bizim yanımızda kalman da ha "güvencelidir" dedi.Kendisi de ikna oldu ve gitmedi...

Kendisine gösterilen yakınlık ve saygıdan çok memnun kalmış ki,bir - gün Ruşen'e "yahu,Ruşenciğim bu Mümtaz hiç de anlattıkları gibi değil , insana gayet samimi davranıyor.Üstelik çok da şakacı" deyince,Ruşen de; "boşver abi,onun kaderi bu,hep olduğunun tersi anlatılır"demişti.Bu sö- zünün altında Özgürlük Yolu'nun görmeden ve bilmeden bazı kişilere an - lattıkları ile kadrolarının Mümtaz hakkında şartlanmışlığının itirafı a çıkca yatıyordu..

N.Kaleli,Y.Çamlıbel'in yanına gelir gelmez,ilişkilerde grupsallık ha kim olmaya başladı ve Y.surat asıp,bize şartlı davranmaya ve hatta se - lam bile vermemeye başladı..İç işlerlikleri olacak ki,N'in dediklerine uymakla kendini zorunlu hissediyordu.Nitekim,ortak komüne girmeyi kabul lenmiş,N'in gelip karşı çıkışıyla önermelerini geri almışlardı.

Daha sonra gelişmelere uygun olarak 1 Nolu'da hiçbir şeye karışmadı, bizlerle arada bir havalandırmaya çıkarak,PKK'lilerden korkusunu da an- latmayı ihmal etmedi...

Birçok devlet kademesinde görevde bulunmuştu.Bu,ona bürokratik bir yapı kazandırmıştı.(...)

Hiçbir direnişe katılmadı.Cezaevinin tüm kurallarına uyarak,cezaevin deki yaşamına da bir bürokrat olarak nasıl başladıysa,bir bürokrat ola- rak devam etti.Ama,ceza almaktan da kurtulamadı...

bb-N.Kaleli ile ilgili bir belirleme:

1 Nolu'da KUK'çulardan ayrılıp ayrı bir komün kurduktan sonra,Diyar- bakır Belediye Başkan Yardımcısı L.Kaya'nın kardeşi olan ve ÖY'nun mili tanlığını yapmış,daha sonraki ilişkilerinde PKK'den tutuklanmış ve yar- gılanan Ş.Kaya'yı yanımıza aldık (bu konuda abisinin isteği vardı). Çok duygusal,ama iyi bir insandı.Mümtaz ile ilgili ÖY'nun "ölüm kararı" nın uygulanması görevi kendisine verildiği için çok üzülüyordu ve utanıyor- du(bu konuyu 2 Nolu Cezaevini anlatırken belirteceğiz).

Belediye çevresine çok yakın olan Ş,birgün N ile ilgili bir belirle- me yaptı (aslında çok şey anlattı).

"...abi,N'in ilk Diyarbakır'a gelişi olaylı oldu.Siyaset tarafından

atanmış ve Belediye'de kendisine özel bir iş verilecekti.Özel ücret alarak çalışacaktı.Bu arkadaşın durumunu görüşmek üzere,Belediye'de, Mehdi ile birlikte bazı siyasetten adamların da katıldığı bir toplantı düzenlendi.Bu toplantıya N'de katılmış ve ilk başta koşullarını öne sürmüştü.Buna göre;kendisine'15 bin lira aylık ücret verilecek,özel bir odası olacak ve buraya büyük bir masa ile dönerli koltuk konulacak,Ofis semtinde;banyosu olmak koşulu ile -küvet olacak-bir dayalı-döşeli ev'istemişti.Mehdi,hepsini kabul edip uygulamaya koyacağını belirtmişti(nitekim uyguladı da),ancak,kendisi ile tartışmalarından olacak çok kızmıştı Belediye'den çıkarken ben ve M.Yokuş ile karşılaştı.Abi niye üzgünsün.. birşey mi oldu,diye sorduk;'kardeşim burayı ben mi idare ediyorum,yoksa başkası mı?Anlamıyorum.Adam gelmiş,özel statü istiyor.Ne yapalım,biz de kabul ettik..Ama, adamı gözüm hiç tutmadı'dedi.Ve daha sonraları aralarında yetki meselelerinden birçok tartışmalar çıktı.Çünkü,N'in istemediği birşey olmuyordu!.Örneğin; tayin sorunları...Birgün faşist birisi elinde mektup ile Bitlis'ten gönderilmişti.İş verilmesi isteniyordu.Mehdi almak istemedi,kıyasıya tartışmalar koptu.Semtinde de bitiremediği sorunları gündeme geldi...Ve Belediye yöneticisi işçilerin başına geçti.." demişti.

Bu belirlemeden çok sonraları,Mehdi ile 2 Nolu'da 12. Koğuş'ta karşılaştığımız zaman,Ruşen kendisine yukarıda anlatılanları sormuş ve Mehdi birkaç kişinin önünde"Ş' in söyledikleri doğrudur,kes,beni konuşturma.. daha neler neler var!" demişti.Belediye'deki tüm olaylara,daha sonra ÖY na muhalefet eden Z.Adsız'da en yakın tanıktır ve dahildir..

(...)

İşte böyle bir dünya..Bütün ilişkiler pazarlık konusu yapılmış,sonra da,1 Nolu'da,Mehdi Zana gönderdi diye,paralar yerlere fırlatılmıştır!

cc-Mehdi'nin belirlemeleri:

Burada yeri gelmişken,Mehdi'nin durumu ile ilgili geniş bir açıklama ya gerek duymaktayız.

Mehdi ile,Belediye Başkanı olmasından sonra ilk karşılaşmamız(Ankara da bir görüşme dışında) cezaevinde oldu.Özellikle rahat görüşmemiz ise, 12. koğuşa birlikte gittiğimiz zaman gerçekleşti.Hücre de ve Ocak direnişinden sonra birlikte olmamız bile rahat konuşmayı mümkün kılmamıştı. Mehdi ile 12. Koğuşta aramızda geçen görüşme aynen şöyledir;

Özellikle,seçimlerde onu niçin desteklemediğimizi Ruşen şöyle belirledi:

"...

Mehdi,bizim seçim siyasetimiz,bildiğin gibi,mahalli seçimlerde devrimci-demokrat,yurtsever bağımsız adayları,ilkeli olarak desteklemeyi öngörüyordu.Bu doğru bir saptama idi.Hayatta bizi doğruladı.Sen,özellikle o günkü durumun ile bu ilkemize uygundun ve tarifimize giriyordun.Kendi adayımız olmadığı için,seni desteklememiz gerikirdi.Gönlümüz bundan yanaydı.Ama,iki engel vardı:Birincisi;sen Özgürlük Yolu nun adayı idin.Özgürlük Yolu'da bizim 'Bağımsız Seçim Siyasetimizi'e leştirirken,'bu siyasetin ağaların,şeyhlerin işine yaradığını,AP,MSP ve MHP gibi partilerin ekmeğine yağ sürdüğünü ve ister istemez onların yanında yer aldığını' yazmıştı.O zaman,hemen çark edip -huylarıdır ve hesap da vermezler- bizim siyasetimize uygun olarak,seni bağımsız aday gösterdiler ve desteklediler.Öncelikle,bu politika değişikliğinden ötürü,Özgürlük Yolu'nun açık bir öz/eleştiri yapması gerekirdi.Ancak,o zaman bir Özgürlük Yolu adayı olarak seni destekleye bilirdik.İkincisi;Senin tavrındır.Yapın gereği,her işi hafife alıyor

sun.Adaylığının desteklenmesi teklifini,O zaman,Diyarbakır'da bulunan İ.Güçlü'ye ayak üstü yapmışsın.İG ise,bunu'genişçe görüşelim,ilkeleri saptayalım' demiş,önerisini geçiştirmişsin...

İşte,biz bu iki nedenden dolayı seni desteklemedik.Bunu da dergimizde açıkca yazdık.Ama,aleyhinde çalışmadık.Tarafsız kaldık.Eğer 'tarafsızlık'sayılırsa..Bireysel olarak seni destekleyen birçok arkadaşımız vardı ve hiç birine engel olmadık..."

Mehdi ise,çok ilginç cevaplar verdi:

"Arkadaşım sizin bilgilenmeleriniz tümden yanlıştır.Birincisi;ben,ÖY nun adayı değildim.Evet,ben Özgürlük Yolu siyasetindendim.Fakat,adaylığım,kişisel bir girişim ve gayret ürünüdür.Hatta benim adaylığım , Merkez Komitesinde (TKSP) tartışılırken,...Kemal(K.Burkay'ı Mehdi' nin anısı ile):'Mehdi Diyarbakır'dan iki oy alır;birisi kendisinden, diğeri de karısından' diyerek,karşı çıkmıştı.Ben,seçimlerden çok önceleri,halk arasında,özellikle,Silvan'lılar,Derik'liler,Ergani'liler Ömer'liler arasında çok çalıştım.Yurtsever eğilimleri olan bu kasabalılardan (Diyarbakır'da yaşayan çoğunluğundan) destek sözü aldım.Aralarında ekipler oluşturdum.Çalışmalar epeyce ilerleyip ve güçlü oldu ğum anlaşılınca,Özgürlük Yolu sahiplenmeye ve desteklemeye başladı.. Yoksa,sanıldığı gibi,ben,Özgürlük Yolu'nun adayı değildim.Ben,Diyarbakır'da emekçi-yurtsever halkın adayı idim.Üstelik,Özgürlük Yolu' nun seçimde bana bir kuruşluk yardımı da olmadı.Ben,kazanınca,kendilerinin başarıları olarak gösterdiler.Nihayet bende,o siyasi hareketin bir mensubu idim(TKSP'nin ilk kurucusu ve ilk Merkez Komitesi Üyesi olarak yargılandı,cezalandırıldı).Kazandıktan sonra kalkıp, 'bu Özgürlük Yolu'nun değil,kişisel başarımdır'diyemezdim.İkincisi;İG,dü pedüz sizleri yanıltmış ve yalan söylemiş.Kaç defa kendisine görüş mek için başvurdum.Amacım,devrimci-yurtsever hareketlerin tümünün beni desteklemesini sağlamaktı.Fakat,sizin İ gelip benimle görüşmedi , konuşmadı.Postahanede ayak-üstü ve tek taraflı olarak 'beni destekleyin'diye bir önerim de olmamış,bu da yalandır".

Mehdi'nin bu son sözü,geçmişin çağrışımını yaptı.İ'nin verdiği yalan raporları tümden hatırladık.Nasıl aldatıldığımızı bir kez daha acı ile düşündük.Dost bir insan olan ve içinde bulunduğumuz koşullarda Mehdi 'nin bize yalan söylemesine neden yoktu,söyleyecek biri de değildi.Ayrıca bizim tesbitlerimizle bu belirlemeler çakışıyordu..

Kendisine şu soruyu sorduk:"senin başkan seçilmiş olman,biz destekle memiş olsak da,devrimcilerin ve yurtseverlerin başarısıydı.Sana, hemen bir kutlama ve başarı telgrafı gönderdik.Bunu Ruşen adına çekmiştik,ancak bu siyasetimiz adına seni kutlamaktı.Cevap vermek tenezzülünde bulunmadın".

Mehdi şöyle cevapladı:"Biliyorsun,okumam-yazmam pek iyi değildir..N. Kaleli'yi baş danışman yapmıştım.Tüm tebrik telgraflarına O cevap veriyordu.Senin gönderdiğin telgrafı da aldım ve kendisine özel olarak cevaplamasını söyledim.Emin olun,şu ana kadar bile,size cevap verilmiş olduğunu biliyordum".

Daha sonra Ruşen bir genel değerlendirmede bulundu ve bunun arkadaşlarımızın tümünün değerlendirmesi olduğunu iletti:

"Senin Diyarbakır Belediye Başkanlığına seçilmen,Kürdistan'daki ulusal-demokratik ve sosyalist mücadele açısından çok önemliydi.'Bağımsız Seçim Siyaseti'nin en somut pratiği yaşanıyordu.Çünkü,sen yurtsever ve sosyalist olarak halkın önüne çıkmıştın.Halk senin belirlemiş olduğun niteliğine oy verdi.Bu seçim sömürgecileri,sömürgeci burjuva

partilerini yenilgiye uğratan ve önemli bir olaydı.Bu,Mehdi Zana'nın ve Özgürlük Yolu'nun çok üstesinde,onları aşan bir yerde duruyordu.. Kürdistan'lı her devrimci ve yurtsever'in seni desteklemesi ve sana sahip çikması bir görevdi.Bu konuda dar grupçu düşünülemezdi.Senin , yenilginin faturası ise,doğrudan doğruya devrimci harekete çıkarılacaktı.Hatta Diyarbakır'a gelişimizde,bu düşüncelerimizi başkan yardımcılığı yapan Ş.Arıtıcı'ya (Şemsi Usta) da aktarmıştık.Fakat,Özgürlük Yolu,seni öyle bir kuşatmıştı ki, yanına bile varılamıyordu.Senin gözün de birşey görmüyordu..Sana yardım edebilmenin yollarını bile bulmak çok zordu...

Sömürgecilerin senin belediye başkanlığını hazmedemiyecekleri açıktı Çeşitli oyunlarla karşı karşıya kalacaktın.Devrimcilerin ve yurtseverlerin desteği,iyi bir belediye başkanı olmak ve ciddi bir çalışma seni halka sevdirecek,onları arkana alacaktın.Ancak,bu seni ayakta tutacaktı.Fakat,dönüp bakınca neler olduğunu görüyoruz.Tüm siyasetler -bizden başka- sonunda sana cephe aldılar(42).(KUK'un durumunu , bilmiyoruz,almamış olabilir)Seni düşman ve hain ilan ettiler.Aleyhin de yayınlar ve bildiriler yayınlandı.Sen cezaevine bir taraftan yardım ederken,DDKD'liler senin 'hain ve hırsız' olduğunu rakkamlarla açıklayan bildiriler yayınlıyorlar,bu bildirileri cezaevinde dağıtmaya çalışıyorlardı..Sendika ile sürtüşmeleriniz,grevler,Özgürlük Yolunun sana cephe alışı,İşveren vekili olan N.Kaleli'nin birdenbire Genel-İş Sendikası başına geçip,grevleri başlatması vb...seninle arkadaşlarımızın ilişkisi işte böyle bir zamanda oldu.Bunun ne demek olduğunu anlıyor musun?Bu büyük bir siyasal cesaret ve fedakarlık işiydi..Zaten,biz,hep zor ama doğru olan şeyleri seçtik.Hep te böyle olacağa benzer..Çıkar düşünmeden siyaset yapmaya çalışıyoruz.Bu da zor oluyor.Binbir saldırı ve zarara rağmen,doğruları inanç ve inatla savunduk.Hatalarına rağmen,seni savunmak da bir görevdi.Biz,bunun bilincindeydik.Ama, eleştirilerimizi de yaptık,yaparız.Eleştiri yapmadan katılmak ve savunmak mümkün değildir..Çünkü,senin pozusyonun devrimci hareket açısından çok önemliydi..."

Bu açıklamalar Mehdi'nin "bam teline" basmıştı.Başından gelip geçen, birçok olayı anlattı.(...)Özetle şöyle dedi:

"Belediye başkanlığından düşürülmem için,Ecevit'in,Diyarbakır CHP il örgütü başkanı H.Değer'e özel bir emir verdiğini biliyor musun?Bu konuda elimde belge (telgraf) var.Daha birçok komplolar oldu.Şimdi nasıl anlatayım.Ben dostu da düşmanı da anladım.Yanılgılarım çok.Özgürlük Yolu'nun tavrına gelince,aramızdaki çatışma para meselesinden ötürüdür.(M.Ş.Kaya'da aynı şeyi belirlemişti)Belediye için alınan istihkak'tan ....için 3 milyon gibi bir para istediler.Belediye'nin parasını nasıl verebilirdim?Vermeyince de aramız bozuldu ve siyaset hemen havaya uçtu..Bana cephe aldılar.Düşürülmem için H.Değer ile işbirliğine girdiler.Hükümet bir taraftan bana istihkak vermezken,Özgürlük Yolu'nun elinde olan sendika,olur olmaz greve gitti.Amaçları, işçinin hakkını almak değildi.Beni yıpratmak ve düşürmekti.Grev,ücretini alamayan işçinin hakkıdır.Bunu kabul ediyorum.Hiçbir zaman karşı da çıkmadım.Ancak,Özgürlük Yolu'ndan olan sendikacılar,devrimcilerin ve bazı saygın kişilerin araya girmesine(C.Yıldırım gibi) rağmen uzlaşmaya yanaşmıyorlardı.Kolordu,MİT ve polis te benzer komplolar içindeydi..Beni devamlı tehdit ediyorlardı.Hatta,12 Eylül öncesinde , bir keresinde Ankara Esenboğa Havaalanında karşılaştığım Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nurettin Ersin (12 Eylül'den sonra Cunta ve şimdi de Cumhurbaşkanlığı Konseyi Üyesi);'dünyayı tas gibi kafama geçireceklerinden' dem vurdu...

Tüm bunlar yetmezmiş gibi,bazı siyasetler de beni öldürme kararı aldılar.Özgürlük Yolu devamlı öldürmekle tehdit ediyordu.Ben,N. ve Z'de ki yüreği bilirim.Belki,başkaları öldürebilirlerdi,ama,bunlar hayır! Yine beni öldürecekleri tehdidinin yapıldığı bir gün çok kızmıştım. O gün grev de vardı.Belediye önünde davul zurna çalınıyordu.Z.ve N.' de oradaydılar.Korumacılarımı da yanıma almayarak,aşağıya indim ve grevci işçilerin yanlarına gittim.Mendilimi elime alıp,grevci işçilerle oynamaya başladım.Z. ve N. şaşırmışlardı.Bir köşeye çekildiler.Sonradan öğrendim,bir evde toplanıp gece sabaha kadar tartışmışlar.Marks ve Lenin'in bütün kitaplarını karıştırıp (evet,yalnız karıştırırlar),'kendisine karşı grev yapılan biri gelip işçilerle birlikte govende durursa ne olacak?' Araştırmışlar,ama,birşey bulamamışlar.(Mehdi olayı biraz da hicvediyor,şakacı bir insandı!) Sonunda şöyle bir karara varmışlar: 'Eğer bir daha da başkan oynamaya gelirse,davul zurna susacak ve böylece oyuna son verilmiş olacak...'

Hayatta hiçbir şeyden pişmanlık duymadım.Ama,birkaç işçiyi ve hem de yılların işçilerini,tazminatsız işten çıkarmam,bana büyük acı veriyor...

İşte,tüm bunlarla mücadele etmek ne kadar zormuş meğerse.Başkan seçilmeden önce bu kadar zorluklarla,ayak oyunları ile karşılaşacağımı bilmiyordum.Daha doğrusu bilemiyordum.İşin doğrusu teorik bilincim de buna elvermiyordu.Ama,yılmadan mücadele ettim.Her çelişkiden yararlandım.CHP'lilere karşı MSP ve AP'li Belediye Meclis Üyelerini yanıma aldım.Güven oylaması yapıldığı günler,aleyhime oy verecek bazı meclis üyelerini tehdit ettirdim.Kaçırttım.CHP'ye geçeceğimden kuşku duyan Süleyman Demirel'in bu kuşkusundan da yararlanarak,O'nun Başbakanlığı döneminde önemli miktarda tahsisat aldım.Bazı görevlilere rüşvet verdim vb.. Başka türlü gitmiyordu.AP'li ve MSP'li Kürt olan milletvekillerinin yakalarına yapıştım.Bu arada dış ülkelerle de ilişkilerim oldu.Özellikle Fransa ile ilişkilere girdim,bana çok yardımcı oldular. K.'ın da etki ve yardımı var.Başkanlığımın ilk dönemlerinde,büyük bir makina parkı kurdum.12 Eylül'den sonra benim yerime görevlendirilen subay belediye başkanı da itiraf ederek; 'nüfusu gözönüne alınırsa,Türkiye'nin en büyük makina parkına Diyarbakır Belediyesi sahiptir'demiş. Doğrudur.Makinaların birçoğu dış ülkelerden hibeydi.Diyarbakır'ın şimdiye kadar el atılmasına cesaret edilmeyen su,yol ve kanalizasyon sorunlarına el attım.Esasverimi de son iki yılda alacaktık.Çünkü, yeni seçilen Belediye Başkanlarının ilk iki yılı hazırlıkla geçer.Esas çalışma son iki yılda belli olur.Fakat, 'felek yar olmadı'.Özgürlük Yolu ve 12 Eylül bırakmadı.Ben,başkan olarak,halkıma verdiğim hizmetlerden dolayı müsterihim.Öte yandan,karınca kaderince yurtseverlere ve devrimcilere karşı olan vefa borçlarımı da yerine getirdim.Çalışmadıkları halde maaş verdirdiklerim oldu.E.KARAHAN'ın karısı bunlardan biridir.Bu yaptıklarımdan ötürü Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanıyorum.Mahkemede de inkar etmedim.'Bu,benim bir vefa borcumdur,bana istediğiniz cezayı verin,müsterihim' dedim.Ayrıca,E.KARAHAN'ın ve N.TATLICI'nın (Niyazi usta) sokaklara adlarını verdim.Bunu,12 Eylül'den sonra,sanıyorum değiştirdiler.Belediyenin ve kendi imkanlarım ile K.L'nin yürüttüğü harekete de yardım ettim..."

Mehdi'nin bu anlatıklarından sonra kendisine şunu söyledik:

"Senin bu anlatıkların çok önemlidir.Kisiliğini asan bir durum var ve doğrudan doğruya Kürdistan Devrimci Hareketini ilgilendiriyor.Bu,anlatıklarını mutlaka yazmalısın.İlk fırsatta bunu yaz.Çünkü,bu deneyleri ve başından geçen olayları devrimci harekete iletmek bir görevdir.

Yazma kabiliyetinin olup olmaması (Mehdi'nin böyle yanları yoktu, bir keresinde okuma-yazma yok!demişti) da önemli değildir.Bu anlatıklarını nesnel ve geniş bir biçimde banta okursun,bunu arkadaşlar kitap olarak düzenlerler.Biz,bu konuda sana her türlü yardıma hazırız" (Bu konuşmalardan sonra prensip olarak aramızda anlaştık).

Mehdi kisiliği itibariyla her şeyi sakaya alan,bir anda üç beş kisiye birden laf yetiştiren biridir.Mühtiş pratik bir zekası vardır.Teorik olarak yetişmediğini kendisi de itiraf ediyor.Her şeyi bu zek sı ile halledeceğini düşünmüş,ama,hayatın maddi yanları onu ters yüz etmisti.Her şey böyle halledilmiyor.Bu,bilimsel ve uzun vadeli bir siyasal mücadele ile, en önemlisi ciddi bir örgütlenme ile olacaktır.Belki,o da,bunları yavaş yavaş kavramaya baslamıştır.Bizlere eskiden beri olan "düşmanlığı" somut gelismelerle ortadan kalktı,bizimle ilişkilerinin olmamasından da üzgün olduğunu,defalarca belirledi.Arkasındaki siyasetlerin kadro ve teori düzeyleri,ilişkileri,pragmatizmleri onu nerelere getirmisti!..Yine de,ucuz atlattı!Fakat,inatçı ve kararlı biridir,bunu,devrimci bilinci değil,feodal gurur şekilendirmektedir.Zaten Kürdistan'da feodalizm ile sosyalizm karıştırılarak ortaya sunulmaktadır.Bunun sonucu ortaya çıkan "ucubeyi" siyasal mücadele ve sosyalizm sanan birçok insana ve hatta siyasi grupla ra rastlamak olağandır.Mehdi de,bunun en yüksek dereoesini görebilirsi - niz.Örneğin;eski bir yurtsever ve Mehdi'nin terzilikten ustası olan Ş.A'yı,sırf vefa borcunu ödesin diye başkan yardımcılığı görevi vermistir . Yaşlı,hasta ve kompleksleri kendini asan,sinirli ve kırıcı bir adam olan Ş.A.,üstelik bu görevi yapamıyacak biridir.Böyle bir göreve getirilmesi nasıl açıklanabilir?Mehdi, 'zorunluluklar beni mecbur etti' diyor. Ama, inandırıcı olmuyor.Karşıda dev gibi bir sömürgeci devlet,Kürdistan sorunu'nun inceliği,zorluğu vb..var.O,hala bu sorunları kafasında dükkan çalıştırır gibi düşünüyor.(...)

Mehdi'nin başkanlık döneminde hataları olmamış mıdır?Elbette olmuştur Bu hataların savunması bize düşmez.O'nun eski durumu bu hataların devamı nın bir başka biçimidir.Esas sorun başka yerde durmaktadır.Ama, hatanın "büyüğü" "devrimici" hareketlerindir.Onlar,Mehdi'nin seçilmesinin anlamı nı kavramadılar ya da kendi siyasal görüşlerine uydurmak isteyerek,pragmatizmlerini çalıştırdılar ve dar grupçu anlayışlarına,peşkeş çektiler . Mehdi yalnız bırakıldı.Yalnız bırakılan insan,hatalara karşı daha açık olur.Yalnız olunca,aile,hemşehri,siyasi olmayan dostluklara sığınmak doğaldır.Bu iliskiler ona daha da hata yaptırdı.Çıkarları için kendine bağ lı olanlar,onu birbir terkedip,aleyhine döndüler.Yardımcılarından M.YOKUŞ (43) ve Y.UĞUR,sıkıyönetimde Mehdi'yi "bölücülükle" suçladılar...

Sömürgeciler, "devrimci" siyasetlerin -özellikle DDKD ve ÖY- bildirilerine konu ettikleri yolsuzlukları didik didik araştırdılar (44). Ama, tüm araştırmalara rağmen,iddia edilen yolsuzlukları bulamadılar. Bulunan şeyler, "sosyal sigortalar ve vergi kesintilerini süresi içinde yatırmayan Mehdi'nin,Belediyeyi zarara sokması"ydı.Bunu da,çaresizlik içinde olan her belediye yapmaktaydı.Ama,başka birşeyler varsa ,karşı taraf bunları açıklayarak,sorunu netleştirebilir.Mehdi ileride bunları yazarsa,sanıyoruz,önemli dialoglar ve katakulliler de ortaya çıkacaktır...

Mehdi'ye göre yatırılmayan paralar, "işçi ücretlerinin verilmesinde " kullanılıyordu.Her belediyenin durumu "beş aşağı beş yukarı" buydu.Mehdi nin bu yüzden birçok davası yürüyordu.Bir keresinde,üç milyon tazminata mahkûm edildi.Sivil mahkemelerde görülen bu davalardan birgün dönünce, "bugün ne davası vardı"diye sorduk -zaten devamlı öyle derdi- "dızoluk" (hırsızlık) diye cevap verdi..Böylece,kendisini önceden hırsızlıkla suçlayanlara "taş" atardı.

Mehdi'yi hırsızlıkla suçlayan siyasetlerin liderleri,cezaevinde bir bir döküldüler.N.,Y. ve Ö.Ç'nin durumları,bu siyasetlerin tabanındakiun surları Mehdi'nin yüzüne bakamaz duruma getirmişti.Hırsızlık ve hainlik le suçlayan Mehdi'nin direnişi,bu "büyük liderleri" Mehdi karşısında çok küçültmüştü.İşin açıkcası,Mehdi kişiliği ile bunları ezdi,deşifre etti. Bunların nasıl "liderlik" yaptıklarına herkes hayret etti...DDKD'nin ve ÖY'nun tabanı,cezaevinde Mehdi'ye sempati duyuyorlardı...

Biz,Mehdi'nin Diyarbakır Belediye Başkanlığı fonksiyonunundan ötürü sömürgecilerin hedefi haline geldiğini gözönünde tutmalıyız. Kendisine sahip çıkarak,yardım etmeliyiz.Direnen bir arkadaş olarak, sömürgeciler karşısında saygın yerini korumasına,sürdürmesine her türlü olanak hazır lamalıyız.Mehdi,uzun vadeli Kürdistan Siyasal Mücadelesi içinde olabile cek bir insandır.Kendisi ile görüşmelerimiz,hep olumlu olmuş ve eski du rumundan ötürü ciddi öz-eleştiriler yapmıştır.Bizimle,her zaman birlikte olacağını,defalarca belirtmiştir.Özellikle,.....gitmemiz halinde K. ile de görüşmemizi ısrar etti.(...)

Biz,yayınlarımızda ona yer vermeliyiz ve ailesine de gerekli yardımı yapmalıyız.Mehdi ile ilgili genel bir siyasal değerlendirme ve ilişki bi çimi saptanmalı,bunun için bazı arkadaşların özel olarak konu üzerinde çalışmaları gerekmektedir. (...)

dd- <u>Soruşturmanın rapor edilmesi:</u>

1 Nolu cezaevine geldiğimizden bir süre sonra,gözaltına alındığımızdan tutuklanmaya kadar geçen zamanı,özellikle polis soruşturmasını hemen rapor edip,düzenli ve geniş bir metin olarak dışarıya gönderdik.Nelerin sorulduğu,nasıl ifade düzenlendiği,soruşturmada bazı arkadaşların tavırları ve diğer siyasi gruplarla ilgili belirlemelerin tümünü kapsayan bu rapor önemli bir metindir. (45)

Durumu diğer siyasetlere bildirerek,onları da duyarlı kıldık.Özellikle,PKK hakkında o sırada operasyon vardı ve bazı sanıklarla karşılaşılmış,bazılarının da ifadelerini görmüştük.Operasyon Urfa'da hızla sürüyordu.Kendilerine bilgi verdik ve bazı önlemlerin alınmasını önerdik...

Bir uyarı da Ala Rızgari'ye yapmayı tasarladık.Dışarıdaki arkadaşımız Avukat Ş.Kaya'ya haber yollayarak İ.Güçlü'yü bulmasını ve mümkünse bizimle görüştürmesini istedik.Bu mümkün olmazsa kendisine bir metin verebileceğimizi;operasyonun, onları da direkt ilgilendirdiğini ve önemli olduğunu söyledik.İ.G.,Diyarbakır'daydı ve 1 Nolu'da görüşme de zor değildi.Aranan birçok insan bile gelip görüşebiliyordu.En sonunda kendisine bilgi verilmesi için,Avukat G.'yi bulmuş o da "ne görüşecek lerse benimle görüşsünler,siyasetin bölge sorumlusu ve yetkilisiyim"demişti.Eskiden birbirlerini tanıdıkları için Ş.Kaya gırgır olarak, ".... terfi ettin.Senin böyle olduğunu bilmiyordum" demişti.G.ile görüşmek istedik ve görüşe geldi.Kümtaz kendisi ile görüşmek istediğini bildirdi . Ama,sorunu İ.'e bizzat iletmek gerekiyordu...

G. ile Avukat görüşmesi yapılan yerde görüştük.Sert tavır takındı, Siyasal olmayan birçok sorunu açıklamak istedi.Bizim,bu konuları tartışma niyetinde olmadığımızı bildirdik ve söylediklerinin de asılsız olduğunu kısaca açıkladık.(...)

"Ben yetkili ve görevliyim,ne varsa bana söyleyin" dedi.Biz de bazı konularda onu duyarlı kıldık!

Soruşturma meselesi çok önemli idi...

ee-Avukatlık Bürosunun oluşması:

Aramızda,12 Mart 1971 döneminin tutuklu ve hükümlüleri ve aynı zaman da da Avukatları vardı.Oldukça dency sahibi idik.Sömürgeci mahkemeler önünde,bir blok olarak durup,devrimci-demokratik bir düzeyde;"Kürdistan' daki Anti-Sömürgeci Ulusal Demokratik Mücadele'yi"savunabilmeliydik. Bu konuda gruplararası asgari müşterek'e varılmalıydı.Bundan geri adım atmak mümkün değildi(46).Ve Kürdistan Devrimi'nin genel çıkarları da bunu gerektiriyordu.

Bundan kasıt,mutlaka herkesin aynı düzeyde,her sanığın mutlaka siyasi savunma yapması değildir.Bu,dogmatik'lik olurdu.Önemli olan grupsal olarak soruna sahiplenmeydi.Yoksa,grup'taki bir ya da birçok sanık,taktik olarak hiçbir belirleme de yapmayabilirlerdi.

Bu düşüncelerimizi,Kürdistan'daki diğer gruplara götürüp,tartışarak, onlara empoze etmeye çalışıyorduk.Aynı biçimde,savunmaları organize etmek,dışarı ile bağlantı kurulmasını sağlamak açısından bir müesseseleşmeye ihtiyaç vardı.Bu,yurtsever ve demokrat Avukatlardan oluşacak ortak bir Büro ile olabilirdi.

Dışarıdaki arkadaşlara; "Avukat Şerafettin Kaya'nın gelip Diyarbakır da büro açmasını ve bizimle ilişkiyi götürmesini"önermiştik.Zaten,arkadaşlar bizden çok önce bu temaslara başlamışlardı.Karar alarak Ş.Kaya'yı göndermiş ve faaliyete geçmişlerdi.Bu Büro,bazı yeni elemanlar alacak ve genişleyecek,ayrım yapmaksızın tüm grupların davalarına girerse, hukuki ve siyasi ağırlığa sahip olacaktı.(Önceden yapılan temaslar ve öneriler de birçok Avukat buna katılmamayı ve gereksizliğini söylemişlerdi)Niteliği ve tecrübesi ile,oluşacak büro'da,etkinlik Ş.Kaya'da ve dolayısıyla biz de olacaktı.Bizim Diyarbakır'a getirilmemiz,sorunu daha'da kapsamlı olarak gündeme getirdi.İçeriden bunu her şartta desteklememiz gerekiyordu...

Böyle bir Büro,amacına uygun çalıştığı zaman şu yararları olacaktı:

1-Hukuki savunmalar sistemleşecek,hukuki ve siyasi ağırlığı olan bir Büro ve Avukatlar topluluğu,mahkeme üzerinde etkinlik kurabilecek,açık haksızlıklar önlenebilecekti.İşbölümü,işlerin pratik gitmesinide kolaylaştıracaktı.

2-Uluslararası Kamu-Oyu'nun ve demokratik kuruluşların Kürdistan'daki davalara ilgilerini çekecekti.Zaten bu davalarla ilgilenen kişilerin ilk başvuracakları Avukatlardı.

3-Davalara basının ilgisini çekmek ve Kamu-oyu'nu lehte yönlendirmek sağlanırdı.

4-Dava dosyaları,Ülkede olan-biten olayları,örgütsel ilişkileri,yanlışları ve doğruları içinde taşıyan bilgi kaynağı ve zengin bir hazineydi.Bunu tarihsel olarak düzenli hale getirmek ve eksiksiz tutmak, ileride Kürdistan Hareketi bakımından çok önemliydi.

5-Kürdistan Devrimi'ni örgütlendirmek iddiasında olan kişi ya da grupların amaçlarını gerçekleştirmek için,devrimci kadroları ve kitleyi toparlama zorunlulukları vardır.Çeşitli gruplar içinde olsalar bile,Kürdistan'daki devrimci kadroların ve sempatizanların bir kısmının cezaevlerinde oldukları açıktır.Bunları etkilemek ve siyasal olarak kazanmak için herşey yapılmalıydı.Bunun yolu da,sorunları ile,somut pratik sorunları ile bizzat ilgilenmekten geçmekteydi.Böylece,ilişkiler içine girmek,bu ilişkiler içinde siyasal birşeyler verebilmekti.Karşılıklı etkilenerek,doğruların tesbitine çalışmaktı.Bu çalışma zor,çok sabır isteyen ve meyvelerini 10,15 yılda ancak verecek bir çalışma olup,sabırsız Küçük-burjuva devrimcilerinin işi değildi.

6-Son bir yararı ise,grupsal ilişkiler içinde siyasal örgüt ve grupları doğru bir devrimci çizgi içinde etkilemek ve hareket etmelerini sağlamaktı(...)

Birçok insanın yanlış ve günübirlik etkilenmelerden arındırılmaları, çok önemli bir olay olarak durmaktaydı.

Büro'yu oluşturacak arkadaşlarla bizlerin uyumlu olarak çalışmamızla istenilen sonuç elde edilebilirdi.

Ş.Kaya dışarıda devrimci-demokrat nitelikte bilinen Avukatlarla ilişkişi götürüyordu.Bu Avukatlardan cezaevine gelip bizi ziyaret edenlere, biz de öneri yapıyorduk ve empozelerde bulunuyorduk.

DDKD ve ÖY öneriye yanaşmadılar.Zaten,mahkemelerde " Anti -Sömürgeci ilkede direnilmesi ve savunmanın bu çizgiden geri düşmemesi" önerisini de sekter bulmuşlardı.Aslında,hiçbir konuda bizimle birlikte davranma - ma "ilke"leri vardı.DDKD ve ÖY ile ilişkili Avukatlar,"Anti-Apo'cu"ilkeleri olduğunu,"Apo'cuların davalarına"giremiyeceklerini ve bu yüzden de "Avukatlık Bürosuna katılmayacaklarını"Ş.Kaya'ya bildirmişlerdi(sonradan ne Apo'cular kaldı,ne kaçakçılar,tüm davalar yüksek ücretlerle takip edildi)...Hatırladıklarımız,ZA,FG,HT vb...(47) gibi Avukatlardı.Ama 12 Eylül'den sonra yoğun tutuklamalar karşısında,siyasi davalar büyük oranda gelir getirmeye başladı.Sıkıyönetim'de,sanıkların şu ya da bu olmasını hiç önemsemiyordu.Çünkü,bir bütün olarak Kürdistan'ı ve Kürt halkını suçluyordu.Paranın tatlı yüzü de aşka gelince "Anti-Apo'cu"ilke de ortadan kalktı.Ve savunmalarda da,hem sanıkları ve hem de Kürdistan ' ı suçlayan ve adi sanıkların savunmalarını bile geride bırakan bir düzeyde -yanlarındaki diğer Avukatlarla da rekabetleri yüzünden- H.Bozçalı , K.Meral gibi "Avukatlar"da davalara girdiler...

G.Güçlü ve yanında staj yapan,daha sonra Avukatlığa başlayan M. Özer "yeni burjuva milliyetçileri -bizi kastederek- ile Büro oluşturamıyacaklarını" beyan etmişlerdi.Üstelik bizimle konuşmuyorlardı da(48).

KUK önerilen böyle bir büro'nun gerekliliğini savunuyor ve bundan ya na olduklarını belirtiyordu.Dışarıda da bu ilişkileri biliyor ve yardımcı oluyorlardı.Ş.Kaya'ya da her konuda destek olacaklarını bildirmişler di.Yetkilileri ile ilişkiler götürülüyordu.

PKK ile de biz görüştük.Çünkü,iki Merkez Komite Üyesi -M.Hayri Durmuş ve Mazlum Doğan- cezaevindeydiler.Dörtlü bir görüşme yaptık ve soru nu oldukça detaylı anlattık.Görüşmede,"savunmaların organize edilmesi i çin bir Avukatlık Bürosuna ihtiyaç olduğunu ve böyle bir Büro'ya maddi olanak ve varsa Avukat arkadaşlarının Büro'da görev alıp çalışmasını ve bu suretle katkıda bulunmalarını ve tesbit edilecek ilkelerde savunmala rın yürütülmesi"gibi konuları belirledik.Kanımızca savunma sorununda Avukatlık meselelerinde en çok ihtiyacı olan grup PKK idi.Bu,onun işine, çok yarayacaktı.Hem olanakları yok,hem de sayısal olarak fazla tutuklusu var.İşleri karmakarışıktı.Sanıkların soruşturma ifadeleri kötüydü.Adamlarının çoğunluğu köylü ve sağdan-soldan devşirilmiş unsurlar oldukları içinde,sallantıdaydı. Onlara bu konuda güvence vermek işlerine geliyordu.En önemlisi kimse onların davalarına girmiyordu...

Bizim görüşmedeki belirlemelerimiz karşısında,M.Hayri Durmuş;

"Siz bize sömürgecilerin sivil jandarması diyorsunuz.Bu öneriniz ile bundan vaz mı geçmiş oluyorsunuz?"dedi.O zamanlar PKK'lilerin burunlarından kıl aldırtmadıkları dönemdi.Biz de Hayri'ye;"sorunları birbirine karıştırmamak gerektiğini,grupsal düzeylerde iken ve teorik,ideolojik olarak yapılmış bir belirlemeyi öne çıkarmak,yapılan ciddi öneriyi ortadan kaldırır.Apolitik bir tavır olur.Bugün önemli olan,sömürgecilerin e

linde ve zındanlarında,aynı durumda bulunuşumuzdur.Ki,burada siyasal olmayan unsurlar da bulunabilir ve vardır da.İlişkiyi buna göre şekillendirmeliyiz.Biz,bu tür belirlemelere de karşıyız,gereksizdir.Kaldı ki,tutuklama öncesi Adana Sıkıyönetim Mahkemelerinde yargılanan arkadaşlarınızın savunmalarını da biz yüklenmiştik.Öte yandan böylesi bir büro, en çok size yararlı olacaktır"dedik(49).Sonuç'ta prensip anlaşmasına vardık.

İyi-kötü,Ş.Kaya'nın öncülüğünde C.Bilek,E.Uzunoğlu,M.Bilgili(50)'den oluşan bir Büro faaliyete geçti.Daha sonraları buna,H.Akyol ve H.Yıldırım'da katıldılar.H.Akyol'a,bu işlerde yardımcı olmasını Ruşen arkadaş, cezaevinde önermişti.Kendisi De -Maden/Sen'in bölgedeki davalarına bakıyordu.H.Yıldırım ise,Elazığ'dan bir davasının Diyarbakır'a gelmesi ile büroya katılmak istemiş.Bilgilerimiz bu kadardır.Ama,bu Avukatların hepsi büroda çalışmadılar.Ş.Kaya'nın tutuklanmasından sonra dağılan ve üyeleri birbirine giren büro,amacına ne denli hizmet etmişti?Başarılı oldu mu?Yoksa olmadı mı?bu ayrı bir konudur.Bunu Ş.Kaya'dan dinlemek ve tarihe bırakmak gerekir.Ancak,bu büro çok zor koşullarda ve çok büyük fedakarlıklarla (kimsenin çıtının çıkmadığı dönemlerde) Diyarbakır'da çalıştı.Görev yapan Avukatlar dayak yediler,horlandılar,gözaltına alındılar, paraları olmadı,herşeye göğüs gererek çaba sarfettiler.Biz,bu arkadaşları minnet ve şükranla anıyoruz.Kendilerine tüm Sıkıyönetim zındanlarındaki sanıklar adına saygılarımızı bildiriyoruz.Bu,bir borçtur.Bu arkadaşlar,dışarı ile ilişkileri,yurtdışına bilgi aktarımını,ailelerimiz ve bize yardımı,velhasıl birçok şeyi çözmede yardımcı olmuşlardır.Bizce,Büro amacına ulaşmıştır.Bizim arkadaşlarımızda içeride bir büro gibi çalışıyor ve dışarıya çok yardımcı oluyorlardı.Herkese hukuki yardım için , didinip-durulmuştur.Koğuşlararası ilişkilerin olduğu dönemlerde,gerek , dilekçe yazmak,gerekse danışanlara bilgi vermek ve sorunları büro'daki arkadaşlara iletmek,onlara bazı yapacakları işleri önermek,soruşturmadaki beyanlarla ilgili bilgi vermek,Avukat tutmalarında sanıkları bu büroya yöneltmek -çünkü,bu büro sömürmüyordu,çok az ve göstermelik ücret alıyordu,bu da masraflar içindi- gibi konularda yardımcı olmadığımız insan kalmamıştır.Birşeye yaradı mı?Bunu da zaman gösterecek...

ff-Ala Rızgari'ye ortak savunma önerisi:

Ala Rızgari ile soruşturmalarımız birlikte yürüyordu.Daha doğrusu aynı dava kapsamına alınacaktık.Davanın birlikte açılacağı belli olunca , sömürgeci mahkemelerde,birlikte yapılacak bir savunma ile daha da sesimiz çıkabilirdi.Böylece,çelişmelerden de daha az yararlanabilirlerdi!Bölünmemiz ve arada geçen olaylar ortak savunmaya engel olmamalıydı.İddia ortaktı ve çalışmalar aynı şeyleri kapsıyordu.Ala Rızgari'nin fazladan bir faaliyeti olmamıştı.En önemli faaliyeti,"ayrılığı anlatmak"olmuş,poliste de oldukça bilgi ve döküman oluşmuştu.Kaldı ki,biz,Kürdistan'daki siyasetlerin savunmalarının bir blok oluşturmasını ve ortak olmasını savunuyorduk.Özel yanları,ayrıca savunulabilirdi ve bu konuda da özerklik tanınmalıydı...

Birlikte yapılacak bir savunma,ayrıca savunmalara bilinçli bir müdahale olanağını da getirirdi.Bu,her iki taraf için de böyleydi.Biz,siyasal ayrılıkları ve çelişmeleri hiç bir zaman sömürgecilerin mahkemelerinde tartışmayacaktık.Bunda kesin kararlıydık.Poliste de böyle yaptık. Cezaevinde de hiç bir zaman gündeme getirmedik.O arkadaşların "havalarda uçtukları dönemdi",sonraları "yerde oldukları dönemde"bile biz tenezzül etmedik!Çünkü,gereksizdi.Bizim uzlaşmaz çelişkimiz sömürgecilerle idi.Bölünme ve ayrılıklar da onun eseri idi.Cezaevin'de "ortak düşmana karşı ilkeli birlik" sonuna kadar siarımız oldu.

(...)

Ala Rızgari'nin aynı biçimde davranıp davranmıyacağını bilmiyorduk.. Kuşku duymuyor da değildik.Bu açıdan da birlikte savunma yapmakta yarar görüyorduk.

İ.Delen'e görüşme önerdik.M.Erdem ile birlikte geldiler.Kendilerine, gerekçelerini uzunca izah ederek,"birlikte savunma yapma"yı önerdik.Fakat,hiçbir gerekçe getirmeksizin,önerimizi hemen oracık da reddettiler. Biz,"ayrı savunma yapacağız"dediler.Ve çekip gittiler.Artık her horlanmaya ve her kabadayılığa alışmıştık.Ama,sonunun da olmadığını biliyorduk.Ayrılıkların getirmiş olduğu "düşmanca" bir tavrın,üzerlerinde kabuk gibi durduğunu ve davranışlarının bundan kaynaklandığını biliyorduk bu düşmanlık"kan davası" idi ve feodal hesaplaşmaya dönüştürülmek istenmekteydi.Zaman işleri netleştirecekti.Bunu kesin biliyor ve süreçten de kesin emindik.Ardını bırakmadık...

2 Nolu'da mahkeme açıldığı zaman,ne yapılacağı -baskılar karşısında- sorulup duruldu.Çil yavrusu gibi dağılmışlardı.Biz kendilerine "örgütü, polis beyanlarını reddederek,kişisel olarak ideolojik savunma yapabilirsiniz"dedik.Bazı arkadaşlar da bunu yaptılar.

Rızgari'deki ayrışmadan,Kürdistan Hareketi çok büyük yaralar almıştı Zaman geçmişti,günah da çıkarsalar,artık fayda etmiyordu,"zararın neresinden dönülse yine zarardır".

gg-Ruşen'in tutuklanmasındaki kasıt ve bir ihanet örneği:

Rızgari ve Ala Rızgari operasyonu,3 Eylül 1979 günü Ankara'nın bir semtinde -Ayrancı olacak-,sıkıyönetimce,ev ev genel arama yapılırken;K. Sümbül,T.Bayraktar,Ve Ömer...'lerin yakalanmaları ve evlerinde "ellibin adet"Ala Rızgari'ye ait Siverek Bildirisi'nin (51) ele geçmesi ile başlar.K.Sümbül ve arkadaşları gözaltına alınıp,Ankara Emniyet Müdürlüğüne götürülürler.Sorgulamada; İ.Güçlü,İ.Delen ve H.Yaşar'ın ayrılıktan sonra "Burjuva Milliyetçiliğini Teşhir Kampanyası" adı altında,dernek lokallerinde yaptıkları ihbarcılık sırasında edinilen bilgileri polise anlatırlar.Başkaları da yakalanır,Soruşturma da böylece genişlemiş olur..

Yaklaşık 15 günlük gözaltından sonra mahkemeye çıkarılanlarla birlikte,Ankara ASDK-DER yöneticilerinden bazıları,tutuklanırlar ve İ.Güçlü,H Yaşar,İ.Delen,M.Koten,R.Arslan,O.Kotan vb...haklarında da "gıyabi tutuklama"kararı verilir.İlk operasyon sırasında vicahi tutuklananlar ise,Mamak Askeri Cezaevine konulurlar.Tahminen 19 Eylül 1979 tarihidir..

R.Arslan'ın tutuklanma tarihi ise,3 Ekim 1979 'dur.Yani,diğer sanıkların tutuklanmaları ve Mamak Cezaevine konulmalarından 15 gün sonrası bir tarih.Bu 15 günlük zaman içinde,iki kez görüşme olanağı elde eden , dışarıya Ala Rızgari'ye haber yollayabilen tutuklu sanıklar,her nedense bizlerin bu konuda duyarlı kılınmamızı istememişler.Komal'a da haber bırakmamışlar.Oysa,ev adreslerimizi,telefonlarımızı ve arkadaşlarımızı tanıyorlardı!Fakat,grupsal olarak topluca tutuklanmamızdan bir dar grupçu yarar ummuş olacaklar ki,bu ihanet örneğini göstererek,bize,bildikleri hâlde,"gıyabi tutuklamamızı" da bildirmemişler.Sömürgecilere bizi yakalamaları için fırsat vermişlerdir.İşin ilginç yanına bakın ki," gıyabi tutuklaması" olan ve haberi bulunmayan Ruşen,Bitlis'e,Bcevit'i protesto gösterisinde yargılanan arkadaşların davalarına girmek için gider,dönüşte Avukat Ş.Kaya ile birlikte Diyarbakır Sıkıyönetim Mahkemesine ve Cezaevine uğrayarak Adana'ya döner ve 3 Ekim'de yazıhanesinden alınır.Polisçe gözaltına alındığını anlayınca,elindeki dilekçenin bitirilmesini, bahane ederek zaman kazanmak ister,bir operasyonu sezinlediği için,Ankara'daki arkadaşlara haber yollar,İzmir'de olan Mümtaz'a durumu iletir.. Böylece,onlarında kuzu gibi ele geçmelerini engeller...

Ruşen,Adana Cezaevinde üç gün yattıktan sanra,Ankara'ya Mamak Cezaevine nakledilir.Ala Rızgari'ciler Ruşen'in konulduğu A blokta değillerdir.Kendisine tebliğ edilen evraktan tutuklanan sanık adlarına baktığı zaman M.Erdem dışında kimseyi tanımamaktadır.Onların da kendisini şahsen tanıdıklarından emin değildir.Nihayet tutuklu Ala Rızgari'ciler ile Diyarbakır'a nakledildikleri gün cezaevinin kapısında karşılaşır.Selam verir ama,hiçbiri karşılık vermez!Sabahtan akşama dek süren uçak yolculuğu (52); ne Ruşen onlarla ve ne de onlar Ruşen'le konuşmadan,Ruşen'in tek başına bırakılması ile biter.

Diyarbakır 1 Nolu Askeri Tutukevine getirildikleri zaman,ayrılıktan beri karşılaşmadıkları İ.Delen -kardeşi Mürsel'in öldürülmesi ve hareketimizi ağır suçlamasına rağmen - Ruşen'i gayet saygılı bir biçimde karşılar ve hatta misafir olarak,birlikte kalmalarını teklif eder.Ruşen,teşekkür ederek,başka koğuşta kalacağını söyler.

Gelişinin ertesi günü,dosya hakkında bildiklerini ve kendi ifadesini İ.Delen'e anlatır.İfadesinde,"kendisini tanımadığını belirttiğini"söyler.Ardından da şu soruyu İ.Delen'e sorar:

"Sizin arkadaşlarınız 19 Eylül'de yüzlerine karşı tutuklama kararı verilirken,bizim hakkımızda da gıyabi tutuklama kararı verilmişti.Dolayısıyla bizim tutuklama kararımızın olduğunu biliyorlardı.Ben,3 Ekim'de tutuklandım. Arkadaşlarınız bu arada iki görüş yapmışlar,dışarıya durumu iilettiler,bize durumu niye haber vermediler.Gerçi sen o zaman tutukluydun (53),haberin olmamış olabilir.Ama,bu olay bizim için çok önemlidir.Bize mutlaka sonucu bildir.Bu konu tartışılmalıdır".İ,Ruşen'in sözlerine ve sorusuna karşılık: "ben,Van Cezaevinde üç gün sonra öğrendim. Dışarıya iletilmiş ki ,ben haber alabildim.Nesnel durumu öğrenip,sanada haber veririm"dedi.Uzun süre sorun açıklığa kavuşmadı ve bize birşey de söylemediler.

Söz de,"Zafer pesajında kitapçılık yapan ve bizim de kitaplarımızı sattığı için ilişkilerimiz olan,çok eski ve sevdiğimiz bir arkadaşımız Ü.Fırat'a haber verilmiş,o da,bize iletecekmiş"söylentilerini çıkardılar.Bunun Üzerine Ü.Fırat'ı Diyarbakır'a davet ettik.Görüşme olanağımız vardı ve görüşümüze geldi.İ'da çağrılarak,yanında olayı Ü'e anlattık:"Ala Rızgari'den hiç kimse bizim gıyabi tutuklanmamızı gelip sana bildirdi mi ve sana,bunu bize iletmeni söyledi mi?"diye sorduk.Ü;"bana sizin gıyabi tutuklanmanız ile ilgili hiç kimse bir haber bırakmadı ve bilgi vermedi,bir yere de iletmemi söylemedi.Olsaydı,mutlaka bunu iletirdim.. Bunun şakası olmaz ki.Benim de haberim yoktu.Yalnız birkaç Ala Rızgari'cinin gözaltına alındıklarını duymuştum.O zaman Komal'ın sahibi olan Z. ile yolda karşılaştığımda,birkaç Ala Rızgari'cinin gözaltına alındıklarını duyduğumu ilişkili olmasını hesaba katarak bildirmiştim,o kadar"dedi.

Durum açıktı.İ'ın cevabı suskun kalmak oldu.Bu sorumuza halen cevap vermiş değiller.Ama,bu sorunun cevabı çok daha açık bir biçimde,Ala Rızgeri'nin 4. adamı olarak Merkez Komitesine girip,sonradan muhalefet yaptığı iddiası ile ihanetle vb... suçlanarak ayrılan -ya da ihraç edilen- Ankara ASDK-DER başkanı,(Anti-Sömürgeci Demokratik Kültür Derneği) Y.Andiç'ten alınmıştı.Y.Andiç,2 Nolu Cezaevinde,direnişlerden sonra karşılaştığımız ve birçok sorunu günah çıkardığı gibi anlattığı bir zaman,bu olayı da (54) kendisine ilginç olduğu için sorduk ve şunu belirledi:

"Sizin tutuklanmanızdan,daha doğrusu gıyabi tutuklanmanızın olduğundan haberimiz vardı.O sıra ben Adana'daydım.Bir arkadaşla büronun önüne geldik,sizlerle konuşmadığımız için,yanımdaki arkadaşı göndererek haber verecektim.Fakat,arkadaş sizi bulamamış.Biz de bir daha size uğramadık,

daha doğrusu önemsemedik.Evet,bunlar büyük yanlışlardır",dedi.

Ruşen'de kendisine "not bırakabilir,telefon edebilir ve hatta komşu, Avukata bile söyleyebilirdiniz.Bundan önce ilişkilerde bir haberi bizle re iletebiliyordunuz" deyince; Y.'da,"abi,anla işte,sizinle aramızda çe lişkiler ve düşmanlık vardı.Öyle davranıyorduk.."dedi.

Durum açıktı ve bu konuda büyük bir kasıt ve ihanet örneği ortada i- di.Ama,ne yapılabilirdi ki.Öyle önemli sorunlar var ki, bunu öne çıkar- mak yanlıştı.Ve öyle de yaptık.Hiç önemsemedik.Ama, deşifre de ettik.İ- lişkilerimizi de çok iyi götürdük.Akılları çok sonradan başlarına gel - miştiı...

Zaten,Kürdistan'da,ihanet çemberi senelerden beri,aşiretçiliğin gö - ğüs rozeti gibi parlamaktadır.Devlet,bu ilişkilerin arasından ve ihanet- tin iyi organize edilmesinden,her zaman yararlanmıştır ve hala yararlan maktadır.Devrimci duyarlılık,devrimci tavır ve düşmana iş vermemek,ayrı ve önemli erdemlerdir.Böylelerinde bu erdemler allerji yapmaktadır!Elle rine verilmiş "kleşler"le ortalığa salınmış,çoluk-çocuğun hazmedemediği şey,kendilerinden üstte ve ciddi olan unsurlardır.Bu,çok sistemli kulla nılmaktadır.Bu arkadaşların gençlikleri,bilgisizlikleri,onları affetti- rebilir,ama,işin arkasında olanlar,asıl onlar hiçbir zaman Kürdistan'da silinip süpürülemiyeceklerdir!Ölünce kurtulduklarımız hariç...

hh-Vekaletname işi:

Ala Rızgari'ye sorduğumuz soru cevaplanmamış ve henüz biz birçok te- reddütler içindeyken,noter askeri tutukevine bir vekaletname getirdi.Bu vekaletnamede Avukat Z.Acar ve Avukat V.Zeydanlıoğlu Ruşen ve İ'ın Avu- katlığını yüklenmek istiyorlardı.Tutuklanma konusu açığa çıkmadan,Ala - Rızgari yöneticilerinden biri ile ortak bir vekaletnameye yazılmanın uy gun olmayacağı açıktı.Ruşen,vekaletnameyi imzalamadı.Z.Acar'a da bir ya zı yazdı...

Ancak,bu olaydan bir süre sonra,Y.Çamlıbel ve N.Kaleli'nin eşleri i- le birlikte,Avukat Z.Acar'ın eşi de cezaevine ziyarete geldi.Bizi de ça ğırdı."Yazınızı evde ,bana ilettiler.Z'nin gelme olanağı yok,bunu bili yorsunuz"demişti...

Biz,ortak büro oluşmasını ve savunmalarda tek vücut olmayı,dayanışma yı istediğimiz için,böyle bir davranış bizi üzmüştü.Ama,sorun pek önem- li de değildi.Zaten,zaman içinde de Avukat Z'nin davalara girme ve uğ - raşma olanağı kalmadı.Aynı biçimde V'nin de olanağı olmadı.Aslında bu A vukatlarla ve özellikle V ile aramızda Bitlis duruşmasında çok sert ve kavgaya dönüşen ilişkiler gelişmişti.Buna karşılık böyle bir jest göste rerek bizim davamıza girmek istemeleri de anlamlıydı!Belki de düzenle - nen vekaletnamelere ister istemez,belli isimler yazılıyordu.Yine de so- run önemli bir yan taşıyordu.Burada şunu belirtelim ki,bu tür davranış- lar biçim değil,her zaman muhteva olmalıdır.Ve devrimci tavır içinde ol malıdır.

ii-PKK'lilerin oynadıkları piyes:

PKK'liler,senaryosunu kendilerinin yazdıkları ve genel olarak ağalar la kasaba ilişkilerini anlatmaya çalışan,o zamanın koşullarında Kürt in sanının yaşantısından kesitler veren bir piyes oynadılar.Çoğu genç un - surların yer aldıkları piyes,çocuk koğuşunun havalandırmasında,günlerce gizli tutulan provalarla hazırlanmıştı.

Piyes'e,tüm siyasi gruplar ve cezaevinin geneli çağrılmıştı.48.koğu- şun yemekhanesinde,uydurma bir bölme ile ve araya çekilen bir çarşafla, oturma yerinden ayrılan yerde oynandı.Bizler de gittik.Y.Çamlıbel de o-

radaydı.Fakat,N.Kaleli ve N.El-hüseyni ile HK'liler gelmemişlerdi.Piyesi Kürtçe bir konuşma ile başlattılar.Türkçe şiirler okundu.Kürtçe şiir ve türkülerle fon müziği yapılarak,bir ağanın zulmünü,kasabada diğer bürokratların ona karşı tavırlarını ve öğretmenin ilişkilerini anlatan,basit ama,cezaevi için yapılması gerekli bir çabaydı.Oyunda PKK Batman grubu sanıklarından A.Zengin ile B.Akdağ iyi birer oyun çıkardılar.(55).

Bu piyes'te ilgi çekici yan,PKK'nin stratejisinin uygulanmasıydı.Hala sorunu Siverek'teki olaylara indirgeyen bir eğilim vardı.Bu dikkat çekiciydi.Daha sonraları,bu konuda aralarındaki tartışmalarda ,savunmaların bu perspektiften çıkarılması düşünülmekteydi.Bazıları ise,itiraz ederek,mücadelelerinin temelini bu olayların oluşturduğunu,bildiriyorlardı.

Piyes,gelenlerin beğenisini kazanmıştı.Bir yenilikti,bir faaliyetti, geliştirilebilirdi.Ama,PKK bunu reklam olarak ve üyelerini tutmak için yapıyor ve kimseyi de işe karıştırmıyordu.Orası ayrı bir değerlendirme, Ama,oyuncuların emekleri,militanlıkları,gençlikleri,samimi oluşları ödüllendirilmiş,bolca alkışlanmıştı.Tebrik de edilerek,daha iyi oyunların ve faaliyetlerin yapılmasını önermiştik.İyi bir gece geçirmiştik(kanımızca KUK'tan da ileri gelenler gelmediler).Ama,piyes'in "salonundan" içimiz buruk ayrılmıştık.Çünkü,cezaevinde bu tür çabalar bizim üzerinde durduğumuz "Ortak Yaşam ve Ortak Yönetim"in de gerekliliğini ortaya koyuyordu.İlişkiler ve muhtevası nasıl olursa olsun,temel sorunu gündeme getirmesi bakımından,bunun protesto edilmemesi gerekirdi.Bu tür çalışmalar alttaki militanların kendilerini ortaya koymalarıdır.Üstteki hesapları farketmezler ve protestodan alınır,üzülürler.Aradaki duvarlar yükselir.Eğer liderler yanlış uygulama yapıyorlarsa,hesapları varsa, bunu kemikleştirir.Bu protesto ,bize çok ters geldi...

Koğuşa döndüğümüz zaman,bunu dinlemek bile istemediler,başka şeyler, uydurularak sorunu önemsemezden geldiler ve bize de sitem ederek,burun kaldırdılar.

jj-Fotoğraf makinası ve işkence ile tutukevinin tesbitine çalışma:

Askeri Cezaevlerine fotoğraf makinası sokmak yasaktır.Buna karşın,cezaevlerindeki bazı olaylar,tarihsel ve diğer açılardan belgelenmek zorundadır.Bu nedenlerle küçük bir fotoğraf makinasını -sigara paketi büyüklüğünde ve çok güçlü olan bir makina- cezaevine sokmaya karar verdik ve arkadaşlara bildirerek,bize iyi bir makina göndermelerini istedik.Kısa sürede gönderdiler.Bunun iyi korunması gerekiyordu.

Özellikle,işkence izlerini yeni getirilenler üzerinde tesbit etmek , mahkeme ve basında kullanmak,dışarıya arkadaşlara göndermek,uygulamaları deşifre etmek gibi birçok nedenden bu gerekliydi.Ancak,makinanın çok gizli ve disiplinli bir biçimde kullanılması gerekliydi.

Fakat,gruplararası ilişkiler öylesine başıbozuk ve laçkaydı ki,hemen deşifre olacaktı.Onun için,hem idareden hem de diğer tutuklulardan gizliyorduk.Çünkü,bir süre sonra "hatıra fotoğraf" çektirmek istekleri bol laşacaktı.

1 Nolu Cezaevinde birçok fotoğraf çektik.Makina bazen de tehlike geçirdi ve bir seferinde devrimci bir gardiyana verip saklanmasını sağladık.Binbir fedakarlık ile 2 Nolu'ya getirebildik.Burada da yine fotoğraflar çektik.Cezaevini ve işkenceleri tesbite başladık.En son M.Şahin getirildi.Bunun durumu çok kötü idi ve izleri tesbit için,erken saatler de kalkıp,kimse uyanmadan kendisini soyundurup,bazen de dışarıda kimseler olmadığı zaman işkence izlerini tesbit eden resimleri çektik.M.Şa -

hin çok sallapati bir unsurdu.Kawa'dan yargılanıyordu,kanımızca,"Seyyar Gerilla" idi.Kawa'nın bölünmesinden sonra oluşan yeni bir örgüt üyesiydi ve epeyce de eylemleri vardı.(Bunun gibi başka bir örgütte"Kızıl Peş mergeler"di.(Hatırladığımız kadarı ile iddianamelerde belirtilen kısa isimleri ile bu örgütler; PPŞK ve KPSK olarak adlandırılıyordu)M,kısa sürede bizi deşifre etti.Bir keresinde havalandırma da ve daha sonra koğuşta sesli sesli "abi,bizim fotoğraflar ne oldu,bir tane de bana verin eve göndereyim" demez mi?Daha sus demeden birçok kişi meseleyi çaktı... Herkes "anasının gözü".Bir süre gizlemeye başladık ve "böyle birşey yok makina başka koğuştan ödünç gelmişti,çektik ve filmlerle birlikte dışarı verdik" dedik.Banyo için dışarıya bir film göndermiştik ve zuladan içeriye de bir film soktuk.Filmin sokulmasında az daha yakalanıyorduk... Zor kurtardık.Ancak,dışarı gönderilen film yanlış çıkarıldığı için yanmıştı.Buna üzüldük...

Saldırılar başlayınca,makina içinde filmle kaldı ve kullanamadık.Ele geçmesini istemiyorduk.Acemilikler hapishanede ne kadar zula varsa deşifre etmişti.Ama,makinayı sonuna kadar sakladık.Ancak,bir ara o kadar, sıkıştık ki,Yüzbaşı bizim koğuşu baskın yeri haline getirip "Avrupa 'ya rapor vb.. gönderiliyor,buradan gittiğini biliyoruz" demeye başladığında makinayı iyi bir zulaya yerleştirdik.Artık hiçbir aramada da bulunmadı ve orada öylece duruyor...Ortalık iyi olduğu zaman,yanına gittik,bakamadık(56).

Velhasıl cezaevinde gerekli birşey yapmak mümkün olmadı.Yaptırmadılar.Tutuklular ve gruplararası ilişkiler bunu hep engelledi.Yoksa çok önemli tesbitler yapabilecektik.Ama,sonunda,herkes pişmandı.Neye yarar..

kk-Nurettin El-Hüseyni:

Silvan'lı olan ve Eski Kawa'nın ileri gelenlerinden "Mülkiyeli",nazik,utangaç ama,sinsi bir insandı.Ferit Uzun ile birlikte ilk dönem çalışmış ve onun "ruhu"na saygılı olan bu adam ile aramızda bazı ilişkiler oldu.Bunu kendisi istedi.

1 Nolu'da kısa bir görüşme yaptık.Daha sonra 2 Nolu'da ilişkilerimiz devam etti.Birgün,bizimle çok ilgilenmesi ve saygılı davranması nedeniyle yanına giden Mümtaz arkadaşa,özel bazı sorunların konuşulmasını önermişti.Arkadaşta,kendisine ilişkilerimizin sürmesini söylemişti.Hukuki olan sorunlar anlatıldıktan sonra,arkadaş"sizin Kawa ile ilişkilerinizin boyutu nedir?"demişti.F.Uzun ile ilgili bazı sorular sormuştu(özellikle öldürülmesi ile ilgili)...Arkadaş kendisinin Kawa ile ilişkisinin kalmadığını,"ben TİKP ile ilişki içindeyim ve onlarla çalışmaya kesin kararlıyım.Ama,bu aramızda kalsın"demişti.Ve aramızda kaldı,hiçbir zaman bunu ona kullanmadık,öne de çıkarmadık...

Zaten,arkadaşın davasına TİKP Avukatları,özellikle N.Senem ve A.Kalan gelip-gidiyorlardı ve bu Avukatlar cezaevine geldikleri zaman Mümtaz arkadaşı da çağırıp görüşüyorlardı.Eski arkadaşlıktan ya da Nuretti nin isteği idi...Sonuna kadar da gelip gittiler.

İşin ilginç yanı şu:Bu arkadaş böyle olduğu halde,kendisini "ağır sa tarak"TİKP'e tek başına gitmek istemiyordu.Bir grup oluşturup,sayısal olarak arkasında adam toplamak gerekliydi.Bu da,olsa olsa Kawa'cılar olabilirdi.Ve topladı da.2 Nolu'da anlatacağımız için kısaca değinelim;birara korkup,ortada görünmemesine karşılık,başına adamları topladı ve grup oldu.Hem TİKP'li olacak,hem de Kawa grubu,bu olmuyordu!Birara gizlice kendisine "neler oluyor,Kawa ruhunu mu hortlatıyorsun" demiştik.Çelişmeyi anlatmıştık.Bizimle tartışmak istemişti.Hatta keskin keskin ve koğuş önünde "Aydınlık"gazetesini savunmaya başlamıştı.Biz de,polemiğe,

giremezdik,gereksizdi de.Son da iki kişi ile kaldı(57).Yazık oldu.Şimdi TİKP kadrosu içinde ve hatta yine eski "ideoloji yapıcısı" görevini de "teorisyenliğini" yerine getirmektedir.Son haberlere göre,"Polonya Soru nu" diye bir kitap ta yayınladı...

1 Nolu da onunla ilgili bir olayda şudur:Birgün koğuşta "kleş Fahri" diye TİKKO'dan tecritli olan ve "ajanlıkla" suçlanan birisiyle Nurettin ve takımı kavgaya giriştiler.Mümtaz araya girdi."Kleş Fahri"nin Kewa i- le de ilişkisi olmuş ve bazı "suçlamalar" yapıyorlardı.Nurettin ayağa kalkarak "ulan seni şöyle ederiz,böyle ederiz gibi tahrikte "bulununca, Mümtaz "otur sen yerine,sende mi kavga ediyorsun.Bu işlere karışma ve tahrik de etme" demişti.Hemen yerine oturup "liderliğine" devam etmiş - ti...

Bu arkadaş,Kürdistan için üzerinde durulması gereken ilginç bir ör - nektir.Tam "Mülkiyeli"dir.O kadar naziktir ki,küfür bile yapılınca yüzü kızarır.Tam bir entellektüeldir.Gazete kültürü çok gelişkindir.Nasıl te ori yapmış olduğuna hayret ettik! Üzülerek ve utanarak,Kürdistan'a acı- dık.Birçok genç insan da bunu gördü ve kendisine de çıkıştılar.Oğluna i çeriden "Ferit" adını koydu ...Yaptıklarından sonra hücrede yüzümüze ba- kamıyordu..Yine de koruduk.Kürdistan'ın selameti ve cezaevinin güveni i çin bu zorunluydu...

11-Bir örnek:Cezaevindeki durumun ve gruplararası ilişkilerin yurtsever nitelikte birisi tarafından değerlendirilişi:

SözÜnü ettiğimiz kişi yurtsever nitelikli A.Tank'tı.Hakkari'nin Ülu- dere kasabasının bir köyündendi ve yıllarca peşmergelik yapmış biriydi. Bitlis'te bir arama sırasında arkadaşı Hacı ile birlikte yakalanmışlar- dı.Üzerlerinde bildiriler çıkmıştı.Ve bildirileri üstlenmemişlerdi.

A.Tank,hoşsohbet,açık sözlü biri idi.Karakolda geçirdikleri gece ile Bitlis Cezaevinde kaldıkları süreyi anlata anlata bitiremezdi.Karakolda gözaltında tutulduklarında,Bitlis Genelevinde çıkan kavga yüzünden bir- kaç Genelev kadını da gözaltına alınmış.Gözaltında bulundukları zaman , kış ve soğukların fazla oldukları bir zamandır.Genelev kadınları batta- niye getirtmişler ve giderken de battaniyeleri onlara bırakmışlar.Bun - dan dolayı ve ilgilenmelerinden çok memnun kalmış,kadınlara büyük saygı duyuyordu."Hapisten çıktığımda,mutlaka onları ziyaret edip,hediyeler gö türeceğini" söylüyordu.Biraz da cezaevi psikolojisinin verdiği bir"ka - dın olayı" da üzerinde egemendi.Kendi karısını anlatma olanağı yoktu.A- ma,"orospu"dediklerinin böyle davranmalarından da,bir köylü olarak etki lenmişti..

Bitlis Cezaevi başgardiyanı meşhur İSO(58),O'na ve arkadaşı Hacı 'ya "işkence edip,lağım farelerinin cirit attıkları bir hücreye kapatmış ve bir hafta burada kalacaklarını söylemiş.Birgün kaldıktan sonra,iki binli ra para ve bir de Dupont marka çakmağı Iso'ya rüşvet verip,koğuşa git - mişler".Bu kez,koğuş ağası Borbor Sıdo kendilerine zulmetmeye başlamış. "İkide bir sigarasının külünü başlarına silkeleyerek,komünistlerin ve Kürtçülerin anasını .... "diyerek,bunlara sataşmış.Ne zaman ki,"B.Şeref hanoğlu ziyaretlerine gitmiş,artık ne kimse küfretmiş,ne de karışmış.Zu lümde görmemişler"artık.B'a ve babasına çok saygı ve minnettarlık duyu- yorlardı.B'ı tanıdığımızı öğrenince,bize daha da ısındı ve güven duyma- ya başladı...

A,1 Nolu Cezaevinde yapılan üç günlük açlık grevine bizimle birlikte katılmış ve hem dayanamadığı hem de anlamını kavrayamadığı için,iki de bir Ruşen'e "anamızı ....,bu açlık grevi nedir başımıza açtınız"diyerek başımızın etini yemişti.

Cezaevinde siyasi ilişkileri götüren kişiler belliydi.Bizden de ilişkileri Ruşen götürüyordu.Ruşen'le görüşmeye gelenler,bizim yattığımız yatakta görüşürlerdi.Çaylar getirilir ve uzun uzun görüşülürdü.Tam karşımızda da A kalırdı ve birçok görüşmeye tanık olurdu.Çay filan istersek gidip getirirdi.Daha doğrusu,bu kişiler kapıdan görülür görülmez,gider çayı söylerdi.A,siyasi ilişkileri görüyor ve görüşmelerden de tedirgin oluyordu.Hele ilk açlık grevinin M.Karasu'nun Ruşen'in yanına gelip sık sık konuşmalarından sonra başlamış olmasından ötürü M'nin her gelişinde A,daha bir tedirgin olmaya başladı.Ayrıca,M.Karasu'ya çok kızıyordu.Kişisel kızgınlığının yanı sıra,ayrıca PKK'lilerin "Rêvê îdrîe Cahşê"diye govend tutmalarından ötürü de PKK'ye ve dolayısıyla,adamlarına , kızgınlığı vardı.M gelip gittikten sonra,Ruşen'in gözlerine bakarak bir anlam çıkarmaya çalışırdı.Ruşen'de gülünce,gelerek,"Allahını seversen , söyle,açlık maçlık grevi varsa gidip kantinden birşeyler alayım ve zula ya koyayım.Ben bu sefer katılmayacağım" ve ardından,"seninle M anamızı. ....."derdi.

Biraz mizah yanı olan bu anlatım,gruplar dışı,yurtsever ve apolitik insanların siyasal grupları değerlendirmeleri ve güven sorunları,olayları kavrama ve dolayısıyla devrimcilerin kavratma biçimi açısından önemli idi.Aslında birçoğu,belki de hepsi böyle düşünüyorlardı.Utanma ya da korku belasından kimse A.Tank gibi düşüncelerini ve duygularını açıklayamıyordu.Çünkü,hiçbir konuda siyasi çalışma yapıp,belli bir zemin yaratma,katılımı gönüllü ve rızaya dayanan hale getirmek düşünülmüyordu.. Hep kabadayılık,zora koşma,rekabet vb... gündemdi.

Daha önceleri PKK'nin temsilcisi S.Çürükkaya idi.Rovi namı ile anılırdı.Gerçekten Rovi!(yani,tilki)Bu arkadaş dışarıda PKK'nin Kuzey Bölgesi,(Muş-Bitlis,Ağrı,Bingöl,Van) sorumluluğunu yapmış ve buralara girmedikleri için(59)ki,bize çok kızgındı,bu halinden belliydi.Sık sık gelip yatağa oturup,tartışmak isterdi,biz de tartışmaya girmezdik.Çünkü , tartışılacak birşey kalmamıştı.Birgün yine gelip,"Ümtaz'a sataştı,tartışmak istedi...

Ali bu olaya da tanık oldu.Ayrıca,KUK'çu İsmail yatağının üzerinden aşağıya sarkarak,tartışmayı dinledi.Birden bire gelip"Ooo! Kotan ne yapıyorsun,iyi misin" diyerek kendisini yatağa attı.Hep soyadı ile hitabe derdi.Tam da Cebinde Cumhuriyet gazetesi olan bir kasaba öğretmeni idi. Dik,provakatör bir tip,sıkıntı verici bir insandı.Bütün Hapishanenin bu nun hakkında görüşü buydu.Arkadaş yüz vermedi,daha önceden duyarlı kılınmıştı.Siyasi görüşmeleri Ruşen götürdüğü için,ona sevketmek istedi..

Aramızda rahat bir konuşma sürüyordu,dağdan-bağdan konuşurken,birden bire "siz derginizde bize neler demediniz"dedi.Konuşmasının nereye gelece ği belliydi!Bunun üzerine "onlar önemli değil,geçti"dedik.Arkasından, bize sataşmaya başladı,"siz,Troçkist'siniz,siz Stalin'i eleştiriyorsunuz...Ulusların Kendi kaderlerini Tayin meselesi şöyledir,böyledir,Lenin şurada şöyle demiş,Stalin burada böyle..."Ümtaz arkadaş,kendisine, "sen ne yapmak istiyorsun,eğer provakasyon yapmak istiyorsan ben yokum. Arkadaşımız görüşmeleri götürüyor,git onunla görüş.Yok böyle dalдan dala atlayıp,bizi eleştirmek istiyorsun,ona da yokum.Ama, şunu söyleyeyim ne ,Lenin,senin gibi söylemiş, ne de Stalin...Sen hepsini birbirine karıştırıyorsun"(...)ve söylediklerinden pasajlar alıp eleştirdik,sadece teorik olarak belirlediklerini düzeltmek istedik ve buna gerek vardı.Devamla,"sen,Marksizm =Leninizm'i,Kürdistan sorununu vb... bilmiyorsun " diyerek,epeyce çıkıştık ve hemen geriledi,biraz sustu ve"yanlış anlaşıldı"dedi.Diş batıramadı ve yutturamadı!Kalkıp gitti.Burjuva basını bile, sorunları böyle koymazdı.Üstelik hiçbir yayınımızı da okumamıştı.Sonradan yakın ilişkiler,onu daha iyi tanımamıza neden oldu ve ilerideki anlatımlarımızda sık sık ismi geçecektir...

Rovi kalkıp gidince,Ali yanımıza geldi."Abi,demek hep yalan söyledi. Halbuki,bu,kimseye söz hakkı vermiyordu.Ben de hepsini biliyor ve doğru söylüyor sanmıştım"dedi.Biz de"Ali kardeşim,bu işler gevezelik ile olmu yor"dedik...Ali onu ne kadar gördüyse,"yalancı anlamına gelen işaretini yapar"dı.Bu olaya tanık olan Kuk'çu İsmail'in de durum dikkatini çekmiş ti,bizi somut olarak tanıdığı için,daha sonra kendisi ile birçok önemli meseleleri konuşma fırsatımız oldu..Olaya bir yurtsever olan Nusaybin'li bir arkadaşta tanık olmuş ve çok etkilenmişti..Çünkü,tartışmanın bir ya nı da,Barzani'nin durumuna kaydırılmıştı...

Ruşen,sorunu öğrenince,hemen PKK'lilere gitti.Ve siyasi temsilcileri ni değiştirmelerini önerdi.Rovi'yi alıp yerine M'yi verdiler.Bizim dışı mızda da herkes ondan şikayetçiydi,bu değişiklik iyi olmuştu.

g-PKK'ye yazılı eleştiri-öneri ve cevapsızlık.

PKK'ye ciddi ve önemli bir metin verdik ve suretini de dışarıya gönderdik.Aklımızda kaldığı kadarıyla,PKK'nin ilişkilerdeki bozukluğuna ya pılmış eleştiriler,olayların yorumu,içinde bulunduğumuz dönemin BİR YE-NİLGİ DÖNEMİ olduğu belirlemesi ile,bazı siyasal saptamaları içeren geniş bir yazıydı.Sonunda da yapılması gerekli olanlar sıralanmış,Komün i çin ısrarımız belirlenmiş,gerekçesi konularak,Komün programı da yazıl mıştı.Hapishane'de Ortak Yönetim ve Ortak Yaşamın zorunluluğu ve bunun ilkeleri de sıralanmıştı(60).

h-1 Nolu'da direnişler.

1 Nolu Cezaevinde;Üç açlık grevi,iki görüş - boykotuve bir de soruşturmaya adam vermeme k direnişleri yapıldı.Şunu hemen belirtelim ki,bu arada yapılan,direnişler muhtevadan yoksun,çok biçimsel olan ve biraz da zorlama işlerdi,örgütsüzdü.Ama,önemli sayılabilir.Yünkü,ilkti ve böyle adım atmak ya rarlı oldu...

Bizim,cezaevine getirilişimiz sonrası ilk direniş Üç günlük açlık greviydi.PKK,başta kitap olmak üzere,başka bazı hakların genişletilmesi için,kendi içinde üç günlük açlık grevine karar almış ve gününü de ta - yin etmişti.Diğer gruplar da,yapacakları kesin olan açlık grevine ikili görüşmelerle davet edildiler.Bu bir dayatmaydı.Demokratik yanı yoktu.Do ğal olarak açlık grevi sırasında görüş boykotu da yapılacaktı.PKK'nin bu dayatması karşısında,diğer siyasetlerin kabul etmeleri ve katılmala rı dışında başka bir seçenekleri yoktu.Katılmama halinde,otomatikman g-rev kırıcılığı,eyleme karşı olma durumuna düşürüleceklerdi.Cezaevinin yapısı ve görüş yerinin durumu,koğuşların iç-içeliği zorunlu olarak katılmayı gerektiriyordu.Buna katılmamak,kişi ve grupları yıpratacaktı.Öte yandan da hak istekleri konusunda,idareye karşı parçalı,bölünmüş görünmemek gerekiyordu.Ama,bu cezaevinde hak isteminin anlamı bir türlü tutuklu kitlesi tarafından kavranılamıyordu.Her şey vardı.Kitap da önemsenmiyordu.Ayrıca,idarenin elinde de değildi.Müdür birkaç istek üzerine yukarıya yazdığı yazıları ve gelen cevapları okumuştu.

Direniş genel oldu.PKK ile "ortak hiçbir yanlarının olmadığını"belir ten siyasi gruplar da,açlık grevine katıldılar.PKK'liler tarafından ida reye,tutuklu isteklerini bildiren dilekçe de verildi.

Görüş günü görüşe çıkılmadı.Görüşçülerimiz sabahtan akşama kadar"bel ki görüş açılır" diye beklediler.Görüşçülerin bulundukları yer bizim ta rafımızdan görülüyordu.Ne yaptıklarını görüyor ve hatta konuşmaları bi-le işitiyorduk.Küçük bir cezaevi ve görüş kapının önünde sıralanarak

içeri alınmak sureti ile olduğundan,28.koğuşun penceresinden konuşmak mümkündü.Bazen görüşçülerin arkasından bağırarak,istekler bildiriliyordu.

Görüşçülerin oluşturdakları komiteler ile tutukluların -tabii PKK'lilerin -oluşturduğu komite görüşmeler yaptılar.Neden açlık grevine gidildiği onlara anlatıldı.PKK,tam kendine göre eylem koymuştu.İstediği zaman istediğini yapıyordu.Ne içerdekiler ve ne de dışardakiler "açlık grevinin neden yapıldığını" bilmiyorlardı ve sonradan öğreniyorlardı.

Görüş yapılmadığı için,dışarıda beklemeler uzadı ve içerdekiler kendi görüşçülerini biraz olsun görüp,onlara selam atmak için kendilerini göstermeye başladılar.Arka koğuşlardan gelip,pencereler önünde durulu - yor;nişanlısı,karısı,annesi,kardeşi ya da babası ile kaçamak selamlaşmalar yapılıyordu.Bu kaçamak selamlaşmalar,görüş boykotunu kırıyordu.Kendi koğuşumuzdakileri ve PKK'yi uyardık.PKK adamları için nöbet tuttur - mak zorunda kaldı ama,başedemedi!Bu arada,Mümtaz ile N.Kaleli,F.Dumlayıcı ve M.Güvenç arasında tartışmalar oldu(bunları daha sonradan isimleri ile tanıdık).

M.Güvenç ve F.Dumlayıcı,28. koğuşun penceresinden(tuvalet tarafındaki)dışarıda M'nin nişanlısı ile "tamamen özel" durumlar üzerine konuşuyorlardı.Oysa,görüşçülerin bizleri görmemeleri gerekirdi.Ayrıca, M'nin nişanlısı da yargılanan biriydi!Bu işleri bilirdi..Evet,uzaktan gelmişti -Türk bir unsurdu- ama,ne yapalım!Mümtaz yanlarına giderek,"kardeşim bunu yapmayın,görüş boykotundayız,olmaz"dedi.Önce hiç aldırmadılar.Sonra ikinci kez ikaz edilince -zaten kimse ikaz dahi yapamıyordu- dönüp "ne var yani,önemli mi,bir iki kelime konuştuk işte"dediler.Tartışma olunca,yanımıza "KİU" dediğimiz,PKK nöbetçisi F.Yiğit gelerek durumu gördü ve hemen gidip bizzat Hayri'yi çağırdı.Hayri gelip çok sert biçimde çıkışarak,onları oradan alıp götürdü.Ama,biraz sonra yine gelip aynı duruma geçtiler.Söz de,biraz"gizli" konuştular.

İkincisi;N.Kaleli ile 28.koğuşun yemekhane kısmında oturuyorduk.Kendisine içeri kısımda oturmasını ve görüşçülerin onu görmemesini söyledik.Birara N.dışarı bakıyor olacak ki,yükseldi ve bastonunu kaldırdı,işaret verdi.Bu sırada Mümtaz "kim var dedi" ve eşi S'ın gelmiş olduğunu gördü.Bakılmaması konusunda O'da ikazlar yapıyordu.Biraz sonra kalkıp orayı boşalttık,tekrar dönünce bu kez yine N,elinde baston ve pencerenin önünde,"S,üzülme ben iyiyim" dedi.Çok sinirlenen Mümtaz,hemen yanına gi derek,"kardeşim sen yaparsan,biz diğerlerine,bu gençlere ne diyelim.Ayrıca,sen rahatsızsın,eğer görünmezsen daha da anlamlı olur.Sadece biraz beklerler o kadar..."dedi.Çok kızdı,ama birşey söylemedi ve çekip gitti buna rağmen,bir kez daha geldi ve yine işaret etti.Ve karısı gitti.Za - ten görüşçüsünü görenler gidiyordu.

Bu curcuna içinde ,görüş boykotu devam etti.Ayrıca,hasta olanlar ve bazı siyasi olmayanlar dışında,tüm tutukluların katıldığı bir de açlık grevi yapıldı.Bu grev sırasında yalnız şerbet içildi,-şekerli su- PKK , diğer siyasetlerden "ayrı" ve daha "militan" bir yapı içinde olduğunu göstermek için,adamlarına şerbetli su'da içirmedi!Ama,sonunu da getiremedi...Tuvaletlerden bisküi sesleri gelmeye başladı.Kaçak şerbet içme - ler başladı vb...

Açlık grevinin bitimine iki saat kala,pide ısmarlanacağı için,koğuşlardan PKK'li bir görevli sipariş aldı.Siz,bu pide ısmarlama işini bir seyretseydiniz?Bundan biraz sonra da M.Karasu gelerek "grevi iki gün da ha uzatmak istediklerini "söyleyerek,düşüncelerimizi sordu.Sen su işe... bak! Adamları dökülüyor,yine de sorumluluğu başkalarına atmak ve kendilerini "eh,işte,biz yaparız" dedirtmek için,işe,bir de katakulli soku -

yorlar.Kendisine ;"biraz önce arkadaşınız pide siparişi alıyordu.Ardından sen de açlık grevini iki gün uzatmak istediğinizi bildiriyorsun.Bu, samimi bir tavır değildir.Dayatmacı olmayın ve işi tadın da bırakın,sulandırmayın.Zaten adamlarınızın durumu ortada.Birçok siyaset istemeyerek,utanma belasından bu işe girdiler.Şimdi uzatırsanız,onlar grevi kırar.İdareye karşı durumumuz zayıflar"dedik.Anlaşıldı mı bilmiyoruz!Bizden başka diğer gruplara da öneriyi yapıp yapmadıklarını bilmiyoruz.Neyse,pideler zaten gelmişti "uzatmanın" sözü bile edilmedi!

Bir keresinde de,Hilvan'lı M.Eryılmaz adında bir ilkokul öğretmenine İstihkâm Cezaevinde nakledileceği sırada "işkence yapılmış olduğunu" ve bu yüzden görüşü boykot edeceklerini,PKK'lilerin diğer siyasetlere bildirdiklerini öğrendik.Haberi nereden ve nasıl almışlardı.Bu belli değildi.Tabii diğer siyasetlerin böyle bir karara fiili olarak "itirazları"olamazdı.Boykotun kırılması halinde,çok nazik dengeler üzerinde yürüyen ilişkiler bozulup,büyük kavgalara dönüşebilirdi!

"İradesini başkalarına teslim edemeyeceklerini"(!)söyleyen grupların tümü,herzamanki gibi görüş boykotuna katıldılar.Cezaevi Müdürü böyle işkencenin olmadığını ısrarla söylüyordu.Durumu görüşçülere de söylüyordu görüşçülerden oluşan bir heyet İstihkâm Cezaevine gidip M.Eryılmaz ile görüşüyorlar.M.Hoca,"kendisine işkence yapılmadığını" söylüyor.PKK'liler görüşçülerin sözlerine inanmadılar.Görüşçülerin sözcülüğünü yapan , F.Aydın'ı tanımadıklarından polis olabileceğini söylediler(Dev-Sol'cu A Aydın'ın babası)...

Bu kez,Cezaevi Müdürü gidip,M.Eryılmaz'ı getirdi.Tüm tutukluları havalandırmaya toplayarak,hepimizin önünde M.Hoca'ya "sana işkence yapıldı mı" diye sordu.M.Hoca'da,"işkence yapılmadı" deyince,görüş boykotunu sona erdirdiler.

Bu boykot bizim için büyük bir zaaf oldu.Bundan sonraki eylemlere,bu "uydurduğumuz nedenlerle eylem yaptığımız"kanısı egemen olacak ve görüş çülerimiz böylece bizleri desteklemeyeceklerdi.İnanmıyacaklardı...

Cezaevinde diğer bir direniş te,soruşturmaya adam göndermemedir.O olayda şöyle oldu:

Nusret adında PKK'den birisi -çocuk koğuşunda kalıyordu- tahliye oluyor.PKK,Nusret'in yerine Ali Erek(Cin Ali)'i(61) geçirip tahliye ettirmek istiyor.İdare bunun farkına varıyor.Durumu Sıkıyönetim Komutanlığına bildiriyor.Sıkıyönetim de tahliye olan Nusret'i,gözaltına alıp,soruşturmaya götürmek istiyor.PKK'liler de vermek istemiyorlar.

Bu durumdan diğer siyasetlerin haberleri yoktu.Akşam üzeri,Cezaevinin polis ve asker tarafından kuşatılması üzerine,durumu öğrendik.İhtar yapıldı ve ihtar'dan sonra,içeriye sis bombaları ve göz yaşartıcı bombalar atılarak girilmeye çalışıldı.Büyük bir panik oldu,kapı önünde toplanarak bağırıp çağıranlar,büyük telaş ve panik içinde terliklerini,ayakkabılarını bırakıp kaçtılar.Ortalık toz duman oldu.Millet sağa-sola sıkışmaya ve bayılanlar dışarı çıkarılmaya başlandı.Kendimizi dışarı atmak zorunda kaldık.Cezaevinde görülmemiş ve tutuklular için yabancı bir şeydi,ama,biz bu işleri çok görmüş ve biliyorduk.Ve çok zor bir gece geçirdik.Daha sonra da harpten çıkan "kahramanlar" gibi oturup anılarımızı anlattık..

Burada iki önemli olay var,birincisi;Cezaevi Müdürü'nün ve bazı subayların işi yavaştan alıp,buna girmemeye çalışmaları karşısında,dört özel ve sivil adamdan birisinin küfürlü olarak işi kızıştırdığı ve elindeki tüfeğin tetiğini çekerek,(içeriye patlayıcı vb...atan tüfek)paniği erken ve bizzat yarattığıdır.İkincisi;göz yaşartıcı bomba ve sis bomba-

sı karşısında tutukluların tavırlarındaki bilgisizlikti.Özellikle,ıslatılmış bez ya da havluları gözlerine koyan ve su akıtabilenler,ucuz kurtuldular.Uzun süre direndiler.Bir de acemi bazı kişiler de gidip hücrelere girmiş ve saklanıyorlardı!Burası,her yanı kapalı bir yerdi ve üstünde bacaları vardı.Bu kez,yukarıdan,bacalardan bomba atılırken,içeride boğulmak tehlikesi geçirdiler.Hatta oralardan(daha çok olmak üzere) ve cezaevinden,koku uzun zaman gitmedi.

Bu olayda,en çok paniği ses bombası yarattı.Gelişigüzel her yere atılar.Çok ses çıkarıyordu.

Bu bağırmalar,panik ve boğulma tehlikesi içinde dışarıdan küfürlerde geliyordu,"birazdan ananızı .....,siz görün,bayılın bir dışarı alalım"diyorlardı.Bu arada PKK'li S.Caynak gelip Ruşenle görüşmek istedi."Kendisini Hayri ile Mazlum'un gönderdiklerini,Nusret'i teslim edeceklerini , ve bombalanmanın durdurulmasını Cezaevi Müdürüne söylemesini istediklerini"bildirdi.Ruşen'de onların gelip söylemelerini istiyordu.Israrımız üzerine,pencereye gidip,Yarbayla,(Cezaevi Müdürü) görüştü.

Müdür,derhal,harekatın durdurulmasını emretti.Buna rağmen,polis ve o sivil elbiseli adamlar,bomba atmaya devam ettiler.Cezaevi Müdürü,bizzat gidip bunları engelledi.Ardından Nusret'in teslimi üzerine polis ve asker kuşatması kaldırıldı.

Cezaevi Müdürü yarbay Lütfü Güner(62) olaya çok üzülmüştü.Bombaların etkisini azaltmak için havalandırmayı sabaha kadar açık tuttu.Kendiside bir sandalye atarak,sabaha kadar bahçede oturdu.

Görüşme günü olayın propagandası yapıldı.Atılan bombalar görüşçülere gösterildi.Biz de elde ettiğimiz bombaları zulalayıp,Avukat Ş.Kaya'ya i lettik.

2 Nolu Cezaevine taşınmamız gün meselesiydi.-Nitekim 1 hafta sonra - da taşınmaya başladık- PKK,ortak platformda diğer siyasetlere süresiz o larak açlık grevi ve görüş boykotu önermişti.Biz ortak platformdan çe - kildiğimiz için toplantıda yoktuk.Diğer siyasetler böyle bir toplantıya illa da bizim de katılmamızı istemişlerdi ve gelip davet ettiler.Gitmek istemedik ve "alınacak karara uyacağız"dedik.Israrlarından vazgeçmemeleri üzerine toplantıya katıldık,çünkü,çok sıkışmışlardı!

Toplantıya katılan arkadaşımız görüşlerimizi şöyle açıkladı:

"Arkadaşlar,bir hafta sonra yeni cezaevine taşınacağız.Askerlik ya - panlar bilir,böyle bir taşınma olayı 'Askeri Harekât'tır.Nasıl taşınacağımızı ve nelerle karşılaşacağımızı bilemeyiz.Bu böyle iken,kalkıp ta , açlık grevini ve görüş boykotunu tartışıyoruz.Biz,belli oranda böylesine biraraya gelme olanağı da bulamıyabiliriz.Bu birarada olma son fırsat olabilir.Örgütlenip diğer cezaevine gidelim.Şayet örgütsüz gidersek sonradan bunun acısını birlikte çekeriz.Aklımızı başımıza toplayalım.Bu toplantının gündemi eylem değil,örgütlenme olabilir.Durumumuz ortada, renişlerde neler oldu gördünüz.Örgütlü bir gücün eylem koyup yürütmesi zor bir iş değildir.Kaldı ki, orası da cezaevidir..Eylem kaçmıyor " zim sorunlarımız da bitmedi.Siz temel ile değil,çatı ile uğraşıyorsunuz.Bugünlerde görüşe en çok ihtiyaç olduğu bir zamanı yaşıyoruz.Ka günler de görüşü kapatırsınız vb..."

Örgütlenmenin gereğini keşfeden (!)diğer gruptan arkadaşlar, ce hiç tartışılmamış ve sanki hiç öneri yapılmamış gibi;hemen s zi yakalayıp gündemleştirdiler.Aslında bizi ısrarla oraya taşı nın nedeni de,bir yol bulmaktı.Ortada bir"hinoğlu hinlik" vardı. bunların hiçbir tavrı siyasal değildi ve olmadı da...PKK'nin öneri , açık-seçik tavır takınamayan siyasetler bir haftalık oyalama sonucu,ta-

şınmanın başlaması ile açlık grevi ve görüş boykotunu gündemden düşürmüş olacaklardı.Günler lak lak ile geçiyordu.PKK'de eylem için eylem öneriyordu.Dağılma onu korkutuyordu.Büyük bir sağduyudan yoksunluk sergileniyordu.PKK Merkez Yürütme kurulu üyesi M.Hayri Durmuş(63) ile özel i kili bir görüşme yapma gereğini duyduk.

Görüşme sert,ama samimi bir hava içinde geçti.Hayri,bize "isteseler istemeseler de Kürdistanı da,bu cezaevini de,diğer siyasetleri de biz yönetiriz" diye çıkış yapmıştı.Biz de kendisine "diğer siyasetleri bile meyiz,ama bizi siz yönetemezsiniz,Kürdistan'ı da yönetemezsiniz"demiş tik.Karşılıklı çıkışlardan sonra,sorumuz üzerine eylemin esas amacının şöyle olduğunu bize aktardı:

"Biz,PKK,eylemci ve militan bir tabana sahibiz.Biz,tabanımızın militan yapısını korumak ve canlı tutmak için eylem yapıyoruz".

Biz de Hayri'ye "eylem için eylem yapılamaz,eylemin belli amaçları olmalı,ve bu amaçlar için eylem yapılmalıdır.Bir hafta sonra yeni cezaevine taşınacağız,bu taşınma öncesi birçok belge alışverişi ve dışarı i le ilişkiler gereklidir.Örneğin;bizim bu gereği duyduğumuzu ve doğal olarak kendilerinin de gerek duyabileceklerini,bu olanağı kendi elimizle ortadan kaldırmamak gerektiğini;Örgütlenip,öyle 2 Nolu cezaevine gide - lim şeklindeki temennimizin bugünlerde tartışılmasının samimiyet olmadığını,diğer siyasetlerin zaman doldurmak istediklerini,bunu göremiyecek kadar aptal olmadığımızı,daha bir ay önce ortak yönetimi reddedip,bugün tartışmalar yapmaları,kendilerini teşhir açısından yarar sağlamıştır. Ayrıca 2 Nolu cezaevinde de eylem konulabilir" dedik.Anlattık , anlattık (64)...

Özellikle,tartışma öncesi "alış-veriş'in" gerekliliğine ikna olduğun dan, "eylemin ertelenmesini arkadaşlardan isteyeceğim" dedi.

2 Nolu cezaevine gitmeden önce örgütlenmeyi sağlayacak olan ortak platform,taşınma başlayıncaya kadar "hareketli" tartışmalarına devam et ti.Diğer siyasetler de kasaba politikalarına devam ettiler...

BU BÖLÜMDE SONUÇ OLARAK :

Evet, üç aylık kısa bir dönem,gelip geçen 1 Nolu cezaevi burada biti yor...Daha nice detaylı yanları var.Ama,artık bunlar özel anılar olmaktadır.Anılarımızı başka yerlerde anlatmak üzere 1 Nolu'dan 2 Nolu'ya ge çiyoruz.Bu üç aylık kısa zamanda didindik,durduk.Bir an durmadık ve çalıştık.Yan gelip yatan ve günü gün edenlerle ne o zaman başedebildik, ne de şimdi edebiliriz.Ama,Kürdistan'a bırakılan önemli tarihsel bir de ney kaldı.PKK'liler de önlerine çıkan sonraki sorunlarda,o günlerden önemle bahsettiler.Biz onun bunun pişmanlığı değil,genel siyasi hareketi mizin yararları açısından,o gün her şeyi görmüş ve ona göre davranmış - tık.Bazı önemli yanlışları önledik,bazılarını ise azalttık,ama,katakulliyi kaldıramadık.

(...) ---

4.b ölüm

2 NOLU SIKIYÖNETİM ASKERİ TUTUKEVİ

(Bu tutukevi,önce 5 nolu olarak açıldı)

Yukarıda da kısaca belirtmiştik,daha önce askeri garnizon içinde bir kaç tutukevi vardı.Sonra Diyarbakır'ın Bağlar semtinde,Siverek karayoluna yakın bir yerde,Bölge cezaevi olarak inşa edilmiş,E/tipi (hücre stili) Amerikan vari 5 bloktan oluşan geniş bir cezaevi, -henüz tamamlanmadığı halde- sıkıyönetimce el konularak,5 nolu olarak açıldı.Öncelerikorsan biçimde yerleştirme oldu,ama,kısa sürede bütün askeri tutukevlerini buraya topladılar.Şimdi buraya getiriliş ve buradaki gelişmeleri,bazı önemli olaylarla birlikte anlatacağız.Daha sonraki ilişkileri ve cezaevinde meydana gelen direnişler ile günlük yaşam ayrıca anlatılacaktır. Burada,yer alıpta ilerideki anlatımlarımız arasında,günlük yaşam konusunda,tekrarlar olabilir.Ancak,bunların zamanı değişiktir ve baskı döneminden öncesi ile baskı döneminden sonrasını içermektedir.

a-N a k i l .

27 Haziran 1980'de 1 nolu cezaevinden 2 nolu'ya (5 nolu) taşınma başladı..

Cezaevi müdürü, "herkesin yeni açılan cezaevine nakledilmeyeceğini, bir kısmının 1 nolu'da kalacaklarını" söyledi.Bu söz,tutukluların bazılarında tedirginlik yarattı. "Herkes,acaba kim gidecek,kim kalacak" sorusunu sormaya başladı.

Bizim değerlendirmemize göre,bu ilk belirleme,tutuklular arasında panik yaratmak ve gitmelerini sağlamaktı.Önce,yeni cezaevi için "menfaatlerimiz için bir-çok temaslar yapılarak sağlandığı,aslında henüz tamamlanmamış olduğu halde,acele hazırlandığı,çok elverişli olduğu vb.." söylendi.Bu nakil sırasında sanıkların tepki gösterecekleri hesaplanmıştı, sessiz ve tümünün nakli düşünüldüğü için,bir taktik kullanılıyordu. Bu, bizim,daha sonra ki tesbitimiz değildi!Ve yarbay, -cezaevi müdürü-büyük bir tantana ile gitmeyi genel isteğe dönüştürerek,cezaevlerinin büyük bölümünü taşıdı ve geri kalanları da daha sonra getirdiler...

Birinci günkü taşınma,idarenin saptadığı isimlere göre ve karma olarak yapıldı.İkinci gün ise, "aramızda yirmişer-otuzar kişilik gruplar" oluşturmamızı önerdiler.Ve "oluşturacağınız grupları biz kısım kısım naklederiz" dediler.Yalnız bir bölümü,özellikle "ağır cezalıklar burada kalacak" denildi.(65)

Biz,komün olarak gitme yanlısıydık.Zaten ilk gün,bir arkadaşımız nakledilmişti.

Gidecek olanlar,idarenin yanıdaki bir odaya alınıp oradan naklediliyorlardı.Nakil için,belirttiğimiz gibi,o odada 20-30 kişilik gruplar oluşturuluyordu.

Hemen belirtelim,bu taşınma olayı bir seferberlik gibiydi.Çok büyük zaafları içeren ve korkunç bir panik içinde oldu.Günlerdir söylediğimiz seyler nihayet gelip çattı.Bu bir askeri harekâttı.Bizce siyasi tutuklu olarak ve devletin bizimle ilgili siyasi tavrını da bildiğimiz için,şu ya da bu cezaevinin pek farkı yoktu,önemli olan örgütlü olmaktı.Ama,biz, bu kez de örgütsüz yakalandık.Bu nakil durumunda Kürdistan'a acıdık,bizi çok üzdü...

İkinci günkü taşınmada herkes ağırdan almaya başladı.Birbirlerini ve daha doğrusu,özellikle bizi kolluyorlardı.Çünkü,sayısal durumumuzun az-

lığına rağmen,1 nolu'daki çalışmalarımız ve siyasal ağırlığımız, birçok siyaset ve kişi için güvence olmuştu.Şimdi bu güvenceyi yine kendi yarar larına yontmaya ve küçük hesaplar yapmaya başladılar.Nitekim,gitme için idareye başvurup,nakil için beklenilen kısma alındığımızda;cezaevi birden bire hareketlendi.(66)Herkesin gitmek için başvurduğunu gördükve şa sırdık.Bir kısım PKK'li,DDKD'li ve KUK'çular,koridordaki demir parmaklıkların ve kapının demirlerine yapışarak,cezaevi müdürüne bağırmaya bas ladılar!Durum çok hazin ve üzücü idi.Bütün ilişki,bağlantı,rezillik ve zayıflıkları deşifre ediyorduk!.."Yarbayım,ne olur bizi de alın, burada can güvenliğimiz yoktur" diye bağırıyorlardı.İbretle izlediğimiz bu olay karşısında,biz de şaşırdık.Cezaevi yaşantımızda ,bizi,en çok etkileyen olaylardan biri budur.Bunlar ki,"iradelerini kimseye teslim etmeyen,ortak platformlar düzenleyen,sözüm ona,siyaset yapanlardı." Anlaşılıyordu ki,bunların siyaseti hemen her yanı ile göstermelikti.

Olayları mümkün olduğu kadar çıplak nakletmek gerekiyor.Romansal olmaya gerek yok,ama,arada bir,havasına girmekten insan kendini alıkoyamı yor!

Neyse,bekleme yerinde,nakledilecek sayı bulamadığımız için diğer gruplar nakledildikleri halde,biz bekletiliyorduk.Bu arada KUK'çuları da toptan nakil için bizim bulunduğumuz tarafa aldılar.(67) Hemen,KUK'çula ra "birlikte bir liste yapıp,nakil için idareye verelim" dedik.Artık can güvenliklerine "kavuşmuş" olan KUK'çular,önerimizi redettiler.UDG ortak ları,ÖY ile birlikte gitmeyi tercih ettiler.Yeni yerde neler olacağı önemli değildi.Gün oldu,önemli oldu.. -Fakat,bizim duygusallığımız ve Kürdistan'ın genel menfaatleri varya,olmuyor!..-

DEV-SOL'cu Aydın,bizimle gelmeye karar vermiş ve çıkmıştı.Sayı tamam lanmayınca devreye girerek,bilhassa özel arkadaşlığı olan ve daha öncede birlikte yemek yedikleri,PKK'den tecritli -ya da ayrılmış- N.Kaya'ya te klif götürdü.Zaten N.Kaya'da Kendisi ile gelmekistiyordu.O da A.Aydın'a "yakın arkadaşlarım olan E.Yavuz ve kardeşleri benimle birlikte gelir - lerse,geliriz" demişti.Bizim şu ya da bu siyaset,ya da kişi ile özel olarak kalma tercihimiz yoktu.Sorun cezaevinde kalma sorunu idi.Bu nesnel bir olaydı ve kurallara,ilkelere dayalı olmalıydı.Onun ötesinde cezaevi babamızın dergâhı değildi.(68) Biz,ilkelerimizden taviz vermemek koşulu ile herkesle kalabilirdik.Yeter ki,ajan olmasın (olabilirde),kar şı-devrimci olmasın,ilk anda bu tercihi yapabilirdik.Bu da önemli değil di!Kendimize güveniyorduk.Onun için teklifleri A.Aydın yaptı.

E.Yavuz -PKK'den tecritli idi- (69) ve iki kardeşi,N.Kaya ile onun amcası oğlu olan F.Kaya,akraba ve hemşehrileri H.Ayan,sendikacı M.Şıkak birlikte bir grup oluşturarak -hiç kimse ile gidemedikleri için-bize ka tıldılar.Sayımız yine yetmedi ve beklemeye başladık.Adam pazarı gibiydi ortalık.Biri çıkınca,kalkıp hemen bakıyorduk.Kawa'cılar ile Partizandan ayrılmış olan A.Balta ve tecrit edilmiş Kleşinkof F'de bize katıldı.Sayımız yirmiyi bulduğu için,nakledildik.

Nakledilmeye hazır başka gruplarda bizimle birlikte bahçeye çıkarılmışlardı ve bekliyorduk.Herkes ayrı koğuşa gideceği için,kafalarında oluşturdukları yeni "özgür ortama" biran önce kavuşmanın rahatlığı içindeydiler.Ancak,ortak eşyaları da kendileriyle götürmenin kapışılması bü yük bir coşku ile devam ediyordu.Biz,manzarayı seyrediyorduk! "Devrimci lafların,yapılacak işlerin ardında bu mal ve mülk kavgası da çok üzücüydü."Aynı koğusta kalıp ta ayrı grup oluşturanlar arasında bir su küpü ihtilaf konusu oldu.Her biri bir tarafından çekiştirirken,su küpünün tu tacak sapı bir tarafta diğeri öbür tarafta kaldı.Mahalle kadınlarının e şya paylaşması gibiydi.Küp kırılınca çekişme de "bitti." Bu küpler bele

diyenin armağanları idi ve "işçilerin haklarından gaspedildiği için"istemiyordu.Tam bir zabıta görevi yaparak,milleti anlaştırarak,"baba" gibi,susun,ayıptır,yapmayın "nasihatları" arasında arabalara bindik. Millet,arabanın deliklerinden,fırsat bulduğu yerlerinden,o kapıştığı eşyaların üzerinden yürüyerek,etrafı gözetlemeye ve iç geçirmeye başladı. Biz de,"zula" ların hesabına düşmüştük ve ne yapacağımızı yavaştan tartışıyorduk.Uyanıktık,ve bizim gibi "çok namuslu" ve uyanık adamlar da vardı Bu curcuna içinde geldik ve o "muhteşem yapının,o anıldığı zaman dikendi ken tüylerimizin ürperdiği cezaevinin" içine girdik...

Yolda giderken,birlikte gittiğimiz arkadaşlarla "yer ve yatak dağılımı" konusunda anlaşmaya varılmasını ya da kurayla tesbitini saptadık.Böylece 2 nolu cezaevi "macerası" başladı...

Bizden önce gelen gruplar yerleri paylaşmışlardı,pek yer kalmamıştı. Bir yedeksubay (çok namuslu ve dürüst bir insandı,devrimciydi) bizi bir koğuşun önüne getirdi.Cezaevinin koridoru göz alabildiğince büyüktü, içinde küçücük kalmıştık.Bize,"burası iyi değil,daha iyi bir yer var,pek yerde kalmadı,orasının yatakları da iyidir,sizi oraya götüreyim"dedi.Ve o zaman 10.koğuş olan ve daha sonra 14.koğuş olan yere getirildik. Daha önce büyük salonun önünde,demir parmaklığın yanında tüm eşyalar boşaltıldı ve arandı,hiç bir şey çıkmadı,bir iki kitap ele verildiyse de,bunlarıda kamufle ettik.İdare de o zaman pek önemsemedi.Eşyalar ve torbalarla koğuşa geldik,içeri girdik ve kapıyı kapatıp gittiler.Buna kimse alışık değildi.Epeyce moral bozuldu.Bir çok insan neye uğradığını ve sanki "tahminlerinin aksine bir şey olmuş havası ile" üzüldüler.Yalnız mazgallar açıktı ve diğer yerlerle konuşmaya,kimlerin nerede olduğunu ve nasıl olduklarını sormaya başladılar.Kapalı yer oldukça sıkıcı geldi.Ama,ceza evi buydu ve bunu bilmeli ve alışmalıydık!.

b- K o ğ u ş Y ö n e t i m i v e i l i ş k i l e r .

Geldiğimiz arkadaşlarla ve üzerlerindeki moral çöküntüsü konusunda şakalaşarak ve gülüp konuştuktan sonra,yerleşme konusunu gündeme getirdik ve hiç bir sorun çıkmadan hallettik.Herkes yatağını düzeltti. Diğer koğuşlar gibi tantana etmedik!Ve bizim koğuşu tam bir cezaevi koğuşu gibi düzenledik.Düzenini bozarak ve daha sonra gördüğümüz diğer koğuşlar gibi halılarla,süsleyemedik.Çünkü,yoktu.Düzenli ranzalar ve düzenli yataklar,sırayla duruyordu.Her yer açık ve görülebilir vaziyetteydi.Çünkü hapishaneyi biliyorduk.Burada her şey olabilirdi.İyi hesap yaparak düzenledikten sonra,koğuş yönetimi ve ilişkilerini çözmeye koyulduk. Önce bazı unsurlar bunu ertelemek istediler.Diğerlerine sormaya ya da bir et rafa bakmaya gerek duydukları kanısındayız.Ama,bunun gereksizliğini anlatarak,hemen yönetimi oluşturduk.A.Aydın geçici olarak koğuş sorumlusu oldu,ilişkiler,ilkelere ve yaşam kurallara bağlandı.Buna göre:

-Yeme ve içme ortak olacak,
-Koğuş sorumlusu oy çoğunluğu ile seçilecek ve oy çoğunluğu ile düşürülecek,
-Diğer koğuslardan gelen hapishane ile ilgili öneriler,koğuşta tartışılarak,oylamadan sonra kabul edilirse onaylanacak.Ya da rededilerek bildirilecek ve ona göre tavır takınılacaktı.Bu koğuşun sorunları bu koğuştakiler tarafından kararlaştırılacaktı.Cezaevi ile ilgili olarak,siyasetler değil,koğuş yönetimi olarak öne çıkılacaktı,
-Kişiler ya da siyasetler ilişkilerinde özerk olacaklar.İç eğitim ve dışarı ile ilişkilerini sürdüreceklerdi.
-Bütün yaşam ve yönetim ilkelere ve kurallara bağlanacaktı. Tartışma konusu,bu ilkeler düzeyinde olacaktı.
-Diğer koğuşlara da öneri götürülecek ve cezaevi ortak yönetime zor-

lanacaktı,haberleşme sağlanacaktı.
(...)

Bu ilkelerle koğuş yönetimi oluşturuludu,dengeli bir temsil sağlandı ve koğuş dışı ve idare ile ilişkiler götürülmeye,ihtiyaçlarımız gideril meye başlandı.Düzenli bir durum yaratıldı.Diğer koğuşlardan gelenlerin dikkatle izledikleri bir durum ortaya çıktı.

2 nolu cezaevi,ilk oluşumunda yeni bir durumdu ve özellikle koğuş ka pıları kapalıydı ve belli zamanlarda havalandırma söz konusu idi.Böyle-ce koğuslararası tecrit vardı.Bu bazı grupları sevindiriyordu,rahat bir hayatı kurmaya ve tabir caizse dergâhlar oluşturulmaya başladılar.Bütün bu kendini koyvermişlik,tecrit ve yeni durum ilk çıkışta çok kuvvetli bir yönetim ile çözümlenebilirdi.İlk anda ne yerleştirilirse, -idarenin de gözü açılmadan ve tedbirlerini almadan- yerleştirildi.Yoksa,sonradan işler karışacaktı.Komünümüz,durumu tartıştı,değerlendirdi ve R.Arslan'ın koğuş sorumlusu olmasını uygun gördü,önerdi.Bu arkadaş,zaten, diğer cezaevinde de ilişkilerimizi götürmüştü.

Bu arada diğerleri de N.Kaya'yı koğuş sorumlusu olarak gösterdiler. Koğuşta genel görüşme açıldı.Tartışmalar başlatıldı.En iyisini bulmanın ve mutlaka rıza ile ve gönüllü bir arada olmak zorunluydu. R.Arslan'ın neden aday olması gerektiği -kendisi karşı idi- herkese anlatıldı.N.Kaya ve onu aday gösterenler ikna oldular ve geri çektiler.R.Arslan oybirliği ile sorumlu oldu.Zaten,konulan kurallara da uygun bir seçim oldu.

Gelip yerleştikten sonraki duruma kısa bir göz atmak gerekiyor:

Siyasetlerin her biri ayrı koğusa yerleştiler.Sayıları bir koğuşu dol duramıyacak kadar küçük olan gruplar ise,anlaşabildikleri ile aynı koğuşa yerleşmişlerdi. -Koğuşlar 20 kişilik,30 kişilik ve en çok bir iki koğuşta 40'ar kişilikti.Aslında buralar normal olarak 12,20,35 kişilik olarak yapılmıştı- Sayılarının çokluğundan dolayı PKK'liler birçok koğuşu doldurdular.

Daha 2 nolu cezaevine gelmeden ve 1 nolu da iken,diğer siyasetlere birçok öneri arasında en önemlisi şunu da önermistik:nakil olduktan sonra 2 nolu'da mutlaka "karma" kalınmalıdır.Bunda iki amaç vardı:ahmak olmayan ve siyaset yaptığını iddia eden herkes bunu anlardı.Ayrıca,cezaevi bunu gerektiriyordu.B i r i n c i s i;aynı düşman,sömürgeci TC devleti ile sömürgeci Türk burjuvazisi ile mücadele eden bizler,birarada kalabilmeliyiz.Buna zorunluluk olmadığı zaman kendimiz karar verebilmeliyiz.Bunu öğrenmeliyiz,zorluk bizi buna mecbur edebilir...

İ k i n c i s i;deşifrasyonu engellemek,önlemekti.Siyasetler belli koğuşlarda toplanınca,kişilerin siyasi nitelikleri konusunda yeterli bilgi -ler olmadığı halde,polis cezaevindeki duruma göre ilişkilerin deşifrasyonu konusunda,soruşturmasını yoğunlaştırabilirdi.Diyelim ki,genel olarak devrimci sempatizan olan biri,tutuklandıktan sonra,kendi isteği ile ...ların koğuşuna gittiğinde,bu polis için önemliydi.Bu ipucu olabilirdi.Daha sonra yakalanmalara o kişi hakkında bilgi soruyor ve kişinin niteliğini,örgüt içindeki yerini ve katıldığı eylemleri ortaya çıkarıyordu.Söz gelişi ...için verilen bu örnek,tüm siyasi gruplar için de doğruydu.Zaten polisin daha önceden saptadığı döküman ve belgeler çok azdı,bilgisi kısıtlıydı.Tüm bilgi soruşturmadan kaynaklanıyordu.

Bir önemli sorunda,güçlü bir cezaeviniyaratılması birlikte kalmakla mümkün olacaktı.Önemliydi,üzerinde durmalıydık.Birarada kalabildiğimiz, birbirimizden etkilenip,aramızda bazı sorunları tartışmadan kaldırarak, ilkeli ve ortak yaşam kurabildiğimiz zaman,direnme olanakları artardı . Bunun sonuçlarını ileride tartışacağımız için,burada kısaca belirtip ge

çelim.

Kimse değerlendirmeye ve önerimizi ciddiye almadı.Henüz birşey görülmediği için ve büyük ölçüde rahata kavuşulduğu;yemek-içmenin bollaştığı dergâhların kurulduğu bir zamanda, "can güvenliği"de sağlanmıştı.12 Eylülden önce burunlarından kıl ardırtmayan siyasal grupların durumu göz önüne alındığında,önerilerin ciddiye alınması olanaksızdı.Hele "hem hapishaneyi ve hem de dışarıyı yönetiriz" diyenlerle,uzun vadeli ve ciddi bir sorunun tartışılması mükün değildi.Görev doğruyu belirleyip mücadele etmekti ve peşini bırakmamaktı.Bırakmadık.Ama,ne yapabiliriz,az kişi ile ne yapılabilir?Her şeye rağmen,uğraştık,aklı başında birçok kişi de gördü.Döndü,ama,iş işten geçmişti.İlerideki olayları ve direnişleri hiç olmazsa etkiledi.Yoksa,geçmişte bırakılan yanlış ve zarar,yerinde duruyordu. "Faiz"de artmıştı.Öneriyi kabullenen PKK ise,çoğunluğuna güvenerek,diğer siyasi grupları sindirip,eritmeyi amaçlıyordu.Ortak yönetim ve demokrasi anlayışı,grup çıkarı ve kabadaylıkla özdeş tutuluyordu!

Herkes korunağına çekildi.Şimdi her siyasi grubun bir "şato"su vardı Etrafı zırhlarla çevrilmiş ve diğer siyasi gruplara karşı "can güvenlikleri"de sağlanmıştı!İdare de bu durumu teşvik ediyordu,kolaylaştırıyordu.Çünkü,devlet,Kürdistan'da mücadele veren siyasi gruplar arasında ki bu kalın duvarı bir kere örmüştü,feodal yanlarının organizesini sağlamıştı.Kilitli demir kapıların,siyasi olarak da devam edeceğini biliyordu ve bunun bilincindeydi!Bunu kapalı da yapmıyordu,açık bir tutum için deydi.Koğuşlarda herşey bollaşmıştı. "Millet" birçok şeyin "hasretini"içinde büyütmüş ki,görmeyin.Etler,çiğ köfteler,günlük lahmacun ve torbalar dolusu pirinç,bulgur,tatlılar,yerlere serilmiş halılar ve kurulmuş divanlar,demlikler kaynıyor,kitap var,tavla,satranç (devrimci yanını oynuyorlar!) sazlar,ehh!gel keyfim gel!Misafirlikler,hep beraber . ayağa kalkmalar,bellere dayanan yastıklar,hepsi birer metre uzunluğunda. Tam köy ve tam divan. "Ne de olsa Kürdistan toplumunun geleneklerini yaşatıyor ve Kürt halkının mücadelegi onun gibi yaşamayı gerektirir". (Buna rahatlık desek ayıp olacak) Velhasıl insanı kahreden bir yapı.Biz, hiçbirini yapmadık,kısa sürede de aramızda ayrılık oldu.

(...)

İdare işi geliştirmeye ve iyiden iyiye işlemeye başladı.Yeter ki,ses çıkmasın!Gelen her tutukluya "hangi siyasettensin,söyle seni onların yanına verelim" deniyordu.Gözaltı ve soruşturmadan yeni gelen birisi,o psikolojik durum içinde,genel olarak,hangi siyasetten olduğunu pek söylemez.Böyle olunca da idare bu kez: "doğrusunu söyle,çünkü,birkaç gün sonra başvurup,amcam veya dayım bilmem teyzemin oğlu ya da köylüm filan koğuştadır deyip,bağlı olduğun siyasetin koğuşuna gideceksin.Bari baştan söyle de bizi yorma.Bir işi iki iş yapmış olmayalım" demeye başlıyordu. İdare ve devlet işini yavaş,ama ciddi olarak gündeme getiriyordu.Alehimize her şey işliyor ve gelişiyordu.Kimse aldırmıyordu.Büyük bir " sarhoşluk" vardı.Bunu biz gözlerimizle görüyor ve kulaklarımızla duyuyorduk.Önerimizi yer yer yine gündeme getiriyorduk, rahatlarını bulanlar her seferinde "yüzümüze bön bön bakarak,içlerinden belki yahu bu ibneler ne diyor" gibi eşekçe yüzlerini ekşitiyorlardı.

Nitekim,onların dedikleri -idarenin- doğru çıkıyordu.Yeni tutuklanan biri,üzerindeki şaşkınlığı atınca,bağlı olduğu siyasi grupla ilişkiye geçiyor -biz rahat olunca ve legal olunca şaşırırız,siyasal bağlılığımız hemen hortlar- ve siyasetinin olduğu koğuşa gitmek için "akrabalıklarını,aynı köylüleri olduğunu vb.." neden göstererek,koğuşunu değiştirmek istiyordu ve bunu acele de yapılması için idareye baskı yapıyordu. Her seferinde idarenin adamları "yahu sana baştan demedik mi ?" diyorlardı.

Bağlı olduğu siyaset de,onu bu konuda teşvik ediyordu... O günlük rahat,onlara yetiyordu.Her şey günübirlikti.Herkes,koğuşunu,kendi hayatına bakış açısı ve kafasındaki rahatlığa uygun düzenlemişti.En ilginci de KUK ve ÖY'nun kaldıkları koğuştu.Tam bir köy divanı haline getirilmişti Büyükler devamlı oturumda ve gençler hizmette!Nöbet tutmak ya da ortalığı düzeltmek bile "büyüklere" ayıptı!Bunu her namuslu insan mutlaka teslim eder ve şunu da bilir ki,yenilginin en önemli nedeni KUK'un tavırları ve ÖY'nun adamlarının yönlendirmeleri olmuştur...

En "güzel" günlerimiz de dini bayramlardı.Dini bayramlarda yemek alınması dışarıdan serbest bırakıldığı için, "keyfimize diyecek" yoktu. Diyarbakır'lı olanların çoğunlukta oldukları koğuşlara taşındığı kadar taşınıyordu.Bitmiyordu.Garibanlara ise,genel karavana "fazlasıyla" veriliyordu.Diğer koğuşlar almadığı için bayramlarda "keyf ediyorduk" !Çok karavana geliyordu.Çünkü,askerde de yemek bayramlarda çoktur.Yalnız Diyarbakır'dan değil,yakın yerlerden de aynı taşıma işi sürüyordu. Siverek, Urfa ve Mardin,Batman ve diğer yerlerden olanlar bu konuda çok "şanslı" idiler.Bu günlerde,idareden koğuş önlerine kadar tencereler sıralanıyordu.Gözünüzün alabildiği kadar.Tabii herkes,kendi tenceresini biran önce yıkayıp ailesine teslim konusunda da başarılı idi!

Cezaevinin hep böyle devam edeceğini sanıyorlardı,ama aldanıyorlardı Hayat kısa sürede hiçte öyle olmadığını gösterdi.Hayat maddiydi ve gerçekler acıydı.Ufak bir baskı rüzgarı,iskambilden olan şatoları yıktı, yerle bir etti.Kimse kimseyi korumadı.Ortada ne şatolar,ne divanlar kaldı.Şimdi işler nasıl rasyonalleştirilecekti...Bunun da yolunu bulurlardı!

c-Bazı koğuşların hücreye gitmeleri

ve hücrelerin tahribi.

2 Nolu cezaevinde koğuş (bundan sonra cezaevi olarak geçireceğiz,çünkü,burada tutukluluk değil açıkca ceza çekmeye başladık) kapılarının,havalandırma saatleri dışında kilitli oluşu,yeni bir protesto türü yaratmıştı.Ufak bir olayda,koğuş kapıları demir kepçeler,yumruk ve diğer araçlarla vurularak,dayanılmaz bir ses çıkartıyordu.Bu yolla idare isteklerimizi "yerine getirsin" isteniliyordu.

Birgün Dev-Yol'cular,cezaevinde buldukları boya ile kaldıkları yerin bir kısmına kendi sloganlarını yazarak ve bir de amblem çizmişlerdi.Bunun üzerine,Cezaevi Müdürü,Dev-Yol'cuların kaldığı koğuştaki tüm unsurları (Partizan,PKK ve Dev-Yol) hücreye almak istemiş.Alttaki koğuştakiler (eski 17.koğuş),çoğunluğu Ala-Rızgari'ci olanlar ise,Cezaevi Müdürü'ne "onları götürmek istiyorsan bizi de götür" demişler.Cezaevi Müdürü'de iki koğuşu birden hücreye davet etmiş ve topluca gitmişler,hücrelere dağıtılmışlar. (hücreleri ileride ahlatacağız)

Akşam üzeri meydana gelen bu olaydan,biz ancak sabah,kavaltı yapmak üzereyken bilgilendik.Diğer koğuşlardan durum bize anlatıldı.İdareyi protesto için yemek boykotu -idarenin verdiği yemeği almamak/zaten çoğunluk almıyordu- başlatıldığı söylendi.

Daha birkaç gün önce, "diğer koğuşlardan gelen önerilerin koğusta tartışılıp ve oylama sonucu bir karara vardıktan sonra gereken tavrın konulacağı" konusunda ilke anlaşmasına varmıştık.Bu sabah gelen de, diğer koğuşlardan gelmiş bir öneriydi.Kuşkusuz,tartışılıp ona göre davranılacaktı.Sorumlu olan Ruşen arkadaş sofraya oturmuş olan koğuştaki tüm unsurlara, "kahvaltınızı yapın.Kahvaltı sonrası sorunu hemen tartışıp,karara varırız" dedi.Amaç,her zaman olduğu gibi işi emri vakiye ge-

tirmemekti. "eylem için eylem yapmaktan",artık vazgeçmekti.Başta kleşin kof Fahri (70) olmak üzere bazı "hızlılar" (ileride çok yavaşladılar, kayboldular) "arkadaşlarımız eylemde iken,biz neyi tartışacağız" diyerek, "eylem" e başladılar.Eylem kapı vurmaktı.Böylece,bu insanlarla bir arada kalmamızın tek güvencesi olan,temel ilkemiz ortadan kalkmış oluyordu.

Kapı vurmanın çıkardığı gürültü sorunu çözemezdi.Cezaevi yöneticileri ayrı bir blok olan idare binasında idiler.Kapı sesleri onları rahatsız etmiyordu.Bizi ise çıldırtıyordu.Çünkü,cezaevlerinde,gürültü kadar insanı rahatsız eden bir şey yoktur.Birşeyler yapılmalıydı,kendi kendimizi kandırıp ve bilinçli olarak rahatsız ediyorduk.Koğuştaki "eylemciler" ilkeyi çiğnediklerinden,durumu kömünde görüştük: "Hücredeki arkadaşlar çıkartılıncaya kadar yemek boykotuna katılmayı,sorumlunun ise,idare ile görüşmesine"karar verdik.

Ruşen sorumlu olarak "Cezaevi Müdürü ile görüşmek istediğini ve Müdü re haber verilmesini" gardiyana iletti.Biraz sonra kendisini idareye ça ğırdılar.Cezaevi Müdürü yoktu.Nöbetçi subay olan asteğmen Bülent ile gö rüştü.Asteğmen'e;

"bazı arkadaşlarımız hücreye konulmuşlar,bu haksız bir işlemdir. Dolaysıyla arkadaşlarımızda haklı bir tepkiye neden olmuştur.Yemek boykotu var.Kapılar devamlı vuruluyor.Sloganlar atılıyor... Bu, Sorunun, tüm koğuş sorumlularının ve Cezaevi Müdürü'nün katılacağı bir toplantıda ele alınıp çözüme bağlanmasını istiyoruz" dedi.Asteğmen durumu telefonla Cezaevi Müdürü'ne iletti ve Cezaevi Müdürü öğleden sonra sorumlularla toplantı yapmayı kabul etti.Durumun,hücredekilere ve diğer koğuş sorumlularına anlatılması için izin istendi.Nöbetçi subay izin verince, önce hücreye gidilip,oradaki arkadaşlarla görüşüldü.Sigara ihtiyaçları giderildi.Ardından durum bütün koğuş sorumlularına anlatıldı. (71)

Öğleden sonra,Cezaevi Müdürü yanında İç Güvenlik Amiri Yzb.Orhan Şahin (72) olduğu halde koğuş sorumluları ile toplantı yapıldı. Toplantı yapıldı.Toplantıda yirmiden fazla koğuş sorumlusu bulunduğundan bir söz cü seçmek gerekiyordu.Sorumlular aralarında Ruşen'i ve PKK'li T.Yetkin-'i sözcü seçtiler.Kadınlar koğuşu sorumlusuna özel sorunları olduğu için,konuşması açısından serbestlik tanındı.

Arkadaşımız koğuş sorumluları ile yapılan ön toplantı da; "hücreye a tılma olayı yanında,çok önemli iki ya da üç sorunun talep konusu yapılmasını,talep ve tartışma konusu fazlalaşınca,esas sorunların kaybolduğu nu,idare kasıtlı olarak bazı talepleri kabul edip,temel sorunu geri atabilirdi" tarzında bir öneriyi sunmuş ve öneri koğuş sorumluları tarafından olumlu karşılanmıştı.Buna göre toplantıda;

"1-Hücreye atılan arkadaşların derhal çıkartılıp,koğuşlarına gönde rilmesi,

2-Yemekhaneler oluşturulup,yemeklerin yatakhane de değil,yemekhanede yenilmesinin sağlanması,

3-Mahkemelerce yasaklanmamış tüm yayınların cezaevine sokulması,

4-Revir'in derhal oluşturularak,faaliyete geçirilmesi ve tutuklu bu lunan doktor ve hemşirelerin,arkadaşların sağlık sorunları ile ilgilenmelerine izin verilmesi"nden oluşan bir talepler paketinin Cezaevi Müdürü'ne sunulması karar altına alınmıştı.

Cezaevi Müdürü talepler karşısında şunları söyledi:

"Tutuklu sayısının çokluğundan,alttaki yemekhanelerin de koğuş gibi

kullanıldığını,ayrı yemekhane oluşturmanın bu anda mümkün olamıyacağını kitap sorununun kendi yetkileri içinde olmadığını ve bunun Adli Müşavir ile görüşülmesi gerektiğini ve görüşeceğini,(73) Revir oluşturmanın ise sıkıyönetim komutanının yetkilerinde olduğunu ve görüşeceğini,askeriye de doktor sıkıntısı çekildiğini ve tutuklu bulunan doktor ve hemşireler den şimdiden yararlanmanın mümkün olduğunu" bildirdi.

Kadınlar koğuşu sorumlusu G.Atay da söz alarak kendi sorunlarını bil dirdi ve bu arada;(74)

"..İç güvenlik Amiri Yüzbaşı Orhan Şahin'in gelip,koğuş penceresi ile gözetleme mazgallarından röntgencilik yaptığını,aynı şeyin karşı idare binasından askerler tarafından da yapıldığını,Yüzbaşı Orhan Şahin'in uyarılması",koğuş pencereleri için perde asılmasına izin verilmesini " istedi.

Yüzbaşı Orhan Şahin kıpkırmızı olup,suçlamayı re

Daha sonra,Yarbay,erlerin ve subayların haber vermeksizin kadınlar koğuşu koridoruna girmelerine yasak koydu.Perde asılmasına da izin verdi. Daha sonra karşı idare binasına bakan kadınlar koğuşunun tuvaletinde bir perde gördük.Kendileri çarşaftan asmışlardı.(Askerlerin röntgenciliği de çok "doğal"dı ve Türk Ordusu'nun genel yapısı böyleydi)

Yarbay,hücreye alma olayını anlatmaya başladı; "bu konuda haklıyız , cezaevi duvarlarına siyasal slogan yazılamaz...vb.." dedi ve uzun uzun anlattı.Biz de; "hakim kararı olmadan kimsenin hücreye alınamıyacağını, koğuşların toptan cezalandırılamayacağını,şayet arkadaşlarımız bırakılmazsa eyleme devam edeceğimizi" bildirdik.Ve hücre sorununun meşrulaşmaması için,önüne bir takım engeller koymaya çalıştık.

Daha sonra Cezaevi Müdürü ise, "olayın Kurmay Başkanı'na intikal ettiğini,kendiliğinden hücreden çıkaramıyacağını,üç gün daha kalmaları gerektiğini,ama,sorumluluğu üzerine alarak,ancak yarın çıkaracağını" bildirdi.

Biz ise,derhal çıkarılmasında ısrar ettik...

Daha sonra bize; "gelin hücreye gidelim.Arkadaşlarınız orada herşeyi tahrip etmişler.Siz de görün",dedi.Birlikte hücreye gittik. Gerçekten, hücredeki arkadaşlar,lavabo,musluk,elektirik tesisatı,kalorifer,pencere camı gibi herşeyi kırıp,tahrip etmişlerdi.

(...)

Cezaevi Müdürü, "zarar ödendiği taktirde,arkadaşlarınızı bu gece de bırakabiliriz" diye öneride bulundu.Hem "sorumluluğu alıp,ancak yarın bırakabilirim" diyor,hem de,bu geceye razı oluyordu.Amacı,tahribatı ödetmek ve kendisini kurtarmaktı.Biz de "öneriyi koğuştaki arkadaşlarla tartışmadan kabul edemeyiz.Ne var ki,önerinin tartışılmasından önce arkadaşlarımızın çıkarılmasını istiyoruz" dedik.Cezaevi Müdürü zararın ödenmesini sağlama bağlamak istiyor,biz de yanaşmayınca,o da hücredekileri bırakmak istemiyordu.Hücreye gelen sorumlular dağınık bir durumda,her kes hücredeki tanıdığı arkadaşlarla görüşüp konuşuyorlar,bu arada sorumlulardan Enver ile Ayhan,Müdür'e "zararın ödenmesini taahüt ettiklerini bildiriyorlar.Bizim bu taahütten haberimiz olmadı.Cezaevi Müdürü -belki de bu taahüt üzerine- "arkadaşlarınızı bırakacağım,koğuşlara haber gönderin ve yemeklerin alınmasını bildirin dedi.Hücredeki arkadaşların bırakılmaları üzerine,yemek boykotuna son verdik.Ertesi gün,Cezaevi Müdürü sorumluları toplantıya çağırdı.Tahrip edilen şeylerin onarılmasını ve yeni alınacak şeyler için de para isteyeceği belliydi.Onun için, Mü-

dür ile görüşmeden önce,sorunu kendi aramızda tartıştık.Zararı ödememeyi oybirliği ile kararlaştırdık...

Cezaevi Müdürü, "arkadaşlarınızın verdiği zarar 24 bin liradır.Bu parayı en yakın zamanda ödeyin.Ki,tamiratı yaptıralım" dedi.Sorumlular adına sözcülüğü yapan Ruşen,Cezaevi Müdürü'ne "arkadaşlarımız zararı ödememeye karar verdiler.Yasal prosedür neyse o yapılsın" dedi.Bunun üzerine Müdür kızarak, "dün arkadaşlarınızın çıkarılmasını sağlamak için söz verdiniz.Bugün ise işiniz bitti,cayıyorsunuz.Sizinle su içmeye bile gidilmez" diye çıkıştı.R.Arslan da kendisine, "parayı vermek içinverilmiş bir sözümüz yok.Size arkadaşlarımızı hücreden çıkarın,biz talebinizi koğuştaki arkadaşlarımıza götürüp,tartışalım.Karara varıp,size de bildirelim" dedik.Cezaevi Müdürü ise,"dün sorumlu arkadaşlarınız Enver ve Ayhan bana ödeme konusunda söz verdiler" dedi.Bunun üzerine Ruşen,sorumluların kendi aralarında toplanmaları için izin istedi...

Sorumlularla "görüşme yeri"nde ortak bir toplantı yapıldı.Sorumlulardan Enver ve Ayhan'a "ödeme konusunda Cezaevi Müdürü'ne taahhütte bulunup bulunmadıkları" soruldu.Onlar da; "arkadaşlarımızın bırakılmalarını sağlamak için söz verdik,ama ödemeye niyetimiz yok" dediler.Bunun üzerine Ruşen,diğer sorumlulara, "ikiarkadaşımızın verilmiş sözleri var.Bu bizleri bağlar.İlişkilerimizden düşman üzerinde de saygınlık yaratmak zorundayız.Sonra ilişkiler iki günlük,üç günlük değildir.Ayrıca,en önemlisi,eyleme aldatmaca sonucu son vermek de siyasal zaaftır.Eyleme böyle geçip,böyle bırakamayız" diyerek,sözümüzde durulmasını önerdi.Bu sözler,diğer bazı sorumluların yüksek perdeden "Marksist-Leninist"nutuklar atmalarına neden oldu.Özellikle,Ala Rızgari'den Erdem ile PKK'li T.Yetkin "bizler devrimciyiz,burjuvazinin mallarına elbette zarar veririz,burjuvazinin mallarını korumak görevi bizlere düşmez" gibi suçlamalada bulundular.

(...)

Bu suçlamalar ve anlayamamazlık üzerine arkadaşımız da onlara; "ben ideolojik olarak bunu burada sizlerle tartışmayacağım.Ne yer ne de zaman elverislidir.Bir yararı da yoktur.Üstelik tartışmaya gerek de duymuyorum.Yalnız sunu belirteyim,belki ileride yararı anlasılır:Devrimgerçeklesinceye kadar cezaevleri bizim evlerimizdir.Onu korumak görevimizdir" dedi ve oylamaya geçildi.Arkadaşımız dışında,herkes ödememe yönünde oy kullandı.Karar Cezaevi Müdürü'ne bildirildi.Bu arada TİKKO'cu ve bi koğuş sorumlusu Haydar Aslan'ın (75) eli cebindemüdürle konuşması ve konuşurken sen diye hitap edişi,Müdür'le aralarında sert tartışmalara neden oldu.Cezaevi Müdürü "bir daha da sorumlularla toplantı yapmıyacağım" diyerek,toplantıyı dağıttı.(günler geçti ve ne toplantılar yaptık ve karşılıklı ne tavizler verdik bir bilesiniz...Zaten hayat taraflararası ilişkiler ve tartışmalar ve karşılıklı uzlaşmalarla sürüyor,siyaset bu..)

Tahrip ve meydana gelen olay yanlıştı.Zaman bütün boyutları ile bunu gösterdi.Bu aynı zamanda tehlikeliydi de.Bu tür tahriplere pirim verildiği takdirde,cezaevinin diğer yerleri de,düşüncesiz birçok kisi tarafından tahrip edelebilirdi.Elektirik fişini kullanmak,koğuştaki lavaboyu kullanmak,bunun gibi birçok şeyi "burjuvazinin malı değil miydi?"Bunları çok iyi biçimde kullanıyorduk.Buradaki öneriyi ise "burjuvazi 'nin malını koruma olarak algılıyorduk".Çay yapmak için kimse,araçlarından olmuyordu vb..gibi.Şartlarımız da kötüydü,her gün de kötülesebilirdi. Bu takdirde,tahrip ile,bindiğimiz dalı kesmiş olurduk.Böylece şartlarımız, kendi elimizle daha da kötü olmuş olurdu.Ve idare de zaten olanla yetinmeyi öneriyordu.Birey gelişmiyordu ki,korsan bir cezaeviydi,henüz tamam

lanmamıştı.İşin peşini bırakmadık.Tahribin yanlış olduğunu,diğer siya - setlere ve yetkililerine bildirdik.Onlarla tartıştık ve anlamaları için uğraştık.

Arkadaşımız Ruşen,konuyu tüm siyasetlere götürdü,görüştü.Çoğunluk,ta hribatın yanlış olduğu görüşünde birleşti.PKK'den H.Durmuş ile görüşü - lürken,T.Yetkin de yanlarındaydı.H.Durmuş, "tahribi biz de tasvib etmiyo ruz.Çok yanlış yapılmış" dedi.Ruşen Talat'ı gösterip, "ama arkadaşın se ninle aynı konuda anlaşmıyor" deyince T.Yetkin, "Hayri abi söyleyince ik na oldum" demişti.Ruşen, "demek aynı şeyi ben söyleyince yanlış, Hayri söyleyince doğru oluyor" (!) deyip ayrılmıştı.

Bu tahrip edilen hücreler (40 tane) hiç onarılmadı.Üç yıl orada bin bir işkence ve zulüm altında kaldık.Hemen hemen herkes buradan geçti ve idare hep bu tahribatı kullanıp, "kırarsanız,alın işte böylece kalın"de di.12 Eylül olunca,binlerce kişi bu tahribin acısını çekti.Burası 37.ko ğuş olarak bilinen,her yeni gelenler ya da koğuşlardan hücreye konulan lara işkencenin en çok yapıldığı yerdi.Tahribi yapanlar,onaylayanlar da defalarca burada kaldılar.Pencereler kırık,lavabolar akmıyor, elektirik yok,tuvaletler çalışmıyor,boklu hücrelerle burası bir zulüm yeri oldu. Tahribatın tamir edilmemesinin pişmanlığını,bu hücrelerde gün geçirildi ği zaman herkes duydu ve belirledi.

Cezaevlerinin birer okul olduğu ve onlara gözümüz gibi bakmamız ge- rektiği;ancak,devrimden sonra,onları yararlı yerler haline getirebilece ğimizanlaşıldı.O soğuklarda;battaniyesiz,taş ve beton üzerinde,sigarasız günlerce aç-susuz bekletildiğimiz bu hücrelerde "burjuvazinin mallarını koruduğumuz için",biz de çile doldurduk.

d- K e m a l P i r v e M. C a n Y ü c e'n i n g e l i ş l e r i .

PKK Merkez Komite üyeleri Kemal Pir ve Mehmet Can Yüce,Sason'dan ge- lirlerken Batman yol ayrımında yakalanmış ve on beş günlük gözaltından sonra tutuklanmışlardı.Bir gece yarısı,cezaevi görevlisi Astsubay Orhan bizim bulunduğumuz koğuşun önüne gelerek Ruşen'i çağırdı ve"senin müvek kilin Kemal Pir tutuklanmış,kendisi burada ve senin kaldığın koğuşa gel mek istiyor,kabul ediyor musun" dedi.12 Eylül'e kadar,cezaevinde iste- yen istediği koğuşa gidebilmekteydi.Gelenler ise,eski koğuş sakinleri- nin izni olmaksızın koğuşa alınmıyorlardı.Bir de,koğuşlar o zaman mevcut larını belli oranda tutuyorlardı.Görevli Astsubay,bunun için haber ver- mişti.

Kemal 12 Eylül öncesi tutuklanmıştı.Gelişinden bir süre sonra da 12 Eylül oldu.Ve o zaman başka koğuştaydı.Kemel Pir ve arkadaşının derhal koğuşa alınmasını söyledik ve getirdiler.Ruşen daha önce Kemal'in Ada- na'da avukatlığını yapmıştı ve oradan tanımaktaydı.

Kemal yanındaki arkadaşını (M.Can Yüce) bize tanıştırdı.M.Can Yüce Varto'nun Üstükran Nahiyesine bağlı Rakasan köyündendi.Mümtaz kendisini hemen tanıdı.Ayrıca,onun köyünü ve bölgesini iyi tanımaktaydı.M.Can Yü- ce,yoksul bir ailenin çocuğuydu.Köyleri de çok yoksul bir köydü...

Sorgulamadan yeni çıkmış insanların yorgunluğunu ve bitkinliğini üzerlerinde taşıyan bu arkadaşların gerekli ihtiyaçları karşılanarak,is- tirahat etmeleri önerildi.Yıkanıp,üstlerini değiştirdiler,istirahata geç tiler.Koğuştaki arkadaşlar da kendilerine yardımcı oldular.Yalnız N. El- Hüseyni,hoş geldin bile demedi ve hiç ilgilenmedi.Bu,dikkat çekici idi! Koğuştaki diğer unsurlar gelen arkadaşı tanımıyor ve ismini de bilmiyor lardı.Sormak ve öğrenmek istemelerine rağmen,kimseye bilgi verilmedi.

Ertesi gün,bize nasıl yakalandıklarını,bir takım siyasal belirleme - ler de yaptıktan sonra,cezaevinin durumunu sordular...

(...)

Cezaevine yeni ve üstelik te soruşturmadan gelen biriyle,hemen detay görüşmelere girilmez.Yeni tutuklanan insanın değişik psikolojik durumu vardır.İlk karşılaştığı kişilerin etkisiyle yanılgılara düşebilir ve dü şürülebilirde.Onun için,yeni tutuklanan biriyle,her hatır sorma ve istirahat etmesi,moralize olması ötesinde birşey konuşmama prensibi ileha reket ediyorduk.Gerçi,Kemal,cezaevine girme ve çıkmada deneyimliydi.Zaten,en son olarak da Urfa cezaevinden firar etmişti.Bazı şeyleri bilirdi.Ayrıca onun örgüt içindeki konumunu da biliyorduk.Tüm bunlara rağmen yine de,yeni tutuklanan birinin psikolojisini taşıyordu.Biz Kemal ile ne kadar havadan-sudan konuştuysak da -bizim koğuşa gelmesi de çok dikkat çekmişti,ilerideki baskı dönemlerinde bunu bize kullandılar,ve "ibneler Kemal Pir'de buraya gelmişti"diyorlardı- o,devamlı bize cezaevi, cezaevindeki ilişkiler,ve arkadaşlarının tutumu hakkında,bizim somut görüşlerimizi öğrenmek ve bilgi almak istiyordu.Sorularından ve anlatımlarından,cezaevindeki PKK yöneticilerinin uygulamalarından ve ilişkilerinden hoşnut (!) olmadığı anlaşılıyordu...

Mümtaz,hem Kemal hem de M.Can Yüce'le bazı konuları görüştü, bilgi verdi.Özellikle havalandırma açıldığı zaman,Kemal'le üç saate yakın volta atarak -içeride konuşmanın sakıncaları vardı- ona,hapishaneyi değerlendirdi.Kendisine olayları en nesnel biçimde aktarıp,önerilerde bulundu:Özetle: "Bu dönemin ağır bir yenilgi dönemi olduğunu,bunun somut siyasal nedenlerini ve sonuçlarını belirledi.Cezaevine sarkan durumun ise dışarının bir devamı olduğunu ve bunun değiştirilmesinin gerekliği;bunda PKK'ye büyük görevler düştüğünü ve PKK'nin fedekarlık yapması gerektiğini açıkladı.Önemli sorunun,kadroların ciddi bir hapishane eğitimi ile Marksist eğitimden geçirilmelerinin zorunluluğu ve bunun için elimizde varolan metinlerin -Marksizmi Öğrenelim Kampanyası metinleri- okutulması,her siyasi grubun bunu uygulaması gerektiğini belirledik.Ayrıca,ciddi bir haberleşmenin kurulması ve hapishanenin mutlaka ortak yönetime geçirilmesinin gerekliğini anlatık.İlkeli ve kurallı bir yaşam birliğinin oluşturulması ve mutlak örgütlendirilmesi vurgulandı.Bu yoldaki çalışmalar ve bunun nasıl engellendiği örneklendirildi.Ayrıca,komün kurulması ve komün'ün pratik işlerliği ile bazı kuralları açıklandı vb..."

Kemal,anlatılanları iyice dinledi.Bu dönemin "yenilgi olduğu konusunda kesin konuşmamak gerektiğini" bildirdi.Ortak yaşam ve ortak yönetim ile hapishanenin örgütlendirilmesini aynen kabul etti.Komün programını da onayladı ve bunun için vargücüyle çalışacağını açıkladı.Ve şunları söyledi: "Abi,bizi mutlaka desteklemeli ve yalnız bırakmamalısınız Biz,sizleri her zaman yanımızda görmeyi istedik.Hatta,dışarıda sizlere program açtık.Ama,sert biçimde eleştirip,katılmadınız. Eleştirileriniz dikkate alındı. -Bizce alınmamıştı- Yalnız yazıp-çizerek bu işlerin gitmeyeceğini sanıyorum.Ama,bu da gereklidir.Biz de bunu önemsemeye başladık ve teorik eğitim planladık.Eksikler,yanlışlar var.Arkadaşlardan bilgi alarak,değerlendirme yapıp,eksik ve yanlışları gidereceğim ve cezaevinde yönetime -kendi siyasi grubunun- bizzat el koyacağım" dedi.

Biz de kendisine, "her türlü yardımı yapacağız.Avukat sorununu halettik.Ortak Yaşam konusunda birçok siyaseti PKK ile ortak davranmaya razı ettik.Eğer ciddi ve doğru çalışmalar olursa,her türlü desteği sağlarız. İleride,daha detaylı olarak,cezaevi ve siyasi konularda görüşebiliriz " dedik.Can Yüce'el ile detaylı görüşme yapmadık.Zaten durumu da elveriş-

li değildi!

Kemal, "gelişini arkadaşlarına haber vermemizi ve hangi koğuşta kalmasını uygun gördüklerini sormamızı" istedi. H.Durmuş'a haber verdik. Zaten yakalandığını haber almışlardı.13.koğuşa gelmesini uygun bulduklarını ilettiler.Kemal ile Can Yüce bir iki gün kaldıktan sonra,bizim koğuştan ayrıldılar ve 13.koğuşa gittiler.Onlar gittikten sonra,Mümtaz arkadaş N.El-Hüseyni'ye eleştiri yaptı ve Kemalgile karşı tavrının yanlış olduğunu bildirdi...

Az bir zaman sonra 12 Eylül harekâtı oldu.Bunun üzerine koğuşlarda tecrit uygulanmaya başladı.Koğuşlararası ilişkiler kesildi.DolayısıylaKemal'in de çalışma olanakları az oldu.İlişkilerimiz gittikçe zayıflamaya yüztuttu.

Kemal Gürcü asıllı bir arkadaştır.Gümüşhane'lidir.Babası ve ailesi yoksul bir ailedir.Kendisi Laz bilinmektedir.Cezaevinde kendisine Türk olarak tavır takınılmıştır.İdare de böyle bakmıştır.Çünkü,kendisine hep "ulan Kemal sen Türksün ne diye bu işlere katılırsın" diyorlardı.Birçok özeliği yanında,mert ve hoşsohbet bir insandı.Hemen ilişki kurmasını ve kaynaşmasını bilirdi.Mütevazi bir insandı.Siyasal çalışmalarında çok sert olduğu söylenmekteydi.Katı ve acımasız uygulamalar yaptığı anlatılırdı..PKK'lilerin çoğunluğu,gardiyan erlerle olan ilişkilerini "Sömürgeci Türk Ordusu düşmanımızdır.Onun her ferdi ile düşmanız" düz mantığına oturtmuşlardı.Kemal böyle değildi.Gardiyanlara kendisi çok sevdirmiş ti.Bunun üzerine de ona "Türk gözü ile bakmalarınında" etkisi elbette vardı.Öyle kı,gece geç saatlerde gardiyanı gönderip,bizimle ilişki kurabiliyor ve birşeyler istiyebiliyordu.

Bir gün haber göndererek,oksijen ile tendürdiyot istemişti.Amaç, aslında ilişki sağlamaktı.Gardiyan haber verince,Rusen'de "Kemal'i çok özledim,kendisi ile görüşmek istiyorum" dedi.Kemal'in koğuş gardiyanı, "senin gardiyan izin verirse,benden de izinlisin abi" dedi.Bizim gardiyan ise,mümkün olan her şeyi yapardı.Devrimci sempatizanı olmuştu.Bizim ilişkilerimiz onu çok etkilemişti.Teskere aldıktan sonra,uzun süre bize mektup yazdı ve bir keresinde "sizleri tanıdıktan sonra hayatı ve insanları tanıdım,ne kadar namuslu insanlar olduğunuzu öğrendim,sizlere her zaman yazacağım ve muz göndermek istiyorum" demişti.Kendisine haber yolladık ve "oğlum 12 Eylül geldi,aman yazısmayı kes,biz sana adam gönderip ilişki kurarız, -daha sonra kendisine bir kisi gönderdik- başına bir seyler gelir, -mektuplarında gittikçe ileri adım atıyordu-" dedik. Ve ilişkimiz,herkes gibi onunla da kesildi.R.ismindeki bu gardiyan garibanı ve çok dürüst bir insandı.Kadınlar koğuşuna da bir süre o baktı.

Rusen,Kemal Pir'in bulunduğu koğuşa gitti.Orada Şükrü Gülmüş'ün (76) yanında bir buçuk saat görüşme yaptılar.O gün,PKK'liler,Bucaklarla çatışmada hayatını yitiren Cuma TAK'ın anma toplantısını (havalandırmada) yapacaklardı.Kemal Pir'de katılmak zorundaydı.Konuşma bu kadar süreye sığdırılmak zorunda kalınmıştı.Konuşma daha çok cezaevi üzerineydi.Kemal'e "1 nolu cezaevindeki çalışmalar,cezaevlerine nasıl baktığımızı, diğer siyasetlerin bakış açıları,PKK'lilerin cezaevindeki yanlışları ve bundan sonra neler yapılabileceği gibi konularda" açıklamalarda bulunulmuştu.Cezaevindeki yanlış uygulamalar anlatılırken,PKK'liTerin yaptıkları işkencelere de özellikle değinildi.Cezaevini yakından bilen Şükrü Gülmüş,iskence de dahil,somut olayların hepsinin meydana gelmis olduğunu söyleyerek,bizi doğruladı.

Sonuç ta,Kemal Pir Rusen'e; "abi,merak etme,hepsi düzelecek.Anlattığınız seyler beni epeyce aydınlattı.Daha önce de söylediğim gibi yönetimi -PKK'nin cezaevindeki yönetimini kastederek- ben alacağım ve sizler-

le daha sıkı iliski içinde olacağım.Şimdi bir anma töreni var,burada kalırsan senin de katılman gerekecek,ben senin katılmanı istemiyorum.Gider sen iyi olur" dedi.

Bu,Kemal ile son görüşmemiz oldu.Bir kere de küçük bir not yazarak haber iletmişti.Revir,hastahane ve televziyon çekimleri,basına gösterilme dışında,yanyana bir daha görüşemedik ve 82'deki ölüm orucunda şehit oldu.

(...)

e- İ ç y ö n e t i m g i r i ş i m l e r i .

2 nolu cezaevi büyük bir yerdi.Daha önce durumunu belirlemiştik.Askeri Cezaevleri tutuklulara yetmeyince (güvenlik de söz konusu olunca)sıkıyönetim buraya el koymuştu! (77) İnşaatı yeni bitmiş bu cezaevimin ilk sakinleri bizlerdik.Cezaevinin A bloku,idare binası olarak yapılmıştı. B,C,D bloklarında ise,sinema,kütüphane,revir,hamam da içinde olmak üzere;tutuklu ve hükümlü koğusları,kadın ve çocuk koğuşu,tecritler yer almaktaydı.E blok ise,üst yatakhane ve altı da yemekhane olmak üzere inşa edilmişti.Kapasitesi normal de 600 kişi idi.Ama,bunun çok çok üzerinde adam dolduruldu.Her yer yatakhane yapıldı,hiç bir yeri kuruluşunun öngörüldüğü gibi düzenlenmedi.Mevcudun 4000 kisi olduğu zamanlar vardı. Sayı ne kadar artarsa artsın buraya sığdırıldı.Yemekhaneler,atölyeler , iş ocakları,her yer yatakhane oldu!Adı cezaevi idi,ama,bambaska bir yapı gösteriyordu.

Hücreler bile ağzına kadar dolduruldu.Bu kadar büyük bir kapasitesi olan bir cezaevinin iç yönetimi sorun olarak ta başından beri karsımızda duruyordu.İdare ile tutuklu,siyasi gruplar arasındaki ilişkiler,hatta,aynı örgüt adamlarının birbirleri ile ilişkileri,büyük bir keşmekeş içindeydi.Ortada,bir amaçsızlık vardı.Bunu farketmemek için,ahmak olmak gerekirdi.Bu durumda,iç yönetimi ya biz ya da idare sağlayacaktı.İdarenin araç ve gereçleri ve insan unsuru buna elverişli değildi.Önce önemsemediler,sonradan onlar için de sorun olmaya başladı...

İç yönetim,ilkeli ve kurallı olarak bizim elimizde olmasının sayısız yararları vardı.Bu nedenle diğer siyasetler ortak yönetime ikna edilmeliydiler.Biz,ortak yönetimin ve ilkeli ortak yaşamın peşini bırakmamıştık.2 nolu cezaevine gelişimizle birlikte,siyasetlerin yetkilileri ile bir dizi ikili görüşmeler yapmıştık.Fakat, "şatolarından" inmeye rıza göstermeyen siyaset "liderleri"ni ikna mümkün olmadı.İlişkiler 1 nolu cezaevindeki gibi yürüyordu,tek farkı,cezaevinin bina olarak farklı olmasıydı.İdare gerek acemilliği ve gerekse personel yetersizliği nedeniile,yemekleri cezaevi girişindeki büyük salona,girişin önündeki demir parmaklıkların yanına getirip koyuyor ve gidiyordu.Seçilmiş 5 kisilik bir yönetici grup,yemekleri paylaşıyor ve koğuş sorumluları alıp götürüyorlardı.Görüşü de koğuş sorumluları idare ediyorlardı.Listeler getiriyiyor sorumluya veriliyor ve koğuş sorumlusu koğuşunu götürüp görüştürüyor ve geri getiriyordu.Orada,yine,görüşü de koğuş sorumluları idare ediyorlardı.Özellikli,PKK'liler yönetiyordu.Kantin alış-verişini de sorumulu gardiyana bildiriyor.Alış-veriş için çıkıp gidiyor,geziyor,dolaşıyor alış-verişini yapıp geliyordu.Belirsiz bir ortam oluşmuştu. Ama, idare içeriyi tamamen bize bırakmıştı.Yalnız,kapıları havalandırma saatlerinde kapatıyordu.Gardiyanlar havalandırmaya çıkarıp gidiyordu. Yani, iç yönetim olanakaları kendiliğinden oluşmuştu.Ama,iki eksiği vardı:B i r i n c i s i,ilkeleri ve kuralları belli olmayan ve kimin yönettiği belli olmayan bir yapı vardı;i k i n c i s i,idare hiçbir şeye karışmamasına rağmen,kapıları belli zamanlarda açıp belli zamanlarda kapatması bizim için bir engeldi.Haberleşme olmuyordu ve tecrit (zaten,binanın ken-

di özelliğinden ötürü de) vardı.Alt-üst koğuş bile zor haberleşiyordu. Biz,bu durumu,kendi lehimize dönüştürüp kurallara bağlamayı ve idare üzerinde etkinlik yaratılmasını düşünüyorduk.Eğer arada kapılar da açılır ve içeride de bir yönetim oluşturulursa,bu,çok iyi olurdu.Ama,kimse yanaşmıyordu...

Her sorumlu görüşte görev almak zorundaydı.

Bir görüşmede şöyle bir olay geçti:

Ruşen arkadaş görüşme yerine Muharrem'i göndermişti.Ala Rızgari'cilerin kaldığı koğuşun sorumlusu olan M.Erdem,T.Yetkin'e başvurarak "esas koğuş sorumlusunun görüşmede görev alsın,yerine adam kabul etmeyeceğiz şayet esas koğuş sorumlusu -Ruşen- gelmezse,koğuşa görüş yaptırılmaması gerekir" diyor.Talat da,bu görüş uygun düştüğünden,Muharrem'i geri gönderiyorlar.O gün,görüş saatinde Ruşen,M.Hayri Durmuş ile görüşmek zorundaydı.Bu nedenle görüş yerinde bulunması mümkün değildi.Kaldı ki,bulunmasında bir zorunluluk ta yoktu.Rızgari -Ala Rızgari "bölünmesi"nin kiniyle olacak.M.Erdem,böyle bir düşünceyi ortaya atarak,bizimle "mücadele" ettiğini gösteriyor ve "kinini" de tatmin etmiş oluyordu!

Muharrem gelip durumu anlatınca,Ruşen gidip Talat Yetkin'le görüştü. Talat, "ya sen de gelir görev alırsın,ya da koğuşunu görüştürmem" deyince,Ruşen durumu Hayri Durmuş'a iletti.Hayri ise,Talat'a çok kızdı. Yeri gelmişken,cezaevinin bu aşamadaki "önemli" adamı T.Yetkin'i biraz anlatmak gerekiyor:

Talat Yetkin,Batman'lı bir öğretmen olup,PKK'li Edip Solmaz adındaki kişi Belediye Başkanı seçilince,Başkan yardımcılığı görevine getirilmişti.PKK'nin önem verdiği kadro adamlarından biriydi:Mazlum ile Hayri'nin kaldıkları koğuşta sorumlu olduğundan,diğer PKK'li koğuş sorumluları-çoğunluk PKK'li- üzerinde otomatikman "etkinlik" kazanmıştı.Elhak bunun "fiyakasını" da iyi yapıyordu!

1980 yılının şeker bayramıydı.İdare bir günlüğüne koğuş kapılarını açtı.İsteyen istediği koğuşa gidip arkadaslarını ziyaret edip,"bayramlaşa bildi".Bayramın ikinci günü koğuş kapıları açılmayınca,Talat,Ruşen'e baş vurup "müdüre birlikte çıkıp -gerekçe de,daha önce sorumlular toplantısında,ikisi sözcülük yaptıklarından ötürüydü- bayramlaşmaya devam için kapıların açık bırakılmasını isteyelim" dedi.Ruşen,daha önceki kızgınlığın verdiği hissi bir tavırla "ben,Marksist-Leninist ve dolaysıyla materyalistim.Bu bayram benim bayramım değil.Bayramlaşma için gidip idareye başvurmam" deyince,aralarında sert tartışma çıkmış,Talat Ruşen'in üzerine yürümüştü.Araya girenler tarafından,kavga önlenmişti...

PKK'lilerin verdiği bilgilere göre,daha sonraları hücrede iken çok kişiliksiz davranıyor ve hücreden çıkarılması için İç Güvenlik Amiri Yüzbaşı Esat Oktay Yıldıran'a yalvarıyor.Hücreden sonra da 29.koğuşta,H.Yeşildağ sorumlu iken,onun yardımcılığını yapıyor.Aynı kişiliksiz davranışlarına devam ediyor.

5 Eylül direnişinden sonra arkadaşlarımız T.Yetkin ile 30.koğuştabirlikte kaldıklarında,koğuşun kurallarla yönetilmesi tartışmasında, yine karşı çıkmış ve getirilmek istenen kurallarla,sömürgeci Türk Ordusu'nun kurallarını özdeşleştirerek "3 yıldır kurallar anamızı ağladı, biraz da kuralsız yaşıyalım" diyerek;kuralsız,disiplinsiz yaşamayı savunmuştur.

PKK'liler,baskı dönemindeki tavrından ötürü T.Yetkin'e pek yüz vermiyorlardı.30.koğuşta iken birden bire durgunlaştı ve kimsenin kendisiyle konuşmadığını gördük.Bu hal üç gün devam etti.3.günün sonunda, havalandırmadan içeri,koğuşa girdiğimiz zaman o girmedi.Beni "illa başka ko

ğuşa götürün,yoksa içeri girmem" dedi.Blok subayı ile görüştükten sonra direnişe katılmayanların koğuşuna yani,3.koğuşa götürdüler...

Koğustaki PKK'lilere başvurup, "son üç gün içinde kendisiyle hiç kimse konuşmadı ve neden gitti,gidişi biçimsizdi" gibi belirlemeler yaparak bilgi istedik.PKK'liler kendi arkadaşları ile ilgili durumlarda çok kapalı dururlar,ama,başkası olunca deşifrede(!)(Üstelik abartarak) hiç beklemezler.İşi geçiştirip bilgi vermediler.Sonradan öğrendik ki,koğusta gece yatarken,yanındaki yatakta yatan M.D,adlı çok genç bir arkadaşa tasallutta bulunmak istediği için kendisi ile konuşulmadığını ve bu yüzden durgunlaştığını,gitmek zorunda kaldığını söylediler.Vebali boynunec).

f-K o ğ u ş d e ğ i ş t i r m e z o r u n l u l u ğ u.

Yukarda (c) başlığı altında bir grup arkadaşın hücreye alınması sırasında, "koğuş olarak eyleme katılma koğuş kararıyla olur" ilkesi,koğusta bulunan diğer bazı kişi ve siyasetlerce çiğnenmişti.Ayrıca," koğuşa yeni yeni adam alma,koğuş kararıyla olur" kuralı da Kawa'cılar tarafından çiğnenmişti.Bu arkadaşlar,koğuşa haber vermeksizin,M.Şahin'i getirmişlerdi.Kuralsız ve ilkesiz ve bir karmaşa içinde bu unsurlarla gitmek mümkün değildi.Kendimizi akıntıya bırakamazdık.Sayımızda sorunlara vakıf olmaya ve önüne geçmeye elverişli değildi.

Koğuş olarak,arkadaşlarımızın hücreye alınmalarına seyirci kalamazdık ve kalmadık da.Yine,boş yatak varken,yeni insanlar gelip kalacaktı, buda doğaldı.Bu,hangi siyasetten olursa olsun farketmezdi.Çünkü,cezaevi bizim babamızın oteli değildi,bunu hiç bir zaman da böyle görmedik ve görmeyiz.Ama,yapılanlar,bizim için ilkelerin çiğnenmesi ve önünün alınması mümkün olamıyacak sorunlar ve sonuçlar yaratacak bir durumdu. Bir emrivaki idi.Ortaklaşa hazırladığımız ve oybirliği ile kabul ettiğimiz, ilke ve kuralların çiğnenmesine göz yumulamazdı ve oldu-bittiler kabullenilemezdi.Fedakarlık sözkonusu ise,hiç kimse,bizim kadar fedakarlık yapmadı ve yapamazdı.Ama,ilkelerden taviz mümkün değildi...

Kimse kendisini,verdiği sözle bağlı hissetmiyor.M.Şahin geldikten sonra,evinde yakalandığı H.M'yi de ardından hemen getirmek istedi ve getirtti.Fakat,bu adamla hiç ilgilenmediler.Yaşlı olan bu insan,zor durumda kaldı.Cezaevindeki bilgilendirmenin nesnelliği ve bunun derecesi hakkında bir fikir vermesi ve işin biraz da mizah yanının olması bakımından H.Dayı hakkında biraz bilgi aktaralım:

H.M tutuklanınca,M.Şahin ile birlikte,Mazlum ve Hayri'nin kaldıkları koğuşa veriliyor.M.Şahin bizim koğuşa arkadaşlarının yanına gelince,kaldığı koğustakiler "seni M.Şahın yanına çağırıyor" diye kandırıyorlar. O da,eşyalarını aldığı gibi bizim koğuşa geliyor.M'nin yakın arkadaşının babası ve kendilerini evinde saklamış.Onlara yardım etmiş.H.dayı'yı alamamazlık edemezdi..

Siyasi cezaevlerine kim gelirse gelsin, "allahın oğlu olsun", diğer kisilerce "seceresi" araştırılır.M.Şahin ile H.M'nin neyin nesi olduklarını öğrenmek için koğuş sorumlusu olan Ruşen,bunların geldikleri koğuştan M.Doğan ile görüştü.Mazlum, "H.M denen yaşlı adam,uyusturucu ve hap kullanıyor,güvenilmez ve frengili biridir" dedi.Ruşen'de "frengili olduğunu nereden biliyorsun" diye sorunca,Mazlum, "ayağının altındaki mavi lekelerden" diye cevap verdi.Buyrun! Hem uyusturucu kullanıyor,hem frengili,başka koğuşa gönderiyorlar.Ayrıca haber de vermiyorlar...

H. dayının uyuşturucu müptelası olduğu doğruydu.Frıncılık yapan ve gerçekten kabadayı olan H. dayı'nın bu yanı vardı,başka yanları da olabilirdi.Güvenilir olup olmadığını,ancak süreç içinde anlayabilirdik.Fa-

kat, "frengi" acil bir sorundu.Çünkü,eşyadan bile bulaşabiliridi.Kawa'cılar da kendisi ile yemek yemekten çekiniyorlardı,ilgisiz kalıyorlardı. Bu tavırlar Mazlum'un dediklerini "doğruluyor"du.Ruşen H.dayı ile görüştü: "bulaşıcı bir hastalığı olup olmadığını " sordu.H.dayı da "olmadığını" söyledi. "Ayağının altındaki mavi lekelerin ise,yeni aldığı E s e m marka terliklerin boyası olduğunu" ekledi.H.dayı doktor muayenesinden geçmezse içimiz rahat etmezdi.Durumu açıkca söyledik: "Sen de frengi olduğu söyleniyor,onun için,seni doktora muayene ettireceğiz" dedik. O da Ruşen'e "Avukat beg,beni doktora gönder ki,yüzünü kara çıkarayım" dedi ve muayeneyi kabullendi.Biz,koğuştan ayrıldığımız için,H.dayı'nın muayene ettirilip ettirilmediğini bilmiyoruz.Daha sonra lacivert bir terliğe sahip olan Ruşen,ayağında lekelerin oluştuğunu gören ve olayı da bilenler, "abi frengi olmuşsun", "ayağının altında mavi lekeler çıkmış, seni doktora muayene ettireceğiz" demeye başladılar...

Kawa davasından çocuklarıyla birlikte yargılanan H.dayı uzun süre tutuklu kaldı.Hiç kimseye siyasi bir zarar vermedi.Yaşlı,kabadayı ve bonker tavrını,en baskılı dönemlerde bile bırakmadığını,onunla aynı koğuşta kalan birçok arkadaştan duyduk.Çok terbiyeli (!) olşundan "lan ibnesiz" söze başlamayan Türk askeri,H.dayı'ya da "lan ibne" dedikleri zaman,o da onlara, "ben Diyarbekir'in hamamlarında .....nin gibi kaç tanesini ....,.... ettim" diye cevap verirmiş.Ve yaşlı bu kabadayının sözleri,epeyce işkence görmesine de neden oluyormuş.

Konumuza dönelim.

Komün olarak koğuştan ayrılmaya karar vermiştik.Durumu aramızda tartışırken,cezaevinin bugünkü somut şartlarında, "komünle muhatap olabilecek bir grupla" yeni bir koğuşa gitmeyi düşündük.Kurtuluş'çular bizi koğuşlarına davet ettiler.Fakat yerleri yoktu,çok sıkışık durumda idiler. Biz de gidersek,daha da sıkışacaklardı.Komün üyelerinin ayrılmasına da razı değildik.O sırada PKK'lilerle kalan ve Yarbay'dan koğuş değiştirmeyi isteyen Dengê Kawa cıların başka koğuşa gitmek istediklerini öğrendik.Onlara haber gönderdik.(1 noludan da tanıyorduk,ama,komün onlarla gitmeye razı değildi.Ama,biz zorunluyduk)Kuralları ilettik,ilkeleri söyledik.Arkadaş gidip görüştü.Sonunda kabul ettiler ve birlikte gitmeye karar verdik.Böylece,ancak 20 kişiyi doldurduk ve Yarbay koğuş verdi.Yarbay,önce, "ben yirmi kişiden aşağı koğuş açmam" diyordu...

Fakat,özel bir durum nedeniyle koğuştan daha erken ayrılmamız gerekli oldu.Bu,siyasal kaygılarımızı ve cezaevine yönelik önerilerimizin kuşkulara dönüşeceğini gösteren önemli bir olaydı.Koğuşta bulunan iki PPK'li genç,F.Kaya ve H.Ayan,PKK Merkez yönetimindekilere muhalefet ederek, yönetimi eleştiren bir yazılı metin hazırlamışlardı ve bunu Merkez Komite üyelerine verdiler. (78) Yazılarını önceden bizlere ve çok kişiye okuttular.Biz,olumlu ya da olumsuz belirleme yapmadık.Ancak,Mümtaz arkadaş "bu aşamada böyle bir yazılı metin gereksizdir,muhalefet bu aşama da yanlıştır,iyice düşünün" dedi.

Sorun çok önemliydi.PKK içinde ilk defa iki genç,bağlı oldukları yönetimi eleştiriyorlardı.PKK içinde büyük bir huzursuzluk,yönetime karşı hoşnutsuzluk vardı.Baskı ve korku,muhalefetin su yüzüne çıkmasına engel oluyordu.Muhalefet daha ziyade,kapalı kapılar ardında,dedi-kodu düzeyinde kalıyordu.Muhalefetin bizim koğusumuzdan çıkması ve ciddi olması,suçlamalarda bulunması iki yönden olumsuzdu:

B i r i n c i s i; "PKK'lilerin tabanlarından adam ayırttığımız (ilkel düşünceleri çok vardı) düşüncesiyle bize karşı daha kuşkucu davranmalarını ve sonuçta cezaevinin lehine olabilecek hususlarda,onları et-

kileme durumumuz olamıyacaktı.Zaten başka kimseyi de takmıyorlardı! Hoş kimse de cezaevini ve geleceğini umursamıyordu...

İ k i n c i s i;Önemli bir konuda,örgüt içi demokrasi isteyen ve hak lı bu muhalefet (eğitim yapılması,diğer siyasetlerle ilişkiler vb.. de isteniyordu) bize bağlanacak ve tabanlarında yankılanması engellenecekti.Muhalefet kendi iç dinamiğine göre şekillenmeliydi.

Nitekim bu muhalefet üzerinde çok duruldu(79)..(!) A.Yavuz -ki,iki abisi Mustafa ve Emin bu koğuşta olmalarına rağmen- koğuştan alındı. Bunun da muhalefete eğilimi vardı,ama,birşey yazmamıştı. Muhalefetlerine doğrudan hiçbir katkımızın olmadığı F.ve H.,koğuştan giderken -onları da aldılar- "şayet baskı görür ve kendinizi tehlikede hissederseniz ve mad di-manevi birşeye ihtiyacınız olursa,bizim koğuşa gelebilirsiniz" dedik

Daha sonra,Yarbay bize 25.koğuşu vermek istedi,bu şimdiki 2.koğuştur. Oraya eşyalarımızı attık.Orası iyi değildi.Tuvaleti temizledik ama, çalışmıyordu.Aşağıdan su çekiyorduk.Asağı koğuş birkaç tabure ile askerlerin yemekhanesi idi.Buraya bizi vermesini istedik.Yarbay önce olmaz dedi.Ama,sonradan kabul etti ve orası boşaltılınca da bize verildi.O zaman 27.koğuştu.Yeni düzenlemede 1.koğuş oldu.Böylece,Kawa'cılarla taşınmış olduk...

g- K o r s a n M i t i n g .

Taşınmadan önce,altımızda bulunan 15.koğuşta PKK'liler kalıyordu.Koğuş sorumlusu da Rovi idi.Örgüt içinde ve siyasal çevrede hep bu adla anılıyordu.Bunu daha önce belirlemiştik.Asıl adı S.Çürükkaya olan Tilki Selim,herhalde çok "kurnaz" olduğu için bu ad kendisine takılmıştı.Tilki Selim eski deyimiyle "ismiyle müsemma",renkli bir kişiliğe sahipti!

PKK'nin 1.kuruluş yıldönümünde,PKK'liler,partinin kuruluşunu kutlamayı kararlaştırmışlardı.Böyle kutlamalara,davet edildiği takdirde katılmak ya da hiç olmazsa,bir temsilci göndermek,siyasetler arasında diplomasi gereğiydi.

Kuruluş günü PKK'lilerin bulundukları koğuslarda marşlar söylenerek, sloganlar atılarak kutlama yapılıyordu.Mutlaka koğuş içinde de konuşmalar yapılırdı.Kutlamanın yapılacağı gün,biz havalandırmaya çıkmıştık.Biraz sonra,Tilki Selim de gardiyana bağırıp-çağırıp,küfürler ederek,kapıyı açtırdı ve havalandırmaya çıktı.Heyacanlı halinden ve bizim kendisini iyi tanıdığımızdan "korsan bir miting" yapmak istediği belli idi.İşi oldu bittiye getirerek,bizi de partisinin kurulus yıldönümüne katılmaya mecbur etmiş olacaktı.Tam bir üç kağıt...

Rovinin durumundan ne yapcağını anladığımızdan,birkaç arkadaş hemen hiçbir belirleme yapmadan içeri girdik.Zaten koğuş kapısı açıktı ve bazı unsurlar da çıkmışlardı.Selim,bizim içeriye girmek istediğimizi görünce, "PKK'nin kurulus yıldönümünü kutlayacağız,siz de katılın" dedi. "Biz katılmayacağız" dedik ve içeriye girdik.Ardımızdan bizim komündeki lerin tümü içeri girdi.Selim ise,umduğu seyircileri ve kitleyi bulamadığı için rahatsız oldu ve "korsan mitingi"ni yaptı.

Bu duruma çok kızmıştık ve asağıya bir yazı göndererk kendisini eleştirdik.Daha sonra da diğer PKK'lilere durumu bildirdik. "Böyle emir-vakilere gerek olmadığını ve bize durumu bildirirseniz,biz de toplantılara katılırız.Ama,özellikle Selim'in tavırları bizi rahatsız etti"dedik.. İçerideki arkadaşlarda sonradan duruma üzüldüklerini açıkladılar. Selim her işte tam bir karambolcuydu ,bundan hoşlanıyordu.Eğer gidip katılmak isteseydik belki de,kabul etmeyecekti.Bu davranışlar bizi bir yerlere yavaş yavaş götürüyordu.Biz,durumu görüyorduk...

h- Yazılı eylem önerisi ve yerleşmemiz.

Dengê Kawa'cılarla birlikte önce 25'e daha sonra 27.koğuşa gitmiştik Daha önceden 14.koğuştaki önerdiğimiz ilke ve kurallar üzerine anlaşmış tık.Dengê Kawa'cılar koğuşun tek komün olmasını istemediler.Ortak yeme ve içmeye karşın,ayrı bir komün olarak kalmayı uygun buldular.Hangi ko mün sayısı fazla ise,koğuş sorumlusu o komünde olacaktı.Biz ilk gidişte çoğunlukta olduğumuz için M.Özkahraman koğuş sorumlusu oldu.Koğuşun yaşam koşulları ilkelere ve kurallara bağlandı.İlişkiler belirlendi.Yaşam düzenli bir hale kondu.Eğitim başlatıldı.Komünler kendi iç işlerlikleri ni kurdular.Saygılı bir ortam oluşturuldu.İdarenin laçkalığına karşın, çok disiplinli bir yaşam sürdürdük.Erken kalktık,kravanayı aldık, erken yattık.Havalandırmada zamanı kadar kaldık,asker istese istemese içeri girmeyi tercih ettik.Spor yaptık vb... Kuralları da duvara astık...

Daha sonra Dengê Kawa'cılar adam getirmeye ve çoğunluğu almaya kalkıştılar!

Dengê Kawa'cılar koğuş düzenini bozmadılar,temizlik işlerinde de ve ortak yaşamda da çok iyi davrandılar.Dayanışma ve saygılı ilişkileriher zaman korudular.Zaten birçoğu militan ve genç unsurlardı.Ancak N.'in kap risleri ile birtakım "atraksiyonlar" yapılıyordu.

12 Eylül'e yakın günlerdi.Türkiye'de durum çok gergindi.O günler de, Ordu ve Fatsa bölgelerinde operasyonlar başlamıştı. "N o k t a O p e r a s y o n u" adı verilen bu operasyonun Diyarbakır'da da uygulanacağı söyleniyordu.Böyle bir operasyon cezaevini de içine alırdı.Tecrübelerimizden,Türkiye'de olağan zamanlarda , yılda bir kez genel arama ve taramalar il il yapıldığı zaman,bu aramalara cezaevleri de dahil edilir ve didik didik arama yapılırdı.Cezaevinin de didik didik aranacağını biliyorduk.Tabii "nokta operasyonu" rutin bir arama olmayıp,operasyon olduğundan,başka şeylere de hazırlıklı olmak gerekirdi.

Durumu kesin olarak önce kendi aramızda değerlendirdik. Değerlendirme sonucu şöyle bir karara vardık:

1-Komün olarak,bu operasyon için hazır olunacak,zulalar sağlamlaştırılacak;

2-Genel siyasi durumun getireceği sorunlar ve sonuçlar hakkında, diğer siyasetler ve koğuşlar uyarılacak;

3-Dışarı ile sıkı ilişkiler kurulacak ve Avukatlara durum anlatılacak,onların görüşleri alınacak.Bilgiler nesnellestirilecek,gerekirse yazılı olarak zula ile dışarı çıkarılacak;

4-Bir dizi eylem önerilecek,eylem için de örgütlenme -diğer yollarde nendiği için- denenecekti.

Bunun için,17 maddelik "Eylem ve Örgütlenme Öneri Programı" hazırlandı.Kısa ve uzun süreli görüş boykotları ile açlık grevlerinin eylem türü olarak seçildiği;eylem önceliklerini ve nasıl yapılacağını,örgütlenmesini,yönetimini,kod ve şifrelerini,haberleşme ağını nasıl kurulacağını içeren yazılı metin,önce koğuştaki Dengê Kawa'cıların komününe sunuldu.Çünkü,aramızdaki bir ilkeye göre, -Temel ilke- "cezaevi ile ilgili kararlar koğuşun çoğunluğunun onaylaması ile koğuş kararı haline gelmeden uygulanamaz,ya da başka koğuşlara öneri olarak götürülemezdi".Dengê Kawa'cılar önerimizi kabul ettiler.Karar,koğuş kararı olarak diğer koğuşlara sunulacaktı.

Koğuş sorumlusu M.Özkahraman,önce gidip K.Pir ile görüştü.K.Pir,prensipte önerilerimizi kabul ederek, "PKK olarak böyle bir eyleme katılacaklarını,işin detaylarının ve teknik kısmının ileride görüşülüp halledilebileceğini" söylemişti.K.Pir ile bu görüşme 10 Eylül 1980'de yapılmıştı.11 Eylül 1980'de Muharrem'in duruşması vardı.Duruşmadan sonra,diğer siyasetlere götürülecekti.Muharrem o günkü duruşmada beraat etti ve tahliye oldu. (80) 11 Eylül'ü 12 Eylül'e bağlayan gece darbe oldu. (81) Cezaevinde olğanüstü meydana geldi ve katı bir tecrit uygulaması ilekarşı karşıya kaldık.Öneri diğer siyasetlere götürülemedi.(Hoş götürülsede bir sonuç alınamazdı)

Böylece,dışarıda olduğu gibi içeride de 12 Eylül Cuntası'nı hazırlıksız,örgütsüz karşıladık.Bunun faturasını da mutlaka ödeyecektik!

i- 12 E y l ü l b a s k ı n ı .

Gece geç saatlerden itibaren cezaevinde bir hareketlilik sezinleniyordu.Ve 12 Eylül darbesi,hemen cezaevinde de ağırlığını duyurmaya başladı.Bir ay süreyle görüş yasaklandı.13 Eylül sabahı,kahvaltıdayken,saat 7.30 da,arama için büyük bir tantana ile koğuş basıldı.Şimdiye kadar hiç bu saatte arama yapılmamıştı.Arama yapıldığında bizim komünden olan A.Aydın (Dev-Sol'cu)'ın cebinde 17 maddelik direniş ve eylem planı çıktı.Kahvaltı da,Abdullah henüz elbiselerini giymemiş,pijama ile oturuyordu.Halbuki,sabah erkenden,aramadan önce Mümtaz kendisine uyarıda bulunarak, "direniş ile ilgili eylem planını zulaya al,bugünlerin hiç belli olmaz" demişti.Abdullah ise,nasıl olsa,aramalar çalışma saatleri içerisinde yapılıyor düşüncesiyle,işi ağırdan almış,baskın da olmuştu...

Yakalanan metin çok önemliydi.O gün,idarenin tam işine yarayan bir metindi.Nitekim,metni bizzat bulan Asteğmen Mehmet, "Ohoo!burası cezaevinin beyni imiş de biz bilmiyormuşuz,meğer cezaevi buradan yönetiliyormuş da bizim haberimiz yokmuş" dedi.N.in tavrı bu aramada da olumsuzdu. Başı ile söylenenleri tasdik eder gibi yapıyor ve darbeye "seviniyor"gibi tavır takınıyordu.

(...)

Böyle bir metni yakalatmış olmak bizim için büyük bir zaaftı.Ama,diğer koğuşlarda neler çıkmıştı neler.Tüm zulalar deşifre olmuştu.Bir anlık gaflet,uyarıya rağmen aldırmama,ihmal,bu zaafa neden olmuştu!

A.Aydın Asteğmen'e: "Metnin kendisine ait olduğunu ve kimsenin bu metinle ilişkisinin olmadığını" söyledi.Rusen de Asteğmen'e; "A.Aydın'ın davası son aşamaya gelmiştir,böyle bir belge davasını etkileyebilir.Burada yırtıp,bulmamış olursanız iyi olur" dedi.Fakat Asteğmen kabul etmedi.Biraz sonra aramaya İç Güvenlik Amiri Yüzbaşı Orhan Şahin de geldi. Abdullah onun yanında Asteğmen'den metni istemeye yeltenince; Asteğmen; gözüyle yüzbaşıyı gösterdi,elini de dudağına götürerek "sus işareti"yaptı.Bir daha da metin söz konusu edilmedi.Herhalde aramayı yapan Asteğmen metni yırtıp atmıştı.Bu Asteğmen ki;tüm cezaevi kendisinden gıcık alırdı.Havalı biri idi.İnsanlar hiç belli olmuyor.

Bu olay bize iyi bir ders olmuştu.Cezaevinde yakalattığımız - yemler hariç- (82) ilk ve son önemli şey oldu.Bizde,başından sonuna kadar hiç bir şey yakalayamamışlardı.Bu bir kez olmuştu!Baskının en şiddetli olduğu dönemlerde bile zulalarımızı azalttık,ama koruduk.Bu durum idareyi deliye döndürüyordu.Tüm koğuşları delik deşik ediyor,herşeyi çıkarıyorlar,bizde birşey bulunmayınca çok kızıyorlardı.Ayrıca,ihbarlarda hep bizim koğuş üzerine idi. (83) Asteğmen bir de kitap buldu,onu da almadı ve "12 Eylül geldi,artık bunları kaldıran,kendiniz halledin" deyip bize bıraktı.

Uyarıya rağmen zula yakalatmış olan A.Aydın çok üzülmüştü,o ki,cezaevinin en büyük zulacısıydı.Elinden hiç bir şey kurtulmazdı.Ama, onuru incimişti.Bu olay onu öyle bir zulacı yaptı ki,eskisinden de beteroldu. En ince teferruatları bile bulup yakalıyabiliyordu.Artık onun cezaevinde ikinci bir eşini bulmak mümkün değildir desek,abartmış olmayız.

i- 5 g ü n l ü k a ç l ı k g r e v i .

12 Eylül Harekâtından sonra,askeri cunta,dışarıda Kürdistan üzerinde ve Türkiye devrimci hareketi üzerinde baskılarını artırdıkça,baskıları içeriye,hapishanelere de yansıyordu.Görüş ve mektuplaşma kesilmiş,koğuşlararası kesin bir tecrit başlamıştı.Havalandırmaya çıkarmalar da eskisi gibi artık düzenli değildi.Bütün bunlar yetmiyormuş gibi,dayak da başlamıştı.Dayak konusunda,özellikle,baskılar dönemi daha başlamadan,subay ve gardiyanlara küfredenler ve dayak atan koğuşlar hedef seçiliyordu.

Böyle bir dönemde,1980 Aralığ'nın sonlarına doğru,koğuşların yoğun olduğu C ve D bloklarında bes günlük açlık grevine başlamak üzere karar alınmış ve uygulanmaya da konulmuş.Savcılık ve mahkemeye giden gelenler diğer koğuslara da alınan karar uygulatılmaya başlanmış.

Bu sırada bizim kaldığımız koğuş,çok sapa bir yerdeydi.Ancak üstteki TKP/ML'li ve Kawa'cıların birlikte kaldıkları 2.koğuşla haberleşiyorduk. 2.koğuş,karardan haberdar olduğu halde,açlık grevine başlamış ve açlık grevine başladıktan 2 gün sonra,havalandırmaya çıkarıldığımızda bize an cak ilettiler.Havalandırmada Ruşen'e, "abi,kadınlar koğuşundan G. Atay sana bir yazı göndermişti.Cezaevinde açlık grevi başlatılmış, sizin de başlamanızı istiyorlar" dediler.Ruşen'de, "yazıyı mutlaka görmesi gerek tiğini" ve bu nedenle de istedi.Bunun üzerine "yazı iki gün önce geldi. Fakat kaybettik.Bulursak veririz" dediler.Ruşen de kendilerine,"yazı ba na geldiğine göre,mutlaka bulup vermelisiniz.Açlık grevine gelince, durumu biz,yeni sizden öğrendik.Koğusun çoğunluğu karar verirse biz de ey leme katılırız ve sonucu da kadınlar koğusuna iletmek üzere size bildiririz" dedi.

Sonradan sözü edilen yazı bulundu ve gönderdiler.Biz,somut olarak G' nin el yazısını tanımadığımız için,yazının gerçekten ona ait olup olmadığını bilmiyorduk.Ya da çok zorladığımız için birşeyler uydurup gönderdiler mi,diye kuşku içinde kaldık.

Durumu hemen komün'de tartıştık.Bizim komün açlık grevine katılma kararı aldı.Dengê Kawa'cılar ise katılmama kararı almışlardı.Özellikle Ruşen'e gelen mektubun iki gün önce geldiği ve verilmediği, kaybolduğunu söyleyip sonradan vermiş olmalarını neden göstererek, "işin içinde bir oyun var" diyerek,açlık grevine katılmama yönünde oy verdiler.O günlerde çoğunlukta olduklarından,Dengê Kawa'cıların oy çokluğu ile koğuş katılmama kararı aldı.Koğuştan çıkan bu karar bizleri üzmüştü. (84)

Bu öneri koğuş önünde tartışılırken Mümtaz arkadaş,lehte karar alınması için çok çalıştı.Çabaları fayda etmedi ve Mümtaz arkadaş Dengê Kawa'cıların liderliğini yapan N.El-Hüseyni'ye, "şunu iyi bilesin ki, bu cezaevinde saldırı PKK'yi aştığı zaman,daha yoğun biçimde gelip beni ve seni bulacaktır.Bundan kurtaramayız ve o zaman karşı durmamızda çok zor olur" demişti...

İleride başımıza gelenleri ve olacakları tam isabetle gören bu öneri yi,o zaman N.'e anlatmak mümkün olmadı ve olamazdı da.Devrimci mücadele yi entellektüelizm olarak algılıyan ve PKK'ye kin duyan,herşeyi de onun la özdeşleştiren bu insan,korkusunu ve rahatlığını kamufle ediyordu. Bu, durumun değişmeyeceğini sanıyordu.Emsalsiz bir demogok'tu.Üniversitede-

ki gibi siyaset yapıyordu.Dışarıda ne denli dar grupçuluk yapmış ise, içeride de aynısını yapmak istiyordu.Hapishane bu gibilerle yenilgiye gidecekti!Zor durumdaydık,duyuyor,düşünüyorduk,uygulayamıyorduk. İş işten geçmişti.Söylediklerimiz bir kulaktan girip ötekinden çıkmıştı. Durum vahimdi.

O günlerde ilişkilerimiz N. ve komün ile iyi değildi.Ancak,içlerinde militan çocuklar vardı.Onlar da N.'ye başkaldırıyorlardı. "Dostlar bizi alış-veriste görsün" diyerek idare ediyorlardı.Kendisine "koğuştaki komünleri birleştirelim" önerisini götürdük.Aslında,ortalıkta görünmüyor, K.'i ortada tutuyordu.Bu önerimizi "grubunu kaybetmek korkusu" ile reddetmişti.O bu gruba sarılmış,hesaplarını bunun üzerine yapıyordu. Gidiş TİKP'e doğruydu.(...) Yanındakiler de bunu sezinlemişlerdi...Bir yandan grubunu çoğaltmak için koğuşa adam getirmeye başladı.Çoğunluk elden gitmesin ve Yönetimi elde tutmak için ısrarla,ne oldukları belli olmayan kişileri getirtti.Bu arada kendiliklerinden gelenler de oluyordu. Daha önce kendileriyle çalıştığı ve tanıdığı bu insanlarla ilgili bilgi vermiyor, "tanıyoruz,bizim arkadaştır" deyip geçiyordu...

Bir gün havalandırmada olduğumuz sırada,tanımadığımız birinin koğuşun penceresinden,havalandırmaya baktığını ve N. ve arkadaşlarına seslenerek,hatır sorduğunu gördük.Kim olduğunu sorduğumuz da,yeterli cevap vermediler.Ama,bu şahsın gelişinden memnun olmadıkları belli idi. Adını sonra öğrendiğimiz bu adam Sedat Simavi Önder'di,komünlerine almayı da ihmal etmediler.

Mardin Araplarından olan Sedat Simavi Önder'in babası,MİT ajanı olduğu için devrimciler tarafından öldürülmüştü.Dengê Kawa'cılar tüm bunları bildikleri halde,bize bilgi vermediler.Gözleri dört dönen bu adamdan çok kuşkulandık,panik göstermedik ve herzamanki taktiklerimizi işletmeye ve gerekli tedbirlerimizi almaya devam ettik.Bu adam,her perşembe günü saat 11.00 de idareye çağırılıyordu.Kendisini sıkı takip ediyorduk. Perşembe günleri görüş günleri idi.Dikkat çekmesin diye,özellikle bugün seçilmişti.Her gidiş ve gelişinde (bazen akşam üzeri yine gidiyordu), "ziyaretçilerim gecikmiş beni ayrı (85) görüştürdüler" diyordu.

Birgün Rugen,kendisine gelen mektupları (tümünü yırtardık) yırtarken Sedat Simavi'nin etrafında dört döndüğünü görür,hiç önemsemez bir tavırla davranmaya başlar.Sedat,hangi belgeleri imha ettiğini anlamak istiyordu.Rugen,mektupların hepisini paramparça ettiği halde karısından gelen bir mektubu kasıtlı olarak büyük dört parçaya ayırıp,çöp kutusunun üzerine atar,yatağına uzanır.Sedat,biraz sonra eline bir süpürge alarak çöp kutusunun etrafını temizlemek amacıyla gider,gözetlendiğini farketmeden atılan mektup parçalarını çıkarıp alır,okumaya başlar. "Balık yeme takılmıştı, "şüphelendiğimiz bu kişinin ajan olduğu kesinleşmişti . Kararımızı vermiştik.Bunun yalnız idarenin değil,üst düzeyde bir görev de yaptığını sanıyorduk.Sonraki gelişmeler ve dışarıdaki ilişkilerini duyduğumuz zaman hayatın bizi doğruladığı ortaya çıktı.Sedat MİT ajanıydı.Biz,idarenin muhbirlerini hiç önemsemiyorduk.Bunlara bizim iş vermemiz mümkün değildi.Arada bir,ufak "işler" verip idare ediyorduk.Önemli olan polisin ve MİT'in içerideki adamı ve bizi denetlemesi idi.Bunu idarenin de bilmesi mümkün olamazdı.İdaredeki er de bu nedenlerle dikkatli davranırdı...

Sedat,Kawa'dan gözaltına alınmış ve soruşturması da onlarla yapıldığı halde,davası tek başına açıldı.Birgün sabahleyin iddanamesi tebliğ edildi,öğleden sonra durusmaya çıkarıldı ve ardından da tahliye edildi. Tahliye olanlar o günlerde onbeş gün bekletildikleri halde,Sedat hemen o gün salıverildi!MİT ajanı olan Sedat'a savcılık,cezaevi ve mahkeme ö-

zel bir yöntem uyguladılar.Sedat'ın yargılanma biçimi,Sıkıyönetim Mahkemesi'nin MİT'çe yönlendirildiğinin açık bir kanıtıdır.

Sedat,tahliye olduğu zaman da bizlere, "azizliğini" yaptı. Koğuştan ayrılırken,Rusen kendisine, "Sedat cezaevinde rahat durmadın,bari dışarıda akıllı ol" demişti.Amaç,giderken koğuşla ilgili idareye bilgi verirse, bunu bildiğimizi duyurmaktı.Nitekim,Sedat Simavi Önder, giderken hepimizle ilgili Yüzbaşı Esat Oktay Yıldıran'a geniş bilgi veriyor ve "bunlar Avrupa ile haberleşiyorlar" da diyor.Gerçekte o günlerde cezaevinde bir rapor düzenlenmiş ve koğuştakilere de imzalatılarak dışarı çıkarılmıştı.Onun ihbar ettiği,bu rapordu.Bunun için bizlere çok baskı yapıldı.Ayrıca Avukatlar konusunda bir tutanak düzenlenmişti.İç-güvenlik Amiri koğuşa gelerek "nedir bu Şerafettin gibi Avukatları tutuyorsunuz, kendinize daha iyi Avukatlar bulun,örneğin;Kamuran Meral gibi" sözler etmişti.Bunun üzerine de koğuşta yine bir tutanak düzenlenmişti.Bunu Kawa'cılar imzalamadılar.İşte bu tutanak için de bize çok baskı yapıldı . (İleride bunu anlatacağız) Bizden bu raporları ortaya çıkarmamız isteniyordu.Koğuş sorumlusu Kemal'i de çok sıkıştırmışlardı.Kemal "bir suretbende idi,ben yırtım,onlardaki de dışarı çıktı" demişti.Bunu hangi rapor için söylediğini hatırlamamakla birlikte,koğusun tüm üyelerinin imzaladığı rapor olduğu kanısındayız.Diğeri üzerinde de duruluyordu.Çünkü,Şerafettin Kaya bu tutanağı dışarıda kullanmıştı.

Raporlar yerlerine ulaşmıştı.Önemli değildi artık.Yüzbaşı özel bir arama -tarama yaptı ve kendisi bizzat katıldı.Arama sırasında,Sedat ile ilgili birisinin olduğunu ima etti...

Aramalardan ve baskılardan sonra,N.El-Hüseyni,Sedat ile ilgili bilgi vermediği için,K.Ağırakçe'nin yanında Rusen'e sözde bir öz-eleştiri yaptı ve günah çıkardı.(her zaman olduğu gibi) Sedat ile ilgili geniş bilgi verdi!İş işten çoktan geçmişti!Artık bu anlatış birşeye yaramazdı. Biz,zaten tedbirli davranmıştık.

Açlık grevi tartışılırken,ister istemez bu adam da araya girdi.Dengê Kawa'cılarla ilişkilerimizin iyi gitmediğini anlatmak için,özgün kişiliği de epeyce tartıştık.Bu,Sedat için gerekirdi!

Gerçekten,Dengê Kawa'cılar ve "liderliklerini" yaptığım iddia eden N.El-Hüseyni ile aramız iyi değildi.Bu koğusun da işlemezliğini getiriyordu.Avukat Şerafettin Kaya ile ilgili tutanağı dahi imzalamadılar.Yukarıda açıkladığımız bu tutanak çok önemli idi.Bizzat N.'nin de Avukatı Şerafettin Kaya idi.

Koğusta çoğunluğa geçmiş oldukları bir sırada,koğus sorumluluğunun devredilmesinin iki gün gecikmesi üzerine,bize haber göndermiş, "bu gece sorumluluğu devretmezseniz,zorla el koyarız" demişti.Hey gidi dünya! (86)

Koğustaki ilişkilerimizin bozuk olduğu ve aramızda tartışmaların geçtiği bu dönemde,açlık grevi de bizim dışımızda olmuştu.Koğus kararı ve koğusun yapısının bozukluğu nedeniyle biz katılmamamıştık.Bu,bizim kişiliğimizi çok rencide etmişti. -Ki,bu açlık grevinin hiç etkisi de olmadı- Çünkü,bizim kişiliğimiz koğusun iç işlerliğini aşan bir durumdaydı. Bu ilke kararı yeterli neden olmuyordu.Biz de aldığımız kararları bozamıyorduk.Kalkıp tek başımıza da katılırız diyemiyorduk.Katılmama bizemal edildi.Biz "katılma kararı verdik ama,koğuş çoğunluğu karar vermedi ve biz katılsaydık,koğusta iki grup olurduk ve bu nedenle zaten kırılırdı da" diyemezdik.Hakkımızda en önemli istismar ve eleştiri konusu buoldu. Bunu yan çizeneler,çark edenler ve itiraf edenler yaptılar. -sonraki dönem-

k- O c a k B a s k ı n ı .

Kasım ayında cezaevi yönetiminde kısmi bir değişiklik olmuş,iç güvenlik Amirliği'ne Yüzbaşı Orhan Şahin'in yerine Hava Başçavuş Mevlüt (87) atanmıştı..Müthiş bir anti-komünist ve anti-Kürt'tü.Cezaevinde kendisine "G e s t e p o" adı takılmıştı.Gelir gelmez,işkenceler de başlamıştı. Koğuşlara ellerinde siyah meşin bir eldiven ve kısa kalın bir zincirle giriyordu ve "Orta-Doğu'nun en büyük ve işkenceci başçavuşu olarak" kendisini takdim ediyordu. Ondan İlham alan Mustafa Asteğmen de sayımlara zincirle gelmeye başladı.

Beş günlük açlık grevinden sonra,cezaevine çok sayıda inzibat gelip, koğuslara baskınlar düzenlemeye başladı.Bu dönem,yemek duası (ki,o zaman ailemiz sağolsun,afiyet olsun ibaretti) ve görüşe gidip gelirken sıra ile gitmek ve gelmek zorunluluğu kondu.Bu kurallara uymayanlar ve koğuşlar toplu davağa maruz kaldılar.İdare personeli ile,tutuklular arasında karşılıklı kavgalar başladı.Adı geçen başçavuşun yanında bir de çok namusuz onbaşı vardı.

Hızlı uygulamalar,açlık grevinin ertesinde,yılbaşından sonra başlamıştı.Yılbaşı sonrasında,koğuşlar tek tek basıldı ve birçok insan hücrelere dolduruldu.Koridorlarda dayak atmaya başladılar.Bağrışmalar,koma ya girenler ile bir curcuna başlamıştı.Her taraf kan içindeydi.Radyolar ve televiziyonlar da toplandı.Cezaevi bir işkencehaneye dönüşmeye başlamıştı.Ama,bir sistem yoktu,idare gelişigüzel sindirmeye çalışıyordu. İş artık,çığırından çıkmıştı.

1 nolu cezaevinin o rahatlığı ve 2 nolu'nun ilk zamanlardaki "şatolar" dönemi sona eriyordu.O rahatlıklar içinde,siyasi gruplara,gelecek zorlu günler için uyarılarda bulunmuş,zorlukları karşılayacak "ortak yönetim",haberleşme gibi araçlara ulaşılmasını anlatmıştık.Girişimlerimiz ise,bu gruplarca ellerinin tersiyle itilmişti.Eğer,şimdi örgütlü olup işleri disiplinli karşılayabilseydik,hiç bir şey olmayacaktı.Çünkü, idare ilk zamanlar çok acemice işler yaptı.Yerine oturtuncaya kadar çok zorluk çekti.Ama,biz örgütsüzdük!

Bu durumda ne yapabilirdik?Rasgele bağırma,kaçışma,kovalamaca direnme olamazdı!Bunun sonu yoktu.Cezaevine tutuklulardan fazla asker yığıldı.Her sözün başında, "gerekirse bir tabur daha getiririz.Emir mutlaka uygulanacak.Kolordu bile gelir" demekteydiler.Bu durumda,bir iki eri dövüp kaçmak ne olabilirdi?Tabii bunun adına direnme denebilirse?Özellikle hapishanelerde direniş,siyasal ve sosyolojik bir kavram olarak,başta organize olmayı,yapılacak iste kararlı ve ağız birliği yapmayı,eylem birliğini gerektirirdi.Belli emir ve kumanda çerçevesinde ve ilkelerle hareket gerekiyordu.Cezaevlerinin seçilmiş ve zorunlu direniş biçimlerine propaganda ve ajite ile girmek gerekiyordu.Herşey cezaevi eylemi olmazdı.Elimiz ve kolumuz bağlı ve istenildiği zaman tecrit edilebilecek durumdaydık.Durumu anlatamıyorduk ve anlamamaya direniyorlardı.Zorla cezaevi yenilgiye götürüldü.ve isteyip de uygulayamıyacakları ortamı rahatlıkla oluşturdular.

Organize olabileceğimiz koşullar heder edilmişti.Baskı koşullarında organize olmak zordu.Bununbütün koşulları ortadan kalkmıştı.Ufak bir baskı,cezaevinin üçte ikisini oluşturan PKK'nin aşiret anlayışına dönük olan -dışarıya komünsel gösterilen- örgütsel yapısını yerle bir etmiş,aynı örgütsel yapı içinde bile örgütsel emir ve kumanda ortadan kalkmıştı. Cezaevindeki sayısal durumumuz,bu olgu karşısında etkinlik kurmaya ve işi sürüklemeye elvermiyordu.Çok üzgündük ve bu durum bizi yıkıma götürüyordu.Gördüklerimiz ve işittiklerimiz ile hergün acı çekiyorduk.Bu,Kür-

distan için büyük bir tehlike yaratmıştı!

Bu koşullarda,çaresiz ve zorunlu olarak bazı kurallara uyarak geri çekilmeyi uygun bulduk.İmha olabilirdik.Açıkca,imha eylemine girişilmiş ti.Geri çekilme de örgütlü olmalı idi.Gücümüz yettiği kadar,gidiş-geliş lerde,küçük küçük yazılarla gruplara,sağlam unsurlarla (88) haber göndererek,örgütlü bir geri çekilmeyi önerdik.Hiç olmazsa bununla yapacaklarını büyük ölçüde engeller ve kendimize gelerek,örgütlenme olanaklarını bulabilirdik.Çünkü,her uygulama,bir süre sonra planladığının üstesin de işler yababilir.Nitekim,uygulamalar düşünülenin ötesinde korkunç bir yere gitti,durmadı,durdurulamadı.

Artık,tek tek askerlerin rekabetleri bile,yeni yeni ve yenilgiyi hızlandıracak uygulamalar türetiyordu.Böylece,düzenlemeler yapılıp, belli bir baskı ve terör geldi,oturdu!Onlarda, "istemediklerini" buldular.Kendi beyanları bunu açıkca ortaya koymuştu.Bir yetkili "bunun böyle olacağını bilemiyorduk,inanamıyacağım şeylerden bahsediyorsunuz,bunlar nasıl uygulanır" diyordu.Diğer cezaevleri de inanmıyorlardı!Biz,kendi elimizle,baskıyı sistemli hale getirmiştik.Göstermelik direniş,bireysel kahramanlıklar,namus belası ve utanarak geri çekilmeme vb...bizi, imhanın yanına getirdi.

Muharebe ile savaşı birbirinden ayırmak gerekiyordu.Önemli olan savaşı kazanmaktı.Savaş,birçok muharebelerden oluşmaktaydı.Muharebede kaybetmek,savaşta kaybetmekle aynı şey değildi.Kaldı ki,o güne kadarki çalışmalarımızı bilenler,geri çekilmedeki sorumluluğun da,cezaevinin örgütsel yapıya kavuşmasını engelleyen siyasal gruplar olduğunu yakından bilirler.Bu açıkca ortaya çıktı.

1- T e l e v i z y o n p r o g r a m ı .

Cezaevnide baskınlar ve baskı dönemi başlatılınca,henüz eski yönetim gitmemiş ve yeni yönetim de göreve başlamamıştı.İki yönetim birden ortalıkta görülüyordu.Yeni yönetim görevi devralmaya yavaş yavaş başlamıştı.İki yönetimin ortak olarak bulundukları bir zamanda,birden bire televizyon programı yapılmak istendi.Dışarıya yansıyan bazı haberler ya da başka nedenlerle cezaevinin birçok yerinde kendi düzenlemeleri ile TV programı yaptılar.

Eski yönetimin ileri gelen unsurlarından olan Onbaşı Şerafettin adında bir er vardı.(89) Bir gece koğuşa gelerek,sorumlu ve bazı arkadaşlarla görüşmek istedi.Şöyle başladı: "biliyorsunuz,cezaevinde yeni gelişmeler var,yeni bir yönetim de oluştu.Artık eskisi gibi istidiğiniz olmayacak.Dayak sesleri de geliyor,duyuyorsunuz.Bazı şeyler söylüyeceğim, kabul etmeniz menfaatiniz icabıdır,etmezseniz başınıza herşey gelebilir" dedi.Arkadaşlar,ne olduğunu sordular.O da; "yarın burada bir televizyon çekimi yapılacak,bunu kabul edeceksiniz ve yarına kadar da bana bildireceksiniz.Söylediğimiz gibi olacak" dedi.Arkadaşlar bunu kabul etmediler ve yarına kadar sana görüşümüzü bildiririz ancak, "sen ne adına bunu istiyorsun" dediler.Şerafettin, "ben blok çavuşuyum" dedi ve sonra da,"bi ok subayına vekalet ediyorum,beni iç güvenlik olarak da görebilirsiniz" dedi,ve gitti.

Durumu arkadaşlarla değerlendirdik.Ve kabul etmemeyi karar altına aldık.Sabahleyin geldiği zaman da kendisine bildirecektik.Gelmedi, ancak, sabahleyin erken saatte televizyon kameraları ile,eski bir asteğmen ve yeni yönetimin adamları,değişik erler ve çavuşlar,yeni Cezaevi Müdürü olduğunu anladığımız Binbaşı Alaattin Bayar birlikte geldiler. Burada bir çekim yapılacak dediler ve emrivaki yaptılar.Daha önce kadınlar koğuşunda,kantinin önünde,başka yerlerde çekim yapılmıştı.Hemen masalar

getirildi ve düzenlendi,üzerine servis tabaklar konuldu.Bol yemek getirilip doldüruldu.Süslendi ve bazı arkadaşların oturması söylendi. Biz geride kaldık ve E.,A. ve H. özellikle,bizi kamufle ettiler.Eğer soru sorulursa,onlar cevaplamak üzere öne geçtiler.Ayrıca,yapılacak yanlış davranışlar,eğilimler içinde tedbir aldılar.Aralara dağıldılar.Arkadaşlar oturunca -koğuş dardı çekim için zorluk çekiliyordu- bir subay, "aranızda dua yapmasını bilen yok mu",dedi.Birisi, "ben askerlik yaptım , bilirim" dedi.Bu Münir Kungan idi.Bu bizi çok kızdırdı.Ayağa kalktı ve yemek duası yaptı.O zaman dua, "alahımıza hamdolsun,ordu millet varolsun ve ailemiz sağolsun,afiyet osun" idi.Subay, "başta bismillahirahman irahim de denilecekti,neyse önemli değil" dedi.Bir yandan çekim yapılıyor ve bir yandan da söylenenler teybe alınıyordu.Yemek yemeğe başlandı; yemek üzerine,kamereya en yakın yere E. hemen gidip oturdu.Başkaları-özellikle Bedri Şen- birşey yapmasın diye...Kamera ona uzatıldı ve soruldu: "yemekler nasıl,doyuyormusunuz,beğeniyormusunuz?Tatlı ve meyva veriliyor mu"vb.. Ergül,gayet soğuk ve suratı asık bir biçimde, "hep aynı şeyler çıkıyor,fena değil" gibi istenmiyen cevaplar verdi .Memnun olmadılar.Çekim bitip çıkarlarken asteğmen "ulan allahsız tatlı vermiyor muyuz,meyva vermiyor muyuz" dedi.Ergül soruları,sessiz bıraktı.

Bu çekimden sonra hemen bir rapor düzenledik.Rusen arkadaş bunu zulada dışarıya verdi.Bulunursa buraya aktarılmalıdır.Bu rapordan sonrada koğusta tüm koğuş sakinlerinin imzaladıkları bir tutanak düzenlendi,komplo anlatıldı.Bu tutanak dışarıya çıkarıldı.Yeni yönetim kendisine bilgi verilmedikten sonra,özellikle,bu tutanak için koğuşu ve sorumluyu çok sıkıştırdı.(yukarıda sözünü ettiğimiz tutanak bu tutanaktır ve televizyon çekimi için düzenlenmişti. Mart 81 tarihinde dışarı verilmiş ve arşivdedir)

aa- Cezaevi Yönetiminin değişmesi.

Bir aydan beri cezaevi yönetiminin değişeceği ve yeni baskıların uygulanacağı söylentileri yaygınlık kazanmıştı.Ama,baskılar,eski ve yeni yönetim tarafından birlikte sürdürülüyor;adam dövme,hücreye kapatma,tecrit uygulama vb..şeklinde devam ediyordu.Görülmedik baskıların uygulanacağı propogandası da sürdürülüyordu.Bu söylentiler,moral bozmak ve yeni yönetimin otorite kurarak gelmesini sağlamak,eski yönetimden farklı bir yanı ile oturmasını amaçlıyordu.Yeni yeni görülmeye başlayan subay ve erler,komando giysisi içinde askerler ortalığı doldurmuştu.Bu kadar büyük bir cezaevinin iç güvenlik amiri'nin bir astsubay olması düşünülemezdi.Bu nedenlerle bir değişiklik yapılacaktı.Zaten,Gestapo Mevlüt'ün başlattığı baskılar,bir deneme ve desifrasyon sağlamak ve yeni uygulamaların habercesi işlerdi.

Nitekim,Cezaevi Müdürlüğüne yeni bir binbaşı atandı.Bu,Alaattin Bayar'dı.Tüm personel,birdenbire 18 Şubat 1981'de değişti.Güvenlik soruşturmasından geçmiş ve her biri ayrı birliklerden gelen erlerden oluşan seçme bir personel göreve başladı.Devir yapıldı.Bu kez açıkca yeni bir yönetimin işbaşına geldiği görülüyordu.Eskiler yaptıklarını yapmışlar ve herkesin niteliğini yenilere bildirerek,hücreye adamları doldurup, devretmişlerdi.

Komando giyimli ve bir tabura yakın asker,doğrudan doğruya saldırı ile işe başladılar.Saldırı-mevlüt Başçavuş zamanında,asker dövme,kurallara uymadığı gibi bahanelerle hücreye alınmış olan unsurlar üzerinde yoğun olmak üzere,tüm cezaevine yayıldı.Türk askeri,tutuklular karşısında

gücünü ispat için,herkesi dövüyor ve küfrediyordu.Koğuşa girmekten korkan askerler vardı.İlk günlerde koğuşlara girmekten korkan ve kapıdan kaçan askerler vardı.Bunlara,tutuklular çok vahşi tanıtılmıştı,ajite edilmişti.Bu ajite ters tepmişti,ama,kısa sürede saldırı ve toplu moral ile durumu kotardılar.

Yönetim değişikliğinden üç gün sonra,adının Esat Oktay Yıldıran olduğunu öğrendiğimiz bir piyade Yüzbaşı,koğuşa gelerek,yanında çavuşlar olduğu halde -ilk zaman çok tedbirli ve korkak davranıyordu- bir masanın üzerine çıktı,ve "o muhteşem konuşmasını" yaptı.

"Ben buraya görev yapmak için Sıkıyönetim Komutanı Kemal Yamak tarafından gönderildim. -Kemal Yamak'tan yukarıda sıkıyönetim komutanları bölümünde bahsetmiştik- Herhangibir şekilde yalnız ona karşı sorumluyum . Kurallara uyacaksınız.Herhalde dışarıdan köpek seslerini duyuyorsunuz , benim kendime has yöntemlerim vardır.Ben kurallara uymayana yapacağımı bilirim,sonunda mutlaka uydururum.Bir yöntem olmazsa öbürü,öbürü olmazsa başkası,ama,mutlaka uydururum.Her şey yaparım,bundan kimsenin kuşkusu olmasın.Dayak seslerini, bağırmaları duyuyorsunuz -hiç ses çıkarmadık - Ben...Tunceli'de, Mamak'ta görev yaptım.Oraları hizaya getirdim. Burayı da getireceğim.Ben Kıbrıs'ta da görev yaptım.Savaş yaptım. -Çok, şeddeli (vurgulu) konuşuyordu.- Öldürdüğüm bir rum çocuğunun kanını içtim.Gerekirse buraya bir tabur değil,on tabur asker yığar yine yaparım,ama,uyarsanız,ben de insanım,bunun karşılığını veririm.Ben başarılı olmazsam,bu benim hayatıma mal olur..." (90)

Orta boylu,gözlerinin altı torbalanmış,konuştukça çirkinleşen,yüzünden riyekarlık akan bir insandı.Çok yorgun ve kuşkulu olduğu belliydi . "Öldürdüğü bir rum çocuğunun kanını içmekle övünen,Türk ordusunun bu yüz başısı,bize nasıl bir uygulama yapacaklarını haber veriyordu. Böylece, yukarılarda kararlıştırılan ve boyutları,büyük bir bölümü ile meydana gelen olaylara ve gelişmelere değiştirilebilecek olan;cezaevlerinde Kürdistanlı devrimcilerin fiziki,siyasi ve psikolojik olarak nasıl yok edileceklerini amaçlayan plânı,resmen uygulamaya koyuyordu...

Diyarbakır Sıkıyönetim 2 Nolu Askeri Tutukevi'nde 18 Şubat 1981 den 5 Eylül 1983 tarihihdeki direnişe kadar aralıksız devam eden,imha eylemleri ve işkenceler;Diyarbakır cezaevinin adının nazi kampları ve Saygon zindanları ile yanyana anılmasına neden olacaktı.Bu işkenceler cezaevini direnişlere götürdü...

Yüzbaşı yukarıdaki konuşmasını bitirdikten sonra,panodaki tüm yazı ve yönetmelikleri yırttırdı ve yerine küçük bir kağıt astırdı.Bunda 5 madde vardı.(Üstünde de "G e n e l t a l i m a t-D e v a m l ı t a l i m a t" yazan kağıdı astırdı) ;"1 İstiklal Marşı söylenmesi,2.And (Türküm doğruyum...) içilmesi,3.yemek duası (yazılıydı)yapılması,4."Neyiz"diye bağırıldığında hep bir ağızdan "T ü r k ü z" denilmesi,5.asılacak yönetmeliğe göre günlük yaşamın her yanına uyulması" vardı.Biz bu konuda kendisine şunları söyledik, "İstiklal Marşı önemli değildir,dua da zaten yapılmaktadır,ancak biz T ü r k ü z diye bağırmayız,andı da içmeyiz burası okul değildir.Yönetmelik hükümlerine de zaten uyuyoruz.Ama, siz onu da kaldırdınız".Bize hiç bir şey söylemedi,önemsemez davranarak,"uyarınız iyi olur",dedi.Bizim üzerimize gelmedi.Yemek duası biçimsel olarak,arada bir yapıldı.Uzun zaman istiklal marşı da okunmadı.Duvara asılan yazıda da şunlar belirtiliyordu;yemek idarece verilecek,bütün asıtıcılar toplanacak. Bir de havalandırma saatleri belirtiliyordu vb...

Aslında bizim üzerimize gelmemesi ileride gelmeyecek anlamında değildi.Birçok sorunu haledip,genel olarak cezaevini bastırıp bize yönlenebi

lirdi,ya da bizden çekiniyordu.Ayrıca,biz yönetmelik hükümlerine uyuyor ve uyulmasını istiyorduk.Hukuki sorunlarla karşısına çıkıyorduk.Çok dik katlı davranıyorduk.

n- K a d ı n l a r k o ğ u ş u .

Kadınlar koğuşu B blokta ve 1-2.koğusun (önce 25-27.koğuşların) yapı şığındaydı.1 tane idi,Önceleri bunlara hiç bir baskı yoktu.İçeriye subay dahi girmiyordu.Arama dahi yapılmıyordu.Altlarındaki koğuşta boştu. Mevcutları birara 40 kisiye yakındı.Her siyasetten bir-iki bayan vardı ama,çoğunluk PKK'liydi.Köylü kadınlar fazlaydı.Büyük bölümü tahliye oldular. Bucak'ların kadınları da getirildi.Ve -Y.Bucak'da- başka yere konuldular.

Kadınlar koğusunun ve alttaki boş koğusun kapıları açıktı.Su sorununu bu alt koğustan karşılıyorlar,ve rahattılar.Cezaevi ile ilişkileri kesikti.Son zamanda Yarbay'ın emri ile,ara koridor da kapatılmıştı.Yan taraflarında ayrı bir küçük hamamları da vardı.Kantinden eşya aldıkları zaman,diğer koğuşlar taşıyıp,kapılarının önüne bırakıyorlardı...

Baskılarla birlikte bunlara da saldırı oldu.Hiçbirşeyi kabul etmiyeceklerini bildirdiler.Kapıları belli sürelerde kapatılmaya başlandı. Aradabir ara koridoru temizleyen kadınlar,mazgal deliklerinden bize "kendilerine çok baskı yapıldığını ve durumlarının iyi olmadığını,paralarının da olmadığını" söylüyorlar ve "önemli değil direnin" diyorlardı.Kendilerine bir kaç kez para da gönderdik.

Nisanlısı ve karısı kadınlar koğusunda olanlar eskiden görüştürülüyorlardı.Bu görüş çok rahattı.Sonra,bu da kaldırıldı ve bütün hapishane de uygulanan "akraba görüsü" onlar için de uygulandı.Bu,askerin denetiminde birkaç dakkikalık görüşmeydi.

5 Ocak 1981 deki genel baskında kadınlar koğuşu da basıldı (Yukarıda kısaca ahlatmıştık).Baskına özel olarak eski İç-Güvenlik Amiri Yüzbaşı Orhan Şahin de katılmıştı.Bu baskınla birlikte bağırmalar çağırmalar oldu.Bir süre sesler kesildi.Ama yine havalandırmaya çıktılar.

Daha sonra bir gece,geç saatte aniden kadınlar koğuşu büyük bir saldırıya uğradı.Derinden bağırmalar,gürültüler geliyordu ve çok kalabalıktı...Bazı kadınlar havalandırmaya kaçışıyorlardı.Büyük kısmını alt taraftaki boş koğuşa koyup üzerinde çok sayıda asker saldırmıştı.Uzun bir mücadeleden sonra sesleri kesildi.Bazılarının zorla ırzlarına geçildiği diğerlerine dayak atıldığı tahmin edilmektedir!

Daha sonra alt koğuş tahtalarla bölünerek hücrelestirildi. Bazıları buraya konuldu.Yukarının burayla ilişkisi kesildi.Bölmeler tahta ile olduğu için,tahta gıcırtıları,kapı sesleri geliyordu.Bölmelere birer ranza konulmuştu.Bir süre sonra,burası kadınlar koğusunun hücresi oldu ve yeni gelenler buraya konulmaya başlandı.Bir müddet burada kalanlar kurallara uyarak yukarıya çıkarıldılar.Bir de doğum yapan bir bayan buraya konularak,uyduruk bir soba kuruldu.

Yeni yönetim zamanında artık kadınlar da diğer koğuşlara uygulanan herşeye muhatap oldular ve askeri eğitim de yaptırıldı.Direnişe kadar hiç bir kadınla hapishenenin ilişkisi olmadı.Tamamen tecrit edildiler . Direnişte büyük bir direnme gösterdiler.Kendileri ile görüşmeler başladı.Hepsi büyük bir çöküntünün içine girmişler ve son olarak gördüğümüz bayan arkadaşlar tanınmayacak hale gelmiştiler.

Baskı ve işkenceler sonucunda idareye iş veren ve idare ile birlik olanlar da olmuştu.Bunlar baskı görmediler ve olanakları da iyiydi. Her

seyden yararlanıyorlardı.Kurallara hepsi uyduğu için artık hep birarada kalıyorlardı.İçeriye asker de subayda giriyordu ve esas durusa geçiyorlardı.Sayım yapılıyordu.Dayak aynen onlara da atılıyordu.Kadınlar koğusunun durumu içler acısı idi.Onlara yapılanlar,çok zordu.Havalandırmada eğitimleri bize çok acı veriyordu.Soyunduruluyorlardı ve yerlerde sürün dürülüyorlardı.Her şey yapılıyordu.Gardiyanları çok namusuzdu.Adı da Horoz'du! (91)

Burada bir noktayı da belirtelim;Gardiyan askerdi,Türkiye'nin tüm cezaevlerindeki kadınlar koğusuna bayan gardiyan ya da polis verilir. Bu uygulama Diyarbakır'a özgüdür.Bunun gibi,Askeri Eğitim'de hiç görülmemiştir...

o- 1-8 Ocak 1981 eylemi ve birinci ölüm orucu.

Yönetimin değişmesi ve saldırıların yoğunlaşmasından sonra, koğuşlar bastırılmış,büyük bölümü ile tutuklular hücrelere doldurulmuştu.Hücrelerde bulunan tutukluların bir kısmı ölüm orucuna başladılar.Büyük bir kısmı ise,kuralları kabul edip,istenenin de ötesinde,yalvararak kısa bir süre sonra koğuşlara gittiler.Hücrede kalanların büyük kısmı da kuralları kabul etmeye başladılar.Saldırı devam ediyordu ve dayak atılıyordu.Ölüm orucuna katılanların çoğunluğu PKK'nin merkez kadrolarıydı...

Bu ölüm orucu sırasında biz koğuslardaydık.Sonradan hücrede olduğumuz sıralar,ölüm orucuna katılanların çoğunluğu ile konuştuk.Kırküç gün süren ölüm orucunu,bireysel olarak bırakanlara karşı bir güvensizlik ve ölüm orucunu bırakanların birçoğunda ise utanç duygusu vardı.Neden başlanıldığı ve neden bırakıldığı belli değildi.Bu ölüm orucunun bırakılması hapishanedeki yenilgiyi pekiştirdi,perçinledi...Bu eyleme katılan unsurların olayı anlatımı şöyledir:

"...

Daha önceki gelişmeleri kısaca belirtikten sonra ölüm orucunu açıklamak gerekir.

Bu dönemde Mevlüt İç Güvenlik Amiri olarak 5 Nolu'ya atanmıştı.(İşkence başlamıştı) Aralık 80'de,Mevlüt Başçavuş'un yönetimindeki askerler havalandırmada halay çeken 31.koğusu aramak istiyorlar. Tutuklular bu aramaya karşı çıkınca bazı askerler dövülüyor.Kolordu'dan gelen takviye ile,31.koğuş (o dönem koğuş sorumlusu PKK'den Kemal Aktaş'tır) 24. ve 25.koğusla,en üstteki koğuş (numarası hatırlanmıyor.33.olabilir),şiddetli bir dayaktan geçirilip toptan hücrelere alınıyorlar.Bu dayak sırasında,birçok kişi komaya giriyor.Yine,80 Aralık'ının son haftasında,daha önce 1 Nolu'dan getirilen,18.koğusa konulan PKK davası sanıkları,başka bir koğusa götürülecekleri vaadiyle hücrelere alındılar...Ancak hücredeki direnme sayesinde,bir kısım tutuklular tekrar koğuslara götürüldü.60 civarında tutuklu da hücrelerde kaldı.

Baskının kaldırılması,işkence yapılmaması,savunma olanaklarının verilmesi,hastahane-revir,yemek,görüş,Avukat görüşmesinin düzeltilmesi,içeriye kitap,gazete alınması,havalandırma süresinin uzatılması,hücredekilerin koğuslara gönderilmesi vb. sorunlardan dolayı 1-8 Ocak 1981 tarihleri arasında açlık grevi yapılması kararlaştırılmıştır.

Bu eyleme,ÖY ile DDKD dışında tüm cezaevi katılacaktı.Tahminen 30 koğuş ve 1000 tutuklu katılmıştı.

Eylem kararı alındığında,süre 1-8 Ocak olarak tesbit edilmişti.Ancak o dönemde diğer bloklarla ilişkiler kesikti.Sonradan haberi olan bazı

gruplarda eyleme katılıyorlar.

Aramızda alınan karar gereği eylemin 8 Ocak günü sona ereceği bildiriliyordu.Ancak,idareye karşı Süresiz Açlık Grevi'nde olunduğu da belirtiliyordu!Fakat,Kurtuluş ile PKK arasındaki bir haberleşme nedeniyle idare,eylemin başlama ve bitme gününü ve detaylarıyla ilgili bilgilerya kalıyor...Ve olaya böylece vakıf oluyordu.Bu nedenle idare,8 Ocak'a kadar birşey yapmadı. Telaş göstermedi...8 Ocak'ta gelip;yemekleri getiriyoruz,alacak mısınız?Bu gün almanız gerekirdi!diye soruyor.

Bu dönem Cezaevi Müdürü daha önce Kıbrıs'ta görev yapmış olduğu söylenen Binbaşı Alaattin Bayar'dı.Eylem sırasında,grevi kırmak için idare psikolojik baskılar geliştirip ve yer yer işkencede uyguluyordu.Koridorlarda işkence yapılmış insan seslerinin kaydedildiği bantlar yüksek sesle çalınıyor.Gardiyanlar bağırıp,çağırıyor;ağlayan-yalvaran insan taklitleri yapıyorlardı.

Anacak,bu eylem planlandığı gibi 8. günün sonunda değil 10. günden sonra sona erdi.Bazı koğuslar ise,daha önce kararlaştırıldığı gibi,eyleme 8 Ocak'ta son veriyorlar.Hücrelerde bulunanlar 10.güne kadar sürdürdüler.Özetle bu eylemden tutuklular olumlu bir sonuç alamadılar.

Açlık grevinin başladığı gün,katılanlar,talepleri belirten yazılı birer dilekçeyi idareye verdiler.

Bu eylem sonunda ileri sürülen talepler kabul edilmediği gibi cezaevinde topyekûn bir işkence de başlatıldı.Bu eylem sırasında dışarı ile ilişki kesildiğinden ziyaret boykotu da yapılamıyor.Bu eylemde cezaevin de iç haberleşme (bloklar arası,kapılar arası) büyük ölçüde ortadan kaldırıldı.

Eylemin bitimiyle (1-8 Ocak 81),Kolordu ve İnzibat Kuvvetleri,takviyeli olarak cezaevine karşı toplu saldırıya geçtiler...

9-10 Ocak tarihinde:

Yazılı-yazısız herşey;kitap,dergi,gazete,satranç,radyo,TV,. bağlama, çay kısacası herşeye ya el koydular ya da tahrip ettiler ve dayak başladı...Saldırıyla beraber birçok koğuş dayakla hücreye konuldu.Diyarbakır cezaevi tarihinde tutuklular,ilk defa bir toplu dayaktan geçirildi....

Bu arada,Şubat 1981'e kadar mahkemeye ve görüşe gidiş gelişlerde de tutuklular dayaktan geçirilmeye başlandı.Yemek duası okutulmaya ve bazı marşlar söyletilmeye çalışıldı...81 kışında cezaevinde durum böyleydi..

16 Şubat 1981 de bazı koğuşlardan getirilen tutuklular 35.koğuş diye adlandırılan hücrelere konuldu.M.Hayri Durmuş,K.Pir (Kemal o dönemde 36 dadır.O da 35'e alınır),S.Çürükkaya,M.Zana,P.Uzun ve diğer bazı tutuklular vardır.

24 Şubat 1981'de Esat Oktay'ın bölüğü eylemlere başladı.Bu arada koğuslardaki direniş kırılmıştır.Direnen bir-iki koğuşta (örneğin 24 -25) Esat'ın eyleme başlamasından iki hafta sonraya kadar dayanabildiler.

Bu dönem koğuşlararası ilişkiler kesik,Ki mahkemelere gidiş-gelişler de bile ilişki kurulamıyordu.Bu direnişi hücreler tek başına götürüyordu.Direnişin niteliği değişmiş,talepler bir tarafa bırakılırak,konulmak istenen cezaevi kurallarına uymamak şekline dönüştü.

Sloganlar ise;İ ş k e n c e y e S o n ve S a v u n m a v e İ n s a n c a Y a ş a m a H a k k ı'idi.Hücrelerde direnenlerin sayısı azaldıkça,direnenler 4.kata,direnmeyenler 2.ve 3.katlara konulmaya baş -

landı.1.kattaki hücrelere ise,ölüm orucundakiler konulmuşutu.

Ölüm orucuna (tarihi kesin hatırlanmıyor.1981 Şubat sonu ya da Mart başı olabilir) 1.Grupta K.Pir,H.Durumuş,Z.Yılmaz,O.Aydın,Y.Uzun,A. Erek (ölüm orucunun 21.gününde kendi isteği ile bıraktı ve sonra öldü),C.Delibaş,M.Şener,A.Öğretmen,S.Güneyli (bir-iki kişi daha olabilir),katılmışlardı...

Ali Erek'in eylemi bırakması idarenin moral üstünlük kazanmasına neden oldu.Bunun üzerine daha önce organize edilmiş olan 2.grup ölüm orucuna girdi.Bunlar;H.Yıldırım,S.Osman,H.Atmaca,M.Karasu,M.Aslan,Y.Dağlı, P.Uzun,M.Şahin,İ.Gül'er (bir-kaç isim daha olabilir)'dir.İkinci grubun eylemi 15-16 gün sürer

İdarenin savunma olanaklarının verileceği,ve insanca yaşama koşullarının sağlanacağı sözünü vermesi üzerine;1 ve 2. grup toplam 43 gün süren direnişe birlikte son verilir.Ancak eylemin sona erdirilmesinden 2-3 gün sonra cezaevi yönetimi eski uygulamalarını olduğu gibi devam ettirmeye başlar...

Bütün koğuşlarda direniş kırılınca,35-36 da devam etmişti.36 da dadi reniş yavaş yavaş kırıldı.Ve büyük çoğunluğu kurallara uydurulup,koğuşlara götürüldü.Geri kalanlar ise 35.koğuşa toplandılar.Onlar da kuralla rı kabul ettiler.Bu direnistekilerin çoğunluğu 83'e kadar 35'te kaldılar..," (92)

Kırküç gün sonra,PKK yöneticileri ölüm orucunun bırakılmasına -Yüzbaşının kandırması çok büyük- ve kurallara uyulmasına karar veriyor,idareye öneriyorlar!(zaten ölüm orucu esasen bu süreden sonra tehlike olma ya ve önem kazanmaya başlar) Bu aşamada biraz daha direnilse,ölüm olacak ve idare gerileyecekti,hapishanenin kaderi değişebilecekti.

Ölüm orucunun bırakılması sorunu aralarında tartışılırkenidarenin bı raktığı adamları vasıtasıyla durum öğreniliyor.Büyük bir zaafla,ölüm orucunun bırakılacağı belli olmuştur.

Yüzbası Esat sevinçle venilginin seslerini almaya başlamış ve hemen hücreye koşarak,"ölüm orucunu bırakırsanız,sizden yalnızca,subaylar önünden kalkmanız dışında birşey istemiyeceğiz" diyerek,işi daha da pekiştiriyor.Ölüm orucunun bozulmasını sağlıyor. Yüzbası için önemli olan ölüm orucunun bırakılmasıdır.5 Ocak baskınından Mart ortalarına kadar ken disi bile yatak atarak hücrenin aralığında kalmış,durumun önemini görerek,kilo vermişti.

Ölüm orucunun bırakılmasından iki gün sonra,idare askerleri hücreye yığdı.Tüm ölüm orucuna katılanlardan "andımızı" okumalarını istedi...Okumak istemeyenleri teker teker alarak tecrit etti,felaket döverek okumalarını sağladı.İdare ölüm orucunu hemen kabul edermi.Çünkü ölüm orucu bir tehdit aracı olarak kalır ve istenildiği zaman yine gündeme gelirdi...Üzerine gidilmesi gerekirdi.Nitekim üzerine öyle bir gidildiki,göz açtırmadı.Tartışmaya,konuşmaya fırsat vermedi.Nefes aldırmadı.Hapishane nin her yerindebir kişiye 5-6 asker düşüyordu.Dövebildikleri kadar dövü yorlardı.Yapılmadık şey kalmıyor,andı okuyacağım diyen alınıp getiriliyor ve herkesin önünde okuyarak,yerine geçiyordu.Kimse konuşma fırsatı bile bulamıyor,dayak gözaçtırmaksızın devam ediyordu.Ölüm orucu devamet seydi nihayet bu kadar dayak atılabilirdi.Belki daha az...

Ölüm orucunun bırakılışından sonra,hemen yeni bir direniş biçimi örgütlemenin ya da ölüm orucuna yeniden başlamanın da mükün olmadığını idare biliyordu.Kimse kendisine gelmeden bastırmak istiyordu.Tartışmaları da dinlemiş ve üzerine gittiği kadar gidiyordu...Onun için,istediği-

ni yapabilmenin rahatlığı içindeydi.Hem bastırıyor,hem de örgütleniyor ve askerini eğitiyordu.Sıkı bir disiplin,merkezi bir emir ve kumanda oluşmaya başlamıştı cezaevinde...

Şayet isin başında ve toplu bir geri çekilme olsaydı,idare istediğini bu biçimde rahat yapamazdı.Ve geri çekilindiği zamanda korku devam eder,birtakım istekler de kabul edilebilirdi.Anlaşma ancak karşılıklı uzlaşmalar ile mümkündür.Bunu son zamanlarda anladılar ve karşılıklı oturmaya,bazı şeyleri kabul edip,bazılarını etmemeye alıştılar.

Böylece hapishanede hiçbir şey olmaz,biz "burayı yönetiriz" düşüncesinin yanlış olduğu da ortaya çıktı.

Ayrıca,geri çekilme PKK'nin nisbeten örgütsel yapısını korumasını sağlayacak,bu kadar"cılık" olduğu da ortaya çıkmayacaktı.Bu inançla,her defasında öneri yaptık,ama bize "ne yapalım bizim malımız bu" deyip hiçbir şeyi ürkütmeden ve kabadayıca isleri yürüttüler.Sayısal durumu itibariyle cezaevinde belirleyici güç PKK idi,PKK'nin çözülüşü,cezaevinin çözülüşü demekti.Ve çözüldü...

Artık,cezaevinde,bireysel namus ve gururun dışında,örgütsel ve siyasal hiçbir şey kalmamıştı.İdare bastırdıkça bastırıyor ve hergün daha da örgütleniyordu.Başkaldırı olmaması için her önlemi alıyordu.Tam tecrit uygulanmaya başlamıştı.Dayak,işkence ve küfür,aç bırakmanın dozu günden güne artıyordu.İşkence artık,durdurak bilmiyordu.Cezaevinin tümünde sabahın yedisinden,akşamın sekiz-dokuzuna kadar durmaksızın marşlar söylenip,eğitim yapılıyordu.Kimsenin başka bir şey düşünmesinemaddeten fırsat kalmamıştı.Yüzbaşı Esat'ın hoparlörden dediği gibi,"şu anda kurallara uymayan bir sinek dahi cezaevinde yoktur" (93) 81 yılının 10 kasımın da Atatürkün doğum ve ölüm yıldönümünde meydana gelen düzey buydu.Cezaevini teslim almış herkesi,istediğini yaptıran robotlar haline getirmişti.

İdarenin isteklerinde sınır kalmamıştı.Örneğin,marş söylerken "gırtlağımız yırtılıncaya kadar bağırmamız" isteniyordu.Ve bağırıyorduk. Can havline düşmüştük.Kimsenin ortak bir tek sorunu koruması mümkün değildi.Tekil olan,işi kendi açısından savmak ve zararsız atlatmak eğilimi egemenleşmişti.Bağırdıkça bu kezde "bağırtımızdan camların kırılması gerektiği" eğer camlar kırılırsa, "duvarların yıkılmasına kadar bağırmamız" isteniyordu.Çaresiz ve umutsuz bir yaşam sürüyordu.Sonu olmayan bir zaman sürecine girilmişti...

p- <u>İ ş k e n c e l e r y o ğ u n l a ş ı y o r v e i t i r a f l a r b a ş l ı y o r .</u>

İşkence dönemindeki günlük yaşamı ayrıca anlatacağımızdan,burada tekrar olmaması açısından,cezaevinin genel konumunu ve uygulamayı süreç olarak saptamaya çalışacağız.

Açık olan birşey vardı ve görünüyordu.Bizi düşüncelerimizden,yıllardır savunduğumuz davamızdan soyutlamak ve ihanete düşürmek,bu başarılamazsa,hasta,sakat bırakmak,fiziki olarak imha etmek isteniyordu.Uygulamalar buna yönelikti.Bunu yüzümüze karşı söylemekten de çekinmiyorlardı. "Öldürmek yok,süründürmek var,hayatınız boyunca çekeceğiniz hastalıklara düçar edeceğiz.." diyorlardı. "Öldürüp sizi kahraman etmiyeceğiz",diyorlardı.Ama,sorun onları aştı ve birçok insan öldü,öldürüldü..Ve yine açık olan birşey daha vardı;bu işkenceler bir ya da birkaç işgüzar yöneticinin kafasından çıkarıp uyguladığı şeyler değildi.Birkaç yöneticinin yetenekleri de bunu uygulayamazdı.Yukarıda da açıkladığımız gibi belli bir merkezden planlanıp,kaba ve askeri yöntemlere dönük ve evren-

sel nitelikli kurulsal uygulamalardı.İşkence onların eğitimini,geleceğe dönük örgütlenmelerini,bizim ise fiziki imhamızı birlikte getiriyordu . Kobay yerine konulmuştuk.Üzerimizde uygulanan işkence türlerine,yeni ye ni yöntemler ekleniyor,sonuçlar elde ediliyordu.

İşkencelerin yoğunlaştığı ve cezaevinin tam istedikleri kıvama geldi ği bir sırada,hemen alternatif getirdiler ve i t i r a f l a r ı günde me koydular.Bunu yapanlar işkenceden -ki,kurtulamadılar-ve çok ceza almaktan kurtulacaklardı!

PKK ana davasını yürüten Hakim Binbası Emrullah...'ın önerisi üzerine,sıkıyönetim komutanlığınca uygulamaya konulduğu söylenen itiraflar ; cezaevindeki sayısal durumu,soruşturmadaki beyanlar!cezaevindeki idare ile ilişkiler gözönüne alınarak,önce,PKK'den başlatıldı.PKK yöneticileri teker teker çağrılarak, "cezalarının azaltılacağı"ya da "kurtarılacakları" vaadleri ile,kendilerine "baskı ve işkencenin , yapılmayacağı.." söylendi ve itirafa davet edilmeye başlandılar.Önce,kimse itirafa yanaşmadı.Ancak yanaşmadıkça,alttan alta cezaevi idaresince baskılar daha da arttırıldı,aç ve susuz bırakma,dayak karşısında insanlar çaresiz bırakıldı...

Birgün PKK Merkez Komite Üyesi olan M.Hayri Durmuş,35.koğuş olarak anılan yerdeki tecrit hücresinden alınıp,karşı tarafta aynı yapıda olan 37.koğuşta bir hücreye konuluyor.Kendisine kağıt ve kalem verilip birşeyler yazması isteniyor.Bazılarına göre itiraf yaptığı,bazılarına göre ise,öz-geçmişini yazdığı iddiası vardır.Ama,sonuç bakımından farketmiyor.Hayri birşeyler yazmaya başlıyor,PKK'nin ileri gelenleri alınıp 37. tecrit hücrelerinin mazgallarının bulunduğu salona götürülüyorlar.Mazgaldan Hayri seyrettiriliyor. "Bakınız,biz uydurmuyoruz,Merkez Komite Üyesi M.Hayri Durmuş itiraf yazıyor,herşeyi açıklıyor,artık sizin susmanız neye yarar,siz de bildiklerinizi yazın ve kurtulun" diyorlar.Bu olaydan sonra PKK Merkez Komite üyeleri Şahin Dönmez ve Yıldırım Merkit gönüllü olarak itiraf yapıyorlar.İtiraflarında PKK'nin örgütsel yapısı, yaptığı ve açıklanmayan bazı eylemler ile ilgili geniş yazılı bilgi veriyorlar.

Hayri'nin durumunu birçok PKK'li kınıyor.Hayri son zamanlarda cezaevinde anılmıyordu.Bu konuda çok zorlamalar vardı.Kavgalar bile oluyordu. Bazı unsurlar ise, "bizi ilgilendirmez o kendisini bağlar,Merkez Komite Üyesi olması da önemli değildir" diyorlardı.Hayri'ye reaksiyon yükseliyordu.Çok az sayıda unsur onun ismini anıyordu.Durum tam aydınlığa kavuşmadı.Birçok insan bu konuda soyut şeyler söyledi.

Cezaevinde Yıldırım Merkit ve Şahin Dönmez'in itirafları bir dönüm noktası oldu: "Mademki partinin merkez komite üyeleri kendilerini kurtarmakiçin itiraf yapıyorlar ve artık bizniye yapmayalım" diye düşünen, düşündürülen birçok PKK'li itirafa başladı .Buna,içinde bulunulan koşullar ve baskılar da yardımcı oldu.Hapishane korkunç bir kanala itildi.Süratli olarak muhbirlik ve ajanlık yaygınlaştı.Buna,itiraf yapanlar da yardımcı olmaya başladılar.Örgütsel niteliklerinden ötürü kişileri çok iyi tanıyan unsurlar,itirafları zorlamaya ve kişilerin özel nitelikleri ni ve onlara hangi kanaldan girileceğini idareye bildirmeye başladılar.

Gönüllü itiraflar dışında,bazı unsurlar da zorla itiraf yaptırılmaya başlandı.Bunun için soruşturmadan daha kötü işkence başladı. Cezaevinde birçok işkence odası oluşturuldu.İşkence aletlerinin bulunduğu yerlerde sabahlara kadar bağırmalar ve fervatlar,cezaevini çok büyük bir vahşetin içine attı.Buralarda insanlara günlerce işkence edildi.Soruşturma da belli bir günle tahditli olan işkence,burada gün ve saat tanımadı.Sı

nırsız,yirmidört saat yapıldı.Psikolojik olarak cezaevi büyük bir panik içine düsürüldü.İtiraf etmemek , kendini kurtarma ve namuslu olmak yeterli oldu.Direnmek ve siyasal bir tavır geri plâna itildi.

Çaresiz düşen birçok kişi, itiraf yapmak zorunda kaldı.Önceden itiraf yapan bazı kişiler,başkalarını itiraf ettirmede gönüllü görev aldılar.PKK Merkez Komite üyesi Şahin Dönmez -iddiaya göre;çok önceden parti içinde ajanlık yapmış- ile PKK'li Hasan Garip,bu gönüllü görev alanların başında geliyorlardı.Özellikle Şahin Dönmez,itiraf yaptırmada çok etkin oldu.PKK'lilerin verdikleri bilgilere göre;iyi bir örgütçü ve ikna yeteneği yüksek olan Şahin Dönmez,PKK'nin birçok mahalli örgütünü kurmuş,eskiden beri ilk görev alan unsurlardan biriydi.Yüzlerce insanı PKK'ye kazandıran bir kişiydi.Öyle ki,birlikte yargılandıkları Elâzığ Grubunun birkaç kişisi dışında tümünün itirafını sağladı. İtirafların bir kısmı ikna,bir kısmı da işkence ile sağlandı.

Hasan Garip ise,daha değişik biriydi.İşkencelere bizzat katılıyordu. Eski arkadaşlarına en asağılık işkenceleri yapmaktan bile çekinmiyordu. Sonradan itirafçıların koğuşunda genç bir çocuğun ırzına geçtiği de söylendi!

İtiraflar,aydınlanmamış bir kısım olayların aydınlanması,ortaya çıkmamış bazı "suçların" ve "suçluların" açığa çıkmasını sağladı.Birçok insan yeniden sorusturmaya alındı ve yeni yeni davalar açıldı.Aynı zamanda da savcıların iddialarını doğrulayan,polisin yaptıklarını kamu oyunda haklı çıkaran bir siyasal durum olarak da kullanıldı.Mahkemeler itirafları ikrar olarak temel aldılar ve itiraflar mahkemeleri rahatlattı. "Mahkemeler" artık vicdan huzuru(!) ile karar verebilirlerdi.Belki"adalet" gerçekleşiyordu.Elde ettikleri bu sağlam (!) kanıtların çürümesini engellemek için,itiraflardan dönmeye hiçbir değer vermedikleri gibi, itiraf için cezaevindeki uygulamaları ve işkenceyi dile getirenlerin söylediklerini de tutanaklara geçmiyorlardı.Bunun tek istisnası olmuştur.Mahmut Güvenç adlı PKK'li bir sanığın -PKK Viranşehir grubu ile yargılanıyordu- ilk defa mahkemede,itiraf için kendisine yapılanları teker teker anlatması ve anlatılanları ise,üye Hakim Yüzbaşı Erdal Sevinç'in ısrarı üzerine tamamen tutanağa geçirilmesi önemli bir olaydır.Anlatılanların tutanağa geçirilmiş olması,sıkıyönetim açısından büyük bir deşifrasyondu.Hakim Yüzbaşı Erdal Sevinç,bu davranışından ötürü çok baskı gördü,kendisine kızıldı.Öyle ki,cezaevi İç-Güvenlik Amiri Esat Oktay Yıldıran,Viranşehir grubundan yargılanan sanıkların tümünün önünde "Hakim Yüzbaşı Erdal Sevinç'in anasını ..... yakında tayin ettireceğim"diyor.Gerçekten Erdal Sevinç kısa bir süre sonra Sıvas'a,yeni bir göreve atandı.Tayini çıkıncaya kadar da grup davalarına çıkarılmadı.

İtiraflarda önemli bir yeri olan Mahmut Güvenç'in durumuna özel olarak değinmekte yarar vardır.

Mahmut Güvenç,Rusen'le birlikte hücrede kaldığı zaman,itiraflarla ilgili anlatıkları şunlardı:

"...

Ben,Ceylanpınar askeri kanat sorumlusu olarak yargılanıyorum. Üzerime atılmış beş cinayet suçu var.Hasan Garip'in idarenin ajanı oluşundan sonra -çünkü H.Garip Ceylahpınar'lı olup,birlikte çalışmışlardı- bizimde itirafa zorlanacağımızı biliyorduk.Nitekim 29.koğuşta birlikte kaldığımız O.Erdal ile benim üzerimde baskılar birdenbire yoğunlaştı. Aradan bir süre geçince,itiraf için cezaevindeki soruşturmaya alındım.Alınacağımı bildiğim için kafamda bir oyun hazırladım.Önce itiraf yapacak,sonra da bana yapılanları mahkemede teshir edecektim.Teş

hirin etkili olabilmesi ve söylediklerimin tutanağa geçmesi için, mahkemede de eylem koyacaktım.Eylem olarak birden bire fırlayıp kafa mı duvara vurmaya başlayacaktım.İtiraf için götürülmeden önce,düşündüklerimi birlikte yargılandığım arkadaşlara O.Erdal ve B.Akbaş'a da söyledim ve diğer siyasetlerden aklı başında olanlara -bunlardan yalnız İGD davasından yargılanan ve beş yıla hükümlü Lice'li S.Hoca'ya belirledi- bildirmiştim.Alınıp götürüldükten sonra,itiraf yapmadan beni bırakmayacaklarını biliyordum.İtiraf yapacağımı,bu işlerle uğraşan Asteğmen'e (idarenin koyduğu isim Minik'ti ve cezaevindekiler Ayı Asteğmen diyorlardı) söyledim.Bu arada bolca kağıt ve kalem verip itiraflarımı yazmamı istediler.Ben işi asağıdan alıyordum.Ve itirafı mahkemede sözlü olarak yapacağımı söylüyordum.Beni soruşturmaya alıp Urfa'ya götürdüler.Soruşturmaya benimle birlikte Ayı Asteğmen ve Hasan Garip'te gelmişlerdi.Ben suçlamaları kabul ettim.H.Garip'in kaldığı 14.koğuştan idareye başvurarak gönüllü olarak itiraf yapmak isteyen F.Dumlayıcı da üzerime yeni ifadeler vermişti.Özet olarak, isnad edilen suçların yazıldığı ifade tutanağını imzalayıp, savcılıkta da kabul ettim.Yeni suçlar için yeni bir tutuklama da çıktı.

İtirafımın mahkemede görüşüleceği günü bekliyordum.O güne kadarki,duruşmalara itirafçılarla birlikte götürülüp getiriliyordum.Diğerlerini itirafa özendirmek için,bizleri kelepçesiz olarak mahkemeye götürüp getiriyorlardı.Sonra mahkemeye gidinceye kadarki süre içinde, salonda ve yolda,mahkemede diğerlerine yapılan işkence ve eğitim bizlere yaptırılmıyordu.Mahkemede en ön sırada oturuyorduk. Anlayacağınız forsumuz yerindeydi.Fakat,arkadaşlarım bana, 'hainsin' diyen bakışlarını hiç üzerimden eksik etmiyorlardı.Bu bakışları hiç unutamıyorum.

Ayı Asteğmen,her duruşma günü bana 'hani sözlü itiraf yapacaktın,niye yapmadın' diyerek,sıkıştırıyordu.Açıklamalarda bulunduğum duruşmalarda hücre çavusunu başıma dikmiş ve itiraf için çavuşa emir vermişti.Çavuş ikide bir,bana,'haydi kalk itiraf yap' diyordu.Çavuşun beni zorladığını mahkeme heyeti de görüyordu.Çavuş bana zorlama yapmaya ve copla dürtmeye devam edince,bende yüksek sesle, 'hadiyse haydi'deyip ayağa kalktım ve durumu açıklamak için söz istedim.Çavuşun,bana itiraf yaptırmak için emir aldığını,onun için,sizinde (mahkemenin)gördüğünüz gibi itiraf yapmam için ısrarda bulunduğunu,bazı açıklamalar da bulunacağımı,söylediklerimin önemli olduğunu ve muhakkak tutanağa geçmesi gerektiğini belirttim.

Bu arada üye Hakim E.Sevinç'in uyarısı ile heyet huzurunda itiraf yapmam için baskı yapıldığı ve baskı yapan çavusun adı sorularak tutanağa geçti. (94)

Cezaevinde nasıl baskı yapıldığını,itirafa nasıl zorlanıldığını, cezaevindeki iskenceleri,işkence tezgâhlarını ve yerlerini,H.Garip gibi adamların nasıl kullanıldığını ve işkenceye katıldıklarını teker teker anlattım.

Anlattıklarımı duruşma hakimi tutanağa geçmek istemiyordu.Üye Hakim Yüzbası E.Sevinç ise,anlattıklarımın tutanağa geçmesinde direniyordu.Söylediklerim yazılmasaydı eyleme başlayacaktım.Nihayet, duruşma hakimi anlattıklarımı teker teker ve benim anlattığım biçimde tutanağa geçti.

Uzun uzadıya açıklamalardan sonra,cezaevi,soruşturma ve askeri savcılıktaki itirafımı redederek,son olarak da şu açıklamada bulundum:

Ben mahkemede bu açıklamayı yaptığım için,cezaevinde muhakkak öldürüleceğim.Herkese yapılan budur.Örneğin,arkadaşım B.Akbaş'da hasta ol-

duğu için getirlmemiş değil,itiraf için işkenceye alındığı için getirilmemiştir.Şimdi cezaevine giderseniz bu durumu gözlerinizle görürsünüz.Benim başıma gelecek bellidir.Şimdi cezaevine gider gitmez, açıklamalarımdan ötürü işkenceye alınacağım.Üzerimdeki baskılar son bulunceya kadar,bu anda ölüm orucuna başlıyorum.Ölümümden cezaevi yöneticileri sorumludurlar.

Herkes şoke olmuştu,ben ise çok rahatlamıştım.Cezaevine getirilip,doğrudan hücreme götürüldüm.Kimse bana birşey demedi.Ertesi gün,Yüzbaşı Esat beni çağırarak,bana 'ölüm orucuna başlamışsın,sayet vazgeçersen anam ....' dedi.Ben de,itiraf için üzerimdeki baskılar kalkıncaya kadar vazgeçmiyeceğim,dedim.Tekrar hücreye götürüldüm.

28 gün süren ölüm orucu süresince,hergün vazgeçmem için ikna edilmeye çalışılıyordum.Nihayet beni mahkemeye çıktığım zaman itirafa zorlayan Onbaşı -çavuş değil- (37.koğuşun hücre onbaşısı) Numan Topaloğlu kesin söz ve teminat verdiği için,28.günde ölüm orucunu bıraktım. Beni Yüzbaşı Esat'ın yanına çıkardılar.Yüzbaşı Esat,benden, Atatürk ve Türklükle ilgili bir yazı yazmamı istedi.Ben de genel birşeyler yazdım.Bir daha da bana karışmadılar.Benden sonra O.Erdal'a da karışmadılar.Ölüm orucuna son verişimden iki hafta sonra da beni 37.tecritten 35.tecrit koğusuna getirdiler,bir hücreye koydular..."

Mahmut Güvenç'in açıklamaları ve özellikle K.Pir ve arkadaşlarının başlattıkları ölüm orucu,itirafların durmasına ve zorla yapılmış itirafların da geri alınmasına neden oldu.Gönüllü itiraflar dışında,işkence ile itiraf yaptırma devri kapanmış sayılırdı.Tehdit ve Diyarbakır cezaevindeki eski işkencelere göre çok hafif sayılan işkenceler dışında,büyük bir zorlama yapılmıyordu.İtirafa zorlama,değişik biçimlerde devam etmesine rağmen,biz,itirafa zorlama devrinin kapanmış olduğunu varsayıyorduk.Ölüm orucunda arkadaşların ölmeleri ve arkadan da bir grubun daha ölüm orucuna başlamaları ve bunlarla Ekim'de(82'de)varılan bir anlaşma ile işkenceler epeyce durdu,biraz düzelmeler oldu.Artık hiçbir talebi önemsemiyor , Sadece itirafların durması ve yazılı savunma hakkının verilmesi yeterli sayılıyordu.Ve iç-güvenlik amiri Esat'ta ortadan kaybolmaya başladı.Gitti gidecek dendi ve yerine,yanında teğmen olarak görevli olan ve daha sonra Üsteğmen olan Ali Osman atandı.Kısa bir durgunluk döneminden ve kendilerine göre bazı değişikliklerden sonra,yine işkence başladı.Ayı Asteğmen de azıttı.İtiraflar da başka yöntemler altında sürdürüldü.83 yılına, iç-güvenlik Amiri olan Ali Osman ile girdik. Esat'ın gidip gitmediğini bilmiyoruz,ama,hiç görünmedi...

İtirafçıların konuldukları 38.koğuş eski çekiciliğini kaybetti ve gönüllü müşterileri dışında başka müşteri bulamadı.Son olarak Şemdinli ve Eruh olayları sanıkları getirildikten sonra yine itiraf oranı yükseldi ve 38.koğuş çalışmaya başladı.Gelişmeleri 4 Ocak 84 direnişinden sonraki dönemde anlatacağız.

İtiraflar,büyük sorunlar yaratmıştı.Sonradan vazgeçilmiş olsa bile, Sıkıyönetim Mahkemeleri "mal bulmuş mağribi gibi" itiraflara sarılmışve buna göre ceza vermeye başlamışlardı.Hangi kosullarda verilmiş olduğu, gerçeği yansıtıp yansıtmadığı,mahkemeler için önemli değildi.Önemli olan "suçun" kabullenişi idi.

İtirafların siyasi sonuçları ise,daha da önemli idi ve itiraf yapanlar arasında çeşitli kategoriler oluşmuştu.

1.Gönüllü itiraf yapıp,itirafını devam ettirenler ve ajanlaşanlar;
2.Gönüllü itiraf yapıp,sonradan geri alanlar;
3.Zor ve işkence karşısında itiraf yapıp,ilk fırsatta geri almış o-

lanlar.

Bu kategorilere siyasi yaklaşım nasıl olacaktı?İtirafa zorlandığı için itiraf yapmamış,fakat ufak bir zorlama karşısında her şeyi döktüre ceğini bildiren kişilerin,zor ve işkence altında çaresiz kalarak itiraf yapmış kişiler karşısındaki imtiyazlı durumlarına nasıl bir çözüm bulunacaktı?Tüm bunlar cezaevinde,üzerinde ileride anlaşma sağlanamayan sorunlar olacaktı.

Ayrıca,itiraflar gazetelere büyük puntular ile yansımış,seri röportajlar yapılmış,televizyon programları oluşturulmuştu.Bunlar kamu oyunda çok ters etkiler yapmıştı.Bu durum nasıl giderilecekti?

İtiraflar konusuna son vermeden önce M.Doğan ın ölüm olayına da kısaca değinmek gereklidir.

Mazlum Doğan,bir söylentiye göre 21 Mart'ta yani, "Newroz"da,aslında 23 Mart akşamı tek başına kaldığı hücresinde,kendisini kravatla asmak suretiyle intihar etmistir.İşkence ile öldürüldüğü ya da Newroz'da eylem koyduğu biçimiminde yansıtılmıştır.Yanlıştır.Evet Mazlum da herkes gibi ağır baskılar ve işkence altındaydı,ama,resmen intihar etmiştir ve nedeni de dayanma gücünü kaybettiği ve itiraf sorumudur.

Mazlum'un intiharı,itirafların ve işkencenin çok boyutlu olduğu PKK yöneticilerinin itirafa zorlandıkları bir döneme rastlamaktadır.Mazlum son zamanlarda artık dayanamaz bir hal almış,sık sık Esat tarafından idareye ve bilinmeyen yerlere götürülüp getirilmeye başlanmıştır.Bu nedenle itirafa da çok yaklaşmıştır.Bir gün aynı katta kaldığı arkadaşlarına,PKK Merkez Komite üyeleri H.Durmuş ve K.Pir'e,haber vererek artık dayanamayacağını ve intihar etmeye karar verdiğini açıklıyor.Fakat, her ikisi de büyük bir reaksiyon göstererek,intiharına şiddetle karşı çıkıyorlar ve kendisine oradaki yöntemlerle yazı da gönderiyorlar.Mazlum ise,bireysel bir eylemle hayatına son veriyor.

PKK'nin reklamda üzerine yoktur.Nitekim,Mazlum'un zorluklardan kaçarak ve arkadaşlarına rağmen,bireysel bir kararla hayatına son verişini, Newroz'da konulmuş bir eylem ("Çağdaş Kawa" demek için) ve cezaevindeki direnişin ilk kıvılcımlarına hemen dönüştürdüler,marş besteleyip ağıtlar dizdiler.Hatta,bazı yayınlarda ,Mazlum'un işkencede şehit edildiği yazılarak,(95) kamu oyuna sunuldu.Ve iddia edildi.Bu bilerek yapılmaktadır.Biz,hiçbir zaman arkadaşlarımızın işkence altındaki durumlarını kınamayız ve yapılanları lanetleriz ve tüm işkence altında direnenlere saygı da duyarız.Ama,yalan söylemek mümkün değildir.Bu gelecek kuşaklar için yanlış bilgi aktarımıdır.

Üzerine istenildiği kadar marşlar bestelenmiş,ağıtlar yakılmış olsun olay istenildiği kadar rasyonelleştirilsin,Mazlum,umutsuzluğundan,dayanamazlığından ve itiraf a yakınlaşmasından (itiraf yapmamanın verdiği imtiyazla değil) intihar yolunu,çok kolay olanı seçmiştir.Bir gece tüm itirazlara rağmen,hücrede boynuna kravatı geçirip,bunu içerideki tuvalet borusuna bağlamış,ayaklarını karşıdaki lavabonun üzerine koyup kendisini aşağıya sarkıtarak intihar etmiştir.(96) Bir eylem değildir,bir kıvılcım da değildir;sadece umutsuzluğun dahada yükseltilmesi ve lider birun surun çaresizliği cezaevine bulaştırılmıştır.Bu olaydan sonra direnmeye rine,kişisel kurtulma yolları yaygınlaşmıştır.Zaten bundan sonra Kemal ve Hayri bir eylemin zorunluluğunu anlamışlardır.Evet herkes çaresizliğe düştü,ama,umudunu yitirmeyenler çoğunluktaydı.Hiçbir zaman umudu yitirmemek de gerekliydi.Bunun sonu mutlaka vardı.Kitleye ve genç militanlara legal ve kolay zamanlarda yanlışlar yaptıranların,sonunda direnme yerine umutsuzluğu göstermeleri,cezaevinde çok kötü bir bunalım yarattı

Mazlum,uyguladığı ucuz ve küçük-burjuva ayak oyunları ve siyaset ile yaptığını ve yaptırdığı işkenceler ve grupçuluk oyunları ile,cezaevinin örgütlenememesinde ve birlikte hareket edilemeyişindeki engellerin en başında gelir.Bunu bizzat engellemiştir.Bu özelliğinden ötürüdür ki,cezaevindeki direnişler sırasında;ortak değerlerimiz olarak kabul edilen,cezaevinde ölen ve öldürülen arkadaşlarımızın anılmasını kabullendiğimiz zaman,Mazlum'u bunlar arasında saymadık ve PKK'lilere itiraz ettik,PKK'liler "hak vermiş olsalar gerek",ses çıkarmadılar.Mazlum anılmadı.Diğer tüm direnen ve ölenleri andık.Cezaevini yenilgiye götüren en önemli kişidir ve bunun faturasını hepimiz fazlasıyla ödedik...

r- Dört arkadaşımızın kendilerini yakmaları.

Cezaevinde işkence ve zulme karşı ilk bilinçli protesto eylemi,17 Mayıs 1983'ün 18 Mayıs'ın 1983'e bağlandığı gece,33.koğuşta dört kişinin kendilerini yakmaları ile gerçekleşti.

PKK'den yargılanan F.Kurtay,E.Anık,M.Zengin,N.Öner adlı arkadaşlar gece saat birden sonra,kalorifer devridaim kazanın altında,üzerlerine tiner,boya ve benzeri şeyler döküp (97),bidonları kesip naylonları üstlerine dolayarak,el ele tutuşup kendilerini ateşe veriyorlar.Gece anlaşarak,nöbette kimsenin kalmadığı ve kendilerinin yalnız kalacakları bir ortam hazırlıyorlar.Ki,söndürme ve haber verme mümkün olmasın.(Bu aynı zamanda umutsuzluğun ve kendi kendini imhanın artık eylem türü olarak seçilmesini de gösteriyor) Yükselen ateşler arasında,işkenceyi,zulmü protesto eden sloganlarla bağırıyorlar.Gece olduğu için yahgın karşı koğuşlardan da görülüyor.Ama,kimsenin yerinden kalkması mümkün değil. Uyanan koğuş sakinleri yangını söndürmek istiyorlar,bunun üzerine kendisini yakanlar "protesto için kendilerini yaktıklarını,eylemlerine engel olmamaları" gerektiğini istiyorlar.Can havliyle vargüçleri ile bağırıyorlar. Olay öncesi bir de mesaj hazırlıyorlar,bunu TKP/ML merkez yöneticisi olan M.Elma'ya veriyorlar (98). Müslüm,yangını söndürmek istevenlere,"arkadaşlar eylem yapıyorlar,eylemlerini kırmayın" diye bağırıyor...

Yangın sırasında,koğuşun içi alev ve dumanlarla doluyor ve yanık kokusu her tarafı sarıyor.Üzerlerine yapışan naylon bidon parçaları,derilerini aşağı getiriyor.Büyük bir panik oluyor ve koğuşta dumandan boğulmamak için,tüm camlar,koğuştakiler tarafından kırılıyor.Koğuşta büyük bir telaş başlıyor...

Nöbetçi subay ve erler içeri girip,telaşa daha da telaş katıyorlar ve yangını söndürüyorlar.Kendini yakanlar ise,artık ölümün eşiğindedirler.Türk askeri yine insancıl (!) tavrını gösteriyor.Ölmek üzere olan ve yanık içinde tanınmaz hale gelen arkadaşlarımızı,ayaklarından bir cendek gibi sürükleyerek çekiyor ve salona çıkarıyorlar.Yerlerde sürüklenen arkadaşlar slogan atmaya devam ediyorlar ve slogan sesleri koğuştakiler tarafından duyuluyor.Hastahaneye kaldırılan bu arkadaşlar,iki gün sonra öldüler...

Dört kişinin kendini yakarak işkence ve zulmü,bu beklenmedik protestoları,cezaevi idaresini deliye çevirdi.Bu tür eylemlerin önünü almak zor olacaktır artık.Hele Yüzbaşı Esat,olayı kendine hiç yedirmiyor,saldırganlığı daha da artırıyordu, "sinek bile kurallara uymaktadır,istediğimi yaparım" dediği için,bu olay onu yıkmıştı.Bir kaç gün hasta oldu. Hatta, "görevden ayrılma isteğinde bulunduğu,ancak kabul edilmediği"söylendi.Askerler, "Esat Yüzbaşı artık burada kalmaz" diyorlardı...

Yangını görme olanağı olan koğuşlar ise,yangın sırasında yatakların-

dan çıkarılmayarak,görmeleri engellendi.İdare böyle bir protesto karşısında gerilemiyeceğini kanıtlamak için,şiddetini arttırdı.Özellikle yakma olayının geçtiği 33.koğuşa çok feci işkence yapıldı.Gösterilen bahane de: "camları niye kırdınız"dı.Günlerce bu koğuştakiler beton üzerinde ve suyun içinde bekletildiler.Sonradan koğuşun bir kısmı hücreye alındı,diğerleri de dağıtıldı.Protesto eylemini çağrıştırmaması için koğuşun numarası değiştirilerek 34.koğuş yapıldı.Zaten,ordu da bu tür cezalar herzaman verilir.Ordu da cezalı kapılar,tanklar vb..yıllarca başında nöbetçi ile "cezalarını" çekerler.Bu koğuş da cezalandırılmıştı!

3 Ocak 1984 direnişinden sonra hücreden 34.koğuşa (yahi eski,33) gittiler.Büyük bir ara boşluğun,bir duvar ve kapı ile koğuş haline getirildiği ve ortasında da iğreti olarak sonradan yapılan bir tuvaletin bulunduğu,rahatça 150 kişiyi barındıracak bir koğuştu.Arkadaşlarımızın yangın ve protesto eyleminin tüm izleri duruyor ve bizleri o günlere ve acılarına götürüyordu.Koğuşta iki tane büyük kalorifer devri-daim kazanı var.Bunların birinin altında kendilerini yaktıkları için,burasının tüm tecrit maddeleri yanmış ve çıplak,siyah izler içindeydi.Bu demir direklerin üzerinde bulunan depo,arkadaşların anısı için adeta bir anıt gibi duruyordu...

s- Bazı ilginç uygulamar.

Bize yansıyan -baskı dönemlerinde haber alma olanağı yoktu- birçok olayı cezaevinin günlük yaşamı bölümünde detaylı olarak anlatacağız.Burada,bir iki tane ilginç olayı özellikle belirteceğiz.

aa- Çocuklar koğuşu:

Bu koğuşta bulunanlar yaşları 15'den aşağı ve 18'den yukarı olmayan insanlardı.Bunlar daha önceleri değişik koğuşlarda dağınık durumda idiler.Ani bir kararla bunları toplayıp ve E blokta,yemekhanenin üstünde iç içe iki kısımdan oluşan bir yere götürdüler ve burası çocuklar koğuşu olarak adlandırıldı.Hala da devam etmektedir...

Bu koğuşun oluşmasının en önemli nedeni,bu "çocuklar"ın koğuşlarda ki insanlardan etkilenmelerini engellemek,bunları özel olarak eğitip, karşı-devrimci yapmaktı.Bir de,kamu oyuna karşı yaşları küçük olanların özel bir yerde bulundurulduklarını görünümünü,yasal olarak vermekti.

Çocuklar koğuşuna getirilmek istenenler,diğer koğuşlarda askerler tarafından kendilerine tasallut edilen ve çoğunluğuna "cop kullanılmış" olanlardı.Zor ve dayakla buraya getirilip,burada istenilenlere uymayanlar,tekrar başka yerlere ya da hücrelere gönderiliyorlardı.Burası, iki kısımdan olusuyordu,bir kısmı yatakhane diğeri camiye çevrilmişti."Eğitim merkezi" ve medrese oluşturulmuştu.Bir süre sonra,bu koğuşa hava kuvvetleri Y.Yalçıner ve arkadaşı Doktor Ömer verildiler ve "çocukların eğitimi" ile bizzat meşgul oldular.Tam bir medrese eğitimi yaptırılmaya başlandı.Beş vakit namaz kılınıyor,ezan okunuyordu.Kimse ile görüştürülmüyorlar ve devamlı dayak atılıyordu.Toplu namazlar ve Allahüekber sesleri ortalığı çınlatıyordu (99).

Bu "çocuklar" renkleri sapsarı kesilmiş,yüzlerinde kıl dahi henüz çıkmamış,gencecik,caizse "tıfıl" gençlerdi.Askerler mahkemelere gidip gelirken -her davadan olanlar vardı- bunlara sulanıyorlar,yüzlerini ve başka yerlerine elliyorlar "oğlum biraz güneşe çıkta karar,kız gibi olmuşsun" diyorlardı.Onurumuza dokunan bu olaylar,onları da çok rahatsız ediyordu.Direnişten sonra bazıları koğuşlara geldikleri zaman,hiç konuşmayan ve başları önlerinde olan insanlar durumuna gelmişlerdi. Bunlarla özel ilgilenip,morallerini yükseltmek istedik ama,olmadı.Birçoğu daha

sonra kafadan oldular.İdam ve müebbet cezalar aldılar.

4 Ocak 84 direnişinde,bu koğuş Allahüekberlerle "işkenceye son" diye bağırmaya başladı.Zulmü görüyorlar ve koğuşlara her türlü yardım yapı - yorlardı.Yiyecek gönderiyorlardı. -İple sarkıtarak ve diğer koğuşlara geçirerek- Görüşlerde durumu anlatıyorlardı ve buraya da baskın oldu, tüm ilişkileri kesildi.Dayak atılmaya başlandı.Bazıları seslerini kesti ler,diğerleri de koğuşlara gönderildi."Çocuk koğuşu" çok ilginç ve zor bir uygulama geçirdi.Başlarına gelmeyen kalmadı.Şimdi,birkaç yaş daha büyümüş olarak,bir kısmı "cezalarını çekiyorlar".

bb-Anketler:

Cezaevinde,birisi 12 Eylül'den az sonra ve diğeri de 1982 yılında ol mak üzere iki anket yapıldı.Bu anketler tüm sanıklara,bazen de seçilmiş unsurlara uygulandı.Genişçe hazırlanmış ve teksir edilmiş,basılı formlardı.Başımızda askerler bulundurulup,korku içinde yaptırıldı.Herkes tereddüt içindeydi.Zaman zaman "bu ceza meselenize etki yapmaz"diyorlardı ve "kimsenin adı belli değil" diyorlardı ama,verilenlerden formların ki min olduğunu anlıyorlardı.

Birinci ankette,örnekleme metodu uygulandı.Her koğuştan yüksek okul mezunu dört kişi sinema salonuna getirilerek,düzenli yerleştirilip,başlarında gardiyanları olduğu halde anketi doldurmaları istendi.Bu anket te,yaş,cinsiyet,tahsil durumu,hangi yazarları daha çok beğendiğimiz,siyasi fikirlere aile,çevre,öğretmen vb...'nin etkisi ile mi sahip olduğumuz vb.. gibi sorular vardı.

Anketin sonunda ise boş bir sahife bırakılmıştı.Bu sahifede ise,"Ülkenin esenliğe kavuşması ve ilirlemesi için düşüncelerinizin ne olduğu, metin halinde yazınız" deniyordu.Anket,sıkıyönetimden görevli bir psiko log olarak tanıtılan öğretmen Binbaşı tarafından kontrol ediliyor ve de netleniyordu.

Bizden arkadaşlar da anket için götürülmüştü.Bir ara anket yöneticisi görevli Binbaşı (bazı arkadaşların Üniversite yıllarında Ankara Dil-Tarih ve Coğrafiya Fakültesinde askeri öğrenci idi) Ruşen'in yanına yaklaşarak,anketine baktı.Tahsil derecesinin yüksek okul olduğunu görünce, hangi okul mezunu olduğunu sordu.Ruşen, "Avukat olduğunu" belirtti."Bak avukatsın,aydın bir kişisin,ülkenin ilerlemesi ve esenliğe kavuşması için niçin düşüncelerini yazmadın" dedi.Ruşen, "benim düşüncelerime devlet olarak çok mu önem veriyorsunuz?" dedi.Binbaşı, "elbette değer veriyoruz,yoksa niçin bu kadar anket ve masraf yapılsın" dedi.Ruşen, "ben dergi çıkarıyor ve orada ülkenin ve insanların nasıl esenliğe kavuşacağını yazıyor ve düşüncelerimi açıklıyordum.Devletiniz,değil benim düşüncelerime değer vermek,açıkladığım bu düşüncelerimi engellemek için beni tutukladı ve dergiyi de kapattı.Şayet devletiniz gerçekten düşünce lere değer veriyorsa,bunları yasaklamaz,insanlara düşüncelerini açıklayacak imkanlar hazırlar,bizler de kolayca düşüncelerimizi böyle anketle re değil,orada açıklarız" dedi.Verecek cevap bulamayınca Binbaşı uzaklaşmayı yeğledi.

İkinci anket ise,daha değişik bir muhteva idi.Siyasi tutukluların sosyal ve psikolojik durumlarını,zeka düzeylerini öğrenmeye ağırlık veren, ileri de "ıslah-ı nefs" edip etmeyeceğini tesbit etmeye çalışan bir boyuttaydı...

Belli başlı sorular şunlardır:

"...
-Doğum yeri,tarihi,tahsil durumu;

-Ailedeki nüfus sayısı;
-Ana ya da baba üvey mi?
-Kaç kardeşsiniz?
-Annen ve baban kavga ediyorlar mıydı?Tahsil dereceleri neydi?
-Anne ve babanız çocuklarını seviyorlarmıydı?Aralarında ayrım yapı - yorlarmıydı?
-Anne ve babanız sizi döver miydi?Anne ve babanıza kızgınmısınız?
-Karşı cinsten arkadaşınız oldu mu?Flört yaptınız mı?
-Karşı cinsten biriyle cinsel ilişkiniz oldu mu?
-Eşcinsel olma eğilimleriniz var mı?Böyle bir ilişkiniz oldu mu?
-Hayvanlarla cinsel ilişki kurdunuz mu?Bu ilişkiden hoşlanıyor musu- nuz?
-Pişmanmısınız,cezaevinde çıkınca siyasi faaliyette ne düşünüyorsu - nuz?Devam edecekmisiniz?
....."

İlginç ve karışık bir anket.Uzun bir metin hazırlanmıştı ve tüm un - surlara da uygulandı.Bu sorulara samimi cevap verip vermediğimiz ise,an ket içinde düzenleme ile kontrol ediliyordu.Aynı soruya ve değişik tarz da başka yerde de rastlıyordunuz.Daha öncekine verdiğiniz cevap ile,bu- radaki arasında çelişmeler oluyordu.Bunlar dışında,birçok geometrik ve simetirik şekiller vardı.Bunlarla zeka testi hazırlanmıştı.Bunlar Üniver site giriş sınavlarındaki zeka testlerine benziyordu.Özellikle,zeka tes tini doldururken gardiyanlar "ulan ibne niye onu işaretledin,bak,bu şe- kil buna benziyor,körmüsün vb.." diyorlardı.Yardımda bulunuyorlardı (!) Böylece anketi daha da bilimsellestiriyorlardı (!)

Ankete bakılırsa,devrimci harekete katılanlar, "bozuk bir aile yapı- sı ve çevresinin oluşturduğu,bozuk kişilikli insanlardı".Böylesine bi- limsel (!) varsayımlara,önceleri çeşitli gazetelerde ve dergilerde rast lanıyordu.İşte,bu varsayımların ağırlık derecesini saptamak ve doğruluk derecesini bulmak,ileriye yönelik siyasetini oluşturmak;en önemlisi;ce- zaevleri ile ilgili somut bir siyaset belirlemek için,bu tür anketleri yapıyor ve yaptırıyordu.Cezaevlerindeki uygulamalarda,daha sonra bunlar dan çok yararlanıldığını gördük ve daha fazla yararlanılmasını ise, ve- rilen eksik ve yanlış cevaplar engellemisti.Gerçekten ankete,özgür ve bi limsel bir uygulama içinde ve doğru cevaplar verilseydi,önemli verilere ulaşılabilirdi.Sorular ve uygulama,bilimsellikten çok uzaktı.Doğru ce- vaplar verilmemişti.

Bu anketlerde düşmanı yanıltmak bir görevdi.Onun için,mümkün olduğu kadar az ve yanlış sonuçlara varmasını sağlayacak cevaplar vermek gere- kiyordu.Her iki ankette debunu,ciddi biçimde yaptık.Ancak,mümkün olduğu kadar çok cevap ve doğru cevap vermeyi,korku ve panik içinde binbir te- reddüt ile marifet sayanlar da eksik olmadı.Nitekim,birinci anketteki, "ülkenin ilerlemesi ve esenliğe kavuşması için düşündükleriniz" sahife- si,Dengê Kawa'cı K.Göçer tarafından "sosyal-emperyelizm" konusunda uzun bir makale ile doldurulduı!Dünyada bütün kötülüklerin anası (Ümmül Xeba- is) "sosyal-emperyalizm" idi (!) "Anarşi ve terörü önlemek için sosyal- emperyalizm geriletilmeliydi..." vb.Sanki,Türk devletinin "anarsi ve te rörden kurtulması", "esenliğe kavuşması" bizim görevimiz miş gibi göste riliyordu.

(...)

cc- Sünnet sorunu:

1980 ve sonrasında,Ermeni örgütleri,Türk diplomatlarına karşı saldırı larını artırmışlardı.Ya da başına yansıyan buydu.Buna paralel olarak,dün

ya kamu oyunda Ermeni sorunu tartışılıyor ve Türklerin uyguladıkları soy kırım lanetleniyordu.Ermeni sorunu,Kürdistan sorunu gibisahipsiz olma - yıp,birçok ülkenin parlamentolarının ve uluslararası resmi kuruluşların gündemine girebiliyordu.

Türk devleti,Ermeni sorunundan gayet tedirgindi.Her taşın altında,Er meni arıyordu. "Ola ki,Kürdistan hareketinin altında da Ermeni parmağı vardı".

Nitekim,bizimle ilgili olarak,davanın savcısı,uzun bir soy-sop araş - tırmasına girişti.Bizim Ermeni olup olmadığımızı,aile kökenimizi araş - tırmaya başladı.Savcılık soruşturması sırasında da,bize,soyumuzda Erme- ni olup olmadığı,Askeri Savcı Turgay Çağlar tarafından sorulmuştu. Biz de kendisine, "Kürdistan sorununu dile getirmek,Kürdistan halkının ulu- sal ve sosyal kurtuluşunu savunmak için,Kürt olmaya gerek yoktur.Türk ol saydık ta aynı şeyleri savunacaktık.Türk arkadaşlarımızdan aynı şeyleri savunanlar var.Bu,insan olmanın,sosyalist olmanın bir sonucudur.Fakat, merak etme biz Kürdüz,demiştik.Daha sonra Mümtaz savcılığa gittiği za- man,kendisi ile tartışan askeri savcı, "Ermeni olup olmadığınızdan kuş- kuluyum,araştırıyorum,birşey bulursam yaktım çıranızı" demişti.Arkadaş- "yaktığın kadar yaktın,bu konu çok mu önemli" diyerek cevaplamıştı.Biz- zat Muş'a kadar gidip,uzun uzun araştırma yapan,nüfus kayıtlarını elden geçiren fakat,umduğunu bulamayan savcı,oldukça "üzülmüştü".Böyle bir Er meni "suçlaması" her yerde başladığı zaman,cezaevinde de işkence ve bas kıya daha fazla neden olan sorun haline geldi...

1981 yılının sonlarına doğru,genelde bir Ermeni araştırması cezaevin de de başlatıldı.Bu araştırmanın gereği,yeni gözaltına alınanların Erme ni ya da müslümün olup olmadıkları,orada,soruşturma sırasında tesbit e- diliyordu.Hıristiyan ve özellikle Ermeni "damgası" ile tutuklanıp ceza- evine gelenlerin vay haline!Olmadık işkencelere tabi tutulup, müslüman olmaları ve "Kelime-i Şahadet" getirmeleri istenirdi. "Kelime-i Şahadet" getirip müslüman oluncaya kadar,ayaklarından asılanlar bile vardı. Hele eroin imal etmek suçundan tutuklanıp,anası Ermeni olduğu için,Ermenilik le suçlanan M.H.Erşenel'in başına gelmedik kalmamıştı.Onun yemin billa- hi,sünnetli oluşu, "Kelime-i Şahadet" getirmesi,Ermeni olmadığını ispa- ta yetmiyordu.Günlerce hücrelerde kaldı,cezaevinde en çok dayak yiyen - lerden biri belki de odur.Erkeklik organı yağlı boya ile boyanarak vida ile hücrenin demirine bağlandı,ufak bir hareket ile nasıl acı çektiğini ve yağlı boyanın kuruduktan sonra,böyle bir yerde nasıl acı verdiğini düşünün!Ama,yılmadı,hiç taviz vermedi ve siyasi tutuklulara da her ba- kımdan yardım etti.Siyasi tutuklulardan daha güçlü ve dayanıklı çıktı . Bir iki tavizi oldu.Örneğin,namaz kılma,koğuşta sorumlunun dediklerini bazen yapma vb..gibi.Bunlar da hiç önemli değildi...

Bu gelismeler,cezaevinde de Ermeni tesbitine başlanmasını getirdi.Bu nun en kısa yolu da,tutukluların sünnetli olup olmadıkları idi.Bunu a- raştırmak için koğuşların teker teker gezileceği bildirildi.

Koğuşlar teker teker dolaşılmaya başlandı.Bütün koğuş sakinleri tek sıraya girip,koğuşun kapısından don katı tuvalet kısmına geçiyorlar ve orada bekleyen Hacı isimli gardiyana donlarını indirip penislerini gös teriyorlardı.Hacı herkesin tek tek penisini tutup,dikkatlice inceliyor- dü...Sünnetli olmayanların adları tesbit edildi.(100) Sünnetli olmayan - lardan birer dilekçe alındı.Bu dilekçe de, "şimdiye kadar fırsat bulup sünnet olmadım.Müdürlüğünüze sünetimin yaptırılması için gerekeni arze- derim" yazılıyordu.

Müslüman olup olmamak önemli değildi.Önemli olan sünnetli olmamaktı.

Bazılarında da,doğuştan "yarım sünnet" dedikleri halleri vardı ve bu da kabul edilmedi.Onlar da sünnet edilmeye mecbur edildiler.Bu tesbitten sonra,ileride,sinema salonunda büyük bir merasim düzenleneceği ve basına-televizyona ve ziyaretçilere açık olarak sünnet düğünü yapılacağı,tüm sünnetsizlerin toptan sünnet edilecekleri söylendi.Ama,böyle toplu bir sünnet yapılmadı!(Bu konuda emir çıkmadı) Sünnetsiz dedikleri herkese "Ermeni" diye büyük baskılar yapıldı.Onlar koğuşlarda gardiyanlarca her zaman cezalandırıldı.Ve çağrılırken Ermeni diye çağrıldı. "Lan o Ermeni yi çağır" gibi.En ağır işkenceler onlara yapıldı.Bu uygulamalarda koğuş sakinlerinin ve sorumlunun tutumu çok önemlidir.Bazı koğuslarda sorumlular bu kararlara uymadılar ve ezdirmediler.Ancak,çoğunlukla idarenin kararlarına uyup,Ermeni olarak saptananlar,sorumlular ve koğuş sakinleri tarafından çok ezildiler.

(...)

t- Hücreler bölümü - tecritler.

Cezaevinin genel görünümünü tamamlamak için hücreleri de kısaca belirlemek gerekiyor.Burası tecrit olarak kullanılmaktaydı.

Cezaevinin C blokunun arkasında ve D blok'a geçişin önünde,4'er katlı iki tarafta da bulunan ve ana koridorun keşişi ile birbirlerinden ayrılan,giriş kapıları karşılıklı,her katta 10 tane hücreden 40'ar hücreden oluşan 80 hücrelik iki kısımdı.Her kısım da ve katta birer taneden de 4'er k ö r hücre vardı.(iki tarafta 8 tane ediyor) Cezaevinin sağ tarafında kalan (35.koğuş olarak adlandırılan) esas tecrit hücresi devamlı kullanıldı,sol tarafında olan(37.koğuş olarak adlandırılan) tecrit hücresi,genellikle yeni gelenlere,disiplin suçları için kullanılırdı.

Bu hücrelerin her katı 10 hücreden oluşmaktaydı.Hücreler esasen 1'er kişilik yapılmıştı.Kalın demir (dikine) parmaklıklı idi.Yarısına yakın bir kapısı vardı,bunun üzerinde bir kilit.Orta yerde enine 1 tabak için dört köşe bir açıklık vardı.Demirlerin araları 10 cm'lik genişlikteidi. Hücreler bir adamın yatacağı uzunluktaydı.Yüksekliği,elinizi kaldırdığınız zaman değecek kadardı.Yan yana yapışıktılar.Eğilip bir hücreden öbürüne elinizi uzattığınız zaman,belki ellerinizin ucu birbirine değebilirdi.Hücrelerin önünde uzun bir koridor (iki kişinin yan yana yürüyebileceği kadardı),orası da,yukarıdan aşağıya hücre demirlerinden daha incedemirle-parmaklık biçiminde kapalıydı.Koridor sonu bir kapı ile kapanıp ve buradan kat koridoruna geçilirdi.Buraya en yakın katların 1.hücreleri idi.Kat koridorlarının başında da birer kör hücre vardı.Merdiven le en alt kata iniliyordu.Burada gardiyanların,çavuşun ve onbaşının oturdukları masalar,ilaçlar,zincirler,dayak ağaçları vb..bulunurdu.Burası en alt katın 1.hücresi ile,demir kapı aralığından konuşabilirdi.

Hücrelerin önünde 4 katın boşluğunu dolduran bir büyük salon vardı. Her hücre oraya bakardı.Salonun en üstünde pencereler bulnuyordu ve bu pencerelirin açılıp kapanması bir belaydı.1ve 2.kat hiç güneş görmemekteydi. 3.katın önündeki koridor görürdü, 4.kat ise,güneş görebiliyordu. 4.kat,susuz ve çatıya yakın olduğu için,yazıları durulmayacak kadar sıcak ve kışları da durulmayacak kadar soğuktu.Zaten 1.kat dışında su yok tu. 1. ve 2. katlarda yazın bile ceket ve palto ile durulmaktaydı.

Hücrelerin yarısında,ölü yıkama yeri gibi beton yatak yeri,arkasında da tuvalet ve bir lavabo bulunuyordu,kapısı da yoktu.Hücreler 8-9-10-11. koğuşların ara salonlarına bakan koridordan her katı gören mazgal delikleri ile denetleniyordu.Bu mazgallar karanlık olduğu zaman,bakan kimseyi görmek mümkün değildi.

Katları aydınlatacak projektörler vardı.Hem de hücrelerin içindeki elektirik tesisatı çalışmıyordu.Hücrelerde her katta değişik peteklerden oluşan küçük kaloriferler de çalışmazdı.Direnişlerden sonra çalıştırıldı.

Karşımızdaki büyük boşluğun orta yerlerine askerler gelip durdukları zaman,hücreleri görürlerdi. 4.kat görünmezdi. 3.katta zorlanarak görüle bilirdi.Tam ortada durup konuşurlardı.Dayaklar orta yerde,kat koridorlarında,katların önündeki koridorlarda atılırdı.Ayak ve eller hücrelerin demirleri arasından çıkartılarak,vurulurdu.Ayrıca,askı ve özel işkenceler için hücrelerden çıkarılanlar,gardiyanların bulunduğu yerde işkence edilirlerdi.Diğer yandaki (37.hücreleri) hücreler de aynı yapıdaydı.

Senelerce burada bulunup koğuş yüzü görmeyen arkadaşlarımız vardır. Cezaevinde ise,buralardan geçmeyen çok az kişi kalmıştır.Senelerce, burada,bazan 8 kişi ile,bazan tek,bazan iki bazan üç kişi ile kaldık. İlk uygulamada ise,20-30 kişiyi,ayakta ve günlerce buralara kapattılar.

Hücrede tek kişi kalmak çok zordur.Günlerce oturup karşıdaki duvara bakmak zorundasınız.Burası tam bir hayvanat bahçesi gibidir.Belki oradan da kötüdür.Aşağıdan yukarıya baktığımız zaman,manzara hayvanat bahçesini andırır.Kokunç bir durum.Üstleri başları perişan,renkleri soluk, demirlere tutunmuş,insanların bulunduğu 4 katlı kafeslerle vahşi bir yer dir.

Direnişlerden sonra,adam sayısı azaltılarak,kantin verilerek,havalandırmaya çıkarılarak,ortak izlenen televizyon konarak -1.hücreden düğme ile kapatılıp açılan,durma pozisyonunuzu değiştirmeden seyretmek zorunda kaldığınız-,temizlik,revir işleri nisbeten düzeltilerek,su ve gazete verilerek,dayaksız ve işkencesiz vb..ancak "hayvanat bahçesine" dönüsebildi.Şimdi müebbet , idamlık hükümlüler yalnız kalmaktadırlar.

aa- <u>Hücreler cezaevi sistematiğinde nasıl kurulmuşlar:</u>

Hücreler teker kişilik yapılmıştır.Her hücreye bir yatak yeri ve üzerine konulmak üzere kayış kapalı bir yatak konulacağı düşünülerek yapılmıştır.Lavabosu çalışacak durumda olacak ve içeride oturulacak bir sandalye ile küçük bir masa,mahkûmun başı ucunda bir küçük dolap konulacaktır.Bu malzemeler cezaevinde vardı ve kullanılmadı.Burası,ağır tutuklular ve genellikle hükümlüler için bir tecrit hücresi olarak kurulmustur. Mahkûmları,ceza sisteminin genel uygulaması içinde,belli süreler müşahade altında tutmak içindir.Düzenli banyo yaptırılacak,havalandırmaya çıkarılacak ve kapıları gündüzleri kendi katlarında açılabilecek,bir yapı şeklinde yapılmıştır.Sıkıyönetim ise,burayı vahşetin ve işkencenin tezgahı olarak,çırıl çıplak bir vaziyette kullanmıştır.

bb- <u>Sıkıyönetimin kullanması:</u>

Sıkıyönetim,insanları beton üzerinde yatırarak,istediği kadar insanı bir araya koyar,vahşet ve işkence altında susuz,aç ve perişan bırakmak suretiyle kullanmıştır.

Cezaevi,hücreleri,iki amaç için (başta olmasada) seçmiştir:

1.Burada "azılı" olanların disipline edilmesi,vurulması,öldürülmesi ve onları kitleden tecrit etmek;
2.Gardiyanları eğitmek,burayı cezaevinin diğer bölümüne ve diğer gardiyanlara koz olarak kullanmak.

Bu amaçta başarılı oldular.Herkes,buradan korktu.Burası uydurma,hayali ve abartma şeylerle;korku,kuşku ve işkencehane olarak anlatıldı. Burada olmadık şey kalmadı;ırza geçildi,24 saat marş söyletildi,hergün is-

tenildiği zaman falaka atıldı,dayak atıldı.Adam öldürüldü,su verilmedi, yemek verilmedi,insanlar çıplak vaziyette ve beton üzerinde yatırıldı. Diğer koğuşlar,burası örneklendirilerek sindirildi.Gardiyanlar burada eğitilip,koğuşlara gönderildi.Koğuşlarda hücre gardiyanları korkulu bir "mahluk" oldu.İtiraflar burada tezgâhlandı.Burası cezaevinin "şah damarı" oldu.Lider unsurlar günlerce,buralarda tutularak,kitle başsız bırakıldı,tecrit sağlandı...

cc- Günlük yaşam ve uygulamaları:

Gerek 37.tecrit hücreleri ve gerekse -önemli olarak 35.- 35. tecrit hücreleri vhşetin ve işkencenin,dünya tarihindeki yeri bakımından ciddi ve üzerinde çok düşünülmesi gereken bir uygulama merkezleri olmuşlardır. Sıkıyönetim cezaevinin en önemli yeri buralardır.Buradaki olanları anlatmak başlı başına bir romancının işidir.Siyasi nitelikte de olsa bazı şeyleri belirlemek gerekecektir.Yukarıda kısaca konumunu açıklayanak,2 nolu cezaevinin genel durumunu tamamlamak istedik.Bu tecritlerdeki uygulamaları ve günlük yaşamı ayrı ve başlı başına detaylı olarak özel olaylara indirgeyerek,bundan sonraki bölümde (C e z a e v i n d e g ü n l ü k y a ş a m b ö l ü m ü d ü r) anlatacağız.Uygulamalar anlatıldıktan sonra, tecritlerin durumu daha iyi kavranır kanısındayız.Koğuşlardaki iç ve dış ilişkiler ve günlük yaşamla birlikte,yer yer tecritlerdeki durumda gündeme gelecektir.Tecritlerin durumu ile koğuşların durumu iç-içe geçecektir.Bu bütünselik içinde cezaevindeki günlük yaşam anlatılmış olacaktır. Böylece,direnişlere nasıl gelindiği ve direnişler ile sonuçları daha iyi anlaşılacaktır.

BU BÖLÜMDE SONUÇ OLARAK:

Diyarbakır 2 nolu sıkıyönetim zındanları,dünyanın sayılı işkence ve zulum merkezleri arasında yerini alacaktır.Bunu nesnel ve doğru bilgilerle aktarmak,geleceğimize ve tarihe ciddi veriler bırakacaktır.Burada, akıl almayan uygulamalar yapılmıştır.

İki temel sonuç elde edebiliriz:

1. Burası,örgütsüz ve bilinçsiz kadrolarımız açısından,büyük bir yenilgi merkezi olmuştur.Ama,bizlere çok deney kazandırmıştır.
2. Devlet,birçok uygulamayı,kendisine beceri elde etmek ve deney kazanmak açısından yapmış ve başarılı da olmuştur.

Bu cezaevindeki uygulamalar,kadrolarımızı maddi olarak telefe uğratmış,fiziki olarak imhaya götürmüştür.Atatürkçülük eğitimi başarılı olmamış,ama,sakatlık,hastalık,ölüm olayları ile devlet kazançlı çıkmıştır.Biz bunu deney sayar ve grupsal çıkarlara peşkeş çekmezsek,belki gelecek için önemli ipuçları elde edebiliriz.Reklam aracı olarak seçersek,birşey elde edemeyiz.Burada dünyanın en önemli işkenceleri ve vahşeti uygulanmıştır. Yenilgiye düşülmüştür,ancak,burada ciddi ve çok önemli direnmeler de olmuştur.Bu ,direnmeleri "kendiliğinden gelme" olarak değerlendirsek te,direnmelerin boyutları bakımından,en azından insan öğesinin dayanıklılığı ve kararlığını da vurgulayabiliriz.Bizi,devrimci bilincimiz yerine, feodal gururumuz ayakta tutmuştur.Genel olarak köylü unsurların bulunduğu bu cezaevinde,feodal gurur ve aşiret anlayışı,dayanmanın en önemli unsuru olmuştur.Bir de Kürt insanının dayanıklığı önemli olaylardan biri olarak belirtilmelidir.Bizi en başta açlık yenmiştir.Bundan böyle kadroları ciddi eğitmek ve cezaevlerine örgütsüz koymamak,orada örgütsüz bulunmamak zorundayız.Ama,devlet birçok kişi ajanlaştırmış,kamu oyunu kendi lehine oluşturmuş,birçok militanı da fiziki olarak imha etmiştir.Bugün,cezaevinde,(çok az bir grup dışında) herkes yapılacak baskı ve işkencelere karşı direnmeye hazırdır.Yeni gelenlerin durumları olmasa idi,cezaevi daha da

iyi olabilirdi...Yeni gelenler,büyük ölçüde itiraf ve devlet yanında yer almaktadırlar.Geri kalanlar ise,hasta,yorgun,sakat ve en ağır cezalara çarptırılmışlardır.

(...)

Artık cezaevini korumak,onları uzun süre orada dayanıklı kılmak gerekmektedir.Bunlara,dışarıda iyi bakmanın yolları araştırılmaladır.

Cezaevindeki olayları,hiç bir grubu özel olarak eleştirmek için anlatmamalıyız.Bundan sonraki bölümde,özel örneklerle günlük yaşamı anlatırken;kişileri kötülemek ve yermek amacında değiliz.Doğru olanları ve yapılanların gerçek yanlarını bulup çıkarmak ve sonuç olarak elimize bir somut deney geçirmek istiyoruz.Geleceğe dönük olarak yapılması gerekenleri belirleyebilmek için bu zorunludur.Eğer bir grubun elestirisi ve yergisi olarak ya da onun lehine yontarak cezaevi anlatılırsa,bir sonuç çıkarama yız.Yapılanlar ortadadır ve yenilginin boyutları da küçümsenemeyecek kadar önemlidir.Saptamalarımızı öylesine nesnel yapmak zorundayız ki, bir bütün olarak Kürdistan hareketinin geleceği için somut verilere varalım.

Orada şehit düşen,direnen tüm arkadaşlarımız için saygı ve minnet duygularımızı hiçbir zaman unutmamalıyız.Kürdistanı ve oraları aklımızdan bir an olsun çıkarmamalıyız.Direnmeyen,kıvırtan ve ajanlaşanları da teşhirden çekinmemeliyiz.Ancak o zaman gerçek olana ulaşabiliriz..

İleride,uygulamaların anlatımı,teslimiyet ve direnişlerin belirlemesinden sonra daha somut sonuçlara gelebileceğiz.

---

5. bölüm

DİYARBAKIR SIKIYÖNETİM 2 NOLU (DAHA ÖNCE 5 NOLU) ASKERİ CEZAEVİNDEKİ SOMUT UYGULAMALAR:KOĞUŞ İÇİ VE KOĞUŞ DIŞI YAŞAM,UYGULAMALAR.TECRİTLERİN DURUMU.

Bu başlık altında,birbirlerine bağlantılı olarak tutuklunun koğuş içi ve koğuş dışı yaşamını ele alacağız.Ayrıca,Tecritlerin durumu da,buna bağlı olarak anlatılacak.Ancak,bunları bir bütünsellik içinde,bölümlere ayırarak yapacağız.Bu açıklamalardan sonra,cezaevinin durumu somutlaşacaktır.Daha ilerideki bölümlerde,cezaevi yönetimi,işkence ve baskının yapısal karakterini ve diğer cezaevleri ile kısa bir karşılaştırmasını yapacağız.

A-DİYARBAKIR ZINDANINDA TUTUKLUNUN KOĞUŞ İÇİ YAŞAMI,SORUMLULAR VE İHBARCILARIN DURUMUNUN BELLİ VE ÖZEL OLAYLARLA DEĞERLENDİRİLMESİ.

Burada,koğuş içindeki günlük yaşamı ele alacağız.Elbette ki,6 yıllık bir Cezaevi yaşamında,koğuş içi yaşantı aynı olmadı.Türkiye'nin diğer yerlerindeki cezaevleri ölçüt alınırsa,rahat yaşadığımız günler de oldu Örneğin;12 Eylül öncesi,-ki,yukarıda biraz belirlemiştik- rahat olduğumuz ve kendiliğinden bir yaşam vardı.Burada anlatılanlar ise daha çok 1981-83 yıllarını kapsıyor.Daha sonraki dönemde de,bundan biraz farklı da olsa,işkence ve baskı azaldı,yaşam düzeldi.Ancak,hiç bir zaman rahat olmadı.1981-83 arası,işkenceden örülmüş ve kurumlaşmış,denetimsiz ve sorumsuz,astığı astık,kestiği kestik bir yönetimin ve köle gibi herşeye , tüm baskılara boyun eğen tutukluların hazin ve vahşi yaşamlarını içermektedir.Cezaevindeki her olguyu işkence belirlediğinden,ayrıca,işkence anlatılmayacaktır.Zaten,koğuş içi ve dışındakiler başlıbaşına işkencenin anlatılmasıdır.

Daha önce belirlediğimiz gibi,650 kişilik kapasiteli bir cezaevi,öyle anlar oldu ki,4000 kişiye çıktı.Cezaevi görevlileri ve askerler buna dahil değildir.Kapasitenin 5-6 katı tutuklu olunca (sıkıştırma yalnızca yerin olmamasından ve olanaksızlıktan değil,aynı zamanda işkencenin zorunlu sonucu olarak,bilinçli oldu),koğuş olmayan,olamıyacak yerler bile koğuş haline getirildi.Bazen,aynı yatakta 3 kişinin yatması (nasıl yatılacağını bir deneyiniz) gibi durumlar meydana geldi.Buna karşılık,içindeki sayı 30 ilâ (bu rakkamı biz söylüyoruz) 370 arasında(3 Ocak 1984 dönemine kadar 37.koğuş olarak adlandırılan 40 kişilik tecrit hücrelerinin toplam mevcudu 374'tü) değişen 40 koğuş vardı.Bu koğuşlardan birer tanesi,çocuk ve kadın koğuşu,bir de itirafçıların (38.koğuş) koğuşu idi zaman zaman,bir de veremliler koğuşu oluşturuluyordu.Bu,ya teftiş ya da basının ve"heyetler"in gezdirilme zamanlarında,TV çekimleri sırasında , direnişlere yakın zamanlarda oluşuyordu.Zaten,veremliler bir koğuş kadar değil,birkaç koğuş mevcudu kadardı.Her koğuş da birkaç veremli kişi bulunurdu..Ayrıca,12 Eylül'ün ilk aylarında ve yoğun baskıların başladığı dönemlerde,Bucaklar ile Süleymanlar aşiretlerinden içeri alınanların kaldıkları,ya da çoğunlukta oldukları ayrı bir (özel) koğuş da vardı... Bunlar dışında,direnişlerde etliye ve sütlüye karışmayan,katılmayanların kaldıkları 3. koğuş vardı.Ki,direnişler döneminde bu koğuşta,eskinin flaş isimleri Y.Çamlıbel,N.Kaleli ve M.Çıkman gibileri de kalıyorlardı.(Direnişler ve tecritler bölümünde daha geniş anlatılacaktır)Ayrıca,idareye çok taviz veren ve bazı özel yardımlar yapan ama,hemen hemen aynı baskılara düçar olan bir-iki koğuş daha bulunmaktaydı..Bunların da genel olarak baskı gördüğü,ama,birkaç kişinin tavrı ile ezildiği ve sesiz kaldıkları söz konusuydu..Direnişlerde buralardan katılmama çok oldu.Örneğin;13. koğuş gibi bazı koğuşlar direnişe tavır koyarak katılma-

dılar.Burada,Roja Welat'ın sahibi M.Aydın ile Avukat O.Aydın gibi,DDKD, merkez kadrolarından adamlar da vardı.Bunlar,idare ile ilişkilerini kendi menfaatlerine peşkeş çekerek,tutukluların daha da ezilmelerine neden oldular ve çok iğrenç tavırlara girdiler.

Geri kalan koğuşlar aynı statüde idiler.Böyle kabul edilip,aşağı yukarı aynı baskılara uğradılar.Bunlar genel olarak karma koğuşlardı.Koğuş içi yaşantıyı bu baskı altındaki koğuşları esas alarak anlatacağız. Diğer sözünü ettiğimiz koğuşların durumları özeldi.Baskı yok denecek kadar azdı.Ancak,bir bütün olarak baskı altında sayıyoruz.Daha önce de anlattığımız gibi,birkaç kişi dışında bu özel koğuşlar,baskı görmediler..

a-Yatma - kalkma.

Cezaevinde duvara asılı olan yönetmelik'e bakılırsa,yatma saati gecenin 09.00'u idi.Bu saatte ya da daha sonrasına kadar ayık kaldığımız zamanlar istisnaydı.Çoğunlukla yemek,kışın saat 17.30-18.00'de,yazları ise,18.30-19.00 arası gelirdi.Yemek yemeden akşam sayımı beklenir.Sayımdan sonra,sayımı yapan subay,"yemek ye yat" komutunu verirdi.Bunun anlamı "yarım saat içinde yemeği yemiş,temizliği yapmış ve yatmış olacaksın demekti".Gece nöbetçileri dışında kimse ayakta kalmazdı.

Kalabalık koğuşlarda,yemek sonrası ihtiyaçlar - temizlik,bulaşık yıkama,el-ayak yıkama vb.. - giderilmeden ve özellikle yazları daha güneş batmamış ve insanı bunaltan sıcak havanın serinlemesi beklenmeden yatmış olunurdu.Yatarken,esas duruşta,gözleriniz kapalı (yumuk) olacak,yaz ve kış üstünüz örtülü olacak,yüzü koyun ya da yan yatmanın ve gözü açık olmanın cezası büyüktü!Gece tuvalete çıkmak kesinlikle yasaktı.Tuvalete kalkanlar,ertesi gün ya o gecenin nöbetçileri ile ya da koğuşun tümü ile dayaklanır,ya da başka türlü bir cezaya çarptırılırdı.

Geceleri,(akşamın yedisinden sabahın yedisine kadar)her iki saatte 1 değişmek üzere iki arkadaşımız,birisi nöbetçi "eri",diğeri nöbetçi "onbaşısı" olmak üzere nöbet tutulurdu.Kapı mazgalı erler,nöbetçi onbaşısı çavuş ya da subay (idarenin adamları)tarafından açılırsa;ilk gören arkadaşımız "er" ya da "onbaşı"(bizimkiler) var gücüyle DİKKAT çekerdi.Koğuşun kapısının 5 adım gerisinde (içeriden birşey atılır,vurulur diye korkudan bu emir verilmişti)nöbetçi"onbaşısı"arkadaşımız önde,"er" olan arkadaşımız geride olmak ("onbaşı" sağ da,"er" solda) üzere "TEKMİL" için yanyana dizilirler ve nöbetçi "onbaşı"arkadaşımız "RAHAT,HAZIROL-DİKKAT" komutundan sonra şöyle"TEKMİL"verirdi:

"D/blok,29.koğuş,gece 3-5 nöbetçi onbaşısıyım.Koğuş 42 mevcudu ile , istirahata çekilmiştir.Nöbetimde vukuatım yoktur,komutanım".

Aynı "TEKMİL"i,"onbaşı" yerine "nöbetçi eriyim" diyerek "er" arkadaşımızda tekrarlardı.Tekmiller,nöbetçilerce vargüçleriyle bağrılarak verilirdi.Yeterince bağırmamak,tekmillerde şaşırmak,nöbetçiler ya da tümü müz için cezayı gerektirirdi.Bu,yüksek sesli tekmiller,her gece en azından 10-15 defa ya da daha fazla tekrarlanırdı.Tantanayı seyredin!Amaç , aç-yorgun ve takatsiz olan tutukluyu uyutmamak,uykusunu bölmek ve sinirlerini tahrip etmeyi hedefliyordu.Bu konuda başarılıydılar.(101)

Nöbetlerinde canları sıkılan bazı gardiyanlar,genellikle,nöbetlerini gece bir koğuşun önüne giderek ve koğuş nöbetçilerine sataşarak geçirirlerdi.Bu işkenceden zevk almaktaydılar.Kendileri artık "komutan" olmuşlardı.Nöbetçi arkadaşlarımız tekmili doğru verselerde,bir mana bulup ve bununla yetinmez,bu kez,"koğuşta kaç çift ayakkabı var,bidon kaç tane , bidonların kaçı dolu kaçı boş,koğuşta kaç adet süpürge var,bunların da tekmilde bildirilmesi gerekirdi" deyip,işi çıkmaza sokarlardı.Nöbetçiler,sayar gibi yaparak,gelip tekmil verir,gardiyan toplamış olduğu bir-

kaç arkadaşına ya da yeni gelen gardiyanlara "hava atmak" için kahkahalarla gülerek,"ulan anasını....ibnesi,tekmil yanlış oldu,tekrarla,yarın ...." ya da başka gardiyansa,"gardiyanına söylerim,yandın,anan....."dedi.Nöbetçi arkadaş ne yapsın?Tekmili tekrarlar.Yine gülüşmeler,küfürler bu böyle birkaç kez tekrarlanır.Tüm bunlar yapılırken,koğuşun tümü uyanır,herkesin uykusu bölünmüştür."Ulan...,fısır fısır ....yatın,biz bura da nöbet tutalım,kalk lan!"dedi mi,kalkıp esas duruşa geçeceksin.Eğer , kaldırmazsa,kimse gözünü açamaz,kıpırdayamaz.Yapacak şey,içinizden sunturlu bir küfür edip,sinirlerine hakim olup,uyumaya çalışmaktır.Çünkü , yarın güç gerekecek,işkenceye dayanmak gerekecektir.En azından biraz olsa da güç toplamak zorundasın.Ama,bazen de çok "cins" arkadaşlar olursa erler,az ama,"tatlı" gırgır yaparlardı.Olan bitene gülmemek için kendimizi zor tutardık.Tam bir sinema,tam bir tantana!

Bazen sık sık ve bazen seyrek de olsa koğuşlara baskınlar yapılırdı. Nöbetçi subay ya da astsubaylar sarhoş olarak,en azgın ve vurucu gardiyanlarla koğuş kapısına dayanırlardı."Koğuş sayıma kalk".Bu komut üzerine hemen sayım düzenine geçilir.Bunu seyretmek bile zor.O manzara korkunç olurdu.Bu baskınlar emir üzerine yapılırdı.Çünkü,gece acil durumlar (hastalık,ölüm,yangın vb.. gibi) dışında koğuş kapısının açılması nın olanağı yoktu,yasaktı.Bu,İç-güvenlik Amiri'nin denetim ve emirleriyle olurdu.

Sarhoş subay ve erler,önce küfrederler,sonra dalga geçerler,"fikirsel tartışmalara" girişirler,kendilerini tatmin etmek isterler,-çünkü , tutuklu konuşmaz - sonra nasihatlar,küfürler,ardından sıra dayağı..Gece atılan dayak korkunçtur.Hele böyle hoyratça,korku ve panikle uykudan uyandırılıp atılan dayak çok etkili olmaktadır...

İşte böylesi deliksiz bir (!) uykudan sonra,sabahın saat 05.30'unda, "koğuş kalk" komutu ile kalkılır.Herkes on dakikada,o curcuna ve daracık yerde,büyük bir şamata ile kalkıp,elbiselerini giyinmiş ve yatağını (daha doğrusu birkaç kişi yataklarını) düzeltmiş olmak zorundaydı.Bazen "son sayı üç" gibi sayı da sayılırdı,bu sürede kalkmayan ve hazır olmayan arkadaşlar "yanardı"!Onların sataşmaları gerekli olanlar,mana bulunup seçilir,diğerleri es geçilirdi...

Kalkıştan sonra,ilk iş,traş olmaktı,ama, her gün traş olunmaktaydı.. Jiletler (permatikler),kimse subaya ve gardiyana atmasın diye ya da intihar etmesin diye (onların uydurmaları ile),koğuş dışında tutulur,gardiyanda bulunurdu.Gardiyan sayı ile koğuş sorumlusuna teslim eder,sayı ile alırdı.Önceleri verilen birkaç permatik ile,tüm koğuş traş olmak zorundaydı.Örneğin;1982 yılında 17 kişiye bir permatik veriliyordu. Cildi sağlam ve hasta olanlar,aynı jiletle traş olmak zorunda bırakılıyordu.. Yarım saat içinde,tüm temizlik ve traş bitmek zorundaydı.Bu nedenlerle, traş işi düzenlenmeliydi.Herkesin kendi başının çaresine bakması durumunda birşey çözümlenemez ve traş olamayanlar dayak yer,koğuş ceza alırdı.Onların yapmak istedikleri kolaylaşırdı.Şöyle bir düzenleme yapıldı. Traş etmesini bilen üç arkadaş seçtik.(Üç kişi yeterliydi,çünkü,en fazla üç jilet veriliyordu,mevcut 54 kişi idi)Her biri 17 kişiyi traş edecekti.Bazen gardiyan 4 ya da 5 tane de verebilirdi.Ama, genel olarak, 3 adet veriyordu.Bu arkadaşlar,dönerli olarak birer liste ve adam seçtiler.Bugün birinci traş olan,ertesi gün 2.,üçüncü ve arkaya doğru giderek,herkes sıra ile olmaya başladı.İlk gün 17. olan 1. sıraya yükseliyordu ve berber arkadaşların önlerine herkes sakallarını sabunlayarak , hazır oturuyorlardı.Şıpşak işler geçiştiriliyordu.Buna uymayan ve rahatsız olanlar da vardı.

Traş olayı,en zor koşullar altında dahi,örgütlenmenin ve kollektifçe davranabilmenin mümkün olduğunun bir örneği idi.Ne kadar kollektif dav-

ranılırsa,o kadar çabuk ve düzenli olunabiliyordu.İşler yürüyordu.baskı yı kollektif karşılamak gerektiğini böylece öğreniyorduk.Çünkü,traş işi daha önce keşmekeş içindeydi,itişip kalkışma arasında,harkes traş da olamıyordu.Kavgalar oluyordu.Eskiden ise,bazı unsurlar"komünlerini"sıkıştırıp,"benim cildim bozuk" ya da "serttir","bu nedenlerle ben ayrı traş olmalıyım" diyenler,kendilerine verilen tek ve özel jileti de bir sefer de traş olup attıklarını,bu baskılar ve zor karşısında acaba unuttular mı?Şimdi ise,17 kişi aynı jiletle traş olduğu gibi,"sert ve bozuk sakallar"da bu uygulama içinde her gün traş olmaktaydı.Bir de,bu verilen jiletler eğer etek ve koltuk altı temizliği yapılacağı günlere denk gelirse,yüz traşından sonra,sırayla etek ve koltuk altı traşı da olup,ondan sonra gardiyana teslim etmek gerekiyordu.Koltuk altı ve eteklerin de bazen kontrolü yapıldığı için,zor da olsa,yüz traşından sonra jilet kırılıp etek ve koltuk altı da traş edilmek zorundaydı.Ayrıca,koltuk altı ile eteklerin traşı bize gerekliydi.Uzun zaman traş edilmeyince,pislik , yara oluyordu..Mantar hastalığı yaygınlaşıyordu.

Daha sonraları jilet işi sistemleştirildi.Her unsura bir jilet alınarak bunlar isim sırasına göre numaralanıp,delikli bir kutuya yerleştirildi ve gardiyana verildi.Traş bir gün var bir yok tarzına dönüştürülerek,traş günlerinde sorumluya teslim ediliyor ve traştan sonra düzenlice kutuya tekrar yerleştiriliyor ve gardiyana veriliyordu.Bu nisbeten öbür uygulamaya göre daha iyiydi.Ama,çok tüketim oluyordu.Kantinden her seferinde birçok jilet alınıyor ve gardiyana veriliyordu,gardiyan birkaç günde tümünü atıp,yerlerine yenilerini yerleştirip,veriyordu.İçeride herkes traş olduktan sonra,jiletin üzerine kendi numarasını yazıp, o numaranın olduğu yere yerleştiriyordu.Belli bir zorluk ve disipline olma söz konusu olduğundan,yeni yönteme rağmen,belli arkadaşlar aynı jiletle oluyor,bazılarını açmıyorlar,tasarrufa gidiliyordu.Esasa ilişkin olmayan bir tedbir uygulanıyordu!

Traştan sonraları ise,eğer su varsa,yüz yıkanıyordu.Su açısından alt koğuşlar daha şanslı idiler.Üst koğuşlar da ise,günlerce susuzluktan yüzün yıkanmadığı oluyordu.Üst koğuşlarda traş sonrası,havlunun ucu ile,4 ve 5 damla suyla yüz silinirdi.Kanayan yerler ve göz çapakları böylecene silinmiş olurdu.

Tuvaletlerde ise,büyük abdest sonrası gazete ya da kağıt bulunmazsa, iddianameler ya da mahkeme kararları parçalanıp temizlik yapılırdı.Eller de yıkanmazdı.Çünkü,40 kişiye 2-3 bidon su verilmekteydi.Bunun 1 bidonu içmeye (her bidon ortalama 120 bardak su alıyordu),diğerleri de kravanaları ve yemek kablarını yıkamaya ayrılırdı.Eğer birkaç bidon suyun fazla gelmesi söz konusu ise,(bazen oluyordu) ya da karamboldan bir kaç bidon fazladan alınabilirse,genel temizlik yapılırdı.Etek ve koltuk altı temizliği yapılırdı.Bazen,çok gerekli arkadaşlara başlarını eğerek yıkamaları için,birer sürahi su verilirdi.

Su,düşmanın elinde en önde gelen baskı araçlarından biriydi...

b-Sayım.

Her gün en aşağı iki kez sayım yapılırdı.Biri sabah saat 08.00'de ve diğeri de (akşam yemeğinden sonra) genellikle akşam yemeğinden önce yapılırdı.Bu sayımları nöbetçi subayı yapardı.Havalandırma girişi ve çıkışı ile,koğuş dışına giden görevliler içeriye geri döndükleri zaman,ayrıca koğuş gardiyanı tarafından sayılırdı..

Nöbetçi subayın yapacağı sayıma hazırlık olmak üzere,yarım saat önce sinden sayım düzenine geçilir ve gardiyanın emri üzerine sayım provası, koğuş sorumlusu tarafından yaptırılırdı.

Sayımda,komutlar,yüksek sesle verilir.Rahat ve hazırollar aynı anda,

ayaklar çok hızlı bir şekilde yere vurularak yapılırdı.Rahat ve hazırol lar sırasında koğuş sallanırdı.Bu yüzden,bazı üst koğuşların zeminleri, çatlamıştı..Sayımlarda rahat ve hazırol yaparken tek ses(rap)çıkarılması zorunluydu.Şayet birden çok "rap" sesi çıkarsa,tüm koğuş cezalandırılırdı.

Sayımlarda sayı sayarken şaşıranlar,nöbetçi subay ve blok çavuşu tarafından hemen orada dövülürdü.Onlar gittikten sonra da şaşıran arkadaş koğuş gardiyanı tarafından küfür ve dayağa uğrardı.En çok heyecanlı olanlar ve Türkçe bilmeyenler şaşırırlardı.

Sayımın başlangıcı,kapının kolunun gardiyan tarafından şakırdatmasıyla başlardı.Subay ve erler hışımla içeriye girerlerdi.Çoğu kez sayımlara Kurt köpeği de katılırdı.Köpek içeri girer girmez,kendisinden korkanları tanır,korkup kımıldayanlara saldırırdı.Dişi olan "CO" adlı bu Kurt köpeği ile askerlerin cinsel ilişki kurduklarına çok tanık olduk.Bu nedenle de,köpek sayımda içeri girince,arkadaşların penislerinin civarına saldırırdı.Bu civarı koklayarak,ısırmaya çalışırdı.Bu anda korkup,kendisini geri çekmek isteyenlerin,bacaklarına dişlerini geçirirdi.Ancak,subay ve erlerin müdahalesi üzerine dururdu.Bu köpeğin saldırıları ve korkusu ile birçok genç arkadaşımız kafadan oldular.Yaralananlar ise,tedavi edilmediler.Askerler "oğlum o aşılıdır ve temizdir"derler,"CO"nun bize bulaşmasından ötürü "pislendiği için" üzülürlerdi.Bazen de "CO"sayıma,kapı açıldığı zaman yalnızca girer,bu durumda "CO"ya dikkat çekilir, tekmil verilirdi.Bunu genellikle işgüzar gardiyan ve blok çavuşları yaparlardı."Hayvan" Orta-Doğu toplumlarında hakaret sözcüğünü çağrıştırdığından,bununla kişiliğimiz ve gururumuzla oynayıp,bizleri aşağılıyor ve tatmin oluyorlardı..Halbuki bizim gözümüzde,Türk Ordusu o kadar aşağılaşmış ve bayağılaşmıştı ki,onun bir mensubuna tekmil vermektense,köpeğe tekmil verip,selam durmayı yeğliyorduk.(102)

c-E ğ i t i m .

Sabah sayımdan sonra günlük programın uygulanmasına geçilirdi.Zaten, bizim sayımımızdan önce,askerlerin sayımı yapılmış ve günlük özel emirler ve ne yapılması gerektiği belli olmuştu.Günlük özel emirler, hangi koğuşlarda arama yapılacağı,hangi koğuşların çay ya da kantin alacakları,ya da hangi koğuşların cezalandırılacakları ile ilgilidir. Bu,yalnız blok çavuşlarına ve belirli bir asteğmene verilirdi.Her gardiyan ve subay,bu özel emirlerden haberdar edilmezlerdi.Emirler,bizzat İç-Güvenlik Amiri tarafından verilirdi.

Sabahın erken saatinde,koğuşların arasındaki ve idareye yakın uzunca bir koridorda,İç-Güvenlik Amiri'nin o pis sesiyle "Türküm,doğruyum,çalışkanım..." andına başlanır ve askerler yüksek sesle tekrarlardı.Bu gürültüler gelir gelmez,koğuşlarda bir tedirginlik başlar,ne olacağı düşünülmeye koyulur,ve herkesin suratında bir karamsarlık ve korku belirmeye başlardı.Ardından,yüksek sesle,İstiklal Marşı,(hangisinin önce ya da sonra olduğunu pek farketmezdik,ama,genel olarak İstiklal Marşı önce okunurdu)hep bir ağızdan okunur,bir sessizlik olur ve "İç-Güvenlik Amiri" konuşmaya başlar;

"Arslanlarım,nasılsınız" der,hep bir ağızdan gardiyanlar "Sağol komutanım"derlerdi.Ve devamla;"Yiyor musunuz?"der,"yiyoruz"derler;"Yediriyor musunuz?"der,"yediriyoruz" derler;"mutlu musunuz?"der,"mutluyuz"derler ve karşılıklı alış-verişten sonra,"herkes koğuşunun başına m a r ş m a r ş " denir ve askerler koşarak giderlerdi.Ne olacağını ve uygulanacağını bilmezler ve hemen koğuş mazgalını açarak,sorumluya;"lan...hazırmısınız,bir eksik olsun ...."derlerdi.Ondan sonra,İç-Güvenlik Amiri'nin özel"emirleri" belli kişilere verilir ve uygulamaya başlanırdı.İç-Güven

lik Amiri'nin sesli konuşmasını ve bağırmalarını yakın koğuşlar duyarlardı.

Burada,uygulamanın başlamasından sonra,koğuş içi eğitim ve havalandırma eğitimini anlatacağız.Havalandırmaya ayrı yerde değinilecektir.. Bu nedenle,eğitimden kasıt,burada yalnızca koğuş içi eğitim olacaktır.

Koğuş içinde başlıca üç çeşit eğitim yapılırdı:

"Kitap Okuma,Marş Söyleme ve Yanaşık Düzen" eğitimi.

Okutturdukları ilk kitap,Kara Kuvvetleri Komutanlığının yayınlamış olduğu ve askeri birliklerde okutulması zorunlu olan (ders olarak)"İnkilâp Tarihimiz ve Atatürkçülük" idi.Daha sonra her koğuşa Atatürk'ün, "NUTUK" kitabının alınması zorunluluğu kondu.Sonra bu "NUTUK" okunmaya başlandı.

Kitap,ayakta ve esas duruşta okunurdu.Bir kişi kitabı bir-iki cümle ya da kelime okur,tüm koğuş bunu tekrarlardı.Koğuşun tekrarları da,diğer arkadaşın okuması da yüksek sesle olurdu.Kitap okuma,havalandırmaya eğitim için çıkılmadığı takdirde,sabah sayımından öğle yemeğine kadar aralıksız devam ederdi.Okuma işini,gardiyanlar koğuşun gözetlemesinden kontrol ederler ve koğuş kapısı arkasında da kulakları ile dinlerlerdi.Okuma sırasında esas duruşu bozanlar,kıpırdayanlar olursa,ya da,okumaya katılmayanlar (tekrar etmeyenler olabilirdi,dudaklarından , belli olunca,gardiyan bağırır ve "ulan ibne gelirsem...."derdi.Bazen'de kasıtlı olarak bağırırdı)cezalandırılır ve dövülürlerdi...

Belli zamanlarda okunan bu kitaplardan yazılı ve sözlü imtihanlarda yapılırdı.Bunu ya gardiyanlar ya da blok çavuşu yapardı.Bu imtihanlarda hem çavuşlar,hem gardiyanlar çok şişerlerdi.Birçok tahsilli insanı, imtihan etmek,onlara gurur verirdi! Birşey de bilmezler,bazen kasıtlı olarak,yanlış deyip dayak atarlardı.Bir kelimeyi atlamak cezayı gerektirirdi.Kitabı şiir gibi ezberlemek gerekiyordu.Bir heceyi bile atlamak mümkün değildi.Yazılı sınavlar ise,sorular sorulur,yazılı olarak alınır,götürülür ve değerlendirilirdi.Tam not alanlar ödüllendirilirdi. Bu ödüllendirme,havalandırmada eğitim yapılırken bir kez serbest oturmak ve dolaşmaktı.7 Numaradan aşağı not alanlar ise,cezaya çarptırılırdı."Gözüaçık" olanlar,yine,lisedeymiş gibi,kopye çekerler,konuşur,askerleri gırgıra alırlar,soru sorup şaşırtırlardı.En önemlisi de,Türkçe bilmeyenlerin çektikleri ızdıraptı,onlara arkadaşlar yardım edip,yazılılarını yazmak,sorularını cevaplamak zorunda kalırlardı.Çünkü,bazı katı gardiyanlar,bilmeyen olursa,sorumluyu ve kitabı okutan eğitimciyide fena hırpalarlardı,koğuşa da toptan ceza verebilirlerdi.Ayrıca,Türkçe bilmeyen ve garipan köylü olan adamlara meydana gelen durumdan ötürüde çok acıyorduk.İnsanın onuruna dokunuyordu.Dil bilmeyen bir insanı zorla imtihan etmek ve ona dayatmak..Ne korkunç bir işkencedir.

İki yıl boyunca devamlı olarak bu kitaplar anlattığımız biçimde ayakta ve esas duruşta,bağırarak okundu..Yüzlerce kez bitirdik.Kur'an gibi ezberledik.1983 yılına gelindiği zaman,KÜLTÜR BAKANLIĞI VE DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞININ Yayınlamış oldukları,çoğunlukla dini ve Kürt halkının varlığını inkar eden,ırkçı,basit hurafeleri içeren bağnaz kitaplar okutulmaya başlandı.Bir yandan Atatürk'çülük,bir yandan da dini eğitim.Ne kadar güzel bir iş..Arkadaşlara bu kitapları okumak,okutturmak en ağır gelen işkence biçimlerinden biriydi.Bize,"İbneler,dışarıda Lenin'i,Stalin'i,Marks'ı vb... okuyordunuz,şimdi bunları okumak zor geliyor"diye sataşır ve bunu bize hatırlatmaya çalışırlardı.Bu zor bir eğitim di.Ama,geri tepti..

Koğuşta,kitap okunmadığı zaman çoğunlukla marş söylenirdi."Andımız,

İstiklal Marşı,AtatÜrk'ün Türk Gençliğine Hitabesi"dahil,52.Marş öğretilmişti,ve ezberlenilmişti..

BütÜn eğitimlere,zaten "Andımız,AtatÜrk'ün Türk Gençliğine Hitabesi İstiklal Marşı'nın"on kıtası okunarak başlanırdı.Bu adet olmuştu.Esas duruşta bunlar bittikten sonra,yürüyüş ve eğitim başlardı.Eğitim gibi, mesai 'de bunların okunmasıyla başlardı.Bir kişi yüksek sesle satır satır bunları okur ve diğerleri tekrar ederlerdi.

Bunların,herkese ezberletilmesi vazgeçilmez(göz-altı,soruşturma da dahil)bir siyaset haline gelmişti.Cezaevinde zorla herkese öğretilip , ezberletilmişti.Tür ya da TC vatandaşı olup olmamak,ya da Türkçe bilip bilmemek de önemli değildi.Cezaevine tutuklanıp getirilen kişi,bunları okumak zorundaydı.Bilmiyorsa,öğrenmeden hücreden çıkamazdı.

Burada bir parantez açalım;Alman Hans bile,Her üçünü de eksiksiz ve hatasız öğrenmişti.O'da diğerleri ile birlikte "Türküm,doğruyum..."diyerek okuyor ve "Andını" içiyordu..Bu Hans ve birkaç kişi gazeteci olup,cezaevinin hücrelerinde ve koğuşlarında uzun zaman kaldılar.Hans , havalandırmaya çıkınca onu görüyor ve dinliyorduk.Adam Türkçe bilmediği için,ne söylersen onu tekrar ediyordu.Yanlış yaptığı ya da bilemediği zaman askerler,"Ulan ibne.."deyince,onuda tekrarlayıp "ulan ibne." diyordu.Buna çok gülüyorlardı.Devlet"gücünü isbat için" bu yolu seçmişti.

Konumuza devam edelim.

Marşlar yerinde sayarak,tempo ile söylenirdi.Marşların bir kısmı güfte ve beste olarak gerçekten Marş'tı.Bunları askerde de söylerlerdi Bazı"Mehter Marşları,Eskişehir Marşı,İstiklal Savaşı Marşı"gibi.Ama,diğer kısmı ise,uydurma ve bir kısmı da faşistlerin,türkülerden bozarak, yaptıkları marşlardı."Çırpınırdı Karadeniz"gibi..

Tüm marşlarda ırkçılık,Sovyet ve Yunan düşmanlığı ortak karakterdi. Bu nitelikte olmayan marşları ise,yasaklıyorlardı.Örneğin;"Gençlik Marşı" yasaklanmıştı.Ki,bu marşları devrimciler de bozarak yeniden düzenlemişlerdi.Ayrıca,türkülerden bozularak düzenlenen"devrimci" marşlarda yok değil.Biz,bu marşları ne yazık ki,böylesine zor ve işkence altında söyledik ve askerler ile subaylar,buna kıs kıs gülerek,seyrettiler..

Diğer marşlar ise,"Moskof ve Yunan Düşmanlığını ve kahpeliğini ilan eden,Türk bayrağını Atina ve Adalara,Moskovaya diken,Kafkasları,Yunan Adalarını,Kıbrıs'ı fethe çıkan,buralardan Orta-Asya'ya uzanan"marşlardı.

Marşlar bir gün önceden yazılı olarak verilir ve bir gün sonra herkesin ezberlemiş olması ve koğuş tarafından marş'a uygun makam bulunması istenirdi.Müzik yetenekleri olan ve sesi güzel,boğaz yapısı güçlü olanlardan birisi "koğuş marşçısı" olurdu.Bir türkü bulup,onun makamını verilen marşa uydururdu.Marşçı arkadaşlar bu zorunluluk karşısında,çoğunlukla Mahzuni Şerif'in türkü makamları -en çok bunlar bilinmektey - di- ya.da arabeks makamlarını verilen bu marş sözlerine uydururlardı.. Böylece,Mahzuni'ye de büyük haksızlık ederlerdi!

Herkes,teker teker,marşların güftesini ve bestesini bilmek zorundaydı.Bazen bireysel olarak imtihan ederlerdi..Bizim bulunduğumuz koğuşta,birgün,"Ceddin Dede,Neslin Baba"adlı"Mehter Marşı"için imtihan olmuştuk,Faşist olduğunu, sivil hayatından örneklerle, açıkca söyleyen gardiyan tarafından yürüyüşte iken durdurulup,esas duruşta bekletilerek, imtihan edildik.Qadıro(A.Ok)adında,toplu silah kaçakçılığından yargılanan ve okuma-yazması olmayan,Türkçeyi de çok az bilen bir arkadaşa sıra geldi (103),O'da marşı"Ceddi Dede,Nasır Baba"diye söyledi."Neslin"i

bilmiyor ya da unutmuş olacak ki,aklına suç ortağı Nasır geliyor ve "Nasır baba" diyor "neslin baba" yerine!Bu yanlışlık,Abdulkadir Ok'un kıçına elli copa maloldu.Tabi bu bizim hepimizin başındaki bir olaydı. Tahsilli olmak ve Türkçeyi iyi bilmek insanı kurtaramıyordu!

Marşlar,yüksek sesle ve ayakları yukarı,dizler göğüse değecek şekilde çekilerek söylenirdi.Ses ve ayak temposunun düşmesi ağır cezayı gerektirirdi.Sürünmekten herşeye kadar,akla gelebilecek her ceza!

Birde, "yanaşık düzen" eğitimi vardı.Eğer koğuşta yanaşık düzen için emir verilmişse,yer darlığı engel değildi,eğitim yapılırdı. Beşer kişi alınıp sırayla "sola,sağa dön,dirsek teması hizaya gel" şeklinde "yanaşık düzen" dedikleri "eğitim" yaptırılırdı.Diğerleri ayakta beklerlerdi.Bu beklemede,esas duruş bozulmazdı.Bunu bir eğitimci yaptırırdı.Gardiyanlar,önlerinde hata yapan olursa,eğitimciyi de döverlerdi.

Eğitim,saban normal olarak sayım sonrası başlar,akşam sayımına kadar devam ederdi.Öğlen,yalnızca yarım saat ara verilirdi.Cezalı koğuşlar,kalk saatinde eğitime başlarlar,sayımda ara verir,yine devam ederlerdi.Bu eğitim gardiyanın insafına kalmıştı.İstirahat verirse verirdi...

Genel eğitimin yanında bir de"okuma-yazma eğitimi" vardı.Okur-yazar olmayanlara,sözde (okuma-yazma seferberliğine uyarak (!) okuma- yazma öğretiliyordu.Bunlara,"âlâyı vâlâ" ile diploma veriliyor,basının ve komutanların katıldıkları diploma törenleri yapılıyordu.

Koğuşta,herkes Türkçe konuşmak zorundaydı.Türkçe bilmeyenlerin öğrenme süreleri,bir haftaydı.Görevlendirilen öğretmen bir haftada "öğretmek" ve öğrencinin de "öğrenmek" zorunluluğu vardı.

Eğitim çok ince düşünülmüş bir işkence aracıydı.Ordu'nun kolayca uygulayabileceği yöntemlerle yapılıyordu.Subay ve asker bunu yapmaya hazırdı.Ayrıca çok yönlü bir amaç da taşıyordu:

Birincisi;bizleri devamlı birşeylerle meşgul etmek amaçlanmıştı.Öyle bir meşguliyet ki;hem vücudun,hem de beynin o kadar yoruluyordu ki, hiç bir şey düşünemez oluyorsun.Yüksek sesle,inanmadığın ve karşı olduğun marşları -hem biçim hem de muhteva olarak- söylemek,kitapları okumak,insanı maddeten ve manen tahrip ediyordu.İnsan vücudu ve psikolojik durumu o kadar ağır baskı altına alınıyordu ki,bunu anlatmak mümkün değil!Ancak yaşanarak öğrenilebilir...Üç yıl,kafamızın içinde,sanki,bir değirmen taşı,dönüp durdu.Bakan,ama görmeyen bir aptal oluverdik.Bu koşullarda,insanın kendini ve çevresini koruması,büyük bir fedakarlık ve yürek işi sayılmalıdır...

Özellikle,mahkemede,sorgularımızın başladığı zamanda;sorguya hazırlanmayalım ve birbirimizle aramızdaki çelişmeleri gidermeyelim, anlaşmayalım ve savunma yapmayalım diye,bu eğitim günde 18 saate çıkarıldı. Varın düşünün!Devamlı 18 saat meşgul edildik.Dolaysıyla,insanda bir yabancılaşma meydana gelmekte,otomatik bir makina gibi hareket edilmektedir.Sanki,cezaevinde dünyaya gelmişsiniz ve bu hep böyle devam edecek gibi bir düşünceye kapılıyorsunuz...Böyle bir duygu gelişiyor.Dışarıda ki hayat,geçmiş hayatınız ve tanıdığınız yüzler silikleşiyor.Günlerce dostlarınızı,sevdiklerinizi hatırlayamıyorsunuz.Bu,belki de, insanın, koşullara karşı koyabilmesi için,beynin ve vücudun zorunlu geliştirdiği bir refleks ve savunmadır.Zaten isim bilmemek,olayları unutmak dageçirmek mümkündür.Bu nedenle,ikinci bir zorlama ile bu kez beyninizi başka bir tedbire sokuyorsunuz...Böylesine karmaşık bir yaşam içinde, senelerce mücadele vermek zorunda kalıyorsunuz.

İkincisi;Bu yoğun meşgul edilme altında,insanların siyaset yapmaları engellenmekte,zorunlu olarak siyasi düşünmekten ve davranmaktan alı konulmaktasınız.Oysa,devrimciler için,siyasi cezaevlerinin "bir okul" olması gerekiyor Burjuvazi siyasi çalışmayı bilinçli olarak engellemek için bu uygulamaları geliştiriyor.Burjuvazi,cezaevlerinin "bir okul" olmasına izin vermiyor...

Üçüncüsü;Tutuklu kitlesini kontrol edebilmektedir.Yaptırılan tek ve toplu işlerle (eğitim,yürüyüş,kitap okuma vb..),rahatça ve az sayıda personelle,kontrolü sağlayabiliyordu.Örneğin;tutukluların bir kısmı yemek yese,bir kısmı yemek yapsa,bir kısmı çamaşır yıkasa,diğer bir kısmı hamama gidip banyo yapsa ya da havalandırmada bir kısım tutuklu volta atsa,bunların tümünü kontrol etmek zorundadır ve bu zor olacaktır. Çok sayıda personeli bulmak ve eğitmek zorunda kalacaklardır.Tutuklular birbirleriyle rahatlıkla görüşebilecekler,aralarında haberleşme olacaktır.Oysa, "eğitim" ile,toplu olarak meşguliyet sağlanmakta ve merkezi olarak bir kontrol rahatça yapılmaktadır.Böylece, "disiplin" de rahatça sağlanmaktadır.

Dördüncüsü;Devrimciler,devrimci olduklarına,siyasetle uğraştıklarına pişman etmek amaçlanmaktadır.Çünkü,eğitim rahat bir ortam içinde ve önceden beynin algılamaya hazır hale getirilmesinden sonra yapılır.Onların böyle bir kaygıları yoktu.Çünkü,kendilerinin,bizlerin savunduğumuz ideoloji karşısında ne kadar yanlış ve yetersiz olduklarını biliyorlardı ve bunun bilincindeydiler.Karşınızdaki ideolojiyi,ancak doğruluk açısından daha üstün bir ideoloji ile altedebilirsiniz.Yoksa,işkence biçiminde sunulan "eğitim" doğru bir içerikte de olsa,amacına ulaşamaz,nitekim sonunda bunu gözleri ile gördüler. "Herkes Atatürkçü oldu" derken,ellerinde kala kala bir koğuş kaldı.Çünkü,doğrular, doğru bir biçim içinde sunulmak zorundadır.Yanlış biçim içinde sunulan doğru artık doğru olmaktan çıkar.Burada,biçim ile muhtevanın diyalektik birliği karşımıza çıkmaktadır.

(...)

Diyarbakır zındanında,Sömürgeci Türk burjuvazisi,Yüce Marksizmi,cüce Kemalizm ideolojisi ile alt etmeyi herhalde tasarlamıyordu.Onun amacı, "suçsuz" görülüp tahliye edilen,edilmek zorunda kalanlara ve "ceza sını" bitirenlere;

> "işte bizim cezaevlerimiz ve yöntemlerimiz budur.Bir daha halt eder,devrimcilik,mevrimcilik ile uğraşırsanız,başınıza yine bunlar gelir...Daha kötüsü gelir.Bunu siz de görün,başkalarına da anlatın ve bir daha da böyle haltlar etmeyin" düşüncelerini aşılamaktadır...

Ama,tüm çabası geri tepti.Çünkü,işkence ile, "eğitim" mümkün değildi.Yanlış bir iş yapılmıştı...Bununla,ağır işkence karşısında cezaevindekileri bezdirmek,ihanet ettirmek,intihara sürüklemek amacındaydı.Her şey onların istediği gibi olmuyordu.Olamazdı da.Tutuklu adam,bu zor eğitimin kıyısından köşesinden kaytarmanın yollarını buluyor;beyni,onların istediği şeyler dışında çalışabiliyordu.Aralarında,birşeyleri gizli de olsa görüşmek,olanağını elde edebiliyorduk...

Kitap okunurken ya da marş söylenirken,bir siyasi ve edebi konuya, örneğin;bir hikayeye,bir şiire kafayı takıp,saatlerce onunla meşgul olunabiliyordu.Siyasi sürecin,geçmişin muhasebesini,bu saatlerde kafamızda yapabiliyorduk.O sıkıntılı saatler,böylece uçup gidiyordu! (Hapishane birçok yazar,şair arkadaş yarattı) Bu yöntemleri zamanla bulmuş ve uygulamaya,işi kaytarmaya,muhtevamıza indirgememeye alışmıştık.Kısacası direniyorduk.Gülerek,konuşarak,sanki okunanları tartışı -

yor gibi,etrafımızdaki insanları da korumaya ve kollamaya çalışıyorduk.

En ufak bir olay,saatlerce,bazen günlerce eğlence konusu oluyordu. Örneğin;verilen emir üzerine,koğuş sorumlusu bizi "İnkilap Tarihimiz ve Atatürk İlkeleri ve İnkilapları" kitabından imtihan ediyordu.Sorumlu , sıradaki A.KOÇ adındaki bir arkadaşa "2.İnönü Savaşını" sordu.Ali, soruya,kitap ta geçen Mustafa Kemal'in İnönü'ye çekmiş olduğu telgraf ile girdi.Bu telgrafta Mustafa Kemal İnönü'ye;

"sen orada yalnız düşmanı değil,milletin makûs (ters) talihini de yendin" diyormuş.Ali,bu telgrafı anlatarak,İnönü savaşını anlatmaya başladı,aslında başka da birşey bilemiyordu.Ve şöyle dedi:

"Mustafa Kemal İnönü'ye telgraf çekti ve dediki;sen orada ters işler yapıyorsun"...A.KOÇ sözünü bitirmeden hepimiz güldük ve sorumlu tekrar anlattırmaya başladı.Buna,günlerce tekrarlatıp tekrarlatıp güldük. Aslında basit ve normal zamanda belki de gülünmesi mümkün olmayan bir şeydi.Ama, "eğitimlerini" alaya almaya ve gülmeye ihtiyacımız vardı! Elimize geçen bu fırsatı kaçıramazdık.Bizi,esasen güldüren de buydu. (104)

Eğer,koğuş sorumlusu sağlam ise,resmen kaytarmak mümkündü ve bunu yapıyorduk.Oturmak,sigara içmek,tuvalete gitmek mümkündü.Koğuşların gözetlemelerden görülmeyen zula yerleri vardı.Biz,arkadaşları,sıra ile bu zula yerlere oturtur ve dinlenmelerini sağlardık.Yine,yaşlılar ve hastaları su doldurmak ve tuvaleti temizlemek gibi hafif işler için "istirahat" ettirirdik...

Bazı gardiyanların istihbaratları vardı.Böyle gardiyanlar,ani baskınlar yapar ve durumu incelerlerdi.Ama,biz iş vermiyorduk. Sorumlumuz da sağlamdı.Bir-iki "soytarı" vardı,ama,onları da "idare" ediyorduk... Bazen de yakalandığımız oluyordu.Buna da razıydık. "Her nimet bir külfet karşılığı" idi.Fakat, "Minik" kod adlı (gardiyanlar kod adlı idiler) Laz bir gardiyan vardı.Boyu kısaydı.Biz,adını "bok böceği" koymuştuk.Bu gardiyan,kaytarmayı ve gırgırı önlemek için,kendi aklınca bir çözüm buldu ve birkaç arkadaşı (E.Kotan,E.Kıyak,K.Hoca,N,M,R.) koğuş kapısındaki mazgaldan görülecek şekilde öne yerleştirdi ve her kapı ya da mazgalı açışında,bizleri orada göreceğini söyledi.Beş on dakkika da bir kapıyı açıp bakıyor,bizi kapı önünde esas duruşta görmezse, hesap soruyordu.Bu durum,Mart 1982'den 18 Temmuz 1982'ye kadar (bazı arkadaşların hücreye götürülüşlerine) devam etti.

Koğuşlarda,ayrıca dini eğitim ve belli ölçüde ibadet zorunluluğu da vardı.Subaylar bizleri,gardiyanlara "dinsiz-imansız", "vatan haini ve Türklük düşmanı,anarşist,bölücü" olarak tanıtmışlar ve "öldürülmemizin hak" olduğunu empoze etmişlerdi.Gardiyanlar da bizleri imana getirmek(!) için her yolu deniyorlardı.Askerlik öncesi koyu dindar olanlar, bu konuda daha işgüzar davranıyorlardı.İdare,dini açıdan baskı yapılmasını gizlice istediğinden (açıktan Atatürkçülük var ya !),gardiyanlara göz yumuyordu.

Gardiyanlar,koğuşun,topluca namaz kılmasını,ramazanda da oruç tutulmasını istiyorlardı.İç-güvenlik amiri de, "biz Atatürkçüyüz,namaz-oruç bize göre değil" diye hava yapıyor ve ramazanı yasaklamış görünüyordu(!) Biz,namaza da,oruca da uymadık.Toptan namaz kılan koğuşlar vardı.

Aslında,tutuklular,namaz ve oruç işkenceden kurtulmanın bir yolu olarak kullanıyorlardı.Ancak,bazı işgüzarlar bunu çığırından çıkarıyorlardı.Bizim bulunduğumuz koğuşta,hapislik hayatından önce,namaz kılan ve oruç tutanlar,hatta hacı olanlar da vardı.Dini baskıların yoğun olduğu zaman,bunlara ibadetlerini yapmalarını söyledik.Ve bunlara birkaç

kişi de,göstermelik katıldı.biz,namaz kılıp,oruç tutmadığımızdan ötürü çok baskı gördük.Olur olmaz bahanelerle;dövüldük,sövüldük ve cezalandırıldık.Yolda,şurada-burada,dini sorulara maruz kaldık.Bu sorular ki,ilkel ve gardiyanın kendisinin de cevabını bilmediği sorulardı.Cevap versen bir türlü,vermesen bir türlü!Birgün Ruşen'e gardiyan, "len abukat, eliğin önü nire,arhası nire" dedi.Ruşen de,elin içini önü,üstünü de arkası olarak gösterdi.Meğerse yanılmış.Doğrusu şuymuş; "namaza niyet edilirken,her iki elin başparmağı kulak memesi hizasına getirildiği zaman,kıbleye bakan kısım elin önü oluyormuş,geride kalan kısmı da arkası.Bu "cahillik",arkadaşın epeyce dayak yemesine neden oldu.Ve "len bi de abukat olicen" gibi,üstüne üstlük laf işitti! (Bazı arkadaşlar,Avukatlıktan çok çektiler(!) Halen çekmekte olanlar var(!)

Burada,ilginç bir olayı da anmakta fayda vardır;

F.Tan (Hadi) diye toplu kaçakçılıktan yargılanan,Kızıltepe'li bir şoför,Mardin Soruşturması'nda dayanamıyarak birkaç kişinin adını vermişti.Bundan da büyük üzüntü duyuyordu.Gözaltında iken; "şayet tutuklanır cezaevine gidersem,bundan sonra Allah yoluna namaz kılacağım" demiş.Adını verip tutuklanmalarını sağladığı kişilere karşı,çektiği vicdan azabını ancak böylece hafifletebileceğini umuyormuş!Gerçekten tutuklanıp cezaevine geldiğinde namaz kılmaya başlamıştı.Gardiyan, namaz kılmak için baskı yapmaya kalkınca,Fadıl namazı terketti. Bazılarının baskı ile namaza başladıkları bir sırada,Fadıl'ın namazı terk etmesi çok dikkatimizi çekmişti.Kendisine sorduk ve şöyle dedi; "ben Allah için namaz kılıyordum,kılmaya başlamıştım.Gardiyan için değil"... Diğer konularda pek tutarlı bir kişiliği olmayan bu adamın,namaz konusundaki tavrı çok ilginçti.Ve gardiyan için namaz kılan birkaç kişi de,kısa sürede namazı terkettiler.

(...)

Cezaevinde 1983 yılından itibaren toplu dini eğitim başlatıldı.Müftülük ya da Diyanet İşleri Bakanlığında görevli,din adamları ve vaizler,haftada iki gün mikrofondan tüm cezaevine vaaz vermeye başladılar. Önceleri,bu konuşmalar,esas duruşta ve mutlaka dinlenmek zorundaydı. Sonraları oturarak dinlenilmesine izin verildi.Bizim için bu vaazlar "iyi ve kurtarıcıydı".Çünkü,istirahat ediyorduk...

Vaaz konuları sıkıyönetim tarafından seçiliyor ve denetimden geçiriliyordu.Genellikle, "ayrımcılık", "hakkına razı olma", "adam öldürmenin günahı", "emirlere itaat", "baba-ana sevgisi" vb. konulardı.Vaizler iyi seçilmiş,sesleri tok ve dinletecek cinstendiler.Bunlar banta alınmış ve dağıtılmış,merkezi dini eğitim konferansları da olabilir. Çünkü,daha sonra,bu anlatılan konuları içeren metinlerin aynısının bulunduğu kitaplar geldi.Dini olan bu kitaplar,Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayınlanmış kitaplardı...

Vaaz için görevlendirilen hocalar,bir keresinde direnişi kırmak için de kullanıldılar.3 Ocak 1984 direnişinde,zulmü ve işkenceyi protesto için ölüm orucuna giden arkadaşların konuldukları 32.koğuşa getirilerek,ölüm orucundaki arkadaşlara özel vaazlar verildi.Hoca işkencenin ve zulmün dince yasaklandığından söz etmeden, "intiharın kötülüğünden ve intihar yoluyla canına kıyanların ahirette cehennemde yanacaklarından,emir verenlere -ulul emre- itaat etmenin,müslümanlığın gereği olduğundan" dem vurmuştular...

Din adına yapılan şeylerin hepsi bir işkence aracıydı.(Zaten,din başlı başına bir işkencedir ve Sıkıyönetim de bunu çok rahat kullanmıştır) Bundan en çok etkilenenler hıristiyanlar oldu.Diyarbakır Cezaevi; Nasturi,Süryani,Ermeni,Yezidi gibi hıristiyan ve Ortodoks,Protestan,kato-

lik mezhepten insanları da barındırdı.Müslüman olmayan bu kişiler de islamlık eğitiminden geçmek zorunda kaldılar.Bu,çok zor bir şeydi. Burada,diğer dinlerin müslümanlıktan iyi olduğu ya da ilerici oldukları aklа gelmemelidir.Onların da bir aşağı bir yukarı aynı durumda oldukları ortadadır.Önemli olan,bir kişiye zorla başka bir inancı kabul ettirmek olayıdır.Türk Devletinin Anayasasına geçirdiği,Kemalist bir ilke olarak dünyaya büyük övgülerle açıkladığı Laiklik sorunu,işte böylesi sahtekar bir uygulama ile gündeme geliyordu.Bu,çok önemli bir yandır...

Sonuç olarak,koğuş içindeki yanaşık düzen eğitimi,kitap ve marş okuma,zorla dini eğitime sokulma,büyük bir işkenceydi.Çok dayak yememize neden oldu.

d- <u>y e m e k .</u>

Sabah,öğle,akşam olmak üzere günde üç kez yemek yenirdi.İç bölük,dış bölük erleri ve tutuklulara,cezaevinin "modern mutfağı"nda yemek pişiriliyordu.353 Sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluş ve Yargılama Usulü Yasası,askeri cezaevindeki tutuklu bulunan sivilleri "er" statüsünde kabul etmektedir.Buna göre,erlere verilen yemek ve diğer istihkakların (sabun,deterjan,sigara vb...) bize de verilmesi gerekiyordu.Fakat yemeğin en büyük baskı ve işkence aracı olduğunu bilen sömürgeci devlet,bu kozu da bize karşı kullanmamazlık edemezdi.Verdiği her lokma yemeği adeta burnumuzdan getirirdi...

Sabahları,genel olarak kalk saatinden yarım saat sonra,kahvaltı yapılırdı.Sabah kahvaltısında,yumurta,reçel,zeytin,yağ,peynir gibi şeyler olduğu halde bunlar verilmezdi,yalnız çay ya da çorba verilirdi.Askeriyede,bayramlar hariç,üç çeşitten fazla yemek verilmediği için,bunların hepsi birden verilmez.Örneğin;çay,yağ,reçel birlikte verilir.Çorba ise,tek çeşit verilirdi...

Öğlen ve akşam yemekleri ise,biri tatlı ya da meyve olmak üzere üçer türlüdür.

Yemekler,genellikle kaliteli idi.12 Mart döneminde Askeri Cezaevlerinde verilen yemeklerle mukayese edilmeyecek kadar temiz ve lezzetli çıkıyordu.Fakat,doyurucu değildi.Baskı olmadığı dönemlerde dahi, levazımcıların hırsızlığından olsa gerek,doyurucu yemek çıkmadı...

Ekmek ise,günde herkese birbuçuk tayin idi.Ama,devamlı olarak 1 tane verildi.Bazen bir ekmeğin dahi (normal zamanlarda) verilmediği oluyordu.Onun için,1981 Nisan'ına kadar,takviye için dışarıdan pide alıyorduk.Bizim bulunduğumuz koğuşta,prensip olarak karavana yeme kararımız vardı.Pide'yi çok zorunlu olmadıkça almadık.

Cezaevine ilk girdiğimiz günden itibaren,gerek kişisel ve gerekse komün olarak,karavana yemeyi bir kural olarak kabul etmiş ve bunu her toplantıda diğer gruplara da anlatmaya çalışmıştık.Bunun ilke haline getirilmesini önermiştik.Çünkü,uzun süre hapis yatacağımızı ve her istediğimizi istediğimiz zaman bulamayacağımızı da biliyorduk. Karavanaya alışılmalı ve karavanadan gelen yemekler yenilmeliydi.Çevremize,devamlı olarak bunu açıklamaya çalışıyorduk.

Baskı olmadığı ve kantinden alış-verişin serbest olduğu zamanlarda, bizim bu tavrımız "sekterlik" ve "gösteriş" olarak kabul ediliyordu.Bunun "sekterlik ve gösteriş" olmadığını,zaman ortaya koydu.Aslında,elçi tiri,diğer grupların liberal yanlarının savunulması ve kamuflesiydi.Ve bir kılıftı.Halbuki,biz bu konuda hem gerçekçi ve hem de gelecek günler için tedbirliydik.Kantinden ve dışarıdan biz de mal alıyorduk.Ama, öncelikle,bulgur çorbası da olsa,karavanaya talim ediyorduk.Ancak,verilene bazı destekler yapıyorduk.Hatta,gelişme çağında olan genç arkadaş

lara,sabah,öğlen ve akşam arası ek gıda vermemiz bile tartışma konusu olmuştu.

Ne zaman ki,baskılar başladı,kantinden alış-veriş durdu,herkes bizim gibi "gösterişe" ve "sekterliğe" zorunlu olarak başladı.Bu sırada, artık,bize hak vermeye de başladılar.Ancak,karavanadan yemeğe alışkın olmadıkları için,bu,çok zor oldu.Fakat,sömürgeciler,bizi açlığa öylesine "terbiye" ettiler ki,yağlı-yavan,tuzlu-tuzsuz,acılı-acısız ya da içine deterjan dökülmüş,tükürülmüş yemekleri dahi,ayrım yapmaksızın yedik,yedirdiler...

Karavanalar,yemekten önce çıkarılıp,mutfağın önüne dizilirdi.Yemekler karavanalara doldurulurdu.Yemekleri almak için Koğuşlardan yeter sayıda tutuklu çıkarılır,uygun adım yürüyüş ve marşla mutfağın önüne kadar gidilirdi.Yemeği almaya gidenler yalnız kendi koğuşlarının değil, birçok koğuşun (her seferinde bir koğuşun adamları kendi bloklarının tümünün yemeğini getirip koğuş kapılarının önüne bırakır,koğuşlar çıkıp alırlardı) yemeğini ve ekmeğini taşırlardı.Gardiyanların yemeklerini de bizim koğuş (Askerler de B/bloktaydılar) ya da B/blok'un yemeklerini taşımaya giden koğuş getirir ve erlerin bulundukları yere koyardı..

Yemek taşıma,düzgün sırayla olurdu.Herkes iki karavana ya da iki kasa taşırdı.Bu ağırlık ile düzgün yürümek ve bir damla bile yere dökmemek zorundasınız!Ekmek ise,büyük bir yatak kılıfı şiltesinin içine doldurularak taşınırdı.Birkaç koğuşun ekmeği,yaklaşık 250 ekmek birden taşınırdı ve blokta koğuşlara ayrılırdı.Genellikle bunu bizim arkadaşlara taşıtmak isterlerdi.Mutfağın önüne gidildiğinde,gardiyanlar, "len avukat ekmeği sen taşiyecen" derlerdi.Fakat,bu arkadaşların taşıyabileceği bir yük değildi.Çok ağır ve biçimsiz bir yüktü.Arkadaşlar bir iki zorlanır,birkaç cop yer ve karşılığında bu yükü güçlü-kuvvetli arkadaşlara bırırlardı.Özellikle E.Kıyak ve D .Öcal (105),yemek görevinde,bazı arkadaşlar ekmek taşımak yüzünden dayak yemesinler diye (koğuş, taşıma işinde çok tedbir alır ve adamları ona göre çıkarırdı), "karavana başına marş marş" denilince ekmek torbasına hemen yapışırlardı.Diğerlerimiz karavanaları alırdık.Hoş,onların taşınması da kolay değildi. Karavanayı taşırken ya da yemek dağıtırken yere döken,yalamak zorundaydı (106).Bu nedenle çok dikkatli olmak ve yapabilecek arkadaşlara görev vermek gerekiyordu.Gardiyan, "çıkın" deyince,taşımada "usta" olanları karamboldan çıkarıyorduk.Arkadaşlar bilinçli olmazlarsa,özellikle kuru şeyleri;pilav,makarna,helva gibi...hemen kapmaya çalışıyorlardı . Diğer arkadaşlara da,ağır ve dökülecek şeyler kalmış oluyordu.Ve hep onlar işkence görüyorlardı.Örneğin;D.Öcal,N.Uysal,E.Kotan,E.Kıyak gibi arkadaşlar koğuşun taşıma işlerini yüklenmek zorunda kalıyorlardı. Bu arkadaşlar,bizleri yemek yalatma işinden,acele sulu yemek bulunan karavanalara yapışarak kurtarıyorlardı.Diğer karavanaları almamız böylece rahat oluyordu...

Yemek karavanaları koğuşların kapılarına bırakılırdı.Yemek,İç-Güvenlik Amirinin önceden verdiği emir ve talimat üzerine ayarlanırdı. Bizzat,kendisi gidip yemek dağıtımını görmezse,dağıtım yapılmaz ve yapılsa bile,orada öylece beklerdi ve yemekleri almaya kimse çıkarılmazdı . Örneğin; "birinci koğuşa sabah zeytin,öğlen mercimek,akşam prasa verilecek" gibi belirlemeler yapar ve diğer yemekler verilmezdi.Ya da şu şu koğuşa yemek verilmeyecek dedi mi verilmezdi.Bazen,elindeki ağaçla (!) mutfağın önüne gelip yemekleri orada ayarlatır,örneğin,bir koğuşa gidecek helvayı bir kaç koğuşa böldürtür,diğerlerinin hepsini biraraya toplayıp,askerlere verdirirdi.İyi ve güzel yemeklerde,hep bu uygulanırdı...Askerler de yolda ya da koğuş önünde çalarak bunu yaparlardı.Elli kişi için verilen mercimek,karavananın dibinde dört parmak suydu. Yine elli kişilik koğuşa verilen ekmek 5-6 tanedir.Bununla bir koğuş bir tam

gün idar etemek zorundaydı.Kazara,karavanaya bir iki parça et düşmüşse,o eti de,gardiyan ya da kendisi,ya da köpek için alırdı.

Kahvaltılık peynir,zeytin,yumurta gibi şeyler ile meyveler koğuşa verilmezdi.Blok çavuşunun odasında bekletilirdi.Blok çavuşu,gardiyanlar ve yardımcıları,ek olarak bunları da kullanırlardı.İleride gardiyanları anlatırken,bunların ayrıntılarına,bu arada yemek durumuna yeniden değineceğiz.

Bir insanın ihtiyacına bile yeterli olmayan yemek birçok insan için veriliyordu.Gardiyanlar aç gözlülüklerinden ya da görmemişliklerinden (birçoğu yemekleri burada tanıyan "garibanlardı") elli kişiye verilen yarım kilo peyniri ya da on yumurtayı bile vermiyorlar ve gözlerini bunlara da dikiyorlardı.20-22 yaşlarında genç insanlar,kısa süre içinde her önlerine geleni yemekten iri yarı kesilip,acayip bir mahlûk olup çıkıyorlardı.

Özet olarak,bize verilen yemekler doyumluk değil,tadımlıktı.Aç kalmaktan herkes iğne ipliğe döndü.Bazı arkadaşlar tanınamaz hale geldiler.Bir yandan açlık,diğer yandan eğitimin ağırlığı,bizi yedi bitirdi. Arkadaşların birçoğu eğitim sonrası bayılmaya başladılar.Birçok insanın rüyasına,ekmek ve yemek girmeye başladı.Sohbetler,ekmek ve yemek etrafında dönmeye,yemek tarifleri yapılmaya başlandı...Herkes anasının ve karısının yaptığı yemekleri övmeye,anlatmaya koyuldu.Herkeste içeriden çıkınca "lokanta açmak" merakı oluştu...

Bu kadar az yemeğin bölüşülmesi de büyük bir sorundu.Adaletli insanlara ihtiyaç vardı.Bu,başlıbaşına bir öneme sahipti.Örneğin;avuç içi kadar peyniri,o kadar insana nasıl bölüştürecektik?Yöntemi fedekarlıkta bulduk.Az gelen ve bölüştürülmesi zor şeyleri,en çok enerjiye ihtiyacı olanlar ile dayanma gücü olmayanlara ve yirmi yaştan küçüklere vermeye başladık.Bazen de tümden bölüştürmeden,az miktar gelmiş şeyleri siyasi olmayan tutuklulara veriyorduk.Siyasi olmayanlara ayrıcalık tanımak zorundaydık:Birincisi;bilinç durumları paylaşmayı kavramaya yetmiyordu.İkincisi;koğuşlarda,en çok bunlar muhbir olarak kullanılıyorlardı.Onlara iyi bir yaklaşımla,muhbirlik yapmalarını engellemek istiyorduk.Nitekim,uzun süre kaldığımız bazı koğuşlarda,birçok kaçakçı hatta Bucak Aşiretinden biri de kaldı (R.Gizligöz).Bunlar,muhbirlik için çok zorlanıp ve dayak yedikleri halde,muhbir olmadılar,hep bizimle birlikte hareket ettiler...

İdare,yemekte şöyle bir siyaset izliyordu:Dayanma sınırına kadar bizleri aç bırakıyordu.Midemiz küçülmeye ve bazı şeylere alışmaya başladığında,birdenbire ve üç koğuşa yetecek kadar (yenilmesi mümkün olmayan miktarda) yemek veriyordu.Gelen yemeklerin hepisini yemek zorunluluğu da vardı ve dökülemezdi.Böyle günlerde,çöp ve tuvalet havalandırmadaki logar kapakları açılıp kontrol edilirdi.Şayet,çöpte ve lağımlar da yemek artığı görülürse,koğuş sıra dayağına geçirilirdi.Sözde, "devletin vatan hainlerine verdiği nimet" çöpe dökülüyordu!Küçülmüş midelerle,bu kadar çok yemeği yemek,aç bırakılmaktan daha fazla bir işkenceydi.Zaten,hepisini yesek dahi,yine kasıtlı olarak bir mana aranır ve yemek bize "zehir" edilirdi.

Bir de,çok verilen yemeklere,aşırı tuz konulur,deterjan,sabun katılırdı.

Günlerce,ekmek ve yemek bekleyen arkadaşlar,ister istemez yemeğe saldırırlar,ardından ishal ve büyük bir rahatsızlık başlardı.Su olmadığı için bu kez yanardık.Eğitimde çok zorluk çekerdik.Çok kişi, altına kaçırırdı...Tuvalet ihtiyacı giderilemezdi.Kasıtlı olarak,lağımı dışarıdan tıkarlar ya da üst koğuş,kendini kurtarmak için fazle yemeği dö-

ker ve alttaki koğuşun tuvaleti tıkanırdı.Ellerimizle açmaya çalışır , ama,yapamazdık ve gardiyanlar, "ulan ibneler hem yemek veriyoruz,hem de yemeği tuvalete döküyorsunuz" deyip saldırırlardı.Ancak,kendileri her şeyi ve her zaman tuvalete döküyorlardı.Ekmeği atıp basıyorlardı.Oysa, koğuşlarda bir dirhem bile yere atılmaz ve basılmazdı.Çünkü,yoktu ve ol duğunda da azdı...

Bu uygulamalardan başka,özellikle,faşist ya da bu eğilimli gardiyan ların özel uygulamaları vardı.Bunların fazladan ek işkenceleri de şunlardı:çoğunlukla yemeklerin içine tükürürler ya da köpeklerin pislikle rini atarlardı.Bizim gözümüzün önünde yemeklere tuz ve deterjan koyarlardı.En önemlisi su vermezlerdi.

Kavun,karpuz gibi şeyler önceden gardiyan tarafından kontrol edilir, iyi çıkarsa kendisi için alıkonur,kötü çıkarsa,yemek için koğuşa verilirdi.Bu tür meyve ve sebzelerin kabukları ve çürümüş yaprakları da yen mek zorundaydı.Şayet,çöpte görülürse,büyük cezayı gerektirirdi.Kaldığı mız koğuşta hiç bir zaman,portakal,kavun,karpuz vb..kabuğu yemedik.Bun ları zulalıyor,bazen çöpe de koyuyorduk.Çöp döküleceği zaman,hem çöpün içinde zulalıyorduk,hem de zulaladığımız kabukları,karambolla götürüp atıyorduk.Bazen yakalanıyorduk.Bunun gibi,yemekleri de sulandırıp tuva lete döküyor,cezayı da göze alıyorduk.Bütün bunları yapabilmek;hem koğuşun,hem de koğuş sorumlusunun sağlam olmasına ve birlikte hareket edilmesine bağlıydı.İleride,koğuş sorumluları bölümünde konuya yeniden döneceğiz...

Tam iki yıl aralıksız süren açlık,vücutlarımızın direncini kırdı, bizleri halsiz düşürdü.Yöntemleri "öldürmek değil,süründürmekti".Hızlı bir verem yayılmaya başladı.Dünyanın hiç bir yerinde rastlanmayan boyuta,%16'ya kadar ulaştı.Bunun yanıda diğer hastalıklar da yaygın laştı...

e- <u>t e m i z l i k .</u>

Temizlik,cezaevindeki devamlı uğraşılarımızdan biriydi. Sabahleyin kalkınca,kişisel temizlikle işe başlar,koğuş temizliği ile devam ederdik.Kişisel temizlik;el-yüz yıkama,günlük sakal tıraşı,haftalık koltuk altı ve etek traşı,on beş günde bir bir numara (bazen sıfır) ile saç traşı,çamaşır yıkama ve banyo idi.Bunların bir kısmı zorunluydu (Traş lar gibi).Diğerleri ise,suya ve zamana bağlıydı...

Yukarıda da değindiğimiz gibi,haftada bir yüzümüzü yıkayabiliyorduk Bu durumda,banyo yapma ve çamaşır yıkama olanaksızdı.Cezaevinde çok kul lanılışlı iki hamam ve büyük bir çamaşırhane olduğu halde, bunlardan yararlanamıyorduk.Askerlerin koğuş ve yemekhanelerine su verildiğinde, ister istemez,alt koğuşlara da su verilmiş oluyordu.Üst koğuşlar ise,alt koğuşlardan su taşıyarak ihtiyaçlarını gideriyorlardı.Bizler,Üst koğuş lara ne kadar gönüllü su taşımak istesek de,taşıtmıyorlardı.Üst koğuşlar,günde birkaç bidon suyla idare etmek zorundaydılar.Biz, sabahlara kadar,ne eder eyler üst koğuşların bidonlarını temizler,hazırlar ve doldururduk.Ama,sabahleyin,askerler birer ikişer bidon kendilerine alıp, onlara birkaç bidon verirlerdi.Hatta,bazen taşıyıp kapılarına koyduğumuz bidonları akşama kadar onlara vermezlerdi...

Susuzluktan ve banyo yapamamaktan dolayı sık sık bit salgını oluyor ve bit askerleri de tehdit eden bir duruma ulaşıyordu.D olaysıyla ilaç lama yapılıyordu (Askerler bit'e "tank" diyorlardı).Temizlik yapılmadığı için ilaç çare olmuyordu.Arama sırasında ve işe götürmede,bazı askerler "lan tank var mı?" diye soruyorlar,biz de var diyorduk.Bu neden le bizlere,pek yanaşamıyorlardı.Su olunca gruplar halinde,sırayla çamaşır yıkanırdı.Soğuk su ile,ne kadar temiz yıkanabilirse o kadar yı-

kanıyor,banyo da soğuk su ile yapılıyordu.Herkese belli ölçüde su veriliyordu...

Koğuşun günlük temizliği,temizlik nöbetçileri tarafından yapılırdı.Bunların sayıları,koğuşun büyüklüğüne göre değişirdi.Hasta,sakat ve çok yaşlılar dışında herkes sıra ile temizlik nöbeti tutmak zorundaydı. Aynı ölçüde olmamakla beraber,nöbetçi olmayan arkadaşların bazıları nöbetçilerin temizlik işlerine yardım ederlerdi.Arkadaşlarımız yardımlaşmada duyarlıydılar.Yardımlaşmada en önde olmak,onlara saygınlık kazandıran nedenlerden biriydi.Pazar günü öğleye kadar bitirilmesi zorunlu genel temizliğe,herkes katılırdı.

Temizlikte en önemli konu,çöp tenekelerinin bakımı ve ayarlanması idi.Her koğuşa,çöp için,boş iki peynir tenekesi verilmişti.Fazladan teneke ya da başka bir kab kullanmak yasaktı.Çöpler koğuş içinde bekler ve onbeş günde bir çıkarılırdı.Onun için,az çöp çıkarmak ve çöpü iyice yerleştirmek zorundaydık.Fazla yer tutan kağıt ve benzeri şeyleri, leğenlerde hamur haline getirip,tuvalete dökerdik.

Arkadaşlar,çöp tenekelerine,süt kutularının jelatinlerinden çok güzel kılıf ve kalın mukavvaların jelatinle kaplanması ile kapakları yapmışlardı.Bunlar,çöp kutularının,elden geldiğince temiz tutulmalarını sağlıyordu.Fakat,koku ve sineği,yine de önleyemiyorduk.Bazen,kurtlanma oluyordu.Diyarbakır sıcağında,onbeş gün kalan çöpü içeride nasıl olacağını düşününüz!Bu,cezalı olunca ayda bire ya da daha fazla süreye de çıkabiliyordu.Ama,sayımlarda,aramalarda,subayların gelişlerinde koku varsa,hemen çıkarılıyordu.Bu uygulama ile,bizlere işkence etmek,tiksindirmek,bıktırmak ve sağlığımızı bozmak amaçlanıyordu.Tutukluların kaçmalarının engellenmesi de düşünülmüştü... Belki,tünel kazıp,çıkan toprağı çöpün içine atabilirdik!Yani bu tedbirlere başvurmaları, tesadüf değildi.Ve her çöp çıkarıldığında küfrediyorlar, "bu kadar çöp olur mu?" diyorlardı.

Sağlığımızı bozmak için her çareye başvuruyorlardı.1981 yılını 82'ye bağlayan yılın kışında kaloriferler yakılmadı.O kış,sık sık gelerek, "ulan anasını ...,burası ahır mı?Leş gibi kokuyor,bütün pencereler açılsın" derlerdi.Soğuk hava ve cereyan, "anamızı ağlatmıştı".Gıda sızlık,yeterli enerji alamamaktan,bir kat daha fazla üşüyorduk...

1982 yazında ise,bu kez pencerinin açılmasını yasakladılar. Gerçekten o zaman da içerisi leş gibi kokuyordu.Terden sırılsıklam ve halsiz dik.Gece yatarken "kadere kısmet" deyip bir pencereyi biraz aralardık, bu beş-on dakkika sürer ve yakalandığımız da olurdu. Diyarbakır'ın sıcağı bizi mahvetmişti.Eğer,bu biraz açma yüzünden yakalanırsak,hangi saatte olursa olsun nöbetçiler ya da tüm koğuş sıra dayağına çekilirdi.

Koğuşun içi dayanılmayacak kadar kokuyordu,bu kokuya alışmıştık,ancak,dışarıdan koğuşa girenler,dayanamıyorlardı.Bazen,dış göreve gidip geldikten sonra,koğuşta mide bulantısı çekiyorduk.

Bu koku,sayıma gelen subaylar ve gardiyan için çekilmez hale gelince,bu kez,bize,kendi paramızla sprey aldırdılar.Bu spreyler,çeşit çeşitti ve çok pahalıydılar.Zorla aldığımız bu spreyleri koğuşa sıkacak ve onlar geldiği zaman kokuyu önleyecektik (107).Örneğin;bizim koğuş , o zamanın parası ile 8.000 liralık kokulu sprey aldı.Menekşe, lavanta, vb.. gibi birçok kokulu spreyler,koğuş dışında,gardiyan tarafından "muhafaza" ediliyordu.Sayıma birkaç dakkika kalınca,gardiyan eline bir sprey alır gelirdi.Esas duruşta beklerken,bize ön düğmelerimizi açtırır, gelişigüzel üstümüze-başımıza ve koğuşa sıkar çıkardı... Koğuş "güzel kokulu olarak sayıma hazırlanmış" olurdu.Bu vahşetti!Gel görki, sprey-

lerin kokusu bizim ve koğuşun kokuları ile birleşince,ortaya daha da dayanılmaz bir koku çıkmaktaydı.Bu dayanılmazlık onlar içindi,biz, nasıl olsa her şeye dayanıyorduk.Bir süre sonra,spreyden vazgeçmek zorunda kaldılar.Bir de,askerler,spreyleri dışarıda her yerlerine sıkıyor, her koğuşun gardiyanı ayrı ayrı kokuyordu.İtlere bile sprey sıkıyorlardı.Bizim gardiyan minik, "muhafaza" ettiği geri kalan spreyleri,kendisine,"CO"ya onun yavrusu "Şeytan" adlı köpeğin,koğuş bitişiğindeki kulübesine sıkarak bitirdi.Askerlerin anlatımı ile bu spreyler,seksi bir durum da oluşturuyordu...

Bizlere karşı sistemli bir jenosit uygulanıyordu.Bizleri toptan imhayı göze alamayan sömürgeciler,başka yollarla amaçlarına ulaşmak istiyorlardı.Gıdasızlığın üzerine pislik ve havasızlık eklenince,hızlı bir verem yayılmaya başladı.Bununla da yetinmediler.Veremlilerin aktif olanlarını,daha da yayılması için,koğuşlara bir-iki dağıttılar. Tedavi imkanlarını kısıtladılar.Veremli sayısını % 16'ya kadar vardırarak, amaçlarına ulaştılar.Biz ise,her şeye rağmen,veremlileri korumaya,kablarını ayırarak sağlamları onlardan korumaya,onlara yemekleri fazla yedirmeye,ilaç imkanlarını onlara kullanmaya vb... o günkü koşullarda, her şeyi yapıp,direniyorduk.Her direniş karşısında,yeni yeni işkence yöntemlerine başvuruyorlardı...

Vücudun diğer organlarında da bozukluklar yaratmak ve bizleri ruhsal bunalımlara sokmak için uğraşıyorlardı.Zorla boya aldırarak,koğuşun tüm pencerelerine Türk bayrağı yaptırıp,kapattılar.Tüm camlar kırmızı boyanmış oldu.Bununla da yetinmediler,koğuşların tavanlarına baştan başa Türk bayrağı yaptırdılar.Her tarafta kırmızı ve genel olarak sert renkler kullandırılarak,belli bir amaç güdülmeye başlandı. Duvarlara Türk ırkçılığını anlatan sloganlar yazdırılıp,her taraf,insanı deli eden bir hale sokuldu.Ufacık bir yerde kırmızıya boyanmış ve kapalı camlar,devamlı yanan ışık içeride bırakıldık.Duvarlar slogan dolu ve sabahtan akşama ayakta marş söyleyerek,gıdasız büyük bir sıkıntı...

Önceleri,sadece kendilerini tatmin ve bizleri aşağılamak için bayrak çizdirdiklerini ve bu renkleri kullandıklarını sanıyorduk.Bir süre sonra,bu ışık ve renklerin insana (özellikle kırmızı) sıkıntı verdiğini gördük.Yatarken devamlı kırmızı bir tavana bakıyorduk.Bayrak,insanın üstüne üstüne geliyordu.Seyrede sinirlerimiz bozulmaya başladı.Bu yapı göğsümüzü sıkıştırıyor,bizleri bunaltıyordu.Herkesi sinirli hale getiriyordu.Ufak-tefek şeyler,arkadaşlar arasında dalaşmalara ve kavgalara neden olmaya başlamıştı.

Bir ara gazetelerde bir doktorun "renklerin insan psikolojisi üzerindeki etkileri" konusunda bir yazıokumuştuk.O yazıda şöyle bir belirleme vardı: "yeşil ve mavi renkler dinlendirici renklerdir.Beyaz sakinlik,siyah ise karamsarlık verir.Kırmızı ve sarı renkler ise,sinirlerde gerginlik yaratır,insanı hırçın ve kavgacı yapar..." Artık hırçınlığımızın ve kavgacı oluşumuzun nedenini anlamaya ve yapılanların asıl amacını kavramaya başlamıştık.Biz ve özellikle bazı ressam arkadaşların uyarmaları ile,duvarları manzaralarla doldurmuştuk.Ama,tavanı ve camları doldurmak mümkün olmamıştı...

Psikolojik yapı bozukluğu,bu yapılanların katkısı ile daha da hızlandı.İntihar olayları,delirmeler çoğalmaya başladı.

Direnişlerden sonra,doktora muayene olmaya olanak bulanların çoğu gözleri için gittiler.Tümünde göz bozukluğu görülüyordu.Mühtiş bir bozulma açıktı.Cezaevinin yaş ortalaması çok genç olmasına rağmen,neredeyse genç insanların yarısı gözlük kullanmaya başladı.Diş Dr.KT'ye durumu anlattık.Renklerin yaygın göz bozulmasına neden olup olmadığını sorduk:

"Devamlı kırmızıya bakmak ve özellikle camların kırmızıya boyanması ve kapalı tutuluşu sonucu,içeriye yeteri kadar ışık girmesinin engellenmesi,yaygın göz bozulmalarına neden olabilir" diye cevap verdi.

Gözlerdeki bozulma oranına yakın bir biçimde diş'lerdeki bozulmayı da burada belirleyelim.Diyarbakır'da kimsede "diş kalmadı" diyebiliriz...

f- Gazete ve kitap.

Her şeyde olduğu gibi gazete de önemli bir işkence aracıydı. Hiçbir zaman düzenli verilmedi (zaten uzun zaman yasaktı).Gelen gazeteler,önce idarede incelenir,haber içeriğine göre istenirse dağıtılır ya da da ğıtılmazdı.Bazen,belli günlerde,aylarca gazete verilmezdi.verildiğinde de,istediğimiz gazeteyi alamazdık.Gardiyanın getirdiği gazete ile yetinmek zorundaydık ve okunması da dertti.Bazı zamanlar,hiç okunmadan , gazete ge ri giderdi.

Verilen gazete ve dergilerin hemen hepsi,insanı yozlaştırmaya çalışan bir amaç için getiriliyordu.Çoğunluğu seks dergileri ve gazeteleriydi.Haber gazeteleri bile verilmezdi.En çok "Hürriyet" gazetesi verilirdi.

Biz,bu seks dergi ve gazetelerini ilk defa görüyorduk.Eskiden çıkan "Harman" adlı seks gazetesinin çok çok üzerinde,açık seçik şeylerdi. Aklımızda "Hafta Sonu" vb.. kalmıştı...

Değişik on tane gazete isteriz (gazeteler koğuş adına ve toplu olarak alınırdı),gardiyan beş tane getirirdi.Bunlar da dört tane seks gazetesi biri de "Hürriyet" olurdu.Ya da on istek,beş seks beş de Hürriyet gazetesi karşılanırdı.Bazen de kendiliğinden gazete getirilirdi.Bunlar,satılmayıp elde kalanlar,ya da koğuş ve blok gardiyanlarının aldırtıp kendilerinin okumak istedikleri gazetelerdi.İtiraz edemezdik ve almak zorundaydık...

Gazete okumak fırsatı,hemen hemen yoktu.Boş kalmıyorduk ki, gazete okuyalım.Genellikle,gazeteleri,fırsat olursa zulada ve tuvalet kısmında okumaya çalışırdık. Koğuşa alınan gazeteler,ertesi sabah koğuş sorumlusu tarafından aynen gardiyana teslim edilirdi.Gardiyan, elindeki listeye göre,gazeteleri teslim alırdı.Gazetelere hiçbir şey yazılamaz ve çizilemezdi.Gazetelerin bilmecelerini bile çözmek yasaktı...

Sözde,bu tür tedbirlerle haberleşmeyi önlemek istiyorlardı. Mahkeme ve hastahaneye gidiş gelişlerde bile,aynı koğuştan olanlar dışında bir araya gelmek olanaksız ve dolaysıyla haberleşme de mümkün değildi.Asıl amaçları,yıpranmamış ve tazeliğini koruyan gazeteleri bayiye geri vererek,parasını almak,ya da başka koğuşlara yeniden satıp para kazanmak istiyorlardı.Ayrıca,gazeteleri bize okutmamak,bize işkence etmek,dışarıya duymamıza ve anlamamıza engel olmak istiyorlardı.Böylece, biriken paramızın da bu yollarla tüketilmesini sağlıyorlardı.Bir de gazetelerde kuponlar vardı.Erler kuponları düzenli kesmek için gazeteleri topluyorlardı.

Eğer,gazetelerde moral bozucu bir haber varsa,hangi gazete olursa olsun getirilir,satılır,yine aynı yöntemle geri alınırdı.Bazen, bir süre bekletilirdi.Bunları okumak için,istirahat te verilirdi.Okunmasını istedikleri haberi belirtir ve okumamızı isterlerdi.Bunu özellikle ve emirle yaptırırlardı.Bir ara Lübnan'ın İsrail tarafından işgalinden sonra gazetelerde, "İsrail Lübnan'da elli Türk terörist yakaladı, bunlar Türkiye'ye iade edilecek" haberi çıkmıştı.Her gün bir evvelki günün gazetesini -kontrol için bir gün sonra verilirdi- okuduğumuz halde,o gün gazeteleri gününde verdiler.Gazeteleri verirlerken gardiyanlar sevini-

yorlar,hem de bizlerle dalga geçiyorlardı. "Büyükleriniz yakalanıyor" buraya gelsinler, "oyup ...." diyerek,el ve ayak hareketleri yapıyorlardı.İdam ve yakalanma haberleri de bu yöntemlerle okutuluyordu.Bazen de,mazgal gardiyan tarafından açılıp,bir gazete uzatılır ve sorumluya "lan sayım düzenine geç,şu haberi sesli oku" denir,sorumlu da okurdu.

Kara Kuvvetleri Komutanlığının "İnkilap Tarihimiz ve Atatürkçülük" adlı kitabı ile,Atatürk'ün "Nutuk" kitabını,bir de Kuran'ı bulundurabilir ve okuyabilirdik.Bu kitapları idare aracılığı ile satın aldığımız takdirde,yanımızda bulundurabilirdik.Bunların dışında herşey,kanun kitapları bile yasaktı.Devlet,kendi çıkardıkları kanunları bile,cezaevinde yasaklamıştı.Bundan amaç,savunmaları kısıtlamak,savcı ve mahkemelerin ne yaptıklarının bilinmesini engellemek,sanığın kendi haklarını arayamaması;okuma,düşünme olanak ve alışkanlıklarının ortadan kaldırılmasıydı.Fakat,güçleri herşeye yetmiyordu.Kafalara yerleşmiş kitaplarla,zulalardaki kitapları yasaklıyamıyorlardı.İç-Güvenlik Amiri bizzat bizim koğuşa gelerek, "burada kitap gibi adamlar var,siz kitabı ne yapıyorsunuz" demişti...

g- A r a m a l a r .

Aramalar belirsiz zamanlarda yapılırdı.Genel olarak arama yapılacağı bazen sezinlenirdi.Bu aramalar çok rahatsız ediciydi.Aniden bir subayın komutasında,aniden bir grup gardiyan ve er içeri girer, "derhal koğuşu terket" diye emir verirlerdi.Hemen koğuş terkedilirdi.Bu terkediş savaş haline benzerdi.Seferberlikten çıkmış gibi olurduk. Bizleri ya havalandırmaya ya da aradaki büyük salonlara götürürlerdi.Büyük bir panik yaratıp,korku salarlardı.Aslında hiçbir şey olmamasına karşılık, her arama bizler için büyük bir işkence olurdu.Koğuş sorumlusu (bazende sorumlu yardımcısı) da koğuşta onlarla kalır,sorularına cevap verir, aramanın sonuna kadar beklerdi...

Koğuştan dışarı çıkarılıp,duvar diplerinde tek sıra olduktan sonra, külot hariç her şeyi çıkarırdık.Aramalarda,bazı arkadaşlar bizkoğuştan ayrı ve özel aranırlardı.Dikkat çekmesin diye yanlarına bazı kişiler de katılırdı.Elbiseler didik didik aranır,üzerimizden çıkardığımız ceket, gömlek gibi şeylerin yakaları yırtılır,içinde zula olup olmadığınına bakılırdı.Bu,bilinçli yapılırdı.Oysa,onların denetimi ile gelen bu eşyalardan birşey çıkacağı yoktu.Ayrıca,yırtmadan arama yapmak mümkündü. Sivil hapishanelerde gardiyanlar yırtmadan nasıl arama yapıyorlardı? Üstelik,cralarda zulalarda birçok uyuşturucu,kesici de bulunur.

En sonunda külot ta çıkartılır,daha doğrusu aşağı indirilirdi.Bacak aralarına ve kıçımıza bakarlar,daha sonra yukarı çekerdik.Daha sonraki aramalarda tamamen çırılçıplak soyundurulmaya başladık,külot ta çıkarıldı.Bu,bazı unsurlar üzerinde olumsuz etki yapıyordu(!) Bir keresinde "külot çıkar" dedikleri zaman,Hacı çıkarmak istemedi.Israrımız üzerine zorla çıkardı.Utanıyordu.Ayrıca,namaz kıldığı ve su bulamadığı için pe nisine bir bez sarıp dolaşır,bununla yatar kalkardı.Amacı,sidik bulaşmasın ve abdesti bozulmasındı... Soyununca bez bağladığı deşifre oldu. Hacı,bir keresinde, "beni öldürseler de böyle yapmasalar" demişti.

Bir kere de Ergül büyük bir tehlike atlattı.Örgütlenme Planı'nı (108) küçük,hamayil biçiminde yazıp ciltlemiştik.Ergül giydiği mayo'ya zula etmişti.Aramada tek külot katı kalıp,çömelince,alttan sarktı.Bunu karşıdan gören arkadaşlar fena oldular.Yakalanma tehlikesi vardı ve bu çok önemli zula idi.Aslında tüm külotlarda zula vardı. Artık başka yer kalmamıştı.Atlatılan bu tehlikeden sonra,külotlardaki zulaların yerlerini de değiştirdik ve çoğunu imha ettik.Böylece,Ergül'de bulunan,büyük emekle yaptığımız ve çok önemli zula da imha oldu,bizi çok üzdü.Bundan bir müddet sonra da başka bir koğuşta külot zulası patladı

ve aramalar tam soyundurulmak suretiyle yapılmaya başlandı.Artık,arama için çıkar çıkmaz,çırılçıplak olur,yüzümüzü duvara döner ve kıçımızı askerlere çevirirdik.Bizim kıçlarımızla gırgır geçerlerdi.Sessiz de olsa, "öf be mala bak vb.." derler ve arama böyle rezilce biterdi. Genç arkadaşların durumu hiç iyi olmazdı...

Aramalar en sıkıntılı anlarımızdı.Bir yandan zulaların patlayıp patlamıyacağı diğer yandan panik,heyacan,dayak,küfür vb.. Arama boyunca, bizlere işkence edilirdi.Sakin bir arama yapılmazdı.

İçerideki arama uzun sürdüğü için,bitinceye kadar dışarıda,havalandırmada çok zorlu bir eğitime tabi olurduk.Her zamankinden daha ağır bir eğitim!Genellikle, "yat,kalk,sürün" yaptırılırdı.Tenalık geçiren ve bayılanlar çok olurdu.İçerideki arama bitince,bu kez içeriye alınırdık.İçerisi anlatılamaz.Ortalık ana baba günü,eşyalar karmakarışık,her biri bir yerde,yırtılmış,dağıtılmış,basılmış vaziyette.Tüm,elbiselerin, gömleklerin,paltoların yakaları,koltuk altları yırtılmış (sökülmüş değil),olurdu.Bir süre sonra,giyindiğimiz elbiseleri,artık dikmedik ve öyle bıraktık.Gömleklerin de yakasını çıkardık ve yakasız kullanmaya başladık...

Koğuşta adım atacak yer kalmazdı,perişan bir vaziyet oluşurdu. Önce yatakları düzeltirdik.Toz duman içinde bir de gardiyanın "oğlum 15 dakikada tertemiz olacak" ve "daha düzelmedi mi?" sesleri gelirdi.Hiz pek aldırmazdık,ama,acele de ederdik.Bu arada yemek işi aksardı... Koğuşun ortak mallarını bazı arkadaşlar ayırır ve düzenlerlerdi.Sonra,birbirine karışmış,özel eşya vb.. ayırt edilir,bir yere yığılırdı.Birkaç kişi bu eşyaları teker teker göstererek, "bu kimin" diye sorarlar ve dağıtım başlardı.Birçok eşya sahipsiz ve ortada kalırdı.Büyük bir çöp çıkardı.Biz,eşyaları,dikişle ya da yazı ile işaretler ve tüm komünün mallarını niteliklerine göre ayırırdık.Aramalardan sonra,özel eşyamız olmadığı için,komünün eşyalarını toparlamak kolay olurdu.Diğer kişiler eşyalırını aramaya koyulurlardı.Üstelik bizim eşyalar çok dağıtılır ve yırtılırdı.Koğuşta bazılarının eşyaları açılmazdı bile..

Aramalarda,para,saat,çakmak,dolmakalem vb.. gibi değerli buldukları eşyalarımızı,askerler her zaman çalarlardı.Göz koyduklarını çalmaya fırsat bulamazlarsa,tahrip ederlerdi.Zaten,bir süre sonra,bu tür eşyalar tamamen yasaklandı.En çok göz koydukları şeylerden biri valiz ve çantalardı.Bunların koğuşta bulunmalarını yasaklamışlardı.Bir gün arama sonrası,koğuştaki tüm valiz ve çantaları depoya götürmek üzere koğuş kapısına yığdılar.Ama,askerler bunları yağmaladılar.İzine ve tezkereye gidenler,bunları alıp götürüyorlardı.Çoğunun ellerinde,çanta ve valizlerimizi görmek mümkündü.Biz de,sırf onlara kalmasın diye,tüm valiz ve çantaları kesip,gerekli olmayan yerlerini çöpe ve diğer yerlerini açıp yatakların altına ve çöpün altına serdik,yemek sofrası yaptık...Fermuarlarını da söküp kullandık.Ama,baş edemedik ve çoğunu aldılar.Cezaevinde korkunç bir tahribat ve yağma yapıldı.Binlerce valiz talan edildi...

Aramalarda,yasak olduğu söylenen "şeyler" ele geçerdi.Bunlar, soğan ya da ekmek doğramak için,tenekeden yapılmış bıçaklardı.Bir de ekmek içinden tutkalla yoğrularak yapılmış satranç takımına çok kızarlardı. "Ulan bu nimetten -ekmeği kastederek- nasıl kumar aleti yaparsınız" diye,koğuşu sıra dayağından geçirirlerdi.Oysa,kendileri ekmeği top yerine koyup,ara salonlarda oynarlardı.

Aramalarda bizleri çok güldüren ve düşündüren bir olayı da burada anlatalım:

12 Eylül'den bir müddet sonra da,hala çamaşırlarımızı dışarıda yı-

katabiliyorduk.Çamaşırlarla birlikte,yazılı belge alış-verişi yapılabiliyordu.Bir gün H.Baran adındaki arkadaşın ceketinin iki omuzuna zula yerleştirdik.Bir omuzda "Avukat Şerafettin Kaya'nın,Avukat tutulmasını engellemek için,idarece yapılan baskıyı belgeleyen metin,öteki omuzda ise, "komün'ün mali hesap raporu" vardı,Komün'de zulaların bazılarını birkiki arkadaştan başka kimse bilmezdi.Bazı zulaları ise,A. ve terzi olan Neco bilebilirdi.Onun için H.'nin,kendi ceketine zula konulup dışarı gittiği ve geri geldiğinden haberi olmadı.Kendisine "senin ceketin çok kirlenmiş,dışarı gönderip temizleteceğiz,çıkar" demiştik.Meraklı biri değildi ve çıkarıp vermişti.Ceket dışarı gidip,temizlenip geldi.Görüşçümüz zula gönderilmediğini bildirdi.Onun için gelen çamaşırları,eşyaları kontrol etmedik ve kullanıma verdik.H.'te ceketini alıp giyinmişti.Biz,onun içindeki dışarı giden zulanın alındığını biliyorduk.

12 Eylül'e rağmen,içeri soktuğumuz "Rızgari Eğitim Notları"ndan tüm komün üyeleri yararlanmış ve eğitime tabi tutulmuşlardı.Baskılar arttıkça biz zulaları sağlamlaştırıyor,ele vermiyorduk.Bir gece Mümtaz arkadaş, sana yağlarının içine sakladığımız "Eğitim Notları"nı hemen değiştirmemizi istedi ve gece bir iki arkadaş -özellikle A.- herkes yattıktan sonra kalkıp,sana yağlarını bozmadan tek tek açarak,aralarından metinleri çıkardılar.Ertesi gün ani bir arama oldu.Zulalar kurtulmuştu ve önemliydi.Buna sevinmiştik,ancak,H.'nin ceketinin omuz kısmını yoklayan asker,muska biçiminde bir şeye rastladı,yırttı ve içinden dışarı gönderdiğimiz zulanın birini,yani,Komün Mali Raporu çıktı... Bunu subaya verdiler.Ancak,bundan kimsenin birşey anlaması mümkün değildi.Diğer omuzdaki zula ise,geri gelmemişti.Subay,birşey anlamadı ve çekip gitti...

Aramadan sonra,H.'e omuzundaki zula ile ilgili bilgi verildi.Çünkü, idareye çağrılabilirdi.Çağırırlarsa "bu ceket benim değildi,benden önce tahliye olanlar koğuşa bırakmışlar, ben de fakir ve ceketsiz olduğum için,bunu bana giyinmek üzere verdiler,bulunan şeyin ne olduğunu bilmiyorum" diyecekti.Ruşen kendisine, "aramada omuzunda zula çıkınca ne düşündün" diye sordu. H.'te "abi öyle utandım ki,hiç sorma.Biliyorsun eğitim yapıyoruz,birkaç gün sonra da Mümtaz abi bizi yazılı imtihan edecek.Bu yazı çıkınca,kendi kendime şöyle dedim:bak işe,şimdi Mümtaz abi, 'H. imtihan için kopye hazırlamış' diyecek,diye düşündüm.Onun için de çok utandım.Madem ki siz ne olduğunu biliyorsunuz,gerisi önemli değil" demişti...

İlkokul mezunu,militan,köylü bir arkadaşımız olan H.,zula yakalandığı zaman korkacağına,eğitim yaptıran arkadaşın "acaba imtihan için kopya mı hazırladı" düşüneceği ihtimaline karşı utanıyor.Bu,bizi çok duygulandırmıştı.Zulayı gönderen bizlerin ve dışarıdaki arkadaşların zula yı çıkarmamaları affedilir birşey değildi.Nasıl olur,giden ceket iyice boşaltılamaz ve gelen şeyler iyice kontrol edilmeden kullandırılır,haber verilmez ve duyarlı kılınmazdı... Bu iyi bir ders olmuştu (109).

Daha sonra,arama bittikten sonra içeri girdiğimiz zaman bütün sana yağlarına üstten teker teker bıçak batırıldığı ve kontrol edildiğini gördük. (...)

h- <u>K o ğ u ş s o r u m l u l a r ı v e k o ğ u ş l a r d a i h b a r c ı l ı k .</u>

Cezaevinin en önemli yöneticilerinden birisi koğuş sorumlusudur.Tutuklular arasından seçildiğinden,diğer cezaevi yöneticilerinden çok değişik bir pozisyonu vardı.Ve etkisi de büyüktür.Bunu,cezaevi yönetim birimlerinin incelendiği yerde anlatmak gerekirdi,Ama,koğuş yaşantısını ilgilendirdiği çin,burada anlatılmasını daha uygun bulduk.

Askerlik te bir kural vardır: "Ordu'da en önemli komutan çavuştur. Çavuş,bölük komutanının gözü kulağı ve eli ayağıdır". Aynı kural,cezaevlerinde -sivil cezaevleri dahil-,koğuş sorumluları için de geçerlidir.İyi bir koğuş sorumlusu;umutsuzluk,çaresizlik bahçesinde açan bir umut çiçeği olabileceği gibi,kötü bir sorumlu da, "cehennem zebanisi" görevini görür.

12 Eylül öncesi koğuş sorumluları tutuklular tarafından seçiliyordu. Seçimde ise,siyasal gruplar çok etken olurlardı.Arada bir anlaşma yapılır ve seçim sağlanırdı.12 Eylül'den sonra ise,işkencelerin başlaması ile birlikte,sorumlular,idare tarafından atanmaya başladı.Onun adamları göreve gelir oldular.Kötü bir olayla karşı karşıya kaldık.

Koğuş sorumlusu,koğuştakilerin tüm sorunlarıyla yirmidört saat ilgilenen ve sorunları büyük çoğunlukla çözmek zorunda olan bir yöneticidir.Koğuş sorumlusunun önüne çıkan sorunları çözebilmesi ve idare ile tutuklu arasındaki köprü görevini yapabilmesi için;yönetebilme yeteneğine sahip,kişilikli biri olması ve otoritesinin bulunması gerekirdi. Böyle nitelikleri olmayan kişiyi sorumlu yapma,idarenin içine de gelirdi.İdare,kişiliksiz olan insanları bu göreve getirmek istiyordu.Aslında,yönetebilme yeteneğinde olmayan birini göreve getirme,idarenin de bir ölçüde işine gelmiyordu.Ancak,kişiliksiz olanları ise,tercih ediyordu. İdarenin istediği sorumlu tipi, "iyi bir yönetici -kendi işleri açısından-,sadık bir ajan,idarenin işkencelerini koğuştakilere aynen yansıtan bir işkenceci" idi.Bu nitelikleri kişiliğinde toplayan,bir çok özentisi olan,çabuk satılabilen insanları sorumlu olarak atıyorlardı.Ama,bu her zaman mümkün olmuyordu.O zaman,idare,yönetici olma niteliği ağır basan bir arkadaşımızı,sorumlu olarak atamak zorunda kalıyordu.Bu o koğuşta bulunanların şansına(!) kalmıştı.

Cezaevinin unutulmayan ve adlarından en çok bahsedilen kişileri bunlardı.Somut bazı örneklerle,sorumluların koğuş yaşantısını ne kadar etkilediklerini ve idarenin bunları nasıl kullandığını,baskıyı ve zulmü ne kadar göğüslediklerini ya da arttırdıklarını anlatmaya çalışacağız.

Cezaevinde baskı ve işkenceler başladığı zaman,bizim bulunduğumuz koğuş sorumlusu K.Göçer idi.Dengê Kawa'dan olan ve ideolojik-siyasal olarak N.El-Hüseyni'nin yakınıydı.Kabadayı yanları olan ve dürüst bir kişiliğe sahipti.Gösterişe meraklı idi.Önceden tesbit ettiğimiz ilkelere göre sorumlu olmuştu.Koğuşun aldığı kararlara uygun hareket ediyordu. Öne çıkarak,tüm koğuşun haklarını korur ve savunurdu.Baskıların yeni başladığı bir dönemde tahliye oldu.Tahliye olmasaydı nasıl bir niteliğe ulaşacağını kestirmek kolaydı... İdarenin işlerini(!) kolaylaştırabilirdi.Genelde başarılı olmasına karşılık,çok salantılar gösterdi. Örneğin;Ajan Sedat Simavi Önder'i bize ve koğuşa bildirmedi, gizlidi. Anketlere "sosyal emperyalizm" konusunda makale yazdı.Fakat,tüm bu hataları,kendisine, "siyasi lider" olarak geçinen N. yaptırdı. K.Göçer'in yaptıkları,N.'in yapmak isteyip yapamadıkları ve ondan yansımalarıydı...

Baskı ve işkencelerin zirvede olduğu dönemlerde,sorumlumuz A. Aydın idi.Dev-Sol'dan yargılanıyordu.Cezaevinde uzun süre birlikte ve aynı komün içinde bulunduğumuz bu arkadaşın adı,birçok yerde geçecektir.Cezaevinde tanıdığımız bu arkadaş,bizim ve cezaevinin geneli açısından çok başarılıydı.Fedekar ve adaletli bir yöneticilik yaptı ve hiçbir zaman idareye yatmadı.Bu yapısı ile,her siyasi gruptan insanın takdirini kazanmıştı.Herkes ona güveniyordu.Bu arkadaşın yönetim dönemini anlatarak bazı konularda karşılaştırma olanağı bulabiliriz.A.Aydın,Dev-Sol'a ait afişleri asarken,Ergani'de,birkaç arkadaşı ile birlikte suç üstü ya kalanmıştı.Cezaevinin en eski tutuklusu olan A.aslen Çermikliydi,henüz

bir aylık evli iken yakalanmıştı ve yeni bir öğretmendi. Diyarbakır'da Dev-Sol yanlısı bir derneğin kurucusu ve yöneticisiydi.Özel bilgilerimize göre,bölgede etkin bir unsurdu.Bazı müşterek tanıdıklarımız ortaya çıktığında,bunlarla ilgili "eyvah nasıl da bilmemişiz" gibi pişmanlıklar gösteriyordu...

İlk karşılaştığımız zaman bizdeki bıraktığı intiba;meraklı, şımarık ve kendini beğenmiş bir tip olduğu idi.Bu nedenlerle kendisiyle mesafeli bir ilişki sürdürdük.Avukat Şerafettin Kaya,bizim önerimiz ve aracılığımızla Avukatlığını üstlenmişti.Böylece,kendisini daha iyi tanımak ve ilişkilerimizi geliştirmemiz mümkün oldu.. Daha önce belirlediğimiz gibi,1 nolu cezaevinde KUK-HK çatışmasında yüzüne jilet yemişti ve bu onu çok yıpratıyordu.Bizimle olması iyi oldu ve moral kazandı.Uzun boylu,yakışıklı olan bu arkadaşa,yüzündeki jilet izleri çok hazinve haşin bir görünüm veriyordu...

Bu arkadaşa yakınlaşmamız,içeriye kitap alınması,bunların çoğaltılması sırasında başladı.Yazısı çok güzeldi ve zula işlerini çok iyi başarıyordu.El becerileri de çok fazlaydı.Kendisi resim öğretmeniydi.Bizimle çalışmaları içinde,daha bilinçli bir yapı kazandı. 2 Nolu cezaevine birlikte gittik ve gider gitmez bizim komüne katıldı.1980 yılından hücreye alındığımız 1982 yılının ortalarına kadar,aynı koğuş ve aynı komünde kaldık.Bizimle birlikte "Marksizmi Öğrenelim Kampanyası - na" katıldı.Bir eğitim biriminin yöneticiliğini yaptı.Olumlu yönde ve çok süratli değişim gösterdi.

K.Göçer'den sonra koğuş sorumlusu oldu.Böyle birine ihtiyaç vardı. Çünkü,durum sıkışmaktaydı.Herhalde,Türk solundan yargılanışı nedeniyle, -idare,Türk unsurları ya da Türk solundan olanları sorumlu yapmayı tercih ediyordu- sorumlu olmasına ses çıkarmadılar.

A.Aydın,çok zeki ve anında karar verip,uygulayabilen biri idi.İşe ilk önce askerleri kafaya alma ile başladı.Gardiyanlar ve blok çavuşu suratındaki jilet izlerini çok merak ediyorlar ve soruyorlardı.Her sorduklarında, "... hiç sorma,sivildeki hapisliğimde kabadayı geçinen biriyle takıştık.Adam yüzüme bunu yaptı,bende kulağını ve burnunu kestim, artık gerisini bilmiyorum" derdi.Bu belirleme birçok gardiyanın inanmasına ve korkmasına yetiyordu.Mecbur kalmadıkça A.Aydın'la sataşmaz ve isteklerini de yerine getirirlerdi.

12 Eylül öncesi koyduğumuz kuralları aynen yürütüyordu.Koğuşta oluşturduğumuz disiplin,temizlik ve düzenlilik,onun işlerini kolaylaştırıyordu.Koğuşun temiz ve düzenli oluşu,ister istemez sorumlunun başarısı olarak yansıyordu.Kendisi de çok temizdi...

Askerlerden özel birşey alıp vermek yasaktı.Fakat,A. bunu kırmıştı. Bazı gardiyanlara kibrit çöpünden resim çerçevesi ve benzeri şeyler yapıyordu.Koğuşta bulunan ve iyi bir ressam olan S.Yaşar'ın bazı subayve erlerin verdikleri vesikalık fotograflarını büyükçe ve yağlı böye ile çok şahane hale getirmesini sağlıyordu.İşkencecilerin menfaat karşılığı işgüzarlıklarını arttırıyordu ve özel emirler dışında baskı ve işkence azalıyordu.A.Aydın'da "yok yoktu".Şöför imtihanına girecek askerlere kopyeler hazırlar,dışarıdan adresler verir,ilişkiler kurar ve hatta bazılarına,kağıtlara aşk mektupları yazardı (110).

A.Aydın,bizlere baskı yapılmasın,koğuş iyi gitsin ve askerler iş almasın;daha da önemlisi içeride yaptıklarımız kamufle olsun diye,her şeyi yapar ve yirmidört saat ayakta kalırdı.Mazgala kimseyi yanaştırmazdı.Akşamları çok yorgun düşerdi...

Koğuşta aldığımız karar uyarınca,sorumlu dışında hiç kimse, gardiyan,subay ve diğer görevlilere doğrudan doğruya ilişki kuramazdı. Bu,

içeride ihbarcı bulamayan,idarenin işini güçleştiriyordu.İhbarcı yapılmak istenenler özel olarak idareye çağırılıyordu. A.Aydın'ın yöntem ve çalışması idareyi yeni ilişkilere girmeye itiyordu.Bu arada şöyle bir olay gerçekleşti:Koğuşta bulunan F.Tan özel olarak idareye çağrılmıştı Bu,üstümüzdeki koğuşta bulunan Kızıltepe'li zengin bir adam olan (aynı zamanda A.P.ilçe Başkanı) Hacı Mehmet Ali'nin idareye verdiği bilgi üzerine olmuştu.İdare 1.koğuşu Hacı M.Ali'ye sorunca; "F.Tan doğru biri dir,ona muhbirlik görevi verebilirsiniz" demişti.Bunun üzerine F. Tan idareye gitmiş ve kendisine teklif yapılmıştı.Olayı kendisi bize özel olarak söyledi ve koğuşta bazı isimleri de açıkladı!Blok Çavuşluğundaki bir leyhada bu isimlerin önlerinde İ harfinin bulunduğunu -İ,istihbarat demek- gören arkadaşlar oldu (...).Fadıl'a,bu işten vazgeçmesini söylemedik ve onu idare etmeye,yanlış bilgiler aktarmaya yönlendirdik. Böylece,hedef de şaşırtacaktık... Bizler için de olumlu bilgiler aktarıyordu.İdarenin tüm baskılarına rağmen "onlar iyi adamlardır, içeride olumlu davranıyorlar,işlerin yürümesi için çok çalışıyorlar"demişti... Adı açıklananlardan biri de K.Haşimoğlu idi.Bu da durumu bize söylemişti.

İhbarcılık teklif edilenler,kabul etmezlerse,çok baskı görüyorlardı. Gözlerine kestirdikleri kişiyi günlerce nedensiz baskıya maruz bırakıyorlar ve dövüyorlardı.Öyle ki,zorunlu kalıp ihbarcılığı kabul etsin diye.Bizim için bu tür muhbirler pek önemli değildi(!)...

Koğuşta ihbarcılığa karşı büyük bir güven oluşmuştu,zorlananlar da bizi haberdar ediyorlardı.Biz de yanlış bilgiler vermelerini istiyorduk.Yeteneklerimiz,teklif alıp bunu gizleyen kişileri bulmaya elveriyordu.Bu tür insanlarla yakın ilişkiler kuruyor,onlara maddi ve manevi destekler sağlıyorduk.A.Aydın'ın sorumlu olduğu zaman bu işler çok düzenli gidiyordu.A.Aydın,ihbarcıları çalıştırmıyor,onların idare ile ilişkilerine fırsat vermiyordu.Öyle ki,idare içeriden kimseyi ajanlaştıramadı ve dışarıdan koğuşa adam sokmaya başladı!Yeni gelenlere "bu koğuşta Avukatlar var,onlara dikkat edeceksin ve ne yaptıklarını bize bildireceksin" diye tembihlerde bulunmaya başladılar... Bunları da yeni gelenleri de,arkadaşlar hemen kuşatmaya ve çalışamaz duruma getiriyorlardı,bizleri kamufle ediyorlardı...

aa- Dışarıdan "ithal" ajan sokmaya başladılar:

İdare,gardiyanlara slogan attırıyordu: "her koğuşta üç itirafçı,bir ihbarcı!" Bir süre sonra baskılar azınca,slogan "Üç itiraf,bir ölü"ye dönüştü.Gardiyanlar arasında rekabet gelişti.Çeşitli taktiklerle yönlendirilip,ödüllendirilmeye başlandılar.Gardiyanlar kendilerine has ilkel yöntemler de geliştirdiler.Koğuşlar büyük bir baskı altına alınmaya başlandı.İdare,başaramayan gardiyanları hemen değiştiriyor ve gardiyanlıktan çıkanlar zor işlere koşuluyordu.Çünkü,gardiyanlık rahattı ve onlar için "ekmek elden su gölden"di.Emirlerinde birçok "okumuş insan" vardı.Bunlara emirler yağdırıp,yönetiyorlar,bunu da ailelerine yazıyorlardı. "Vatan için,allah için,komünistleri ve bölücüleri" eziyorlardı... Bu uygulama için koğuşlardan ihbarcı ve itirafçı çıkarılması da gerekiyordu...

Yeni bir gardiyan geldi ve adı "Minik"ti.Bu,hücrede ayakçı idi ve manyaklaşmıştı.Yüzünde kıl dahi yoktu.Bunun döneminde hazır ihbarcılar getirilmeye başlandı.Bu,dışarıdan başka koğuş gardiyanlarını getirip, bizleri ölümüne vurdurmaya başladı.Bir kere Ruşen'i bir kere de Mümtaz'ı ölümle karşı karşıya getirdi.Koğuşta,dayakta odun ve kalas kullanmaya başladı.İşi azıttı... Koğuşun önünden hiç ayrılmaz,pencerelerin altında dolaşırdı.İmtihan verecek ve başarılı olacaktı,bunu bir kez kafasına koymuşlardı.Üzerimizde herşeyi deniyordu.Artık,ölüm kol gez-

meye başlamıştı.

Bir gün,35.tecrit hücrelerinden 17 kişi koğuşa getirildi. Gelenler içinde mutlaka ihbarcı olmalıydı.Gerçekten gelenlerden 2'si ihbarcıydı ve idarenin adamlarıydılar.Gelir gelmez ortalığı bir kolaçan ettiler. "Minik" hücreden gelen gardiyan olduğu için bunu görüp,hemen kendilerine çeki düzen verdiler.Gardiyan "Minik" onlara bir nutuk attı ve "kendisini tanıdıklarını" (!) bildirdi.Dolayısıyla gelenler büyük bir etki altına girdiler.Gelenler içinde iki ajan vardı.Birisi,TKP/ML'nin önemli görevlilerinden ve bölge sorumluluğu yapmış olan H.Yağmur'du.Soruşturmada döktürmüştü... Karısı da tutuklu idi,sonradan tahliye oldu, bu konuda büyük taviz veriyordu.Diğeri,PKK'li T.Arat idi (Ölüm orucunda ölen C.Arat'ın ağabeyi).Hüseyin Yağmur ihbarcılığın yanında aynı zamanda itirafçıydı.Her iki muhbirci de İç-Güvenlik Amiri Esat yüzbaşı tarafından gönderilmişti.Çok önceden, (hücrelerde de) onun için ihbarcılık yapıyorlardı.Bu iki unsur da Ermeni asıllıydılar.Bu niteliklerinden dolayı da ağır baskılar altına alınmışlardı.Yoksul ve perişandılar. Düşmüşler,düşürülmüşlerdi...

Hüseyin Yağmur ve Tacettin Arat ile ilgili,yanlarında gelen arkadaşlar bizleri duyarlı kıldılar.Özellikle,Tacettin,bizlerle yakın ilişki kurmaya hemen başladı.Biz de,çaktırmadan,onun yatağını Mümtaz arkadaşın yanına aldık ve denetlemek istedik.Bizimle yemek yemesini sağladık. Hiç olmazsa kamufle edip,diğerlerine zarar vermesini önlemeye çalışmalıydık.Bizlerle yakın olursa,bizden iş alamazdı ve hedefi de şaşırtılmış olurdu... Hüseyin için de,TKP/ML'li arkadaşları duyarlı kıldık.Ancak onlar gerekeni yapmadılar.

Tacettin,özellikle,bizimle ilgili bilgi aktarıyordu.Ancak Hüseyin Yağmur'un ihbarcılığı daha etkili idi.Tacettin daha sinsi davranıyordu.

Yüzbaşı Esat,Hüseyin Yağmur'a güveniyordu.Hüseyin yaptıklarına karşılık olarak,kadınlar koğuşunda bulunan karısı ile görüştürülüyordu. Her gidişinde uzun uzun kalıyor,geri gelince birşeyler uyduruyordu.Gelirken para ile geliyor,bunu karısının verdiğini söylüyordu.Bunlar tamamen yalandı.Karısı ve karısının ailesi de soruşturmada çok iş vermiş lerdi.Hüseyin çok dertli ve perişandı... Mümtaz arkadaş kendisiyle konuşmaya çalıştı.Bu konuşmada bütün olan biteni ağlayarak anlatıp, itirafta bulundu. (...) Yavaş yavaş düzelmeye,pişmanlığa başlıyordu.

Burada bir olayı aktarmakta yarar var.İlk geldikleri günlerde bize büyük bir bela açtılar.Baskıların zirvede olduğu bir sıraydı.Bizim davanın da karar aşamasında bulunuyorduk.İdareye gidip "koğuşu tek komün olarak örgütlendirmek" istediğimizi söylemişler.Olayın gelişimi şöyle: Bu konuda Hüseyin'in ihbarı da,gardiyanın komplosu ve yüzbaşının prova kasyonu da mümkün.Koğuşta bulunan kaçakçılıktan tutuklu M.H.Erşenel'in üzerinde 50 bin lira kadar para vardı.Bizimle kalmak ve parayı bize vermek istiyordu.Biz,kabul etmedik ve masrafların adam başına düşecek miktarını sorumluya ver dedik.Daha sonra aramada para üzerinde çıkmış ve idarenin parayı almasını istemişti.Ama,almamışlardı.Bir komlo vardı ve bu anlaşılıyordu.Hatta, "onu komüne alıp,parasını yemek istiyorlar" da demişti.Biz ise,adama yardım etmek istiyorduk... Kantinden yeni gelenlerin ihtiyaçlarını gidermeleri için bazılarımızın üzerine yazılmaları gerekiyordu.Biz,M.H.Erşenel'i kendi üzerimize yazdırmış ve isteklerinin karşılığı olarak da 1000 lirayı sorumluya vermesini istemiştik.Yeni gelenlerin her birini de başka kişi ve grupların yanına vermiştik.O gün bir gardiyan içeri girip, (sanıyoruz ki,blok onbaşısı) bize böyle her köşe başında ayrı şey istemeyiz,yiyeceklerinizi birleştirin,bir dolaba koyun ve ortak tüketin" demişti. A.Aydın'a bunu kim söyledi diye sorduk. A.Aydın kendisine bizzat söylediklerini bildirdi.Bu,komployu daha

da açığa çıkardı... Zorla bütün yiyecek maddeleri birleştirildi,dolaba kondu... Sabahleyin basıldık... Bizimle birlikte M.El-Hüseyni ve E.Kotan da ihbar edilmişti.Yüzbaşı Esat maden bulmuş gibi hışımla koğuşa daldı.Birkaç arkadaşı dizdi ve koğuşta "tek komün girişimi"nden bahsetti. A.Aydın durumu açıkladı ve bunun böyle olmadığını bildirdi.Askerin bu uygulamayı zorla istediğini,paranın aramada bulunup alınmadığını,bizim parayı almadığımızı açıkladık.Yüzbaşının komplosu tutmamış ve ters tepmişti.Yine de üzerimize geliyordu; "her şeyden haberim var,konuşmayın,yakında hücreye alıp sizleri .... ,askerler her dördünüzü de ....." dedi.Bu tehditi yutmadık,ancak,hücreye alınmamızın bir provası olduğunu da sezinledik.Artık yeni gelenlerle koğuşta adım atılmaz olmuştu... Hemen aynı gün, M.H.Erşenel ve Haydar adlı kaçakçılar,çok kısa sürede hücreden gelmelerine rağmen,yine hücreye alındılar.Çünkü, olayın kamufle edilmesi gerekiyordu.Komplonun ortaya çıkması istenmiyordu.Olaydan sonra koğuş sorumlusu A.Aydın da görevden alındı ve yüzbaşı tarafından bir sorumlu ile 2 yardımcı göreve atandı...

Bu olay üzerine,yanımızda bulunan PKK'liler türlü mazeretler uydurarak ayrıldılar.Yanımızda yalnız H.German kaldı.

Yüzbaşı,olay günü,sorumluları önümüzde tayin etmişti.Bu sırada ve biz hakaret altında iken titreyen,sapsarı kesilen biri daha vardı:Dev-Yol'cu K.Kılıç.Yüzbaşı K.Kılıç'ı ortaya çıkarıp,yanına da bazılarını çağırdı.Koğuş içinde bir o başa bir bu başa gidip geldi. K.Kılıç'a "sen sorumlu olacaksın" dedi. K. titreyerek (o günü unutmak hiç mümkün değil) "komutanım beni bunun için mi çıkardınız" dedi... Yüzbaşı da,"evet" dedi. K.biraz rahatladı.Yüzbaşı devam ederek, "yardımcıların da Z.Karagök ve H.German olacak" dedi.O günden sonra,bizim koğuş sıkıştırıldı ve çok baskı yapmaya başladılar.Ağır biçimde dayak başladı. K.Kılıç, sık sık idareye gidiyor ve gelince, "tövbe yarabbim tövbe (!)" diyordu."Ne oluyor K..." diye sorunca, "benden iş istiyorlar" diyordu!" "Ne işi"istiyorlar dediğimiz zaman da "sizinle ilgili" diyordu... Biz de,kendisini idare ediyorduk.O da,hem gardiyanın (çok dövmeye başladılar),hem de idarenin baskısı altında,koğuşu kötü yere çekmeye başladı.Kavgalar etmeye,kuralları (idarenin) zorlamaya ve işkenceyi arttırmaya hız verdi. Böylece,bizim koğuş ta dökülmeye başlıyordu...

İşin en ilginç yanı,hücreden gelen PKK'lilerin durumuydu. Bu baskı altında bütün kabadayılıkları sönmüştü.Sanki onlar hücreden gelmemişler ve başka götürebilecekleri yer varmış gibi,korkmaya,kıvırtmaya başladılar.Bunların tavırları çok ilkel ve çok kötü idi.İçlerinde bazı nasıl olanlar vardı ve onlar da bizimle dolaylı ve gizli gizli konuşuyorlardı.Bu gelişmeler karşısında bizim ve diğer bazı arkadaşların durumu ağırlaştı...

bb- <u>Örneklerle koğuş sorumluların durumları:</u>

Artık cezaevinde koğuş sorumluları idarenin en önemli adamları ve uygulayıcıları durumuna gelmişlerdi.Gardiyanların işi azalmıştı.İhbarcılığa gerek bile yoktu.Sorumlular koğuşun bütün işlerini gardiyanlardan ve idareden daha fazla sıkıştırmaya başladılar.Dayak atmaktan tutun, işkence etmeye,hakları istediği gibi kullanmaya,özel uygulamalara kadar herşeyi yapmaya başladılar.Bazı koğuşlarda "İnfaz Mangaları"kuruldu.Bunlar seçkin kişilerden oluşuyor ve koğuş sorumlusunun denetiminde çalışıyorlardı.Gardiyanın ya da sorumlunun verdiği emirleri yerine getiriyor,cezaları uyguluyorlardı.Genel olarak 5 kişiden oluşan bu "İnfaz Mangaları",cezaevinde;ölüm,sakat bırakma,açlık vb..nin de önünde ve korkunç bir şeydi!Tutuklu tutukluya ceza verecek ve gardiyanın emirlerini dayakla,işkence ile uygulayacaktı!Bunun anlatılması bile zor...Bu işe, 1984 direnişinden sonra,34.koğuşta vakıf olduk.Daha önce de hücrede öğ-

renmiştik,ancak detaylı bilgimiz yoktu. N.Kaleli'nin koğuşunda kurulan "İnfaz Mangası"ndan (lll) biri de buraya gelmişti. "Kurtuluş"davası sanığı idi, perişan ve çok kötü durumda,moralsizdi.Koğuşta verilen cezaları uygulamıştı!Örneğin:gardiyan "şuna şuna 10'ar ağaç vurulacak, gözü şişirilecek vb.." dediği zaman,emri 'İnfaz Mangası" içeride uygulayıp,kapıya gidip gardiyana tekmil vererek,emirlerini uyguladıklarını bildiriyorlarmış... Bu,çok fazla üzücü ve utanılacak bir durumdu...

Yeri gelmişken söyleyelim:ihbarcılar arasında da bir hiyerarşi vardı.Gardiyan'ın,blok çavuşunun,iç-güvenlik amirinin,cezaevi müdürünün ve MİT'in muhtirleri ayrı ayrı idi.Birbirlerinden habersizdiler.Onun için, herkes kuşkucu ve korkaktı.İç-güvenlik amirinin ve cezaevi müdürünün ihbarcıları,gardiyanları da ihbar ediyorlardı.Gardiyanlar da kendileri ile ilgili gayet düzenli davranıyorlar ve bu tür unsurlara yüz vermiyorlardı... Tahminlerinde yanılmıyorlardı.Bazen,gardiyanlar,hiç tahmin etmediğimiz insana, "yavşak,ibnedir" derlerdi!Aniden gelerek,hakkında yapılmış şikayet konusu ile ilgili sorumluya sorular sorarlardı.İhbarcıların en kötüsü de gardiyanların ihbarcıları idi.Çünkü, gardiyanlara yaranmak için,her şeyi ihbar ederlerdi.Bir şeyler bulamazlarsa, iftira ederek,tutuklular üzerinde baskı ve korku yaratarak,çıkar elde etmeyi umarlardı.

MİT'e ihbarda bulunanlar ise,günlük cezaevi yaşantısı ile ilgili değil,önemli ve uzun vadeli,genellikle siyasi işlerde kullanılırdı.

Bu tür bir hiyerarşi,idarenin tüm adamlarını tetikte tutardı. Bunu, sık sık itiraf ta ederlerdi: "oğlum bizi de ihbar ediyorlar" derlerdi.

Yukarıda belirlediğimiz gibi,idarenin adamı olmayan sorumlular, işkencenin bir kısmını göğüsleyebiliyorlardı.Bu tür sorumluların bulunduğu koğuşlarda (son zamanlarda çok az kaldı);eğitim sırasında tuvalete gitmek,hasta ve çok yorgun olanların kaçamak istirahat etmeleri,banyo,çamaşır,yemek,nöbet vb... gibi işlerde,eşit ve genel davranılması bir sorun değildi.Eğer koğuşta ihbarcı varsa,bizden olan sorumlular,daha da ihtiyatlı davranmak zorundaydılar...

Fakat,işin en kötüsü,koğuş sorumlusunun idarenin adamı olmasıydı. Bunlar, "Kraldan çok Kralcı"ydılar.Kişisel çıkarları için,idarenin adamlığıyla yola çıkan bu sorumlularda,süreç içinde,bir değer kalmıyordu.

Bazı somut örnekler verecek olursak;

- 3.koğuş sorumlusu PKK'li Hasan BORA: (PKK Batman grubu davası sanığı) ihbar ettiği arkadaşları,gardiyanlarca dövdürmüş,bu olayda Ali ŞARIBAL (TKP/ML'den) koğuşun içinde öldürülmüştü.Ayrıca,H.ÇAKIR (Rızgari'den) ise,ağzına çivi gibi cop çakılmış,bayılınca kendisinden vazgeçilmişti.Ali Sarıbal'ın ölüm olayı ile ilgili tanık arkadaşlara çok baskı yapıldı.Dava sonucu bazı askerler (biçimsel) ceza aldılar.İç- Güvenlik Amiri'nin,idarenin,savcı ve hakimlerin durumunu kurtaran ve "gariban" bir iki askerin harcanarak durumun kamuflesi sağlandı.Ancak, gizlenemedi...

Hasan BORA, 3.koğuşta kendisine bağlı olarak bir ajan şebekesi deör gütlendirmişti. (...)

- Kawa'dan yargılanan Şaban MENEKŞE'nin koğuşundakiler (27.koğuş)ise,kendilerinin sorumlu tarafından bizzat "çemçe" ile (kepçe) dövüldüklerini söylüyorlardı.Hatta,bir tutklu arkadaş,dövülürken üzerinde "çemçe" kırılmıştı.Gardiyanlar Şaban MENEKŞE'den övgü ile söz ederlerdi.

- 35.koğuşta (esas tecrit hücreleri) ve daha sonra 12.koğuşta sorumluluk yapan TKP/ML'li İsmail Hakkı ORUÇ, (TKP/ML'liler kendileri ile

ilgisinin olmadığını söylemişlerdi) hapçı ve lümpen biriydi.Hap için yapamıyacağı yoktu.O'na hap yetişmiyordu.Günde üç defa,altı-yedi adet birden alırdı.İdare her gün (ama ona yetmeyen) İsmail Hakkı ORUÇ'a hap vererek,onu kendisine bağlı tutardı.Provakatör biriydi.O'na herşey yaptırılabilirdi.Revir doktoru tarafından da kendisine her türlü ilaç verilirdi...

- İzol aşiret reislerinden,Mehmet İZOL'un sorumluluk yaptığı,29.koğuşta herkes namaz kılmak zorundaydı.Bunu,Mehmet İZOL kendisi zorunlu kılıyordu.Okur-yazar olmadığı için,ihbar yazılarını koğuşta başkalarına yazdırır ve altında da, "oğlunuz Mehmet İZOL" diye imza atardı.Yüzbaşının ihbarcısı olan Mehmet İZOL,koğuştakileri her zaman tehdit ederek şöyle dermiş; "devlete karşı gelen,Allaha;Allaha karşı gelen de bana karşı gelmiş demektir".Bu söz cezaevinde meşhurdu.İzol'un kendisini devletin ve Allahın üzerinde bir yere koyuşu,her zaman anlatılır ve gülünürdü.Ama,bunda bir gerçekte yatmaktaydı.Çünkü,aşiret reisi olmak böyle düşünmeyi gerektiriyordu.İZOL,ihbar ve baskıları ile koğuşundakilere çok çektirmişti.Koğuşta,su içmek bile onun iznine bağlı idi...

- 32.koğuş sorumlusu PKK'li Hatip ÇELİK ve yardımcısı yine PKK'Li Maruf ŞAHİN cezaevinin meşhur sorumlularındandırlar.Bunlardan Maruf ŞAHİN,ihbarcılığı sayesinde,koğuştakiler üzerinde yarattığı korkudan yararlanarak,kişisel çıkar sağlıyan biriydi.Karavana geldiği zaman içinde ki etleri kendisi alarak "Allah bugün bana bu kısmeti göndermiş"dermiş. Yine,tutuklulara,görüşlerden gelen eşyalardan beğendiğini zorla alırmış.İstediği eşyayı vermeyen olursa,bir bahane ile onu ihbar eder, dövülmesini sağlarmış...

- 14.koğuşun sorumluluğunu yapan Rızgari'den Hanifi USLU'da,İç- Güvenlik Amiri'nin sorumlularla yaptığı toplantıda "sizinle özel görüşmek istiyorum" demişti.Tutuklularca idarenin adamı olarak görülüyordu. Poliste başlayan ve cezaevinde devam eden yaşantısı da pisliklerle dolu olan biriydi.İşkence ve baskı yaptığı konusunda somut bilgiler yok. Ancak,ihbarcılığı var (112).

- 24.koğuşta ise,sorumluluğu Ala-Rızgari'ci CEVDET ve yardımcılığını ise,Ala-Rızgari'den Turan BAYRAKTAR yapmaktaydı.Arkadaşların verdikleri bilgilere ve sonradan biraraya geldiğimiz zaman anlattıklarına göre,bu iki kişinin ve özellikle Turan'ın yapmadığı ahlaksızlık kalmamıştı.Çok küfürbaz olan bu kişiler,bizzat işkence de uygulamışlardı.Turan yukarı ranzadan aşağı inmek için herhangi birini çağırınca, o adam eğilir ve Turan onun sırtına basarak aşağı inermiş.Turan yemek konusunda,çok daha fazla işkence yapmıştı.Ağaçla ve tokatla birçok insanı döverek, "sizin hepinizin anasını ..... ,ulan ne devrimciliği" diyerek hakaretler savururmuş.Yine,ilk zamanlar bu koğuşta bulunan Roja Welât'ın sahibi M.AYDIN'ın sağlık görevlisi olduğu,ihbarcılık yaptığı ve tutuklulara çok hakaret ettiği,teker teker anlatılmaktaydı...

- Mustafa AYDIN,daha önceleri Özgürlük Yolu'nun önde gelen adamlarından biriydi.Sonradan,İ.Aksoy ile birlikte (nedenleri çok ilkel) özgürlük Yolu'ndan ayrılmıştı.Yakalandıktan sonra,bir müddet Mamak Askeri Cezaevi'nde kalmış.O sırada,Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi aleyhine televizyonda bir açıklama yapmıştı.Yakın arkadaşları,bu konuşmayı baskı sonucu yaptığını söylüyorlardı,ancak,Diyarbakır Askeri Cezaevi'ndeki tavırları,televizyondaki açıklamasına baskının neden olmadığını,bunu gönüllü olarak yaptığını ortaya koyuyordu.Uyuşturucu hap ve alkol "müptelası" olduğu ve siyasi çalışmalarında birçok "suistimaller" yaptığı söylenen M.Aydın ile İ. ve K. aralarında da kadın ilişkilerine deniyle bozuşmalar çıkmıştı.

Düzensiz bir adamdı.Diyarbakır Askeri Cezaevi'nde çok namussuz ve ilkel davranışlarda bulundu.Kolay hap bulmak için ihbarcılık görevini üstlendi.Sağlık görevini bunun için almıştı,ancak,kimsenin sağlığı ile ilgilendiği yoktu.İlaç almak bahanesi ile sık sık dışarı çıkan ve gardiyanla samimiyet kuran,revire gidip gelen bu adam;gardiyana ve doktora da olur olmaz şeyler söylemekte ve ihbarcılık görevini başarı ile sürdürmekteydi.Hiç bir direnişe katılmadığı gibi,fiili olarak kırmak için uğraştı ve çok sayıda insanla kavga ederek,onların işkence görmelerini sağladı.Koğuşta bulunan birçok insanın 5 Eylül direnişine katılma sıpı bizzat engelledi.Bunları yanına alıp,direnmeyen koğuşlara götürdü...

Koğuşundakilerin verdikleri bilgilere göre şöyle konuşmalar yapıyor: "kör,topal ve deli bu insanlar mı Kürdistan'da devrim yapacaklar. İyi ki Kürdistan devrimi gerçekleşmemiş",diyerek devamlı moral kırıyordu.Bu gibiler,bu kötü şöhretleri ile mücadele tarihinde yerlerine oturacaklardır.Durup durup koğuşta sık sık "ulan dırrolar ne Kürdistanı, adamı böyle ..... " gibi,manyak manyak küfürleri de ihmal etmeyen M.Aydın cezadan da kurtulamadı...

Bir keresinde kendisi ile görüşten gelirken karşılaştık ve selam vermek istedik.O zaman direnişte bitmişti (5 Eylül direnişi).. Selamımızı almadı ve tanımamazlıktan gelerek,askere durduğu yerden bağırmaya başladı; "komutanım beni götür,bu tanımadığım adamların yanında durmak istemiyorum" dedi...

(...)

Bu tür sorumluların büyük bölümü,direnişlerden sonra,yanımıza, hücreye ve koğuşlara geldiler.Birdenbire "aklanıp paklandılar".Siyasi menfaat ile "kendiliğinden afedildiler".Genç birçok insan gelip "abi bunlarla kalmak bize zor geliyor,bunlar şöyle şöyle yaptılar" diye şikayette bulunuyorlardı.

Mustafa Aydın gibiler yine esas duruşta durdular,direnişe katılmadılar,ama kıramadılar da... Biz normal hakları alıp,yaşamaya devam ettiğimiz zaman,onlar,yanımızdan uygun adımlarla geçip "hava" yapıyorlardı!

(...)

cc- <u>Hücreden koğuşa gidiş ve tekrar hücre:</u>

İlginç gelişmeler devam ediyor,cezaevi değişik yöntemlere ulaşıyordu.Ve koğuş sorumluları görevlerini başarı ile devam ettiriyorlardı...

1983 yılında,tecrit hücrelerinde,10 Mart günü genel bir dağıtım yapıldı.Bu sırada,bizleri de koğuşa verdiler.50 kişi kadar dağıtılacaktı. Ancak bunlardan dördünü ayırdılar.Bunlar,M.Zana,M.Kotan,R.Arslan ve O. Aydın'dı.46 kişi toptan bir yere,25.koğuşa götürdüler.4 kişiyi ise 12. koğuşa verdiler.Bu,yeni İç-Güvenlik Amiri,Üsteğmen Ali Osman'ın uygulaması idi...

12.koğuşa gittik... Daha önce tecrit hücrelerinde sorumluluğumuzuya pan,bizden dört ay önce (her dört ayda bir dağıtım genel olarak yapılırdı) bir grupla 12.koğuşa gönderilen İsmail HAKKI ORUÇ'un sorumlu olduğunu ve yardımcısının da yeni tutuklanmış B.Yurtçiçek (113) olduğunu gördük.Şaşırdık... Koğuşta ayrıca birçok "ismi cismi" olanlar da vardı.

Oruç'un ihbarcı olduğunu biliyorduk.Ancak,B.Yurtçiçek ile ilgili olarak uyarıldık.Onun da "ihbarcılık" yaptığını söylediler...

12.koğuşa girerken azılı gardiyanlar toplandı,bizleri külot katı etiler ve çok sıkı [illegible],Mehdi'ye sataştılar.Mehdi'ye muhatap olma-

masını söyledik.Çünkü,tecritten geliyorduk ve ne biçim aramalar geçirmiştik...

B. bizlerin ve Mehdi'nin yakından tanıdığı biriydi.Koğuşta tek başına idi,ama,sorumlu yardımcısı da olmuştu.Kimse onunla konuşmuyordu..

B.,Mehdi'nin hemşehrisiydi,Silvan'lıydı.12 Mart döneminde de cezaevinde M.Kotan ve M.Zana ile birlikte yatmıştı,avukatlığını da R.Arslan yapmıştı.Hakkımızda ihbarcılık yapıp yapmayacağını doğrusu merak da ediyorduk.İşbölümü yaparak ve M.Zana'nın İsmail Hakkı Oruç'u,M.Kotan'ın ise,B.Yurçiçek'i kontrol etmelerine karar verdik... Koğuşu korumayı ön planda tutuyorduk.

Koğuştan içeri girerken,B.Yurtçiçek bir dikkat çekti,görmeliydiniz! Arkadaşlar kendisine "oğlum yavaş ol,ne yapıyorsun" diyorlar ve arkasından da "cemaat şimdi tamam oldu" demez mi? Devam ederek bir iki ek sik var,onları da getirseler tamam" diye ekliyor...

Arkadaşların 12.koğuşa gelişlerinden üç gün sonra,idarece yıllardan beri yapılmayan sorumlular tolantısı yapıldı.Tolantıya,koğuş sorumlusu İ.Hakkı Oruç katıldı.Dönüşünde de bilgi vermedi.Sonradan,başkalarından toplantı ile ilgili geniş bilgi alındı... Oruç toplantıya gitmeden önce koğuşta genel bir toplantı düzenledi ve dediki; "arkadaşlar ben böyle ayrı ayrı yemek yenilmesinden ve tüketiminden yana değilim,ama,bazı arkadaşlar bunu ortak hale getirmemizi istiyorlar,bu konularda sizlerin görüşlerini almak istiyorum,ondan sonra bir çözüm yapmak niyetindeyim". Bunun üzerine bir tartışma başladı.Bunun altında bir komplo olabilirdi. Birçok kişi gibi M.Zana da "herşeyi birlikte kullanalım" dedi.Bunun iyi bir öneri olmadığı belli idi.Bunun üzerine M.Kotan,M.Zana'ın dediği ne açıklık getirerek, "burada bazı arkadaşlar var,paraları vardır, istediklerini almak isterler,onları serbest bırakmak gerekir (kaçakçılar ve lümpenlerdi).Ortak bir yaşam zaten idarenin istediği ve zorunlu kıldığı bir şeydi.Biz gönüllü olarak bazı şeylerin ortak kullanımını yapabiliriz.Buna bazı unsurları koymamak gerekir" dedi.Ve "Oruç"un görüşünü sordu:Oruç, "ben de bu görüşlere katılıyorum,ancak görüşümü biraz düşündükten sonra açıklayacağım ve uygulamaya sokacağım" dedi. M. Zana ile M.Kotan arkadaşlar ters şeyler belirleyerek,durumu . kotarmışlardı. M.Zana biraz boş bulunmuştu.Kendisine daha sonra durumu açıkladık...

Bundan sonra sorumlular toplantısı oldu (114).

Sorumlular toplantısında,o zaman İç-Güvenlik Amiri olan Üsteğmen Ali Osman Aydın,İsmail Hakkı ORUÇ'a, "senin koğuşuna çok tehlikeli 4 adam verdim.Onları yakından kontrol edeceksin,durumlarından sorumlu sensin",dediği zaman,İsmail Hakkı ORUÇ'ta şu cevabı veriyor: "komutanım, benim koğuşa verdikleriniz profesör gibi adamlar,ben onları nasıl kontrol edeyim".Bu söz üzerine ve toplantının ertesi günü,M.Kotan'ı tekrar hücreye götürdüler.Onun hücreye gidişinden sonra B.Yurtçiçek'in markete edilmesi görevini R.Arslan yüklendi.

M.Kotan'ın koğuşta iki gün kaldıktan sonra tekrar hücreye gitmesinin amacı,Hücreye götürülüp yerleştirdikleri zaman M.Kotan asteğmene neden getirildiğini soruyor,Asteğmen de kendisine uyduruk bir cevap veriyor: "Senin görüşçün,yatırdığı paranın üzerine yazı yazmıştı, aslında onu da gözaltına alacaktık,ama,vazgeçtik"... Bunun üzerine M.Kotan cevaben, "para görüşçüden sonra,idareye ve oradan,uzun zaman çalıştırıldıktan sonra bizlere dağıtılıyor.Görüşçüden alınan para direkt olarak tutuklulara verilmiyor... Üzerine yazı yazılsa bile,bunun önemi yoktu. Kime gideceği belli değil.Ayrıca,bizim görüşçülerimiz de bunu yapmazlar.Bu uydurma bir şeydir..." Karar,idarenin koğuş düzeyinde bir uygulamasıydı ve başka nedenleri vardı... Hücredeki arkadaşlar da Asteğme-

ne, "bunun mümkün olmadığını,uydurma bir şey olduğunu"söylediler... (115)

B.Yurtçiçek bizlerin koğuşa gitmemizden çok etkilenmiş ve oldukça da durgunlaşmıştı.B.'nin PKK'lilere büyük bir kini vardı,onu öldürmeye teşebbüs etmişlerdi.Dava Diyarbakır Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde görülüyordu.Mahkemede,B.Yurtçiçek,PKK'lilerin aleyhinde ifade vermiş ve PKK'li M.Karasu'yu da suçlamıştı.Bu nedenlerle,tutuklanıp cezaevine geldiğinden beri,asker ve subayların yanında,hep PKK'lilere küfrediyor,İdare de B.'ın bu niteliğini kullanarak,onu "ihbarcı" olarak öne sürüyordu.bayram,PKK'liler ve Sovyet yanlısı siyasetler hakkında rahatça "ihbarcılık"yapıyormuş.Çetin'de B.'nin "kendisini ihbar ettiğini" anlatmıştı.Ama,arkadaşların 12.koğuşa gidişlerinden sonra -özellikle M. Kotan'la görüşmesinden sonra- kimseyi ihbar etmedi ve ilişkilerine önemli ölçüde çeki düzen de verdi.Ancak,bir gün meydana gelen olay bizi oldukça üzdü...

Koğuşa ilaç yapılacağı için -mühtiş bit vardı- yandaki koridora alınmıştık ve orada sıralı biçimde duvara dönüp oturmuştuk. Gardiyanlar B.Yurçiçek'e "ulan profesör hele biraz PKK'ye küfret de görelim" deyince,B.Yurtçiçek ağzına geleni saymaya başladı... Bunu içtenlikle yapıyordu... Çok kısa süre cezaevinde kaldı ve sonra tahliye olduğu söylendi (116).Onun hemen ardından da İsmail Hakkı Oruç tahliye oldu. Cezaevi iki tehlikeli ve .... mahlûktan kurtulmuş ve 12.koğuş da biraz nefes almıştı.Bir hafta kadar 12.koğuş içinde ihbarsız yaşandı,sonra olaylar yine birbirini izledi...

Arkadaşların 12.koğuşa gelişlerinin 20.günü,sivil yaşantısında milli tan bir faşist olan (117),para dağıtmakla görevli -M.Kotan'ı da hücreye götüren- asteğmen,para dağıtmak üzere koğuşa geliyor ve bir olay oluyor.Para dağıtırken Hoparlörden dini vaaz yayını yapılmaktadır.İlk olarak R.Arslan çağırılıp,posta havalesi geldiği bildiriliyor.R.Arslan defteri imzalıyor.Daha parayı vermemişken,Asteğmen birdenbire, "pişman mısın?" diyor. R.Arslan, "pişman değilim" deyince,bu kez de, "niye pişman değilsin" diye ekliyor...Arkadaş kestirip atmak istiyor: "Pişman olmadığım için pişman değilim" diyor.Asteğmen daha ileri gidiyor; "peki, sen komünist misin?" diye soruyor.Arkadaş "evet,komünistim" diyor ve asteğmen polemiğe devam ediyor, "peki, çocuğun var mı?" diyor. Arkadaşın "evet,var" demesi üzerine Asteğmen yoruma geçiyor; "yarın çocukların büyüyecek ve ne şerefsiz komünist babamız varmış diyecekler" diye işi tahrike sokmaya başlıyor.Bunun üzerine R.Arslan şu cevabı veriyor;"şerefsizlik kişiye göre değişen bir kavramdır.Ben şerefli bir kişiyim".. Bu,gayet ince ve koşullara göre söylenmesi gerekli bir cevaptır, yani, "Bana göre de sen şerefsizsin" demek anlamındadır... Asteğmen cevaba çok kızıyor.Ama,o koşullarda böyle bir cevap beklemediği için arkadan hemen nasihate başlıyor.Kapitalist ülkelerle,sosyalist ülkeleri karşılaştırmaya başlıyor ve R.Arslan'a; "sen hiç sosyalist ülkeleri gören biriyle konuştun mu" diyerek bu kez de sözde tartışmaya çekmeye başlıyor.Bu,açıkca tehlikeli bir durum ve provakasyondu.Çünkü,bu konularca söylenecek sözler kaçamak olamazdı.Açık olunca da "resmen komünizm propagandası" olacak... Görevli Asteğmen,askerler ve koğuş önünde suçüstü bir durum yaratılacak,yeni bir yargılama ve ağır bir ceza daha hemen verilecekti.Tanıkta hazırdı...Bütün arkadaşlar,böylesine komplolar ile suçlanıp,cezalandırılmamışlar mıydı?Bu komploya gelmemek gerekiyordu. Arkadaş; "ben diyeceklerimi mahkemede söyledim.Onun dışında tartışma olanağım yok,şayet bende tahliye olur ve bir gün sizinle eşit koşullara kavuşursam,o zaman sorularınızı rahatça cevaplarım" diyerek,işi savuşturmak istemişti (118).

(...)

Bu sırada,hoca hoparlörde vaazını bitirip, "muhamet Mustafa salavat el fatiha" dedi.Asteğmen koğuşa göz gezdirdi...Bir kaçakçı ile yaşlı iki kişi dışında kimsenin,vaazın "salavat ve fatiha" davetine uymadığını gördü...

Asteğmen deliye dönmüştü.Bu deliye dönüş onun müslümanlığından,dindarlığından değildi.Çünkü,vaaz verilirken o küfürlere devam ediyordu. Onun kızdığı,bizleri yola getirmek için yapılan işkence,eğitim ve dini vaazların boşa gitmesi idi (119)...

Sıra M.Zana'ya gelmişti.Ona da; "pişman mısın?" diye sordu. M.Zana; "ben pişman mişman değilim,pişman olacak bir suç da işlemedim" dedi.

Kızarak,koğuşa "lan pişman mısınız?" diye sordu.Kimse cevap vermedi. "Pişman olmayanlar elini kaldırsın" dedi.Kimse elini kaldırmadı.Çünkü, tutuklular arasında bu tür sorulara hiç cevap vermemek gibi bir kural yerleşmişti.Ayrıca,bu Asteğmen çok acemiydi.Tutuklular neler görmüşler di neler!Kimse kolay kolay ayağa gelmezdi.Aslında,idare,bu tür uygulamaları istemiyordu.Gardiyanlar da buna bozuluyorlardı.Asteğmen biraz işgüzarlık yapıyordu.Bu yapı bir direniş getirebilirdi...

Asteğmen gelişmeler karşısında taktik değiştirip; "içinizde suçlu olan var mı?" dedi.Kimse cevap vermeyince yine,bu kez, "peki suçsuz olan var mı?" dedi.Bu soru karşısında,bir kaçakçı ile Urfa eski Belediye başkanı,Avukat F.Yazgan ellerini kaldırdılar.Asteğmen küfür ederek,başını sallayıp,çekip gitti.Ellerini kaldıran F.Yazgan ve bir kaçakçı "durumu kavramadık" diye özür dilediler.Aslında,F.Yazgan muhteva olarak bu şeylere hazırdı ve gösteriş yapıyor,korkuyordu.Özür dilemesi inandırıcı değildi...

O günlerde koğuşlara televizyon dağıtılmaya başlanmıştı.Meydana gelen olaydan sonra,12.koğuşa televizyon verilmesi mümkün değildi.R.Arslan,koğuşa takılarak,şaka yaptı, "arkadaşlar televizyon almanıza da engel olduk" dedi.Koğuştakiler ise, "ne demek abi,yüreğimize su serptin" diye,memnuniyetlerini belirttiler.Artık,hücreye alınmak,arkadaşlar için mukadderdi.Arkadaşlar eşyalarını hazırlamaya başladılar... Zaten ilk gittiğimiz günden itibaren hücreye gitmeyi hesap edip eşyalarımızı hazır tutuyorduk.Koğuştakiler bu hazırlığa hayretle bakıyorlardı...

Nitekim,olayın hemen ertesi günü,öğleden sonra gardiyan, "R.Arslan, M.Zana ve Ö.Çetin eşyalarınızı hazırlayın" dedi. Ö.Çetin bir önceki gün koğuşta değil,mahkemedeydi.Buna rağmen onu'da bizim arkadaşların yanına katmışlardı.Bu da,idarenin taktiği idi... Ve gidecek yer belliydi...

Arkadaşlar 37.tecrit hücrelerine götürülüyorlar.Ruşen'i zemin kattaki boklu 6.hücreye,Mehdi'yi 2.kata bir hücreye,Ö.Çetin'i de 3.kattaki bir hücreye koyuyorlar.Ruşen'in konulduğu hücrede,TKP Üst düzey yöneticisi olduğunu öğrendiğimiz ve TKP davası sanıklarından az ceza alan ve "yargıtayda teraat bekleyen" Ö.Ağın'da var (120)... Birkaç gün sonra,arkadaşları 6.boklu hücreden alıp,aynı kattaki 8.boklu hücreye koyuyorlar.TKP sanığı M.Üzülmez'de buradadır.12 gün boklu hücrede kaldıktan sonra,üst kata çıkarıyorlar ve 28 gün süren cezasından sonra, yeni oluşturulan 30.koğuşa götürülüyorlar...3 gün sonra R.Arslan buradan 25.koğuşa ve E.Kotan 25.koğuştan 30.koğuşa alınıyorlar...

dd- <u>Sorumlulara ve ihbarcılığa ö z e l bir örnek:</u>

Cezaevinin durumunun daha iyi belirlenmesi açısından özel bir örnek vermek gerekiyor.Bu örnek,aynı zamanda,PKK'nin pragmatizmini de açıklayacaktır.Bu özel örnekte,25.koğuş sorumlusu Cemal Öger ve kardeşi Süleyman Öger'in durumları açıklanıyor.Diğer benzer tüm sorumlu ve ihbarcıların durumlarını da açıklar niteliktedir.

Cemal ÖĞER ve ağabeyi Süleyman ÖĞER,PKK Diyarbakır grubu EK Davası' nda sanık olarak yargılanıyorlardı.Babaları Diyarbakır ve İstanbul' da kuyumculuk yapıyormuş,ayrıca,müteahhitliği de varmış.Her iki kardeş,şımarık büyütülmüş zengin çocuklar idiler.Herkesle -tabii diş geçirebildikleri ile- dalga geçerlerdi.Koğuşta kalanlara saygıları yoktu.Cemal, su olsa da ayaklarını yıkamaz ve herkesin yanında rahatça yellenirdi. Gıcık vermek istediği zaman,yüze karşı yüksek sesle geğirirdi...Bu iki kardeşle ilgili,arkadaşlar hücrede yeterli bilgi almışlardı...

25.koğuştakilerin çoğunluğu hücreden 10 Mart dağıtımında getirilenler idi.Cemal bunlardan çok korkuyordu.Özellikle,ruhi bunalım geçiren, tedavi gören ve kendilerine bir çok şey (örneğin;istediği zaman sigara içmek,eğitim yapmamak vb..) serbest olan,PKK'li E.AYTUN ve M.ARSLAN'dan çok korkuyordu.Genellikle,kardeşi Süleyman'ın yönlendirmesine göre hareket ediyordu.Cemal ve Süleyman'ı soruşturmadan da tanıyanlar vardı. Cemal,soruşturmada,olmadık pislikler yapmış ve ev ev dolaşarak,tanıdığı PKK'lileri polisle birlikte toparlamıştı.Polisle birlikte gittiği ev baskınlarında,doğrudan mutfağa dalar,buzdolabında ne bulursa yer, baskın sonu geri dönüşte,polisler,kendisine "ulan bu gece ne zıkkımlandın" diye sorarlarmış.O da,dolapta bulunanları ve yediklerini anlatırmış.Cemal'in bu durumunu,soruşturmada o zaman bulunan TKP ve TKEP'li arkadaşlar anlatmışlardı.

Cemal,soruşturmadan gelir gelmez,tecrit hücresinde çok az tutulmuş ve 18 yaşında olmasına rağmen, çocuklar koğuşuna verilmiş,25.koğuşa' sorumlu edilmişti.Sorumluluğa başlar başlamaz,koğuştakilere kan kusturmuştu.Su içme,tuvalete gitme dahil,her şeyi kendi iznine bağlamış,izin siz bir iş yapanı,hemen ihbar ederek,dövdürmüş.İç-Güvenlik Amiri Üsteğmen Ali Osman AYDIN'ın ihbarcısı olduğundan,gardiyanlar ve blok çavuşu da ondan çekiniyorlardı...

Ruşen'in koğuşa gelişinden iki hafta sonra,sekiz on kişi dışında koğuşun tümü dağıtıldı.Bir kısmı hücreye,bir kısmı da diğer koğuşlara verildiler.Koğuşun dağıtılmasını Cemal istemişti.İç-Güvenlik Amiri'ne, "koğuştakiler beni dinlemiyor,disiplin kuramıyorum" demiş ve koğuş dağıtılmıştı.Ruşen arkadaş koğuşta kalanlar arasındaydı.Cemal, Ruşen'e; "senin kalmanı ben üsteğmenden istedim.Yakında savunma yapacağız, yardım edersin diye seni burada bıraktırdım" demişti.Bu .... ile arkadaşların işi vardı!

Bu arada 1.koğuşu toptan 25.koğuşa getirdiler.Böylece bazı arkadaşlar yeniden biraraya gelmiş oldular.Gelenler arasında E.Kıyak'ta vardı. Yeni gelen arkadaşları Cemal konusunda hemen uyardık. "Aman,sakalı bunun eline vermeyin" dedik.Yeni gelenler olumlu unsurlardı.ve dediğimiz gibi de davrandılar.Cemal,çok zeki olduğundan hemen durumu anlamış,hemen Ruşen,Nurettin,K.Alabay ve İ.Güroz'ü ihbar etmiş,arkadaşlar o gün elleri ve kıçlarından iyice bir dayak yemişlerdi.Cemal ve Süleyman Öğer,Ruşen'e çok kızıyorlardı.Savunmalarının baştan sona kadar Ruşen tarafından yapılacağını umuyorlardı.Ruşen ise,kendilerine; "siz yazın ben ona hukiki bir şekil veririm" demişti.Onlara böyle bir yardım gerekliydi,çünkü;hem siyasi ilişkilerini öğrenmek,hem de savunmayı kontrol etmek zorunluydu.Çünkü,nitelikleri itibariyle,Kürdistan'daki mücadeleye ve örgütlere küfür edebilirlerdi.Aşağılık şeyler yazabilirlerdi.Halbuki, sömürgeci mahkeme karşısında,topyekûn durmak bizim için çok önemliydi. Gruplar arasında ayrım gözetmeksizin,hapishane boyunca tüm arkadaşlarımız,hep buna çaba göstermişlerdi.Bu iki kardeşin savunmasını,baştan sona kadar yazmak da,işimize gelmiyordu.Halbuki,aynı gruptan yargılanan M.DEĞER'in savunmasını baştan sona kadar biz yazmıştık.Ortaya iyi bir savunma da çıkmıştı.Bu nedenlerle,her iki kardeş de çok kızgındılar ve

bunu açıkca söylemişlerdi.İşte,ilk ihbar,bu savunma meselesinden sonra olmuştu.

Cemal kendisine R.KOŞAR'ı yardımcı seçmişti ve bunun Cemal'den geri kalan yanı yoktu (121).İlk zamanlar yardımcısı ile araları çok iyiydi, ancak,sonradan bozuldu.Cemal,Ramazan'ı "namaz kılanlara abdest için su vermiyor" diye ihbar etti.Gardiyan durumu sorunca,R.Koşar; "komutanım benim dedem ocaktır (türbe gibi bir şey),ben böyle şey yaparmıyım?"dedi...

Birgün,koğuşa iki yeni tutuklu verilmişti.Her yeni gelen tutukluyu, gardiyan,kapı önünde soyundurup arar ve gözdağı olsun diye dayaktan geçirirdi.O günlerde 25.koğuş gardiyanı,hapçı ve dayak atmaktan hoşlanan, iri yarı bir askerdi.Koğuşa yeni gelen iki tutukluyu,alışılmış işlemlerden geçirmiş ve cop ta sokmuştu... Boklu copu da yıkamak için içeriye,koğuşa vermişti... Olay,herzamanki gibi feci biçimde arkadaşların onurlarına dokunmuştu.Cemal'in kardeşi Süleyman,olayı arkadaşlara anlatırken,Ruşen,hasta olarak yatmakta olduğu yerden doğrularak, "olayı bize anlatıyorsun,kardeşin üsteğmenin adamıdır.Olay gerçekten onuruna dokunduysa,olayı üsteğmene iletip,gardiyanı şikayet edin.Bu durum hep böyle devam etmeyecek.İleride insanlardan hesap sorulacaktır. Kardeşinden de sorulacağını biliyorsun.Bunu fırsat bilip,kendini kurtarmaya çalışsın" demişti.Süleyman da, "birşeyler yapacağız" demişti...

Gardiyan şikayet için,Süleyman ÖĞER,Hüseyin YAĞMUR (daha önce sözünü etmiştik,TKP/ML'den itirafçı ve 1.koğuşun ihbarcısı) ve A.AY (PKK Suruç davasından idama mahkum edildi,kızdığından kafasını duvara vurduğundan,gardiyanlar,emir üzerine olacak ki kendisini dövemiyorlardı)bir dilekçe hazırladılar (122).Dilekçe,ertesi gün sayıma gelen Astsubaya, teker teker verildi (toplu dilekçe vermek mümkün değildi).İyi bir taktik kullanılmış,ihbarcılıkta dokunulmazlığı olan Süleyman ÖĞER ve Hüseyin YAĞMUR ile,kafasını duvarlara vurmak ve ruhi bunalım geçirmekten dokunulmazlığı olan A.Ay öne çıkarılmışlardı.Fakat,irade dışında gelişen bir olay işleri tamamen ters çevirdi...Tam bu günlerde,Cemal Öğer'in ihbarcılığını yaptığı İç-Güvenlik Amiri görevden alınmış ve yerine Abdullah adında yeni bir yüzbaşı ile beraberinde yeni bir üsteğmen göreve gelmişlerdi.Bu değişikliğin de etkisi ile,dilekçe pek işleme konulmadı,gardiyanlar bir grup oluşturup,şikayetçilerin üzerine gitmeye başladılar.Önce, "ulan üsteğmen gitti,artık burada bizim borumuz öter" diyerek tehdit ettiler.Sonra Hüseyin YAĞMUR'u çıkardılar ve bir süre sonra yüzü gözü şiş ve perişan halde koğuştan içeri attılar. Ardından Süleyman çağrıldı,ona birşey yapmamışlardı!Süleyman herşeyi anlatmış, şikayetini geri almak için söz vermişti.Aslında,şikayet hiç önemli de değildi... Artık,Cemal de sık sık çağrılıyor ve görüşlerine başvuruluyordu.Başka bir komlo düzenlendiği belli idi.Cemal her gidip gelişlerinde krizler geçiriyor, -ki,arada sırada o da yumuşak bazı yerlere kafasını vurma numaraları yapardı- hep yatıyordu.

Sorumluluğu geçici olarak Ramazan Koşar devralmıştı.Gardiyan,R. Koşar'a,bir gün bir kağıt imzalatınca,Ergül hemen müdahale ediyor ve büyük bir reaksiyon ile, "niye bu kağıdı imzaladın,içinde muhakkak bizi suçlu duruma düşürecek bir şey vardır" diyor.Bunun üzerine,Ramazan Koşar,eveleyip-geveliyor,ama,birşey söylemiyor... Ancak,sonradan durum öğreniliyor.Evet,gardiyan Ramazan'a,bazı arkadaşları suçlu duruma düşürecek bir kağıt imzalatmıştı... Yazıda;"R.Arslan,H.German,E.Kıyak,M. Özgül,K.Alabay,M.Oğuz,H.Yağmur,S.Öğer,A.Ay -son dört isim dilekçe yazan şikayetçilerdi-,gardiyan koğuşa girdiği zaman topluca saldırarak,dövecekler ve öldürecekler... İçeride örgütleniyorlar.Durumu bilginize sunuyor ve sorumluluk kabul etmiyorum" şeklinde bir ihbar yapılmaktaydı.Gardi -

yanlar,böyle bir yazıyı ele geçirdikten sonra,daha da üzerimize geleceklerdi ve kendilerini haklı çıkaracaklardı...

Kendilerine cop sokulan iki kişi,sorulduğu zaman,durumu olduğu gibi açıklamaya söz vermiş olmalarına rağmen,işkence ve baskı karşısında, "cop sokma olayının meydana gelmediğini" söylemek zorunda kaldılar. İşin,evrilip çevrilip,bazı arkadaşların başına bir komplo açacağı belli olmuştu...

Bu gelişmeler üzerine,şikayetçilerle gardiyan arasında, karşılıklı olarak şikayetlerinden vazgeçme konusunda centilmenlik "anlaşması" yapıldı. "Kabadayı" A.Ay'da şikayetinden vazgeçti.İlginç insanlar:Bu adamlarla hangi devrimcilik,nasıl yürütülür... Örneğin;A.Ay,herkese yer yer kabadayılık taslardı.Hatta arkadaşların arkasından dedi-kodu yapmıştı.Bunu,tüm iyi niyetimize ve kendisine her türlü yardımı yapmamıza rağmen yapmıştı... Demek ki,A.Ay'da bir takım atraksiyonlarla, temelde kendini koruyan ve çok güzel "oynayan" biriydi.. Günü gününe uymazdı. Ne zaman ki,idama mahkum oldu,kurtuluş ümidi kırıldı ve hücreye geldi, artık "dörtbaşı mamur bir devrimci olup çıktı"... A.Ay,bir tek insanla geçinmeyen,zavallı biri idi...

Gardiyanın,bu işin peşini bırakmıyacağı belli idi.İç-Güvenlik Amiri'nin değişmesi ile büyük panik ve korkuya kapılan Cemal Öğer'in verdiği bilgilerle,olayda parmağı olsun olmasın "kabadayılar susmuş ve geri çekilmiş",iş bizim arkadaşların başına kalmıştı.Hemen,koğuştaki etkin kişilere karşı sindirme hareketine girişildi.Herhangibir bahane ile alınıp dışarı götürülenler,feci biçimde dövülüyor ve getirilip koğuşa atılıyorlardı.Bizim arkadaşlar da sıralarını bekliyorlardı...

Birgün,koğuşta,kitap okunarak eğitim yapıldığı sırada,Ruşen'le yanında sırada duran K.Alabay (123) gülerek sohbet ediyordu. Gözetlemeden bakan ve mana arayan (yönetimde değişiklik olduğu için,kim kime-dumduma bir durumda olan cezaevinde,işler oldukça karışıktı) gardiyan,durumu görüpK.Alabay'ı çağırmış,kiminle konuştuğunu sormuştu.O da; "Ruşen Arslan ile" konuşuyordum demişti.Gardiyana büyük bir fırsat çıkmıştı. Zaten yakında değişiklik de olacaktı,bu fırsat kaçırılmamalıydı! Kara listede bulunan iki kişi ile ilgili olarak,gardiyan komplosunu işletme yé başladı...

R.Arslan ve K.Alabay'ı gardiyan dışarı alıp,başka koğuşların üç gardiyanını da çağırarak,tam kırkbeş dakkika durmadan arkadaşları dövüyorlar ve R.Arslan ile K.Alabay ölümle karşı karşıya kalıyorlar...Bunun sorumlusu da belli olmayacak,karambola gideceklerdi... Ruşen ağır bir kalp sıkışıklığı geçiriyor...K.Alabay sona doğru bağırıp, "yeter lan"diyor... Dayağı,daha da şiddetlendiriyorlar.Bu sıra K.Al bayılıyor ve bırakıyorlar... Ardından,arkadaşlara,sabah,öğlen ve akşam yemeklerinden sonra,üç öğün cezası veriliyor.Arkadaşların her tarafı mor kesilmiş,hareket edemez durumdaydılar.Bir hafta süreyle hayati tehlike için de kalmışlar ve devamlı kusmuşlardı.Bakım ve tedavi de yoktu.İstenilen olmuş,gardiyan hıncını almıştı.Gardiyan,yemekler sonrası dayak cezasını da ihmal etmiyordu.Vücutlarının her tarafı yara içinde olduğu için,yaraların üzerine yeniden vurulması dayanılmaz oluyordu.Ve bu durum on gün kadar devam etti...

Bu dayaktan sonra tüm arkadaşlar "şimdiye kadar böyle bir dayak görmediklerini" söylediler.Gerçekten ölümüne vurmuşlardı... Özellikle,hücreden gelen PKK'li A.Tanrıkulu ve S.Çelik adındaki arkadaşlar bu koğuş önünde bu belirlemeyi yapmışlardı.Ki, "en çok işkenceyi PKK'liler gördü" propagandasını da yalanlıyorlardı...

Bu dayak olayı E.Kıyak'ı çok etkilemişti.İlk fırsatta R.Arslan ken-

dine gelir gelmez şu belirlemeyi yapıyor; "istersen gardiyanı boğayım, yüzüne jilet atayım,döveyim,ne dersen emrindeyim"... Bunun üzerine Ruşen O'na, "sabırlı ol,tahrike kapılma,şayet ben ölürsem, ..., onlardan kişisel değil siyasal hınç almak,arkadaşlara vasiyetimdir" diyor ve bunu "arkadaşlara da iletmesini" istiyor... E.'nin gözleri dolmuş ve o koşullardaki bu davranışı dayaktan ölmek üzere olan arkadaşlara büyük bir moral olmuştu.Bütün acıları unutturacak bir davranıştı.İnsan,çaresizlik içinde umudunu kaybetmemek için,böylesi sağlam dost ve arkadaşlara ne kadar ihtiyaç duyuyor...

(...)

Cezaevindeki baskı,şiddet ve işkencenin artmasıyla orantılı olarak, idarenin adamı olan sorumlular,ihbarcılar ve ajanların baskı ve oyunları da artıyordu.Ama,yılmamak gerekiyordu.Direnmek ve bu işi uzun vadeli amaçlara doğru götürmek,ulaştırmak gerekiyordu.Genç insanlarda her gün biraz daha umutsuzluk belirirken,onlara her gün "bu işin bir sonu vardır,sonsuza kadar işkence sökmez" diyorduk... Onlar,genç insanlarise "abi bunun sonu görünmüyor" diyorlardı... Ama,sonu mutlaka görüne - cekti...

Sorumlu ve ihbarcıların gücü işkence ve baskıdandı.Korku bundandı. Baskı,işkence ve korku manevi haz veriyordu onlara...

ee- Biz saldırıya geçiyoruz ve ajanlarda dökülmeler başlıyor:

Yeni yönetim ile birlikte bazı şeylerin gevşemesi -bilinçli ya da bilinçsiz- ve sorumluların işleri de kırığına gitmeye başladı.Cezaevinde bir belirsizlik vardı ve artık çekilmezlik odağı oluşmaya başlamıştı...

Bu sıralar suyu biraz bollaştırdılar.Bollaştırdılar dediğimiz,üç ya da dört bidon verilen su 8-10 bidona çıkarıldı.Gardiyanlarda değişmeler başladı,yüzbaşı koğuşları gezmeye ve dert dinlemeye koyuldu.İdare, birçok şeye de "hak verir" duruma gelmeye başlar görünüyor,ya da bunu İç-Güvenlik Amiri yüzbaşı öyle gösteriyordu!

Su bollaşması Cemal Öğer'i tedirgin etmiş, "koğuşta çok su kullanılıyor" diyerek şikayette bulunmuştu.Bu şikayet,suyu,yine azalttı.Şayet,verilen kısıtlı su kendine göre yine fazla ise,bu kez gece kalkıp gizlice tuvalete döküyordu.Bir keresinde arkadaşlar kendisini yakalamışlardı.İçme suyunun,bardak bardak ölçülü olarak dağıtıldığı zamanlar da,Cemal,içme suyu bidonundan su alıp çamaşırlarını yıkardı.Hiç kimse çamaşır yıkayamazken,Cemal ve abisinin çamaşır yıkama imtiyazları vardı.Bir ara,E.Kıyak ile Süleyman Öğer arasında,su yüzünden bir tartışma çıktı.E.Kıyak vurup vurmama konusunda -hep fırsat kolladı- işaret beklerken,kendisine göz işaretiyle "vurma" denildi.Çünkü,vurma olayı yine başka arkadaşlara bağlanacaktı.Eğer böyle olmasa,Süleyman'ı vurmaktan hiç bir şey onu alıkoyamazdı.Süleyman ise,devamlı E.Kıyak'ı dövüşe davet ediyor ve küfür ediyordu.Bir keresinde "eğer benimle dövüşmezsen anan leçeği başına olsun" demişti (124).Koğuştaki arkadaşlar ve özellikle Cemal araya girerek kavga önlenmişti.Cemal,özellikle,E.Kıyak'tan çok korkuyordu.E.Kıyak ilk koğuşa geldiğinde,dalga geçmek istemiş, fakat E.Kıyak Bitlis'lilerin "meşhur şaka yöntemleri"ni kullanarak Cemal'i bastırmıştı.E.Kıyak,istediği zaman,yirmi çeşit kahka atabiliyordu.Onda,tatlıdan kıcığa kadar değişen,bir kahkaha armonosi vardı.Öyleki, meşhur "kıcık" kahkalarından birini attığı zaman,birlikte kaldığımız İKK'li E.Erdem'in boğazında lokma düğümlenir,kaşığı yere vurup kalkardı.Cemal,dalga geçmek istediği zaman,E.Kıyak'ın "kıcık" kahkahaları ile karşılaşmış ve bozguna uğramıştı.Artık E.Kıyak'a karışmamış ve ondan çekinmeye başlamış,ayrıca,iyi bir tehditte yemişti.Korkusundan o-

lacak,abisine,E.Kıyak'a sataştığı için kızıyordu.Nitekim,abisine,"ulan abi bunlar -E.Kıyak'ı kastederek- Bitlis'lidir. .... adamlardır. Bizi bulamazlarsa babayı bulur,onu öldürürler" dediğini,alt ranzadaki M. C. AZBAY (KUK davasında yargılanıp,idama mahkum edildi.Çok dürüst ve namuslu bir arkadaştır.Sonunda tüberküloz oldu) duyup,bize söylemişti.Cemal,ısrarla E.Kıyak'ı abisi ile barıştırmak istiyordu.E.Kıyak,barışmayı kabul etmiyor ve Cemal'e; "ben hala anamın leçeğini başımda taşıyorum,ne zaman abini bulamazsam,yerine babanı öldürüp intikamımı alacağım" diyordu.Böylece,Cemal'in "babasının E.Kıyak tarafından öldürüleceği kuşkusunu" pekiştiriyordu.Cemal'in tüm ısrarlarına rağmen, 5 Eylül Direnişi'ne kadar,E.Kıyak,Süleyman ile barışmadı.Direniş başlayınca arkadaşlar ilk olarak,Cemal'i sorumluluktan alıp yerine üç kişilik "Sorumlu Komitesi" oluşturuyorlar.Bu komiteye,Rızgari'den E.Kıyak,PKK'den H.German,TKP/ML'den Z.Karagök giriyor... (125).Ayrıca, "Cemal ve Süleyman dövülerek koğuştan atılmaları" önerisi yapılıyor.Bu öneri tartışılırken,25.koğuşun üzerindeki 27.koğuştan biri,K.Ağırakçe'yi çağırıp arapça birşeyler söylüyor.Başına neler gelebileceğini sezinleyen Cemal, K.Hocaya, "Hoca,Üst koğuştan ne söylüyorlar" diye sorar.K.hoca'da şakacı tavrı ile, "hiç,ne olacak,anamın Amşe'nin hatırını soruyorlar"der.. Oysa,27.koğuş,Cemal ve Süleyman'ın dövülüp dışarı atılmalarını istiyordu.Ancak,beş dakkika sonra,yeniden seslenip,önerilerini geri aldılar. Kizim arkadaşların "Cemal ve Süleyman'ın dövülüp dışarı atılması" önerileri de diğer gruplar tarafından kabul edilmedi...

Cemal ve Süleyman da direnişe katıldıklarını söylüyorlardı. Dövülme önerisi "taktik bir hata" kabul edilip,reddedilince,E.Kıyak gidip Süleyman ile barıştı.Bu barışma,cezaevindeki dengenin değişmesi yüzünden büyük bir korkuya kapılıp,öldürülme psikozu içine düşen bu iki kardeşe,büyük bir güven ve rahatlık verdi.

Koğuşta,dağıtım oluncaya kadar kaldılar.Dağıtımda R.Arslan ile birlikte 6.koğuşa gittiler.15 gün kadar 6.koğuşta kaldıktan sonra,iki kardeş idare tarafından alınıp,direnmiyenler koğuşuna götürüldüler. Orada birkaç gün kalan ÖĞER kardeşler, "devrimcilerin" kendilerini afedeceklerini umud ederek,idareye başvurup,kendi istekleri ile 37.tecrit hücresine geldiler...

ff- Önemli bir olay deşifre oluyor:

Sorumluların durumlarını biraz detaylı tutarak,durumun anlaşılmasını sağlamaya çalıştık.Bu arada,önemli bir olayı da anlatmadan geçmiyeceğiz.Aslında,cezaevi,özel birçok anı ile dolu,zengin deneyler ortaya koymuştur.Ancak,bu metni siyasal bir içerikte sunmaya titizlik gösteriyoruz.Ama,yer yer,ister istemez bazı özel anı ve olayları da açıklamak zorunda kalıyoruz... Bunu ayırt etmek zor.Mümkün olduğu kadar anıları dışarıda tuttuk. Bu anılar,ciltler doulusu yazılabilir,bunun yazımı ayrı bir iştir.Ve ayrı bir yerde olacaktır.

(...)

Koğuşlar dağıtılınca,6.koğuşa düşen Cemal,yine sorumlu gibi davranmaya ve gardiyanlarla ilişki kurmaya başladı.Gardiyanlarla ilişkileri görünce,arkadaşlarımızdan bazıları işe kızıp,durumu protesto ediyorlar ve verip veriştiriyorlar.En çok reaksiyon gösteren TKP/ML'den A. ve DDKD'li İ.Temiz'di.A.Ayrıca,İ.Temiz'den sorumluluğu yüklenmesini istiyor. Cemal'in ilişkilerinin kırılabilmesi için İ.Temiz sorumluluğu yükleniyor ve Cemal'i geri plana iterek,ilişkisini kesiyor.Diğer koğuşlardan gelenlerin de istek ve onayları ile,İ.Temiz koğuş sorumlusu olarak kalıyor...

İ.Temiz birgün, "Cemal'in 25.koğuştayken çağırıldığını,birbuçuk sa-

at kaldıktan sonra,yorgun ve bitkin halde döndüğünü,işte o zaman gardiyanların Cemal'i ...." belirliyorlar ve "bunu ortaya çıkarmak için uğraştığını" açıklayarak,arkadaşların görüşlerini almaya çalışıyor.Olay, R.Arslan'ın kafasında da hemen çağrışım yapıyor.Gerçekten, İ. Temiz'in bahsettiği gün Cemal koğuştan içeri girince,yorgun ve bitkindi.Ter içinde kalmıştı. K.Hoca da o gün "benim bu taraklarda bezim yok,ama,dün ya dese bunu ...." demişti.Bu belirlemeyi, K.Hoca'nın her zamanki şakacılığına veren arkadaşlar, "ne diyelim,bu konuda Bitlis'li,Urfa'lı ve Mardin'li arkadaşların bilirkişilikleri geçerlidir" demişlerdi.Aynı olayla ilgili,başka arkadaşların şüpheleri de aynıydı.Cemal'in gardiyanlara yakınlaşması,bu durumu kuvvetlendiriyordu.

İ.Temiz,yanında N.Pişken olduğu halde anlatımını sürdürüyor: "O gün ben Kızıltepe'li F.Tan'ın yanındaydım.Cemal içeri girince,F.Cemal'in yüzüne bakarak, 'İbo oğlum bunu ....,her halinden belli",demişti. Cemal gelince,bir tutam pamuk alıp tuvalete gitti,ardından ben de gittim.Çöp kutusunu araştırdım ve pamuğun fitil yapılıp kıç temizliğinde kullanıldığını gördüm.Artık şüphem yoktu.Bu ... kendini bile .... ,bizi gardiyanlara ve idareye peşkeş çekiyor" dedi.

Yanlarında bulunan N.Pişken'de onaylıyarak, "bir gün ben gece nöbetçisi idim.Yardımcı gardiyan ile Cemal'in çok samimi konuşmalarını gördüm.Gardiyan dudağını ıslatıp,Cemal'e sulanma numaraları yapıyordu"dedi.R.Arslan'da K.Hoca'nın tesbitini nakletti ve"iki Mardinli aynı konu da birbirine uyan rapor verdikten sonra,bize birşey söylemek düşmez" dedi.İ.Temiz'e,bu durumu Cemal'in kendisine itiraf ettirmesi söylendi. Şayet itiraf ederse,cezaevindeki eski yaşamına bir daha devam edemezdi.Böylece,hem onun,hem de idarenin durumu çok sıkışır,bizde,bunu idareye sezinletmeye çalışır ve önemli bir şantaj olarak kullanırız.Artık, cezaevinde yapılanları,ihbarcıları,idareyi deşifre zamanı gelmiştir. Her olayı ortaya çıkarmalıyız,görüş ve düşünceleriyle arkadaşlar karar aldılar.Ortak ve ciddi bir çalışmaya başlandı...

İ.Temiz,elverişli ve ayarlandığı bir yer ve zaman yaratarak, Cemal Öğer ile konuşuyor.Konuşmalarını onlarla ilgisiz görünerek N.Pişken'de dinliyor.İ.Temiz,kendine özgü ve yavaş ve şakacı üslubu ile Cemal'i sıkıştırıyor.Cemal,kaçış yolu bulamıyor ve askerlerin kendisini ... itiraf ediyor.Ayrıca,İ.Temiz'e sus payı vermek istiyor ve "İbo kimseye bunu söyleme,gel sen de beni ..." diyor,yalvarıyor.İbo durumu hemen arkadaşlara iletiyor.Konuşmaları dinleyen (zuladan) N.Pişken de arkadaşlar tarafından dinleniyor, İ.Temiz'in dediklerini doğruluyor.İ.Temiz,Cemal'e bu itiraf yaptırdıktan birkaç gün sonra tahliye oldu ve giderken arkadaşlar kendisine "İbo tahliye olmadan önce tarihi bir,görev yaptın" dediler ve uğurladılar.Gerçekten tarihi bir görevdi!Bu ... bize ve cezaevine çok çektirmişti...

Aslında,o koşullarda askerlerin her şeyi yapması doğaldı.Bunu kınamak söz konusu değildi.Ama,bu adamın deşifresi gerekliydi.Birçok arkadaşımıza cop sokulmuş,ırzına geçilmişti.Biz bunu kınamıyoruz. Ancak, bu sorumlu geçinen namussuz adamın nasıl işler çevirdiğini ortaya koymak gerekiyor.Bu işi de kendisi isteyerek yapmıştı.İdarenin adamına askerler kendiliğinden böyle bir uygulama yapamazlar.

İşte,Cemal böyle bir sorumluydu.Namussuz ve ahlaksız bir insandı. Nasıl siyasi bir olaya katılmış.Bunu görünce,insanın değişmeye ve gelişmeye inanası gelmiyor.Tutuklular üzerinde baskı ve işkence yapmak ve kendini tatmin etmek için,her şeyi ve hatta .... bile (...) kullanabilen idi.Abisinin de ondan aşağı kalan tarafı yoktu...

İşte işin en can alıcı yanına geldik.Bu iki kardeş, hücrede

gönüllü kalmaya başladıkları zaman,hem de direnişten sonra PKK bunlara sahiplenmeye başladı.Onlar da,direniş sonrası kendilerini affettirmek için,babalarının zenginliğine ve kendi şımarıklıklarına dayanarak, getirdikleri düzinelerle bot,kocuk vb.. gibi eşyaları PKK'lilere dağıttılar.PKK,hiçbir şey olmamış gibi bunlara sahip çıktı.Bunlar da;en önemli bir dönemde,direnişten çıkıldığı ve ne olacağı henüz belli olmayan; cezaevinin darma dağınık olduğu,önemli kararların alınması gerektiği ve tartışmaların sürdüğü bir zamanda;tecritte herşeyi dinlediler, herşeye vakıf oldular ve daha sonra yine .... yaptılar.Rahatlarına düşkün böylesi insanların ve şımarık .... çocukların gelip tecritte kalmaları bile,PKK'yi akıllandırmadı.Bunu kavrayamadılar.Tüm insanların tepkilerine ve kendi arkadaşlarının tavırlarına karşı bile,bunları korudular,bunlara iş verdiler.Bu durum,diğer grupları çok etkiledi.PKK'lilerin hiç değişmedikleri ve işleri idare ettikleri,grup çıkarlarını öne aldıkları,bir kez daha ortaya çıktı.Çok eleştirildiler.PKK'nin eleştiriye verdiği cevap ise, "şimdi ihbarcılık yapmıyorlar,biz bunların olanakların dan yararlanıyoruz" oldu.Acaba,ihbarcılık etmiyorlar mıydı? İhbarcılık nasıl edilirdi?Böylesi insanlar,yine,danışıklı olarak buraya konulmamış mıydı?Bu sıkı zamanda bunların yanında birşey konuşulur muydu? En azından bir öz-eleştiri gerekmez miydi? "Benim malım olsun da nasıl olursa olsun" mantığı,herşeyi hallediyordu!Bunlar gibi birçok insan kamufle edildi.Direniş,anlamsız bir zemine oturmaya başladı.Artık,o eski askerler de, "şimdilik ihbarcılığı bırakınız,işkence bile yapmıyorlardı.İdare de hiçbirşey yapmıyordu".Bunu nasıl çözecektik!

PKK'nin içinde o kadar itirafçı,ajan,ihbarcı çıkmıştı ki,cezaevinde ciddi bir arınma halinde,nitelikleri yok olacaktı.Grupsal etkinlikleri ni yalnız nicel olarak değil,nitel olarak da kaybedeceklerdi.Bunun hesabını çok ucuz yapıyorlar ve tüccar gibi işleri yorumluyorlardı.Bu nedenlerden dolayı,cezaevinde devamlı olarak arınmaya ve saflaşmaya karşı çıkıyorlardı.Cemal gibi ihbarcı ve namussuz adamlara bile sahiplenmeye çalışıyorlar ve pragmatizmlerini rezilce gösteriyorlardı.Evet,cezaevinin genel konumu içinde pragmatist bir anlayış olacaktı ve koşullar da bunu gerektiriyordu.Ama,böylesine bir bakışla ya da böylesine bir adam için pragmatizm'e sığınılamazdı.Bunları,en azından, tarafsız kılmak ve en azından kitleye göstermek,teşhir etmek gerekiyordu.Diyarbakır Cezaevi'nin en olumsuz yanlarından biri,böylesi bir arınmayı sağ leyamamak oldu.Bunu,PKK engelledi.Bundan çok büyük zararlar gördük, ileride de Kürdistan devrimi bundan çok büyük zararlar görecektir. Tüccar gibi, "benim malım,senin malın" havasındaydılar.Önerilere ve eleştirilere rağmen,itirafçılara,ihbarcılara ve ajanlara zemin yaratıldı. Bunlar,tek taraflı affedildi.Onlarla,namuslu arkadaşlarımız,hiç birşey olmamış gibi bir kefeye konuldular.Bu,cezaevinde birliği zedeledi,daha sonraki direnişlerde ise,parçalanmaya vardı.Bunda,PKK'nin günahı çok büyüktür.Yalnız bu adamlar için değil,tüm adamları için aynı yöntemi uyguladı,ancak bu geri de tepti.Diğer siyasal gruplar ise,bu tür unsurları,tek tük olmalarına rağmen arındırdılar ve tecrit ettiler...

Sorumlular ve ihbarcılar ile ilgili bölümü burada bağlarken,şunu da belirtelim:

Diyarbakır Cezaevi;Cemal ÖĞER,Hasan BORA,Hasan GARİP,Mehmet GÜVENÇ, Mehmet İZOL,Maruf ŞAHİN,Hatip ÇELİK,Ekrem DAL,Fehmi YILMAZ,Hanifi USLU vb.. gibi namussuz,satılık,hain ve kötü sorumlular gördü.Ama, A. AYDIN (...),H.GERMAN (...),H.YEŞİLDAĞ (...),H.KILIÇ (...) vb..gibi namuslu, direnen,devrimci sorumlular da gördü.Her kişi ve grubun ittifak ettiği,direnişlerden sonra hazırlanan "Genel Rapor"da üzerlerinde birleşilen bu sorumlular;en zor zamanlarda,bu görevi yüklenmişler ve ayrım gözetmeksizin,her devrimciyi korumuş,karşı-devrimcileri ise korumamışlar

dı.En çok işkenceyi bunlar görmüş ve dayağı da bunlar yemişti.Hepsi en ağır hastalıklara düçar olmuşlardı.Bunlar,insan üstü çaba göstermişler di.Bu,yiğit,fedekar,devrimci ve namuslu arkadaşlara,minnet ve şükranla rımızı iletiriz.Tüm Diyarbakır Cezaev'nde yatan insanların tanıdığı bu arkadaşlarımız her zaman saygı ile anılacaklardır.

(...)

i- T ü r k ç e ' d e n b a ş k a d i l y o k .

Cezaevinde en önemli zorluk ise,Türkçe'nin zorunlu konuşma dili olarak uygulanmasıdır.Bunu,ilk görüşte yadırgamayabilirsiniz.Ama,Kürdistan'da,Kürtçe'den başka dil bilmeyen ve zavallı köylük unsurların böyle bir uygulama içinde karşılaştıkları zorlukları bir düşününüz. Bir de, yakalanan ve Türkçe bilmeyen insanların zorla Türkçe konuşmalarının sağlanmasının,nasıl bir sonuç verdiğini düşününüz...

Diyarbakır bölgesinde en önemli ayrıcalık,diğer bölgelerden hemen fark gösteren belirgin durum,Kürtçe'nin özellikle yasaklanmasıdır. Bu, hemen her yerde belidir.Diyarbakır şehrine nereden girerseniz girin ya da cezaevinden içeriye girer girmez,Türkçe sloganlar ve Türk olduğunuzu belirleyen cümleler ve özellikle "Ne mutlu Türküm diyene", "Türk övün,çalış,güven" pankart ve panoları ile karşılaşırsınız.En ilginci de cezaevinde görüş yerinin üzerindeki tabeladır:

"TÜRKÇE KONUŞ ÇOK KONUŞ".

Evet,dilini konuşamıyan insanların çektiklerini,burada anlatmak mümkün değildir.Türkçe bilmeyenlerin yedikleri dayak sayılamaz. Cezaevine ilk geldikleri gün,kapı altında, "sen nesin" sorusuyla karşılaşırlar. Kendilerine, "ibne Türkçe konuşacaksın,başka dil yok" denilir.Bu,cezaevi yaşamı boyunca devam eder.Kürtçe dışında Arapça da yasaklanmış görünüyordu,ama,askerler bunu pek önemsemiyorlardı.Fakat,fırsatta vermiyorlardı.Çünkü,Atatürk, "Türk dilini diğer dillerin boyunduruğundan kurtarmayı" söylemişti.Bu önemliydi.Dil,bir ulusun en önemli özelliği idi. Asimlasyon bunun üzerinde olmalıydı.Bunu,asker,işkence aracı yapıyordu. Ama,idare ve yukarısı,sorunu, "bilimsel" olarak bir yere oturtmak istiyordu...

Bunun için,okuma-yazma kursları,sesli kitap okutmalar,sesli marşlar,şiirler ezberletme vb.. yapılıyordu.Görüşe gelen ve Türkçe bilmeyen insanlar,geldikleri gibi geri gidiyorlardı.Çünkü,onlara da,cezaevinin dışında bu telkin yapılıyor ve kendilerine,eğer "Türkçeden başka dil kullanırlarsa,görüşten çıkarılacakları" bildiriliyordu.Zavallılar, ne yapsınlar,korkuyorlardı.Cezaevinde de Kürtçe konuşan bir arkadaş olursa (ki,oluyordu),hemen görüşten çıkarılır,dövülüp,görüş yasağı verilirdi.Bunu,diğer cezaevlerinde yapmak mümkün değildi.Peki,dil bilmeyen insanlar,nasıl görüşeceklerdi?Bu görüşmenin adı neydi?Tüm direnişlerde bunu gündeme getirdik ve bir ara dil bilmeyenler için,tercüman asker - ler kabul edildi. "Siz ona söyleyeceksiniz,o görüşçünüze ve görüşçünüz ona söyleyecek,o da size aktaracek".Buyrun ve bunu düşünün!Bunda başarılı olmadılar.Arkadaşlar,bunu yıkmaya ve kırmaya başladılar.İdare de, böyle durumlarda görüşü iptal etmeye başladı.Sorun,idare ile aramızda çok tartışma konusu oldu.Dilini konuşamamak zor ve anlamsız bir olaydı!Zaten,Türkçe bilenler bunu yapıyorlardı.Kasıt yoktu,bildiği halde konuşmamak sözkonusu değildi.Iş,önemini Türkçe bilmeyenlerde gösteriyordu.Bunu da,kabul etmiyorlardı.Türkçe bilmeyen Avrupalıların (Alman Hans'ın durumu) durumunu da yukarıda anlatmıştık.Bu bir vahşetti...

Mahkemede tercüman kullanılıyor, soruşturmada tercüman kullanılıyor,cezaevinde tercüman kullanılıyor,ama,yine de, Türkçeden başka dili kabullenemiyorlardı.Bu bir gerçekti,herkesi dili ile konuşturmak zorun

daydılar.İşkence yaparak,bunu engellemek olmazdı (126).

j- Bazı cezalara kısa örnekler.

Cezaevinde en önemli uygulama sigara konusunda idi.Bunu,idare ve soruşturmacılar çok ciddi ve bilinçli olarak kullandılar.Bu konuda,ciddi düşünmek ve tedbir almak gerekmektedir...

Sık sık sigara cezası verilir,sigaralar toplanır ve belli bir süre içilmesi engellenirdi.Ama,tümden kaldırılmazdı.Çünkü,ilişkiyi kesmemek, ancak,ceza olarak da kullanmak gerekiyordu.Sigara konusunda birçok arkadaş olumsuz tavırlar koydu.Sigara yasaklamalarında,hücrelerde "bir sigara 5 cop" hangisi diye gardiyanlar bağırdıkları zaman,birçok kişi, "evet bir sigara 5 cop" diye kabulleniyorlerdi.Birçok kişi sigara ile çözüldü.Birçokları çöplüklerde sigara aradı...

En büyük ceza da istediğin sigarayı içmemekti.Zorunlu olarak filtreli içecektin.Bunun iki nedeni vardı:birincisi biriken paramızı boşuna ve mutlaka tüketmek,ikincisi,haberleşmeyi önlemekti.Çünkü,filtreli sigaraların jelatinleri kapalı idi...

İstediğin sigarayı alamadığın gibi istediğin miktarı da alamazdın, 5 istersin 10 getirirler,on istersin hiç vermezler.

En önemlisi,toplu sigara içmek zorunluluğu idi.Ceza verilip sigaralar toplandıktan sonra,aniden serbest edilir ve içen içmeyen herkese, "lan herkes sigara paketlerini açsın,dudağına üç sigara koysun,esas duruşa geçsin" denirdi.Bunu hazırlardık ve "hep beraber yak" denilince,sonuna kadar içirilirdi.Pencereler kapalı olduğu için,göz gözü görmez ve bayılanlar,kusanlar olurdu.Bu,büyük bir ceza idi.

Bir ceza da duvarların köşelerini kemirtme idi.Bunu,zavallı,gariban lara yaptır ve gülerlerdi.Arkadaşların dişleri perişan olurdu...

Televizyonu saatli kullandırırlardı.Aslında biz televizyonu istemiyorduk,onlar verir ve istedikleri zaman da alırlardı.Televizyonun alış paraşı da koğuştan çıkardı.Tüm televizyonlar tutuklular tarafından alınmış ve idarenin zimmetine geçmişti.Biz de,televizyonlara yerleştirilmiş dinleyici alet olabilir kuşkusu vardı...

Televizyonu şöyle kullandırıyorlardı:

Gardiyan gelir, "lan sorumlu bu gece saat 9'zu on geçe televizyonka panacak tamam mı" derdi.Belki,o saatte denk düşen bir programın seyredilmesini istemiyorlar,ya da kasıtlı bir davranış,hangisi olursa olsun, bir işkence idi.Pazar günleri gelip "lan televizyonu kes,eğitime kalk derlerdi".Gelin içinden çıkın.Bir gün gelir televizyonu alır,birkaçgün sonra yeniden verirlerdi.Koğuşlar arasında tam bir rekabet aracıydı... (127).

Yatarak koğuşa girmek,el ve ayak üstü hayvan gibi koğuşa girmek vb. ölür müsün, öldürür müsün?

(...)

Son olarak önemli bir olaya değinerek bu bölümü bitirelim. Bir gün gardiyan "lan 40 yaş ve yukarı olanlar varsa çıksın" dedi.Koğuştan M. Kotan,Hacı ve F.Tan çıkarlar.Dışarıda gardiyan "sizleri muayene edip, yeni uygulama ile oluşturulan ihtiyarlar koğuşuna götüreceğim" der.... Bize soyunmalarını emreder.Hacı tereddüt geçirir,M.Kotan kendisine gizlice "soyun" der.Soyunup külot katı kalınca,"lan külotları da çıkarcaksınız,bakacağım" der... Ve arkadaşlar külotlarını da çıkarırlar."Ya allah ya sabır!" Gardiyan elinde copu sallıyarak etraflarında dolaşır. Biz "öncü ve aydın olduğumuz için,hep öne çıkmak zorundaydık ve köylü-

lere moral vermeliydik".M.Kotan'da öyle yapıyor ve soğukkanlı olarak, öne çıkıyor.Kaybedecek birşeyimiz yoktu.Tedirgin olunca daha da üzerinize gelirlerdi.Birçok genç unsura yapılan doğal şeylerdi...Mazgalı açan gardiyan içeriden "zeytinyağı var mı" diye sorar,olmadığını söylediler (kendisi de biliyor).Yardımcısına, "zeytinyağı getir" der. Arkadaşların etrafında dönmeye ve '....' seyre başlarlar.Copu Anüs civarına sürtmeye... vb... başladı... Bu merasim devam edereken,yardımcısı gelir ve zeytinyağı getirir.Gardiyan, "lan hiç cop yediniz mi,yemediniz-se,şimdi yersiniz" der.Bu sırada F.Tan,diz üstü çöker ve;"komutanım beni bu yaştan sonra .... etme,ayağını öpeyim" der... M.arkadaş buna çok bozulur ve üzülür... Hala,namusu .... olanlar vardı.Bu merasim,cop sokulmasından daha kötüydü... Tam bu sırada,salondan Sarı Üsteğmen geçiyor.Durumu görüp gelir ve vaziyeti görünce şaşırır,gardiyana ne yaptığını sorar.(Bu Üsteğmen iyi sayılırdı.Uzun süre cezaevinde kalamadı.Söylentilere göre kendi isteği ile gitmişti).Çok kızar,gardiyana "hemen üstlerini giyinsinler" diye emreder ve "bunları revire götür" der.Gardiyan çok bozulmuştu... Hatta gardiyana bir iki de vurur... Tabi, gardiyan bunu bize bırakmıyacaktı.Arkadaşlar üstlerini giyindikten sonra onları revire götürür,ancak,içeriye koymadan,dolaştırır ve geri getirip koğuşa sokar.Mazgalı açıp "havalandırma düzeni al" der...Koğuşu havalandırmaya çıkarır ve haşat eder... Böylece arkadaş ...,cop sokulmaktan kurtulur...

Daha neler neler... Konunun tamamlanması açısından kısaca değinilen cezalandırmaları ileriki anlatımlarımızda,mümkün olduğunca somut olay ve kişilere indirgeyerek detaylandırmaya çalışacağız.

(.....)

BU BÖLÜMDE SONUÇ OLARAK:

Artık yapılanlar canımıza tak demişti.Yenilginin ve köleliğin nedeni belliydi.Direnmemiştik,direnilmemişti,yanlış yapılmıştı.İşkence bir yana,siyasal olarak da artık çekilmiyordu.Birşeyler yapılmalıydı..Ama, nasıl?Ne yapılmalıydı?

Cezaevinde,artık,çok güçlü direniş belirtileri başlamıştı.Tek tek de olsa başkaldırılar belirginleşiyordu...

A Ç I K L A M A L A R

(1) Bunları yönetenler,sıradan bir-iki er ya da subay değildir.Askeri-Sivil Savcıların,bazı Hakimlerin,Adli Müşavir'in,Cezaevi Yöneticilerinin,MİT ve Polislerin,Genel Kurmay Koordinasyon Temsilcileri - nin,Tabiplerin,Psikologların vb...katılmaları ile oluşturulan ku - rullar tarafından yönetilmiştir.Hapishane Raporu'nun birçok yerinde gerekli açıklamalar var.

(2) Ankara Emniyet Müdürlüğünde soruşturmada olduğumuz sırada,Dev-yol, Rızgari sanıklarından iki kişi öldürüldü(Rızgari'den Yaşar GÜNDOĞDU).Birçok işkence olayı oldu.Bizzat tanık olduk ve haklarında soruşturma açılan polis memurları beraat ettiler.

(3) İlerici-Demokrat polislerin örgütü,kısa adıyla POL-DER ve Gerici , sağ görüşlü polislerin örgütü,kısa adıyla POL-BİR'dir.Bunların durumu,12 Eylül öncesi dönemin anlatılmasında çok önemlidir.Özel olarak incelenmelidir.

(4) CHP iktidarı zamanında,üzerinde uzun uzun tartışmalar yapılmış ve yeniden,üstelik daha akıllıca örgütlendirilmesine girişilmiş,ama , başarılamamıştır.Bu nedenle,örgütsüz ve istihbaratsız olarak yakalanmışlardı.

(5) Daha sonraki dönemde,bir askeri savcının belirlediği şu durum önemlidir;"niçin geldiniz,gidiniz,biz sizleri aramıyoruz" dediği birçok sendikacı,işçiden şu cevabı alıyorduk,"tutuklanmak için geldik".

(6) Daha sonradan siyasi bir çok yorum yapıldı.Hatta Doğru-yol Partisi Genel Başkanı Hüsamettin Cindoruk "Gelirken öne sürdüğü nedenleri kaldırmadan kalkan sıkıyönetim" diyerek,12 Eylül Cuntası'nı eleştirmiştir.

(7) 12 Eylül'den sonra bazı "baba"ların yargılanmalarında çok teşhir e dildi.Bir kısım Emniyet Müdürleri ile general rütbesindeki subayların,makam otomobilleri ile,"baba"lar hesabına uyuşturucu taşıdıkları,her türlü karanlık işlere katıldıkları ortaya çıktı.Gazinocular kralı olarak bilinen Fahrettin Aslan ile meşhur "baba"lardan Dündar Kılıç,İstanbul Eski Emniyet Müdürü Şükrü BALCI'ya her ay ödeme yaptıklarını açıkladılar.Behçet CANTÜRK'ün davasında;Ordu Komutanları ve Vali'lerin Ajda Pekkan,Ahu Tuğba,Melek Görgün vb... gibilerle bizzat Behçet'in Antalya'da bulunan yatında eğlence partilerine katıldıkları isimleri ile ortaya çıktı.Daha bunlar gibi neler neler...

(8) Artık sağ ve sol polisler iyice kutuplaşmıştı.Sosyal-demokrat ve bürokrat nitelikli polisler ise,bilinen yanları ile hep güçlü olandan yanadırlar.
Adana Emniyet Müdürü Doğan YURDAKUL'un ölümü üzerine Adana ve Ankara'da POL-DER eylemler koydu ve bunun üzerine devlet korktu..Özellikle,Ankara'da binlerce polisin cenaze töreninde askerlerle çatışmaları zar-zor atlatıldı.YURDAKUL'un cenazesini Emniyet Genel Müdürlüğü önünden alarak yürüyüşe geçen polislerin önünü Kara Kuvvetleri Komutanlığına az kala askerler kestiler,yürüyüşü devam ettiremeyeceklerini söylediler.Bunun üzerine tüm polisler silahlarını çekerek,karşı koydular.Yönetici subay askerleri geri çekip,"yürüsünler,karışmayın" diyerek "akıllıca" ciddi bir çatışmayı önlemiş oldu.Polisler ise,her şeyde kararlı görünüyorlardı.Bu ve buna benzer potansiyelleri önemsemeliyiz..Ama,o gün gerekli biçimde önemsenmedi.Ve askere rağmen polisler yürüdüler..

(9) DAL:Resmi adı ilgililerce "Derinliğine Araştırma Laboratuarı"ola - rak açıklanmıştı,Argo olarak ismi,"Dil Açma Laboratuarı" idi. DİSKO:Diyarbakır'da soruşturmanın argo ismi.Resmi adı ise,"Askeri disiplin yuvası"ydı.

(10) Diyarbakır'da,genellikle,MİT'te havacı subaylar çoğunluktadır.Sive rek yolu üzerinde,Karacadağ mevkiinde bulunan 2.Taktik Hava Üssü'- nün subaylarıdır bunlar.Burası daha önce Amerikan Hava Üssü idi.Bu durumu ile,belki de isim değişikliği yapılarak Amerikan Üssü kamuf le edilmek istenmektedir!
Mahkemelerde bile havacı subaylar araya serpiştirilmiştir.İnzibat- lar da karmadır.Böylece Türk Silahlı Kuvvetlerinin "birlik ve bera berlik" içinde bulunduğu görünümü verilmek istenmektedir.
Havacılar,genellikle toplumsal olarak daha da soyutturlar.Hukuktan toplumdan,olaylardan habersiz,getirilip oturtulmuşlardır.Mahkemele re "renk katmakta"dırlar.Sıkıyönetim uygulamasında bu "karmalaştır ma" her yerde yapılmaktadır.Karacılar ağırlıkta olduğu için,dışarı ya gösteriş olsun diye havacı,denizci ve hatta jandarma subayların da görevlendirildikleri görülmektedir.Böylece,her kesim tatmin edi lerek,denge sağlanmaktadır.

(11) Hakimler genellikle Çerkez ve Arap unsurlardan seçilmektedir.Kürt asıllı hakimler ise,bu yanlarını inkar etmek için,Kürt olmayı suç saymada çok gönüllü ve başarılıdırlar.

(12) Savcı Turgay Çağlar,özellikle bizlere çok sataşırdı.Bir keresinde, Mümtaz'a " o mektepteki karnı dolu kızla mı evlendin?"demişti.Arka daş diklenmiş ve " o bizim arkadaşımızın karısıydı,eğer inanmıyor- san Cumhuriyet Gazetesinde çalışıyor,git sor" demişti.Hemen konuyu değiştirip,yılışık yılışık,"bana epeyce yardım ettiniz mektepte... Bir keresinde Talebe Cemiyetinin önünde durduğum sırada,gelip,'hem şehrim bir isteğin mi var' dediniz ve benim gebeke çıkarmama yar - dım ettiniz" diyerek,içindeki kompleksi boşaltmaya çalışmıştır.Ar- kasından,esas söylemek istediğini ekleyerek,"o zamanlar kartaldı - nız" şeklinde dalga geçmeye,bizi gırgıra getirmeye çalışmıştır. Ve Talebe Derneği seçimlerinde "ben size oy vermedim,Sağ'ın adayı Mev lüt'e verdim,o hemşehrimdi" diyerek,ideolojik görüşünü de ortaya koyuyordu.

(13) Diyarbakır eşrafından biri ile kirvelik ilişkisine girdi.Kirvesi , (adını hatırlamıyoruz)büyük rüşvet işlerinde aracılık ederek,Ahmet Bayazıt'a büyük vurgunlar kazandırmıştır.A.Bayazın,yalnız soruştur ma ve yargılama işlemleri ile rüşvet almakla yetinmemiş,idari iş - lerden de büyük vurgunlar yapmıştır.Belki,bunlar Sıkıyönetim Komu- tanı adına yapılmıştır.Çünkü,Sıkıyönetim Komutanları her işi bunun eline bırakmışlar ve ona çok güveniyorlardı.
Ahmet Bayazıt Maraşlıdır.Bayazıt Ailesindendir.Bunun Doğubeyazıt'- lı "Beyazıt" ailesi ile de akrabalığı var.Aslen Kürt olabilir.An - cak,büyük bir Kürt düşmanıdır.Bu niteliğini her zaman ortaya koyar ve bununla övünürdü.Mümtaz ilk Diyarbakır'a getirildiği zaman onun yanına çıkarılmış ve evrakları inceledikten sonra "bu sözler senin mi,hala bıkmadın mı?Bu işlerin sonu yok,biz en iyi Türk'lerdeniz , vb..."gibi sataşmalarda bulunarak,ne düşündüğünü açıklamıştır.

(14) Bir Kürt ailenin yanında büyüdüğü belki doğru olmayabilir.Bu,Anka- ra Eski Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcısı Aykut Kutlav olabilir!İ- yi hatırlamıyoruz..

(15) Bunu Diyarbakırda geçen bir olayla daha somut açıklayabiliriz: KUK davasının soruşturmasını,Hüseyin İSTANBULLU adında sivil olan

bir savcı yürütüyordu.Bu savcının Sosyal-demokrat olduğu söylenmekteydi(hoş,Kürdistan'da Sosyal-Demokrat olsa ne yazar!).Müthiş rüşvetçi bir adamdı..-hangisi değil-Hüseyin İSTANBULLU,soruşturma sonucu iddianamesini düzenlemiş,yasa gereği Sıkıyönetim Komutanı ve sanık Avukatlarına tebliğ etmişti.Aynı biçimde,sanıklara da tebliğe çıkarılmıştır.

Bu iddianameyi okuyan mahkeme ve onun arkasındakiler küplere biner, Çünkü,bu iddaname istediklerinin dışındadır.Hemen Komutana başvururlar.Komutan istek üzerine hemen bu iddianamenin toplatılmasına ve yeniden bir iddianame düzenlenmesine dair emir verir..Yasalara göre böyle bir yetkisi yoktur.Hukuk açısından da büyük bir skandal oluşturacağı ortadadır,buna rağmen böyle bir emir verir...

Sanıklara henüz tebliğ edilmeyen iddianameler,cezaevinden geri istenir,fakat Avukatlara bir kez tebliğ edilmiştir..Emri veren Kemal Yamak,polis aracılığı ile Avukatlardan da iddianameleri zorla aldırtır..Fakat,hesap ta olmayan birşey olmuştur.Bunu sezinleyen Avukatlardan bazıları iddianamenin fotokopisini çekmişler ve hiç ses çıkarmadan ellerindeki iddianamelerin asıllarını polise verirler.(verdiğimiz örneklerdi görürlerdi...) Dava savunma safhasına gelince,-ki,direnişler sonrasına rastlıyordu ve eskiye oranla savunmalarda bir"yumuşama" vardı- Avukatlar esas iddianamenin fotokopisini ortaya çıkarırlar ve olayı başından sonuna kadar anlatmaya başlarlar.Durum teşhir olmuştur,Sıkıyönetim kötü duruma düşmüştür!

Duyarbakır Sıkıyönetim yetkilileri işte böyle pervasızdılar..Maazallah(!) DİSK ya da BARIŞ DERNEĞİ DAVASI'nda (bunların adları büyükçe yazılmalıdır) böyle birşey olsaydı -"ah! zavallılar ne zorluk çektiler"-yer yerinden oynardı ve kamu-oyunu oluşturan "basın ve hukukçular","barolar" ve diğer"ilgili"kuruluşlar (bunlara hesap nasıl sorulacak?)'ın haberleri olmasına rağmen bu skandal karşısında kıllarını bile kıpırdatmadılar..Her halde Kürdistan'da yapılan şeyleri kanıksar olmuşlardır.Bu,hukuk açısından önemli olay,KUK davasının toz lu dosyaları arasında kaybolup gitti..Bizim açımızdan gitmeyecek ve Türk"demokratları ile sosyalistleri"nden hesap sorulacaktır.Bunların büyük bölümü Kürdistan'daki tüm uygulamalara ortakdırlar..

(16)Kemal Yamak'tan sonra Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığına,Genelkurmay İstihbarat Dairesi Başkanı Korgeneral Suat İlhan atandı.Genel olarak Diyarbakır'a gelenler 1 yıl kalmaktadırlar.
Sıkıyönetim Komutanı olarak görev yapan Suat İlhan,daha sonra emekliye ayrılarak,ATATÜRK YÜKSEK DİL VE TARİH KURULU BAŞKANLIĞI'na getirildi.Halen bu görevi sürdürmektedir.
Suat İlhan'dan sonra,Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığına Kaya yazgan getirildi.Kaya Yazgan şimdi Genelkurmay 2. Başkanı'dır.
Suat İlhan ve Kaya Yazgan'dan sonra en azgınları olan Kemal Yamak atandı ve Diyarbakır'ı işkence ve zulüm tezgahına çevirdi.Cezaevindeki işkenceleri bizzat yönetti(Bunu daha önce açıklamıştık).Kemal Yamak Diyarbakır'dan Ege Ordu Komutanlığına ve oradan da Kara Kuvvetleri Komutanlığına getirildi.Halen bu görevdedir.Ve Genelkurmay Başkanı olma yolunda kendisine kesin gözü ile bakılmaktadır.

(17)Sıkıyönetim Komutanının tüm işlerini,Sıkıyönetim Kurmay Başkanı yapmaktaydı.Hatırladığımız kadarıyla,Kurmay Albay ya da Tuğgeneral rütbesindeydiler.İşkenceler dönemi bu görevi götüren ve cezaevinde işkence ve baskıyı planlayan Kurmay Başkanı Albaydı ve çok kötü bir adamdı.Kısa boylu,gözlüklü biriydi.Sinsi,hain görünümlü olan bu adam uygulamalara bizzat katıldı.Cezaevinden çıkmadı.Elinde sopalarla dolaştı ve direnişlerdeki pazarlıklarda bulundu.

(18) Kürdistan'daki direnmelerin her döneminde,alevi-sünni çatışması öne çıkarılmış ve aşiretler birbirine düşürülmüştür.Nitekim,1925'deki Şeyh Sait direnişinde alevi aşiretlerin bir kısmı direnişin karşısında olmuşlar ve direnişin bastırılması için,hükümet yanında tavır takınıp,yer almışlardır.Aynı şey,bu kez 1938 Dersim Direnişinde Sünni aşiretler için söz konusu olmuştur.
Sömürgeci devlet,Kürdistan'daki mücadelenin alevlendiği dönemlerde bu çelişkiyi dürterek hızlandırmıştır.Maraş Olayları'nda da olan budur.Kürt Halkının anti-sömürgeci ulusal demokratik mücadelesine karşı bir komplo söz konusuydu.Yoksa,Türk "solu"nun iddia ettiği gibi -şimdi dönenleri var- gibi,"devrimcilerle faşistler arasındaki çatışma değildir.Devletin resmi arşivleri ve yargılamalar sırasındaki dökümanlar yavaş yavaş ortaya çıkmaktadır.Tarih,ileride,Maraş Olayları'nın gerçek yanını en ince noktasına kadar ortaya çıkaracaktır.Türkiye'de eskiden beri bir adet vardır:olaylar geçer,seneler sonra bazı "demokrat" geçinenler ve gazeteler,nereden alındıkları bilinmeyen "belgeler"le eski olayları açıklarlar.Olay sırasında yapılan değerlendirme ve saptamaların doğru olduğunu ve kime ait olduğunu da söylemezler.Şimdi de Türkiye'de eskiyi açıklama modası yaygındır,adeta bir yarış vardır ve bundan övünülmektedir...

(19) Biz,birisi profesyonel olmak üzere,davaya bakmak için üç Avukat ve recektik.Profesyonel olarak Avukat Şerafettin Kaya görev alacaktı. Kendisi bunu kabul etmişti.Diğer verilecek Avukatlar için isim de bildirmiştik.Profesyonel iki Avukat için öneri de yapmıştık.Profesyonel arkadaşlar,usul hükümlerini iyi bilen,dava boyunca ayrılmaya cak ve güvenlikleri sağlanacak kişiler olacaklardı.Mahkemeler karşısında taktikleri kendileri saptayacaklardı.

(20) Kürdistan'da mevcut siyasi gruplara sunulan güçbirliği düzeyi ile ilgili görüşmelere esas alınan deklerasyonun tam metni:

"DEKLERASYON

İLKELER:

KAPİTALİST KÖLELİĞE KARŞI MARKSİST-LENİNİST MÜCADELE TEMELİNDE ANTİ-SÖMÜRGECİ ULUSAL DEMOKRATİK MÜCADELE BİRLİĞİ,

1-Emperyalizme ve faşizme karşı;

2-Sömürgeciliğe ve Türk/Arap/Fars burjuvazisinin Kürdistan'daki sömürgeciliğine karşı;

3-İşbirlikçiliğe (işbirlikçi Kürt ticaret burjuvazisi,ağalık-şeyhlik-seyit-dedelik kurumlarına,her türlü feodal baskı ve sömürüye) ve bütün biçimler içindeki gericiliğe karşı;

4-Şövenizme ve sosyal-şövenizme karşı;

DEVRİMCİ PROLETARYANIN DÜNYA DÜZLEMİNDEKİ TOPLUMSAL DEVRİM STRATEJİSİNİN GENEL-TEMEL VE VAZGEÇİLMEZ İLKELERİ DOĞRULTUSUNDA MÜCADELE EDER.

PROTOKOL:

Türkiye özgülünde anti-sömürgeci ulusal demokratik mücadele birliği aşağıdaki protokol hükümlerine uyar:

a-Militarist-sömürgeci Türk burjuvazisinin anti-komünizm ve anti-Kürdizmine karşı mücadele eder;
b-Sosyalist siyasal güçlerin birliği ve önderliği temel olmak üzere,tüm devrimci güçleri,yurtseverleri,demokratları deklerasyon ilkeleri düzeyinde örgütlendirir;

c-sayısal çokluğa göre değil,niteliklere göre (nesnel olarak ortak payda etrafında yer alan)grupların eşit olarak temsilini öngörür,bunun için;

d-Demokratik inşa ve kollektif önderliği esas alır;

e-Yatay ve dikey örgütlenme bütünselliğini gerçekleştirmek için çalışır;

f-Siyasal çalışma alanını öncelikle işçi sınıfı ve yoksul köylülük içinde yoğunlaştırır;

g-Toplumsal devrimin mihveri etrafında,ulusal ve demokratik muhalefete bilinçli bir ifade verir;

h-Grup çıkarlarını reddeder,dar grupçu anlayışı teşhir ve mahkûm eder;

ı-Propaganda ve ajitasyonda serbestliği reddeder,bu faaliyetleri deklerasyon ilkeleri çerçevesinde merkezileştirir;

i-Merkezi yayını,gerçekleştirir;

j-Merkez yayını,deklerasyon ilkelerinin siyasal çalışması ve nesnel teorik bilgilenme için kullanır;

k-Türk Solu'nu temsil eden gruplar,kollektif önderlik kurumunda, temsil edilemezler,ilişkileri ittifaklar düzeyinde ele alınır;

l-İlkeleri ihlal eden,deklerasyona ters düşen gruplara karşı kollektif olarak mücadele eder.

Bak:Rızgari/9,Sh,9-10,Kasım 1979.

(21)Mamak Cezaevinde çatışmalar olduğu zaman,PKK'li D.Yıldırım'a "Diyarbakır'a nakledilirsem,ilk çalışmam bu çatışmanın ortadan kaldırılması çalışması olacaktır ve arkadaşlarımız da bunu yapmaktadırlar"şeklinde bir açıklama yapan Ruşen,kısa bir süre sonra,Diyarbakır Sıkıyönetim Askeri Cezaevine gönderilmiştir.

(22)Buna en iyi örnek,Ankara Mamak Askeri Cezaevi'dir.Bu cezaevinde faşistlerle devrimciler ayrı ayrı koğuşlarda kalıyorlardı.Adını ettiğimiz tarih 8 Ekim 1979 ila 28 Mart 1980 arasıdır.Daha sonraları uygulama değişmiş ve birarada kalma zorunluluğu getirilerek,oldukçada kötü sonuçlar vermiştir.
Mamak'da ayrı ayrı kalmaktan ötürü,mahkemeye,revire,görüşe vb..gittikleri zaman,karşılaşmak zorunda olduklarından aralarında kavgalar oluyordu.Bu nedenle her iki grup birbirlerine karşı gereken önlemi de alıyorlardı.
Gece koğuş içi nöbet tutulmuyordu.Faşistlerin herhangibir biçimde anahtarı elde ederek -koğuş kapısının anahtarı dışarıdaki inzibat erin elindeydi- herkesin uyuduğu bir zamanda koğuşa saldırmaları mümkündü ve bu durumda çok zarar görecektik.Ölmemiz bile mümkündü.Bunun için gece nöbet tutulması gerekirdi,önerdik,ama kabul etmediler Bir gece,dış kapıdaki demir parmaklıklardan geçemiyecek kadar büyükçe bir elmayı sorumlumuz (D.Yıldırım) ile birlikte inzibata vermek istedik,elma geçmeyince,inzibat kapıyı açtı ve içeri girerek,elmayı aldı.Bu bizim için bir deneydi.Nöbet tutma konusundaki önerimizin önemini gösteriyordu.İnzibat içeri girdiği zaman,üzerine çullanarak, anahtarı alabilirdik.Nitekim,zemin katta biri devrimcilerin,diğeride faşistlerin kaldıkları iki koğuşun da anahtarı aynı inzibatta idi.Bir süre sonra devrimciler ile faşistler arasında çıkan kavga sonunda,gece nöbetine bütün gruplar ikna oldular.Koğuşta nöbet işi kabul edildi,herkes nöbet tutmaya razı oldu.Koğuşta birbirlerini suçlayan,hain olarak niteleyen,birbirlerine "Maocu Bozkurt" ya da "Sosyal faşist" diyenler,bu tür suçlamalar yapanlar da vardı.Böylece,nöbet tutanlara,yani,"Maocu Bozkurt","Sosyal Faşist"e,"Sosyal Faşist" "Mao'cu Bozkurt"a canını emanet edip işini götürüyordu..Birgün,Türkiye'de Eski TÖB-DER Genel başkanı G.Gazioğlu ile sohbet ederken ;

"yahu hoca,sen canını "Mao'cu Bozkurt"a,o da senin gibi "Sosyal Faşist"e teslim ediyor,bu nasıl iştir?"dedik.
G.Gazioğlu'da herzamanki şakacı tavrı ile;
"Orayı karıştırma,muhakkak bu işte bir yanlış var"diye cevapladı...

(23)Cezaevinden bu konuda gönderilen metin çok önemlidir ve Rızgari arşivindedir.

(24)KUK ile HK arasında çatışma olmuş ve birbirleri ile ilişkileri çok bozuktu.28. koğuş dardı ve yer yoktu.Herkes hemen hemen ikili yatıyordu.Bir ara,HK'li birkaç kişi hastahaneye getirilmişti(Elazığ'dan getirildiklerini hatırlıyoruz).Elleri kırık,yaralı,alçıda bulunan bu unsurları hastahaneden 28. koğuşa getirmişlerdi ve Elazığa sevkedilmek için bekliyorlardı.Yer olmadığından HK'liler,gece onları yatırıp,yemekhanede sabahlıyorlardı(ya da yatıyorlardı).Gündüzleri ise,yaralılar yemekhanede oturuyorlardı.Mümtaz sorumluya bu arkadaşlara yer verilmesini söyledi."hem misafir hem de sakat"oldukları için durumu önemsemek gerekiyordu.Hiç aldırış etmediler.Bundan sonra Mümtaz sorumluya giderek,"eğer yer bulamıyorsan ben ve Ruşen yerimizi onlara vereceğiz"demişti.Kabul edilmişti.Ancak,HK'li Yıldırım Bayazıt,çok hırçın,kötü ve bozguncu birisiydi.Kabul etmedi ve yaralılar aynı biçimde yatmaya devam ettiler.Aslında yer yoktu,birçok kişi yerde yatıyordu.Ancak,bunların durumları alçılı oldukları için , zordu..

(25)Bu olayın ve benzerlerinin,ilerideki yenilgileri nasıl etkilediğini göreceğiz.2 Nolu Cezaevi incelendiği zaman görüleceği gibi,bütün si. yasal gruplar ve unsurlar,ah ve vah ederek,geçmiş günlerin bozuk ilişkilerini gündeme getirdiler.Ama,süreç bu tavırlarında hiç de samimi olmadıklarını isbatladı.

(26)M.Öztürk,cezaevindeki ilişkilere çok zarar vermiştir.Bununla ilgili özel olarak ciltler dolusu yazılabilir..

(27)Bu tür olaylar sonradan rahatça konuşulur ve anlatılır olmuştu.Birgün yanyana hücrelerde bulunan E ve P.Uzun birbirleri ile şakalaşıyorlardı.Biraz da iğneleyici idi.P,Ruşen'e "abi,şayet 1 Nolu'da olsaydık,E,örgütsel bir kararla beni ifadeye aldırtır ve iyice benzettikten sonra,getirip yatağıma yatırırdı.Başıma da nöbetçi dikerek , birkaç gün yataktan çıkmamamı tenbih ederlerdi.İdare'ye ve diğer siyasetlerin unsurlarına,'Paşa ağır hastadır,onun için yatıyor"derlerdi..Bunun Üzerine E"Paşa,geçmişte kalmış şeyleri şimdi ortaya atman ayıp olmuyor mu?"diyerek tepki göstermiş,fakat uygulama biçimini in kar etmemişti..

(28)Adı geçen UDG(Ulusal Demokratik Güçbirliği),ÖY,KUK ve DDKD arasında oluşturulmuştu.Bu konuda gereken eleştirileri yapmıştık.
UDG(UDC'nin Kürdistan'daki taklidi) son zamanda resmen iflas etmişti.Cezaevindeki koşullara tamamen ters olarak yeniden hortlatıldı..Bunun üzerine,cezaevinde bu gruplar birlikte hareket etmeye başladılar.Bu,aynı zamanda ÖY'nun bir isteği idi.Onun önerdiği istikamette davranmış gösteriyorlardı.

(29)Kürdistan'da öldürülen kişilerin ailelerine ödenen tazminatın adına "Kan Parası" denilmektedir.

(30)Bu olay üzerine,Mümtaz arkadaş çok kızdı ve hemen Gevrê'yi bulmak için onların bulunduğu kısma gitti,Gevrê'ye,"...sen niye bu kadar korkaksın,bizimle ilişkilerin var,dışarıda Avukat arkadaşlar senin davanla uğraşıyorlar.Ruşen birtakım insanlarla senin için görüşmeler yaptı.Sen bizim haberimiz olmadan kalkıp,burada haraç veriyor -

sun,korkma biraz diren.."dedi.Gevrê,ağladı ve "burada ne desem boş" dedi.Durumunu PKK'lilere götürmek istedik,"bunu mümkünse yapmayın " diye,adeta yalvardı..

(31)Üzerimizde baskılar artınca,görüşçülerimiz daha da çoğaldı.Bu kez , soyadı tutmayanları ve erkekleri görüşe almadılar.Ailelerimizin ilgileri sömürgecileri çileden çıkarıyordu.Görüşçülerimize de işkence ye başladılar.Görüş için sırada bekleyenler,askeri eğitime tabi tutularak,yat-kalk talimi yapmaya başladılar.Toplanıp,sürüngürüldüler Hakaret gördüler..Bunlar yetmezmiş gibi gözaltına alınarak,tehdit e dilmeye başlandı.İşyerlerine gitmeye ve baskı yapmaya,yıldırmaya çalıştılar.Fakat.yıldıramadılar.Yüzlerce kilometre uzaktan gelenler 1 dakika bile görüşemeden çekip gittiler.Görüşçülerimizin desteği,direnişlerde de önemli oldu.Bütün bu nedenlerden görüş önemliydi,bunu iyi kullanmak gerekiyordu.

(32)5.talep'teki otobüs sorunu 1 Nolu'da değil 2 Nolu'ya gittiğimiz zaman yerine getirildi.1 Nolu'da otobüs ihtiyacı yoktu.

(33)N'in karısı bizim bazı arkadaşların akrabası idi.Görüşe geldiği zaman bizim arkadaşları da sorar,ihtiyaçlarını getirirdi.Görüş boykotun da N ile tartışmamızdan sonra,Karısı görüşe gelince bizim arkadaşlarla görüşmüyordu.N tembih etmiş olabilirdi.Aslında birşeye ihtiyacımız yoktu ve her seferinde sağol diyorduk,ama,yine de bu durum bizleri üzmüştü!

(34)Serok,Kürtçe başkan demektir.Burada Başkomutan olarak kullanılmıştır.Cahş ise,Kürtçe eşşek sıpası anlamındadır.Güney Kürdistan'daki mücadelede düşmanla işbirliği yapanlara bu ad verilmiştir.Giderek , tüm Kürdistan'da aynı anlamda literatür'e yerleşmiştir.Şimdi,siyasal literatür'de hainlere bu ad verilmektedir.

(35)Bu metin,27.7.1980 tarihli olup,8 sahife el yazmasıdır.Diyarbakır 1 Nolu Sıkıyönetim Tutukevinden dışarıya gönderilmiştir.Rızgari Arşivi....bulunmaktadır.

(36)Bak:Rızgari Arşivi,4 Sahifelik elyazması metin,16 Haziran 1980 tarihli,Diyarbakır Sıkıyönetim 1 Nolu Tutukevinden dışarı gönderilmiştir."BURJUVAZİ'NİN ZİNDANLARINDA ASGARİ MÜŞTEREK,ORTAK YAŞANTI VE DAVRANIŞTIR"başlıklı,Siyasetlere verilmiştir,ancak cevap alınamamıştır..

(37)PKK tabanındaki unsurlar diğer siyasetlerdeki etkin unsurlarla konuşturulmuyorlardı.Yasaktı.Konuşan hemen sorguya çekilirdi.Birçoklarının bize bu konuda belirlemeleri oldu.Bize karşı ilgi de vardı,davalarının takibi olsun,siyasal ilişki olsun,bu ilgiyi PKK kontrol ediyordu..PKK Üyelerinin"ayartılmasından"korktuğu kadar,üyelerine güveni de yoktu.Baskı kullanıp,aradaki bağı koruyordu.Kendi üyelerine diğer siyasetlerin ne söylediklerini ve ilişkilerini öğrenmek için istihbarat ağı kurmuştu(!)Biz,bu görevlilere KİU(karşı ihtihbarat) uzmanı diyorduk.Çok gırgırdı...

(38)Mazlum yalnız bu metni değil,yukarıda 36.açıklamada sözünü ettiğimiz metni'de düzenleyip,dışarı vermiş ve kullanmıştı."Bilimsel Çalışmalarında" böylesi birçok metnin görülmesi mümkündür..

(39)2 Nolu'da bizim bulunduğumuz 14.koğuşa geldi ve bizimle kalmak istedi,almadık.Durumunu birçok kişi bildiği halde,bizim yanımıza gelmesini kabul etmişlerdi.Ki,mazlum'un koğuşunda kalıyordu.Daha sonrada baskılar başladığı zaman idare tarafından koğuş sorumlusu yapılmış, koğuşundakilere kan kusturmuş,askerler ve subaylara taş çıkarırcasına işkence yapmıştı..Birçok insandan bunu dinledik.Yargılaması ,

başlayınca itirafta bulundu.İdareye çok büyük katkıları oldu.Daha sonra az bir ceza aldı ve paçasını kurtardı..Şimdi tahliye olması gerekir.
Daha sonraları itiraf yapan ve PKK'nin etkin üyelerinden Hasan Hüseyin Karakuş (Hilvan Bölge Sorumlusu ve bazı yerlerde de "Askeri Konsey Üyesi" olarak adı geçmektedir);"Fehmi Hoca sonradan devletin adamı olmadı,tutuklanmadan önce de hareket içinde bir ajandı" diyerek,açıklamalarda bulundu.

(40) Ş.Kaya'ya ilettiğimiz bu olayı ,kendisi daha sonraları Suriye'ye gittiği zaman bizzat İ.B'den sormuştu.İ;"babam,burada Kak Ş..diye bilinen sana ulaştırılmak üzere T-KDP aracılığı ile para yardımı yaptı.Bu para yanlışlıkla -o yanlışlık diyor- benzerlikten dolayı Av.Ş.E'ye iletilmiş,O'da üzerine yatmış!"diyor.Siz,şu dünya'nın işine bakın!..

(41) Esrar içtiği iddiasıyla PKK'liler tarafından dövülen kişidir.Yukarıda bahsedilmişti.

(42) Bizzat kendisi Mümtaz'a beyanda bulunmuş ve "size bir kuruşum geçmedi"demiştir.Yanında bulunan birkaç kişinin huzurunda Mümtaz" bu aylığını bize ver,böylece bize de geçsin"diyerek işi gırgıra getirmiştir.Son zamanlarda birkaç arkadaşımızı işe almış ve bize de iyilik(!) etmişti..

(43) M.Yokuş,Diyarbakır'da kimseye söz hakkı vermeyen biriydi.Cezaevin de hakkında çok şey anlatıldı,bunları buraya geçirmek olanağımız yok,ancak,bazı kısa belirlemeler yapmak gerekiyor.
M.Yokuş,soruşturmaya alındığı zaman resmen polisle anlaşarak,birçok unsurun yakalanmasını sağladı.Soruşturma ve mahkeme durumu özel olarak araştırılmalıdır.Bizzat soruşturmadan serbest bırakılmıştır.Yanında bulunanların ilginç beyanları vardır!

(44) Siyasetler bu belirlemeleri yaparak kendi durumlarını kamufle etmek istiyorlardı.Hiçbir şeyden haberlerinin olmadığını göstermek, kendilerini savunmak amacını güdüyorlardı.Halbuki ilişkiler çok acıktı,bu siyasetler her şeye ortaktılar..

(45) Bu RAPOR,Rızgari arşivindedir.Bu metin incelenmelidir.

(46) Değerli arkadaşımız İ.Beşikçi 'nin, "Kürdistan sorununda geri adım teslimiyet getirir,ne yapıp edip geri adım atmamalı,atarsanız üzerinize çullanırlar..." belirlemesini unutmadık.

(47) Bu konuda Ş.Kaya'dan en geniş bilgi alınabilir..

(48) Avukat G,müvekkileri ile görüşmeye geldiği zaman bizim arkadaşlarla karşılaşmış ve çıkışmıştı:"bizler hakkında çok şeyler konuştunuz,yazdınız -Rızgari 8 ve 9. Sayılarda yazılanları kastediyor..-arkadaşımız H.için ....demişsiniz.Aileleriniz bizleri görünce laf atıyorlar,dedi-kodu yapıyorlar vb..."demişti.Ruşen'de,"dergide yazılanlar hafif kalır..Ayrıca,dedi-kodu'yu da sizler yapıyorsunuz. Şimdiye kadar seninle ilgili de yaptılar,biz koruduk..(...)"şeklinde belirlemeler yapmıştı.Mümtaz'da G'ye "söylediklerin yanlıştır,biz kimse hakkında böyle belirlemeler yapmadık"diyerek,gelişmeleri uzun uzun açıklamıştı.Kendisi hakkında söylenenleri aktarmıştı.
Bir daha bizimle görüşmeye gelmedi.Haklıydı!"Allah kimseye birden bire böyle Merkez Komitesi Üyeliği nasip etmiyor.."
Gün oldu,devran döndü..Ala Rızgari,H'nin teşhiri için Suriye'lerde konferanslar düzenledi..Birçok yayın yaptı,mektupları bile yayınladılar...Acaba,O zaman G.Hanım bizi ve cezaevindeki konuşmala

rını hatırladı mı? Merak eder dururuz..

(49) R.Arslan,"devrimcilere yönelen bir suç ve davranış olmamak kaydı i le"PKK'lilerin Adana'daki tüm davalarına bakıyordu.Diğer bölgelerdeki PKK davalarını da arkadaşlarımız takip ediyorlardı.Adana'daki PKK davalarından biri de Kemal Pir'in davasıydı.Hayri,tüm bunların bilincindeydi..Sırf hıncını ortaya koymak için,geçmişteki bir olayı getirmişti.Bunun başka anlamı yoktu..

(50) Mahmut Bilgili,kısa bir süre Ş.Kaya ve C.Bilek ile birlikte çalışmıştı.Yapılan baskılar üzerine görev yapamaz hale gelince,Diyarbakır'dan ayrılmış ve askere gitmişti.Hakkında açılan dava sonuçlanınca,cezasını Diyarbakır 2.Nolu Cezaevinde tamamladı.Namuslu,dürüst bir insandı.
PKK sempatizanı olan M.Bilgili,Ankara'da bazı unsurların davalarını takip etmişti.Daha çok akrabalık ve arkadaşlık ilişkileri nedeniyle takip ettiği davalar Diyarbakır'a nakledilince,burada da davalara katılmış,daha geniş ilişkiler içinde,açılan büro faaliyetlerini götürmüş,diğer Avukat arkadaşlara gerekli yardımı yapmıştı.
M.Bilgili 1985 yılında yurtdışına çıkmış,Fransa'da siyasi mülteci olarak bulunduğu sırada PKK'lilerce baskı altına alınarak,kendi belirlemesi ile "yerine getiremiyeceğim öneriler" nedeniyle Fransayı terk etmek zorunda kalmıştı.Arkadaşlarımızın yardımı ile Hollanda'ya getirilip iltica etti.Burada siyasi mülteci olarak bulunduğu sırada PKK'liler tarafından hunharca katledildi...
Hollanda'da bulunduğu sırada görüşmek isteyen M.Bilgili ile arkadaşlarımız görüştüler."Baskı altında olduğunu,hayatının tehdit edildiğini,öldürülmek tehlikesi ile karşı karşıya bulunduğunu"belirten M.Bilgili,kendisine yardım edilmesini istedi.Çok ciddi açıklamalarda bulunarak,siyasi önerileri de tartışabileceğini belirtti..
Hollanda'dan alınıp başka bir yere yerleştirilmesi için çalışmalar sürerken cesedi kanalda bulundu...Türk devletinin ve polisinin başaramadığını PKK'liler yapmıştı.Kürdistan için devrimci bir değeri ortadan kaldırmışlardı.Onu yakından tanıyan arkadaşlarımızın bazılarının M.Bilgili ile ilgili acıları büyük oldu...

(51) Siverek'teki,PKK-Bucak Aşireti arasındaki çatışmada,Ala Rızgari'nin de bulunduğu ve mücadeleye öncülük ettiğini açıklayan bildiri meşhur(!)'dur...Biz,Siverek çatışmaları üzerinde özellikle durulması gerektiğini düşünüyoruz.Bu süreç çok önemlidir.Olaylara taraf olanlar arasında ve Cezaevinde bulunan tutuklular arasında bu konuda çok sert tartışmalar oldu ve eleştiriler küfürlere vardı...Siverek'ten bu olaylar nedeniyle tutuklananlar arasında çok farklı görüşler ve değerlendirmeler olduğunu da ekleyelim...

(52) Nakiller Ankara'dan ağır Askeri Nakliye uçakları ile olmaktadır.Uçak Etimesğut'tan kalkar,Merzifon'a iner,oradan kalkar Kayseri'ye iner,oradan kalkar Malatya'ya iner ve oradan da kalkıp Diyarbakır'a varır.Sabah kalkan uçak bu nedenle ancak akşam Diyarbakır'da olur.Uzun ve yorucu bir yolculuktur.

(53) Rızgari'deki ayrışmadan sonra oluşturulan Ala Rızgari Dergisi'nin sahipliğini İ.Delen yüklendi ve ilk sayı nedeniyle tutuklandı,Van Cezaevinde bulunuyordu.R.Arslan,N.Özbingöl'e(daha sonra Ala Rızgari MK Üyesi)"İ.Delen'e haber ilet,kendisi ile görüşmek ve davasına girmek istiyorum"dediği halde,hiç bir haber gelmemişti.

(54) Ala Rızgari'cilerin kendi içlerindeki eleştiri ve suçlamalarını bize anlatmamalarını önerdik ve dinlemedik.Sözü edilen arkadaşları eğer görürsek,eleştirileri onlara yapabileceğimizi bildirdik.Bizimle ilgili belirlenen haklılık üzerinde de durmadık.İçinde bulunduğumuz durum ve koşullar çok kritikti...

(55) Bu arkadaşlardan Burhan Akdağ,önüne koydukları boku yemediği için, ağır işkence görmüş ve boynunu kırmışlardı.Boynu her taraftan aski ya alınmıştı.Yaşamını cezaevinde sürdürmektedir.A.Zengin ise,son o larak kafadan olmuştu,şimdi tahliye olduğu söylenmektedir.

(56) Cezaevine sokulan fotoğraf makinaları önemli görevler görmektedir. Bize gönderilen küçük ve kullanışlıydı,ancak,çekim sırasında çokca ses çıkarıyordu.Her mesafeden çekim yapılabiliyordu.Bu,profesyonel bir iş olarak ele alınmalıdır..

(57) N.E.Hüseyni,Dengê Kawa'cıları eğitime aldıktan sonra,aralarında çe lişkiler başladı.N.TİKP'le anlaşmıştı ve TİKP'in o günkü anlayışı na göre,Amerika'ya "ara güç" olarak bakıyordu."Rus Sosyal-Emperya lizmi,Amerikan Emperyalizmi'nden daha tehlikeliydi.Bu nedenle Rus-Sosyal-Emperyalizmi'ne karşı olan Amerikan Emperyalizmi,bir aragüç olarak desteklenmeliydi".
Türk Solu'ndan ithal edilen bu görüşe,N.'in TİKP ile anlaşmasından habersiz birçok Dengê Kawa'cı karşı çıktı.Ve N.'i "karşı-devrimcilikle"suçladılar..
Siirt ve Batman bölgesinde Dengê Kawa'ya bağlı dernek yöneticileri olan arkadaşlar,N ile ilişkilerini bize anlattılar.Komünden de ayrıldılar.Bizimle birlikte kalmayı önerdiler.Biz,Komünü yeni kurmuş tuk ve ayrılan arkadaşların mahkemeleri de yakındı,tahliye olmaları bekleniyordu. 2 Nolu'ya taşınma yakındı ve taşınma hazırlıkları sürüyordu.Kendilerine "durumu yaygınlaştırmayın,mahkeme sonucunu bekleyin,şayet tahliye olmazsanız beraber kalmanın bizim açımızdan sakıncası yoktur.Tahliye olursanız burada kalacak arkadaşınız, S.Yüksekbağ bizimle kalabilir.Sonuç olarak tahliye oldular.S.bizimle kalmaya karar verdi.(S.bazı siyasal önerilere olumlu cevap vermiş,ÖP'nı kabul etmişti.Öz-eleştirisini yazılı hale getirmişti...)
Gasp suçundan yargılanan Sırnaklı Mehmet adındaki arkadaş da bizim Komüne girdi,bir gün sonra ayrıldı..
2 Nolu'da N.hiç bir zaman S. ile konuşmadı.S.ye karşı çok ilkel va ziyetler aldı.Nihayet N.iki kişi ile kaldı.N.'in tavrı ilginçti...

(58) İSO,yaptığı işkencelerle meşhur bir gardiyandır.Ağır mahkumların , çoğunluğu İso'yu tanırlar!Adalet Bakanlığı,disiplini bozulan(!) Cezaevlerine İso'yu görevli olarak gönderir.İso,disiplini(!)sağlardı ve dönerdi..Namussuz bir adamdı ve herşeyi yapardı..Ankara Cezaevindeki isyandan sonra Bitlis'e sürülen ve sonra idam edilen Nejdet ADALI'da Bitlis'e gelmiş ve İso,buna çok işkence etmişti.Bu olaydan sonra devrimciler tarafından İso'nun evi bombalanmıştı...

(59) Kendi beyanları şudur:"Rızgari'nin ağırlıklı olduğu yerlere gireme dik".Tunceli'yi bir tarafa bırakırsanız,Rızgari'nin güçlü olduğu alanlardan cezaevinde bir tek PKK sanığı yoktu.Bu böygede PKK'nin açık ve elle tutulur siyasi bir çalışmasına da rastlamadık.Bu konuda ciddi değerlendirme yapılmalıdır.

(60) PKK'lilere verilen bu metin çok önemlidir.Bizzat Mazlum Doğan arkadaşlara şöyle belirlemeler yapmıştır:"abi bizi çok sert eleştirmişsiniz,cevap vereceğiz.Ancak,çok önemli ve doğru belirlemeler yapmışsınız.Bu,mutlaka uygulamaya geçirilmelidir..."Ancak,ne 1 Nolu'da ve ne de 2 Nolu'da cevabı verilmedi...Bu metin,Rızgari Arşivindedir.

(61) Ali Erek(cin Ali),2 Nolu Cezaevindeki 1. Ölüm Orucu'nda (ilerideki bölümlerde,2 Nolu'da 1-8 Ocak Eylemi ve Ölüm Orucu ile ilgili geniş bilgi var),kendi isteği ile eylemi bıraktıktan sonra,acele ile ve çok miktarda yediği için,miğdesi delinerek öldü..

(62) Yarbay Lütfü Güner,insancıl ve her şeyi tutuklular lehine çözmek için mümkün olan çabayı harcardı.Tutukluların yıkanmaları için,şehirde bulunan hamamcılarla pazarlık eder ve "kulağı çekildiği" i -

çin sonradan vazgeçtiği söyleniyordu.Ancak,çok rüşvetçiydi ve küçük paralara tenezzül ediyordu..Mahkemeler ile tutuklular arasında arabulucu'luk yaptığı da söyleniyordu.H.Zeyrek,Yarbayı çok iyi kullanıyordu..Yarbay,işkenceci değildi.Herkese yardım ederdi.Yumuşaktı...Bir keresinde,Urfalı olan ve çocuk yaşta bulunan Lütfü isimdeki tutuklu ile arasında şu olay geçmişti:Cezaevinde yer olmadığı için geceleri idare kısmında yatan ve gündüzleri tutuklular tarafına geçen çok kişi vardı.Bunlardan biri de Urfalı Lütfü'ydü.Bir gece askerler kapıyı açmıyorlar ve Lütfü bağırıyor,"Yarbay,ula Yarbay,oğlum Yarbay...kapıyı aç.."diyor.Bağırmalar üzerine Yarbay geliyor ve demir parmaklıkların önünde durarak,"oğlum.. Lütfü ne istiyorsun"diyor..Kapıyı açtırıp,"bunları hemen bu tarafa alın ve istirahat etsinler" diye emir veriyor...

(63) M.Hayri Durmuş'un niteliğini yukarıda belirtmiştik.Şunu ekleyerek daha da somutlaştıralım:Hayri,sert mizaçlıydı ve görüşmeleri sinirli götürürdü.Acık yürekli idi,görüşlerini kısa ve net belirtirdi.Ayak oyunları yapmazdı.Biz,PKK ile görüşmelerimizi Hayri ile götürmeyi tercih ediyorduk.

(64) Biz,şöyle bir belirleme yaptık:"Eğer,bütün bu anlattıklarımız dikkate alınmaz ve bize rağmen bir eylem koyarsanız,biz de katılırız ve biz eylem kırıcı ve korkak değiliz".

(65) Ağır Cezalık olma şöyleydi:Ya hakkında yürütülen soruşturmanın ce zalandırılmasını istediği maddeye ya da idarenin saptamasına göre kişiye "ağır cezalık" denirdi.

(66) Koğuş önünde gitmek için hazırlık yapıyorduk.Bu sırada birçok insan,yanımıza gelerek,ağlamaya,koşuşturmaya ve gitmek isteyenlerle istemeyenlerin bağrışmaları ortalığı çınlatıyor..Bu,çok hazin bir manzaraydı..PKK ise,nakil işini kendi menfaatleri açısından yürütüyor.Herşey de olduğu gibi hesaplar yapıyor,bazı insanlarını yeni oluşturulan cezaevine yerleştirmeye çalışıyordu.Ancak,bu kez , hesabı tutmamıştı."Lider"unsurlarını gönderemediği zaman,tecrit olacağını sanıyordu.Tabanı ise,tersine durumdan çok memnundu...

(67) Nakil sırasında koğuşlardan idare tarafına geçenler,sanki cehennemden kurtulmuş gibi büyük bir rahatlık duyuyorlardı.Ancak,nereye gidileceği ve ne yapılacağı düşünülmüyordu."Mal ve Mülklerini" de gram gram tartıyorlardı!

(68) 2 No'lu Cezaevine taşındıktan sonra siyasetler tarafından kurulan "dergâhların" ömürleri uzun olmadı."Saltanat" gözlerinde kaldı...

(69) M.Emin YAVUZ,kardeşleri ve babası içerdeydiler.Ailenin yalnız kadınları dışarıda kalmıştı,onlara da gözaltında çok baskı ve işkence yapılmıştı.Halen de yapılmaktaydı.Hilvan'lıydılar.Avukat Ş.Kaya,ailesinin durumunu çok iyi bildiği için,dışarıda gereken her yardımı yapıyor ve tutuklu bulunanların da Avukatlığını sürdürüyordu.

Mustafa adındaki kardeşleri belli bir süre sonra tahliye oldu.Babaları da belli bir süre yatıp çıkmıştı.

M.Emin Yavuz ise,soruşturmada PKK'ye "küfrettirildiği" için ezikti ve içeride tecrit edilmişti.PKK'nin bu kararını protesto için, 1 No'lu da açlık grevi yapmıştı..Yine PKK'den tecritli olan N.Kaya ile yakın arkadaşlıkları vardı ve birlikte hareket ediyorlardı M.Emin Yavuz cezaevinde epeyce bocalama geçirdi ve yargılama sonucunda Müebbet ceza alarak tecrit hücrelerine getirildi.Başta hukuki yardım(Temyiz Dilekçesi) olmak üzere,kendisine her türlü yardımı yapmıştık.PKK'liler ise,onunla konuşmuyorlardı.Çok duygusal olan M.Emin Yavuz,iyi saz da çalıyordu.

Son olarak,1988 yılındaki Cezaevi Direnişinde Ölüm Orucu'na giden M.Emin Yavuz'un durumu ağırlaşmış,hastahaneye kaldırılmıştı.Yapılan müdahale yetmemiş ve mide kanamasından şehit düştü...

M.Emin Yavuz'un en küçük kardeşi Ahmet'ti.Çok gençti.Uzun süre çocuk koğuşunda kalmıştı.Anlatılmayacak kadar baskı ve işkence görmüştü.Militan bir insandı.Ancak,son hali perişandı ve çok çökmüştü adeta yaşlanmıştı.Halen içeridedir ve ağır ceza aldı.Biraz ileride "koğuş değiştirme zorunluluğu" bölümünde adını ettiğimiz Ahmet, bazı arkadaşları ile birlikte PKK'ye muhalefet koymuş ve yazılı bir metinde vermişti.(2 Nolu'yu taşınıldığı zamanlar)Şimdi ki durumunu kesin bilmemekteyiz.

(70) Klaşinkof Fahri,kendisinden şüphelenildiği için TKP/ML'den tecritliydi.Gerçekten tavırları çok kuşku vericiydi.Sık sık Kolordu' nun karargahının bulunduğu yere götürülürdü.Çok fakir bir insandı..
M.Kotan kendisi ile konuştu ve "sık sık Kolordu'ya gidiyorsun,sana birşey mi teklif ediyorlar" dedi.Fahri ağlamaya başlayarak şunları söyledi:"Polis'te kurtarılmak vaadi ile düşürüldüm,fakat yakamı onlardan kurtaramıyorum,peşimi bırakmıyorlar"dedi.Arkadaşlar,durumunu değerlendirdiler ve vereceği zararın asgariye indirilmesi amacıyla kendisine yardım edilmesine Komün olarak karar verdiler.M.Kotan,kendisi ile özel olarak ilgilenmeye,para ve sigara yardımı yapılmaya başlandı.
Birgün anası görüşüne gelmişti,görüştükten sonra,Fahri koğuşa döndü ve ağlamaya başladı,saatlerce ağladıktan sonra şu belirlemeleri yaptı;"bu ihtiyar kadın nasıl bana bakar,işi zor,kimsesi yok...vb" Bu yapıda insanları polisin kucağına atmamalıydık.Kimse önemsemiyordu.Tecrit diye,işin içinden çıkılamazdı!Ayrıca,Fahri'nin tecriti cezaevi ile ilgili de değildi,nedenini de bilmiyorduk..Neyse,uzun süre,başka koğuşta kalmasına karşılık,arkadaslar,kendisiyle ilgilendiler.Baskı dönemi başlayınca ilişkiler kesildi.Direnişlerden sonra da ne olduğu ve nerede olduğu ortaya çıkmadı..

(71) Sloganlar genel olarak "Kahrolsun Sömürgecilik"(biz buna katılıyorduk)ve "Bıjı PKK"(biz buna katılmıyorduk) idi.Alttaki koğuşta S.Çürükkaya vardı ve yukarıya bağırarak,"N.duyuyor musun,halkımız slogan atıp,bize cevap veriyor"demiş ve "yandaki koğuş dışarıya yakın dır,sor bakalım,halkımız kapının önünde mi,slogan atıyor mu?"şeklinde soru sormuştu.Yandaki koğuşta kalan İ.H.Oruç,"yahu ne halkımız,slogan sesleri boğuk boğuk hücrelerden geliyor,siz de dışarıdan geliyor sanıyorsunuz" diye cevap verince,aşağıya bildirdiler.,
Ve bunun üzerine aynı S.Çürükkaya "yahu bu Diyarbakır halkı birşeye yaramaz,bunları tanırım,adam çıkmaz"dedi..Siz değerlendirmeleri ne bakın!
Koğuşlarda sigara da sorun olmaya başlamıştı.1 Nolu'dan gelince sigara sıkıntısı çekilmeye başlamıştı.1 Nolu'da verilen Asker sigarasını kimse içmiyor ve atıyordu.M.Kotan,çöpten çıkarıp,temizliyor , kaldırıyordu.Nakil de bunları da getirmişti.Orada "bunların hepsini size içireceğim"demişti.Gün geldi,koğuşlardan ve hücrelerden sigara talebi gelmeye başladı.Gönderilecek her 2 paket sigaranın yanına,bu çöpten çıkarılmış Asker sigaralarından birkaç paket koymak suretiyle gönderdik ve tümünü bitirdik.Çok güzel içilmişti!

(72) 2 Nolu'nun ilk İç-Güvenlik Amiri Orhan Şahin,buradan alındıktan hemen sonra"Sıkıyönetim Arama ve Köy Baskınları Grubu"na verilmişti. Polislerle birlikte köyleri basıyor ve "bize silah getirin" diyerek işkence yapıyormuş.Köylüler "yok" dediklerinde,"biz de var,satın alın ve yine bize teslim edin"dermiş.Köylüler para ile bunlardan silah alıp,yine onlara teslim ediyorlar.Bu yöntemle O.Şahin ve yanındakiler milyonları vuruyor,hem işkence,hem de zengin oluyorlar.Yakalanıp,yargılandılar ve O.Şahin 12 yıl ceza aldı.Yanındakiler de ceza aldılar.Son olarak Diyarbakır Askeri Cezaevinde yatıyorlardı."Kadere bakın!"

(73) Adli Müşavir Ahmet Bayazıt,direnişlerin birinde gelip,birçok konu-

da konuşma yapmış ve ayrıca,"içinizde Avukatlar var,onlara sorun a kıl versinler"demişti.Geçen dönemden edinilen tecrübelere (1971 dö nemi kastediliyor) dayanılarak içeriye kitap verilemiyeceğini be - lirterek,"bu konuda üstelemeyin,71'de içeriye kitap verdik,lümpen- ler bile siyasi olup çıktılar,bu kez yağma yok"diye devam etmiş ve "ben yasal olanı yapıyorum"demişti.

(74) G.Atay,kadınlar koğuşu sorumlusu idi.Çok sert davranan,kaşları de- vamlı çatık duran ve normal zamanda bile koğuştakilere baskı uygu- layan,zulmeden biriydi.Kadınlar kendisinden çok yakınıyorlardı(..) Birçok olumsuzluğuna rağmen,baskılar döneminde gerekli biçimde di- rendi,işkenceler sonucu birçok hastalıklar edindi...
Sorumlular toplantısında G.Atay'ın açıklamalarına içerleyen İç-Gü- venlik Amiri Orhan Şahin(72 nolu açıklamada sözünü ettik),baskılar başlayınca,cezaevine gelip,o zamanki İç-Güvenlik Amiri Yüzbaşı E - sat'tan G.Atay'ı bir süre kendisine teslim etmesini istemişti.Bir- den G.Atay'ın bağırma sesleri gelmeye başlayınca,kendisine işkence yapıldığı ve hatta ...geçildiği söylendi.M.Kotan,salonda O.Şahin i le birkaç er ve bir çavuşu kadınlar koğusundan gelirken görüyor,O. Şahin'in ellerini çırptığını ve kan-ter içinde kaldığını,yanındaki lere ise,"...karısı,işte böyle olur"dediğini işitiyor..Koğuş önün- de ise,blok çavuşu,"....,yüzbaşıya,faşist köpek demiş"diyerek,G.A- tay'dan ve ona yapılanlardan bahsediyordu..Yüzbaşı kendisi mi yap- tı,askerlere mi yaptırdı,bilemiyoruz.Çünkü,bu yüzbaşı (O.Şahin) i- le ilgili ...söylentileri vardı.Bir çavuş ile basılmıştı..Ancak,bu olayla kalmadı,kadınlar koğuşu Esat zamanında da sık sık basıldı.. Bu konuları direnişlerde Ortak Rapora aktaralım dediğimizde,PKK'li ler kabul etmediler.Çünkü,cezaevinde "ayıp şeyler konuşulamazdı.."

(75) Haydar Aslan,TKP/ML davasından yargılanıyordu,tahleyi olduktan son ra,Hani ilçesinin bir köyünde Jandarma ile girişilen silahlı çatış mada şehit düştü.Yiğit ve çok mütevazi bir arkadaştı..
Cezaevi Müdürü ile olan tartışmasından sonra kendisine yapılan e - leştirilere hak vermiş ve R.Arslan'a şunları belirlemişti:
"Bu tür konuşmanın yanlış olduğunu ben de biliyorum.Ancak, Cezaevi Müdürü'nün tavrı ve tahrik edici konuşması zoruma gitti,böyle dav- ranmak zorunda kaldım..."Haydar'ın hanımı da kadınlar koğuşunda i- di.Çok yürekli ve sağlam bir kadındı.Adı Nazlı Aslan olan bu kadın çok küçük yaştaydı.Kendisine çok işkence yapıldı.Kadınlar koğuşuna yapılan bir baskında Nazlı'nın üzerine CO(köpek) saldırtıldı.Zavall ı kadın havalandırmaya kaçıp,bağırmaya başladı..Ayrıca,ırzına ge- çildiği iddiası da var.Nazlı direnen kadınların başındaydı.Bir sü re sonra Elazığ Cezaevine nakledildi ve daha sonra tahliye olduğu nu söylediler...

(76) Ş.Gülmüş,tahsilini Kırşehir'de tamamlamıştı,ilkokul öğretmeniydi.. Ankara'da Komal Yayınevi'ne gelip giden ve Rızgari'ye sempati du - yan bir arkadaş olduğu söyleniyordu.Tanıyanlar vardı..Kendisi ile birçok kez konuştuk.Mardin'de bir adam öldürme olayı nedeniyle i - dama mahkum oldu.Çok saygılı bir insandı ve dürüst kişiliği ile he men hemen herkesin sempatisini kazanmıştı.İşkence ve baskıdan ol - dukça çökmüştü.Son olarak birkaç Ölüm Orucu'na da katıldı..

(77) Burada Rızgari Ana Davasını yürüten Askeri Savcı Turgay Çağlar ile R.Arslan arasında geçen ve daha sonra M.Kotan ile de aynı düzeyler de yaptığı tartışmayı aktarmakta yarar var:
Turgay,R.Arslan'ın ifadesini alırken,penceresinden görünen Dicle Ü niversitesinin binalarını göstererek,"nasıl olsa on yılda bir yöne time geliyoruz.Bak 1990'da gelince,karşıda görünen Üniversiteye ta şınacağız..(M.Kotan ile tartışmasında ise,"eğer sizin dediklerini olursa,mahvolduk,gelecek sefer Dicle Üniversitesine bile sığmayız" demişti.)"deyince,R.Arslan şunları söylüyor:

"İşte bunu doğru söyledin.Şayet biz,başaramaz ve siz yine gelirseniz,1990'da buralar size dar gelecek..12 Mart 1971'de Savcılık ve Mahkemeler aynı binada idi ve burası yeterliydi.Ki,onun da üst katı erlerin yatakhanesiydi.Şimdi,altlı,üstlü orası ve burası yetmiyor.Kaldı ki,tüm Kürdistan -Gaziantep hariç- Diyarbakır'a bağlı idi.Şimdi,Erzurum,Erzincan,Kars,Ağrı ayrı bir bölge,Elazığ,Tunceli, Malatya,Bingöl ayrı bir bölge,Gaziantep,Maraş,Adana'ya bağlı ayrı bir bölge,Muş Elazığ'a bağlı,Diyarbakır,Mardin,Urfa,Van,Hakkari ayrı bir bölge olarak oluşturulmuş,hepsinde sıkıyönetim savcılıkları ve mahkemeleri var.Size yalnız bir bölge bağlı ve yalnız ona bakıyorsunuz..Hakim ve savcı bulmakta bile zorluk çekiyorsunuz.İşte bu sizin yenilginizdir.Bu işlerin sonu gelmiyor.Baskı sökmüyor.Tarihin tekerleği bizden yana dönüyor.Bunu sende anladın ve ağzınla itiraf ettin.."demiş ve Savcı T.Çağlar susmuştu.Biz 1971'de çoğalacağız demiştik,inanmamışlardı.Bu kez de inanmıyorlar.Zaman,kimin , doğru olduğunu gösterdi ve gösterecek..

(78) H.Ayan ve F.Kaya,çok yetenekli ve akıllı iki genç insandı.Namuslu, dürüst olan bu insanlar,uzun süre de direndiler.

(79) Bu olaydan sonra PKK yöneticileri bizim bulunduğumuz koğuşa her taraftan yüklendiler.Gelip-gitmeleri arttı.Konuştular,tartıştılar ve ilişkileri,biz ayrıldığımız zamana kadar sürüyordu.

(80) M.Özkahraman hakkındaki karar Askeri Savcı T.Çağlar tarafından aleyhe temyiz edildi ve bozuldu.Rızgari Davası ile birleştirilip yeniden yargılandı,8 yıl ağır hapis cezası aldı.Ceza onaylandı ve kesinleşti.Şimdiye kadar yakalanmayan M.Özkahraman kaçak bulunuyor..

(81) 12 Eylül'de darbenin olduğu sabah,M.Kotan bildiriyi duyuyor ve nöbetçi olduğu için koğuşu uyandırıyor.İlk olarak N.Hüseyni'yi kaldırıyor ve darbe olduğunu söylüyor.N.şaşkın bir halde,"ne darbesi"diyor ve M.Kotan "beklediğimiz darbe" diyor ve gerekli tedbirlerin alınmasını öneriyor.Yapılacak baskınlara hazırlanmaya başlıyoruz...

(82) Aramalar sırasında,idarenin önemli zulaları ortaya çıkarmaması ve aramayı çabuk bitirmesi için,bulunabilecek yerlere konan,yasak,fakat önemsiz şeylere cezaevi dilinde YEM denir.İdare,bunlarla yetinir ve aramayı uzatmaz..

(83) Bizim bulunduğumuz koğuşun aramasına,her zaman,uzman biri katılırdı.Genellikle,hücre çavuşu Mevlüt Aygün'ü getirirlerdi.Çoğu kez,İç Güvenlik Amiri Yüzbaşı Esat Oktay YILDIRAN,bizzat aramalarda bulunurdu.Birşey bulamayınca deliye dönerdi.Devamlı,"birşey çıkarsa .. ..."der ve elini şaklatırdı..Ama,bulamazdı.

(84) Yukarıda da değindiğimiz gibi,koğuş kuralları vardı ve en önemli olan ilke'de,"diğer koğuşlardan gelen ya da gelecek önerilerin-özel ya da cezaevi ile ilgili olsun- koğuşta tartışılıp,çoğunluğun kararı ile hayata geçirilmesiydi".Bu ilke nedeni ile N.E.Hüseyni,bize, çok kazık attı.Ama,bu ilkenin yararı,onun kazıklarından daha önemliydi..

(85) Görüş günlerinde,koğuştan,görüşü olanlar,hep birlikte çıkarılırlardı.Görüş bitince,birlikte geri getirilirlerdi..

(86) N.E.Hüseyni,"talebe devrimciliği" ile hareket eden ve oldukça korkak davranan biriydi.Cezaevinde baskılar başlayınca,M.Kotan;"saldırı PKK'lileri aşarsa,gelir bizi bulur,direnmek gerekir.."dediği zaman,"benim PKK'lilerle hiçbir ortak yanım yok,onlara yapılan baskılar beni ilgilendirmez,vb.."diyen,N.E-Hüseyni'nin,M.Kotan arkadaşın uyarısını anlaması için,1981-1983 uygulamasını ve ağır baskıları görmesi gerekiyormuş!Hücreye getirildiği zaman,hiç kimse ile konuşmadığı ve bir deri-bir kemik olduğu sıralar bile,yine kendisini koruyan arkadaşlarımız,moral de veriyorlar ve ayakta tutuyorlar... 1983 yılında 25.koğuşa gidince,orada,E.Kotan'a "günah çıkarıyor"ve R.Arslan ile M.Kotan'ın"tüm uyarıları,belirlemeleri,cezaevi ile il

gili tesbitleri doğru çıktı.Yanlış yaptık ve onları yalnız bırak - tık vb.."diyen N.E-Hüseyni,geç de olsa arkadaşların haklılığını ve kendi yanlışlığını teslim etmiş oluyor! Hücreden sonra R.Arslan ile de karşılaşıyor,olumlu tavır takınıyor,utanma duyguları içinde, özel bir takım davranışlarda bulunuyor...

(87) Havacı Başçavuş Mevlüt çok kötü bir adamdı.Diyarbakır'da Televiz - yon tamir dükkanı olduğu söyleniyordu.Ancak,iyi eğitilmişti ve cezaevini önce bu karıştırdı.Bunun yaptığı tesbitler üzerine,yeni ge len yönetim uygulama yaptı.Cezaevinde uzun zaman görüldü.Soruşturmada da buna rastlayanlar var..Cezaevinde sık sık hoparlörden sesi duyulurdu:"...kahpe düşman,kahpe Yunan,Kahpe Moskof..yüzü gülmez ü vey ana gibisin..."gibi "kahramanlık"şiirlerini,kalın sesi ile o - kurdu.Bu namussuz adam,cezaevini deşifre etti.Daha sonraki uygulamaların gerisinde kalmasına rağmen,yönetimde iken çok başarılıydı.

(88) Yapılan öneri üzerine bir kantin açılmıştı.Belli ölçülerde isteni len şeyleri de satıyordu.Burada görevli dört askerden biri,bizzat, kantini çalıştırıyor,diğerleri ise,eşya getirme götürme ve dağıtım işleriyle uğraşıyorlardı..Burada çalışan askerlerle ilişkilerimizi çok iyi götürüyorduk.Tümü devrimci sempatizanı idiler.Cezaevi için den dışarıya haberleri bunlar aracılığı ile,küçük notlar ya da söz lü olarak iletiyorduk.Avukatların yazıhanelerine de gidip geliyor - lardı.Baskılar döneminde,yönetim karma iken bunları değiştirdiler. Kalan iki askerden biri kendi isteği ile başka yere gitti,diğerini ise,ilişkilerini azaltmasına karşılık "esrar içme" ayağına getirdiler,hakkında dava açtılar,sonunda beraat ettiğini öğrendik.Kantine bir de asteğmen Mustafa bakıyordu,önceleri iyi görünmesine karşı - lık,sonradan çok kötü bir insan oldu,bela kesildi..

(89)Şerafettin onbaşı çok namussuz biriydi.Aslen Erzurumlu olup,İstan - bul'da Çeliktepe'de oturuyormuş.Baskı olmadığı dönemlerde,kendisine tutuklular tarafından çok hakaret edildiği ve dayak atıldığı i - çin,baskılar başlar başlamaz hıncını almak için bela kesildi.Eski yönetimin en muteber adamıydı.Yeni yönetime de yol gösteren,bazıla rını özel olarak işaret eden,koğuşları deşifre eden,yeni gelen er - lere cezaevini tanıtan,astığı astık,kestiği kestik biriydi ve onun dediklerini aynen uyguluyorlardı..Gelen paraları o dağıtıyor,zorla imza attırıp ama,paraları vermiyordu.Birçok insanın parasını verme mişti.Dışarıda paraları görüşçülerden alıyor,bazı zavallı adamlara "sen bana ver,ben veririm"diyerek kandırıyor,getirip vermiyordu... Bu tür insanlar adına da bir yazı uydurup,dışarı götürüyor ve gö - rüşçülere sanki vermiş gibi görünüyordu.Binlerce lira parayı gasbe den bu namussuz adam ile ilgili bir olayı buraya aktaracağız: Birgün gözünü şişirmişlerdi ve kendisine sorduk,"önemli değil,çarp tım" dedi.Oysa,olay şöyleydi;Koğuşlarda askerleri dövmeye başladık larında asteğmen bunu alıp(iri yarı olduğu için) bir koğuşun önüne götürüyor ve koğuşa bağırıyor:"ulan teke tek gelin erkekseniz","i - çinizde bununla dövüşecek var mı"diyor..Şerafettin,gözüne ayakları sakat Ankara'lı Metin'i kestiriyor.(Metin daha sonra kafadan oldu, militan bir insandı.Hüküm aldı,halen cezaevindedir.Ankara'nın Tuzluçayır semtindendir)Metin'i dışarı çıkarıyorlar,koğuş pencerelerden dışarı bakıyor ve Metin ile Şerafettin kapışıyorlar.Metin boksördü,ama,Şerafettin bunu bilmiyordu,aldanmıştı..Metin,gözünün üze rine bir tane koyup,yere yıkıyor ve temizce Şerafettin'i dövüyor.. Koğuş pencereden alkışlıyor ve Asteğmen,askerler kaçıyorlar.Bu o - laydan gözü morarmıştı.Artık bu koğuşa yapılmadık kalmadı ve Şera - fettin gidip,askerleri toplayıp,ikide-bir bu koğuşa gelirmiş.Koğuş ellerinden çok çekmiş.Metin de akla gelmedik baskı ve işkenceye ta bi tutuldu..

(90)Sıkıyönetim Komutanı Kemal Yamak,bizzat askeri birlikleri tek tek, askeri birlikleridolaşarak,Devegeçidi askeri birliğinde şunları be lirtiyor:"bana birkaç Yüzbaşı gerekli.Komünistleri ve bölücüleri i yice hizaya getirecek ve onlara ders verecek..Böyle biri aranız- da yok mu?"Bu konuşma üzerine,Yüzbaşı Esat ortaya çıkarak görev al mak istediğini belirtmiş ve bunun yanında da Cezaevi dış bölüğünde de başka bir Yüzbaşı olmak üzere iki Yüzbaşı Kemal Yamak tarafın - dan görevlendirilmişti.Gerçekten Yüzbaşı Esat tam yetki ile çalış- tı."Herhangibir Şekilde"diye söze başlayan Esat,hiç bir zaman so - rumluluğu olmadan,istediği gibi yönetti.Herşeyi kendisine bağladı. Ceza evini kana ve zulme boğdu.Bu uygulamalara Kemal Yamak'ta biz- zat katıldı.Birçok insan öldürüldü..

(91)Kadınlar Koğuşu'nun gardiyanına "HOROZ" adı takılmıştı.Cezaevindeki kod adı buydu ve böyle tanınırdı.

(92)Bu açıklamalar,1.Ölüm Orucu'na katılan ya da o zaman hücrede bulu - nan,halen cezaevinde kalan ya da bugün tahliye olmuş arkadaşların, kendi anlatımlarıdır.Özetle alınmıştır.Daha geniş metin var.

(93)10 Kasım 1981'de Cezaevi tümüyle teslim alınmıştı.Atatürk'ün 100.Ö- lüm Yıldönümü törenlerle anıldı.Bu törenler baskı ve işkencenin en yüksek boyutunu gösteren önemli bir olaydır.
Sabah saatlerinden itibaren tüm koğuşlar,içeride Atatürk fotoğraf- larıyla süslenmiş koğuşlarında esas duruşa geçirildi.9'u 5 geçe bü tün cezaevi saygı durusunda bulundu ve ardından merkezi yayınla İç Güvenlik Amiri Yüzbaşı E.Oktay Yıldıran,"rahat,hazırol"komutu ver- di ve korkunç bir sessizlik içinde,yine korkunç bir ayak vurma ile bütün koğuşlar toplu olarak,herkes kendi koğuşunda İstiklal Marşı- nı okudular..Pencereler açık,4.000 kişi avazı çıktığı kadar bağırı yordu,bunu anlatmak çok zordur ve o günleri hatırlayanların tüyle- ri diken diken olur sanıyoruz.Unutulması mümkün olmayan bir gündü! Bu törenlerden sonra TV çekimi oldu.Öğleden sonra ise,merkezi ya - yın yapıldı.Bu yayında;Kemal Pir "Atatürk'ün Gençliğe Hitabesini", M.Hayri Durmuş,"Atatürkçülük üzerine"bir yazıdan alındığını sandı- ğımız "Türklük ve Türklüğün tarihi süreci" üzerine bir metni ve Gö nül Atay' da bir Şiir,okudular.Bu arkadaşların gönülsüz ve baskı- larla okudukları kanısındayız,ancak gönüllü olarak ve çok makamlı, şeddeli okuyanlar da vardı.Örneğin;M.S.Bilgin uzun bir şiir okudu; bu şiir "o gemi niçin böyle ağır geliyor,yoksa yükü mü ağır,hayır, O Mustafa Kemal'i getiriyor" mısralarını içeren(şimdi hatırladığı- mız kadarıyla) bir şiirdi.Ayrıca,daha sonra sözünü edeceğimiz Hava Korsanlarından Doktor Ömer,İstiklal Marşı'nın on kıtasını şiir bi- çiminde ve çok makamlı okudu...Bu arkadaşlar o günkü ilişki ve bağ lantılarında cezaevindeki uygulamaları gönül rızası ile kabullenen ve İç-Güvenlik Amiri'nin en önemli yardımcılarıydı...Ömer,çocuklar Koğuşu'nun işkencecisiydi..
İşte,Esat Oktay Yıldıran,bu günden sonra yaptığı bir konuşmada,"ce zaevinde sinekler bile kurallara uyuyor"demişti...

(94)Bu askerin adı Numan Topaloğlu'dur ve aslen Artvinli'dir.Sarışın,u- zun boylu olan Numan Gürcü idi.İri kıyım biriydi ve çok namussuz - du.Çok gösteriş meraklısı,havalı bir insandı..İtiraf zamanında ça- vuş değil,bir koğuşun gardiyanıydı.Daha sonra 37.tecrit hücrelerin de onbaşı ve ondan sonra da 35.tecrit hücrelerinin çavuşluğunu yap tı..Numan Topaloğlu,birçok insanı öldürmüş ve sakat bırakmıştı.Sağ cı bir düşünceye sahipti,bunu açık-seçik belirliyordu.Lise mezunuy du,üniversiteyi okumadığından kendisinde aşağılık kompleksi oluş - muştu.Bunu her vesile ile açıklıyordu.Tahsilli insanlardan özel o- larak kıcık alıyordu..Mahkemelere giden askerler önlerine gelen el biseyi giyip,rütbe de takabiliyorlardı.O nedenle Numan'ı çavuş gör müş olabilir.Açıklama yapıldığı dönem 35.hücre çavuşu Mevlüt Aygün dü ve bundan sonra da "kambur" takma adlı birisi olmuştu...

(95)Avukat Hüseyin Yıldırım adına Avrupa'da yayınlanan "Kürdistan Halkının Diriliş Mücadelesi,Diyarbakır Zindanı"adlı kitap.Bakınız,sahife 77-101,Mazlum Doğan için belirlemeler.Adı geçen kitabın ciddi bir e leştirisinin yapılması gerekmektedir.Ayrıca,bak:Sunuş bölümü,burada da H.Yıldırım'ın kitabı ile ilgili belirlemeler var.

(96)M.Doğan'ın intiharını ilk olarak yemek dağıtan M.Demir ve S.Çelik adındaki arkadaşlar görüp,bağırarak askerleri çağırmışlardır."Komutanım Mazlum intihar etmiş" sesleri üzerine gelen gardiyanlar,M.Doğan 'ın cesedini içeriden çıkarmışlardır.Kimsenin bunu görmesi mümkün olamaz ve üst katta bulunan birkaç(hücrede) arkadaş ise,battaniyelere sarılı olarak birşeyin götürüldüğünü ancak görebilirler,bu ise,o koşullarda her zaman olan şeylerdir ve revire,hastahaneye,idare vb. gibi yerlere taşınan birçok insan olmaktaydı.Ayrıca,kağıt ve kalem, yoktu,bir mesaj bıraktığı PKK'lilerin uydurmalarıdır.

(97)O zaman içeride resim ve yazı yazılıyordu ve her tarafı kaplayacak Atatürk resimleri ile donatılıyordu.Koğuşlararasında rekabet ve reklam vardı.Boyalar bu faaliyetler içindi.Bu,adını ettiğimiz koğuş ise,en çok işkence gören ve o oranda da fazla yazı yazan ve resim yapan bir koğuştu..

(98)Müslüm Elma,TKP/ML davası sanığı idi.Militan bir arkadaştı.Ölüm Orucu'nda sakatlandı,yargılama sonucu İdam'a mahkum oldu,şu ana kadar da hücrede bulunmaktadır.Müslüm olayın en canlı tanığıdır.Hücrede , "yangın olayında arkadaşlar,özellikle,PKK yöneticilerini ve cezaevindeki yenilgiyi protesto için eylem koydular"dedi.Bunu,herkese açık olarak belirledi.Sorulan sorular üzerine de;"beni fazla konuşturmayın,koşullar elverişli değil,şimdilik bu kadar,ancak şunu belirleyeyim ki,sloganları arasında 'yaşasın PKK' yoktu"diye ekledi.. Ölen arkadaşlar,son zamanlarda üzerlerinde en çok baskı uygulanan , itiraf a zorlanan arkadaşlardı.Özellikle,Ferhat üzerinde idare çokça duruyordu.İtiraftan kurtulma en etkin bir neden sayılmalıdır.. .

(99)Yılmaz Yalçıner ve arkadaşı,Diyarbakır'a kaçırdıkları uçağı indirmiş iki hava korsanı idiler.Sağ düşünceye sahip ve kendi yapılarında oldukça meşhur kişilerdi.Hava alanında bunların operasyonları 1 dakika sürmüştü!

Cezaevinde İç-Güvenlik Amiri'nin akıl hocaları ve Sağcı eğitim ile, marşların yönlendiricileri bu iki Hava korsanı idi.Yüksek seviyeler de korunuyorlardı!Bunlar,İran ve Afganistan'a"Din kardeşlerinin imdadına ve din uğruna savaşmaya giderken"yakalanmışlardı.

Cezaevinin çocuklar koğuşu bunlara teslim edilmişti.Çocuklara dayak ve işkence ile Medrese Eğitimi yaptırıyorlardı.Bu eğitimin yanında, anti-din bir uygulama ile sözde Atatürkçülük Eğitimi de yaptırılıyordu!Böyle bir çelişki içinde cezaevi yönetiliyordu.Bir yandan Atatürk'ün resimleri yapılıyor,sözleri yazılıyor,onu öven marşlar söylitiliyor,cezaevi tümden Kemalist kesilmişti.Ama,öbür yandan toplu namaz sesleri yükseliyordu.İç-Güvenlik Amiri hoparlörden "yılbaşını biz bayram saymıyoruz,bu gavurların bayramıdır,herkes erkenden yatacak"diye emirler veriyordu.İlginç bir görünüm vardı cezaevinde!

(100)Hacı adlı Gardiyan,hücrede birçok kişinin ırzına geçen,sapık bir insandı.Bu tür işlerde kullanılıyordu.Yüzbaşının sadık adamıydı..

(101)Bu tekmiller,özel olarak,bazı kişilere idarece düzenlenerek ve kasıtlı olarak yaptırılırdı.Amaç,seçilen kişiyi şaşırtmak ya da uyur halde bulmak,ayakta görmemek vb.. nedenlerle koğuş önünde kötü durumlara düşürmekti.Ayrıca,bundan ötürü ceza verildiği imajını yaygınlaştırmak,sabah ise koğuş gardiyanınca ağır biçimde dövdürmek içindi..

(102)"CO" adlı bu köpeğe çok önem veriliyordu.Özellikle İç-Güvenlik Amiri 'nin sevgilisi idi.Bir keresinde,bizleri hücreye götürürlerken Yüzbaşı Esat "CO"ya şöyle sesleniyordu:"oğlum Co gel buraya".Daha son-

ra "CO"yu kucaklayıp,severek "bütün cezaevi sana kurban olsun"diyerek,onun önemini(!)belirliyor ve oradan geçen tutukluların değerlerini düşürüyordu.
Bu köpek çok bakımlı idi.Devamlı et yedirilmekteydi.Askerlerin birçoğu'nun da sevgilisiydi.Bununla cinsi münasebette bulunmak isteyen askerler,birbirleri ile kavga ederlerdi.Bir keresinde bulunduğumuz koğuşun önündeki merdivenin dibinde CO yüzünden askerler kavgaya tutuştular,asteğmen(Kambur) gelip bağırdı,"oğlum,düşman karşısında utanmıyor musunuz?"diyerek kavgayı önlemeye çalışmıştı.Koğuşun gece nöbetçisi olan arkadaşlar tartışmaları bizzat duymuşlardı.
Cezaevine yeni gelenlerin üzerlerine de "CO" saldırtılırdı.Dış kapıdan hücrelere kadar yeni gelenleri sürükler,kovalardı.Velhasıl "CO" nun hikayesi uzundur..Diyarbakır cezaevindekiler onun derdini bilirler...

(103)QADIRO(A.Ok),okuma-yazma bilmeyen bir arkadaştı.Ehliyetsiz olmasına karşılık,günlerce Mardin-Gaziantep arasında on tonluk kamyon'u yüklü olarak götürüp getirmişti,bunu devamlı anlatırdı.Bir gözü şaşıydı ve bir ayağında sakat.."Ah,ah"diye sözlerine başlar ve "abi eğer, yakalasalar,cüzdanın içine(nüfus) bir 500'lük koyup işi idare ediyorduk"derdi.Cezaevindeki haline acır dururdu.Zengin bir ailenin çocuğu idi,rüşvetle az bir ceza alıp,başka cezaevine gönderildi ve sanıyoruz,şimdi tahliye olmuştur.Kendisine moral verip,"burada arslanı kediye boğdururlar" dediğimiz zaman bizleri onaylardı ve içini çekerdi.Çok dayak yedi ve işkence gördü.Açıdıkları için tüm arkadaşlar,ona birşeyler öğretmeye çabalarlardı.Özellikle tekmillerde çok zorluk çekiyordu.Her gece kendisine öğretilmesine karşılık,yine de şaşırırdı."Menaf oğlu,1944 doğumlu,Abdulkadir Ok,Mardin,emret abee" derdi.Bir türlü "komutanım" diyemedi..şen ve şakrak,namuslu bir insandı.Siyasal değildi.Ancak,cezaevinde oldukça siyasallaştı ve "yeminler etti".

(104)İlkokul mezunu olan A.Koç,Bismil İlçesi'nin bir köyünden getirilmişti.Futbol kıyafeti ile yakalanmıştı.Çok iyi spor sipikerliği yapıyordu.Tek derdi "mamur"(memur) olmaktı.."Ah,bir nüfus mamuru olsam" deyip dururdu.Matrak bir insandı.Çok zeki bir insan olmasına karşılık,hep zavallı görünürdü.A.Koç'un kulakları çınlasın!Arkadaşlarla, sohbet ettiği zaman şunları söylüyordu:"abi,beni de dışarıda yazın, ben de kitaplara geçeyim".Eğer,bu kitabı görürse,böylece "kitaplara geçtiğini" öğrenmiş olacak...

(105)D.Öcal,Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü Narkotik Şube'de polis Memuru iken,iki polis arkadaşı ile birlikte(bunlar POL-DER'li) Emniyet Müdürü'nün komplosu ile ,PKK adına hırsızlık yapmak ve suçluları kaçırmak,saklamak iddiası ile yargılanıyordu.Sonunda cezaya çarptırıldı. Çok konuşan,ama titiz ve fedakar bir insandı.Diğer arkadaşları,D.Öcal'ın soruşturmada konuştuğunu iddia edip,devamlı ona çıkışıyorlardı.Oysa,onlar örgütlü ve D.sempatizandı.Ve diğerleri de poliste ifade vermişlerdi,bu ölçü de değildi.Arkadaşları da D.Öcal'ın bulunduğu koğuşa geldiler.Çok perişan duruma geldiler,sonunda idareye dilekçeler vererek;"Atatürkçü olduklarını,bölücülüğe karşı olduklarını vb.."bildirdiler.Bu davranış içinde çok kötü ilişkilere girdiler D.Öcal ise,direndi ve cezaevinin en çok işkence gören insanlarından biriydi..D.Yatakçılıktan,diğerleri ise,Örgütten yargılanıyorlardı.. Biri HK yanlısı,diğeri ise,CHP yanlısı idi..D.ise,devrimcilere sadece yardım etmişti.Onlar ikisi de beraat ettiler,D.ceza aldı.Cezaevi standartlarına göre D'nin soruşturma ifadesi de hiç önemli değildi. Dışarıda önemli fedakarlıklar yapmıştı.Emniyet Müdürü,Narkotik Şube Müdürü'nün işlerini önemli ölçüde bozmuştu.Kendisine kin güdüyorlardı ve soruşturmada bizzat Emniyet müdürü işkence yapmış,D'nin çenesi

ni kırmıştı ve yüzü çok kötü duruma girmişti.D,yüzündeki bozukluk - tan üzülüyordu."Bunu onlara bırakmam"diyordu.Ve şu olayı anlatıyordu:"Ergani'ye esrar otu sökümü için görevli gitmiştik.Gittiğimiz de tarla sahibinin yanında Emniyet Müdürünü de gördük ve şaşırdık.Müdür bize,'sökmeyin' dedi.Dinlemedik ve sökmeye başladık.."

(106)Yemek taşıdığı zaman yere döktüğü yemeği yalaması için B.Akdağ'a emredilmiş,yalamadığı için de,tekme ile çenesi kırılmıştı.Bu arkadaşa bakım olmadı ve uzun süre hücrede kaldı.Sonunda kemik veremine dönüştü.

(107)Paramız çok miktarda biriktiği için bu yollarla harcatıyorlardı.İçeriye para alınmaması hem görüşçülerimizin hem de dışarının dikkatini çekerdi.Böyle harcanınca,hem para alınıyor hem de birikimi engel leniyordu.Bir de para idarece çalıştırılıyordu..

(108)Bu metin,"Kürdistan Komünist Partisi Örgütlenme Planı"ydı.1980 yılında (Mart ayı) çıkarılmış olan bu metnin,"YEKİTİ" Dergisi'nde de bazı yerleri hariç yayınlandığını daha sonra öğrendik."YEKİTİ" Kürdistan Komünist Partisi Örgütlenme Komitesi Merkez Yayın Organı'dır.

(109)Koğuşta,özellikle okuma-yazma bilmeyenlerin İstiklal Marşı ve diğer marşları bilip bilmedikleri imtihan edilirdi.Arkadaşlarda bu unsurlara öğretmeye çalışırlardı.H.Baran istediği için E.Kıyak'ta ona İstiklal Marşı'nı öğretmiş,ancak,bunu bir uzun havanın makamında öğretmişti.Havalandırmaya çıktık ve sıra H.Baran'a geldi,İstiklal Marşını öğretilen makamda okudu;"kurkma...sünmez..."Arkadaşlar kendilerini zor tutuyorlar gülmemek için.Ancak,H.Baran'ı perişan edecekleri için de kızıyoruz.Kim öğretti diye merak içindeyiz.Hem İstiklal Marşı,hem de gırgır..Asker çaktı ve kızdı.Neyse içeriye girdik ve H Baran'a sorduk.Kıpkırmızı kesilmişti ve "...E.Kıyak öğretti"dedi... Yiğit bir arkadaştı.Bu olay onu sarsmıştı.Herşeyi öğrenmek istiyor, okuma-yazma bilmediği için yapamıyordu..

(110)Askerlerin şoför olmalarını,İç-Güvenlik Amiri onlara bir ödül olarak kullanıyordu.Sivil hayatlarında da bir iş bulmaları için,gidecekleri zaman onlara bonservis biçiminde bir yazı vereceğini söylüyordu.

(111)İnfaz Mangası görevlilerinden biri de,Diyarbakır DHKD Başkanı ve Özgürlük Yolu'nun önemli adamlarından K.Kızıl'dı.

(112)H.Uslu ile M.Kotan bir keresinde hastahaneye giderken karşılaşıyorlar.Sıkı bir dönem ve 35. tecrit hücrelerinden getirilenler ile diğer koğuşlardan getirilenler ayrı ayrı götürülüyorlar.M.Kotan , 35. tecrit hücrelerinden getirildiği için diğerlerinden ayrı tutulmaktadır ve bütün baskı ve dayağı göze alıp H.Uslu ile görüşmek ister... "H..nasılsın,moralini bozma ve idare ile ilişkilerini kes"der.H.Uslu başını öne eğer ve konuşmaz,askerler duyarlar,"...lan ne konuşuyon" diyerek müdahale ederler,dönüşte M.Kotan'ı temiz bir ıslatırlar.Komaya sokarlar..Daha sonra,H.Uslu,koğuşta,bazı arkadaşlara"çok utandığını ve üzüldüğünü" belirlemiş..Günah çıkarmış,ama neye yarar ki!

(113)B.Yurtçiçek,tüm Diyarbakır civarında ve daha doğrusu Türkiye'de kendisini tanıyanlarca"BAYRAM ZEDUNG"olarak bilinir.Gardiyanlar ise,ona,"profesör" diyorlardı!

(114)O gece İ.H.Oruç,çok miktarda hap almış ve uykudan uyanarak,gece nöbeti sırasında M.Arkadaşı çağırıp uzun uzun ve ağlayarak konuşur.Dertyanar.Kendisinden kuşkulanıldığını ve hücrelerde olup bitenleri detaylarına kadar anlatır(...)
Bu arada,R.Altun'dan da (Şirket) çok kötü bahseder.İlk Ölüm Orucu,İdare ile ilişkiler ve tavizlerden söz eder!Bunları hep ortaya çıkaracağını söyler..

(115)M.Kotan'ı hücreye götürüp,1.kattaki 5.hücreye koyarlar.Kattaki arkadaşlar durumu sorunca M."bireyciliği,liberalizmi"genişçe anlatır.Ve neden getirildiğini bilmediğini iletir,hücre önünde Asteğmenle olan konuşmayı arkadaşlara söyler.Bu hücrede bir müddet kalır ve arkadaş

lar gereken ilgiyi gösterirler.Su olduğu için,bir yıldır biriken ve yıkanamayan çamaşırlarını yıkar.
Ş.Gülmüs bir not gönderir.Bu arkadaştan daha önce 76.nolu açıklamada bahsetmiştik.Ş.Gülmüş,yazdığı notta adını vermediği bir şiirden iki mısra yazmıştı."..abi namuslu olmak yetmiyor,namusun mihenk taşında vuruşmak gerek"diyordu..Arkadaşa M.Kotan hemen cevap vermiyor bir süre sonra şunları yazıyor:
"Ş.ne amaçla bunu yazdın bilemiyorum.ama,ben şiirden pek anlamam.Koğuşa götürülüp getirilmede idarenin taktikleridir.Ancak,burada biraz şiirden hoşlanmaya başladım.Aldığın mısralar O.Kotan'ın şiiridir.Hangi koşullarda ve hangi düşüncelerle yazmış bilemem.Ancak;bazen namuslu olmak yeter ve artar bile,bazen de namusun mihenk taşın da bile vuruşmak yetmez ve yetmiyor.Burada bunu görüyorsun herhalde yanlış anlama,ama,yazdığını pek anlamadım"diyor..Bunun üzerine Ş.üzüntüsünü bildiriyor ve "herhangibir amaçla yazmadım"diyor..

(116)B.Yurtçiçek ile M.Kotan bir-iki gün de olsa epeyce konuşma fırsatı ele geçirmiş ve kendisine birçok soruda sormuştu.O günkü koşullarda, hücrenin ve işkencenin verdiği rahatsızlık ve sinirlilik,unutkanlık da olsa,bazı şeyleri öğrenmeye çalışmıştı.Onunla aynı siyasi yapıda bulunan arkadaşlar sorulmuş,onlarla ilgili "çok rahat oldukları,ticaret ile uğraştıklarını"belirtmişti..Kendisinin"TİKP'e geçtiği ve Aydınlık Gazetesi (1980 öncesi çıkan) yanlısı olduğunu"da açıklamıştı.Çin üzerine sorduğumuz sorulara ise,soyut cevaplar vererek,bu konuda "arkadaşlar geniş bir inceleme yapıyorlar" demişti.Daha birçok konuda görüşme fırsatı varken,M.Kotan koğuştan alınmıştı.Ayrıca,Diyarbakır bölgesinde bir ansiklopedinindağıtım işleri ile uğraştığını da söylemişti.Eski karısından (S) ayrıldığı ve yeniden evlendiği ve bu karısından da (!) ayrılmak için boşanma davası açtığını ve sonuçlanmak üzere olduğunu,özellikle kendisi belirlemişti...
Burada B.Yurtçiçek ile ilgili önemli bir konuyu da aktaralım:
D.Perinçek ile ilgili Ankara Askeri Mahkemesinde ve kamuoyunda açıklanan görüş ve savunmalarla ilgili soru sorduk,bunları savunmaya cesaret etmedi!"D.sorgu ve savunmalarında;Devlet Partisi'nden -Cunta için- bahsetmiş ve devletin uygulamalarının olumlu şeyler olduğunu, savunulabileceğini,Atatürk'ü en iyi kendilerinin savunduklarını,MİT'e yardımcı olduklarını vb.."söylüyor,bunlara ne diyorsun demiştik? Bunlara açık cevap vermedi,kıvırttı ve terör ile Aydınlığın yayınları konularında savunmalar yaptı...Mahkemedeki sorgu ve savunmalarla ilgili pek bilgisinin olmadığını söyledi...

(117)Bu asteğmen çok "kıcık" bir adamdı.Sayımlarda ve para dağıtımında koğuşlarda herkese hakaret ederdi.Militan bir faşistti.Her seferinde, kinini kusardı.Kısa boylu,gözlüklü,esmer,pis bir insandı..Bu ideolojik bir karşı oluş değil,gerçekten böyle insana benzemeyen bir yapısı vardı."karnındaki ...suratına vurmuştu".
Tecritte,Ankara Tuzluçayırda oturan Deli Metin vardı.Bu asteğmen gelip birgün Metin'le tartışıyor,"Metin hatırlıyor musun,sizi Ankara'da Demirlibahçe'den Tuzluçayır'a kadar nasıl kovalamıştık".Demek ki Ankaralı idi ve militan bir faşistti. endi ağzı ile düşmüştü.Metin' de onu şöyle cevaplıyor,"sen de hatırlıyor musun,biz de sizi Demirlibahçe'nin içine kadar kovaladık,dövdük,nasıl da kaçıyordunuz".Buna karşı,"tamam hatırlıyorum,ama,siz çok kalabalıktınız"demiş.Bu adam sık sık gelip tartışma açmak isterdi,kimse ona muhatap olmazdı. Herkese sataşırdı,ama Metin muaftı.Çünkü,H.Hüseyin Karakuş'un itirafından sonra Metin kafadan olmuştu,hem de Ankaralıydı,asteğmen gidip gelip Metin'i buluyordu.Metinle sesli konuşup,bizleri sinirlendiriyordu.Birgün Metin'i çok kızdırmış ve Metin'de;"ulan her yanın faşist olsa ne olur yani.Erkeksen beni buradan çıkar,dışarıda(hücrelerin önünü kastediyor) görüşelim"diyor.Ve"biz eşit şartlarda değ-

liz,bundan yararlanıyorsun,bu işleri de bilmiyorsun.Seni idareye şi kayet edeceğim" diye ekliyor.Ancak,Metin şikayet etmedi,ama sorumlu muz şikayet etti ve"bizleri gelip tehrik ettiğini,olay çıkarsa so - rumlusunun Asteğmen olacağını"bildirdi.Bunun üzerine bir ara orta - lıkta görülmedi,işkenceye katıldığı ve adam dövdüğü söyleniyordu.Da ha sonra görevden alındığını duyduk.Anti-Komünist ve Anti-Kürt,na - mussuz bir adamdı velhasıl..

(118)Yukarıda sözünü ettiğimiz Asteğmen M.Kotan'ı koğuştan hücreye götü - rürken aynı sataşmalarda bulunmuş ve "pişman mısın?" diye sormuştu. M."pişman olacak birşey yapmadım,ben kendimi suçlu görmüyorum"demiş ti.Tartışmak istemiş,ancak M.tartışmamıştı.Askerlerin yanında kaba davranarak,"senin karın şimdi kimbilir nerede ve kiminledir,sen de burada çile doldur,vb..." diyerek sataşmalarını sürdürmüş,arkadaş i se durumu bildiğinden cevapsız bırakmıştı,provakasyona gelmemişti.. Hücreye getirdikten sonra yine sataşmaya ve tartışmak istemeye de - vam edince,sorumlu R.Altun müdahale etmişti..

(119)Sık sık hadislerden bahseden vaizler söylenirdi.Örneğin;"...Enes ri - vayet ediyor,radi Allahu enh(Allah ondan razı olsun) Muhammedin bir devesi vardı,Muhammed öldü,o deve yemedi,içmedi,o da öldü.Muhammed' in bir merkebi vardı,Muhammed öldü, o merkepte gidip kendisini kuyu ya attı,o da öldü..."İşte böyle anlatımlarla "dini eğitim" yaptıkla rını sanıyor ve medet umuyorlardı!

(120)Henüz davaları açılmamış olan bazı TKP ve İGD'lilerin hücreye alına - rak itirafa zorlanmaları söz konusu idi.O dönem cezaevinde baskı ve dayakla açık itiraf dönemi kapanmıştı.Bunlar biraz da"şanslı"idiler yoksa,tümü itirafa(bir ikisi belki hariç) düşebilirlerdi.Nitelikle - ri ve siyasal yapıları elverişli idi..Hücreye götürülen iki TKP'li de R.Arslan'ın kaldığı koğuştan götürülmüşlerdi.(Abdulbaki ve M.Ü - zülmez)R.Arslan TKP'li Ö.Ağın'a cezaevi ve itiraflar konusunda ge - niş bilgi vererek,"yalnız psikolojik baskı ve itiraf yaptırmak ve a janlaştırmak istediklerini,sert ve kararlı tavır koyanların üzerine gidemediklerini,ama,yakasını da bırakmadıklarını,karısının kadınlar koğuşunda olmasını kullanabileceklerini,eşiyle görüşme teklif eder - lerse,'görüşecek birşeyim yok'deyip,kesinlikle reddetmesini" birer birer anlatarak,ayrıca moral vermeye çalışmıştı..Bu arkadaş tavırla rı ve dayanma gücü ile itirafa gidebilecek bir arkadaştı!TKP Merkez Komitesi üyesi ve bu nedenle de polis ifadesini kabulü vardı ve i - fadesi çok detaylıydı.Hatta iddianame bu ifadenin üzerine oturtul - muştu,daha sonra bunu gözlemledik.

Ruşen,kendisi ile tartışmada "bizi ve Kürdistanı nasıl değerlendiri yorsunuz?"diye soruyor ve Ö.Ağın,"milliyetçi olarak değerlendiriyo - ruz ve bu değerlendirmeye uygun olarak da ittifakçı güç olarak ka - bul ediyoruz" demişti.

Kendilerinden başka herkesi sapma içinde gören"anlı-şanlı(!)altmış - altı yıllık('Kızılordu'yu bekleyiş hasreti gözlerinden akıyor')TKP" - nin şimdiki bir üst düzey yöneticisi,ne acı gerçektir ki,hücre de yemek dağıtılırken,dağıtıcıya; "biraz daha koy" diyerek baskı yapı - yor ve R.Arslan'ın birçok uyarı ve eleştirisine muhatap oluyor,ama, tavırlarından vazgeçmiyordu.Her konuda tekilci ve liberal bir insan dı,ileride daha geniş anlatmak mümkün olacaktır.

Soruşturmada TKEP'li F.Söker ile birlikte kalmıştı ve F.Söker şunla rı belirlemişti:"Ö.Ağın,soruşturmda hekesin yemek hakkına tecavüz e ediyor ve bu konuda sık sık o koşullarda bile kavga çıkarıyordu.Pe - nimle de kavga etti,şimdi ise,komünizm'den dem vuruyor vb.."demişti Birçok arkadaş daha sonra detaylı bilgiler verdiler ve bu Ö.Ağın'ı herkes gözleri ile gördü!..

(121)R.Koşar,Kaya davasından yargılanıyordu.TCDD Yollarında memur olarak

çalışıyordu."Beş Parçacılar"diye bilinen bir grubun "lider"lerinden A.Rıza Koşar'ın kardeşidir."Kawa adına Van'da tren soygunu'ndan"hakkında iddialar vardı.

Bununla ilgili bir anıyı burada anlatmak istiyoruz:Birgün E.Kıyak,F Tunçtan ve Tatvanlı Ş.Feribotla Tatvan'dan Van'a giderlerken,R.Koşar kendilerine sataşıyor -sataşmadan duramaz- ve kendisinden süphe lendikleri için feci biçimde dövüyorlar.R.Koşar kaçıp,saklanıyor.Arkadaşlar ise,tutup göle atmak için aramaya koyuluyorlar,ama,bulamıyorlar.E.Kıyak,R.Koşar ile bu konuyu cezaevinde hiç konuşmamıştı,R. Koşar kendisini dövenlerin birinin de E.Kıyak olduğunu da bilmiyordu.5 Eylül direnişi sırasında koğuşlar dağıtılırken,E.Kıyak ve bazı arkadaşlar eşyalarını hazırlamış beklerlerken,R.Koşar koğuşun ortak eşyalarını alıp götürmek istiyor.Arkadaşlar kendisine çıkışıyorlar. E.Kıyak'ın korkusu ise,R.Koşar ile aynı koğuşa düşmekti..E.diğer arkadaşlara şunu söylüyor:"benim zaten şansım yok,göreceksiniz bu ... ile aynı koğuşa düşeceğim".Kızgın olduğu için R.Koşar'a da "ulan... çocuğu Koşar,o zaman seni nasıl da feribottan denize atmadık.Bugün, başımıza bela olup çıktın" der.Böylece,R.Koşar kendini dövenlerden birinin de E.Kıyak olduğunu öğreniyor.Bunun üzerine,"O gün beni.... vurdunuz" diyor.

Koğuşta bulunan Tatvanlı S.hemen "Oğlum Koşar,sen Tuğ'da (eski Tatvan) zamparalık etmeye kalkışırken,kafana kürekle vurmuştuk,keşke o gün küreği biraz daha derin vursaydık,E.'nin dediği gibi,seni başbelası etmekten kurtarırdık" diyerek,R.Koşar'ın kafasının yan tarafındaki boydan boya belirgin olan yarığın nedeni de anlaşılmış oluyordu..Bu tür geçmişin kinlerini içlerinde taşıyan R.Koşar gibileri idare iyice kullanıyordu..(Tatvanlı S.ÖY'dan yargılanıyordu)

(122)Cop sokulması olayını şikayet edenler arasında PKK Batman Grubu sanıklarından M.Oğuz'da vardı.Şikayet için öne çıkarılanlardan ayrı olarak,M.Oğuz gönüllü olarek bu işi yapmıştı.Ve şikayetten sonra bir grup gardiyan tarafından dövülüp,perişan ve baygın vaziyette koğuşa getirilmişti.Kapıyı kapatan gardiyan,mazgalı açarak,"içinizde başka anası....şikayetçi var mı?"demişti.A.Ay,"var ulan var" deyip,kapıya koşuyor ve iki metre mesafeden bir uçuş yaparak,kafasını ekmek dolabına vuruyor.Bu dolap çeliktendi.Bunun üzerine,gardiyan korkusundan mazgalı kapatıp kaçıyor.25.koğuşun ekmek dolabının kapısı,A.'nın kafa vuruşundan dolayı içeri çökmüştü..

(123)K.Alabay,ÖY.davasından yargılanıyordu(TKSP).Bu arkadaş "İç-Anadolu"olarak adlandırılan bölgede yaşayan Kürtlerdendi.1970 öncesi TİP'te, çalışmış bazı arkadaşlar babasını tanıyorlardı.Kanımızca, " Mecburi İskan"sonucu buralara gitmiş ailelerdendi.K.Alabay,dürüst bir insan dı.Gardiyana R.Arslan'ın adını verdiği için çok pişmandı.Her haliyle üzgün olduğu belliydi.Kendisine moral veren arkadaşlar, Onun ezikliğini görüyorlardı."Bunun gibi birçok neden bulunabilir ve sonuçta aynı komplo olurdu,ancak böyle oldu"diyerek teskin edilmeye çalışılan K.Alabay,durumu bir türlü hazmedemedi..

(124)Kürdistan'da bir erkeğe "karı" diye hitap etmek büyük hakarettir.Argo olarak karı diye hitap edilmez ve evli ise,"karının leçeği başına "denilir.Evli değilse,"ananın leçeği başına" denilir.Leçek,inceden bir kadın başörtüsüdür.Beyaz renktedir.Süleyman,E.Kıyak'a "ananın leçeği başına olsun" demekle,"sen kadınsın" demek istiyordu ve tahrik ediyordu.E.bu"ayağa" gelebilirdi.Ama,gelmedi..

(125)Direnişler ayrı bir bölümde anlatılacaktır.Cemal ve Süleyman'ın durumları ve anlatılan konunun burada açıklığa kavuşması için,kısaca, gelişmeye değinilmiştir.Bunların,direnişlerden sonraki durumları da çok ilginç olduğundan,burada belirleme yapmamızda fayda gördük.

(126)Türkiye'de son zamanlarda KÜRTÇE'nin "serbest bırakılması" ya da "ka

bul edilmesi" vb...konularındaki tartışmalar çok ilginçtir!Bu konunun siyasal içeriği bu metnin kapsamını aşmaktadır.

(127)Cezaevinde,Televizyonu kullanarak bir yarış düzenlendi.Konu da "Atatürkçülük ve ilkeleri" idi.Bunun üzerine zaten varolan koğuşlar arası rekabet daha da hızlandı ve koğuşlar büyük bir yarışa girdiler.. Kazanan koğuşlara sözde televizyon verilecekti.Her blokta ancak bir koğuş televizyon alabilecekti.Arkadaşların bulundukları koğuşta"Atatürk ve İnkilap Tarihimiz" adlı okutulan kitap esas alınarak N.Hüseyni bir yazı hazırlıyor.Bu yazıya katılmak bir bela,katılmamak yina belaydı.Ancak,hazırlanan metne katılmak mümkün değildi,bu haliyle verilemezdi.Arkadaşlar müdahale ederek,metni düzenliyorlar.Övücü ve ideolojik olarak yazılmaması gereken yerler ayıklanarak(mümkün olan kısımlar),anti-emperyalist belirlemeler ve "işe gelen" anlatımlar eklenerek verilmesi sağlanıyor,böylece yarışmaya katılmama düşüncesi de kamufle ediliyor.A.Aydın tarafından yazımı sağlanarak,arkadaşlarca kontrol imkanı ele geçiriliyor.M.arkadaş,hazırlanan metnin arka kapağını müdahale ile düzenliyor.

Yüzbaşı,"bunlar hep kendi açılarından yazmışlar" diye Blok Çavuşuna çıkışıyor.(verilen bilgiye göre bunu öğreniyoruz)Zaten değerlendirmeyi Blok Çavuşu ve Asteğmeni yapıyorlar,yüzbaşı hiçbir şey bilmediğini göstermemek için ve bu tür işleri zorla yaptırdığından,"ilgisi yokmuş" gibi davranırdı.Sonuçta,B/Blok'ta 1. koğuşa vermeyi de kararlaştırıyorlar.Zaten,B/Blok'ta kadınlar koğuşu ayrı bir statü içindeydi,O'na vereceklerdi.Diğer koğuşlardan 2'sine televizyon kullandırmak maddeten mümkün değildi.200'er kişilik ve uzun salonlardan oluşuyorlardı.Diğer koğuşun biri,oda oda idi.Hepsine verilemezdi.Oyun tutsun diye 2.koğuşa da verilemezdi,çünkü,hazırlanan metinler açısından değerlendirmede kasıt ortaya çıkardı.Biçimsel olarak, 1.koğuşa (B/blok'ta) verildiği açıklanıyor.Çavuş;"sizin koğuş kazanamazdı,ben ağırlığımı koydum"diyor!Değerlendirmede de 1. koğuş metni diğer kazananlar gibi tam not almıyor! Buna rağmen bir-iki gün den(o da tehditli) başka kullandırılmadı,burası da ayrı bir sorun. Alınışı için de para koğuştan çıktı..

D Ü Z E L T M E

Yanlış	Doğru	Sahife	Paragraf	Satır
Eğinilmesi	Eğilinmesi	10	4	5
karanbola	karambole	11	1	18
farklılıklar	farklılıkları	11	5	3
28 Aralık 78	26 Aralık 79	12	4	3
Kompleksi	Kompleks	35	6	1
demekdirler	demektedirler	51	2	2
sizinl	sizinle	56	2	5
Askerlirin	Askerlerin	63	3	1
Hepemizin	Hepimizin	66	2	8
Bilirlemeler	Belirlemeler	67	3	10
uzellikle	özellikle	67	3	23
aslındı	aslını	68	3	11
örduya	orduya	70	4	1
yenilgider	yenilgiden	70	5	16
douludur	doludur	82	3	5
verdır	vardır	97	5	4
redetmişlerdir	reddetmişlerdir	101	8	5
ill	ile	101	8	5
idirebilmektir	indirebilmektir	105	6	3
Olayladan	Olaylardan	105	7	6
es iden	eskiden	109	5	8
1978	1979	112	5	5
26 Aralık 1978	26 Aralık 1979	112	5	9
engeleme	engelleme	116	4	3
siyesal	siyasal	124	6	5
"gönüller"de	"gönüller"den	125	2	2
bikaç	birkaç	126	1	17
karad	kadar	127	2	8
kuuyruk	kuyruk	127	3	4
meselelere	meseleleri	127	5	3
B.Batê	B.Batê ile	127	5	12
bulubmasıydı.	bulunmasıydı	127	6	7
göüş	görüş	128	1	8
istekleremizi	isteklerimizi	128	2	1
ule	ile	128	2	22
suçumdan	suçundan	133	2	2
M.Kaleli	N.Kaleli	137	9	3
yaratı	yarattı	139	3	3
parrkı	parkı	152	3	14
zek sı	zekası	153	2	3
"devrimici"	"devrimci"	153	3	4
De -Maden	Dev-Maden	157	2	4
suçlamayı re	suçlamayı reddetti	179	4	1
bi	birinci	180	4	8
Can Yüce'el	Can Yüce'l	182	5	5
sineme	sinema	184	2	5
davranışlarmana	davranışlarına	185	8	5
olşundan	oluşundan	187	2	4
olğanüstü	olağanüstü hal	190	1	8
bugünlerin	bugünler	190	3	9
incimişti	incinmişti	191	1	3
Cezaevnide	cezaevinde	195	4	1
habercesi	habercisi	196	3	12
Anacak	Ancak	200	4	1

Yanlış	Doğru	Sahife	Paragraf	Satır
getirlmemiş	getirilmiş	206	1	1
zorlandığı	zorlanmadığı	207	1	1
Ordu da	Orduda	209	1	8
vhşetin	vahşetin	215	2	2
Tür	Türk	224	3	3
saban	sabah	225	4	1
dışarıya	dışarıyı	235	8	6
K.Al	K.Alabay	252	6	6
kahka	kahkaha	253	6	18

DİKKAT! Sahife 125'de, "Ortak yaşam,ortak yönetim" başlığı altındaki bölümde,aşağıdaki paragraf unutulmuş;aynısını aktarıyoruz.

1 Nolu cezaevinin siyasi yapısını ve düzeyini anlayabilmek için, cezaevindeki yaşamı,iç işlerlikteki yönetimi sağlama konusundaki çalışmaları ve bu çalışmalar içindeki meydana gelmiş olayları anlatmamızın zorunluğu vardır:

Bu paragraftan sonra "Günlük yaşam..." diye devam eden diğer paragraf ise, "aa- Günlük yaşam" başlığını taşıması gerekiyor.

I.CİLDİN SONU

İ Ç İ N D E K İ L E R :

Konu	Sahife
SUNUŞ	5 - 6
GİRİŞ	7 - 14
1. B ö l ü m (15 - 73)	
A- KÜRDİSTAN o l g u s u	17 - 18
B- SORUŞTURMALAR (Polis ve MİT), DEVLETİN SİYASAL TAVRI	18 - 21
a- G e n e l o l a r a k P o l i s ' i n Y a p ı s ı	21 - 23
b- E m n i y e t Ö r g ü t ü, K u r u l u ş - İ ş l e r l i k	23 - 26
c- P o l i s i n (MİT ve Askeri İstihbarat dahil) T a k t i k l e r i	26 - 31
d- S a n ı k l a r ı n z a a f l a r ı	31 - 42
e- O p e r a s y o n ' l a r ı n K a y n a ğ ı	42 - 45
f- P o l i s i n u y g u l a d ı ğ ı i ş k e n c e y ö n t e m l e r i	45 - 53
g- G e n e l o l a r a k P o l i s ' i n m u t l a k a u y g u l a d ı ğ ı i ş k e n c e y ö n t e m l e r i	53 - 56
h- P o l i s f i ş l e m e s i v e i f a d e t u t a n a ğ ı n d a k i s i s t e m a t i k	56 - 58
i- B ö l g e l e r a r a s ı n d a k i f a r k l ı s o r u ş t u r m a m e r k e z l e r i	58 - 69
j- S o r u ş t u r m a d a n s o n r a k i u y g u l a m a	69 - 70
k- B a z ı s o n u ç l a r	70 - 73
2. B ö l ü m (74 - 107)	
TÜRK DEVLETİNİN c e z a s i y a s e t i, KÜRDİSTAN'DA UYGULAMALAR	
a- G e n e l o l a r a k d e v l e t i n K ü r d i s t a n ' d a k i c e z a s i y a s e t i n i n ç e r ç e v e s i	76 - 78
b- C e z a s i y a s e t i ' n i n u y g u l a y ı c ı l a r ı	78 - 89
aa- Hakimler ve mahkeme	78 - 83
bb- Savcılık Müessesesi ve savcılar	83 - 88
cc- Adli Müşavirlik ve Adli Müşavirler	88 - 89
c- C e z a S i y a s e t i n i n G ö r ü n m e y e n U y g u l a y ı c ı l a r ı	89 - 90

aa- Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı: (Kurmay Başkanlığı) ..... 90 - 91
bb- Milli İstihbarat Teşkilatı ve Polis ..... 91 - 94
cc- Sıkıyönetim Koordinasyon Dairesi ve Genel Kurmay ..... 94 - 95
d- Mahkemelerin durumu ve yargılamadaki uygulamalar .... 95 - 96
aa- Genel olarak güvenlik önlemleri, "Adalet" ve "Hukuk Yargılaması" 96
bb- Mahkemelerde aleniyet (açıklık) ..... 96 - 97
cc- Delil ve belgelerin verilmemesi ve değerlendirilmesindeki yöntem ..... 97 - 98
dd- İddianame ve Tebligat ..... 98 - 99
ee- Sorgu, Savunma, Avukatların durumu ..... 99 -100
ff- Tanıklar ve Tercümanlar ..... 100 -101
gg- Mahkeme Kararları ve Gerekçeler ..... 101 -102
hh- Rüşvet ve Tahliyelerin Keyfiliği ..... 102 -103
ıı- Basın ve TRT ..... 103 -104
jj- Ziyaretçiler ve Dinleyiciler 104
e- Kürdistan'daki toplu uygulamalar 104
aa- Operasyonlar, askeri bir harekâttır ..... 104 -105
bb- Topyekün suç ve suçluluk ..... 105 -106
cc- Aile ve aşiret suçlaması 106
dd- İhbarcılık, siyasal tercihlere göre bölünmeler 106
ee- Sorgulama, işkence, dayak topludur 107
ff- Basının kamu-oyu oluşturması 107

3. Bölüm (108 - 169)

HAPİSHANELER (SORGULAMA-MAHKEME-CEZAEVİ ÜÇGENİNİN OLUŞMASI/UYGULAMALAR)

A- GÖZALTI
a- Eski durumu 109
b- Sonraki gelişmeler ..... 109 -110
B- HAPİSHANELER (Askeri Ceza ve Tutukevleri)
a- Ceza ve Tutukevlerinin durumu ve oluşmaları ..... 110 -111
b- Siyasi Cezaevlerinin içerikleri ve KÜRDİSTAN'DAKİ özgül konumları ..... 111 -115
C- 1 NOLU DİYARBAKIR ASKERİ CEZA VE TUTUKEVİ ..... 115 -116

a- İ d a r e - T u t u k l u i l i ş k i l e r i 116
b- G r u p l a r a r a s ı ç a t ı ş m a l a r 116
aa- PKK-KUK çatışması ..... 116 - 119
bb- KUK-HK çatışması 119
cc- Esrarcılık ve Hapçılık Olayı ..... 119 - 121
dd- Siyasi tutuklunun siyasi tutukluya cezaevinde işkencesi ..... 121 - 122
ee- Haraç alma olayları ..... 122 - 123
ff- Hapishaneler ayrılsın görüşü ..... 123 - 125
c- O r t a k y a ş a m - O r t a k y ö n e t i m ... 125
aa- Günlük yaşam ..... 125 - 127
bb- Belediyeden gelen yardım ..... 127 - 129
cc- Kadınlar Koğuşu ..... 129 - 132
d- S i y a s i ç a l ı ş m a l a r ..... 132 - 133
aa- Ortak platform ..... 133 - 134
bb- İlkeli Ortak Yaşam ve İlkeli Ortak Yönetim ..... 134 - 140
cc- Komün kurma girişimimiz ..... 140 - 141
dd- Cezaevinde eğitim ve yayın meselesi ..... 141 - 143
e- C e z a e v i n d e k i a j a n l a r ..... 143 - 147
f- 1 N o l u c e z a e v i n d e b a z ı ö z e l i l i ş k i l e r 147
aa- Y.Çamlıbel Olayı ..... 147 - 148
bb- N.Kaleli ile ilgili bir belirleme ..... 148 - 149
cc- Mehdi'nin belirlemeleri ..... 149 - 154
dd- Soruşturmanın rapor edilmesi 154
ee- Avukatlık Bürosunun oluşması ..... 155 - 157
ff- Ala Rızgari'ye ortak savunma önerisi ..... 157 - 158
gg- Ruşen'in tutuklanmasındaki kasıt ve bir ihanet örneği ..... 158 - 160
hh- Vekaletname işi 160
ii- PKK'lilerin oynadıkları piyes ..... 160 - 161
jj- Fotograf makinası ve işkence ile tutukevinin tesbitine çalışma ..... 161 - 162
kk- Nurettin El-Hüseyni ..... 162 - 163
ll- Bir örnek:Cezaevindeki durumun ve gruplararası ilişkilerin yurtsever nitelikte birisi tarafından değerlendirilişi ..... 163 - 165
g- P K K ' y e y a z ı l ı e l e ş t i r i - ö n e r i v e c e v a p s ı z l ı k 165
h- 1 N o l u ' d a d i r e n i ş l e r ..... 165 - 169
BU BÖLÜMDE SONUÇ OLARAK 169

4. B ö l ü m (171 - 216)

2 NOLU SIKIYÖNETİM ASKERİ TUTUKEVİ

a- N a k i l ..... 172 - 174

b- K o ğ u ş Y ö n e t i m i v e i l i ş k i l e r ..... 174 - 177

c- B a z ı k o ğ u ş l a r ı n h ü c r e y e g i t m e l e r i v e h ü c r e l e r i n t a h r i b i ..... 177 - 181

d- K e m a l P i r v e M . C a n Y ü c e ' n i n g e l i ş l e r i ..... 181 - 184

e- İ ç y ö n e t i m g i r i ş i m l e r i ..... 184 - 186

f- K o ğ u ş , d e ğ i ş t i r m e z o r u n l u l u ğ u ..... 186 - 188

g- K o r s a n M i t i n g 188

h- Y a z ı l ı e y l e m ö n e r i s i v e y e r l e ş m e m i z ..... 189 - 190

i- 1 2 E y l ü l b a s k ı n ı ..... 190 - 191

j- 5 g ü n l ü k a ç l ı k g r e v i ..... 191 - 193

k- O c a k B a s k ı n ı ..... 194 - 195

l- T e l e v i z y o n p r o g r a m ı ..... 195 - 196

aa- Cezaevi Yönetiminin değişmesi ..... 196 - 198

n- K a d ı n l a r k o ğ u ş u ..... 198 - 199

o- 1 - 8 O c a k e y l e m i v e b i r i n c i ö l ü m o r u c u ..... 199 - 202

p- İ ş k e n c e l e r y o ğ u n l a ş ı y o r v e i t i r a f l a r b a ş l ı y o r ..... 202 - 208

r- D ö r t a r k a d a ş ı m ı z ı n k e n d i l e r i n i y a k m a l a r ı ..... 208 - 209

s- B a z ı i l g i n ç u y g u l a m a l a r 209

aa- Çocuklar koğuşu ..... 209 - 210

bb- Anketler ..... 210 - 211

cc- Sünnet sorunu ..... 211 - 213

t- H Ü c r e l e r b ö l ü m ü - t e c r i t l e r ... 213 - 214

aa- Hücreler cezaevi sistematiğinde nasıl kurulmuşlar 214

bb- Sıkıyönetimin kullanması ..... 214 - 215

cc- Günlük yaşam ve uygulamaları 215

BU BÖLÜMDE SONUÇ OLARAK ..... 215 - 216

5. B ö l ü m (217 - 259)

A- DİYARBAKIR ZINDANINDA TUTUKLUNUN KOĞUŞ İÇİ YAŞAMI

SORUMLULAR VE İHBARCILARIN DURUMUNUN BELLİ VE ÖZEL OLAYLARLA DEĞERLENDİRİLMESİ ..... 218 - 219
a- Yatma - kalkma ..... 219 - 221
b- Sayım ..... 221 - 222
c- Eğitim ..... 222 - 229
d- Yemek ..... 229 - 232
e- Temizlik ..... 232 - 235
f- Gazete ve kitap ..... 235 - 236
g- Aramalar ..... 236 - 238
h- Koğuş sorumluları ve koğuşlarda ihbarcılık ..... 238 - 241
aa- Dışarıdan "ithal" ajan sokmaya başladılar ..... 241 - 243
bb- Örneklerle koğuş sorumluların durumları ..... 243 - 246
cc- Hücreden koğuşa gidiş ve tekrar hücre ..... 246 - 249
dd- Sorumlulara ve ihbarcılığa ö z e l bir örnek .... 249 - 253
ee- Biz saldırıya geçiyoruz ve ajanlarda dökülmeler başlıyor ..... 253 - 254
ff- Önemli bir olay deşifre oluyor ..... 254 - 257
i- T ü r k ç e ' d e n b a ş k a d i l y o k ..... 257 - 258
j- B a z ı c e z a l a r a k ı s a ö r n e k l e r ..... 258 - 259
BU BÖLÜMDE SONUÇ OLARAK 259
A Ç I K L A M A L A R ..... 261 - 283
D Ü Z E L T M E ..... 284 - 285

"....

Bütün ömrünü ve herşeyini, saklısız-gizlisiz mücadeleye ve halkının yararına vermiş olanlara (siyasi nitelikleri olmayıp,Kürt ve Ermeni olduğu için hapishanenin ve soruşturmanın kahrını aynen çekenlere de)

Yiğit ve fedakar militanlara,

HANGİ SİYASİ GRUPTAN OLURLARSA OLSUNLAR, derin saygı ve sevgilerimizi iletmeyi bir borç saymaktayız.

ONLARI VE UYGULAMALARI (!) UNUTMADIK. YÜREKLERİMİZDE HER ZAMAN TAŞIYORUZ. VE TAŞIYACAĞIZ.

YARININ GÜÇLÜ, ONURLU ve Birleşik, Bağımsız, Özgür K ü r d i s t a n 'ı BU İNSANLARIN OMUZLARINDA, ÖLMÜŞLERSE ANILARINDA YÜKSELECEKTİR..

Diyarbakır Cezaevi'ndeki madrabazların, hainlerin,döneklerin ve kendi yüreğinin kabuklarında yaşayanların, pislik üreticilerinin dışında;

Sömürgecilerin korkulu rüyaları, K ü r d i s t a n 'ın DEVRİMCİLERİNE, YURTSEVER ve DEMOKRATLARINA, KOMÜNİSTLERİNE, daha önemlisi MİLİTANLARINA, DİRENEN ve ACI ÇEKEN, SAKAT KALAN ve BU YOLDA ŞEHİT DÜŞEN İNSANLARINA bin selam olsun." (Önsöz'den).